BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XV
D
7
NAPOLI

E. 51. 8

Digitized by Google

Digitized by Google

XV.
D.
7.

Proibito

Digitized by Google

DISSERTATIO
DE CAUSIS
MAJORIBUS
AD CAPUT
CONCORDATORUM
DE CAUSIS.

Authore JOANNE GERBAIS *Doctore Pariſienſi, Socio Sorbonico, Regio Eloquentiæ Profeſſore.*

LUGDUNI,
Apud JACOBUM CANIER.

M. DC. LXXXV.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMIS
ECCLESIÆ GALLICANÆ ANTISTITIBUS.

QUOD opus imperio veſtro adornatum eſt, ANTISTITES ILLUSTRISSIMI, *quod, auguſtiſſimo referente Archipræſule, ſuffragiis veſtris approbatum, quod prudenti cœtus veſtri conſilio ad tempus ſepoſitum & reconditum; illud ecce tandem in lucem prodit, eodemque veſtro favore publicum ornari ambit, quo, dum ſecretum erat, inglorium non fuit. Scilicet enim obſcurum eſſe illud haudquaquam paſſi eſtis, dum latuit*, GLORIOSISSIMI ANTISTITES; *ſed, quæ veſtra benignitas fuit, ejus autem laus ſumma, in ipſo illo tabulario repoſitum voluiſtis, ubi monumenta, quæ antiquiſſima ſunt*

Digitized by Google

vobis & pretioſiſsima, curioſè aſſervantur. Fruebatur ibi quidem umbrâ non ignobili, luciſque penè æmulâ; neque majorem in diem exire optaſſet, nedum tentaſſet uſquam, niſi ſæpiùs invitatum advocatumque inde fuiſſet, cùm ab eruditis viris non paucis, libertatum Gallicanarum amantibus, tum verò maximè à pluribus ex ordine veſtro Proceribus, quorum nonnulli etiam illud ardentiùs expetebant. Dolere ſe nempè teſtabantur viri benè cordati libertatum Gallicanarum partem illam inſignem, quæ ad tuendam Epiſcoporum dignitatem attinet, allatrari palam, imò & arrodi à privatis neſcio quibus, gnaviter quidem impudentibus, dum opus ad ipſius defenſionem authoritate publicâ, eâque ſacrâ, elaboratum immodicâ ferè modeſtiâ conticeſcere jubebatur. Dolebam ſanè & ego cum illis, eóque dolebam vehementiùs, quòd fieri intereà poſſe intelligebam, ut aut inertiæ inſimularer, quaſi provinciæ mihi datæ reipſa defuiſſem; aut etiam ignaviæ, quaſi cum thraſonibus illis confligere refugerem, qui Epiſcopalia jura temerè proſcindebant. Quàm longè tamen ab utraque iſta labe abhorrebam, & illi ex vobis diù jam intellexerant, PATRES SANTISSIMI, *qui in generalibus Gallicani Cleri comitiis aderant, ubi ſcripta à me diſſerta-*

Digitized by Google

tio relecta eſt, & illi quoque etiam nunc teſtari poſſunt, qui eo abhinc tempore generalem rerum veſtrarum curationem habuere; quibuſcum nempè etiam importuniùs forſan actum à me aliquando, ut abrumpendi mihi ſilentii veniam obtinerent. Opportunè verò tandem laboranti mihi occurrit vir in eis præcellentiſſimus, qui, etiamſi hìc innominatus, mille tamen mihi verendus eſt nominibus; Regiam ſcilicet viam indicavit ille mihi, quæ quanquam aperta omnibus, intentata mihi tamen adhuc erat. Contuli me igitur illo ſuadente ad Regem Chriſtianiſſimum; ſacram Majeſtatem oravi ſupplex quò poteſtas fieret mihi edendi libelli ad propugnandas Eccleſiæ Gallicanæ libertates in majorum cauſarum judiciis comparati: exorata illa haud ægrè poteſtatem fecit, diplomaque ſimul indulſit, quo tutus ecce tectuſque libellus in lucem progreditur. Quanquam autem ſub tanto nomine nihil ipſi à malevolis timendum ſuperſit; nihil minùs tamen benevolentiam veſtram ambitioſè requirit, PATRES SANCTISSIMI: *Cum enim ejuſmodi fœtus nonniſi aſpirantibus vobis conceptus natuſque ſit; cum non niſi faventibus etiam vobis in umbrâ, ut ita dicam, educatus: neque is profectò ſub ſolibus etiam clarioribus ſat jucundè creſcet, niſi benignitas ve-*

ã iij

ſtra ſimul affulgeat. Quòd ſi autem favere pergatis, ſpes eſt certè, nec vana, fore ut & fructus dabit aliquando, eoſque ut ordini veſtro dulces quidem nec inſalubres, ita & ordinis veſtri hoſtibus ac æmulis acerbos & crudos. Enim verò aſſerere non dubitem, ILLUSTRISSIMI ANTISTITES, *hac una diſſertatione quam offero vobis, etſi non ita longâ, & ea contineri argumenta, quæ ad primam ſaltem Cauſarum majorum cognitionem vindicandam vobis, ſatis ſint, & fallacias retegi, quibus ab extraneis abnegatur. Ne tamen vim tantam induſtriæ meæ tribui à me quis crediderit: Hanc enim eſſe totam fateor non operis formæ, quæ mea eſt; ſed rerum ipſarum, ipſorumque argumentorum, quæ certè mea non ſunt: ſunt enim petita hæc non è meo penu, non ſic quidem locupleti; ſed è limpidis ſinceriſque traditionis ſacræ fontibus, quos Catholicorum nemo reſpuat. Exempla ſimiliter adduxi, non dubia illa quidem & obſcura, quæ Lectorem ancipitem permittant; ſed certa & illuſtria, quæ fidem etiam à nolentibus extorqueant. Licet verò Cauſas omnes majores ferè delibavi, quæ in Eccleſia univerſa celebriores extitêre; eas tamen majori curâ relegi & collegi, quæ in Galliis noſtris, à Deceſſoribus quidem veſtris agitatæ ſunt. Erit ergò munus*

Digitized by Google

quod offero, PATRES SANCTISSIMI, *veluti ſpeculum illuſtre in quo relucebunt imprimis heroïca Deceſſorum veſtrorum facta. Agnoſcetis in eo quidem ſummam eorum in arcendis ab ovili Chriſti lupis vigilantiam, quoties de tuenda fide actum eſt: Agnoſcetis incredibilem prudentiam, quoties de ſancienda diſciplina: Agnoſcetis inviolatam æquitatem, quoties de dicendo jure: Agnoſcetis verò inter hæc ſummam ſemper in tuendis Epiſcopatûs juribus conſtantiam, ſummamque ſimul in Epiſcoporum principem ſedemque Apoſtolicam cùm reverentiam tum pietatem. Aſt & in eo ſpeculo dotes quoque veſtras poſteri intuebuntur*, GLORIOSISSIMI ANTISTITES, *Deceſſorum quidem veſtrorum inſignibus nequaquam diſsimiles: Legent enim, nec ſine admiratione legent, quâ providentiâ exorientibus in Gallia novitatibus, ut difficilia erant tempora, occurriſtis: Legent quanta animi fortitudine antiquam, nuſquam verò antiquatam apud Gallos, Epiſcopalium judiciorum normam propugnaſtis: Legent quâ obſervantiâ tranſmiſſa Apoſtolicæ Sedis edicta non ſemel ſuſcepiſtis. Quid ſi verò & ſcribendi locus hîc fuiſſet quàm concordibus animis (Provincialibus licet conciliis intermiſſis) antiquæ diſciplinæ adhæretis ſinguli? Quid ſi*

Digitized by Google

docendi, quàm unanimi niſu in Diœceſibus quique veſtris Calvinianas reliquias excutitis, Hierarchiæ hoſtes inſequimini, morum infectores profligatis? Sed nec iſthæc miracula ignorabit poſteritas, ILLUSTRISSIMI ANTISTITES, *Ut enim eorum non extet in Commentariis veſtris memoria ſempiterna; ſcriptis certè monumentiſque publicis, ad Eccleſiæ Gallicanæ gloriam, nuſquam non celebrabitur: Imò Eccleſia Gallicana iſthæc tamdiu prædicabit & ipſa, quamdiu tot monſtris totque peſtibus beneficio ſe veſtro liberatam gloriabitur. Ego verò demirabor illa, quamdiu vivam*, GLORIOSISSIMI ANTISTITES; *eroque tamdiu, cum vobis, tum ordini veſtro ſanctiſſimo, devotus planè & addictus.*

Lutetiæ Pariſiorum
pridie Kal. Novembr.

JOAN. GERBAIS.

Extrait

Extrait du Procez verbal de l'Aſſemblée generale du Clergé de France du 17. Novembre 1670. page 567.

MONSEIGNEUR le Preſident a dit, Que le ſieur Gerbais Docteur de Sorbonne avoit travaillé par ordre de l'Aſſemblée derniere à un ouvrage ſur les Cauſes majeures, qui étoit fort beau & fort ſçavant, dont il a raporté le precis & la ſubſtance, & qu'il ſeroit à ſouhaiter que tous les gratifiez du Clergé employaſſent leur temps & leur travail auſſi utilement pour l'Egliſe. Que cet ouvrage étoit digne d'eſtime & de loüange, & qu'il ne jugeoit pas à propos qu'il fuſt imprimé preſentement, eſtimant qu'il devoit ètre mis dans les Archives. Sur quoy la Compagnie à loüé le travail dudit ſieur Gerbais, & l'a exhorté de continuer à s'employer auſſi utilement à l'avenir, & a ordonné que ſon ouvrage ſeroit mis dans les Archives du Clergé.

EXTRAIT DU PRIVILEGE DU ROY.

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE; A nos amez & feaux Conſeillers les Gens tenans nos Cours de Parlemens de Paris, Tholoſe, Bourdeaux, Dijon, Roüen, Aix, Rennes, Grenoble, & Mets, Maîtres des Requeſtes ordinaires de nôtre Hôtel, Baillifs, Senéchaux, Prevoſts, leurs Lieutenans, & à tous autres nos Juſticiers & Officiers qu'il appartiendra: SALUT. Nôtre cher & bien amé JEAN GERBAIS Docteur de la Maiſon & Societé de Sorbonne, & nôtre Profeſſeur en Eloquence au College Royal de France, Nous a fait remontrer qu'il a compoſé un Livre Latin qui porte pour titre *Diſſertatio de Cauſis Majoribus*, avec une Preface, lequel Livre il deſireroit donner au public, s'il avoit nos Lettres de Permiſſion ſur ce neceſſaires, leſquelles il Nous a tres-humblement ſupplié de luy accorder. A CES CAUSES, Nous avons permis & permettons par ces Preſentes à l'Expoſant de faire imprimer, vendre & debiter en tous les lieux de nôtre obeïſſance ledit Livre en un ou pluſieurs volumes, en telles marges, en tels caracteres, & autant de fois qu'il voudra durant l'eſpace de dix années, à compter du jour qu'il ſera achevé d'imprimer pour la premiere fois en vertu des Preſentes; Et faiſons defenſes expreſſes à tous Im-

ê

primeurs, Libraires, & autres perſonnes de quelque qualité & condition qu'elles ſoient de l'imprimer, faire imprimer vendre ny debiter en aucun lieu de nôtre obeïſſance, ſous pretexte d'augmentation, correction, changement de titre, fauſſes marques, ou autrement en quelque ſorte & maniere que ce ſoit, ny d'en faire des extraits ou abregez; & à tous Marchands étrangers, Libraires, ou autres d'en apporter ny diſtribuer en ce Royaume d'autre Impreſſion que de celles qui auront eſté faites du conſentement de l'Expoſant ou de ceux qui auront droit de luy en vertu des Preſentes, le tout à peine de trois mille livres d'amande payable ſans deport par chacun des contrevenans, & applicable un tiers à Nous, un tiers à l'Hôtel-Dieu de Paris, & l'autre tiers audit Expoſant, de confiſcation des Exemplaires qui ſeront trouvez contrefaits en France ou ailleurs, des p[illegible] & caracteres qui auront ſervi à contrefaire ledit Livre, & de tous depens, dommages & intereſts; à condition qu'il ſera mis deux Exemplaires dudit Livre en nôtre Bibliotheque publique, un en celle de nôtre Château du Louvre appellé le Cabinet de nos Livres, & un en celle de nôtre tres-cher & feal le Sieur Daligre Chevalier Chancelier de France avant que de l'expoſer en vente, à peine de nullité des preſentes. Leſquelles ſeront regiſtrées gratuitement & ſans frais dans le Regiſtre de la Communauté des Marchands Libraires de nôtre bonne Ville de Paris, du contenu deſquelles Nous voulons & vous mandons, Que vous faſſiez joüir pleinement & paiſiblement l'Expoſant & ceux qui auront droit de luy ſans ſouffrir qu'il luy ſoit donné aucun trouble ny empêchement. Voulons auſſi qu'en mettant au commencement ou à la fin dudit Livre autant des Preſentes ou un Extrait d'icelles, elles ſoient tenuës pour deüement ſignifiées, & foy y adjoûtée, & aux copies collationnées par un de nos amez & feaux Conſeillers & Secretaires comme à l'original. Mandons au premier nôtre Huiſſier ou Sergent ſur ce requis de faire pour l'execution d'icelles tous Exploits neceſſaires, ſans demander autre permiſſion. Car tel est nôtre plaisir, nonobſtant clameur de Haro, chartre Normande, & autres Lettres à ce contraires. Donné à Paris le deuxiéme Septembre l'an de grace mil ſix cens ſoixante-dix-ſept, & de nôtre Regne le trente-cinquiéme. Signé, Par le Roy en ſon Conſeil;

Leger.

Regiſtré ſur le Livre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs de Paris le ſeize Ianvier mil ſix cens ſoixante-dix-neuf ſuivant l'Arreſt de la Cour du Parlement du huitiéme Avril mil ſix cens cinquante-trois, & celuy du Conſeil Privé du Roy du vingt-ſeptiéme Fevrier 1665. lequel enregiſtrement nous avons fait à la charge que ledit Livre ſera debité par un Libraire ou Imprimeur ſuivant l'Ordonnance. Signé, Couterot Syndic.

Et ledit Mr Gerbais a cedé ſon droit de Privilege au Sr Jacques Canier pour en joüir ſuivant la teneur d'iceluy.

ALLOCUTIO AD LECTOREM.

QUO conſilio ad id Operis genus me contuli, quâ methodo in eo verſatus ſum, & quo tandem animo publici juris id facio; hæc verò paucis te volo, LECTOR BENEVOLE.

Anno Chriſti 1665. cùm generalia Cleri Gallicani comitia Lutetiæ haberentur, ILLUSTRISSIMI ANTISTITES qui tùm aderant, ſignificarunt palàm, ut in commentariis ejus anni legere eſt, non ingratam rem facturum me ſibi, ſi tractatum *de Majoribus Cauſis*, de quibus quidem variis tunc ſtudiis diſceptabatur, ſuſciperem.

Horum ego voluntati, quæ lex erat mihi, obſequutus totos quinque annos in id unum incubui, ut quæ in Eccleſiaſticis monumentis eo de argumento continebantur, recenſerem; eumque redigerem in ordinem, qui & ad intelligendum facilis eſſet, & ad praxim, ſi quando uſus foret, comparatus.

Anno 1670. elucubratam à me diſſertationem, ad Illuſtriſſimos Galliarum Antiſtites, etiam tum in Comitiis generalibus congregatos detuli, eorum quidem judicio ac cenſurâ temperandam.

Illuſtriſſimus Eccleſiæ Princeps Franciſcus Harlæus, Archiepiſcopus tum Rothomagenſis, nunc Pariſienſis Eccleſiæ Antiſtes, qui primas in Comitiis generalibus partes agebat, legere ipſe illam non dedignatus eſt; Quâque eſt Vir præcellentiſſimus in litteratos homines boni-

Digitized by Google

tate, honorificentiſſimis verbis ad ſacrum Senatum retulit tùm de me, tùm de opellâ iſtac meâ, ut Commentaria ejus anni fidem faciunt.

Ipſi haud ægrè aſſenſere Patres omnes, laudatumque viciſſim Opus in Chartophylatio publico aſſervandum illud, pro tempore quidem utendum, cenſuêre.

Cùm autem paucis poſt menſibus liber quidam de Canonicis Epiſcoporum judiciis Gallicè, at non admodùm æquo in rem Gallicam animo editus eſſet, cœpit à pluribus Epiſcopis viriſque aliis non paucis Eccleſiæ Gallicanæ libertatum amantibus deſiderari Opus iſtud meum, in quo nempè cæteras inter Majorum Cauſarum ſpecies, ea in primis à me ad Gallorum normam exacta erat, quæ gravioribus Epiſcoporum judiciis continetur.

Tùm verò nuper in Comitiis generalibus anni 1675. Antiſtites multi vehementiùs inſtitêre, ut eam tractationem, quæ de Majoribus Cauſis parata à me ferebatur, proferrem in lucem, expoſtulantibus etiam de me nonnullis, quaſi reus ipſe fuiſſem intempeſtivi ſilentii, quo nempe tempore inflatis veluti buccis adversùs eam Gallicarum libertatum partem privatus neſcio quis allatrabat.

Inde itaque liberam mihi poteſtatem factam credidi evulgandæ diſſertationis meæ de Cauſis Majoribus; ac ne quis forſan obmurmuraret, etiam à Chriſtianiſſimo Rege veniam obtinui.

Jam verò præfari quicquam nihil attinet de argumenti præſtantiâ aut difficultate; cùm, vel ipſo Majorum Cauſarum audito nomine, grande aliquid ſtatim, atque adeò & arduum nemo non ſuſpicetur.

Moneo dumtaxat de Cauſis Majoribus hîc à me diſpu-

Digitized by Google

tatum non generali quâdam ac vulgari methodo, perſequendo ſcilicet omnia quæ univerſim hoc in genere ſtatuta ſunt, aut ubivis uſurpata; ſed ea præcipuè ſelegi quæ ad Gallias noſtras magis attinebant, quæque Eccleſiæ Gallicanæ demonſtrandis juribus, moribuſque illuſtrandis viſa ſunt aptiora: Neque enim exiſtimavi reſponſurum me ſatis Illuſtriſſimorum Antiſtitum juſſis ac voluntati, ſi aliam fortè viam ingrederer; quando id reipsâ unum explicari à me poſtulabant, QUID NEMPE JURIS IN PRÆSENTIA OBTINERE DEBEAT APUD GALLOS DE CAUSIS MAJORIBUS.

Hoc igitur inquiro diligentiùs; atque idcircò Diſſertationem meam inſcripſi, AD CAPUT CONCORDATORUM, DE CAUSIS. Cum enim Concordatorum leges ægrè quidem initio, uſu tamen inductæ ſic jam videantur, ut municipalium inſtar legum nobis evaſerint, operæpretium duxi examinare in primis, ſi quid fortè novi concordata de Cauſis Majoribus ſtatuiſſent, ſpeciatimque de Epiſcoporum cauſis & judiciis, quibus præſertim inhærere fuit animus.

Contuli itaque varias eâ de re, quæ hactenùs fuêre, variorum ſententias: & poſtquam, ut mihi videor feciſſe, luce ipsâ oſtendi clariùs Concordatorum pactis intactas eſſe Cauſas Majores, adeóque juris nihil per Concordata de Majoribus Cauſis fuiſſe innovatum; longiùs quidem altiúſque repetendæ mihi leges fuerunt quas Majores noſtri olim in eis agitandis ſecuti ſunt: atque ad ea veniendo tempora quibus Concordata inita ſunt, obſervo per ætates aſſiduè, numquid fortè poſterorum diſciplina & mores à Majorum inſtitutis in aliquo deſciverint.

Quoniam verò tria ſunt omninò genera Majorum cauſarum de quibus moveri poteſt difficultas; earum ſcilicet quæ aut ad fidem ſpectant, aut ad diſciplinam ancipitem, aut demùm ad Epiſcoporum dejectiones, quæſivi ante omnia qui mores Gallorum fuerint in fidei cauſis judicandis; tùm quo ipſi pacto ſe geſſerint in ambiguis diſciplinæ quæſtionibus: ac tandem quo jure uſi ſint in gravioribus Epiſcoporum negotiis: Quibus quidem in omnibus mirari licet, quàm religioſa fuerit Gallorum conſtantia in retinendis antiquis Canonibus.

Inter hæc tamen mutationes non diſſimulo, quas invehere conati ſunt extranei nonnulli; ſed & quibus Galli fortiter obſtitêre: illuſtriora etiam Epiſcoporum judicia refero quæ acta ſunt in Galliis; in quibus ſi aliquando attentata eſt antiquitas, at interceſſum quoque identidem, pugnatumque contrà fuit ab heroibus Gallicis; adeò ut Eccleſiæ Gallicanæ libertas hac parte oppugnata quidem, at expugnata nuſquam omninò & oppreſſa videbitur.

Denique ea relego tempora quæ Concordatorum legem ſecuta ſunt; vigentemque ad nos uſque libertatis Gallicanæ ſpiritum, etiam recentibus Cleri Gallicani Sorbonæque monumentis patefacio.

Quanquàm verò Eccleſiæ Gallicanæ jura tueor, ne quis tamen credat uti me armis, vel Eccleſiæ univerſæ, vel Eccleſiæ Romanæ, privatarum omnium Eccleſiarum Principi, tantillùm infenſis; imò verò argumenta quæ adduco præcipua, ea peto maximè cùm ab Eccleſiæ ipſius univerſæ canonibus ac regulis, quarum quidem Gallia tenacior fuit, tùm ab oraculis ſummorum Pontificum,

Digitized by Google

quorum authoritatem ſemper, juxtà Eccleſiæ univerſalis ſenſum, Gallia quoque venerata eſt.

Accedit quòd non de fide hîc agitur quæ *ſola immobilis eſt & irreformabilis*, ut habet Tertullianus, ſed de aliqua parte diſciplinæ, quæ ut legibus, ita & moribus Eccleſiarum plerumque conſtat. Quis verò neſcit aliarum Eccleſiarum alias ſæpè numero eſſe conſuetudines in eis rebus quæ jure divino ſancitæ non ſunt? Quis neſcit *Eccliſiaſticas traditiones quæ fidei non officiunt ita ſervandas eſſe, ut à Majoribus acceptæ ſunt*, quemadmodùm ſcribit Hieronymus, ***aliorumque conſuetudines aliorum contrario more non ſubverti***, ut habet idem Doctor.

In eadem quoque ſententiam ſcribit Gregorius Magnus lib. 1. Ep. 75. ad Epiſcopos Numidiæ: imò in Gallicana Eccleſia nominatim loquitur in reſponſionibus ad interrogata Auguſtini Cantuarienſis Epiſcopi; qui cùm non ſatis caperet quomodo, ſtante una fide, alius eſſet Miſſarum celebrandarum Ritus in Eccleſiâ Gallicanâ, & alius in Eccleſiâ Romanâ, eum ſic erudit Pontifex Maximus: ***Novit fraternitas tua Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem, in quâ ſe meminit enutritum; ſed mihi placet ut ſive in Gallicanâ, ſeu in quâlibet Eccleſiâ aliquid inveniſti, quod plùs omnipotenti Deo poſſit placere, ſollicitè eligas.*** Itaque ſi religioſior fuit Gallia in retinendis Majorum traditionibus, non eſt quòd quis pugnare illam exiſtimet aut contra Eccleſiæ univerſæ unitatem, quæ morum diverſitate minimè læditur, aut contrà Eccleſiæ Romanæ Principatum, qui in procurandâ ſacrorum Canonum executione, privatarumque Eccleſiarum juribus conſervandis maximè elucet.

Digitized by Google

ALLOCUTIO AD LECTOREM.

Porrò quæ Religio Galliæ fuit in obſervandis antiquis traditionibus, eadem hæc mea fuit in illis colligendis & complectendis: neque enim vel prætermiſi quicquam, quod ad illuſtrandam veritatem pertinere intelligerem, vel aliquid diſſimulavi, quod obſcurare illam parumper videretur. Quæ quidem omnia ſic à me præſtita ſunt, *ut à Majoribus tradita & apud nos depoſita ſcribam relatoris fide potiùs, quàm authoris præſumptione*, veluti præfatur Vincentius Lirinenſis in commonitorio: Nam integra authorum loca ordine refero, ut jacent in illorum monumentis; ex iiſque ferè locis Diſſertatio hæc mea tota componitur; quæ quidem etſi non ita longa ſit, in ea tamen ferè omnia delibantur graviora negotia quæ in Eccleſiâ universâ extitêre; tractantur verò planè cuncta, quæ in Eccleſiâ Gallicanâ tranſacta ſunt.

Quonam autem ordine ſingula ſum perſecutus, ſubjecta, inſtar indicis, oſtendet articulorum omnium tabula, ex quibus diſſertatio conſtat: quorum quidem nonnulli in ſuos etiam paragraphos majoris lucis gratiâ diſtincti ſunt.

Cæterùm ſi quidpiam imprudenti mihi excidit, quod aut à veritate abhorreat, aut offenſioni cuipiam eſſe poſſit; id certè retractatum jam nunc volo, tractationemque univerſam, Illuſtriſſimis Galliarum Antiſtitibus in Comitiis generalibus jam acceptam, cùm ſedis Apoſtolicæ, tum Eccleſiæ Catholicæ judicio ac cenſuræ ex animo rurſùs lubenſque ſubjicio.

ARTI

Digitized by Google

ARTICULORUM SERIES ET ANATOME.

ARTICULUS I.

Quænam Cauſæ Majores dicantur? & variæ illarum acceptiones.

SYNOPSIS.

I. P*AUCI aſſequuntur quid ſibi velit nomen Cauſarum Majorum* pag. 1.

II. *Innocentius I. Cauſarum Majorum mentionem primus fecit, eaſque ſtatuit ad Sedem Apoſtolicam, poſt Epiſcopale judicium, referendas. Tria Majorum Cauſarum genera ſubindicat idem Pontifex; cauſas nempe fidei, cauſas diſciplinæ ancipitis, & negotia graviora Epiſcoporum.* pag. 3.

III. *Qui ſequuti ſunt Pontifices ad uſque Leonem IX. ab Innocentio I. vix diſſentiunt: quanquam non ita diſertè omnes locuti ſunt, maximè verò Nicolaus I. qui fictis veterum Pontificum Epiſtolis, quæ paulò ante vulgata erant, moveri tantiſper cœpit.* pag. 6.

IV. *Leo IX. ab antiqua Majorum Cauſarum notitia recedit apertiùs, fictarumque Decretalium jam tunc invaleſcentium ſequutus fidem de Majoribus Cauſis ſic ſentire videtur, ut ab unius Summi Pontificis arbitrio pendere illas exiſtimet, in primis autem Epiſcoporum judicia. Leoni conſentit Gregorius VII.* pag. 11.

V. *Innocentius III. receptis Majorum Cauſarum ſpeciebus Epiſcoporum tranſlationes ſuperaddit*, pag. 12.

VI. *Occaſione datâ enarrantur breviter quæ de Epiſcoporum tranſlationibus Eccleſiaſtici codices ſuppeditant; & penès quem ſit fueritve olim transferendorũ Epiſcoporum poteſtas ad eorumdem codicum normam expenditur*, pag. 13.

VII. *Alexander IV. Innocentio IV. duce, Majoribus Cauſis etiam illas accenſuit quæ in Epiſcoporum electionibus oriuntur*, pag. 24.

Digitized by Google

VIII. *Bonifacius VIII. ſuperaddit Coadjutorum Epiſcoporum & Superiorum Prælatorum dationem, ut ipſe loquitur*, pag. 25.

IX. *Quibus gradibus Coadjutorum nominationes ad Majorum Cauſarum ordinem aſcenderint conjecturis haud improbabilibus aperitur*, pag. eâdem.

X. *Galli noſtri diverſam aliquatenùs Majorum Cauſarum notitiam tradiderunt; eaſque obſcuritate ferè ac difficultate definierunt.* pag. 27.

XI. *Supponuntur à diſſertatore pro Majoribus Cauſis eæ omnes, quæ hocce nomine à ſummis Pontificibus in jure donatæ ſunt.* pag. 30.

ARTICULUS II.

Status quæſtionis proponitur; quis nempè modus ſit finiendi Cauſas Majores in Galliis? quâ de re generatim agitur, variorum variis allatis opinionibus.

SYNOPSIS.

I. *NON ut omnium Eccleſiarum una eſt fides, ita una eſt & ſimilis diſciplina.* pag. 32.

II. *Fixa eſt & determinata ratio apud Gallos agitandi cauſas, quas majorum albo inſcripſere poſteriorum temporum Pontifices; nempe tranſlationes Epiſcoporum, controverſias quæ ex ipſorum electionibus oriuntur, & Coadjutorum deſignationes.* pag. 35.

III. *Ambigitur de Cauſis Majoribus primæ claſſis, hoc eſt, de Cauſis fidei, de Cauſis diſciplinæ ancipitis, & de gravioribus iudiciis Epiſcoporum*, pag. 38.

IV. *Aperitur via reſolvendi eius dubii: in quo quidem diſputatio tota verſabitur.* pag. 40.

Digitized by Google

ARTICULUS III.

An concordata inita Leonem X. inter & Franciſcum I. novi aliquid juris ſtatuerint circa modum finiendi Cauſas Majores in Galliis, capite quod inſcribitur DE CAUSIS.

SYNOPSIS.

I. R*EFERTUR caput* DE CAUSIS *ut in concordatis jacet.* pag. 42.

II. *Examinatur quæ ſit ſententia legis ſancitæ hoc in capite: quæ quidem lex cùm, ne mutatis quidem verbis, deſcripta ſit cùm è pragmaticâ ſanctione, tùm è Concilio Baſileenſi ubi lata primùm fuit, eius mens requirenda videtur à Patribus Concilii Baſileenſis: quos quidem ſi audias, de minorum tantùm Cauſarum reformandis iudiciis cogitaſſe ipſos intelliges: ſiquidem de Maioribus Cauſis tùm temporis nihil movebatur.* pag. 43.

III. *Non alia mens eiuſdem legis in pragmaticâ Sanctione & in concordatis quærenda: atque ita clauſula excipiens Cauſas Majores eò tantùm adhibita eſt, ut ſignificaretur caput iſtud* DE CAUSIS *nihil pertinere ad Cauſas Maiores*, pag. 49.

IV. *Quanquam verò detur clauſula excipiente Cauſas Maiores etiam determinari rationem earum finiendarũ in Galliis, id certè conficietur unum, ſcilicet Cauſas Maiores non eſſe omninò finiendas in partibus abſque relatione vel appellatione ad ſummum Pontificem, ſicuti minores cauſas finiri poſſe edicitur*, pag. 50.

V. *Reprobatur eorum opinio qui caput* DE CAUSIS *ſic interpretantur, ut vi clauſulæ adhibitæ Maiorum cauſarum cognitionem etiam primã ad unam ſedem Apoſtolicam velint pertinere*, p. 52.

VI. *Amovetur difficultas mota ab aliquibus quòd in Concilio Baſileenſi & in Pragmatica Sanctione Maiores Cauſæ eâdem claſſe comprehendi videantur cum cauſis electionum Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum*, quas immediata ſubjectio ad Sedem Apoſtolicam devolvit. pag. 55.

Digitized by Google

VII. *Illuſtriſſimi Marca opinio excutitur, qui lib. 7. de Concord. Sacerd. & Imp. docere viſus eſt Epiſcoporum ſaltem depoſitiones ex lege Concordatorum immediatè ſubjiciendas eſſe Summo Pontifici.* pag. 57.

APPENDIX AD ARTIC. III.

An concordata præſcripſerint modum finiendi judicia Epiſcoporum cap. *De publicis concubinariis.* §. *Quod ſi ii?*

SYNOPSIS.

I. *QUIDAM cum fateantur cap.* DE CAUSIS *Epiſcoporum deponendorum formam non eſſe præſcriptam, id ipſum factum putant altero Concordatorum capite, quod eſt* De publicis concubinariis. §. Quod ſi ii. pag. 63.

II. *Refertur textus capitis ex quo tale aliquid confici exiſtimant.* pag. 64.

III. *Perperam & gratis contendunt his verbis,* Si ii quorum deſtitutio ad nos & Sedem prædictam ſpectat; *Epiſcopos promiſcuè intelligi.* pag. 65.

IV. *Quod quanquam ipſis condonaretur, non ſtatim obtinerent Epiſcoporum dejectionem ad ſolum Pontificem Romanum, etiam in prima inſtantia, pertinere: immò verò contrarium ex ipſo paragrapho bellè colligitur.* pag. 68.

COROLLARIUM.

I. *CONSECTARIA quinque ex præmiſſis.* pag. 71.

II. *Deficientibus concordatis conſulendum eſt jus vel antiquius ipſis concordatis, vel certè recentius, ad quod ſingulæ cauſæ Majores expendantur.* pag. 72.

ARTICULUS IV.

Quæ ratio fuerit olim, quæve perſeverat etiamnùm apud Gallos finiendi Cauſas quæ ad fidem ſpectant?

De fidei Cauſis primò agitur, quia principem locum tenent inter Cauſas Majores. pag. 73.

§. I.

De Cauſarum fidei judiciis generalia aliqua præmittuntur, quæ inſtar fundamentorum ſint.

SYNOPSIS.

I. *MIRA quorumdam opinio proponitur, qui omni Cauſarum fidei cognitione Epiſcopos interdicunt, hoc uno nomine quòd majores ſint.* pag. 74.

II. *Aſſeritur breviter Epiſcoporum juriſdictio in Cauſis fidei cognoſcendis & judicandis, primò ſcripturâ ſacrâ.* pag. eâdem.

III. *Tum Eccleſiæ univerſæ traditione & uſu.* pag. 73.

VI. *Ac tandem ipſa ſummorum Pontificum authoritate.* pag. 78.

V. *Etſi juris ſit Epiſcoporum fidei Cauſas cognoſcere, non idcircò fidei cauſæ Majorum Cauſarum titulum ac dignitatem amittunt.* pag. 82.

VI. *Nihil etiam inde læditur Apoſtolicæ Sedis privilegium primatuſque inviolabilis in ipſis fidei judicandis quæſtionibus* pag. 84.

VII. *Ex his regula veluti componitur, juxta quam fidei quæſtiones, ſiquidem in provinciis oriantur, agitari poſſunt ac finiri.* pag. 89.

Digitized by Google

§. II.

Quomodo fidei quæſtiones in Gallia hactenùs tractatæ ſunt?

SYNOPSIS.

I. *ECCLESIÆ Gallicanæ præſtantia; ipſiuſque integritas, & conſtantia in tuendis fidei dogmatis.* pag. 90.

II. *Continuâ traditione, ſeu factorum enarratione demonſtratur Epiſcopos Gallicanos ab natâ in Galliis Religione acceptam à Chriſto juriſdictionem in fidei quæſtionibus cognoſcendis exercuiſſe.* pag. 91.

III. *Ne quidem in Ianſenii cauſa, quæ ad Innocentium X. relata eſt, admiſſum eſt aliqnid quod ſit contrarium vel moribus Gallicanis, vel ipſi Epiſcoporum dignitati ac poteſtati.* pag. 103.

ARTICULUS V.

Qui mos agendi Gallorum fuit occurrente dubio in rebus ad diſciplinam ſpectantibus?

SYNOPSIS.

I. *GENERALIA quædam de diſciplina Eccleſiaſtica præmittuntur.* pag. 110.

II. *In dubiis de diſciplina occurrentibus conſulendi ſunt ſuperiores Hierarchici.* pag. 112.

III. *Quòd ſi dubia graviora ſunt, conſulendus ipſe hierarchiæ Princeps Epiſcopus Romanus, uti factitatum eſt ab Eccleſiis tum Orientis, tùm Occidentis.* pag. 113.

IV. *Hanc viam in primis ingreſſa eſt Eccleſia Gallicana, ut conſultationes multæ probant, quibus Galliarum tùm Epiſcopi tum Reges ac Principes Apoſtolicam Sedem adiverunt.* pag. 114.

V. *An ſummorum Pontificum reſponſis obtemperandum, ut latis legibus?* pag. 120.

Digitized by Google

ARTICULUS VI.

Quo jure, quave conſuetudine uſi ſunt Galli in finiendis cauſis gravioribus Epiſcoporum.

SYNOPSIS.

I. *DISSERTATIONIS hæc eſt pars difficilior & potior.* pag. 122.

II. *Diſtinguetur per quatuor Epochas notiores, ex hiſtoriis noſtris petitas.* pag. 124.

III. *Generalia quædam præmittenda.* pag. eâdem.

ARTICULUS VII.

Generalia quædam de Epiſcoporum judiciis præmittuntur, quæ ad illuſtrandos Eccleſiæ Gallicanæ mores deinceps juvent?

SYNOPSIS.

I. *ETSI ante tempora Concilii Nicani nulla lex poſitiva fuerit de judiciis Epiſcoporum, certum tamen eſt etiam tum illa fuiſſe penès Epiſcopos Provinciales.* pag. 126.

II. *Non penès unum Epiſcopum Romanum, ut novitii quidam ſcriptores fingunt.* pag. 127.

III. *Illam diſciplinam commendat Concilium Nicanum Can.* 5. pag. 130.

IV. *Eamdem illuſtrat magis Concilium Antiochenum Can.* 14. pag. 131.

V. *Concilium Sardicenſe novam judiciorum Epiſcoporum formam inducere, vel firmare ſaltem viſum eſt, appellationes tribuendo ſummo Pontifici.* pag. 133.

IV. *Lex Sardicenſis non ſtatim accepta videtur Orientalibus Eccleſiis, ut potè quæ peculiares leges in Synodis ſuis ſancitas potiùs ſequebantur.* pag. 137.

Digitized by Google

VII. *Exempla antiqua quæ contrà proferuntur, exquiſita appellationis formam reipsâ non habent.* pag. 138.
VIII. *Sed habeant, ſi ita lubet, ſaltem ex ipſis conficietur primam cognitionem cauſarum Epiſcopalium non pertinuiſſe ad ſummum Pontificem.* pag. 139.
IX. *Ut perperam concludunt aliqui ex Iulii Epiſtolâ.* pag. 140.
X. *Et ex quibuſdam poſterioribus depoſitionum exemplis, putà Neſtorii, Acacii, & Photii.* pag. 141.
XI. *Inſolentia facta, ſi quæ ſunt, jus non faciunt, neque in exemplum trahi debent.* pag. 143.
XII. *Africana Eccleſia tardiùs quoque Sardicenſem legem ſequuta eſt, Nicæno Canoni, propriæque diſciplinæ fortiùs adhæreſcens.* pag. 144.
XIII. *Ad uſque Vandalorum irruptionem.* pag. 151.

ARTICULUS VIII.

Quo jure, quave authoritate Epiſcopi graviorum criminum dejecti ſunt in Galliis ad uſque tempora Caroli Magni?

§. I.

Quod genus legum valuit apud Gallos de Epiſcoporum judiciis ad Carolum Magnum?

SYNOPSIS.

I. *DUBITANDI locus nullus eſt quin ante Concilium Sardicenſe eadem ratio in Galliis viguerit deponendorum Epiſcoporum, quæ in cæteris Eccleſiæ partibus.* pag. 153.
II. *Contrarium non ſuadet Cypriani locus de Martiano Arelatenſi.* pag. 154.
III. *Ut confirmat Euphratæ depoſitio facta in Concilio Aggripinenſi.* pag. 156.
IV. *Quod Concilium etſi nationale fuerit, nihil inde imminuitur provincialium Synodorum authoritas.* pag. 157.

V. *Neque*

V. *Neque etiam ſtatim inde conſequitur licere idem ſummo Pontifici in Epiſcoporum judiciis quod nationali Concilio.* pag. 158.
VI. *Quo tempore lex Sardicenſis vigere cœperit in Galliis, neque aſſequi promptum eſt, neque ſollicitiùs inquirendum.* pag. 160.
VII. *Certum tamen eſt ante tempora Caroli Magni non uſos fuiſſe Gallos ſolo antiquo Eccleſiæ Orientalis codice qui in Concilio Chalcedonenſi laudatus eſt.* pag. eâdem.
VIII. *Licet revera prima illa Eccleſiæ Gallicanæ ætate priorum Conciliorum Canones, ex quibus conſtat ejuſmodi codex, in Galliis valuerint.* pag. eâdem.
IX. *Fuerintque etiam in ſeriem redacti aptatique ad uſum Galliarum.* pag. 162.
X. *Verùm ante tempora Caroli Magni fuerunt & alii Canones in uſu apud Gallos, putà, cùm Africani tum Sardicenſes.* pag. 163.
XI. *Et ſanè Innocentius I. legem Sardicenſem de iudiciis Epiſcoporum Gallis intimaverat in Epiſtola ad Victricium Rothomagenſem.* pag. 164.

---

§. II.

Inſigniora Epiſcoporum judicia recenſentur ad uſque tempora Caroli Magni.

SYNOPSIS.

I. P*AULINUS Trevirenſis: Saturnius Arelatenſis: Inſtantius Priſcillianiſta in Synodis Epiſcoporum judicati.* p. 168.
II. *Proculi Maſſilienſis depoſitio expenditur, agiturque de Urſi & Tuentii negotio.* pag. 169.
III. *Maximi Valentinæ civitatis Epiſcopi iudicium refertur: explicaturque Epiſtola Cæleſtini tum de cauſa Maſſilienſis Epiſcopi, tùm de Daniele.* pag. 172.
IV. *Armentarius in Concilio Regenſi, Chelidonius in Arelatenſi, dejicitur.* pag. 176.
V. *Chelidonii appellationem ad Leonem Romanum Pontificem ægerrimè tulit Hilarius Arelatenſis, in quem & Leo tantiſper exarſit.* pag. eâdem.

ö

VI. *Leoni roganti adiunxit ſe Valentinianus Imperator, edictumque emiſit, & præter Leonis ipſius voluntatem, & contra Sardicenſem regulam: quod ideò edictum Gallos non ligavit.* pag. 177

VII. *Non plus roboris habuit altera lex à Gratiano lata, quæ ut ſummum temporanea fuit.* pag. 179.

VIII. *Hilarus Papa in negotio Hermetis Synodorum authoritatem in Epiſcopis judicandis confirmat: ut & in coërcenda Mamerti Viennenſi audaciâ.* pag. 182.

IX. *Eandem authoritatem comprobat Ioannes II. in Contumelioſi cauſa: nec Agapetus ejus ſucceſſor alia in mente fuit.* pag 186.

X. *Vigilius Papa Auxonio Arelatenſi vices ſuas delegans Epiſcoporum negotia jubet in Conciliis judicari.* pag. 187.

XI. *Summi Pontifices, vices ſuas præcipuis quibuſdam Epiſcopis delegando Provinciarum & Metropolitanorum jura minimè inverterunt, ſed potiùs confirmarunt.* pag. 188.

XII. *Neque aliis conditionibus Galli Epiſcoporum Romanorum Vicarios recepêre.* pag. 189.

XIII. *Saffaracus Pariſienſis, & Emerius Santonenſis in Synodis Epiſcoporum deponuntur.* pag. 190.

XIV. *Anno 567. in Concilio Lugdunenſi ſancitur lex de Epiſcopis in Synodis judicandis.* pag. 191.

XV. *In eodem Concilio Salonius Ebredunenſis & Sagittarius Vapingenſis, ac rursùs in Concilio Cabilonenſi deponuntur.* pag. 192.

XVI. *Promotus in Concilio Pariſienſi dejicitur ſuggerente Pappolo Carnotenſi.* pag. 193.

XVII. *Prætextatus Rothomagenſis in Concilio Pariſienſi accuſatur & dejicitur, quanquam immeritò, ſi audiatur Gregorius Turonenſis, qui & ipſe in Synodo apud Brennacum à Leudaſte quodam quaſi reus delatus eſt.* pag. 197.

XVIII. *Ægidius Remenſis in Concilio Metenſi, & Deſiderius Viennenſis in Concilio Cabilonenſi exauctorantur.* pag. 198.

XIX. *Quoniam hæc poſteriora facta Gregorii Magni ætate contigerunt, expenditur quæ mens fuerit Summi illius Pontificis de judiciis Epiſcoporum; quæ certè à moribus Gallicanis aliena non fuit.* pag. 199.

XX. *Agapius & Bobo dejiciuntur in Concilio Matiſconenſi: plures Epiſcopi ac nominatim Dido in Concilio apud Villam Regiam:*

Digitized by Google

Aldebertus, & Clemens à Bonifacio vices gerente Zacharia & Epiſcopis Gallicanis. pag. 203.
XXI. *Ex his factis conſtat Epiſcopos hactenùs depoſitos fuiſſe in Synodis apud Gallos: neque huic judiciorum formæ à ſummis Pontificibus reclamatum.* pag. 205.

ARTICULUS IX.

Quo jure, quave ratione uſi ſunt Galli in finiendis cauſis gravioribus Epiſcoporum à Carolo Magno ad Hugonem Regem & Joannem XV. Pontificem.

§. I.

Quod jus valuit apud Gallos à Carolo Magno ad Hugonem in Epiſcoporum judiciis.

SYNOPSIS.

I. C*AROLO Magno diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſtudioſiſſimo Principi Hadrianus I. Pontifex codicem dedit quo utebatur Eccleſia Romana: in quo quidem codice leges Sardicenſes in Epiſcoporum judiciis ſervandæ continebantur.* pag. 206.
II. *Hadrianus verò ipſe aliud nihil ſedi ſuæ poſtulat in ejuſmodi judiciis quàm quod leges Sardicenſes contulerant, ut ejus Epiſtola ad Tilpinum Remenſem fidem facit.* pag. 208.
III. *Eadem diſciplina commendatur in pluribus è capitulis illis octoginta, quæ Hadrianus idem Ingilramno Metenſi tradidit.* p. 209.
IV. *Eadem quoque celebratur in capitularibus Caroli Magni & Ludovici Pii.* pag. 211.

---

§. II.

Facta expenduntur à Carolo Magno ad Hugonem.

SYNOPSIS.

I. I*STA temporis intercapedine, Epiſcopi plures in Galliis dejecti ſunt juxta prædictas regulas: quos inter Anshelmus Medio-*

ō ij

Digitized by Google

lanenſis , Vvolvodus Cremonenſis , Theodulphus Aurelianenſis, Ieſſe Ambianenſis , Thegano Chorepiſcopo Trevirenſi teſte , in opere de geſtis Ludovici Pii. pag.214.

II. *Ad annum* 835. *Ebbo Remenſis in Concilio apud Theodonis-villam exauctoratus eſt.* pag.215.

III. *Circa idem tempus Aldricus Cenomanenſis in Concilio Provinciæ judicatus eſt : quod ne improbavit quidem Gregorius IV. ſed appellationes tantùm adſtructas voluit.* pag. 218.

IV. *Nihil ampliùs deſideratum eſt à Leone IV.* pag.220.

V. *Benedictus III. Leonis IV. ſucceſſor Hincmaro Remenſi inſtar privilegii tribuens , ne ab alio quàm ab Epiſcopo Romano judicari poſſet , jus commune ſupponit & confirmat.* pag.223.

VI. *Vigebat jus commune ubique gentium , cùm Apocripha Epiſcoporum Romanorum Epiſtolæ prodierunt ; in quibus quidem jus antiquum circa Epiſcoporum judicia videtur inverti , cum ea Epiſcopo ſoli Romano tribuuntur.* pag. eâdem.

VII. *Quæ tamen,niſi jam earum falſitas planè conſtaret,explicari non ineptè poſſent de appellationibus.* pag.226.

VIII. *Suppoſititius fœtus turbas nihilominùs excitavit , utpote adoptatus ferè à Romanis quibuſdam Pontificibus. Verùm Gallia credula non ſic fuit, ut judicia Epiſcoporum etiam probant quæ ſecuta ſunt, verbi gratiâ Tortoldi & aliorũ apud Saponarias* p.228.

IX. *Item Rothadi Sueſſionenſis, cujus cauſa anno* 863. *variis ſtudiis agitata eſt Nicolaum I. inter & Epiſcopos Gallicanos.* pag.230.

X. *Nequidem Teutgaudi Trevirenſis , & Gunthorii Agrippinenſis depoſitio à Nicolao I. Romæ tentata Gallicanas libertates rectà impetit.* pag. 236.

XI. *Qui Nicolai I. authoritatem objiciunt coguntur & ipſi Nicolai I. facta ex æquo interpretari.* pag.237.

XII. *Hadrianus II. Nicolai I. Succeſſor fictas decretales cupidè amplexus eſt ; iiſque uſus maximè contra Gallos in causâ Hincmari Laudunenſis. Galli autem fortitèr obſtitère ; ac tandem eorum virtuti Roma utcunque ceſſit , cum Ioannes VIII. Hadriani II. Succeſſor Hincmari Laudunenſis condemnationem approbavit.* pag. 238.

XIII. *Ioannes VIII. in aliis etiam aliquibus favere Gallis viſus eſt : verùm longè plura ipſe aggreſſus eſt contra Gallicanas liber-*

Digitized by Google

tates, fictis decretalibus nimio plus credens. pag. 244.
XIV. *Ac tandem ſic crevit Romana licentia eodem nixa fundamento, ut Carolus Calvus Eccleſiæ ſuæ iura tueri cupiens ad Ioannem VIII. ſcribendum duxerit, ne ultrà in Eccleſiaſticorum iudiciorum ratione innovaret.* pag. eâdem.
XV. *Caroli Calvi Epiſtola, & quæ ſolemnis eo uſque fuerat iudiciorum forma apud Gallos clarè monſtrat, & eſt ipſa veluti legitima quædam interceſſio, atque, ut aiunt, proteſtatio contra ius novitium quod invehebatur: unde minùs virium exempla habitura ſunt, ſi quæ deinceps antiquo iuri contraria obſervabuntur.* pag. 245.
XVI. *Artaldi Remenſis cum Hugone negotium perperam objicitur ab adverſariis libertatum Gallicanarum, cùm aptius ipſum ſit ad Gallorum conſtantiam comprobandam; nihil etiam obeſt Epiſcopi Bellovacenſis citatio cum eodem negotio coniuncta.* pag. eâdem & ſequentibus.

ARTICULUS X.

Quodnam jus prævaluit apud Gallos in Epiſcoporum judiciis à temporibus Hugonis Regis & Joannis XV. Pontificis ad concordata inita Leonem X. inter & Franciſcum I?

SYNOPSIS.

I. *HÆC eſt Epocha quam nonnulli libertatibus Gallicanis fatalem credunt.* pag. 250.
II. *Illuſtriſſimus ipſe Marca eam opinionem profitetur; ſed ita ut parum dignè cùm de Summis Pontificibus, tùm de Gallis ipſis ſentire ſe oſtendat.* pag. eâdem.
III. *Neque illam opinionem ſtabilit ſatis argumento ducto ex Arnulphi Remenſis cauſa, quod veluti Achillêum proponit* pag. 252.
IV. *Nihil amplius efficit recens quidam ſcriptor eodem argumento aliter propoſito.* pag. 257.
V. *Reliqua quæ proferuntur argumenta petuntur* 1 *ex authoritate*

ſummorum Pontificum qui ab illo tempore Epiſcoporum judicia unis ſibi tribuerunt. 2. à collectionibus Canonum illo ab hinc tempore editis. 3. à factis & exemplis quibuſdam. pag. 259.

---

§. I.

An authoritate Pontificum conficitur jus novum, quod aiunt de Epiſcoporum judiciis valuiſſe à temporibus Hugonis Regis, cùm ubique, tùm ſpeciatim in Galliâ?

SYNOPSIS.

I. *LEONIS IX. Gregorii VII. & Innocentii III. præſertim jactatur authoritas: nihil autem Leo IX. contrà jus antiquum tentavit ſive in ſua Epiſtola ad Petrum & Ioannem Epiſcopos Africanos, ſive in Concilio Remenſi, cui præfuit, & in quo Epiſcopus Lingonenſis dejectus eſt.* pag. 262.

II. *Magis urgetur authoritas Gregorii VII. quam quidem extolli mirum eſt ab Illuſtriſſimo Marca prolatis articulis, qui dictatus ejus vocantur: ſi quidem dubiâ fide laborant articuli illi apud eruditos; apud Gallos autem nullius uſquam fuêre ponderis.* pag. 263.

III. *Ne illum quidem articulum, qui Epiſcoporum depoſitionem ſoli Romano Pontifici tribuit, editum quis credat à Gregorio VII. contrà Oecumenicorum Conciliorum Canones, deceſſorumque ſuorum ſanctiones.* pag. 265.

IV. *Hoc tamen ſi tentavit, Galliam huic novitati obſecutam nemo probaverit.* pag. 268.

V. *Facta Gregorii VII. nihil plus faciunt contrà libertates Gallicanas, ſiquidem & iis Galli obſtitêre.* pag. eâdem.

VI. *Ne Gregorius quidem ipſe ſibi conſtitit in Epiſcoporum judiciis per Legatos exercendis.* pag. 270.

VII. *Innocentii III. effatum objicitur, quo tranſlationes, ceſſiones ac depoſitiones Epiſcoporum inſtitutione divinâ ſoli Romano Pontifici reſervatas pronuntiat.* pag. 271.

Digitized by Google

VIII. *Sed improbatur vel ab ipſo Marca.* pag. eâdem.

IX. *Et reipsâ veritati contrarium eſt, niſi benignè explicetur.* pag. 273.

X. *Nam neque jure divino uſpiàm depoſitiones Epiſcoporum reſervata ſunt Summo Pontifici.* pag. eâdem.

XI. *Niſi fortè jus divinum latiùs uſurpetur.* pag. 275.

XII. *Neque jure Canonico minimè dubio, ad uſque tempora Innocentii ipſius III.* pag. 277.

XIII. *Immò ne ipſe quidem Innocentius III. in Concilio Lateranenſi 4. cui præfuit, derogavit priſco juri Canonibus ſancito de judiciis: nec, ipſo teſte & arbitro, derogare quis meritò poſſet.* pag. 278.

---

§. II.

An è variis Canonum ſeu Decretalium collectionibus, quæ à temporibus Hugonis Regis editæ ſunt, argumentum duci queat contrà mores antiquos Eccleſiæ Gallicanæ de Epiſcoporum judiciis ac depoſitionibus?

SYNOPSIS.

I. T*RES opponuntur collectiones, Ivonis, Gratiani, & Gregorii IX.* pag. 281.

II. *Collectio Ivonis vim legis nullam habet.* pag. eâdem.

III. *Si haberet, faveret & ipſa plurimùm, ut quæ ex ipſis Decretalibus Apocryphis contineat ea quæ antiquum jus ſapiunt, & legitimas ſanctiones, quas prætendimus complectatur.* pag. eâdem.

IV. *Non diſſimulandum quin Ivo Carnotenſis in Gaufridi causâ propenſior fuerit in Romanas partes: quid verò mirum? ſiquidem ſua ipſius cauſa agebatur: quanquàm neque id impunè tulit à Comprovincialibus Epiſcopis.* pag. 284.

V. *Collectionis Gratiani minima authoritas; cùm & parùm accurata ſit Bellarmino teſte, & privati hominis fœtus, ut arguit Antonius Auguſtinus.* pag. 286.

Digitized by Google

V I. *Deinde in illa ipſa collectione multa reperire eſt, quæ antiquam judiciorum formam commendant.* pag. 287.
V I I. *Collectio Gregorii I X. quæ objicitur, nullam vim tribuit effato Innocentii I I I. quod continet.* pag. eâdem.
V I I I. *Major eſt quidem authoritas hujus collectionis, quàm cæterarum: ſed in Galliâ ſaltem, ubi jus priſcum ſemper prævaluit, vim legis obtinuiſſe illam non ſuadebitur.* pag. 289.
I X. *Neque iuvat quicquam quod in ſcholis Galliarum aliquibus prælegatur.* pag. 291.

---

§. III.

An facta ſeu exempla quædam depoſitionum, quæ authoritate Pontificiâ factæ dicuntur in Galliis ante concordata, jus antiquum illic extinctum eſſe perſuadeant?

SYNOPSIS.

I. CERTUM *eſt exempla depoſitionum aliqua proferri poſſe à temporibus Hugonis, quæ antiquo iure contraria ſunt: ſed non ideircò illud evertunt.* pag. 294.
I I. *Nam legibus ſtandum, non exemplis.* pag. eâdem.
I I I. *Deinde plura eiuſmodi exemplorum nimis probant.* pag. 295.
I V. *Reliquiſque adeò authoritatem abrogant.* pag. eâdem.
V. *Sed & hoc depoſitionum genus à Gallis improbatum teſtatur Goffridus Vindocinenſis.* pag. 296.
V I. *Quæcumque iudicia tentata ſint in Galliis à ſummis Pontificibus, ius Gallorum antiquum ea non everterunt.* pag. 297.
V I I. *Etſi fortè rei nonnulli talibus iudiciis acquieverint.* pag. 298.
V I I I. *Iure tamen Romani Pontifices, oſſitantibus nempè, vel conniventibus Metropolitanis, authoritatem ſuam in coërcendis Epiſcopis interponere potuerunt.* pag. 299.
I X. *Ita quidem fecit olim Alexander I I. ut conſtat ex eius Epiſtola ad Gervaſium Archiepiſcopum Remenſem.* pag. eâdem.
X. *Ita poſterioribus longè temporibus Ioannes X X I I. ut ex libello eius*

ejus liquet ad quoſdam Galliæ Epiſcopos inſcripto de finienda cauſa Petri Epiſcopi Catalaunenſis : qui libellus totus refertur, quia diſertè probat antiquam judiciorum diſciplinam tum temporis viguiſſe in Galliis, ne contradicente quidem ſummo Pontifice. pag. 301.

XI. *Duo & alia egregia monumenta referuntur quæ ad eandem cauſam pertinent, remque eandem confirmant. Alterum eſt Epiſtola Ludovici X. Regis ad Gazonem Laudunenſem; alterum eſt Epiſtola Roberti Epiſcopi Remenſis.* pag. 305.

ARTICULUS XI.

De temporibus quæ concordatorum legem ſecuta ſunt.

SYNOPSIS.

I. DE *mente & interpretatione concordatorum nihil additur iis quæ articulo 3 fusè tractata ſunt.* pag. 310.

II. *Quæ quidem confirmantur uſu, qui deinceps ſecutus eſt : nam quoties ab initis concordatis Romani Pontifices judicare voluerunt Epiſcopos aliquos Galliarum, toties intercesſum eſt vel à Rege ipſo Chriſtianiſſimo, vel à Clero Gallicano, Epiſcopiſve accuſatis.* pag. eâdem.

III. *Ita interceſſit Carolus IX. ubi Pius IV. quinque Epiſcopos ob Lutheranam pravitatem dejicere aggreſſus eſt.* pag. 311.

IV. *Ita eodem regnante Principe Uceticenſis & Valentinus Epiſcopi à Pii IV. judicio contrà ſe lato ob abuſum ad Regium tribunal provocarunt.* pag. 313.

V. *Reſponſio quam adhibent nonnulli planè futilis eſt, & ſe ipſam jugulans.* pag. 314.

VI. *Opponuntur tria alia facta ſeu exempla.* pag. 315.

VII. *Primum, Anicienſis ſcilicet Epiſcopi, nihil contrà jus commune facit; utpote cum ſingulari privilegio Apoſtolicæ Sedi obnoxium ſe immediatè præfert Epiſcopus Anicienſis.* pag. 316.

VIII. *Secundum, Archiepiſcopi nempe Lugdunenſis, non plus*

ũ

juvat; cùm ipſe primatialis dignitatis ratione Papam unum agnoſcere judicem voluerit. pag. 317.

IX. *Tertium, ſcilicet Epiſcoporum quibus procurante Richelio Cardinali judices ab Urbano VIII. delegati ſunt, nihil habet ponderis: tum quia ſingulare eſt omninò, tum quia fortiter interceſſit Clerus Gallicanus, ubi primùm libertas fuit* pag. eâdem.

X. *Referuntur acta Cleri Gallicani circà hoc negotium.* pag. 318.

ARTICULUS XII.

An Concilium Tridentinum Gallicos mores immutaverit circa Epiſcoporum judicia?

SYNOPSIS.

I. R*EFERTUR lex lata à Concilio Tridentino cap.* Cauſæ criminales: *quæ quidem contraria eſt antiquo juri.* pag. 341.

II. *Sed an lata Gallis, dubium.* pag. eâdem.

III. *Cardinalis enim à Lotharingiâ in ipſo Concilio capiti huic interceſſit, ſi fortè Regis Regnique Galliarum libertatibus ac privilegiis obeſſet.* pag. 342.

IV. *Improbatum quoque nominatim eſt ab oratoribus Regis Chriſtianiſſimi.* pag. 344.

V. *Ipſummet Concilium libertates Gallicanas reſervavit, Cardinali Lotharingo teſte.* pag. eâdem.

VI. *Deinde verò diſciplina Concilii Tridentini generatim accepta non eſt à Gallis; atque adeò nec eos ligat.* pag. eâdem.

VII. *Reipsâ Senatus Pariſienſis anno* 1569. *Tridentinæ legis rationem non habuit in cauſa Cardinalis Caſtellonii, Epiſcopi Bellovacenſis.* pag. 345.

VIII. *Malè argumentatur qui objicit Epiſcopos Gallicanos à Rege Chriſtianiſſimo poſtulaſſe ſæpiùs ut Concilii Tridentini diſciplinam recipi juberet, immò & ipſos huic diſciplinæ Sacramento ſe ſubjeciſſe.* pag. 346.

IX. *Adjunguntur & ea quæ in Belgio contigêre, ubi deliberatum fuit de Tridentino recipiendo.* pag. 348.

Digitized by Google

ARTICULUS XIII.

Quæ ſit etiamnum Gallorum mens de Epiſcoporum judiciis ac depoſitionibus?

SYNOPSIS.

I. *MENS Gallorum explorari meliùs non poteſt quàm ex ſententiâ, tùm Epiſcoporum Gallicanorum, tum Sorbonicæ facultatis.* pag. 350.

II. *Anno* 1663. *Doctores Pariſienſes quid eâ de re ſentirent profeſſi ſunt apud Regem Chriſtianiſſimum, duce ac perorante Archiepiſcopo Pariſienſi.* pag. eâdem.

III. *Eorum declaratio Regia & publica authoritate comprobata eſt.* pag. 351.

IV. *Referuntur articuli Sorbonici, Senatuſconſultum, & ſanctio Regia.* pag. eâdem.

V. *Quid ſit Epiſcoporum Gallicanorum ea de re ſenſus, ex iis colligitur, quæ in negotio quatuor Epiſcoporum contigêre* pag. 359.

IV. *Referuntur Epiſtolæ plurimorum Epiſcoporum ad ſummum Pontificem, & ad Regem Chriſtianiſſimum.* pag. 360.

DISSERTATIONIS EPILOGUS.

An diviſio juris in antiquum & novum ferenda ſit in Galliis, quoad Epiſcoporum deponendorum rationem?

Ex antedictis concluditur, quod ferenda non ſit. pag. 375.

Digitized by Google

APPENDIX.

Inſignia quatuor monumenta, quibus Eccleſiæ Gallicanæ libertas, in retinenda antiqua judiciorum Epiſcopalium forma, confirmatur.

I. *EPISTOLA Caroli Calvi ad Hadrianum Pontificem, de cauſa Hincmari Laudunenſis.* App. pag. 2.

II. *Reſcriptum Concilii Duziacenſis ad eundem Pontificem, de eodem negotio.* App. pag. 25.

III. *Epiſtola Caroli Calvi ad Ioannem VIII. Pontificem de judiciis & appellationibus Epiſcoporum & Presbyterorum Galliæ ad Sedem Apoſtolicam.* App. pag. 50.

IV. *Apologia Gerberti pro Synodo Remenſi, in Arnulphi cauſa.* App. pag. 69.

DISSERTA

DISSERTATIO
DE CAUSIS MAJORIBUS
AD CAPUT CONCORDATORUM
DE CAUSIS.

ARTICULUS I.

Quænam Cauſæ Majores dicantur? Et variæ illarum acceptiones.

SYNOPSIS.

I. PAUCI *aſſequuntur quid ſibi velit nomen Cauſarum Majorum.*

II. *Innocentius I. Cauſarum Majorum mentionem primus fecit, eaſque ſtatuit ad Sedem Apoſtolicam poſt Epiſcopale judicium referendas. Tria Majorum Cauſarum genera ſubindicat idem Pontifex; cauſas nempe fidei, cauſas diſciplinæ ancipitis, & negotia graviora Epiſcoporum.*

III. *Qui ſecuti ſunt Pontifices ad uſque Leonem IX. ab Innocentio I. vix diſſentiunt: quanquam non ita diſertè omnes locuti ſunt, maximè verò Nicolaus I. qui fictis veterum Pontificum Epiſtolis, quæ paulò antè vulgata erant, moveri tantiſper cœpit.*

Digitized by Google

IV. *Leo IX. ab antiquâ Majorum Cauſarum notitiâ recedit apertiùs, fictarumque Decretalium jam tunc invaleſcentium ſecutus fidem de Majoribus Cauſis ſic ſentire videtur, ut ab unius Summi Pontificis arbitrio pendere illas exiſtimet; in primis autem Epiſcoporum judicia. Leoni conſentit Gregorius VII.*

V. *Innocentius III. receptis Majorum Cauſarum ſpeciebus Epiſcoporum tranſlationes ſuperaddit.*

VI. *Occaſione data enarrantur breviter quæ ab Epiſcoporum tranſlationibus Eccleſiaſtici Codices ſuppeditant; & penes quem ſit, fueritve olim transferendorum Epiſcoporum poteſtas, ad eorumdem Codicum normam expenditur.*

VII. *Alexander IV. Innocentio IV. duce, Majoribus Cauſis etiam illas accenſuit quæ in Epiſcoporũ electionibus oriuntur.*

VIII. *Bonifacius VIII. ſuperaddit Coadjutorum Epiſcoporum, & Superiorum Prælatorum dationem, ut ipſe loquitur.*

IX. *Quibus gradibus Coadjutorum nominationes ad Majorum Cauſarum ordinem aſcenderint, conjecturis haud improbabilibus aperitur.*

X. *Galli noſtri diverſam aliquatenùs Majorum Cauſarum notitiam tradiderunt; eaſque obſcuritate ferè ac difficultate definierunt.*

XI. *Supponuntur à diſſertatore pro Majoribus Cauſis eæ omnes, quæ hocce nomine à Summis Pontificibus in jure donatæ ſunt.*

I. DE cauſis Majoribus crebra fit mentio apud Canonum interpretes rerumque Sacrarum ſcriptores: frequens etiam de illis habetur ſermo tùm à doctis, tùm ab indoctis hominibus: vix tamen aliquos reperias qui ſatis capiant quid Majorum Cauſarum nomen ſibi velit, vel certè qui illud ſatis explicent. Quod, ut ne plu-

rimorum in eo tractando argumento indiligentiam accuſem, inde profectum dicere maluerim, quia non eadem fuit ſemper apud omnes Cauſarum Majorum acceptatio; quemadmodum nec idem ſemper apud omnes earum fuit numerus.

Cum itaque de Majorum Cauſarum judiciis accuratiùs paulò differere propoſitum ſit mihi, operæ pretium duxi explicare ante omnia quid Majorum Cauſarum nomine ſignificatum ſit olim apud alios atque alios: & quo pacto earum numerus in jure Pontificio creviſſe ſenſim viſus ſit.

Et quoniam res iſta cum jure Pontificio maximè conjuncta eſt, in ea explicanda ſummorum in primis Pontificum authoritatem adhibebo; quorum in verbis ac ſententiis recenſendis temporum ætatumque ordinem ſequar: quæ ratio & in reliquis. diſſertationis hujus partibus ſervabitur.

II. Cauſarum Majorum, qui fidei ſit, authoritatiſve indubitatæ, meminit nemo ante Innocentium I. Hic nempe anno Chriſti circiter 404. in Epiſtola illa celebri ad Victricium Rothomagenſem diſertè ſic ſcribit. *Si autem Majores cauſæ in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Apoſtolicam (ſicut Synodus ſtatuit) poſt Epiſcopale judicium referantur.* Quanquam verò mentionem ibi facit clariſſimam Cauſarum Majorum: attamen, cujus generis ſint cauſæ illæ quas majores vocat, planè non aperit; quemadmodum nec Synodi hujus nomen profert quam laudat, cujuſque executionem videtur procurare.

Digitized by Google

Non deſunt viri graves qui exiſtiment ſignificatam eò loci ab Innocentio Nicænam Synodum: At certè adduci non poſſum ut eis aſſentiar : Nam in toto Concilio Nicæno cauſarum, non Majorum dicam, ſed ne ullarum quidem, relatio facienda ſtatuitur ad Sedem Romanam, ſeu Apoſtolicam. Quin potiùs Canone 5. decernitur, *ut ſingulis annis per unamquamque Provinciam bis in anno Synodi fiant, ut omnes in unum convenientes Epiſcopi Provinciæ, ejuſmodi quæſtiones examinent :* Hoc eſt, eas maximè quæſtiones, quæ Epiſcoporum depoſitionem attinent, ut legenti patet. Canone autem 6. commendatur quidem Romana aliqua conſuetudo, juxta quam Epiſcopi Alexandrini jura confirmantur : Hoc verò planè nihil juvat ad vindicandam Apoſtolicæ Sedi Majorum Cauſarum relationem : Alioquin idem Privilegii Eccleſiæ Alexandrinæ tribuendum foret. Aptiùs dixerimus attendiſſe Innocentium ad Synodum Sardicenſem, quæ omnium prima Canonibus 3. & 7. liberam facit poteſtatem Epiſcopo à Collegis dejecto appellandi, ſeu confugiendi ad Sedem Apoſtolicam. Et certè non eſt alia Synodus ante Innocentium I. cui tale aliquid adſcribi poſſit.

Itaque dubium ſupereſt nullum quin Cauſis Majoribus Epiſcoporum depoſitiones accenſeat Innocentius : Cum ad vindicandas Majores Cauſas Apoſtolicæ Sedi eum ipſum Canonem laudet, qui de referendis ad Sedem Romanam Epiſcoporum judiciis conditus eſt.

Sed neque unas Epiſcoporum depoſitiones veluti Majores Cauſas agnovit Innocentius: Nam & quæſtiones dubiæ diſciplinæ, & fidei cauſas, ex Patrum inſtitutis ad Sedem quoque Apoſtolicam referendas profeſſus eſt. De quæſtionibus quidem diſciplinæ ambiguæ ſic habet in Epiſtola ad Felicem Nucerianum Epiſcopum. *Mirari non poſſumus dilectionem tuam ſequi inſtituta majorum, omniaque quæ poſſunt aliquam recipere dubitationem ad nos, quaſi ad caput atque ad apicem Epiſcopatus referre; ut conſulta videlicet ſedes Apoſtolica, ex ipſis rebus dubiis certum aliquid faciendum pronuntiet.*

De cauſis verò fidei agit magnificè in Epiſtola ad Concilium Milevitanum; ubi, poſtquam Africanis Patribus gratulatus eſt, quod non modo commiſſos curæ ſuæ greges ab errorum labe ortiter deffenderent, ſed & quod Eccleſiæ quoque Romanæ oracula conſulerent, ſic ſubjungit, *præſertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres & Coepiſcopos noſtros non niſi ad Petrum, id eſt ſui nominis, & honoris authorem referre debere, velut nunc retulit veſtra dilectio.*

Liquet igitur Innocentio I. Cauſarum quas Majores ipſe primus nuncupavit, quaſque ad Sedem Apoſtolicam referendas dixit, genera tria agnoviſſe; videlicet Epiſcoporum depoſitiones, quæſtiones dubiæ diſciplinæ, & cauſas fidei; quas quidem potiori quodam jure majores dici nemo non probaverit.

Ex his autem judicare jam licet quantùm ab Innocentii I. ſententiâ, atque adeo à vera legitimaque

Digitized by Google

Majorum Cauſarum notione aberrent, qui Cauſas Majores eas eſſe jam definiunt, quæ rectâ, ſeu in primâ, vt aiunt, inſtantiâ ad Sedem Apoſtolicam deferuntur: ſiquidem Innocentius ipſe Majorum Cauſarum nomenclator, Majores Cauſas, nonniſi *poſt Epiſcopale judicium*, ad Sedem Apoſtolicam referri jubet.

Non feliciùs multò enituntur qui Cauſas Majores diſtributione quadam explicant: aliaſque rerum eſſe dicunt, quæ ad fidem attinent; alias perſonarum, quæ ad Epiſcopos. Ut enim hæc diviſio minimè deficiat, cum quæſtiones miſſas facit ſententiæ diſciplinæque ancipitis; Peccat certè ea parte quâ Epiſcoporum cauſas promiſcuè majores cenſet. Enimverò non quælibet, ſed ſumma tantum Epiſcoporum negotia, quibus nempe in dejectionis diſcrimen veniunt, hocce nomine dignanda ſunt. Cum è contrario infini Ordinis Clericorum, immo & Laïcorum negotia in Cauſas Majores toties evadant, quoties admittere illos in fidem contingit. Non inficior tamen quin à perſonarum dignitate ortum ſit, quod Epiſcoporum, non Clericorum item, aut Preſbyterorum dejectiones ad Majores Cauſas revocatæ ſint.

III. Qui ab Innocentio I. ſedere Pontifices nonnullas etiam cauſas tanquam majores, ob rerum nempe vel difficultatem, vel præſtantiam, Apoſtolicæ Sedi vindicarunt: Sed neque omnes æquè diſertè locuti ſunt, neque ſinguli eaſdem, eiſdemve notis deſignarunt.

Zozimus in Epiſtola quam ad Epiſcopos Galliæ ſcripſit de privilegiis Eccleſiæ Arelatenſis conſervandis, negotia, ſi quæ in Provinciis quas cenſet emerſerint, ad Epiſcopi Arelatenſis notitiam referri jubet: *Niſi*; inquit, *magnitudo cauſæ etiam noſtrum requirat examen.*

Bonifacius Epiſtolâ 2. quæ eſt ad Galliæ Epiſcopos, de Maximo Epiſcopo, Manichæorum ſectatore, aliorumque criminum reo; Primò quidem Synodum habendam eſſe ait in Provincia, ubi cauſa ipſius judicetur: Tum verò hæc addit: *Quidquid autem veſtra Charitas de hac cauſa duxerit decernendum, cum ad nos relatum fuerit, noſtrâ, ut condecet, neceſſe eſt authoritate firmetur.*

Leo Magnus Epiſtolâ 84. quæ eſt ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem, Cauſas Majores non ſemel commemorat: Capite quidem 7. *At ſi fortè* (inquit) *inter ipſos qui præſunt, de Majoribus* (*quod abſit*) *peccatis cauſa naſcatur, quæ Provinciali nequeat examine definiri, Fraternitatem tuam de totius negotii qualitate Metropolitanus curabit inſtruere: Et ſi coram poſitis partibus, nec tuo res fuerit ſopita judicio, ad noſtram cognitionem, quidquid illud eſt, transferatur.* Capite autem 10. *Unde ſi cauſa aliqua major extiterit, ob quam neceſſarium ſit fraternum advocare conventum: dignos de ſingulis Provinciis Epiſcopos, quos Metropolitani crediderint eſſe mittendos, ad fraternitatem tuam venire ſufficiat.* Pauciſque interjectis, caput 11. ſic exorditur. *Si autem in eo quod cum fratribus tractandum definiendumve credideris, diverſa*

Digitized by Google

eorum fuerit à tua voluntate ſententia, ad nos omnia ſub geſtorum teſtificationem referantur.

Hilarus Papa Epiſtolâ 8. quæ eſt ad plures Metropolitanos Galliæ, poſtquam eos hortatus eſt, ut opportunis locis ac temporibus concilia habeant ad Eccleſiaſtica negotia componenda, hæc addit, *In dirimendis ſanè gravioribus cauſis, & quæ illic non potuerint terminari, Apoſtolicæ Sedis ſententia conſuletur.*

Vigilius Epiſtolâ 2. quâ Eutherii conſultationibus reſpondet, *quamobrem*, inquit, *Sancta Romana Eccleſia ejus*, id eſt Petri, *merito, domini voce conſecrata, & Sanctorum Patrum authoritate roborata, Primatum tenet omnium Eccleſiarum: Ad quam tam ſumma Epiſcoporum negotia, & judicia atque querelæ, quàm & majores Eccleſiarum quæſtiones, quaſi ad caput ſemper referenda ſunt.* Quod ſi quis dixerit Vigilii Epiſtolam ad Eutherium vel ſuppoſititiam eſſe, vel certè ab eo conſcriptam, dum Pſeudo-Papa adhuc eſſet: En alterum ejus teſtimonium integræ quidem fidei, ſumptum ex Epiſtola ipſius 7. ad Auxanium Arelatenſem. *Si quæ vero certamina aut de religione fidei (quod Deus auferat) aut de quolibet negotio, quod ibi pro ſui magnitudine terminari non poſſit, evenerint: Totius veritatis indagine diligenti ratione diſcuſſa, relationis ad nos ſeriem deſtinantes, Apoſtolicæ Sedi terminanda ſervate.*

Gregorius Magnus Epiſtolâ 52. lib. 4. ſcribens ad univerſos Galliarum Epiſcopos de authoritate Virgilio Arelatenſi Epiſcopo attributa, hæc habet. *Si quam verò contentionem (quod longè faciat divina potentia)*

Digitized by Google

potentia) de fidei cauſa evenire contigerit, aut negotium emerſerit, cujus vehemens ſit fortaſſe dubietas, & pro ſui magnitudine judicio Sedis Apoſtolicæ indigeat: Examinata diligentiùs veritate, relatione ſua ad noſtram ſtudeat perducere notionem.

Gregorius IV. Epiſtolâ ad univerſos Epiſcopos Galliæ, Germaniæ, & Europæ de negotio Aldrici Cenomanenſis: *Non novum aliquid præcipimus*, inquit, *ſed illa quæ olim videntur indulta, firmamus, cùm nulli dubium ſit, quod non ſolùm Pontificalis cauſatio, ſed omnis etiam relligionis relatio ad Sedem Apoſtolicam, quaſi ad caput Eccleſiarum debet referri.*

Leo IV. Epiſtolâ ad Epiſcopos Britanniæ judiciorum Eccleſiaſticorum ordinem fuſiùs perſequitur, atque tum tandem ad Apoſtolicam Sedem referenda illa cenſet, cum neque Canonum, neque Sanctorum Patrum authoritate finiri poſſunt. Sunt hæc ejus verba relata apud Gratianum diſtinctione 20. Can. 1. *Quibus autem in omnibus Eccleſiaſticis utimur judiciis, ſunt Canones Apoſtolorum, Nicænorum, Ancyranorum, Neocæſarienſium, Gangrenſium, Antiochenſium, Laodicenſium, Conſtantinopolitanorum, Epheſinorum, Chalcedonenſium, Sardicenſium, Africanenſium, Carthaginenſium, & cum illis Regulæ præſulum Romanorum, Sylveſtri, Siricii, Innocentii, Zozimi, Celeſtini, Leonis, Gelaſii, Hilarii, Symmachi, Hormiſdæ, Simplicii & Gregorii junioris. Iſti omninò ſunt, & per quos judicant Epiſcopi, & per quos Epiſcopi ſimul judicantur & Clerici. Nam ſi tale emerſerit, vel contigerit inuſitatum negotium, quod*

minimè poſſit per iſtos definiri; tum, ſi illorum quorum meminiſtis dicta, Hieronymi, Auguſtini, Iſidori, vel cæterorum ſimiliter Sanctorum Doctorum ſimilium reperta fuerint, magnanimiter ſunt retinenda, ac promulganda; vel ad Apoſtolicam Sedem referendum de talibus.

Nicolaus I. in Epiſtolis quas ſcripſit ſive ad Regem, ſive ad Epiſcopos Galliarum, de negotio Rothaldi Sueſſonenſis mentionem Cauſarum Majorum ſæpiùs injicit. Et quanquam negare tunc viſi ſint Galli Epiſcoporum negotia pertinere ad Cauſas Majores: Crediderim tamen eos ita locutos ad mentem Nicolai I. qui citra appellationem, immo rectà & ante omne judicium Epiſcopale Majores Cauſas ad Sedem Romanam referendas contendebat: ita enim de Rothaldo ſcripſerat ipſe Epiſt. 42. *Quamvis & ſi Sedem Apoſtolicam nullatenus appellaſſet, contra tot tamen, & tanta vos decretalia efferri ſtatuta* (veterum Pontificum decretales intelligit, quæ non ita diu vulgatæ erant) *Epiſcopum inconſultis nobis deponere nullo modo debuiſtis.*

Etenim juxta hunc ſenſum rectè inficiabantur Galli Epiſcoporum negotia, Majorum Cauſarum nomine, referenda eſſe ad Sedem Apoſtolicam: ſcilicet medio nullo Epiſcopali judicio. Neque enim eò uſque talem conſuetudinem habuerant, ut infra oſtendemus.

Joannes VIII. Epiſtolâ 93. ad Arelatenſem Epiſcopum Gregorii Magni verba quæ ſupra citata ſunt ferè exſcripſit. *Si qua verò inquiſitio de fide,*

Digitized by Google

inquit, *vel fortaſſe aliarum rerum inter Epiſcopos cauſa emerſerit quæ diſcerni difficiliùs poſſit, collectis duodecim Epiſcopis ventiletur, atque decidatur; ſin autem decidi nequiverit, diſcuſſa veritate, ad noſtrum judicium referatur.*

Ecce hactenus uno ferè ore de Cauſis Majoribus loquuntur Summi Pontifices: Atque Innocentio I. cuncti ferè concinunt, ita ut fidei cauſas, dubiæ diſciplinæ quæſtiones, & Epiſcoporum depoſitiones veluti Majores Cauſas agnoſcant, eoque illas nomine, *poſt Epiſcopale quidem judicium*, ad Sedem Apoſtolicam referendas pronuntient.

IV. At Leo IX. Epiſtolâ 4. quæ eſt ad Petrum, & Joannem Epiſcopos, à vulgari Majorum Cauſarum notitia recedit apertiùs, vixque aliquem ipſis imponit modum. Nam veterum Decretalium, quæ tum invaleſcebant, ſecutus fidem, audacter ſic pronuntiat. *Sed hoc vos non lateat, non debere præter ſcientiam Romani Pontificis univerſale Concilium celebrari, aut Epiſcopos damnari, vel deponi: Quia etſi licet vobis aliquos Epiſcopos examinare; definitivam tamen ſententiam abſque conſultu Romani Pontificis, ut dictum eſt, non licet dare: Quod in Sanctis Canonibus ſtatutum, ſi quæritis, poteſtis invenire, ſcilicet, quia omnium Eccleſiarum majores, & difficiliores cauſæ, per Sanctam & principalem Beati Petri Sedem à ſucceſſoribus ejus definiendæ ſunt.* Canones, quos hic vocat, alii non ſunt ab Apocryphis veterum Pontificum Epiſtolis. Et re ipſa, paucas poſt lineas, Clementem laudat, Anacletum, & Anicetum

Digitized by Google

Gregorius VII. Leone haud minùs audax rem etiam infinitè definit, atque in famoſo illo decreto quod vulgò dictatum vocant, eam veluti legem figit, *quod Majores Cauſæ cujuſcunque Eccleſiæ ad Sedem Apoſtolicam referri debeant.*

V. Innocentius III. Majores Cauſas diſtinguit magis, verùm & earum numerum amplificat: Præter enim quæſtiones fidei, Epiſcoporum depoſitiones, grandioraque ac difficiliora negotia, pro Majoribus Cauſis haberi quoque vult Epiſcoporum tranſlationes, eaſque idcirco ad Sedem Apoſtolicam de Iure, ait pertinere. Sunt hæc ejus verba relata primo libro Decretalium tit. 7. cap. 1. *Cum ex illo generali privilegio, quod Beato Petro & per eum Eccleſiæ Romanæ Dominus noſter indulſit, Canonica poſtmodùm manaverint inſtituta, continentia Majores Eccleſiæ Cauſas ad Sedem Apoſtolicam perferendas: Ac per hoc tranſlationes Epiſcoporum, & Sedium mutationes ad Summum Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem de jure pertineant: Nec ſuper his quicquam præter ejus aſſenſum debeat immutari, miramur quod L. Apamenſem electum in Tripolitanam Eccleſiam tranſtuliſti.* Arguit nempe Antiochenum Patriarcham (eo tempore ſcribens, quo Syriam Latini occupaverant) quòd inconſultâ Româ ejuſmodi tranſlationem celebraſſet; Capite autem ſequenti adjicit Epiſcoporum tranſlationes ac depoſitiones *non tam conſtitutione canonica, quam inſtitutione divina ſoli Romano Pontifici eſſe reſervatas.* Quæ quidem ſententia, quia mira fortè parumque uſitata eruditis videbitur,

quo tandem ſenſu ab Innocentio III. prolata hæc fuerit, accuratiùs paulò examinabimus, ubi de Epiſcoporum agetur depoſitionibus.

VI. In præſentiarum autem, ſiquidem aliud nihil moliri ſtatutum erat hoc in capite, quàm varias Majorum Cauſarum acceptiones perſtringere, ſatis erit, immo & pluſquam fortaſſe ſatis, ea per tranſennam enarrare, quæ de Epiſcoporum tranſlationibus Eccleſiaſtici Codices ſuppeditant: Quibuſcum fortè Innocentii III. ſententia nova non ita cohærebit.

Ac primò quidem nemo neſcit quantùm ab Epiſcoporum tranſlationibus Eccleſia olim abhorruerit. Non alia de re Concilia leges tulere, aut crebriores, aut etiam ſeveriores. Concilium Nicænum Oecumenicorum antiquiſſimum Canone. 15. diſtrictè vetat ne Epiſcopus de Civitate in Civitatem transferatur. Idem dictum eſt à Concilio Antiocheno in Encæniis Can. 21. Concilium Sardicenſe diſtrictiùs etiam egit Canonibus 1. & 2. Nam ne in fine quidem Laïca communione dignum haberi vult, qui à parva Civitate in aliam tranſiverit. Ac tandem Concilium Chalcedonenſe, ut alia omittam, leges omnes quæ hanc in rem editæ priùs erant Can. 5. ſic firmat. *De his qui tranſmigrant de Civitate in Civitatem, Epiſcopis aut Clericis, placuit Canones qui de hac re à Sanctis Patribus ſtatuti ſunt, habeant propriam firmitatem.*

Iterandis toties eadem de re legibus occaſionem fecit in primis Orientalium Epiſcoporum licentia,

Digitized by Google

qui vix coërceri aliquando potuerunt, quominùs ad majores pinguioreſque ſedes contenderent.

Alia longè fuit Occidentalium ratio: ſpectabiliſque præ cæteris viſa eſt Eccleſiæ Romanæ conſtantia in retinendis antiquis Canonibus, queis Epiſcoporum tranſlationes vetitæ fuerant. Eam quidem diſciplinam ſanxerat Leo I. Epiſtolâ 14. ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem: Cujus hæc ſunt verba. *Si quis Epiſcopus mediocritate Civitatis ſuæ deſpecta, adminiſtrationem celebrioris loci ambiverit, & ad majorem plebem ſe quacunque ratione tranſtulerit, non ſolùm à Cathedra quidem pellatur aliena, ſed carebit, & propriâ: Ut nec illis præſideat, quos per avaritiam concupivit, nec illis quos per ſuperbiam ſprevit.*

Deinceps verò eandem diſciplinam ſic amplexi ſunt Leonis ſucceſſores, ut vix paucas tranſlationes per plura ſecula toleraverint: immo nec licebat quidem ab alio Epiſcopatu tranſire ad Romanam Sedem. Nam & crimini datum Formoſo legimus, quod à Portuenſi Eccleſia ad Romanam Sedem tranſiviſſet; eamque ipſam ob rem illum jam defunctum à Sergio III. damnatum fuiſſe ſcribit Luitprandus lib. 1. cap. 8.

Galli quoque noſtri eidem diſciplinæ adhæſere, legemque hanc dixere ſibi in Concilio 2 Arelatenſi Can. 13. *nullus cujuſque Ordinis Clericus, non Diaconus, non Preſbyter, non Epiſcopus, quacunque occaſione faciente, propriam relinquat Eccleſiam.*

Attamen certos eſſe caſus, ubi Epiſcopos tranſ-

ferre non liceat modò, ſed etiam quandoque juvet, nemo negaverit. *Quod enim in Canonibus legitur,* inquit Pelagius 2. Epiſtolâ ad Benignum Archiepiſcopum, *non debere Epiſcopum de Civitate ad Civitatem tranſire, vel transferri, non de his dicitur qui aut vi expulſi, aut neceſſitate coacti, aut authoritate majorum hoc agunt: Sed de his qui avaritiæ ardore inflammati, ſponte ſua proſiliunt, & potiùs ambitioni quam utilitati Eccleſiæ ſervire, & ut dominationem agant inſiſtere cupiunt.* Et certè Concilium Nicænum non quaſvis tranſlationes vetat, ſed eas tantùm quæ fiunt *Præter Regulam.* Quare nec dubitarunt Patres ipſi Nicæni, Theodoreto teſte lib. 1. cap. 7. Sanctum Euſthatium ab Eccleſia Berrhæenſi transferre ad Sedem Philigonii apud Synodum defuncti. Hoc eſt ad Eccleſiam Antiochenam. Similiter Concilium Sardicenſe non tam conſuetudinem damnat, quam *corruptelam:* Nec tam ipſas tranſlationes improbat, quam vel *plura habendi cupiditatem, vel arrogantiam, vel tandem fraudes atque artes*, quæ in peragendis tranſlationibus adhibebantur. Ac demum Concilium ipſum Chalcedonenſe Can. 20. legem de tranſlationibus ſic temperat: *exceptis illis*, hoc eſt Epiſcopis, *qui proprias amittentes Provincias, ex neceſſitate ad aliam Eccleſiam tranſierunt.*

Itaque citra dubium eſt Epiſcopo licere toties ab una Civitate tranſire ad alteram, quoties Eccleſiæ bonum id poſtulat: atque id à viris & ſanctiſſimis & præſtantiſſimis olim uſurpatum hiſtorici confirmant.

Digitized by Google

Verùm ambigitur penès quem ſit, fuerit-ve olim ipſa transferendi poteſtas: An penès unum Epiſcopum Romanum, ut cenſet Innocentius III. An etiam penès alios, ut ſuadere magis videtur antiquitas.

Omiſſis enim Canonibus illis qui Eccleſiaſtica omnia negotia Synodis Provinciarum attribuunt: Ipſe Pelagius 2. in Epiſtola ſua prima ad Benignum Archiepiſcopum, quæ tota eſt de tranſlationum argumento, ipſe, inquam, laudat refertque Canonem 18. Antiochenum, qui ſic habet. *Si quis Epiſcopus ordinatus ad Parochiam minimè cui eſt electus acceſſerit, non ſuo vitio, ſed quòd eum aut populus vitet, aut propter aliam cauſam, non tamen ejus vitio perpetratam: hic & honoris ſit & miniſterii particeps, dummodo nil moleſtus Eccleſiæ rebus exiſtat, ubi miniſtrare cognoſcitur. Quem etiam obſervare conveniet quidquid Synodus perfecta Provinciæ, quod viſum fuerit, judicando decreverit.* Atqui Canon iſte rem totam Synodi Provincialis judicio componi jubet; Si fortè repudiatus à populis Epiſcopus, vel ob aliam cauſam ne ad Parochiam ſuam accedat præpeditus, alicui alii Eccleſiæ addicendus ſit.

Mens eadem fuit Eccleſiæ Africanæ, tranſlationibus alioqui non parum infenſæ. Ita enim Concilium Carthaginenſe 4. cap. 27. Tranſlationum legem diſciplinamque ſanxit. *Epiſcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non tranſeat; nec quiſquam inferioris Ordinis Clericus. Sanè ſi illud Eccleſiæ utilitas fiendum popoſcerit, decreto pro eo Clericorum & Laicorum Epiſcopis porrecto, in præſentia Synodi*

Digitized by Google

Synodi transferatur: Nihilominùs alio in loco ejus Epiſcopo ordinato. Inferioris autem gradus Sacerdotes, vel alii Clerici, conceſſione ſuorum Epiſcoporum poſſint ad alias Eccleſias tranſmigrare. In toto illo contextu ne mentio fit quidem Eccleſiæ Sediſ-ve Apoſtolicæ; ſed jus omne tranſlationum vel Synodis permittitur, ſi nempe transferendus ſit Epiſcopus, vel ſingulis Epiſcopis, ſi Clericus inferior. Conſonant iſtiuſmodi legibus vetuſta tranſlationum exempla, quæ quidem ita celebratæ ſunt, ut ne harum quidem conſcius aut particeps fuerit Summus Pontifex.

Euſebius Cæſarienſis tranſlationum exempla duo refert: Alterum lib. 6. cap. 9. Alterum 7. lib. cap. 26. In priori loco narrat quo pacto Alexander Cappadociæ Epiſcopus ab Eccleſia cui præerat ad Eccleſiam Hieroſolymitanam tranſierit: in poſteriori, quemadmodùm Anatolius ab Eccleſia Cæſarienſi ad Laodicenſem: Utriuſque verò tranſlatio Cleri populorumque votis perfecta eſt.

Socrates lib. 7. cap. 35. refert reprobatque eorum factum qui Proclo obſtiterant, quominùs ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam transferretur. Reprobat, inquam, tum adducto in medium Canone Antiocheno jam ante laudato, tum allatis tredecim exemplis tranſlationum olim uſurpatarum à viris etiam Sanctiſſimis. In tredecim autem illis exemplis unica eſt omnino tranſlatio quæ Epiſcopi Romani authoritatem præ ſe ferat, ſcilicet Perigenis, qui à Patrenſi Eccleſia tranſiit in Metropolim

Digitized by Google

Corinthum : Quanquam jubere hanc potuit Romanus Pontifex jure Patriarchico, Patras enim & Corinthum, ambas Civitates Illyrici, Romano Patriarchatui obnoxias olim fuiſſe ne Græci quidem negaverint. Reliquæ vero duodecim, vel à Synodis, vel certè à Primatibus ſeu Patriarchis imperatæ erant : qualis exempli cauſa Silvani fuit, quem Atticus Conſtantinopolitanus Philippopoli Urbe Thraciæ, ubi ob frigus nimium Sylvanus, exilis quidem vir corporis, durare non potuerat, Troadem ire juſſit. Id enim dubio procul primaria ſua authoritate præſtitit Atticus, ut imperativa ejus verba ſatis indicant : eum enim ad Sylvanum ſic alloquentem inducit Socrates. *Non eſt ulla tibi ampliùs excuſatio, quominùs Eccleſiæ adminiſtrandæ curam ſuſcipias : Nam Troas nihil habet algoris. Ecce tibi locum Amœnum quem Deus corporis tui imbecillitati paravit : ne cuncteris igitur, ſed Troadem ire matures.*

Quod ſi ad Occidentales plagas tranſire libeat, ibi quoque tranſlationes comperiemus Synodorum Epiſcoporumque authoritate fuiſſe celebratas. Illuſtre quidem exemplum, vel potiùs exempla illuſtria plura ſimul prohibet Concilium Toletanum 16. ad annum Chriſti circiter 693. Siſbertus Toletanus Epiſcopus contra Egicam Hiſpaniarum Regem conjuraverat : Is ob tale facinus à Concilio deponitur, ipſiuſque dejectionis occaſione plures Epiſcopi à ſuis Sedibus ad alias Sedes tranſlati ſunt : Qua verò authoritate ? doceant ipſa Patrum verba

qui Concilio interfuere : *Unde nos*, inquiunt, *per hujus decreti noſtri formulam ſæpe dictum Siſbertum, ſecundùm edictum Priſcum Synodicæ ſanctionis, ac decretum de talibus promulgatæ legis, ab Epiſcopali ordine & honore dejicimus, à perceptione corporis & ſanguinis Chriſti excommunicatum in exilio perpetuo manere cenſemus, in fine tantùm communionem per omnia percepturus : excepto ſi eum principalis pietas cum Sacerdotali conniventia, delegerit abſolvendum :* pauciſque interjectis, *ob id nos cum conſenſu Cleri ac populi ad ſæpe dictam Toletanam Sedem pertinentis, prædictum Venerabilem Fratrem noſtrum Felicem Epiſcopum, de Hiſpalenſi Sede quam uſque hactenus rexit, in Toletanam Sedem canonicè tranſducimus ; & in eadem Hiſpalenſi Cathedra Fratrem noſtrum Fauſtinum Bracarenſis Sedis Epiſcopum, necnon & Felicem Portucalenſis Eccleſiæ Antiſtitem in præfata Bracarenſi Sede ſimilter Pontifices ſubrogamus, & perpetua ſanctione unumquemque eorum in privatis Sedibus confirmamus.* Non poterat ſanè clariùs tradi diſciplina quâ Hiſpaniarum Eccleſiæ cum in deponendis, tum in transferendis Epiſcopis utebantur.

Non ſic pervia eſt Gallorum vetus conſuetudo. Ita quippe tenaces fuerunt ipſi legum à prioribus Conciliis editarum, ut vix aliquas fieri tranſlationes paſſi ſint apud ſe ad octavum uſque nonumve ſeculum. Quid ipſi tamen ſenſerint de jure ſeu de poteſtate transferendi colligere eſt, primò quidem ex Capitularium lib. 1. cap. 137. ubi lex hujuſmodi ponitur : *Ne de uno loco ad alium tranſeat Epiſcopus,*

ſine decreto Epiſcoporum, vel Clericus, ſine juſſione Epiſcopi ſui. Tum etiam ex Epiſtola Hincmari 45. ubi de hoc argumento fusè ac præclarè diſſerit Hincmarus occaſione tranſlationis Actardi Nannetenſis. ***Si autem***, inquit, ***cauſa certa neceſſitatis vel utilitatis exegerit, ut quilibet Epiſcopus de civitate, in qua ordinatus eſt, ad aliam civitatem transferatur Synodali diſpoſitione, vel Apoſtolicæ Sedis conſenſione, apertiſſima ratione manifeſtum fieri debet, quia transfertur causâ fidei, non temporalis commodi: pro animarum lucro, non pro rerum temporalium quæſtu, &c.***

Id quidem eſt diſcriminis inter utrumque textum, quod Capitularia transferendi poteſtatem tribuant ſolis Epiſcopis, nulla facta mentione Sedis Apoſtolicæ; Hincmarus autem diſtinctionem uſurpet, faciendaſque tranſlationes innuat aut ***Synodali diſpoſitione***, ut ait, ***aut Sedis Apoſtolicæ conſenſione.*** Neque verò diffiteri poſſumus quin Romani Pontifices tranſlationibus ſe tandem immiſcuerint quæ in Galliis celebratæ ſunt: Atque ita quidem, ut Epiſcoporum judicio ſuum aliquando conſenſum adhiberent; aliquando renitentibus etiam Epiſcopis ultrà pergerent, freti non rarò Principum Regumque gratiâ, quæ ut in electionibus, ita & in tranſlationibus ſæpe prævaluit. Vulgata duo, ſed illuſtria tamen exempla refero, quæ id confirment.

Prius erit Actardi Nannetenſis Epiſcopi, qui à Brittonum tyrannis è Nannetenſi civitate pulſus,

in Morinenſem Eccleſiam primò, tum in Turonenſem tranſlatus eſt. Factum ſic narrat Hincmarus in Epiſtola jam laudata. *Poſtea autem à Salomone tyranno eundem Actardum à Civitate ſua expulſum in vacante Morinenſi Eccleſia Concilii conſenſu conceſſit aliquandiù immorari*, loquitur de Carolo Calvo Rege, pergit: *donec petentibus Clero ac plebe Provinciæ Turonenſis, & cohibentibus Epiſcopis ad Provinciam ſuam rediit, & à Pontifice Apoſtolicæ Sedis in vacante Metrópoli fuit incardinatus.* Priorem tranſlationem factam eſſe dicit à Rege Concilii conſenſu: Poſteriorem à Summo Pontifice cohibentibus etiam Epiſcopis: Verum ne hæc quidem facta videtur abſque Epiſcoporum conſenſu: Sic enim loquitur Adrianus ipſe II. in Decretali ſua Epiſtola, quam de Actardi tranſlatione ſcripſit ad Epiſcopos Synodi Duziacenſis. *Sicut Synodus expoſtulavit, plebs & Turonicus Clerus eum concorditer elegit, per noſtræ Apoſtolicæ authoritatis decretum conſtituimus Cardinalem Metropolitanum & Archiepiſcopum Turonicæ Eccleſiæ atque Provinciæ.* Idem repetit Adrianus in Epiſtola quam eodem de argumento ſcripſit ad Carolum Calvum: Ex qua præterea conſtat hujuſmodi tranſlationem ab ipſo Rege fuiſſe expetitam.

Eodem ferè tempore iiſdemque ferè de cauſis, vaſtatâ ſcilicet à Northmannis Aquitaniâ, tranſiit Frotarius ab Eccleſia Burdegalenſi ad Pictavenſem, ac deinceps ad Bituricenſem. Factum id quidem erat *favore Principis & contra regulas*, ut

legitur in prima Seſſione Concilii Pontigonenſis: Atque hinc fortè Concilium rogavit Frotarius, uti tranſlationem ſuam ad Eccleſiam Bituricenſem approbaret :. Nam, ut eſt in 7. Seſſione hujus Concilii, *lecta eſt proclamatio Frotarii Burdegalenſis Archiepiſcopi, quia non poterat conſiſtere propter infeſtationem Paganorum in Civitate ſua, ut liceret ei Bituricenſem Metropolim occupare. Cujus petitionibus unanimitas Epiſcoporum nullatenùs acquievit.* Verùm quod obtinere à Concilio non potuit, id nihilominùs tum favore Caroli Calvi, tum Joannis VIII. authoritate aſſecutum eſſe patet è Joannis ipſius Epiſtolis quas ea de re ſcripſit ad Carolum Imperatorem, necnon ad Epiſcopos Provinciæ Bituricenſis, & ad Clerum plebemque Bituricenſem: Quanquam in eis ſic loquitur, ut condonare ſe tranſlationem iſtam ſignificet, non petitioni modò Caroli Imperatoris, ſed & precibus tum Epiſcoporum Provinciæ, tum Cleri plebiſque Bituricenſis. Nam in Epiſtola ad Epiſcopos Provinciæ Bituricenſis hæc ſcribit. *De quorum numero* (qui nempe & verbo & exemplo erudire valeant) *quia Frotarius Burdegalenſis dudum Antiſtes, ut teſtatur veſtra Fraternitas, extat: neceſſariò duximus eumdem virum alii Eccleſiæ præponendum & incardinandum, Bituricenſi ſcilicet, &c.* in Epiſtola autem ad Clerum plebemque Bituricenſem hæc habet, *ſuggeſtionis veſtræ relegentes Epiſtolam, quod ab Apoſtolatus noſtri authoritate de confratre noſtro Frotario reverendo Archiepiſcopo poſtulant, &c.*

Digitized by Google

Ex quibus quidem colligere eſt Romanos Pontifices Epiſcoporum tranſlationes in Galliis non authoritate ſua ſola, initio, & motu proprio, ut aiunt, imperaſſe: Sed, ne ab Eccleſiæ regulis diſcedere longiùs viderentur, præreequiri etiam voluiſſe Cleri plebiſque vota, necnon & Metropolitanorum authoritatem adhiberi. Atque ita deinceps in Galliis uſurpatum eſſe confirmat Ivo Carnotenſis in Epiſtola 146. quæ ſcripta eſt ad Daimbertum Senonenſem Archiepiſcopum de tranſlatione Galonis Bellovacenſis ad Eccleſiam Pariſienſem, cui Rex Philippus tandem conſenſerat. Ivonis Epiſtolam integram deſcribere hîc placet, quoniam qui tranſlationum ritus tunc erant apud Gallos, graphicè ibi depingitur. *Notum facimus veſtræ paternitati quod Clerus & populus Pariſienſis Eccleſiæ voto & voce Domnum Galonem, Belvacenſi Eccleſiæ conſecratum, in Epiſcopum elegerunt, & ipſam electionem cum litterarum adſtipulatione miſſis ex Clero idoneis perſonis prædicto Epiſcopo præſentes, ut Paſtoralem prædictæ Eccleſiæ curam ſuſciperet, humiliter & devotè petierunt. Sed quia tranſlationes Epiſcoporum neceſſitate urgente Metropolitani authoritate & Summi Pontificis diſpenſatione fieri oportet; nos quantum in nobis eſt eidem electionem aſſenſum præbentes, paternitati veſtræ ſuggerimus, quatenùs eidem electioni adſtipulando, à Domno Papa poſtuletis, ut prædictum Epiſcopum per manum veſtram transferri præcipiat, cum propriam Sedem obtinere non valeat. Ita enim & veſtrum miniſterium honorificabitis, &*

Eccleſiæ deſolatæ ſolatium præbendo, eligentium, & electi devotionem vobis arctiùs adſtringetis; & in hoc Concilium vobis damus, ne ſi alio exitu res proveniat, Eccleſiæ veſtræ dignitas in aliquo minuatur, & mutua charitas non tam firmo vinculo colligetur.

Ex his omnibus, quæ de tranſlationum jure huc uſque diſſerui fas eſt concludere tranſlationes factas eſſe olim Synodorum ac Metropolitanorum, quandoque etiam Primatum, ſeu Patriarcharum authoritate, ne conſulto quidem Romano Pontifice. Quare ubi Innocentius III. tranſlationes Epiſcoporum cenſet inter Majores Cauſas, vel novo jure innititur, quod certè divinum non eſt, vel Cauſas Majores latiori quadam ratione uſurpat, & minùs accurata.

VII. Non exquiſitè magis locutus videtur Alexander IV. qui duce Innocentio IV. controverſias quæ oriuntur in Epiſcoporum electionibus majoribus etiam cauſis accenſuit. Certum eſt enim cauſarum ejuſmodi cognitionem antiquo jure pertinuiſſe ad Metropolitanos Synodoſve Provinciales, vel tandem ad eos quibus electionum confirmatio competebat. Alexandri IV. Conſtitutionem ſic laudat Gregorius X. in ſexto. lib. 1. tit. 6. cap. 10. *Quamvis conſtitutio Felicis recordationis Alexandri Papæ IV. prædeceſſoris noſtri cauſas electionum Epiſcopalium, ſeu ſuper electionibus Epiſcoporum exortas non immeritò Majoribus Cauſis annumerans, cognitiones ipſarum per appellationes quaſlibet devolvi aſſerat ad Apoſtolicæ Sedis examen: Nos tamen, &c.* Conſtitutionem quidem

quidem iſtam quodammodò temperat Gregorius.

X. Verùm non emendat omninò; immò probat eam potiùs, qua parte aſſerit Majoribus Cauſis annumerandas eſſe illas quæ ſuper electionibus Epiſcoporum oriuntur. Ubi tamen obſervari velim Cauſas Majores ab Alexandro IV. etiam vocari illas, quæ per appellationem ad Sedem Apoſtolicam devolvuntur; neque enim alio modo cauſas è dubiis electionibus oriundas Apoſtolicæ Sedis vindicat examini.

VIII. Bonifacius VIII. Majorum Cauſarum notitiam ultra etiam amplificat eodem in ſexto. lib. 3. tit. 5. cap. unico; ubi, quod Epiſcopis adjutores dentur, id quoque vult ad Majores Cauſas attinere. *Paſtoralis*, inquit, *officii debitum exequentes, declaramus atque ſtatuimus Coadjutorum Epiſcoporum, & Superiorum Prælatorum dationem intelligendam eſſe de Cauſis Majoribus, & referendam ad Sedem Apoſtolicam, ac ab ea (conſuetudine non obſtante contraria) tantummodò poſtulandam.*

IX. Rogabit fortè aliquis, nec immeritò, quibus tandem gradibus evecta ſit Coadjutorum datio (ſic enim loquitur Bonifacius) ad Majorum Cauſarum dignitatem & ordinem. Etenim liberum olim erat Epiſcopis, ubi ob valetudinem, vel aliquam aliam cauſam impares ſe ſentiebant Sacerdotali muneri exequendo, aſciſcere ſibi adjutores qui onus, ejuſve partem ſuſtentarent: Eumque uſum ut ubique, ita & apud Gallos viguiſſe probat, vel unus Canon, poſtremus nempe Concilii Arauſica-

Digitized by Google

ni. I. qui ſic habet. *Poſt omnia occurrit de imbecillitatibus fragilitatis humanæ, ut ſi quis Epiſcopus in infirmitatem debilitatemve aliquam & hebetudinem ſenſus inciderit, aut officium oris amiſerit, ea quæ nonniſi per Epiſcopos geruntur, non ſub præſentia ſua Presbyteros agere permittat, ſed Epiſcopum evocet, cui, quod in Eccleſia agendum fuerit, imponat.*

Siquidem licet in re paulò delicatiori aperire quid ſentiam: Ita mihi factum videtur ut Romani Pontifices poſtulandos à ſe Coadjutores tandem evicerint. Coadjutores olim aſſumebant Epiſcopi nulla ſpe data futuræ ſucceſſionis: ita enim cautum erat Canonibus, ne qui Epiſcopi ſucceſſores ſibi deſignarent: qui contra tentabant, eos coërcebat Romanus Pontifex, ut Canonum quidem Eccleſiaſticorum Primarius vindex. Deinceps tamen, quoniam Romani Pontifices, annuente forſan Eccleſia, Canones non exequi modò, ſed etiam interpretari, immò & ab eis quoque diſpenſare aggreſſi ſunt, Coadjutores ipſi, ægrè quidem initio, dederunt, cum ſpe aliqua ſucceſſionis: tum verò aliquantò faciliùs: tandemque unis ſibi jus fecerunt dandorum Coadjutorum. Oeconomiam hanc docet Zacharias in Epiſtola ad Bonifacium Epiſcopum. Conſuluerat hic Zachariam de variis Capitibus, ac nominatim de ſucceſſore ſibi ante obitum deſignando: Ad hoc ſic reſpondit Pontifex. *De eo autem quod tibi ſucceſſorem conſtitui velle dixiſti, ut te vivente in loco tuo eligatur Epiſcopus, hoc nulla ratione concedi patimur. Quia contra omnem Eccleſiaſticam*

regulam, vel inſtituta Patrum eſſe monſtratur. Sed volumus ut tibi miniſtret, & ſit in Evangelio Chriſti adjutor dicente Apoſtolo, &c. Paucisque interjectis: *Sin autem & eundem divina voluerit clementia poſt tui diem tranſitus ſupereſſe, ſi eum aptum eſſe cognoveris, & in tua voluntate fuerit definitum; eâ horâ quâ te de præſenti ſæculo migraturum cognoveris, præſentibus cunctis tibi ſucceſſorem deſigna, ut hùc veniat ordinandus. Hoc nulli alii concedi patimur, quod tibi charitate cogente largiri cenſuimus.*

En certè depicta ratio, quâ Romani Pontifices dare ſenſim aggreſſi ſunt Coadjutores cum ſpe futuræ ſucceſſionis. Nec abſimili forſan Epiſcoporum tranſlationes, quas vetabant Canones priſci, necnon & controverſias quæ oriebantur ex Epiſcoporum electionibus, in quibus fortè peccatum erat contra Canones, ad Sedem ſuam, veluti Majores Cauſas attraxerunt.

Hæc eſt ferè Cauſarum Majorum notitia, quæ tota quidem è monumentis Romanorum Pontificum, atque ex ipſo jure Pontificio deprompta eſt.

X. Galli noſtri diverſam aliquatenùs Majorum Cauſarum ideam tradidere. Neque enim Cauſæ Majores apud eos ſtatim dictæ ſunt quæ de rebus Majoribus ac præſtantioribus eſſent, ſed quæ obſcuritatis plus haberent ac difficultatis: quare tum tandem Apoſtolicam Sedem adeundam, ejuſque conſulenda oracula exiſtimarunt, cum aliunde lux non affulgeret, rationeſque vulgò uſurpatæ minimè ſufficerent.

Digitized by Google

Exploratum iſtud fit ex libello proclamationis Eccleſiæ Remenſis adversùs Ludovicum Germaniæ Regem Carolo Imperatori & Legatis Summi Pontificis oblato in Concilio Pontigonenſi. Ita enim habet. *Paternis Magiſteriis inſtruimur, ut ſi qua majora negotia, vel Majores Cauſæ exortæ fuerint, ad Sedem Apoſtolicam, prout authoritas docet, & mos antiquus obtinuit, ſemper referantur. Ideóque quia Imperialem excellentiam veſtram Synodo praeſſe, & Vicarios Sedis Apoſtolicæ praſto nobis adeſſe gaudemus, calamitates & miſerias Eccleſiæ noſtræ, ac filiorum noſtrorum, quas hoc anno ab Ludovico Rege, itemque Ludovico filio ejus, & complicibus eorum, cædes videlicet, & homicidia, adulteria, fornicationes, rapinas, ſacrilegia, & cætera flagitia, quæ nullus enumerare poteſt Eccleſia noſtra perpeſſa eſt, veſtræ ſerenitati innoteſcimus, obſecrantes ut pro Dei omnipotentis amore, & pro ingenita vobis benignitate, ac pro miniſterio impoſito, nobis & Eccleſiæ noſtræ ac filiis noſtris, ſecundùm promulgatam omnibus veſtram ſapientiam, conſulatis pariter ac ſuccurratis: ne de cætero talia ac tanta mala Eccleſia noſtra ac regnum patiatur, qualia hactenùs paſſum eſt.* Ibi quidem veluti Cauſæ Majores proferuntur calamitates illæ grandiores, quas à Ludovico ejuſque filio Remorum Eccleſia perpeſſa erat.

Gerſon id etiam expoſuit clariùs; primò quidem in tractatu quem inſcripſit, *An liceat in cauſis fidei à Summo Pontifice appellare.* Ubi ſextam ſuam propoſitionem hanc facit, *In cauſis fidei illa cauſa dicitur*

major eſſe, non quæ eſt de re majori, ſicut de Trinitate & Unitate Perſonarum, ſed quæ difficilis eſt & ambigua ad determinandum, juxta textum Scripturæ Exodi 18. *Deuteron.* 17. & 2. *Paralipp.* 19. *in quibus fundantur Canones dicentes, quod Cauſæ Majores fidei ſunt ad Sedem Apoſtolicam referendæ:* Tum ſeptimam propoſitionem componit his verbis. *In cauſis fidei poterit una cauſa dici major apud aliquem Epiſcopum, vel Diœceſim quæ apud alium Epiſcopum, vel Diœceſim non reputabitur eſſe Major, vel ad Superiorem ſicut ad Papam remittenda: Quia ſcilicet apud talem Epiſcopum vel Diœceſim propter abundantiam Theologorum cauſa talis non reputabitur difficilis vel ambigua, ſed per Sacram Scripturam jam damnata vel approbata.*

Non abſimilia docet idem Gerſon in alio tractatu quem inſcripſit. *De examinatione doctrinarum,* conſideratione 3. *Pro quo ſit ſecunda veritas*, inquit, *diſtinctione præmiſſa, quod aliquæ ſunt doctrinæ palàm hæreticales apud omnes: aliæ dubiæ ſimplicibus, ſed manifeſtæ ſapientibus & peritis: tertiæ veluti neutræ, habentes pro ſe Doctores cum rationibus ad utramque partem probabilibus: nec in una tantum Diœceſi, vel paucis, ſed apud omnes Chriſtianos, aut longè plurimos. Eſt ergo veritas, quòd in primis & ſecundis authoritas inferiorum Prælatorum ſe extendit, & ad ſuos tantummodò: in tertiis verò nequaquam, quoniam meritò dicuntur Majores Cauſæ fidei propter difficultatem decisionis cum periculo ſcandali: ideò ſunt ad Sedem Eccleſiæ, vel ad ſedentem in ea referendæ, juxta iſtud: ſi quid*

ambiguum vel difficile, &c. vocans cauſam grandem non ratione materiæ, ſed ambiguæ difficultatis interminatione: cujus diſtinctionis ignorantia vel diſſimulatio culpabilis non paucos depulit in errores, ſcandaloſaque judicia contra ordinariam & Doctoralem poteſtatem noſtra tempeſtate.

Hac notione imbuti excipiebant fortè jam diù Galli adversùs Nicolaum I. negabantque Epiſcoporum Cauſas Majoribus accenſeri; utpote cum rariſſimè difficultatem eam conjunctam habeant quæ à Comprovincialibus ſuperari non poſſit.

Quanquam autem notitia hæc Majorum Cauſarum ſtrictior paulò videatur, ejus tamen extat fundamentum in Scriptura Sacra Deuteron. 17. *Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris, &c.* Neque certè abhorret à doctrina Leonis IV. in Epiſtola ad Epiſcopos Britanniæ, quæ ante laudata eſt; ubi tum tandem conveniendum eſſe Summum Pontificem ſtatuit, ubi inuſitatum aliquod negotium occurrit, quod ab Epiſcopis, juxta conſuetas Eccleſiæ regulas, finiri non poſſit.

XI. Ut ut ſit, nolim ego pugnare hìc de nomine aut notione Cauſarum Majorum, quemadmodùm nec earum numerum anguſtiùs præſcribere. Perinde eſt enim ad inſtituti mei rationem pluresne, an pauciores illæ ſint; hujus, an illius naturæ. Quoniam tamen diſſertatio hæc mea terminis quibuſdam continenda eſt, hæ ipſæ Cauſæ Majores mihi erunt, quæ ſic à Romanis Pontificibus inſignitæ ſunt. Atque ita ſuppono Majores Cauſas eſſe

Digitized by Google

cenſendas, non modò fidei cauſas, depoſitiones Epiſcoporum, & quæſtiones ambiguæ diſciplinæ, ut Innocentius I. vetereſque alii Pontifices docuere; ſed etiam Epiſcoporum tranſlationes, controverſias quæ ex Epiſcoporum electionibus oriuntur, & Coadjutorum inſtitutiones, ut placuit recentioribus.

Taceo enim de Cauſis Regularium exemptorum, ut aiunt, ordinumque integrorum qui à Summis Pontificibus leges accepere, atque ab his unis pendere volunt. Quanquam enim non diffitear Cauſas ejuſmodi aliquandò ad Summum Pontificem referendas, præſertim ſi ad ordinem integrum in variis Eccleſiæ partibus, diſſitiſque in Provinciis vigentem ſpectent; ut Rex Chriſtianiſſimus pro ſua pietate Ciſtertienſes nuper de Carnium uſu in Conſiſtorio Regio decertantes Romam ire juſſit: nefas eſt tamen mihi Cauſas iſtas Majoribus accenſere, quandiù eas in jure, aut in Canonibus eo nomine donatas minimè comperiam.

Digitized by Google

ARTICULUS II.

Status quæſtionis proponitur, quis nempe modus ſit finiendi Cauſas Majores in Galliis? qua de re generatim agitur, variorum variis allatis opinionibus.

SYNOPSIS.

I. *NON ut omnium Eccleſiarum una eſt fides, ita una eſt & ſimilis diſciplina.*

II. *Fixa eſt & determinata ratio apud Gallos agitandi Cauſas quas Majorum albo inſcripſere poſteriorum temporum Pontifices; nempe tranſlationes Epiſcoporum, controverſias quæ ex ipſorum electionibus oriuntur, & Coadjutorum deſignationes.*

III. *Ambigitur de Cauſis Majoribus primæ Claſſis, hoc eſt de cauſis fidei, de cauſis diſciplinæ ancipitis, & de gravioribus judiciis Epiſcoporum.*

IV. *Aperitur via reſolvendi ejus dubii: in quo quidem diſputatio tota verſabitur.*

I. TAMETSI omnium qui ſub Chriſti ſignis militant ſymbolum ſit unum, unaque teſſera, una ſcilicet, eademque fides; *quæ ſola immobilis eſt & irreformabilis*, ut habet Tertullianus: Non una eſt tamen fidelium omnium inſtitutio, unave omnium diſciplina: ſed in his quæ ad mores attinent, quæque jure divino ſancita non ſunt, nationes aliæ aliam ſæpenumerò iniere vivendi formam, aliaſque ſibi leges præſtituêre. Immò verò nequidem una eademve particu-

particularis Eccleſia ſibi ſemper conſtitit, iiſdemque ſemper moribus uſa eſt: ſed pro ratione temporum ſuos plerumque mutavit ritus, contrariamque aliquando diſciplinam amplexa eſt.

Iſta autem varietas adeò culpanda non eſt ab aliquibus, ut potiùs ab omnibus maximè laudanda ſit: quæ nempe alicubi à viris ipſis Apoſtolicis Eccleſiarumque fundatoribus ducit originem: ubique verò ad Eccleſiæ, dilectæ Chriſti ſponſæ, ornatum non parum confert. Hinc eſt quod Sanctus Hieronymus Lucinium olim ſic affabatur Ep. 28. *Illud breviter te admonendum puto traditiones Eccleſiaſticas, præſertim quæ fidei non officiunt, ita obſervandas, ut à majoribus traditæ ſunt: Nec aliorum conſuetudinem, aliorum contrario more ſubverti.* Idem habet Gregorius Magnus lib. 1. Epiſt. 75. ad Epiſcopos Numidiæ. Et ſanè priora quatuor Concilia generalia antiquas Eccleſiarum conſuetudines partim legibus latis, partim factis, & judiciis peculiaribus vindicarunt.

Mirum itaque videatur nemini, ſi de diſciplinæ capite, puta de Majorum Cauſarum judiciis acturus, Eccleſiæ Gallicanæ conſuetudinem inveſtigem, non Eccleſiarum univerſarum. Habet enim in primis Eccleſia Gallicana ſuos mores, ſuaſque traditiones, eò quidem retinendas magis, quod fortuitæ ac temerariæ non ſint, ſed Canonibus ipſis antiquis, veterumque Patrum ſententiis innixæ ac fundatæ. Etenim libertates ſuas quæ ab iſtiuſmodi traditionibus nihil diſtant, non alia ratione tuetur

Digitized by Google

Gallia, quàm antiquo & communi Jure: Nec, ſi qui fortè illas violare tentent, aptius habet aliquid quod eis objiciat, quam eximium Gregorii Magni dictum: *Si Canones non cuſtoditis & Majorum vultis ſtatuta convellere, non cognoſco vos.* Eſt autem eò Gallia tenacior ſuarum conſuetudinum, quòd probatas diu illas intelligit ab eodem Sanctiſſimo Pontifice in reſponſionibus ad interrogata Auguſtini Cantuarienſis Epiſcopi. Tertia interrogatio Auguſtini hæc erat; *cur, cum una ſit fides, ſunt Eccleſiarum conſuetudines tam diverſæ, & altera conſuetudo Miſſarum eſt in Romana Eccleſia, atque altera in Galliarum Eccleſiis tenetur?* Sic autem reſpondit Gregorius: *Novit fraternitas tua Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem, in qua ſe meminit enutritam: ſed mihi placet, ut ſive in Romana, ſive in Gallicana, ſeu in qualibet Eccleſia aliquid inveniſti, quod plùs omnipotenti Deo poſſit placere, ſollicitè eligas.* Alexander III. Eccleſiæ Gallicanæ conſuetudinem etiam ævo ſuo comprobavit in Epiſtola ad Ambianenſem Epiſcopum, ubi frigidorum ſolvi conjugium patitur ex more Gallorum, quanquam Eccleſia Romana talem re ipſa conſuetudinem non haberet.

Quæro igitur, atque hic eſt diſſertationis hujus finis & ſcopus, QUÆ SIT IN PRÆSENTIARUM RATIO FINIENDI CAUSAS MAJORES IN GALLIIS? Quoniam autem Cauſarum Majorum genus eſt multiplex, nec una eſt finiendarum omnium ratio: ſolvenda eſt quæſtio de ſingulis: quæque certa ſunt & explorata à dubiis & incertis priùs diſtinguenda ſunt.

Digitized by Google

II. Fixa eſt apud Gallos determinataque ratio agitandi Cauſas illas quas Majorum albo inſcripſere poſteriorum temporum Pontifices, puta tranſlationes Epiſcoporum, controverſias quæ ex ipſorum electionibus oriuntur, & Coadjutorum inſtitutiones. Nam una lex Concordatorum, quæ viget in Galliis, iſthæc omnia videtur compoſuiſſe, ubi Epiſcoporum nominationem Regi Chriſtianiſſimo, inſtitutionem verò Apoſtolicæ Sedis commiſit Pontifici.

De tranſlationibus quidem, certum eſt pendere illas vi Concordatorum partim à Rege Chriſtianiſſimo, partim à Romano Pontifice: ita ut Epiſcopi tranſponendi deſignatio ad Regem ſpectet, inſtitutio ad Pontificem. Nam ut Rebuffus docet in interpretationibus Concordatorum ad Cap. *De Regia ad Prælaturas nominatione facienda*, verbo *vacantibus:* quacunque ratione vacent Epiſcopatus in ditione Regis Chriſtianiſſimi, ipſius eſt nominare Epiſcopos vi Concordatorum, uno tantum excepto caſu, quem ipſa Concordata memorant, puta, ſi fortè vacent per obitum in curia. Cæteris enim reſervationibus in jure contentis, quarum in Concordatis mentio facta non eſt, planè derogavit Pontifex.

De controverſiis autem quæ oriuntur ex Epiſcoporum electionibus: ſiquidem per legem Concordatorum electiones abrogatæ ſunt, ſublata eſt quoque jurgiorum anſa, quæ inde naſcebantur. Quòd ſi tamen contingeret nominari aliquem à

Digitized by Google

Rege Chriſtianiſſimo minùs idoneum, quid facto uſus tum foret ſic ſtatuunt Concordata. *Et ſi contigerit*, loquitur Summus Pontifex, *præfatum Regem perſonam taliter non qualificatam ad dictas Eccleſias ſic vacantes nominare, nos & ſucceſſores, ſeu ſedes hujuſmodi de perſona ſic nominata eiſdem Eccleſiis minimè providere debeat, ſed teneatur idem Rex infra tres alios menſes à die recuſationis perſonæ nominatæ non qualificatæ ſolicitatori nominationem non qualificatam proſequenti conſiſtorialiter factæ intimandæ computando, alium ſupra dicto modo qualificatum nominare: alioquin, ut diſpendioſæ Eccleſiarum hujuſmodi vacationi celeriter conſulatur, Eccleſiæ tunc ſic vacanti per nos & ſucceſſores noſtros, ſeu Sedem hujuſmodi, de perſona, ut præfertur, qualificata, necnon Eccleſiis per obitum apud Sedem prædictam vacantibus, ſemper, etiam nulla dicti Regis præcedente nominatione, liberè provideri poſſit.*

Tandem de Coadjutorum deſignationibus tacent quidem Concordata: atque hinc in errorem adductus Rebuffus videtur. Poſtquam enim hanc ſtatuit regulam ex Concordatis; quomodócunque vacet Epiſcopatus in Regno Franciæ & Delphinatu, Regis eſſe nominare, ita ſubjungit: *fallit quando Epiſcopus eſſet captus à Schiſmaticis, vel à Turcis: tunc Papa poterit dare Coadjutorem ſine Regis nominatione, cap. ſi Epiſcopus, de ſupp. neglig. Prælat. in 6. quia non verè vacat Epiſcopatus, & vacantibus tantùm Rex nominat. Item ſi Epiſcopus valetudine perpetua, vel morbo detineatur, vel alio modo;*

Digitized by Google

Papa ſine Regis nominatione Coadjutorem dabat, cap. uno §. Si autem, de Cler. ægrot. in 6. Crediderim tamen locutum fuiſſe Rebuffum de Coadjutoribus qui dantur ſine ſpe futuræ ſucceſſionis: quo quidem ſenſu tolerari utcumque poteſt ejus opinio, quanquam innixa tantum locis quibuſdam 6. lib. Decretalium, quos adducit, quoſque non ita magni facimus.

Quod ſi autem ſermo ſit de Coadjutoribus qui dantur cum ſecuritate futuræ ſucceſſionis, planè audiendus non eſt Rebuffus: Neque ipſius ratio quicquam probat, ſcilicet quod Epiſcopatus tunc nondum vacet, quando Coadjutor datur. Etenim quando Coadjutor datur cum ſecuritate futuræ ſucceſſionis, licet re ipſa nondum vacet Epiſcopatus; ut vacaturus tamen conſideratur, atque ut vacaturo providetur Epiſcopus. Et certè ſi poſſet Romanus Epiſcopus hujuſmodi Coadjutores dare abſque nominatione Regis Chriſtianiſſimi, accideret facilè, ut jure omni nominandi Sedibus quibuſvis vacantibus fruſtraretur Rex Chriſtianiſſimus: puta ſi quis fortè Papa Epiſcopis Coadjutores promiſcuè dare in animum induceret. Ea enim cavillatione Concordatis illuderetur, juſque illud nominandi evaneſceret, quod Chriſtianiſſimo Regi Concordatorum lege partum nemo non fatetur. Sed nec adeò iniquè concordata interpretantur ipſi Summi Pontifices: Verùm eos demùm Coadjutores in Franciæ Regno inſtituunt, qui à Rege Chriſtianiſſimo, poſtulantibus quidem Epiſcopis, fuêre nominati.

Digitized by Google

Conſtat igitur, neque eſt quiſquam qui refragari poſſit, genera hæc tria Cauſarum Majorum, puta Epiſcoporum tranſlationes, controverſias quæ ex Epiſcoporum electionibus oriuntur, ac tandem Coadjutorum dationes (eas enim omnes, fugiendæ litis gratiâ, Majores quoque vocari à recentibus permiſimus) conſtat, inquam, tria hæc genera nullum jam negotium faceſſere; poſitaque ſemel Concordatorum lege, certam quoque rationem adeſſe finiendi ejuſmodi Cauſas apud Gallos.

III. Verùm ambigitur de Cauſis Majoribus primæ claſſis, ut ita dicam, hoc eſt de tribus illis generibus quæ ab antiquitate magis commendata ſunt; puta de cauſis fidei, de judiciis ac depoſitionibus Epiſcoporum, déque quæſtionibus exploratæ minùs diſciplinæ. Sunt enim qui earum quoque finiendarum rationem præſcriptam eſſe velint in Concordatis, eo nempe in capite quod inſcriptum eſt De Causis: alii plane inficiantur.

Qui volunt eo in Capite præſcriptam eſſe formam judicandi ac finiendi Cauſas Majores quibuſde agimus, ad eam ferè clauſulam advertunt, *exceptis Majoribus in jure expreſſè denominatis:* eâ enim ipsâ legem contineri affirmant quæ modum ſtatuit finiendi Cauſas Majores, ſi quæ tales deinceps in Regno Franciæ, Delphinatu, & Comitatu Dienſi extiterint. At ne hi quidem ſimili modo legem, quam contendunt latam, interpretantur; ſed in oppoſitas planè diverſaſque ſententias abeunt. Quidam enim tali clauſula uni Summo Pontifici

Majorum Cauſarum cognitionem omnem reſervari putant, habendam quidem, vel Romæ per ſe, ut videtur aliquibus, vel ut minimùm in partibus per delegatos, ut aliis magis placet. Alii autem ejuſmodi clauſulam ſic explicant, ut nolint quidem eâ Majorum Cauſarum cognitionem Summo uni Pontifici reſervari, ſeu habendam Romæ, ſeu in partibus; quod utrumque à Gallorum libertatibus abhorrere confitentur: verùm edici ſolummodò, Cauſas Majores ejus eſſe conditionis, ut finiri omnino in partibus non poſtulent, ſed communicari eas poſſe, immò & debere aliquando Summo Pontifici: viâ ſcilicet aut conſultationis, aut relationis, aut etiam appellationis, ut varia ſorte fert Majorum Cauſarum indoles & natura: qua parte quidem, inquiunt iſti Majores Cauſas Concordata ſecernunt à levioribus, quæ, ut habet iſtud caput, *apud judices in partibus finiri debent ac terminari.*

Quod autem ad eos ſpectat qui hoc in capite ſtatutum eſſe negant quicquam de Cauſis Majoribus; iſti quidem ſic cenſent: nempe de ſolis Cauſis levioribus legem in Concordatis latam contendunt; quippe cum de his unis, inquiunt, neutiquam verò de Majoribus tum temporis diſceptaretur Curiam Romanam inter & Francorum Regnum. Quare, ex eorum ſententia, non alium ob finem clauſula iſta, *exceptis Majoribus, &c.* appoſita eſt, quàm ut ſignificaretur intactas manere Cauſas Majores: earumque proinde finiendarum rationem,

Digitized by Google

non aliam deinceps futuram eſſe, quàm quæ ante in Galliis valuerat.

IV. Idipſum autem examinare diligentiùs propoſitum eſt mihi: atque ideò diſſertationem hanc de Cauſis Majoribus inſcripſi AD CAPUT CONCORDATORUM DE CAUSIS. Etenim ſi Concordata modum aliquem fixerint agitandi Cauſas Majores apud Gallos, utique res brevi confecta erit: Nam huic nos adhærere prorſus conveniet, ſiquidem eâ jam lege vivimus. Sin è contrario intactæ ſunt Concordatorum lege Majores Cauſæ, neque aliud jus novum ea de re invectum eſt; ſcrutari nos oportebit, quæ ante Concordata vigebat ratio finiendi illas in Galliis; eaque retinenda erat citra dubium; niſi fortè nova lex aliqua Concordatis ipſis recentior edita ſit, qua Galli teneantur, vel uſus fortè contrarius invaluerit. Atque hac in re diſcutienda, ſtudii quoque noſtri pars aliqua, ſi Deus optimus dabit, verſabitur.

ARTICULUS

Digitized by Google

ARTICULUS III.

An Concordata inita Leonem X. inter & Franciſcum I. novi aliquid juris ſtatuerint circa modum finiendi Cauſas Majores in Galliis, Cap. *quod inſcribitur* DE CAUSIS.

SYNOPSIS.

I. *REFERTUR caput* DE CAUSIS *ut in Concordatis jacet.*

II. *Examinatur quæ ſit ſententia legis ſancitæ hoc in capite: quæ quidem lex cum, ne mutatis quidem verbis, deſcripta ſit, cum è Pragmatica Sanctione, tum è Conſilio Baſileenſi ubi lata primùm fuit, ejus mens requirenda videtur à Patribus Concilii Baſileenſis; quos quidem ſi audias, de Minorum tantùm Cauſarum reformandis judiciis cogitaſſe ipſos intelliges: ſiquidem de Majoribus Cauſis tum temporis nihil movetur.*

III. *Non alia mens ejuſdem legis in Pagmaticâ Sanctione & in Concordatis quærenda: atque ita clauſula excipiens Cauſas Majores eò tantum adhibita eſt, ut ſignificaretur caput iſtud* DE CAUSIS *nihil pertinere ad Cauſas Majores.*

IV. *Quanquam verò detur clauſula excipiente Cauſas Majores, etiam determinari rationem earum finiendarum in Galliis; id certè conficietur unum, ſcilicet Cauſas Majores non eſſe omnino finiendas in partibus, abſque relatione vel appellatione ad Summum Pontificem, ſicuti Minores Cauſas finiri poſſe edicitur.*

V. *Reprobatur eorum opinio qui caput* DE CAUSIS *ſic interpretantur, ut vi clauſulæ adhibitæ Majorum Cauſarum cognitionem etiam primam ad unam Sedem Apoſtolicam velint pertinere.*

Digitized by Google

VI. *Amovetur difficultas mota ab aliquibus, quòd in Concilio Baſileenſi, & in Pragmatica Sanctione Majores Cauſæ eadem claſſe comprehendi videantur cum Cauſis electionum Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum, quas immediata ſubjectio ad Sedem Apoſtolicam devolvit.*

VII. *Illuſtriſſimi Marcæ opinio excutitur, qui lib. 7. de Concord. Sacerd. & Imp. docere viſus eſt Epiſcoporum ſaltem depoſitiones ex lege Concordatorum immediatè ſubjiciendas eſſe Summo Pontifici.*

I. CAPUT de Cauſis ſic in Concordatis jacet. *Statuimus quoque & ordinamus quòd in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis, omnes & ſingulæ cauſæ*, exceptis Majoribus in jure expreſsè denominatis, *apud illos judices in partibus qui de jure aut conſuetudine præſcripta, vel privilegio illarum cognitionem habent terminari & finiri debeant. Ac ne ſub umbra appellationum, quæ nimiùm, & nonnunquam frivolè interponi conſueverunt, atque etiam eâdem inſtantiâ ad prorogationem litium ſæpe multiplicari, injuſtis vexationibus materia præbeatur: volumus quòd ſi quis offenſus coram ſuo iudice iuſtitiæ complementum habere non poſſit, ad immediatum ſuperiorem per appellationem recurſum habeat: nec ad aliquem Superiorem, etiam ad nos & ſucceſſores noſtros vel Sedem prædictam, omiſſo medio. Nec à gravamine in quacunque inſtantia, ante diffinitivam ſententiam quomodòlibet appelletur, niſi forſitan tale gravamen extiterit, quod in diffinitiva reparari nequiret, & eo caſu non niſi ad immediatum ſuperiorem liceat appellari. Si quis verò immediatè ſubjectus Sedi Apoſtolicæ,*

Digitized by Google

ad eandem Sedem duxerit appellandum, cauſa committatur in partibus per reſcriptum, uſque ad finem litis, videlicet uſque ad tertiam ſententiam conformem incluſivè, ſi ab illis appellari contigerit. Niſi propter defectum denegatæ juſtitiæ, aut juſtum metum: & tunc committi debeat in partibus convicinis, & cum cauſarum expreſſione. Quæ etiam de illis legitimè aliàs quàm per juramentum coram iudicibus à Sede Apoſtolica deputandis, conſtare debeat, &c.

II. Quanquam diſſertatio hæc tota inſcripta ſit *ad Caput Concordatorum de Cauſis;* veruntamen capitis ejus tractatio piopria magis erit hujus articuli, ubi ſententiam legis capite iſto comprehenſæ peculiari ſtudio ac de induſtria magis examinabimus. Hanc autem ut aſſequamur faciliùs.

Obſervare juvat ante omnia ſancitam hoc in capite legem nihil differre ab eà quæ de Cauſis edita erat in Pragmatica Sanctione; immò utramque iiſdem ferè terminis comprehendi; ex quo judices facilè non abſimilem quoque utriuſque mentem extitiſſe.

Obſervandum eſt inſuper quod & Pragmaticæ Sanctioni, & Concordatorum legi præluxerat Concilium Baſileenſe Seſſione 31. ubi conditum eſt primò decretum de Cauſis: quod non tam imitatum deinceps, quam exſcriptum videmus in Pragmatica Sanctione & Concordatis; adeò ut non tres leges ſed una potiùs eademque cenſenda ſit, cujus authores Primarii fuêre Patres Baſileenſes.

Itaque hujuſce legis mentem aſſequi non poteſt

Digitized by Google

quis fœliciùs; quàm ſi primorum ejus authorum ſententiam intelligat. Unde verò intelligatur meliùs quæ ratio moverit Baſileenſes Patres ad ipſam condendam, quam ex ipſis eorum verbis, atque ex ea veluti diſpoſitione quam decreto præmisêre? ſic autem præfantur ipſi, Seſſione 31. *Sacro-ſancta generalis Synodus Baſileenſis in Spiritu Sancto legitimè congregata univerſalem Eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam. Eccleſiaſticæ ſolicitudinis ſtudium jugiter invigilare convenit, ut fraterna charitas in Clero ac populo Chriſtiano vigeat; nec quiſquam per vexationes & afflictiones indebitas proximum ſuum opprimere permittatur: ſicque juſtitia ordine debito cuilibet miniſtretur, ut & viris doloſis auferatur nocendi licentia, & quies ac tranquillitas rectorum non facilè perturbetur. Inoleverunt autem hactenus intolerabilium vexationum abuſus permulti, dum nimiùm frequenter à remotiſſimis etiam partibus ad Romanam curiam, & interdum pro parvis & minutis rebus ac negotiis quàm plurimi citari & evocari conſueverunt, atque ita expenſis & laboribus fatigari, ut nonnunquam commodiùs arbitrentur juri ſuo cedere, aut vexationem ſuàm gravi damno redimere, quàm in tam longinqua regione litium ſubire diſpendia. Sic facile extitit calumnioſis opprimere pauperes, ſic beneficia Eccleſiaſtica plerumque minùs juſtè per litium anfractus obtenta ſunt, dum juſtis poſſeſſoribus eorum, ſeu quibus illa de jure competebant, neque opes, neque facultates in illos ſumptus ſufficere poterant, quos longinqua profectio ad Romanam curiam, & litis agitatio in ea-*

Digitized by Google

dem depoſcebant. Confunditur etiam exinde ordo Eccleſiaſticus, dum Ordinariis judicibus ſua juriſdictio minimè ſervatur, pecuniæ & facultates regnorum ac Provinciarum hoc pacto non parum diminutæ ſunt. Et quot univerſo Eccleſiaſtico ordini admodum nocere compertum eſt, hi quos ad ſumma negotia Chriſtianæ religionis ſublimitas dignitatis evocabat, minùs illis reddebantur intenti, dum ipſorum mentes nimiùm occupabat aſſidua cauſarum multitudo. Quæ attendens hæc Sancta Synodus & pro reformatione Eccleſiæ Dei in capite, & in membris, juxta poteſtatem ſibi à domino conceſſam evigilans, ut omnia deinceps ordine congruo peragantur, ad ſalutem animarum, & pacem ac quietem cunctorum, ſtatuit & decernit, quòd in partibus ultra quatuor diætas à Romana curia diſtantibus, omnes quæcunque cauſæ, EXCEPTIS MAJORIBUS IN JURE EXPRESSÈ ENUMERATIS *& electionum Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum quas immediata ſubjectio ad Sedem Apoſtolicam devolvit, apud illos judices in partibus, qui de jure aut conſuetudine præſcripta vel privilegio cognitionem habent terminentur & finiantur.* Hæc ab eis nihil diſtant quæ in capite Concordatorum de Cauſis habentur, quæque ſupra deſcripta ſunt.

Ex his autem patet quæ Baſileenſibus Patribus occaſio fuerit edendæ hujus conſtitutionis; nempe quod prava diu conſuetudo inoleverat vocandi Romam, etiam à remotiſſimis partibus, leviores cauſas minimaque negotia, ſive id fiebat in primâ inſtantiâ, ut aiunt, & per calumnias, ſive per frivolas etiam appellationes: quo quidem pacto &

potentiorum calumniis aperta via erat, quâ paupe-res opprimerent, & confuſo judiciorum Ordine qui à Nicæna Synodo præſcriptus olim erat, Epiſco-porum, ordinariorumque juriſdictio planè tolle-batur.

Pravitatem iſtiuſmodi ſenſerunt cordati omnes, doluerunt que in primis Galli.

Doluit ante omnes olim Carolus Calvus in exi-mia illa Epiſtola quam contra iſtos abuſus, qui jam ætate ſua invaleſcebant, ſcripſit ad Joannem VIII.

Doluit Sanctus Bernardus, cum pluribus in lo-cis, tum maximè lib. 3. de conſideratione ad Eu-genium cap. 2. ubi mirum in modum frivolas illas appellationes exagitat, quibus negotia planè cun-cta Romam trahebantur, verbiſque Eugenium in-terpellat; quæ duriora fortè viderentur, ni mali quod inſequitur magnitudo ſtilum excuſaret. *Qua-le eſt hoc*, inquit, *turpitudini patrocinari, quod vel maximè formidari à turpibus oportebat? quouſque murmur univerſæ terræ aut diſſimulas, aut non adver-tis? quouſque non evigilat conſideratio tua ad tan-tam appellationum confuſionem, atque abuſionem? præ-ter jus & fas, præter morem & ordinem fiunt: non locus, non modus, non tempus, non cauſa diſcernitur & perſona, &c.*

Malum ſic pingit Bernardus, ut evadere id po-tuiſſe majus vix crediddiſſes. Attamen creſcere vi-ſum eſt in Galliis iis ætatibus quæ conſecutæ ſunt: eamque fatale Pontificum ſchiſma, quod anno 1378. exortum eſt, rerum omnium, imprimiſque

juriſdictionum Eccleſiaſticarum confuſionem intulit, ut Eccleſiam deformitatis ſuæ tandem puduerit, omneſque tandem cum Principes, tum Prælati de nativo ipſi reddendo decore ſerò quidem, ac ſeriò tamen cogitaverint.

Ingenti malo remedium aliquod parare omnium ſategit Princeps Clerus Gallicanus. Nam Galliarum Epiſcopi Lutetiæ congregati anno 1408. Regulas quaſdam compoſuêre, quibus Eccleſia Gallicana deinceps uteretur: inter cætera verò, appellationes *per media, & gradatim coram Ordinariis* faciendas decrevere.

Anno 1409. Regulæ iſtæ probatæ ſunt in Concilio Piſano. 1. Poſtquam enim Alexander V. qui modò renuntiatus erat Papa, quædam ſtatuiſſet quæ ad pacem Eccleſiæ conciliandam aptiora videbantur, hæc addidit Seſſione Concilii 22. *Per præmiſſa verò, ſeu aliquod præmiſſorum, non intendimus derogare Ordinationibus circa præmiſſos articulos factis, in ultima congregatione Prælatorum & aliorum virorum Eccleſiaſticorum facta Pariſiis.*

Optata quidem fuit hoc in Concilio Eccleſiæ univerſæ reformatio. Nam Cardinales omnes qui aderant, jusjurandum juraverant pulcherrimum quidem, fore ut, ſi quiſpiam eorum eligeretur in Pontificem, is Concilium nec diſſolveret, nec diſſolvi permitteret, *uſquequò per Concilium facta eſſet debita, rationabilis, & ſufficiens reformatio univerſalis Eccleſiæ & ſtatus ejus, tam in capite quam in membris.*

Ipſe etiam Alexander V. poſtquam creatus eſt Pontifex, declaraverat incumbere ſe velle hujuſmodi reformationi, ut Cardinales ſpoponderant. Veruntamen, paucis admodùm conſtitutis, reformationem illam generalem ſuſpendit ipſe, eamque rejecit ad proximum Concilium; quod indictum erat quidem, ſed quod re ipſa celebratum non fuit.

Eadem reformatio affecta eſt quoque à Concilio Conſtantienſi, anno 1417. Sed nundùm etiam perfecta: Quanquam enim Seſſione 40. decreviſſet Concilium faciendam eſſe reformationem Eccleſiæ tam in capite quam in membris; variaque reformationum capita lecta ibi ac probata eſſent: attamen Martinus V. recens factus Pontifex Concilium ſolvit intacta reformatione, aliud indicere contentus Papiæ celebrandum. Obſervare autem hîc præſtat quod magis facit ad propoſitum, ſcilicet in capitibus quæ Conſtantiæ ad reformationem propoſita ſunt unum fuiſſe *de Cauſis tractandis Romæ, vel non; déque appellationibus ad Romanam curiam.*

Papiæ nihil peractum eſt, quemadmodum nec Siennæ. Unde Martinus V. Concilium tranſtulit Baſileam: ſed legatis illuc miſſis ipſe exceſſit è vita. Perficiendam tamen ibi Synodum curavit Eugenius IV. Martini ſucceſſor: tandemque optata ſæpiùs, totieſque deſtinata reformatio communibus omnium votis perfecta eſt. Ibi autem cætera inter capita reformationis editum eſt decretum

illud

illud *De Cauſis*, cujus ſententiam indagamur, quodque deinceps in Pragmatica Sanctione, & in Concordatis repetitum eſt.

Qui vel præmiſſa huc uſque diligenter perpenderit, probéque intellexerit quæ fuerit ratio edendi hujus decreti, is veram genuinamque illius ſententiam facilè penetraverit : aſſeretque conſtanter vim omnem decreti hujus in unas cadere Minores Cauſas : de Majoribus autem planè nihil fuiſſe conſtitutum.

Illud autem confirmare hoc argumento licet adversùs contumaces, ſi qui ſint : De his omnino cauſis latum eſt decretum, in quibus pravitas aliqua corrigenda erat : numquid enim aliquid reformatur, niſi quod deforme eſt ? at pravitas hoc decreto emendanda tota cernebatur in Minorum Cauſarum judiciis ; quæ nempe ut plurimùm Romam trahebantur, ſpreta illuſaque ordinariorum juriſdictione : eam enim rationem præ ſe ferunt Baſileenſes Patres in ſui decreti limine, quod ſupra deſcriptum eſt : eo igitur dumtaxat remedium ſpectat, eo dumtaxat pertinet reformatio. Neque habuerunt in animo Baſileenſes Patres ſtatuere quicquam de Cauſis Majoribus, de quibus tum nihil ambigebatur.

III. Num verò alia mens fuerit Gallorum noſtrorum, ubi Avarici Biturigum hoc decretum amplexi ſunt ? Num alia Franciſci I. cum decretum idem in Concordatis, ne mutatâ quidem clauſulâ, inſeri procuravit ? Id certè vix credat aliquis : cum

Digitized by Google

eadem ubique verba eandem ſententiam arguant; fueritque abuſus idem, tum à Synodo, Baſileæ, tum Avarici Biturigum, Pragmatica Sanctione, tum demum in Concordatis à Franciſco I. emendandus.

Itaque ſole jam videtur clarius intactas fuiſſe in Concordatis Majores Cauſas: quandoquidem de illis nulla erat controverſia. Clauſula ergo iſta, *exceptis Cauſis Majoribus in jure expreſſè denominatis*, verè nullam legem infert de Cauſis Majoribus, ſed indicat modò legem iſtam quæ decreto figitur, ad Majores nihil pertinere.

IV. Attamen quia nonnulli ſic decretoriam clauſulam iſtam putant, ut eâ etiam rationem definiendi Majores Cauſas velint contineri, non morabor ego quicquam. Eſto igitur, determinata quoque ſit in Concordatis ratio finiendarum Cauſarum Majorum: Eſto, clauſula iſta, *exceptis Cauſis Majoribus, &c.* legem contineat de Majorum Cauſarum judiciis in Francorum regno deinceps uſurpandam. At, quæ tandem erit legis hujus ſententia? an quidpiam novi forſan conſtituit? an potiùs vetuſtiorem diſciplinam jubet retineri?

Siquidem clauſula iſta, *exceptis Cauſis Majoribus, &c.* exceptionem continet generalis ejus legis quæ decreto ſtabilitur; vel nihil omninò clauſula ſignificat, vel certè id ipſum de Cauſis Majoribus negat, quod aliis de Cauſis generali lege aſſeritur. Quid vero lex generalis aſſerit, quid ſtatuit reliquis de Cauſis? Scilicet *quod omnes & ſingulæ cauſæ apud illos judices in partibus, qui de jure, aut*

conſuetudine præſcripta, vel privilegio illarum cognitionem habent, terminari & finiri debeant. Clauſula itaque negat cognitionem Cauſarum Majorum debere omnino finiri à judicibus in partibus, ſine relatione ad Summum Pontificem.

Atque ut hic ſenſus ex ipſis decreti verbis ſponte ſe prodit, ita legitimus eſt omnino, & antiquæ diſciplinæ, ſanctioribuſque Eccleſiæ regulis admodùm conformis. Nam re ipſa Cauſæ Majores, quales ſunt Cauſæ fidei, ambiguæ diſciplinæ quæſtiones, & graviora Epiſcoporum judicia, in Provinciis terminari ſic non debent juxta vetuſtos Canones antiquaſque Patrum regulas, quin poſt Epiſcopale judicium ad Sedem Apoſtolicam referantur. Cum è contrario leviores cauſæ, cæteræque non ita graves in Provinciarum Synodis finiri omnino queant; nec antiqua ulla lege referri eas neceſſe ſit ad Summum Pontificem.

Hic verò ſenſus non modò conformis & antiquis Eccleſiæ univerſæ regulis, ſed & conſtanti Eccleſiæ noſtræ Gallicanæ conſuetudini, ut infra monſtrabitur. Itaque concludere jam in anteceſſum licet ex iis quæ hactenus præmiſimus, vel intactas omnino fuiſſe Cauſas Majores in laudatâ ſæpius clauſulâ, vel ut ſummùm permiſſas fuiſſe illas recepto in Gallia juri, ut innuere quidem videtur ultima clauſulæ pars, *in jure expreſſe denominatis.* Quod verò jus receptum eſſet in Galliis ante inita Concordata, operæ pretium erit inquirere ſequentibus in articulis. Eò enim verget hujuſce diſſertationis

Digitized by Google

pondus omne, quando conſtiterit novum jus nullum invectum aut ſtabilitum fuiſſe per Concordata de Cauſis Majoribus.

V. Quod ut planius etiam fiat, reprobanda eſt ac refellenda eorum opinio qui decreto de Cauſis talem judiciorum formam, vel inductam, vel confirmatam Concordatis aſſerunt, ut Majorum Cauſarum notitia, etiam prima, ad Apoſtolicam unam Sedem ſpectet, Epiſcopis, aliiſque judicibus ordinariis prorſus interdicta. Mira procul dubio ac inſolens interpretatio hæc videbitur, non eis dicam, qui Eccleſiæ Gallicanæ mores tantillùm callent, ſed & eis planè omnibus quî vel decreti textum legerint, ut jacet, atque ut à nobis ante prolatus eſt. Hanc tamen finxere Romani Pragmatici, eamque tuentur etiam aliqui è noſtratibus, Romanæ quidem Curiæ nimiùm dediti, qui ſe idcirco Gallo-Romanos cognominant: ita enim jactabat ſe nuper procax neſcio quis, atque ſub hac larva in Sacrum Epiſcoporum Ordinem mirè debacchabatur.

Quam violenta ſit hujuſmodi interpretatio, patet ex ipſius lectione textus, quem paulò ante protulimus. Excipiuntur nempe in decreto Cauſæ Majores ab ea lege, quæ cæteras cauſas finiri jubet in partibus, hoc eſt in Galliarum Provinciis, nulla facta relatione ad Sedem Apoſtolicam. Quid ergo fert iſta exceptio? niſi Majores Cauſas non ſic finiendas in partibus quin referri poſſint ad Summum Pontificem. An verò inde conſequitur

Majorum Cauſarum cognitionem primam ſolius eſſe Summi Pontificis ? An conſequitur eam ne à Synodis quidem Provincialibus poſſe delibari ? Certè quicunque decreti verba ſic detorquent eundem admittunt paralogiſmum, ac ſi quis, ex eo quòd graviores Cauſæ in Curiis Præſidialibus non ſic finiantur apud Gallos, quin ad Supremas Curias vocari poſſint, concludere inde tentaret, Præſidiales Curias ejuſmodi Cauſarum cognitionem primam non poſſe ſuſcipere.

Verùm iſta Curialium Romanorum interpretatio ab eorum quoque mente alieniſſima eſt qui decretum de Cauſis primi condidere. Quis enim credat Baſileenſes Patres quibus decreti hujus laus debetur princeps, Majorum Cauſarum notitiam Epiſcopis hòc ipſo decreto interdicere voluiſſe, quo etiam leviorum Cauſarum judicia Epiſcopis reſtituunt ? Quis credat Baſileenſes Patres, quibus in animo fuit emendare hoc decreto quæ in judiciis Eccleſiaſticis minùs rectè, contráque Canones admittebantur, Epiſcopis eo ipſo, Synodiſque Provincialibus poteſtatem illam eripuiſſe, quam traditio Apoſtolica, Conciliorumque generalium ſanctiones eis adſcribebant ? numquid hæc deformatio fuiſſet magis, quàm reformatio ? abſit autem ut ſic pravè ſentiamus de ſanctiſſima & Oecumenica Synodo : cui è contrario antiquius nihil fuit, quam ut legitimam judiciorum formam reduceret, Epiſcoporumque præſertim jura ſarta tectaque præſtaret. Eſt enim hæc laus præcipua Baſileenſis Concilii,

Digitized by Google

de quo in ejus enarrandis geſtis præclara hæc habet Æneas Silvius : *Nec forſan abſonum fuerit dicere, nullam unquam fuiſſe Synodum, quæ magis quàm iſta poteſtatem Epiſcoporum ampliaverit : Etenim quid hodie erant Epiſcopi, niſi umbra quædam ? Quid plus eis reſtabat quàm baculus & mitra ? numquid Paſtores ſine ovibus dici poterant, cum nihil in ſubditos ſtatuere poſſent ? Nempe cum eſſet in Eccleſia primitiva Epiſcoporum ſumma poteſtas, hodie ad id venerant, ut ſolo habitu & reditibus ſuperarent Preſbyteros.* Itane Synodus Baſileenſis Epiſcoporum poteſtatem ampliaverit ? itane jura eis antiqua, ſummamque illam poteſtatem reddiderit, quâ in primitiva Eccleſia præ ceteris pollebant Sacerdotibus, ſi fortè Majorum Cauſarum cognitionem, quâ quidem ſummæ poteſtatis argumentum aliud non eſt majus, Epiſcopis interdixit ?

Non ita dubio procul Baſileenſis Concilii mentem interpretati ſunt Præſules ac Optimates Galli, dum Avarici Biturigum decretum de Cauſis integrum ſuſcepere, ne omiſsâ quidem clauſulâ de Cauſis Majoribus. Etenim ſi fortè intellexiſſent Epiſcopi Galli hujuſmodi clauſulâ eripi ſibi omnem cognitionem Cauſarum Majorum ; ſi optimates virique Regii qui aderant ſenſiſſent prohiberi hoc decreto ne ullæ Cauſæ Majores deinceps in partibus agerentur, numquid amabo injuriam illi tantam inferri ſibi ; hi vero tam atrox vulnus libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ regnique juribus infligi paſſi eſſent ? An legem iſtam, quæ tam gravia tamque

iniqua minabatur, ſic adoptaſſent? Num verò potiùs fortiter interceſſiſſent omnes ac reclamaſſent; uti factum eſt in Concilio Tridentino, cum tale aliquid à nonnullis injectum eſt? ſcilicet enim id ipſi ſibi in Comitiis Bituricenſibus jugum Galli impoſuerint, quod in Synodo Tridentina ne ab aliis quidem pati voluêre.

Jam verò cum in Concordatis deſcriptum eſt quoque decretum idem de Cauſis, inſertâ etiam clauſulâ Majòres Cauſas excipiente, num fortè mutata eſt ejus ſententia, quando ne mutata quidem verba ſunt? num clauſula fortè aliud in Concilio Baſileenſi & Pragmatica Sanctione, & aliud in Concordatis, quamquam nihil mutata, importat? Quaſi verò Franciſcus I. Regni ſui Epiſcopis parari inſidias ſiviſſet, ſub verborum involucro, quæ in ſpeciem ipſis favere videbantur.

VI. Difficultatem movent aliqui ex eo quòd in Concilio Baſileenſi & in Pragmatica Sanctione Cauſæ Majores in eadem claſſe, in eadem ſcilicet clauſulâ conjungantur cum Cauſis electionum Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum, *quas Cauſas*, ut habet decretum in Concilio Baſileenſi & Pragmatica Sanctione, *immediata ſubjectio ad Sedem Apoſtolicam devolvit.* Hinc enim confici putant Cauſas Majores, non minùs quàm Cauſas electionum Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum, immediata ſubjectione devolvi ad Summum Pontificem; atque adeo eſſe illas extra cognitionem cum Epiſcoporum, tum Synodorum Provincialium.

Digitized by Google

Ad hæc reponimus primò verſari nos in explicando decreto de Cauſis, ut jacet in Concordatis; quatenus nempe vim habet legis apud Gallos: at in Concordatis decretum de Cauſis conjunctas non habet Cauſas Majores de Cauſis electionum Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum: ſi quidem quæ habentur de Cauſis electionum Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum in Concilio Baſileenſi & in Pragmatica Sanctione, in Concordatis reſecta ſunt. Itaque ruit per argumentum quod ex tali Cauſarum conjunctione petebatur.

Reponimus 2° nequidem ex Concilio Baſileenſi aut Pragmatica Sanctione duci poſſe argumentum contra nos, ob talem conjunctionem: ita enim junguntur ibi Cauſæ Majores cum Cauſis electionum Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum, ut relativa hæc additio, *quas Cauſas immediata ſubjectio ad Sedem Apoſtolicam devolvit*, afficiat Cauſas Eccleſiarum Cathedralium & Manaſteriorum quæ in clauſula poſteriorem locum tenent, non Cauſas Majores, quæ priorem; quæque idcirco excipiuntur, ut ante notavimus, quòd per appellationem, vel per aliud relationis genus ad Sedem Apoſtolicam adduci poſſint.

Reponimus 3° ſi quis fortè pertinaciùs contendat relativam illam partem, *quas Cauſas immediata ſubjectio ad Sedem Apoſtolicam devolvit*, attinere etiam ad Cauſas Majores, perinde ac ad Cauſas Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum; reponimus

Digitized by Google

reponimus inquam, utendum igitur eſſe neceſſariò explicatione ſeu diviſione aliqua: ita ut immediatè ſubjici dicantur Cauſæ illæ omnes Apoſtolicæ Sedi; ſed aliæ quidem quoad primam etiam cognitionem, ut Cauſæ Monaſteriorum exemptorum; aliæ autem per appellationem, aut aliud relationis genus, ut Cauſæ Majores. Quis enim dicere auſit Cauſas fidei, verbi gratiâ, declaratas eſſe à Concilio Baſileenſi & à Pragmatica Sanctione ita immediatè ſubjectas Apoſtolicæ Sedi, ut nefas ſit aliis Eccleſiæ univerſæ Epiſcopis eas attingere citra facultatem acceptam à Romano Pontifice? Quis flagitium tantum imponat Sanctiſſimis Patribus qui Baſileæ adfuere? Quis Gallis Antiſtitibus, qui Avarici Biturigum? Quis enim neſcit Epiſcopos omnes utpote Apoſtolorum ſucceſſores, ejuſmodi poteſtatem à Chriſto accepiſſe? Quis ita Semipaganus eſt ac peregrinus in traditione rerum Eccleſiaſticarum, ut neſciat Epiſcopos ejuſmodi poteſtate quaſi ſibi propria uſos eſſe à prima Eccleſiæ origine ad poſtremam ejus ætatem? Itaque concludendum eſt tandem, relativam illam partem quæ objicitur ex Concilio Baſileenſi & ex Pragmatica Sanctione, vel nullatenus ſpectare ad Cauſas Majores quæ in priori clauſulæ parte efferuntur, vel certè adhibendam eſſe juſtiorem aliquam explicationem.

VII. Opponitur hîc nobis authoritas Illuſtriſſimi viri Petri Marcæ Archiepiſcopi Pariſienſis, qui 7. lib. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 27. apertè docet Epiſcopos, ſi de depoſitione agatur,

Digitized by Google

immediatè ſubjectos eſſe Summo Pontifici, ſaltem jure novo: atque adeo comprehendi eos dicit hac decreti parte quæ ſic habet. *Si quis verò immediatè ſubjectus Sedi Apoſtolicæ ad eandem Sedem duxerit appellandum, cauſa committatur in partibus per reſcriptum &c.* Quibus quidem verbis Concordata judiciorum ordinem quoad eos præſcribunt qui Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubjecti ſunt. Exiſtimavit ergo vir præſtantiſſimus Cauſas Majores, quas inter cenſentur Epiſcoporum depoſitiones, immediatè ſubeſſe Summo Pontifici.

Teſtor in primis vereri me ſummopere magnum illud nomen, quod hîc obtenditur. Atque, ut in tota republica litteraria nemo ſit qui ſtupendam Illuſtriſſimi Marcæ eruditionem non ſuſpiciat, ultra ego profiteor debere me illi non parum vel eo nomine, quòd, in ſeptimo illo libro de Epiſcoporum judiciis qui laudatus eſt, plurima longè ſuppeditet, quæ ad illuſtrandam Eccleſiæ Gallicanæ diſciplinam, aſſerendaque Epiſcoporum noſtrorum jura prodeſſe queant. Ibi enim & Sacrorum Canonum vim aperit, quos Gallorum Eccleſia olim in Epiſcopis judicandis ſequebatur; nec artes omnino diſſimulat, quibus Romana Curia Provincialium Synodorum jura invadere ſenſim conata eſt.

Sed, ut ad rem tandem veniamus: vir ille præſtantiſſimus, inquiunt, Epiſcoporum depoſitiones Apoſtolicæ Sedi ſubjectas immediatè agnoſcit vi Concordatorum. Itaque ſecerni non debent hoc nomine Majores Cauſæ à Cauſis Eccleſiarum Ca-

Digitized by Google

thedralium, & Monaſteriorum; quas utique Concilium Baſileenſe & Pragmatica Sanctio Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubjiciunt.

Ad hæc reponere primò quis poſſet non valere argumentum à particulari ad generale, ſeu à parte ad totum: atque idcirco, ſi fortè Illuſtriſſimus Marca Epiſcoporum depoſitiones immediatè ſubjecit Summo Pontifici, non inferendum videri ſtatim ſubjectas quoque ab eo eſſe promiſcuè Cauſas omnes Majores, quæcunque tandem illæ ſint. Immo verò argumentum iſtud planè nihil adversùs eos infert qui Epiſcoporum depoſitiones pertinere negant ad Majorum Cauſarum genus: uti negatum videtur olim à Gallis noſtris ætate Nicolai I. nam hac in hypotheſi neutiquam valet conſequentia ab Epiſcoporum depoſitionibus ad Cauſas Majores. Atque hæc poſterior ratio propiùs fortè accederet ad mentem Illuſtriſſimi Marcæ, qui quidem non ſatis conſtanter Epiſcoporum depoſitiones Majorum Cauſarum albo videtur inſcripſiſſe.

Quoniam autem jam ante profeſſi ſumus Epiſcoporum depoſitiones, etiam ex Innocentii mente, Majoribus Cauſis eſſe accenſendas; non ægrè feret Illuſtriſſimus Marca, vel quicunque ipſius ſe tuetur nomine, ſi ab eo hac in parte diſſideamus, quatenus ſcilicet Majores Cauſas, vel ſaltem Epiſcoporum depoſitiones immediatè obnoxias eſſe ait Summo Pontifici. Cui quidem propoſitioni adeo non aſſentior, ut mirari potiùs ſubeat quomodo excidere hæc potuit viro tam docto tamque perſpicaci.

Digitized by Google

Quis enim quæſo Epiſcoporum Cauſas ſic uſquam tractavit, ut Monaſteriorum quæ vulgò exempta vocant? Hæc quidem immediatè obnoxia dicuntur Summo Pontifici, quòd, obtentis privilegiis, Ordinariorum juriſdictioni ſubtracta ſe ferant. An autem fortè ſimilibus privilegiis gloriantur Epiſcopi, quibus Metropolitanorum Synodorumque Provincialium juriſdictioni ſubductos ſe probent?

Novo jure, inquit Marca, Epiſcopi immediatè in Concordatis ſubjecti dicuntur Apoſtolicæ Sedi, quoad depoſitiones. At quæro ego quod fuerit jus illud novum ante Concordata, quo Epiſcopi à Metropolitanorum Synodorumque Provincialium juriſdictione immunes facti erant? Ac ſi fortè aliquod proferatur, quæro iterum an tale jus novum receptum erat in Galliis ante Concordata? Quippe ſi receptum non erat in Galliis; quorſum hîc obtenditur? ſi receptum erat; ergo id jam evicero quod contendebam; ſcilicet per Concordata jus nullum novum circa Majores Cauſas, & nominatim circa Epiſcoporum depoſitiones invectum fuiſſe: quod quidem ſatis eſt mihi in præſentiarum. Oſtendam autem ſequentibus in articulis revera non aliud jus obtinuiſſe in Galliis ante Concordata, quam quod vetuſtis Canonibus erat commendatum.

Fateor igitur adverſari mihi hac in parte Illuſtriſſimum Marca, vel potiùs auram illam qua tum ferebatur, cum diſſertationem ſuam compoſuit de Epiſcoporum judiciis ac depoſitionibus. Nemo

Digitized by Google

enim neſcit (atque ego ita accepi ab ejus amanuenſi Stephano Baluze, homine leviculo quidem & egregiè maledico,ſed qui mentiri gratis utique noluiſſet) nemo, inquam, neſcit opus iſtud ab eo ſuſceptum eſſe juſſu Eminentiſſimi Richelii, quo tempòre Epiſcopi Galliarum nonnulli probatæ minùs fidei erga Regem regnumque inſimulati ſunt. Cum deſignaſſet Cardinalis Epiſcopos illos dejicere per commiſſarios, viamque illam novam inſolentemque in Galliis intelligeret, uſus eſt operâ viri percelebris Petri Marcæ: qui quidem ut ingenii erat facilis, nec auram gratioſam invitus ſequebatur, ſtilum ſuum Cardinalis Eminentiſſimi votis haud ægrè accommodavit. Quare mirum nihil eſt ſi neglecta antiquitate jus ipſe novum excogitaverit, ipſamque Concordatorum legem, quamquam certè repugnantem ad commenti ſui probationem viſus eſt adhibere.

De genio Marca conſule famam publicam publicam, Baluzium in ejus vita & prolegomena Lib. de Concord.

Quod ſcripſerit juſſu Richelii ipſe teſtatur in epiſt. dedic. & Fagetus confirmat.

Repugnantem, inquam, Concordatorum legem adhibet Marca, ipſique vim infert manifeſtiſſimam. Sileo enim quòd in jure Epiſcopi generali aliqua lege, maximè ſi minatur pœnam, contineri non cenſentur, quandiu proprio non appellantur nomine. Sileo quod impropria, inepta & inuſitata loquendi ratio tribuitur Concordatorum auctoribus; cum Epiſcopos, quorum tot ſunt nomina longè clariſſima, deſignaſſe dicuntur humilibus hiſce verbis, *ſi quis immediatè ſubjectus Sedi Apoſtolicæ.* Numquid ipſa Concordata Epiſcopos clarè Metropolitanis ſubjiciunt, dum appellationum

Digitized by Google

gradus renovant, vetantque provocari ad Sedem Apoſtolicam, *omiſſo medio.* Itaque hac decreti parte, *Si quis immediatè ſubjectus Sedi Apoſtolicæ, &c.* nequaquam ſignificantur Epiſcopi, ſed vel iſti fortè qui exempti vulgò dicuntur; vel certè Primates, & Metropolitani etiam nonnulli, qui, cum Primates alios non agnoſcant, ſubjecti immediatè videntur Apoſtolicæ Sedi: quales ſunt Remenſis ac Trevirenſis.

Ergo, inquiet aliquis, mentio nulla facta erit de Epiſcoporum depoſitionibus in toto illo capite Concordatorum *De Cauſis.* Eſto explicita mentio facta nulla ſit, cum de Epiſcoporum depoſitionibus lis nulla tunc eſſet: implicitè tamen contineri eas crediderim in clauſula iſta, *exceptis Cauſis Majoribus.* Quoniam verò fusè oſtendi ſupra clauſulam iſtam juris nihil inferre, ſaltem quod novum ſit; nihil quoque in toto capite de Epiſcoporum judiciis ac depoſitionibus innovatum eſt, quod contendimus.

Digitized by Google

APPENDIX AD ARTICULUM III.

An Concordata præſcripſerint modum finiendi judicia Epiſcoporum Cap. DE PUBLICIS CONCUBINARIIS. §. QUOD SI II?

SYNOPSIS.

I. *QUIDAM cum fateantur* Cap. DE CAUSIS *Epiſcoporum deponendorum formam non eſſe præſcriptam, id ipſum factum putant altero Concordatorum capite, quod eſt* De publicis Concubinariis §. Quod ſi ii.

II. *Refertur textus capitis ex quo tale aliquid confici exiſtimant.*

III. *Perperam & gratis contendunt his verbis*, ſi ii quorum deſtitutio ad nos & Sedem prædictam ſpectat, *Epiſcopos promiſcuè intelligi.*

IV. *Quod quanquam ipſis condonaretur, non ſtatim obtinerent Epiſcoporum dejectionem ad Summum Pontificem Romanum, etiam in primâ inſtantiâ pertinere: immo verò contrarium ex ipſo paragrapho bellè colligitur.*

I. SUNT qui negent Epiſcoporum depoſitiones clauſulâ comprehendi, quæ eſt de Cauſis Majoribus; atque adeo toto capite *De Cauſis* ſtatutum eſſe quicquam de ratione judicandi ac deponendi Epiſcopos. Verùm contendunt iſti alio Concordatorum capite, quod nempe inſignitum eſt *de publicis concubinariis*,

præſcriptam eſſe formam quæ ſolemnis deinceps foret in agitandis Epiſcoporum Cauſis ac judiciis. Id ipſum examinare jam convenit: proferenduſque in primis textus ex quo tale aliquid confici exiſtimant.

II. Sic igitur habet caput De Publicis Concubinariis. *Et inſuper ſtatuimus quòd quicunque Clericus cujuſcunque conditionis, ſtatus, religionis, dignitatis, etiamſi Pontificalis, vel alterius præeminentiæ fuerit, qui poſt præſentium notitiam (quam habere præſumat poſt duos menſes poſt earumdem præſentium publicationem in Eccleſiæ Cathedralibus factam, quam ipſi Diœceſani omnino facere teneantur, poſtquam præſentes ad eorum notitiam pervenerint) fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuum omnium beneficiorum ſuorum trium menſium ſpatio ſit facto ſuſpenſus: quos ſuus ſuperior in fabricam, vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructibus percipiuntur, convertat. Necnon hujuſmodi publicum concubinarium, ut primùm talem eſſe noverit, mox ſuus ſuperior monere teneatur, ut infra breviſſimum terminum concubinam dimittat: & ſi illam non dimiſerit, vel eâ dimiſſâ, aliam publicè reſumpſerit, jubemus ut ipſum omnibus ſuis beneficiis omnino privet. Et nihilominùs hi publici concubinarii, uſquequo cum eis per ſuos ſuperiores, poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamque vitæ emendationem fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem quorumcunque honorum, dignitatum, beneficiorum, officiorumve ſint inhabiles: qui, ſi poſt diſpenſationem, recidivo vomitu ad hujuſmodi publicum concubinatum redierint,*

redierint, ſine ſpe alicujus diſpenſationis ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant.

§. Quid ſi ii.

QUOD ſi ii ad quos talium correctio pertinet, eos, ut prædictum eſt, punire neglexerint, eorum ſuperiores tam in ipſos de neglectu, quàm in illos pro concubinatu, modis omnibus digna punitione animadvertant: in Conciliis etiam Provincialibus & Synodalibus adversùs tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem à collatione beneficiorum, vel aliâ condignâ pœnâ ſeveriter procedatur. Et ſi ii quorum deſtitutio ad nos & Sedem prædictam ſpectat, per concilia aut ſuos Superiores propter concubinatum publicum reperiantur privatione digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ad nos deferantur. Et eadem diligentia & inquiſitio in quibuſcumque generalibus Capitulis, etiam Provincialibus, quo ad eos ſervetur: pœnis aliis contra prædictos, & alios non publicos concubinarios, à jure ſtatutis, in ſuo robore permanſuris.

III. Ex his ſic arguunt aliqui: lex ibi decernitur adversùs Clericos concubinarios, *cujuſcumque conditionis, ſtatus, religionis, dignitatis, etiamſi Pontificalis, vel alterius præeminentiæ fuerint.* Itaque fertur haud dubiè contra Epiſcopos, ſi qui nempe criminis hujus rei forſan extiterint.

Hactenus quidem eis aſſentimur qui hæc proferunt: nec enim inficiari quis poteſt, quin Pon-

tificalis dignitatis appellatione Epiſcopi ſignati ſint. Quin & fatemur quoque vi hujuſce legis puniri ac dejici poſſe Epiſcopos qui fœdo ſe crimine ſuamque Parochiam infamaverint. At ne id quidem ambigebatur. Verùm controverſia tota erat, num cap. *de publicis concubinariis* forma quædam ſtatuta eſſet, quâ uti jam oporteret in Epiſcorum judiciis, eorum ſaltem qui ob concubinatum dejiciendi eſſent.

Atqui hoc quoque præſtitum eſt, inquiunt, nam in paragrapho, *quod ſi ii*, ſic loquitur Leo X. *Si ii quorum deſtitutio ad nos & Sedem prædictam ſpectat, per concilia aut ſuos Superiores propter concubinatum publicum reperiantur privatione digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ad nos deferantur.* Hæc autem verba, *ii quorum deſtitutio ad nos & Sedem prædictam ſpectat*, intelligi non poſſunt niſi de Epiſcopis: qui quidem in Conciliis accuſari fortè poſſunt; at *ſi reperiantur privatione digni*, judicari non poſſunt niſi à Summo Pontifice; ad quem utique *cum proceſſu inquiſitionis deferri ſtatim debent.* Ita ferè colligunt nonnulli, qui cum deficere ſibi ſentiant caput de Cauſis, ad hocce confugiunt, ut probent, ſi Deo placet, graviores Epiſcoporum Cauſas ad Apoſtolicam Sedem, lege ipſa Concordatorum, eſſe referendas.

Verùm profectò caput iſtud *De publicis concubinariis* non magis illis favet quam caput *De Cauſis*, quod ipſi deſerere ſe teſtantur. Nam ut capiti de Cauſis, ita & iſti vim inferunt manifeſtiſſimam.

In priori capite Epiſcopos deſignari volebant immediata ſubjectione Sedi Apoſtolicæ, quòd jure novo, ut aiebant, Epiſcoporum ſaltem depoſitiones ad ſolum Epiſcopum Romanum attinerent: hîc verò idem omnino peccant: quid enim faciunt aliud, cum iſtiuſmodi vocibus, *ii quorum deſtitutio ad nos ſpectat*, Epiſcopos declarari volunt? Ut eandem itaque interpretationem regerunt, ita iiſdem ſe implicant incommodis, iiſdemque omnino rationibus debent confutari.

Quiſquis autem paragraphum *Quod ſi ii*, pacato animo, amotóque partium ſtudio lectitaverit, haud ægrè intelliget in eo verſari totum, ut Prælatos, hoc eſt tam Epiſcopos, quam religioſorum ſuperiores, ad exequendam legem cogat quæ adversùs Clericos concubinarios decreto lata eſt. Qui Prælati ſi fortè negligentiores fuerint, in eos animadverti jubet à Conciliis Provincialibus, necnon & à Capitulis, tum generalibus, tum Provincialibus. Quia tamen fieri poteſt, ut è Prælatis & Superioribus ejuſmodi, aliqui Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubſint; quales ſunt, verbi gratiâ, in Epiſcopali ordine Primates, & Metropolitani nonnulli, qui Superiorem nullum agnoſcunt præter Summum Pontificem: quales quoque inter religioſos ſunt Abbates quidam, aliique fortè Superiores qui certis privilegiis ab ordinariorum juriſdictione immunes ſe jactant; de his idcirco adjicit Leo, *ſi ii quorum deſtitutio ad nos & Sedem prædictam ſpectat, per concilia, aut ſuos Superiores propter concubinatum*

Digitized by Google

publicum reperiantur privatione digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ad nos deferantur. Hic certè nativus eſt legitimuſque verborum iſtorum ſenſus.

IV. Quanquam autem daremus gratis, habuiſſe Leonem in animo deſignare Epiſcopos his verbis, *ii quorum deſtitutio ad nos ſpectat*; an idcirco adverſarii tenerent ſtatim quod adſuturum ſibi fingunt, Scilicet primam cognitionem graviorum Cauſarum Epiſcopalium ad unum Summum Pontificem attinere? Nam ſi hæc Leonis verba, *quorum deſtitutio ad nos ſpectat*, de prima inſtantia, ſeu cognitione interpretentur, contendam ego intelligenda eſſe de relatione ſeu appellatione, déque ultimo ac finitivo judicio: Et revera eòdem loci cognitio prima tribuitur Synodis Provincialibus; quæ quidem jubentur non agitare modo Prælatorum negligentium cauſas, ſed & eas judicare, condignaſque in reos pœnas decernere. *In Conciliis etiam Provincialibus & Synodalibus*, ut idem habet paragraphus, *adversùs tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem à collatione beneficiorum, vel aliâ condignâ pœnâ ſeveriter procedatùr.* Si ergo iſtiuſmodi Cauſæ deinceps ad Apoſtolicam Sedem referendæ dicantur, id ſanè faciendum præſcribitur viâ aut relationis aut appellationis, *poſt Epiſcopale ſcilicet judicium*, ut loquitur Innocentius.

Itaque tantum abeſt ut, hoc in paragrapho, Epiſcopis conciliiſque Provincialibus facultas auferatur judicandi Cauſas Epiſcoporum graviores, quin

potiùs ipſis undequâque aſſeritur : atque adeo licebit quidem ex hoc paragrapho formam colligere qua uti oporteat in finiendis Epiſcoporum judiciis; verùm ipſa novitatis habebit nihil, longéque ab ea diſtabit quam exprimere inde tentabant adverſarii : hinc enim confici volebant Epiſcoporum depoſitiones uni adſcribendas eſſe Summo Pontifici ; quod quidem juris eſſe recentioris fatebantur. At è contrario Concilia Provincialia agere jubentur ſtrictiùs contra Epiſcopos fœdi criminis reos, vel in plectendis criminis hujus reis oſcitantes; quæ quidem ratio à jure antiquo profecta eſt.

Nec eſt quod quiſquam dicat Conciliis Provincialibus permitti quidem leviores Epiſcoporum Cauſas, non autem graviores, & ob quas in diſcrimen veniant depoſitionis ; quod genus pœnæ ab uno decerni poteſt Romano Pontifice. Nam qui hæc reponeret, ne legiſſe quidem ſe teſtaretur paragraphum, *quod ſi ii*, quem excutimus; quo nempe jubentur Metropolitani & Concilia Provincialia modis omnibus animadvertere tum in concubinarios publicos, tum in Prælatos crimen id punire negligentes. *Quod ſi ii*, ſunt verba paragraphi, *ad quos talium correctio pertinet*; ecce indigitantur Prælati, ideoque & Epiſcopi, *eos punire neglexerint, eorum Superiores*; qui ſunt quæſo Superiores Prælatorum & Epiſcoporum, niſi Metropolitani & Concilia Provincialia? *tam in ipſos de neglectu, quam in illos pro concubinatu*, MODIS OMNIBUS *digna punitione animadvertant*. Modis omnibus digna

punitione animadvertere volunt Concordata Superiores Prælatorum in eos qui punire concubinatum neglexerint: ſi modis omnibus, ergo ne depoſitio quidem ab ipſis excepta eſt.

Verùm ut ne ſcrupuli quidem umbra hîc ſuperſit, quæro ab adverſariis, num revera cauſa Epiſcopi qui vel concubinarius ipſe publicus exiſtit, vel publicos concubinarios plectere negligit, quæro inquam, num cauſa hujuſmodi re ipſa Major non ſit & gravior? At hæc eſt ipſa Cauſa quæ Conciliis Provincialibus committitur. Quæro iterum, num condigna pœna his debita criminibus, ſi fortè in his convincatur Epiſcopus, re ipſa non ſit Epiſcopi depoſitio? At condignam pœnam decerni jubent Concordata à Conciliis Provincialibus contra prælatos, qui concubinatus crimine infames ſe fecerint, vel qui criminis hujus reos oſcitanter habuerint: hæc enim in eodem ſequuntur paragrapho: *in Conciliis etiam Provincialibus & Synodalibus adverſus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem à collatione beneficiorum, vel aliâ condignâ pœnâ ſeveriter procedatur.* Itaque certo certiùs eſt in paragrapho *quod ſi ii*, & graviores Epiſcoporum Cauſas Conciliis Provincialibus demandari, & ipſam depoſitionis pœnam ab eis, ſi crimen poſtulet, juberi decernendam.

Digitized by Google

COROLLARIUM.

I. *Conſectaria quinque ex præmiſſis.*
II. *Deficientibus Concordatis, conſulendum eſt jus vel antiquius ipſis Concordatis, vel certè recentius, ad quod ſingula cauſæ majores expendantur.*

EX his quæ de Concordatorum lege hactenus diſſeruimus colligere licet, primò Concordatorum auctoribus nequaquam fuiſſe propoſitum ſtatuere aliquid de Cauſis Majoribus, utpotè cum de his nec tum controverſia erat aliqua inter Leonem X. & Franciſcum I. nec in Concilio Baſileenſi, ubi decretum *De Cauſis* primò conditum eſt, omnino agebatur. Hæ quippe cauſæ ad capita reformationis nihil attinebant, ut probavimus: ac ſi reformandum in eis aliquid fuiſſet, certè ad antiquam formam redactæ fuiſſent. Itaque per tranſennam tantùm, ac penè fortuitò de Cauſis Majoribus facta eſt mentio in Concordatis; earumque proinde judicandarum ratio inde petenda non eſt.

Colligere licet 2° ex clauſula quæ Majores Cauſas excipit à generali lege inferri ut ſummum, eas non ſic finiri in Provinciis, quin ad Sedem Apoſtolicam referri permittantur: quo quidem nomine à Minorum Cauſarum lege excipiuntur; quas utique in Provinciis terminari deinceps jubent Concordata: cum ante, ſummo abuſu, qui tandem hîc emendatur, ſive per calumnias, ſive per frivolas appellationes Romam vocarentur.

Digitized by Google

Colligere 3° licet, ſi de Epiſcoporum depoſitionibus ſpeciatim inquiratur, earum diſertam nullam mentionem haberi in Capite *De Cauſis:* niſi quatenus generali Majorum Cauſarum vocabulo fortè includuntur.

Colligere eſt 4° in decreto *De publicis concubinariis* paragrapho, *Quod ſi ii*, apertiùs quidem Epiſcoporum judicandorum formam indicari; Qua parte jubentur Concilia Provincialia *omnibus modis*, *&* *condignâ pœnâ* animadvertere in Prælatos qui publicos concubinarios punire neglexerint. Sed neque in hac forma quicquam eſt novi juris: ſiquidem ab ipſa Eccleſiæ origine Provincialiũm Synodorum facultas hæc fuit.

Demum igitur generaliter colligere eſt, legem nullam exprofeſſo latam eſſe in Concordatis, ſive de Cauſis Majoribus in genere, ſive ſpeciatim de Epiſcoporum depoſitionibus: quodque de utriuſque fortè inſinuatum eſt, id non ad jus aliquod novum, ſed ad antiquam omnino eſſe revocandum.

II. Quapropter, ut regulæ pateant clariùs, quibus uti jam convenit apud nos in finiendis Cauſis Majoribus, ac ſpeciatim Epiſcoporum judiciis, explicandum eſt priſcum illud jus quod ſuppoſuere Concordata, quodque priſcis temporibus in Gallia uſurpatum eſt. Tum verò inquirendum etiam erit num poſt tranſacta Concordata uſus fortè aliquis contrarius inoleverit. Atque in hæc operam noſtram jam intendimus; agemuſque primò de Cauſis fidei, tum

tum de quæſtionibus ambiguæ diſciplinæ, tertiò demum, & paulò quidem fuſiùs, de gravioribus Epiſcoporum Cauſis eorumque depoſitionibus.

ARTICULUS IV.

Quæ ratio fuerit olim, quæve perſeverat etiamnum apud Gallos finiendi Cauſas quæ ad fidem ſpectant?

De fidei Cauſis primò agitur, quia principem locum tenent inter Cauſas Majores.

SIQUIDEM fidei quæſtiones principem locum tenent inter Cauſas Majores, de his agere in primis conſtitui; in id quidem inquiſiturus maximè, quomodo illæ in Galliis huc uſque agitatæ ſunt & definitæ.

§. I.

De Cauſarum fidei judiciis generalia aliqua præmittuntur, quæ inſtar fundamentorum ſint.

SYNOPSIS.

I. *MIRA quorumdam opinio proponitur, qui omni cauſarum fidei cognitione Epiſcopos interdicunt hoc uno nomine quod Majores ſint.*

II. *Aſſeritur breviter Epiſcoporum juriſdictio in Cauſis fidei cognoſcendis & judicandis, primò ſcripturâ ſacrâ.*

Digitized by Google

III. *Tum Eccleſiæ univerſæ traditione & uſu.*

IV. *Ac tandem ipſa Summorum Pontificum authoritate.*

V. *Etſi juris ſit Epiſcoporum fidei Cauſas cognoſcere, non idcirco fidei Cauſæ Majorum Cauſarum titulum ac dignitatem amittunt.*

VI. *Nihil etiam inde læditur Apoſtolicæ Sedis privilegium, Primatuſque inviolabilis in ipſis fidei judicãdis quæſtionibus.*

VII. *Ex his regula veluti componitur, juxta quam fidei quæſtiones, ſiquidem in Provinciis oriantur, agitari poſſunt ac finiri.*

I. MIRARI quidem ſubit ante omnia, quomodo ſcioli quidam in eam venere mentem vel potiùs audaciam, ut fidei Cauſas, eo uno nomine quod Majores ſunt, ad Apoſtolicam Sedem unicè attinere prodiderint: cæteros autem Epiſcopos ne de his quidem hiſcere audere vel poſſe, niſi forſan imperio & nutu Romani Pontificis.

Quàm abſit procul inhoneſta hæc Majorum Cauſarum idæa à vera & legitima earum ratione, jam ex iis factum eſt palam, quæ in primo diſſertationis hujus articulo præfatus ſum. Quàm autem falſa ſit hæc opinio, quam impia, quam temeraria, diſputarem hîc quidem fuſiùs, niſi & inſtituti ratio aliò me vocaret, & res ipſa ſatis per ſeſe loqueretur.

II. Attamen ne commenti hujus authores impunè omnino abire patiamur: quid quæſo peccavit nuper Epiſcopalis ordo, ut eo ſpolietur jure quo ipſe ab omni ævo, id eſt, ab ipſis Eccleſiæ primordiis

Digitized by Google

gaviſus eſt ? Quæ vera potentia eripere id potuit vel dividere, quod largitione ipſa divina conceſſum erat, omnibuſque promiſcuè Epiſcopis attributum ? Mitto enim jam quod ſumma inerranſque dicendi juris poteſtas non uni Petro tradita eſt, ſed Eccleſiæ ipſi univerſæ quæ nempe eſt, *Columna & firmamentum veritatis*, ut habet Apoſtolus Epiſtolæ 1. ad Timoth. cap. 3. Mitto quod ſumma hæc poteſtas exerceatur præſertim in Conciliis Oecumenicis, quæ univerſam Eccleſiam aptiùs repræſentant, quibuſque *quilibet cujuſcumque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem*, ut ſæpiùs declaratum eſt in Synodo Oecumenica Conſtantienſi. Mitto quod *Epiſcopatus unus eſt, cujus à ſingulis in ſolidùm pars tenetur*, ut Sanctus Cyprianus aliique Eccleſiæ Patres vulgò affirmant. Mitto denique antiquam ſubſcribendi rationem, quæ ab Epiſcopis uſurpata eſt in Conciliorum definitionibus conſignandis: *Ego definiens, ego judicans ſubſcripſi.* Mitto inquam hæc & ſimilia, quæ vel una ſufficerent ad eorum infringendam audaciam, qui Epiſcoporum juriſdictionem in quæſtionibus fidei decidendis tollere non dubitant.

Numquid verò certiſſimum eſt Eccleſiæ univerſæ Epiſcopos Apoſtolis ita ſuccenturiatos eſſe, quemadmodum Divo Petro Eccleſiæ Romanæ Antiſtes ſubrogatus eſt ? atqui certo certiùs eſt pleniſſimam Apoſtolis traditam eſſe poteſtatem ac juriſdictionem : *ſicut miſit me Pater*, inquit ad eos

Digitized by Google

Chriſtus Joan. 20. *Et ego mitto vos, &c.* & Matth. 29. *Euntes ergo docete omnes gentes:* quibus quidem verbis fidei myſteria ipſis commendat Chriſtus, ſimulque facultatem tradit Eccleſiæ deinceps gubernandæ. Hac verò poteſtate uſos eſſe Apoſtolos narrat S. Lucas cum pluribus in locis, tum præſertim Actuum 15. ubi Apoſtolos promiſcuè unà cum Divo Petro judicantes exhibet celebrem illam controverſiam, quæ Antiochiæ de legalibus exorta fuerat. Ibi enim præfatus eſt quidem Petrus veluti decebat Apoſtolici cætus Principem: verùm & cæteri Apoſtoli tulere ſententiam, inprimiſque Divus Jacobus qui ſic edicit & pronuntiat: *Propter quod ego judico, non inquietari eos qui ex gentibus convertuntur ad Deum, ſed ſcribere ad eos ut abſtineant ſe à contaminationibus ſimulachrorum & fornicatione, & ſuffocatis, & ſanguine.* Quin & in eam ſententiam cæteros iviſſe Apoſtolos conſtat ex Epiſtolæ verbis quæ omnium nomine ſcripta eſt Fratribus qui è gentibus crediderant: *Viſum eſt enim Spiritui Sancto & nobis*, inquiunt Apoſtoli, *nihil ultra imponere vobis oneris quàm hæc neceſſaria: ut abſtineatis vos ab immolatis ſimulachrorum, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione:* quæ certè ab eis nihil diſtant quæ à Jacobo ante prolata ſunt. Cum ergo Epiſcopi Apoſtolorum locum teneant, ut Eccleſiæ Patres vulgò aſſiduéque perdocent, eandem ipſis competere juriſdictionem indubitatum eſt.

III. Id verò confirmat, clariúſque patefacit Eccleſiæ traditio conſtantiſſima; nam & ſemper &

ubique fidei negotia tractarunt Epiſcopi, eaque judicarunt ſæpius, non abſente modò, ſed ne juvante quidem Romano Pontifice.

Ita enim Ophitarum hæreſis à Synodo Epiſcoporum damnata eſt quondam in Bythinia.

Ita Caïnianorum in Concilio Syriæ proſcriptus error.

Ita Cerdon ejuſque diſcipuli ab Epiſcopis Orientalibus confoſſi ſunt.

Sanctus vero Cyprianus aliique Africani Epiſcopi quæſtionem de Baptiſmo hæreticorum agitarunt ſæpius in conciliis: & quanquam à vero tum aberrarent, nuſquam tamen incompetentia ipſis à Romanis objecta eſt.

Firmilianus quæſtionem eandem ab Epiſcopis Cappadociæ vicinarumque provinciarum judicatam quoque fuiſſe perhibet in vulgata ad ſanctum Cyprianum Epiſtola: teſtaturque præterea in more poſitum fuiſſe illis provinciis, uti quot annis earum convenirent Epiſcopi ad ea tractanda negotia quæ ſive ad fidem, ſive ad mores, ac diſciplinam attinerent.

Pauli Samoſateni impietas profligata eſt in concilio Antiocheno: ubi Orientalium partium Epiſcopi adfuere quidem longè plures, occidentalium vero ne unus quidem interfuit.

Alexandriæ Arius damnatus eſt antè privato judicio, quam Nicææ publico & generali.

Synodus Gangrenſis Euſtathii dogma proſcripſit olim, ne conſcio quidem Romano Pontifice:

Digitized by Google

nihil minùs tamen Synodi hujus Canones Eccleſiæ univerſæ Codici inſerti ſunt.

Eunomeorum audacia repreſſa eſt in Concilio viginti Epiſcoporum.

Reprobatus Apollinariſtarum error tum in Concilio uno Alexandrino, tum in altero Antiocheno.

Dioſpolitanum, Carthaginenſe, & Milevitanum Concilia Pelagium ejuſque errores abdicarunt.

Somnium Eutychetis à Flaviano excuſſum eſt primò Conſtantinopoli.

Numquid verò ſummus Pontifex adfuit aliquandò Synodo primæ Conſtantinopolitanæ? Num quintæ œcumenicæ? Utriuſque tamen doctrinam univerſa dein Eccleſia complexa eſt.

Monothelitarum novitas priùs reprobata eſt ab Epiſcopis Africanis quàm ab Italicis; uti legitur in Concilio Lateranenſi quod Martino I. ſedente ac præſidente habitum eſt. Ubi verò ſextam Synodum cogit Imperator ad Luem ejuſmodi abolendam, Agathonem rogat per Epiſtolam, uti legatos venire curet Conſtantinopolim, tum à Romana ſede, tum etiam nomine Epiſcoporum Occidentalium; quod utique factum eſt procurante ipſo Agathone: ita nempe omnibus perſuaſum ſemper fuit *miniſterii Epiſcoporum eſſe de dogmatibus judicare*, ut loquitur D. Bernardus Epiſt. 189.

IV. Ne ſummi quidem Pontifices ea de re dubitarunt uſquam: quin potiùs & coëgerunt ipſi ſæpenumero Epiſcopos ad judicandas fidei quæſtiones,

& ſua etiam decreta fratrum, id eſt Coëpiſcoporum, ſuffragiis firmari quandoque voluerunt. Nihil attinet referre huc innumera fere privata Concilia quæ ad judicandas fidei controverſias ſeu Romæ, ſeu in aliis Italiæ aut Occidentis partibus habita ſunt annuentibus Romæ Præſulibus. Nihil Oecumenica etiam recenſere, quæ adnitentibus iiſdem hæreſes, aliaſque Ovile Chriſti vaſtantes peſtes depulere. Julius Papa in Epiſtola ad Orientales apud Athanaſium, adeo non deſpicit Coëpiſcoporum ſententiam, ut potiùs extollat eam mirificè: *nam tametſi ſolus ſim*, inquit, *qui ſcripſi, non meam tamen ſolius ſententiam, ſed omnium Italorum, & omnium in his regionibus Epiſcoporum, ſcripſi. Certè ad conſtitutum tempus convenere Epiſcopi, & ejus ſententiæ fuere, quam vobis iterum ſignifico.* Leo Magnus Epiſtolam illam celeberrimam quam adverſus Eutychem ſcripſit, à Galliarum Epiſcopis probari ante voluit quàm ad Synodum Chalcedonenſem mitteretur. Cumque ob varia impedimenta ſtatim convenire Galli non potuiſſent, eorumque ſubſcriptio tardiùs paulò Romam perveniſſet, dolere ſe teſtatur Leo quod Epiſtola ſua in Orientem delata eſſet, non adſcripta ſimul Gallorum profeſſione. *Optaſſemus quidem*, inquit in reſponſione ad Galliarum Epiſcopos Epiſt. 52. *Fraternitatis veſtræ litteras eo tempore, quo promiſeratis, accipere: ut profecturis ad Orientem fratribus noſtris, quos ad ſanctam Synodum vice noſtra pro Catholicæ fidei defenſione direximus, etiam veſtræ ſententiæ profeſſio jungeretur.*

Digitized by Google

Idem Leo Epiſtola 24. Thodoſium Auguſtum rogat enixiſſimè, ut latronicium Epheſinum emendari velit Synodo aliqua generali: intereaque *omnia in eo ſtatu eſſe jubeat in quo fuerant ante omne judicium, donec major ex toto orbe Sacerdotum numerus congregetur.* Tum iteratis etiam precibus hæc adjicit: *omnes partium noſtrarum Eccleſiæ, omnes Manſuetudini veſtræ cum gemitibus & lacrymis ſupplicant ſacerdotes, ut quia & noſtri fideliter reclamarunt, & eiſdem libellum appellationis Flavianus Epiſcopus dedit, generalem Synodum jubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offenſiones ita aut repellat aut mitiget, ne ultra aliquid ſit vel in fide dubium, vel in charitate diviſum.* Rectè igitur intelligebat ſanctus Leo quanti ponderis eſſet ſententia Epiſcoporum in rebus fidei judicandis. Rectè intelligebat ſanctus Pontifex non eſſe aptius remedium ad fidei tollenda dubia, quàm ſi veluti agmine facto in Synodis generalibus Epiſcoporum univerſitas conveniret.

Numquid verò mens eadem fuit Gregorii magni, ſanctiſſimi item Pontificis? Quorſum enim lib. 1. Epiſt. 24. *ſicut ſancti Evangelii quatuor libros, ſic quatuor prima Concilia ſuſcipere ac venerari ſe* profitetur, Niſi *quia*, ut ipſe ait, *in his velut in quadrato lapide ſanctæ fidei ſtructura conſurgit?* Quorſum *cunctas, quas præfata veneranda Concilia perſonas reſpuunt, reſpuere ſe* ait, *& quas venerantur amplecti*, niſi quia *dum univerſali ſunt conſenſu conſtita, ſe, & non illa deſtruit quiſquis præſumit*

aut

aut ſolvere quos religant, aut ligare quos ſolvunt?

Martinus I. plus etiam aliquid videtur innuere in Epiſtola quam ad Amandum Epiſcopum Trajectenſem ſcripſit de his quæ adversùs Monothelitas Romæ decreverat. Neque enim Synodorum neceſſitatem confitetur modò ad hæreticorum detegendas confutandaſque artes; ſed inſuper, quæ in Synodo Romana ſtatuta erant contra hæreticos, à Galliarum Epiſcopis petit confirmari. Martini verba ſubjicio, quia & ſpectatiſſima ſunt per ſe, & Gallicanis noſtris Epiſcopis non parum honorifica. *Ideo neceſſe habuimus, ne pro quadam negligentia & animarum detrimento quæ nobis commiſſa ſunt, culpæ reatu adſtringamur, cœtum generalem fratrum & Coëpiſcoporum noſtrorum in hac Romana civitate congregare: in quorum præſentia memoratorum hæreticorum ſceleroſa conſcripta examinata atque denudata ſunt, & apoſtolico mucrone, patrumque definitionibus, uno ore unoque ſpiritu condemnavimus, ut cognoſcentes univerſi errorem qui in eis continetur, eorum pollutione nullatenus maculentur. Unde prævidimus Volumina geſtorum Synodalium in præſenti vobis dirigere unà cum Encyclia noſtra, ex quorum ſerie omnia ſubtiliter poteſtis addiſcere, & tenebras illorum nobiſcum; ut filii lucis, extinguere. Idcirco ſtudeat fraternitas tua omnibus eadem innoteſcere, ut tam abominandam hæreſim nobiſcum execrentur, quamque ſuæ ſalutis Sacramenta addiſcere valeant; atque Synodali conventione omnium fratrum & Coëpiſcoporum partium illarum effecta, ſecundùm tenorem Encycliæ*

L

à nobis directa, ſcripta unà cum ſubſcriptionibus veſtris nobiſmet deſtinanda celebrant, Confirmantes et Consentientes eis, *quæ pro Orthodoxa fide & deſtructione hæreticorum veſaniæ nuper exortæ à nobis ſtatuta ſunt*.

Importunè dicar agere ſi ad probandam Epiſcoporum authoritatem in cauſis fidei terminandis plura congeram huc aut exempla aut argumenta. Etenim, ut veritas iſta ſemipaganis ipſis clara non ſit & confeſſa; illuſtratur, credo, abundè ex eis quæ hactenus delibata ſunt: quibus quidem exploratum ſit ac perſpicuum Epiſcopis collatam eſſe à Chriſto juriſdictionem ad cauſas fidei dirimendas; eamque ab ipſis fuiſſe uſurpatam, tum in Conciliis privatis, tum in Oecumenicis; ac modò quidem jubente & præſente ſummo Pontifice, modò abſente illo, prorſuſque nihil adnitente.

V. At Si res ita habet, inquiet aliquis, ſi nempe ſic licet Epiſcopis quibuſvis judicium ferre de fidei quæſtionibus & controverſiis, qua tandem ratione fidei quæſtiones Majoribus Cauſis accenſentur? Quidve privilegii ſupererit ſummo Pontifici in eis finiendis ac terminandis, quod reliquis Epiſcopis commune non ſit?

Hunc nempe nodum ſolvere jam reſtat mihi: hoc reliqui ſupereſt muneris, ut quemadmodum in explicandis Epiſcoporum juribus hactenus verſatus ſum, ita nunc ad Apoſtolicæ ſedis tuendam illuſtrandamque dignitatem me conferam.

Quod igitur ſpectat priorem dubii partem:

Digitized by Google

quomodo nempe fidei quæſtiones Majoribus Cauſis accenſentur, ſi fortè juris ſit Epiſcopi cujuſvis earum cognitionem ſuſcipere, deque illis ſententiam ferre inſtar judicis. Equidem ſi quis Gerſonis doctrinam, quæ fortè Gallorum erat, ſectabitur, facili ſe negotio expediet ab ejuſmodi difficultate. Nam in libello qui jam ante laudatus eſt, quemque inſcripſit Gerſon: *An liceat in Cauſis fidei à ſummo Pontifice appellare?* Hanc propoſitionem ſexto loco veluti dogma aſſerit. *In Cauſis fidei illa Cauſa dicitur Major eſſe, non quæ eſt de re Majori, ſicut de Trinitate & unitate perſonarum, ſed quæ difficilis eſt & ambigua ad determinandum, juxta textum ſcripturæ, Exodi 18. &c.* Toties itaque juxta hunc ſenſum fidei Cauſas Epiſcopi quivis judicare poſſunt in Diœceſibus & Provinciis, quoties ambiguæ non ſunt ac difficiles. Ex quo addita eſt ſeptima hæc propoſitio à Gerſone: *In Cauſis fidei poterit una Cauſa dici Major apud aliquem Epiſcopum, vel Diœceſim, quæ apud alium Epiſcopum, vel Diœceſim non reputabitur eſſe Major, vel ad ſuperiorem ſicut ad Papam remittenda: quia ſcilicet apud talem Epiſcopum vel Diœceſim propter abundantiam Theologorum Cauſa talis non reputabitur difficilis vel ambigua, ſed per ſacram ſcripturam jam damnata vel approbata.*

Sed etſi concedatur omnem fidei Cauſam, ſeu difficilem & ambiguam, ſeu perſpicuam & facilem, eo ipſo quod fidei eſt, Majorum Cauſarum albo eſſe inſcribendam, non ſtatim fidei quæſtio

Digitized by Google

Majoris Cauſæ nomen ac inſigne amittit, quòd Romano præſule inferiores Epiſcopi ſatagere illius poſſint: nam, ut ex iis liquet quæ de Majorum Cauſarum notitia præmiſſa ſunt, Majores Cauſas perperam quis definiat eas eſſe, quarum cognitio Epiſcopis Romano præſule inferioribus interdicitur: quin potiùs Majorum Cauſarum nomenclator Princeps, putà Innocentius I. eas tum tandem ad Apoſtolicam ſedem referri jubet, poſtquam ab Epiſcopis judicatæ ſunt: *poſt Epiſcopale judicium ad ſedem Apoſtolicam referantur*, inquit in Epiſtola ad Victricium laudata jam ſæpius, ſæpiuſque prædicanda. Rectè itaque duo hæc, & amicè conſiſtunt; quod nempe Cauſæ aliquæ Majores ſint, quodque ipſæ nihilominùs ab Epiſcopis Romano Pontifice Minoribus cognoſcantur.

VI. Quod verò attinet alteram dubii partem, quid nempe priviligii ſummo Pontifici ſupererit in fidei dirimendis controverſiis, ſi earum inire cognitionem Epiſcopis promiſcuè licuerit? Maximum ſanè ac præſtantiſſimum eſſe id aio quod ſupereſt: Immo verò non alia in re primaria Apoſtolicæ ſedis dignitas eminet magis, quàm in fidei tractandis finiendiſve negotiis. Atque id privilegii conſecuti ſunt Petri ſucceſſores, non ob Magnitudinem urbis, aut Imperatorum conceſſione, ut Neotherici quidam obganniunt; non Eccleſiæ conſenſu modò vel canonum authoritate (quanquam in id reipſa & Eccleſia & Canones numquam non conſpiraverint) ſed ab ipſa Chriſti

ordinatione & inſtitutione. Tametſi enim Chriſtus Evangelii doctrinam fideique myſteria omnibus Apoſtolis commiſerit, attamen ſingulariter Petro dixit, *rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua :* ſingulariter ei dixit, *paſce oves meas*. Itaque fidei Cauſæ ad Petri ſucceſſores ſpectant, non modò quia communes ſunt (quo quidem nomine univerſi Eccleſiæ Epiſcopi curare illas poſſunt) ſed & quia fides ipſa ſingulari ac præcipuo Titulo in Petro ſtabilita eſt. Atque hæc erat mens ſancti Auguſtini lib. 1. ad Bonifacium cap. 1. ubi de Pelagianis hæreticis expoſtulans, Bonifacium ſic affatur. *Cum verò non deſinant frendere ad Domini gregis caulas, atque ad diripiendas tanto pretio redemptas oves aditus undecunque rimari : curaque communis ſit omnibus nobis qui fungimur Epiſcopatus officio, quamvis ipſe in eo præmineas celſiore faſtigio ſpeculæ paſtoralis, facio quod poſſum pro mei particula muneris, &c.* Quibus quidem verbis docet Auguſtinus ita omnium Epiſcoporum eſſe fidei curare integritatem, ut in eo tamen munere Apoſtolicæ ſedis authoritas longè præfulgeat.

Inde quidem cæteræ Eccleſiæ ad Romanam convenere ſemper *ob potentiorem principalitatem*, ut loquitur Irenæus. Inde Romani Pontifices à prima Eccleſiæ Origine primarii habiti ſunt fidei arbitri & cuſtodes tum à fidelibus, tum etiam ab infidelibus : ipſi enim hæretici Apoſtolicæ ſedis communionem, quandoque ambiverunt, ſatis fore ſibi credentes ad vitandas impietati ſuæ debitas

Digitized by Google

pœnas, ſi Cathedræ Petri adhærere viderentur. Ita Montaniſtæ qui ex Phrygia & Aſia erant pacis communioniſque litteras à Zephyrino erogitarunt. Tertulliano teſte lib. adversùs Praxeam cap. 1. Ita Eutyches Apoſtolicam ſedem appellaſſe vulgò jactatur, ubi à Flaviano dejectus eſt. Longum autem hic eſſet enumerare Orthodoxos viros qui ex omnibus Eccleſiæ partibus ad Romanam ſedem confugerunt, quoties ob fidei Cauſam vexati ſunt. Notum eſt Athanaſii factum, notum Chryſoſtomi, notum Flaviani & Theodoreti, quæ vel indicaſſe ſatis ſit.

Ejuſdem verò primatus gratiâ omnes penè fidei Cauſæ quæ in orbe toto agitatæ ſunt ad Apoſtolicæ ſedis cognitionem pervenere, modò quidem per accuſationes, modò per appellationes aut veluti appellationes, modò per conſultationes, modò denique per aliarum Eccleſiarum aut Synodorum relationes. Ita enim, ut paucas è plurimis decerpam, ab Africanis Epiſcopis damnatus olim Privatus Lambeſitanus, Fabiani quoque ſententiam expertus eſt, Cypriano teſte in Epiſtola ad Cornelium. Ita ex eâdem Africâ Concilium Carthaginenſe, itemque & Milevitanum, quamquam Afri Romana tranſmarinaque judicia ferè abhorrerent, quia tamen de fide agebatur, Pelagii hæretici damnationem ad Innocentium retulerunt iis Epiſtolis quæ Auguſtinianas inter cenſentur 90. 91. & 93.

Ita etiam ex Oriente accuſatus eſt aliquando

Dionyſius Alexandrinus apud Dionyſium Romanum, quaſi contra Verbi divinitatem admiſiſſet: ſuamque ille fidem Apoſtolicæ ſedi ſcriptâ Apologiâ comprobavit, ut refert Athanaſius lib. de ſententia Dionyſii. Ita Epiſcopi Orientales Apoſtolicæ ſedis judicium quæſiverunt de Apollinari, deque Timotheo ejus diſcipulo: qua de re quidem Synodicam ad eos Epiſtolam ſcripſit Damaſus, eiſque inprimis gratulatur quòd Apoſtolicæ ſedi debitam reverentiam exhibeant; *quod veſtra Charitas*, inquit, *debitam ſedi Apoſtolicæ reverentiam tribuit, filii honoratiſſimi, vobis ipſis quoque maximo ſanè honori eſt:* ita enim Theodoretus refert lib. 5. cap. 10.

Sanctus Baſilius Ep. 52. quæ eſt ad Athanaſium, Epiſcopi Romani ſententiam de controverſiis in Oriente excitatis rogandam cenſet: nec non & implorandam ejus authoritatem ad ea irritanda, quæ Arimini geſta fuerant. *Viſum eſt autem mihi conſentaneum*, inquit, *ut ſcribatur Epiſcopo Romæ, ut quæ hîc geruntur conſideret, & ſententiam ſuam expromat. Et quoniam difficile eſt ut communi ac Synodico decreto aliqui illinc mittantur, ipſe ſua authoritate in iſta Cauſa uſus, viros eligat ad ferendas quidem itineris moleſtias idoneos, verùm juxta ad hoc quoque accommodos, ut manſuetudine & facilitate ingenii eos, qui diſtorti ſunt & obliqui apud nos, corrigant, aptè ac diſpenſatoriè ſermonem attemperantes, omniaque ſecum habentes ad ea reſcindenda quæ in Arimino per vim geſta ſunt.*

Google

Sanctus Cyrillus Alexandrinus, Eccleſias Orientales turbante Neſtorio, de hujus impietate certiorem fecit Cæleſtinum: atque id quidem ex Eccleſiarum conſuetudine, ut ait; ita enim ſcribit Cyrillus: *longa Eccleſiarum conſuetudo ſuadet ut ejuſmodi res ſanctitati tuæ communicentur.*

Flavianus, damnato Conſtantinopoli Eutychete, Synodi geſta ad Leonem mittit, tum ut ſua authoritate Cauſam juvet ac promoveat, tum ut aliis Epiſcopis qui ſub ejus ſanctitate degebant Eutychetis impietatem manifeſtet, *ne* ſcilicet, ut in altera Epiſtola ſcribit, *neſcientes aliqui quod ille ſenſerit, quaſi ad Orthodoxum vel per litteras, vel per aliquam conjunctionem loquantur.*

Ipſa Concilia plenaria de fidei Cauſis retulerunt ſæpe ad Romanum Pontificem. Ita Concilium Arelatenſe olim retulit ad Silveſtrum. Ita Sardicenſe ad Julium: Ita Conſtantinopolitanum primum ad Damaſum. Quæ relationes non eo quidem fiebant, ut lata in Synodis judicia Papæ retractarent, verùm ut juvarent ſaltem, atque ut executioni ea demandari procurarent; quemadmodum è Synodicis Epiſtolis facilè intelligitur.

Non uſus eſt pluribus ad confirmandam Apoſtolicæ ſedis eminentiam præcipuamque authoritatem in quæſtionibus fidei judicandis: patet illa ſatis vel ex his quæ adduximus: conficiturque ſimul fidei Cauſas jure merito accenſeri Cauſis illis Majoribus quæ abſque Apoſtolicæ ſedis authoritate vix, ac ne vix quidem finiri poſſunt.

VII.

VII. Hæc itaque regula conſtitui non ineptè poterit in fidei dirimendis quæſtionibus. Nempe, ſi controverſiæ forſan aliquæ in Provinciis excitentur de rebus ad fidem ſpectantibus, vel res illæ obſcuriores erunt, inſolentes, neque ſatis aut ſcripturis aut etiam traditione explicatæ: tumque conſulenda erit Apoſtolica Sedes, ejuſque expectanda ſententia, quæ *prima eſſe debet*, ut inquit Facundus Hermianenſis. Vel minùs obſcuræ erunt minúſque inſolentes, ſic ut adhibitâ ſaltem virorum Theologorum operâ explicari poſſint: tumque pronuntiare circa eas licebit Epiſcopis quibuſvis; ſed & decebit tunc, immo & oportebit forſan, ſi rès ita poſtulet, certiorem facere Summum Pontificem lati judicii, factæque definitionis; tum ut Epiſcoporum, Synodorumve privatarum ſtatuta ſententiâ ſuâ corroboret; tum ut ne cum reis ipſe communicet, qui fortè proſcripti fuerint; tum demum ut lata judicia reliquis Eccleſiis promulget, eorumque executionem, eâ qua pollet authoritate, promoveat. Nam & hoc diſcrimen obſervandum ſupereſt Epiſcopos inter & Summum Pontificem, quòd cogere illi ad judiciorum ſuorum executionem non poſſint extra Diœceſes, Summus autem Pontifex limites non agnoſcat; vel, ut Gerſonis verba uſurpem, tract. An liceat in cauſis fidei à Papa appellare, prop. 3. *quia Papæ determinatio pœnalis extendit ſe ad omnes fideles, ſed Epiſcopalis tantùmmodò ad ſubditos ſuos, ut præciſè eſt Epiſcopalis.*

Neque verò eſt quod quiſquam Romano Pontifici

Digitized by Google

Primatum ejuſmodi invideat, feratque moleſtè ſic Prælatum fuiſſe à Chriſto illum cæteris Epiſcopis: ſiquidem ille *non in deſtructionem paternæ ſententiæ, ſed potiùs in defenſionem atque ultionem, primam accepit & maximam poteſtatem: nec aliquid contra veritatem, ſed pro veritate plùs cæteris ſuis Conſacerdotibus poteſt*, ut eximiè ſcribit Facundus lib. 2. cap. 6.

---

§. II.

Quomodo fidei quæſtiones in Gallia hactenus tractatæ ſunt?

SYNOPSIS.

I. *ECCLESIÆ Gallicanæ præſtantia; ipſiuſque integritas & conſtantia in tuendis fidei dogmatis.*

II. *Continua traditione, ſeu factorum enarratione demonſtratur Epiſcopos Gallicanos ab nata in Galliis religione acceptam à Chriſto juriſdictionem in fidei quæſtionibus cognoſcendis exercuiſſe.*

III. *Ne quidem in Ianſenii cauſa quæ ad Innocentium X. relata eſt admiſſum eſt aliquid, quod ſit contrarium vel moribus Gallicanis, vel ipſi Epiſcoporum dignitati ac poteſtati.*

I. CUM Eccleſia Gallicana *per Dei gratiam tanquam lucerna ſuper candelabrum poſita luceat aliis per exemplum*, ut habet Honorius III. mirum certè videatur nemini ſi hæreſum fuliginem hærere ſibi non modò non paſſa ſit, ſed & in eâ abſtergendâ, fugandiſque errorum

monſtris diligentiam tantam tantamque conſtantiam oſtenderit, ut in eo quoque genere cæteris longè præfulgeat, omnibuſque in exemplum adduci & proponi poſſit. *Multa in orbe monſtra generata ſunt*, inquiebat jam diu Hieronymus adverſùs Vigilantium, *Centauros, & Sirenas, & ululas in Eſaia legimus, &c. ſola Gallia monſtra non habuit, ſed viris ſemper fortiſſimis & eloquentiſſimis abundavit.* Neque verò ab eo tempore quo ſcribebat Hieronymus, degeneres tulit Gallia minùſve conſpicuos proceres, ac Epiſcopos: ſed quam ipſi laudem tribuit Hieronymus, eandem aſſiduè retinuit, ne extraneis quidem viris abnuentibus. Ipſe enim Innocentii II. æmulus, qui Anacletum ſe ſecundum ferebat, in Epiſtola quam ad ann. 1130. refert Baronius, Galliam ſic prædicat. *Quæ*, inquit, *inter reliquas Chriſtianitatis Eccleſias nullis unquam ceſſit erroribus, nullâ prorſùs potuit Schiſmaticæ pravitatis infamiâ maculari.*

II. Jam verò enarrandum eſt mihi quibus artibus Hercules Gallici errorum monſtra aggreſſi ſint, jam aperiendum mihi qua vi, quave authoritate fidem integram illæſamque ſervaverint. Uno verbo, ut quæſtio ad proprios terminos reducatur, inquirere jam oportet, an Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopi fidei controverſias aliquando cognoverint: an verò eas intactas ſibi, ad Romanum Epiſcopum, quaſi Apoſtolicæ Sedis proprias remiſerint; uti faciendum eſſe re ipſa novitii quidam adulatores ſcriptitarunt.

Digitized by Google

Nihil hîc de jure repetam : quod quidem Gallicanorum Epiſcoporum in judicandis fidei controverſiis par eſſe conſtat, ac cæterorum Chriſtiani orbis Antiſtitum. Facta exequar duntaxat, quibus Eccleſiæ Gallicanæ patebunt mores, ipſis verò Gallicanis Epiſcopis laus ſanè haud parva comparabitur.

Vix nata erat in Galliis relligio, cum Epiſcopi Gallicani zelum ſuum, ſuamque ſimul poteſtatem comprobarunt in fidei judicandis controverſiis.

Euſebius lib. 5. hiſt. cap. 3. mentionem facit judicii cujuſdam ab Epiſcopis Galliæ lati contra Montanum, alioſque Phrygiæ hæreticos ad annum Antonini Veri 17. id eſt Chriſti circiter 177. *Cum Montanus*, inquit, *& Alcibiades & Theodotus in Phrygia jam tum prophetandi opinionem apud complures adepti fuiſſent (permiſſa enim divinâ gratiâ largiente miracula, operaque ſtupenda ad illud uſque tempus per varias Eccleſias edita fidem multis faciebant illos etiam donum Prophetiæ fuiſſe conſecutos) cumque de iſtis hominibus controverſia orta eſſet, fratres rurſus qui in Gallia habitabant privatum judicium, idque prudens & rectum eum primis, de eiſdem, Epiſtolæ quam diximus, ſubjunxerunt.* Epiſtolam laudat Euſebius de Martyribus, quæ ſcripta erat à Gallis, quamque deſcripſit ipſe libri iſtius cap. 1.

Eodem Euſebio teſte, lib. ejuſdem cap. 24. Epiſcopi Gallicani, Sancto Irenæo duce, cognitionem aliquando ſuſceperunt ejus controverſiæ, quæ de Paſchæ celebrandi die Eccleſias agitabat : deque

Digitized by Google

illa juxta traditionem Eccleſiæ Romanæ ſententiam protulerunt. Poſtquam enim ſcripſit Euſebius Victoris agendi rationem erga Eccleſias Aſiaticas duriorem viſam eſſe cæteris Epiſcopis, hæc ſubjicit: *inter quos Irenæus, quanquam per litteras ſcriptas ex perſona fratrum in Gallia quibus præerat, tradit myſterium Reſurrectionis Domini ſolo die Dominico recolendum quidem eſſe.*

Anno Chriſti 346. Euphratas Coloniæ Agrippinæ Epiſcopus hæreſeos damnatus eſt, & exauctoratus in Concilio Agrippinenſi. Is nempe docebat Chriſtum purum eſſe hominem.

Sanctus Hilarius de Synodis, ſcribens ad Epiſcopos Galliæ, eos laudat quod miſſam ad ſe Potamii & Oſii blaſphemiam damnaviſſent. *Beatæ*, inquit, *fidei veſtræ litteris ſumptis, gratulatus ſum in Domino incontaminatos vos & illæſos ab omni contagio deteſtandæ hæreſeos perſtitiſſe; & miſſam proximè vobis ex Sirmienſi oppido infidelis fidei impietatem non modò non ſuſcepiſſe, ſed nuntiatam etiam ſignificatamque damnaſſe.*

Anno Chriſti 362. Epiſcopi Gallicani fidei formulam ab Arianis conditam, tacito Uſiæ nomine, & ſuſceptam Arimini, damnarunt in Concilio Pariſienſi: ſcriptaque eſt ea de re Synodica ad Epiſcopos Orientales.

Anno 385. Priſcillianiſtarum cauſa judicata eſt in Concilio Burdegalenſi, teſte Severo Sulpitio, hiſt. Sacræ lib. 2. ubi & Epiſcoporum Gallicanorum facilitatem nonnihil arguit Sulpitius, quòd Priſ-

cillianum ad Principem provocantem dimiſiſſent, *quia*, inquit, *aut ſententiam inrefragantem ferre debuerant: aut, ſi ipſi ſuſpecti habebantur, aliis Epiſcopis audientiam reſervare, non cauſam Imperatori de tam manifeſtis criminibus permittere.* Quibus quidem verbis duo admonet Sulpitius: alterum fidei cauſas ad Epiſcopos, non ad Imperatores deferendas: alterum, etiam in fidei negotiis recuſari poſſe judices, ſi forſan ſuſpecti eis fuerint qui accuſantur.

Leporii Monachi novitatem, quæ à Neſtorio deinde propugnata eſt, rejecerunt Galli ad annum 425. ipſe verò Leporius Maſſiliâ ob errorem ejectus eſt: quamquam & reſipuit tandem, ut libellus emendationis probat, quem ex Africa miſit ad Epiſcopos Gallicanos.

Cæleſtinus Papa Epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ adeo non vetat eos Preſbyterorum Semipelagianorum cauſam cognoſcere, ut eos incuſet potiùs quòd exortæ novitati minùs fortiter obſtitiſſe viderentur.

Sanctus Leo fidei rerum cognitionem ab Epiſcopis Gallicanis alienam non magis credidit, cum eorum rogavit ſententiam, neque id ſemel, de famoſa illa Epiſtola, quæ contra Eutychetem ſcripta eſt.

Anno Chriſti 475. in Concilio Arelatenſi damnatus eſt error quidam circa prædeſtinationem: quem hæreticis prædeſtinatis dediſſe nomen plurimi ſuſpicantur.

Semipelagianorum error ab Epiſcopis Galliarum reprobatus eſt & confoſſus in Concilio ſecundo

Arauſicano ad ann. Chriſti 529. & cum de Concilii definitione ad Sedem Apoſtolicam retuliſſet Cæſarius Arelatenſis, Bonifacius II. (erat enim Fœlix, cui ſcripſerat Cæſarius, occupatus fato) illi pergratè reſpondit, Synodique definitiones Apoſtolicæ Sedis authoritate comprobavit.

Monothelitarum dogma ab Epiſcopis Gallicanis priùs damnatum eſt, quàm vel à Concilio Lateranenſi, vel à ſexta Synodo Oecumenica; ut legere eſt in vita S. Eligii Epiſcopi Noviomenſis.

Gregorius Magnus lib. 9. Epiſt. 49. Virgilium Arelatenſem arguit, quòd Simoniacam hæreſim parum animosè compreſſerit, hortaturque ut Synodum quamprimùm convocari jubeat ad eam extinguendam. *Vel nunc ergo*, inquit, *dilectiſſime Frater da operam, ut quod à correptione quieſcendo in aliis perdidiſti, reſarcias, & ab hac quos potueris pravitate compeſcas; atque ut Synodus ad eruendam ipſam hæreſim congregari poſſit, inſiſte:* QUATENUS CUM DILECTIONIS VESTRÆ MERCEDE MELIÙS AB OMNIBUS CAVEATUR, QUOD AUTHORE DEO OMNIUM FUERIT CONSTITUTIONE DAMNATUM. Itaque Gregorius Magnus hæreſeos damnationem non permittit modò Epiſcopis Gallicanis, verùm & imperat. Ex quo quidem judicare eſt quàm perperam ipſius mentem interpretentur, qui fidei Cauſarum cognitionem interdictam ab eo volunt Galliarum Epiſcopis alterâ Epiſtolâ quam ad eos ſcripſit de Virgilio Arelatenſi ipſis Prælato, quæque habetur in 4. regiſtri lib.

Digitized by Google

numero 52. Etenim in hac Epiſtola fidei cauſas judicari nequaquam vetat ab Epiſcopis Gallicanis, ſed eas dumtaxat ad Sedem Apoſtolicam referri jubet, quarum *vehemens ſit fortè dubietas*, ut ipſe loquitur. Ita enim ſcribit Gregorius: *cui*, id eſt Virgilio, *etiam injunximus, ut ſi quarundam Cauſarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum præſentiâ opus ſit: congregatis ſibi in numero competenti Fratribus & Coëpiſcopis noſtris, ſalubriter hoc ſervata æquitate diſcutiat, & canonica integritate definiat. Si quam verò contentionem, quod longè faciat divina potentia, de fidei causâ evenire contigerit, aut negotium emerſerit, cujus vehemens ſit fortaſſe dubietas, & pro ſui magnitudine judicio Sedis Apoſtolicæ indigeat, examinata diligentiùs veritate, ad noſtram ſtudeat perducere notionem: quatenùs à nobis valeat congruâ ſine dubio ſententiâ terminari.* Nihil ergo aliud poſtulat Gregorius, quàm quod jam ante conceſſimus, putà fidei Cauſarum cognitionem referendam eſſe ad Apoſtolicam Sedem, ubi præſertim obſcuriores ſunt illæ magiſque inſolentes. Quanquam & poſſem ego addere, quæ ſcribuntur à Gregorio Magno hac in Epiſtola, nihil ea attinere ad Epiſcopos, eorumve ordinariam juriſdictionem. Monet enim dumtaxat mandaſſe ſe vices ſuas Virgilio Arelatenſi quibuſdam adjectis limitibus, putà ita ut obſcuriores fidei Cauſas, quæ ad Apoſtolicam Sedem referri ſolent, ab eo nolit judicari: quod utique liberum ipſi fuit: potuit enim legati ſui facultates vel ampliare, ut placuit, vel coërcere.

Anno

Digitized by Google

Anno Chriſti 767. procurante Pippino, Synodus habita eſt in agri Pariſienſis villâ Gentiliaco; ibique, ut author eſt Ado Viennenſis in Chronico, *quæſtio ventilata eſt inter Græcos & Romanos de Trinitate, & utrùm Spiritus Sanctus ſicut procedit à Patre, ita procedat à Filio; & de Sanctorum imaginibus, utrumne ſingendæ, an pingendæ erant in Eccleſiis.*

Ad annum autem 794. quæſtio eadem de imaginibus, juvante præſertim ac promovente Carolo Magno, definita eſt in Conciliis Francofordienſi, & Pariſienſi.

Hæreſis quoque Fœliciana in eodem Concilio Francofordienſi proſcripta eſt, cum duobus jam ante annis in Synodo Ratiſbonenſi improbata eſſet. Non eſt autem diſſimulandum in Concilio Francofordienſi legatos adfuiſſe Hadriani Pontificis; ſed neque ob id cæterorum Epiſcoporum juriſdictioni quicquam detractum eſt.

Ad annum 848. Gotheſcalcus Orbacenſis Monachus in Concilio Moguntino damnatus eſt, ut qui prava de prædeſtinatione Dei evulgaret. Deinde in altera quoque Synodo apud Cariſiacum error idem confixus eſt: fueruntque edita Capitula quatuor ab Epiſcopis Gallicanis, quæ doctrinam Catholicam de Dei prædeſtinatione continebant.

Leone IX. ſedente, Berengarii Andegavenſis Archidiaconi hæreſis delata eſt quidem ad Apoſtolicam Sedem, ut ſcribit Lanfrancus in comment. contra Bereng. verùm nihilominùs judicata eſt ipſius cauſa in Concilio Turonẽſi ad annum circiter 1055.

Digitized by Google

Petri Abailardi novitates in Concilio Senonenſi reprobatæ ſunt anno circiter 1140. Appellavit is quidem Apoſtolicam Sedem : ſed & perperam id fecit, ut confirmat Sanctus Bernardus Epiſt. 189, & ab Innocentio II. qui tum ſedebat, non meliùs habitus eſt quàm ab Epiſcopis Gallicanis. Etenim coacto Romæ Concilio *Abailardi dogmata damnata ſunt, & ipſi tanquam hæretico ſilentium impoſitum*, ut habetur in reſcripto Innocentii. Neque verò Innocentius moleſtè tulit quòd Epiſcopi Gallicani Abailardi capitula reprobaſſent : quin potiùs eis reſcripto ſuo ſic gratulatur : *verùm in hoc maximè conſolamùr & omnipotenti Deo gratias agimus, quòd in partibus veſtris pro Patribus tales filios ſuſcitavit, & in tempore Apoſtolatus noſtri in Eccleſia ſua tam præclaros voluit eſſe Paſtores, qui novi hæretici ſtudeant calumniis obviare, & immaculatam ſponſam uni viro Virginem caſtam exhibere Chriſto.*

Anno 1147. Gilberti Porretani Pictavienſis Epiſcopi cauſa agitata eſt primò in Concilio Pariſienſi, præſente Eugenio III. ut refertur ab Ott. Friſing. lib. 1. de geſtis Frederici cap. 50. *At ſentiens Papa*, inquit author idem cap. 54. *utpotè vir cautus & religioſus, cauſæ difficultatem, protelandam eam uſque ad univerſale Concilium judicavit : erat enim in proxima mediana quadrageſimæ Dominica, apud illius Galliæ Metropolim Remis generale indictum Concilium.* Volebat nempe ſapientiſſimus Pontifex rem arduam & obſcuram à pluribus Epiſcopis maturiùs explorari & expendi. Ac re ipſa Gilberti errores Remis, quò

quidem frequentes Epiſcopi convenerant, excuſſi ſunt, cauſaque tandem illic finita eſt.

Scio ex hoc facto, quale narratur ab Ottone Friſing. ingens, ut nonnullis videtur, conflari argumentum ad evertendam Epiſcoporum juriſdictionem, quam propugnamus. Scilicet enim, cùm Epiſcopi Galliarum unà cum Divo Bernardo veluti quandam fidei formulam compoſuiſſent contra errores Porretani, Cardinales qui aderant graviter conqueſti ſunt, contendentes nempe fidei judicia non ad Epiſcopos promiſcuè, ſed ad unam Sedem Romanam pertinere. *Quod Gallicanæ Eccleſiæ factum*, inquit Friſingenſis, cap. 36. *tam graviter ſacer Cardinalium ſenatus accepit, ut cum magna mentis indignatione curiam intraret, ac tanquam unum corpus effecti, una omnes voce Pontifici ſuo dicerent: ſcire debes quod à nobis per quos tanquam per Cardines univerſalis Eccleſiæ volvitur axis, ad regimen totius Eccleſiæ promotus, à privato univerſalis pater effectus, jam deinceps te non tuum, ſed noſtrum potiùs eſſe oportere: nec privatas & modernas amicitias, antiquis & communibus præponere, ſed omnium utilitati conſulere, Romanæque curiæ culmen & officii tui neceſſitudine curare & obſervare debere. Sed quid fecit Abbas tuus, & cum eo Gallicana Eccleſia? Qua fronte, quo auſu cervicem contra Romanæ Sedis Primatum & apicem erexit? Hæc eſt enim ſola quæ claudit, & nemo aperit; aperit, & nemo claudit.* IPSA SOLA DE FIDE CATHOLICA DISCUTERE HABENS, *à nullo etiam abſens, in hoc ſingulari honore præjudicium pati poteſt*

Sed ecce Galli iſti etiam faciem noſtram contemnentes, ſuper capitulis quæ his diebus nobis aſſidentibus agitata ſunt, tanquam finituræ ſententiæ ultimam manum apponendo, nobis inconſultis, fidem ſuam ſcribere præſumpſerunt. Certè ſi in Oriente, utpotè Alexandriâ, vel Antiochiâ, coram omnibus Patriarchis hujuſmodi tractaretur negotium, nihil firma ſtabilitate ſolidum ſine noſtra diffiniri valeret authoritate: quin imo juxta antiquorum Patrum inſtituta, vel exempla, Romano ſervaretur examini terminandum. Quomodo ergo iſti in noſtra præſentia uſurpare audent, quod etiam remotioribus & Majoribus nobis non licet? Volumus igitur tam temerariæ novitati celeriter aſſurgas, ipſorumque contumaciam punire non differas.

Fateor in iſta Cardinalium expoſtulatione caloris quidem ineſſe plurimùm, non ſic verò tantùm aut ponderis aut ſoliditatis: audacter quidem jactant iſti Romanæ Sedis apicem ſolum *de fide Catholica diſcutere habere*; id verò nequaquam probant: in quo certè plus monſtrant zeli quàm ſcientiæ & eruditionis. Attamen, ut ne quid veri diſſimulem, oratio illa Cardinalium, ſi paulò minùs efferbuiſſet, neque abſona erat omnino, neque injuſta. Etenim reipſa in eo minùs decens aliquid videbatur, quòd Epiſcopi Gallicani, præſente Eugenio, præſentibuſque Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, fidei formulam, ac veluti ſymbolum, ne conſultis quidem illis edidiſſent: maximè cum fidei formulæ, quæ omnibus proponi ſolent, non niſi ab univerſali quadam poteſtate proficiſci poſſint,

qualis eſt ſcilicet aut Concilii Oecumenici, aut etiam Summi Pontificis accedente Eccleſiæ conſenſu. Itaque cum Epiſcopi Gallicani & Sanctus Bernardus fidem ſuam inſtar ſymboli Catholici protuliſſe viderentur, non immeritò Cardinales ea de re conqueſti ſunt, & re ipſa ſtatim acquieverunt illi, cùm audiverunt non eo fine conditum eſſe illud ſymbolum à proceribus Eccleſiæ Gallicanæ ut omnibus proponeretur, verùm ut ſciſcitanti Porretano fidem ſuam conſignarent. Sic enim addit Friſingenſis Abbas; *quos*, Cardinales ſcilicet, *Romanus Pontifex blando mitigans eloquio, Abbate, hoc eſt Divo Bernardo, ad ſe vocato, de hoc facto qualitatéve facti ſolerter inſtruit: cui ille humiliter & cum reverentia reſpondit, ſe vel dominos Epiſcopos nihil de præfatis Capitulis diffiniviſſe: ſed quia ab Epiſcopo Pictavino audierat, ut fides ſua ſcriberetur; idcirco quia ſolus nollet, illorum authoritate ac teſtimonio ſimpliciter ſe quod ſentiret, expoſuiſſe. Hocque tam humili quam modeſto ipſius reſponſo, prædicta Cardinalium indignatio conquievit: ita tamen ut præfatum ſcriptum tanquam inconſultâ curiâ prolatum, velut authoritatis pondere carens, pro ſymbolo in Eccleſia, quod in Conciliis contra hæreſes congregatis fieri ſolet, non haberetur.* Non conqueſti ſunt itaque Cardinales, quòd Epiſcopi Gallicani fidei cauſam cognoviſſent: nam, non alium ob finem Remos convocati erant: ſed expoſtulationis cauſa erat, quod fidei definitionem & veluti ſymbolum edidiſſe viderentur, inconſulto Romano Pontifice, inconſultiſque

Digitized by Google

Cardinalibus qui aderant: quod utique abſonum fuiſſet, ſi feciſſent: nam re ipſa fidei cauſas finiri non decet abſque Summo Pontifice; maximè ſi præſens eſt. Et præterea juris non eſt Eccleſiarum privatarum ſymbola aut fidei formulas edere, quæ omnibus proponantur, abſque conſcientia ejuſdem Pontificis: cujus quidem unius eſt, extra Concilium generale, generalia ſtatuta edere cum de fide, tum de moribus. Atque hoc ſenſu forſan dixere Cardinales Romanam Sedem ſolam *de fide Catholica diſcutere habere:* neque nos ab ipſis ea in re quicquam diſſentimus.

Recentius præclariuſque nobis exemplum ſuppetit exercitæ ab Epiſcopis Galliæ juriſdictionis in materia fidei: putà in Lutheri hæreſeos damnatione. Cum enim hæc lues latiùs jam graſſaretur, multaſque turbas excitaret in Galliæ & Germaniæ Provinciis, Cardinalis à Prato, Archiepiſcopus Senonenſis anno 1528. Concilium habuit Lutetiæ ex Epiſcopis Provinciæ Senonenſis, quæ tum quoque Lutetiam comprehendebat. In hoc porrò Concilio Epiſcopi noſtrates non modò Lutheri hæreſim excuſſerunt, ſed & fidei quoque decreta ediderunt ad uſque ſexdecim: in quibus quidem & anathema illis dicunt, qui contradicent, & pœnas etiam conſtituunt (intra Provinciæ quidem limites infligendas.) Concilium dixi Cardinalis Archiepiſcopi authoritate coactum fuiſſe: ſed & obſervo præterea ne relationem quidem ullam factam videri à Concilio ad Clementem VII. Quorſum verò iſtud?

Digitized by Google

fortè quòd agitata cauſa, publica jam erat pluſquam ſatis.

Anno 1631. libri Jeſuitarum Anglorum damnati ſunt à Comitiis Cleri Gallicani; & ſpeciatim ab Archiepiſcopo Pariſienſi, ut qui propoſitiones à recta fide alienas continerent.

III. Noviſſimè tandem exortâ in Galliis controverſiâ de religione & fide, occaſione libri à Janſenio Iprenſi compoſiti, Epiſcopi Gallicani Cauſam ipſi quidem non judicarunt, ſed eam, veluti unam è Majoribus referendam cenſuerunt ad Summum Pontificem. Scripſerunt itaque magno numero ad Innocentium X. qui Romæ tum ſedebat: hic verò ad eorum conſultationem diploma edidit, adversùs Janſenii propoſitiones: fuitque diploma iſtud ab univerſis Galliæ Epiſcopis tandem acceptatum.

Qui neſcient qui rerum ſtatus tum erat in Galliis, cum opiniones illæ Janſenii turbas excitarunt: quæque deinceps à Clero Gallicano, & præſertim ab Epiſcopis Galliæ geſta ſunt in iſtiuſmodi furienda cauſa, mirabuntur fortè quamobrem Epiſcopi Gallicani à prima illius cognitione temperaverint. Qui verò iniquiores ſunt Epiſcoporum juribus, inde forſan argumentum capient laceſſendi Epiſcopos; quaſi verò ipſi fidei cauſam interdictam ſibi putaverint, eamque idcirco ad Apoſtolicam Sedem duxerint remittendam.

At ne ſimile aliquid opinarentur poſteri ſapienter præcavit Clerus Gallicanus: nam anno 1660,

Eccleſiæ Gallicanæ comitia generalia Lutetiæ congregata narrationem texuerunt eorum omnium quæ in Janſenii tractanda cauſa contigerant. Ibi autem qua ratione moti fuerint Epiſcopi Gallicani ad conſulendum Summum Pontificem, declaratur his ipſis verbis : *C'eſt ce qui obligea quelques Prelats du Royaume de conſiderer les moyens qu'il falloit tenir pour donner aux Fidelles ſoûmis à leur conduite le repos d'eſprit, qui ne peut être aquis ny conſervé, que par l'affermiſſement de la vraye doctrine, & par la condannation de l'erreur. Ils ſçavoient que comme leur charge Paſtorale les engageoit à ce devoir, le S. Eſprit leur avoit donné le pouvoir de juger les matieres de foy : qui ſont ou* MANIFESTEMENT HERETIQUES, *ou* MISE EN DOUTE PARMY LES SÇAVANTS. *Celles du premier genre ne conſiſtent qu'en l'execution & au chaſtiment de ceux qui enſeignent ces doctrines qui ont déja été condannées; & partant ils ſçavoient que chaque Evêque peut l'ordonner dans ſon Dioceſe contre les coupables. Mais pour le regard des jugemens qu'il faut donner ſur une matiere* MISE EN DISPUTE PARMY LES SÇAVANTS, *pour parler avec les anciens Theologiens, ils n'ignoroient pas, qu'afin que ces jugemens fuſſent authoriſez, il étoit neceſſaire de les donner dans une aſſemblée Canonique, ſoit d'un Concile Provincial ou d'un Nationàl, ou bien dans une autre Aſſemblée composée d'un grand nombre d'Evêques : d'où la relation étant envoyée enſuite au ſaint Pere, l'erreur fut condannée dans toute l'Egliſe par l'autorité du Saint Siege Apoſtolique, ainſi que les*

Conciles

Digitized by Google

Conciles d'Afrique l'avoient pratiqué contre l'hereſie de Pelagius. Les deſordres qui étoient ſurvenus en ce temps-là dans diverſes Provinces de la France ôtérent le moyen aux Prelats de pouvoir tenir commodément les Conciles ou Aſſemblées de cette ſorte, & l'eſperance de remedier aux maux par cette voye. Leur zele leur en ouvrit un autre, conforme à l'ancien uſage des Egliſes d'Occident, & d'Orient; laquelle eſt neceſſaire dans les temps difficiles, qui troublent la liberté de l'Aſſemblee des Conciles dans les Provinces. Ces Prelats formerent une lettre de conſultation adreſſée au Pape, afin qu'il condamnât en particulier chacune des cinq Propoſitions, contenant en abregé la doctrine extraite du livre de Ianſenius, inſerée dans cette lettre qui fut preſentée à ſa Sainteté de leur part. Ils la ſignérent, & eurent le ſoin de faire ſouſcrire à cette conſultation pluſieurs Evéques abſens, juſqu'au nombre de plus de quatre-vingts, qui ſuppléerent leur preſence par leur ſouſcription, ou par leurs lettres particulieres, ſuivant l'ordre des Canons. Ils jugerent que cette pratique devoit être particulierement obſervée en cette matiere, où il s'agit de l'interprétation des Decrets du Concile de Trente, qui l'a reſervée au Saint Siege.

Poſtquam ſic effata ſunt Eccleſiæ Gallicanæ oracula, nihil mihi niſi tacendum ſupereſt. Nam paucis illis verbis omnia comprehenſa ſunt, quæ ſive ad Theſim, ſive ad hypotheſim attinebant.

Quæ ad Theſim quidem: ſignificatur enim ibi Epiſcopis datam à Deo eſſe poteſtatem judicandi fidei

cauſas : *ils ſçavoient que comme leur charge Paſtorale les engageoit à ce devoir , le S. Eſprit leur avoit donné le pouvoir de juger les matieres de Foy.* Tum explicantur fidei Cauſæ quæ ab Epiſcopis judicari poſſunt, citra conſcientiam Summi Pontificis, nempe quæ vel apertam hæreſim continent , vel certè de quibus periti & ſapientes ambigunt : *qui ſont ou manifeſtement heretiques , ou miſes en doute parmy les ſçavants.* Tertiò prioris generis cauſæ , utpote ad ſolam executionem ſpectantes , juris eſſe cenſentur ſingulorum Epiſcoporum : poſterioris verò in Conciliis Provincialibus aut Nationalibus dicuntur agitandæ : *Celles du premier genre ne conſiſtent qu'en l'execution & au châtiment de ceux qui enſeignent ces doctrines , qui ont été déja condamnées , & partant ils ſçavoient que châque Evéque peut l'ordonner dans ſon Dioceſe contre les coupables. Mais pour le regard des jugemens qu'il faut donner ſur une matiére miſe en diſpute parmy les ſçavants , pour parler avec les anciens Theologiens , ils n'ignoroient pas qu'afin que ces jugemens fuſſent authoriſez , il étoit neceſſaire de les donner dans une Aſſemblée Canonique , ſoit d'un Concile Provincial , ou d'un National , ou bien dans une autre Aſſemblée composée d'un grand nombre d'Evéques.* Quartò denique à Conciliis Provincialibus aut Nationalibus relatio facienda edicitur ad Summum Pontificem , ut Apoſtolicæ Sedis authoritate error quoque condemnetur : *d'où la relation étant envoyée enſuite au S. Pere , l'erreur fut condamnée dans toute l'Egliſe par l'autorité du S. Siege Apoſtolique , ainſi que*

les Conciles d'Afrique l'avoient pratiqué contre l'hereſie de Pelagius. Quatuor iſtis Capitibus quatuor veluti regulas generales tradit Clerus Gallicanus, quæ uſurpari vulgò debeant in finiendis fidei controverſiis; extra tamen Conciliorum Oecumenicorum neceſſitatem.

Quorſum autem in Janſenii cauſa viam aliam inierint Epiſcopi Gallicani (quæ noſtra eſt hypotheſis) in eadem quoque narratione patefit : primò quidem quòd, ob diſſidia quæ in multis Galliarum Provinciis tum exarſerant, libera non erat Synodorum convocatio : *Les deſordres qui étoient ſurvenus en ce temps-là dans diverſes Provinces de la France ôterent le moyen aux Prelats de pouvoir tenir commodément les Conciles ou Aſſemblées de cette ſorte, & l'eſperance de remedier aux maux par cette voye :* hinc enim veritatis deffendendæ ſtudium viam Epiſcopis aliam aperuit, quæ juxta antiquas Eccleſiarum tum Orientis, tum Occidentis conſuetudines iniri debet temporibus difficilioribus. Conſuluerunt nempe Innocentium X. per Epiſtolam, rogaruntque ſimul uti ſigillatim de quinque propoſitionibus, quæ Janſenii doctrinam veluti compendio continere videbantur, ſententiam ferret : *Leur zele leur en ouvrit une autre, conforme à l'ancien uſage des Egliſes d'Occident, & d'Orient; laquelle eſt neceſſaire dans les temps difficiles, qui troublent la liberté de l'aſſemblée des Conciles dans les Provinces. Ces Prelats dreſſerent une lettre de conſultation addreſſée au Pape, &c.* Secundò ita præſertim agendum cenſuerunt hac in ſpecie

Galliarum Epiſcopi, quia in dubium vocabatur ſenſus Decretorum quorumdam Concilij Tridentini: quorum quidem interpretatio Apoſtolicæ Sedi reſervata eſt. *Ils jugerent que cette prattique devoit eſtre particulierement obſervée en cette matiere, où il s'agiſſoit de l'interpretation des Decrets du Concile de Trente qui l'a reſervée au S. Siege.* Tertiam quoque rationem afferunt Galliæ Epiſcopi ea in Epiſtolâ quâ Innocentium X. conſuluere, ſcilicet quòd Apoſtolicæ Sedi *Reverendus ipſe Ianſenius morti proximus opus ſuum ſubjecerat.*

Cum itaque Epiſcopi Gallicani initio ſuæ Epiſtolæ, quâ Innocentium X. conſulunt, obtemperare ſe teſtantur huic legi, quæ Majores Cauſas referri jubet ad Sedem Apoſtolicam, Janſenii cauſam non eo tantum nomine Majorem eſſe indicant, quòd ad Religionem ſeu fidem ſpectet: verùm maximè quòd in ea tempora incidiſſet, per quæ non licebat ipſis canonicè illam pertractare. Fit enim aliquando ut Cauſæ quæ natura ſua minores ſunt, ipſa temporum difficultate Majores evadant, ut jam ante obſervavimus ex libello proclamationis Eccleſiæ Remenſis adverſus Ludovicum Regem Germaniæ. Nam Eccleſia illa querelas ſuas de calamitatibus quas à Ludovico paſſa erat, veluti Cauſas Majores defert ad Carolum Imperatorem, & ad legatos Summi Pontificis in Concilio Pontigonenſi: quia ſcilicet iniquitas temporum viam omnem aliam occludebat ſarciendarum injuriarum.

Et certè ne Romani forſan ex hoc facto jus ſibi

aliquod arrogarent, ſtatutum eſt ab Epiſcopis Gallicanis, ut in Epiſtola quæ ad Innocentium de accepta ejus conſtitutione ſcriberetur, apponeretur clauſula, quæ Epiſcoporum juriſdictionem in fidei rebus cognoſcendis integram præſtaret. *Il fut auſſi arrêté que l'on mettroit dans la lettre une clauſe qui conſervât aux Evéques de France le droit de juger en premiere inſtance des matieres de foy, lors qu'il leur ſembleroit utile pour la Religion, ſoit en executant les peines de Droit contre les heretiques manifeſtes; ſoit en decidant dans une Aſſemblée les choſes douteuſes.* Ita enim legitur in relatione quæ à Clero Gallicano hac de re compoſita eſt. In ipſa autem Epiſtola, poſtquam ſignificarunt Epiſcopi agnoſcere ſe lata judicia à Summis Pontificibus ſuper conſultationibus Epiſcoporum, clauſula hæc adhibita eſt: *ſive ſuam in actis relationis ſententiam ponant, ſive omittant, prout illis collibuerit.*

Obſervo præterea cum Epiſcopi Gallicani reverentiam ſuam erga Sedem Apoſtolicam teſtati ſunt in acceptanda Innocentii X. Conſtitutione, id non cæca aut ſervili quadam ratione factitatum; ſed ne tum quidem depoſitam ab eis fuiſſe judicum perſonam, ac dignitatem. Sic enim habet laudata narratio. *L'affaire miſe en déliberation, il fut arrêté que l'on déclaroit* PAR VOYE DE JUGEMENT, *ſur les pieces produites de part & d'autre, que la conſtitution avoit condamné les cinq propoſitions comme étant de Ianſenius, & que le Pape ſeroit informé de ce jugement de l'aſſemblée par la lettre qu'elle écriroit à ſa Sainteté.*

Concludere itaque jam licet è multiplicibus illis factis quæ hactenus retulimus retentam eſſe ſemper ab Epiſcopis Gallicanis vim ac poteſtatem juris dicendi in fidei controverſiis; eâ verò uſos eſſe, modò quidem judicando ante relationem ullam ad Summum Pontificem; modò referendo ad Sedem Apoſtolicam ante judicium; modò denique poſt judicium latum referendo; uti nempe rerum vel etiam temporum conditio varia aut ferebat, aut poſtulabat.

ARTICULUS V.

Qui mos agendi Gallorum fuit occurrente dubio in rebus ad diſciplinam ſpectantibus?

SYNOPSIS.

I. *GENERALIA quædam de diſciplinâ Eccleſiaſticâ præmittuntur.*

II. *In dubiis de diſciplinâ occurrentibus conſulendi ſunt ſuperiores hierarchici.*

III. *Quòd ſi dubia graviora ſunt, conſulendus ipſe hierarchiæ Princeps Epiſcopus Romanus, uti factitatum eſt ab Eccleſiis tum Orientis, tum Occidentis.*

IV. *Hanc viam in primis ingreſſa eſt Eccleſia Gallicana, ut conſultationes multæ probant, quibus Galliarũ tum Epiſcopi tum Reges ac Principes Apoſtolicam Sedem adiverunt.*

V. *An Summorum Pontificum reſponſis obtemperandum, ut latis legibus?*

Digitized by Google

I. DISCIPLINA Eccleſiaſtica Canonibus præſertim conſtat, & moribus Eccleſiarum.

Supponendum eſt autem ante omnia legem nullam generalem ferri poſſe ab Eccleſia aliqua particulari, tametſi digniſſimâ, quæ cæteras Eccleſias obliget. Lex enim generalis proficiſci non poteſt niſi à poteſtate generali & communi, qualis eſt Concilii Oecumenici; vel etiam Romani Pontificis, maximè ſi agatur de Canonibus explicandis, aut exequendis. Fuit hæc mens Divi Baſilii, ut obſervat Photius in Nomo-can. tit. 1. cap. 4. ὅτι οὐχ ὑφ' ἑνὸς ἐπισκόπου, ἀλλ' ὑπὸ τῆς κοινότητος οἱ κανόνες ἐκτίθενται. Quòd ſi privatarum Synodorum Canones generalium vim legum obtinuiſſe aliquando videntur, id quidem generali Eccleſiæ conſenſu aſſecuti ſunt.

Supponendum 2. quamlibet Eccleſiam particularem condere ſibi poſſe leges ſuis in finibus; modò contra generales Eccleſiæ univerſæ regulas aut conſuetudines non militent. Hinc tot Synodi ſeu Provinciales, ſeu Nationales de moribus componendis aut reformandis in omnibus Eccleſiæ partibus habitæ. Hinc etiam tam varii variarum Eccleſiarum uſus, variæque adeo conſuetudines.

Supponendum 3. ſingulas Eccleſias ſtare poſſe ſuis moribus, quanquam ab aliarum uſu diſcrepantibus, ſiquidem fidei non obſint, ut ex Hieronymo jam ante obſervatum eſt.

Quartò denique pro certo habendum eſt ſingulos

Epiſcopos in ſingulis ſuis Diœceſibus Canonum executionem curare poſſe, mulctatis etiam rebellibus: quin & ejuſmodi cura ipſis ſæpe numero tum à Summis Pontificibus, tum etiam à Conciliis demandatur.

II. Ambigitur autem, ſi fortè in diſciplina inſolens quidpiam occurrat, de quo non ſatis conſtet an lege aliqua ſancitum ſit, quæ tum ratio iniri debet ab Epiſcopis, Eccleſiarumque ſingularum rectoribus.

Recta quidem via illa eſt quæ inferiores, ſi fortè ſunt in ancipiti, ad conſulendos Superiores ducit. Quemadmodum enim in hierarchia cœleſti inferiorum ordinum Angeli illuminari, ſeu illuſtrari dicuntur à Superioribus: ita planè in hierarchia terreſtri minores Eccleſiæ adire debent Eccleſias majores, ab eiſque optatam lucem flagitare. Ita Epiſcopi olim in rebus dubiis Metropolitanos conſulebant, priuſquam vel ad Patriarchas vel ad Summum Pontificem ſe conferrent: atque idcirco Leo I. Epiſt. 91. Theodorum Epiſcopum Forojulienſem, qui de capitibus quibuſdam dubiis, omiſſo Metropolitano, ipſum interrogaverat, ſic arguit: *ſollicitudinis quidem tuæ is ordo eſſe debuerat, ut cum Metropolitano tuo primitùs, de eo quod quærendum videbatur eſſe, conferres: ac ſi id, quod ignorabat dilectio tua etiam ipſe neſciret, inſtrui vos pariter poſceretis, quia in cauſis quæ ad generalem obſervantiam pertinent omnium domini Sacerdotum, nihil ſine Primatibus oportet inquiri.* Eandem etiam ob cauſam Hieronymus

Epiſt.61.

Epiſt.61. cum Joanne Hieroſolymorum Epiſcopo graviter expoſtulat, quòd Theophilum Alexandriæ Archiepiſcopum audiviſſet, neglectis Epiſcopis Cæſareæ & Antiochiæ, quibus tamen ex præſcripto regularum Nicænarum obnoxia erat Hieroſolyma: *Tu qui regulas quæris Eccleſiaſticas*, inquit Hieronymus, *& Nicæni Concilii Canonibus uteris, reſponde mihi, ad Alexandrinum Epiſcopum Palæſtina quid pertinet? ni fallor, hoc ibi decernitur, ut Palestinæ Metropolis Cæſarea ſit, & totius Orientis Antiochia: aut igitur ad Cæſarienſem Epiſcopum referre debueras; aut, ſi procul expectandum judicium erat, Antiochiam potiùs dirigendæ litteræ. Maluiſti occupatis auribus*, Alexandrini ſcilicet Epiſcopi, *moleſtiam facere, quàm debitum Metropolitano tuo honorem reddere.*

III. Quoniam autem Eccleſia Romana ſuperior eminet cæteris, in eaſque aliquem tenet principatum; hinc eſt quòd ex omnibus Eccleſiæ univerſæ partibus relationes ad eam factæ videantur, quoties graviora dubia, quæſtioneſve difficiliores (quas quidem Majores Cauſas rectè jam appellaverimus) occurrerunt. Neque enim exiſtimandum eſt cæteras Eccleſias ad Romanam Eccleſiam eò tantùm conveniſſe, quòd inter Eccleſias Apoſtolicas fideliſſimè omnium traditiones ipſa antiſquaſque Regulas ſervaverit, quanquam & hæc ratio plurimum habet ponderis; ſed & quia cæterarum caput eſt, ut monet Siricius, Epiſtolâ ad Himerium Tarraconenſem: *ad Romanum Eccleſiam*, inquit, *utpotè ad caput tui corporis retuliſti.* Acceditque ad hujuſce

P

ſententiæ confirmationem, quòd ex Oriente promiſcuè, ut ex Occidente relationes ad Sedem Apoſtolicam factæ ſunt in dubiis gravioribus. Notum eſt enim ea de re Hieronymi teſtimonium, quo fidem facit operam dediſſe ſe aliquando apud Damaſum ſcribendis reſponſionibus ad conſultationes Eccleſiarum tum Orientis, tum Occidentis : *cum in Chartis Eccleſiaſticis*, inquit Epiſt. 11. *juvarem Damaſum Romanæ urbis Epiſcopum, & Orientis atque Occidentis Synodicis conſultationibus reſponderem.* Et ſanè jus omne Pontificium ferè conſtat ex reſponſionibus Romanorum Antiſtitum : quibus quidem Eccleſiæ utriuſque conſultationes anſam præbuerunt.

IV. Viam illam Regiam inivit Eccleſia Gallicana, Sedis quidem Apoſtolicæ ſtudioſiſſima ſemper, ſemperque obſervantiſſima. Et quoniam illius mores jam indagamus, inſigniora quædam exempla referenda ſunt conſultationum variarum; quibus, in majoribus diſciplinæ dubiis, Apoſtolicam Sedem Galli convenerunt.

Anno Chriſti 404. Victricius Rothomagenſis Innocentium I. conſuluit de pluribus diſciplinæ articulis, qui dubii habebantur : Innocentius autem honorificentiſſimè ipſi reſpondit, miſitque Regulas tredecim, quæ juxta majorum inſtituta, propoſita dubia explicabant. Conjunctæ ſunt Regulæ hujuſmodi cum Epiſtola Innocentii, quæ eſt ad Victricium Rothomagenſem.

Idem Innocentius rogatus eſt ab Exuperio Toloſano de ſeptem gravioribus diſciplinæ ambiguæ

Capitibus : eiſque reſpondens, Exuperium laudat, *quòd inſtitutum ſecutus prudentium, ad Sedem Apoſtolicam referre maluerit quid de rebus dubiis cuſtodire deberet, quàm uſurpatione præſumpta, quæ ſibi viderentur de ſingulis, obtinere.*

Celeberrimæ Gallorum conſultationis exemplum ſuppeditant Canones Synodi Romanorum, *ad Gallos Epiſcopos* inſcriptæ; qui à Sirmundo primùm editi ſunt : antiquiſſima eſt illa Synodus, quanquam non ſatis conſtat ad quem annum referenda ſit : ut ut ſit verò ex præfatione ipſius liquet non alium ob finem coactam illam fuiſſe, quàm ut Gallorum quæſita ſolverentur.

Anno Chriſti 452. Ruſticus Narbonenſis Leonem I. conſuluit per Hermetem Archidiaconum de novemdecim diſciplinæ articulis : quibus quidem ſingulis ſic eximiè reſpondit Leo, ut ejus reſponſa in jure Canonico totidem leges evaſerint. Idem verò Pontifex in altera Epiſtola, quæ eſt ad Epiſcopos Provinciæ Viennenſis, jamdiu apud Gallos invaluiſſe morem teſtatur conſulendi Sedem Apoſtolicam : *Nobiſcum itaque fraternitas veſtra recognoſcat,* inquit, *Apoſtolicam Sedem, pro ſui reverentiâ, à veſtræ etiam Provinciæ Sacerdotibus, innumeris relationibus eſſe conſultam.*

Anno Chriſti 506. Cæſarius Arelatenſis Symmachum Papam de diſciplina conſuluit : ſed alio quidem conſultationis genere. Neque enim tam dubia capita Symmacho proponit, quam aliqua jam ſancita Canonibus ab ipſo veluti renovari petit, ſeu

Digitized by Google

confirmari: ſic habet Cæſarii libellus. *Sicut à perſona Beati Petri Apoſtoli Epiſcopatus ſumit initium, ita neceſſe eſt, ut diſciplinis competentibus ſanctitas veſtra ſingulis Eccleſiis, quid obſervare debeant, evidenter oſtendat. In Gallia ſiquidem Provincia ab aliquibus perſonis Eccleſiaſtica prædia diverſis titulis alienantur: Ita fit, ut pro ſuo quis arbitrio devota mente relinquentium, & egentium neceſſitatibus deputatas imminuit facultates. Hoc poſtulamus ut fieri prohibeat Apoſtolicæ Sedis authoritas, niſi forſitan aliquid pietatis intuitu Monaſteriis fuerit largiendum. Illud etiam pari ſupplicatione depoſcimus, ut de laïca converſatione, qui in in ſingulis judicum officiis meruerint, aut certè rexerint ſub aliqua poteſtate Provincias, niſi multo antè tempore præmiſſa converſatione legitima, & vitâ examinatâ, nullus Clericus aut Epiſcopus ordinetur. Viduas etiam jamdiu religioſo habitu aſſumpto, & ſanctimoniales longo jàm tempore in Monaſteriis conſiſtentes, poſcimus ut unicuique conjugii cauſa, nec volentes ſibi jungere, nec invitas rapiendi libera ſit facultas. Illud etiam humili prece ſuggerimus, ut nulli per ambitum ad Epiſcopatum conceditur accedere, nec data pecunia ſibi potentes homines ſuffragatores adhibeant. Et ut hæc faciliùs poſſint cuſtodiri, Clerici vel Cives decretum facere, vel ſubſcribere, ſine Metropolitani notitia vel conſenſu, penitus non præſumant. Hæc omnia ultione diſtrictionis veſtræ fieri prohibete: quatenus & in Eccleſia veſtra, & in ſupradicta Provincia, diſciplina bonis actibus amica ſervetur.* Symmachus verò ad rem ſic repoſuit: *hortatur nos æquitas poſtulationis, deſiderio fraternitatis*

tuæ gratanter annuere de ſingulis, quæ ab Apoſtolica Sede concedi ſupplicas, quod à Patrum cautela & proviſione non diſcrepat. Et quamvis Eccleſiaſticæ regulæ pœnè omnia comprehendant, tamen ſuperfluum eſſe non credimus, dènuò quæ ſunt ſæpius interdicta repetere. Tum ea ipſa fieri prohibet Symmachus, vel decernit; quæ aut jubenda aut vetanda protulerat Cæſarius.

Anno Chriſti 538. Vigilius, qui tum adversùs Silverium pro Pontifice ſe gerebat, conſultus eſt à Theodeberto Galliarum in Auſtraſia Rege, *cujuſmodi pœnitentia poſſet illius purgare delictum, qui cum uxore fratris ſui illicitum præſumpſerat inire conjugium:* ita enim habet Vigilius ipſe in Epiſtola, quam ea de re ſcripſit ad Cæſarium Arelatenſem.

Anno 602. ad Gregorium Magnum relatum eſt de quodam Epiſcopo qui in capitis infirmitatem tantam inciderat, ut officio fungi ampliùs non poſſet: quæſitumque ab eo fuit quanam ratione ipſius Diœceſi ſubveniendum eſſet. Gregorii reſponſionem videre eſt in Epiſtola 7. lib. 11. quæ eſt ad Ætherium Lugdunenſem.

Anno 747. illuſtris fuit conſultatio Pippini majoris domus versùs Zachariam Papam de pluribus articulis Eccleſiæ diſciplinam ſpectantibus: reſponditque Zacharias Epiſtolâ directâ non ad Pippinum ſolum, ſed ad ipſum ſimul & ad Epiſcopos Galliarum. Reſponſionis viginti ſunt & ſeptem Capita: quæ *inter plura propoſita deflorata ſunt*, ut loquitur Zacharias. Obſervari autem hîc velim

Digitized by Google

Zachariam, in ſingulis illis reſponſionis capitibus nihil de ſuo edidiſſe, ſed adhibuiſſe in omnibus *vel Sanctorum Apoſtolorum & Beatorum Patrum ſanctiones, vel etiam probabilium Beatiſſimorum Pontificum decreta*, ut ipſius quoque verba uſurpem.

Ejuſdem Pontificis, ut & ipſius deceſſoris Gregorii 2. Epiſtolæ plures ſunt, quibus reſpondent conſultationibus pluribus Bonifacii, Epiſcopi primum, tum Archiepiſcopi, qui ad Provincias Germaniæ lucrifaciendas Chriſto deſtinatus erat.

Anno 754. Stephanus II. cum in Gallia degeret, interrogatus eſt de novemdecim articulis, qui in moribus dubii videbantur: totidemque reſponſa dedit in Villa Cariſiaco.

Anno 800. de Chorepiſcopis, eorumque muneribus relatio facta eſt ad Leonem III. de quibus quidem Galli Zachariam jam ante rogaverant: deinde verò Nicolaum I. rurſus adiverunt.

Anno 860. Epiſcopi regni Lotharii de his quæ in Synodo quadam Aquiſgranenſi facta erant ad Nicolaum Papam retulerunt, ipſumque per Theugaudum Trevirenſem de variis capitulis conſuluerunt, ac præſertim de negotio Teutbergæ, uxoris Lotharii, cujus repudium Lotharius meditabatur, quòd ab Hucberto fratre flagitium paſſa eſſet.

Anno 879. Joannem VIII. rogarunt Epiſcopi Gallicani, *utrum hi qui pro deffenſione Sanctæ Dei Eccleſiæ, & pro ſtatu Chriſtianæ religionis ac Reipublicæ in bello nuper ceciderant, indulgentiam poſſent conſequi delictorum.* Reſpondit Joannes VIII. Epiſt.

144. quæ inſcripta eſt, ad Epiſcopos in regno Ludovici conſtitutos.

Omitto cætera conſultationum Gallicanarum exèmpla: quæ locum dederunt Epiſtolis non paucis decretalibus, ut videre eſt in jure novo canonico. Unam ſubjicio duntaxat; quoniam reſponſio quæ ad illam data eſt ad Eccleſiæ Gallicanæ laudem ac libertatem non parum confert.

Ambianenſis Epiſcopus Alexandrum III. conſuluit de muliere, quæ ignorans nupſerat abſciſſo viro; quique deinceps in lepram inciderat. Sic autem reſpondit Alexander: *quòd Apoſtolicam Sedem conſulis ſuper iis, quæ dubia tibi exiſtunt, gratum gerimus, & acceptum, & tua exinde fraternitas non parum commendanda videtur. Ex tua ſiquidem parte nobis eſt intimatum, quòd quædam mulier tui Epiſcopatus cuidam viro nupſit, ignorans quod propter utriuſque inguinis rupturam genitalia ejus eſſent abſciſſa, nec ab eo cognita fuiſſet. Qui utique modò factus leproſus, ſe pariter, & ſua reddidit domui infirmorum. Mulier verò ad domum paternam reverſa, ſicut juvenis, alii viro nubere deſiderat, & conjugali affectu conjungi. Verùm licet Eccleſia Romana non conſueverit propter naturalem frigiditatem, nec propter alia maleficia legitimè conjunctos dividere; ſi tamen conſuetudo generalis Gallicanæ Eccleſiæ habet, ut hujuſmodi matrimonium diſſolvatur, nos patienter tolerabimus, ſi ſecundum illam conſuetudinem eidem mulieri, cui voluerit, nubendi in domino conceſſeris facultatem. Sicut enim puer; quia non poteſt reddere debitum, non eſt aptus conjugio,*

Digitized by Google

ſic quoque qui impotentes ſunt, minimè apti ad contrahenda matrimonia reputantur.

Tandem, ne quis fortè credat ſequentibus, ultimiſque temporibus minorem evaſiſſe reverentiam Epiſcoporum Gallicanorum; commemoranda eſt etiam hoc loci Eminentiſſimi Cardinalis Borbonii, Archiepiſcopi Rothomagenſis conſultatio, quâ ſimul cum ſua Provincia de pluribus gravioribus dubiis retulit ad Gregorium XIII. Conſultationem cum reſponſis habes inter acta Synodi Rothomagenſis, ad annum 1581.

Itaque pluſquam indubitatum eſt ambiguæ diſciplinæ quæſtiones è numero Majorum Cauſarum eſſe cenſendas: quandoquidem de his, ex omnibus Eccleſiæ univerſæ partibus nunquam non relatum eſt ad Sedem Apoſtolicam. In hoc autem officii genere Eccleſias Gallicanas præ cæteris enituiſſe probant conſultationum exempla quæ laudavimus: neque certè id mirum; *utpote cum Eccleſia Gallicana veluti quoddam totius Chriſtianitatis ſpeculum, ut in fidei fervore, ſic in devotione Sedis Apoſtolicæ alias non ſequatur, ſed antecedat*, quemadmodum teſtatur Gregorius IX. in Epiſtola ad Archiepiſcopum Remenſem.

V. Unum ſuper eſt quod anxium lectorem fortaſſis teneat; nunquid ſcilicet reſponſa Pontificum Romanorum qui conſuluntur, vim legum in Eccleſiis obtineant.

Ita quidem Romani vulgò contendunt, atque idcirco Imperatores imitati jus quoddam ac veluti codicem

codicem compoſuerunt ex hujuſmodi reſponſis.

Neque verò nos ab iis omnino diſſidemus, ſi modò Pontificum reſponſa non pugnent cum receptis probatiſque Canonibus, neque cum vetuſtis firmatiſque Eccleſiarum conſuetudinibus. Ac primò quidem, quorſùm amabo Eccleſiæ, ſaltem quæ conſulunt Summum Pontificem, ejus reſponſis ipſæ non obſequantur? Neque enim Epiſcopus Romanus conſulitur, ut juriſperitus quidam vel Patronus, ſed ut ſupremus quidam arbiter, atque ut præpoſitus Eccleſiaſticarum legum interpres: quidni ergo ipſius voci obediant, cum reſpondet? cur enim viam oſtendi ſibi quærunt, niſi ut monſtratam ſequantur?

Sed & cæteras quoque Eccleſias Summorum Pontificum reſponſis obtemperare valde conſentaneum eſt, niſi tamen contrariæ, ut jam dixi, eæque non improbæ conſuetudines apud illas vigeant. Etenim ubi Summi Pontifices ad Eccleſiarum quæſita fortè reſpondent, tum ipſi quidem leges novas non tam condunt, quàm antiquas explicant; eoſque interpretantur Canones qui omnibus poſiti ſunt. Ita enim ipſi vulgò profitentur. Ita Innocentius in Epiſtola ad Victricium: *propter eos igitur*, inquit, *qui vel ignorantiâ vel deſidiâ non tenent Eccleſiaſticam diſciplinam, & multa non præſumenda præſumunt, rectè poſtulaſti, ut in illis partibus, iſtiuſmodi, quam tenet Eccleſia Romana, forma ſervetur:* NON QUOD NOSTRA PRÆCEPTA ALIQUA IMPERENTUR, SED EA QUÆ PER DESIDIAM ALIQUORUM

Q

NEGLECTA SUNT, AB OMNIBUS OBSERVARI CUPIAMUS, QUÆ TAMEN APOSTOLICA ET PATRUM CONSTITUTIONE SUNT CONSTITUTA. Ita Liberius in Epiſtola ad Conſtantium: *nunquam mea ſtatuta*, inquit, *ſed Apoſtolica ut eſſent ſemper firmata & cuſtodita perfeci, ſecutus ordinem moremque majorum.* Ita Sanctus Leo in Epiſtola ad Epiſcopos Provinciæ Viennenſis: *non nova inſtituentes*, inquit, *ſed vetera renovantes; ut in ſtatus conſuetudine quæ à noſtris Patribus nobis eſt tradita, perduremus.* Ita denique Pontifices omnes in ſuis reſponſis Canones Patrumque ſententias aut laudant, aut ſaltem cauſantur. Atque ad hunc ſenſum explicanda eſt Novella Valentiniani conſtitutio quâ ſancitur, ut pro lege ſit quicquid ſanxit vel ſanxerit Apoſtolicæ Sedis authoritas.

ARTICULUS VI.

Quo Jure quáve conſuetudine uſi ſunt Galli in finiendis cauſis gravioribus Epiſcoporum?

SYNOPSIS.

I. *DISSERTATIONIS hæc eſt pars difficilior & potior.*

II. *Diſtinguetur per quatuor Epochas notiores ex hiſtoriis noſtris petitas.*

III. *Generalia quædam præmittenda.*

Digitized by Google

I. ECCE ad eam diſſertationis partem jam accedimus, quæ & majorem longè ſolertiam deſiderat, quia re ipſa difficultatis plus habet aliis quæ delibatæ ſunt, & majorem quoque prudentiam, quia cum veluti de regundis juriſdictionis ſupremæ finibus agatur, in uno graviorum cauſarum genere; ſi in alteram fortè partem, rationum licet pondere, inclinaveris, eorum qui contrariam tuentur, invidiam vix tandem effugies. Neque verò litigantes partes obſcuri nominis ſunt pauculæve authoritatis: hinc enim ſtat Romana curia cum ſuis aſſeclis: illinc Eccleſia Gallicana cum amplis regni ordinibus. Illa nempe graviores Epiſcoporum omnium cauſas Romano Pontifici, etiam quoad primam cognitionem, vindicat: hæc primam ejuſmodi cauſarum cognitionem, in Galliæ ſaltem finibus, juris eſſe contendit Synodorum ſeu Provincialium, ſeu Nationalium, appellatione quidem reſervata Summo Pontifici. Illa jus quoddam novum obtendit, cui antiqua jura ceſſiſſe tandem affirmat: hæc jus antiquum ſemel complexa, novum illud non admittit. Illa religionis caput jactat in Summo Pontifice, ipſiuſque voluntati parendum eſſe ait ab omnibus abſque diſcrimine: hæc fidelium omnium patrem veretur quidem, ſed ut filia, non ut ſerva: libertatemque ſuam tuetur tum antiquis Canonibus, tum veris Germaniſque Summorum Pontificum edictis, tum demum vetuſta præſcriptaque conſuetudine.

II. Iſthæc momenta utrinque expendenda ſunt;

Digitized by Google

& quoniam de jure moribuſque Gallorum in primis diſputandum eſt, opus reliquum diſtinxi per epochas notiores, è monumentis noſtris petitas : quæque ni lævus ſim, argumentum iſtud quod meditor non parum illuſtrabunt.

Prima erit ab exordio Eccleſiæ Gallicanæ ad uſque tempora Caroli Magni Imperatoris.

Secunda à Carolo Magno ad Hugonem Regem.

Tertia ab Hugone ad Franciſcum I.

Quarta à Franciſco I. ad noſtra uſque tempora : quo in intervallo quia occurret Concilium Tridentinum , de ipſius authoritate nonnihil diſſeretur : tandemque , poſt adducta tum Sorbonæ tum Cleri Gallicani recentia monumenta , diſſertationis vis omnis, qualis qualis erit, in uno veluti epilogo exhibebitur.

III. Priuſquam autem accedamus ad Gallorum deſcribendos mores , aliqua delineanda ſunt ſive ex generalioribus Eccleſiæ univerſæ regulis, ſive etiam ex peculiaribus Eccleſiarum illuſtriorum conſuetudinibus : à quibus nempe diſciplina Gallicana non nihil pendet.

Digitized by Google

ARTICULUS VII.

Generalia quædam de Epiſcoporum judiciis præmittuntur, quæ ad illuſtrandos Eccleſiæ Gallicanæ mores deinceps juvent.

SYNOPSIS.

I. *ETSI ante tempora Concilii Nicani nulla lex poſitiva fuerit de judiciis Epiſcoporum, certum tamen eſt, etiam tum, illa fuiſſe penes Epiſcopos Provinciales.*

II. *Non penès unum Epiſcopum Romanum, ut Novitii quidam ſcriptores fingunt.*

III. *Illam diſciplinam commendat Concilium Nicanū Can. 5.*

IV. *Eandem illuſtrat magis Concilium Antiochenum Can. 14.*

V. *Concilium Sardicenſe novam judiciorum Epiſcopalium formam inducere, vel firmare ſaltem viſum eſt, appellationes tribuendo Summo Pontifici.*

VI. *Lex Sardicenſis non ſtatim accepta videtur Orientalibus Eccleſiis, utpotè quæ peculiares leges in Synodis ſuis ſancitas potiùs ſequebantur.*

VII. *Exempla antiqua quæ contra proferuntur exquiſitæ appellationis formam reipſa non habent.*

VIII. *Sed habeant, ſi ita lubet, ſaltem ex ipſis conficitur primam cognitionem Cauſarum Epiſcopalium non pertinuiſſe ad Summum Pontificem.*

IX. *Ut perperam concludunt aliqui ex Iulii Epiſtolâ.*

X. *Et ex quibuſdam poſterioribus depoſitionum exemplis, putà Neſtorii, Acacii & Photii.*

XI. *Inſolentia facta, ſi quæ ſunt, jus non faciunt, neque in exemplum trahi debent.*

Digitized by Google

XII. *Africana Eccleſia tardiùs quoque Sardicenſem legem ſequuta eſt, Nicæno Canoni, propriæque diſciplinæ fortiùs adhæreſcens.*

XIII. *Ad uſque Vandalorum irruptionem.*

I. QUANQUAM, ſi tempora relegantur quæ Concilium Nicænum I. anteceſſêre, poſitiva lex nulla occurrit, quâ, non Epiſcoporum dicam, ſed ne Clericorum quidem judicandorum ratio præſcripta ſit: veruntamen certiſſimum eſt judiciorum Eccleſiaſticorum poteſtatem jam tum fuiſſe penes Epiſcopos: atque adeò, ſi qui fortè Superioris illius ordinis prævaricati ſint, eos à collegis ſuis pro ſceleris gravitate fuiſſe condemnatos. Etenim cum intelligerent Epiſcopi poſitos ſe à Spiritu Sancto ad regendam Eccleſiam Dei, ne his quidem ex ordine ſuo pepercerunt qui Eccleſiæ puritatem violare, aut ejus turbare pacem alicubi viſi ſunt. Ita quidem Novatianus Antipapa, Romæ primùm, tum in Conciliis quoque Italico & Africano, immo *per totum orbem à Sacerdotibus Dei abſtentus eſt*, ut loquitur Cyprianus. Ita Paulus Samoſatenus Antiochenus Epiſcopus in Concilio Antiocheno dejectus eſt, in ejuſque locum ſuffectus Domnus. Ita Privatus in Labeſitana Synodo: Feliciſſimus, Afrique alii Schiſmatici in Carthaginenſi ſummoti ſunt. Ita Baſilides & Martialis proſcripti apud Hiſpanias. Sunt enim hæc illuſtriora ferè exempla dejectorum Epiſcoporum priſcis illis temporibus: quæ cum ex omnibus Eccleſiæ

partibus adducta ſint, generali conſuetudine in Eccleſia univerſa receptum fuiſſe monſtrant ante Concilium Nicænum, ut Epiſcoporum graviores cauſæ in Synodis finirentur.

II. Si res eſſet mihi cum iis tantùm hominibus qui meliori quidem fide agentes, antiquitatem adverſari ſibi ultrò confitentur, Epiſcoporumque depoſitiones non niſi jure quodam novo & recentiori Apoſtolicæ uni Sedi adſcriptas volunt: ſatis eſſet mihi vel indicaſſe exempla iſthæc notiſſima depoſitionum, neque majori opera uſus foret ad confirmandum, ſupremam, Eccleſiæ initio, fuiſſe Synodorum authoritatem in Epiſcopis dejiciendis. Verùm quia nonnulli eò cæcitatis vel potiùs audaciæ prorumpere viſi ſunt poſtremis temporibus, ut ſcripſerint primam cognitionem accuſationum Epiſcopalium ab omni ævo pertinuiſſe ad Apoſtolicam Sedem: adeò ut Synodi Provinciarum aut Nationum iſtiuſmodi cauſas nuſquam attigerint, niſi vel jubente, vel permittente, ac veluti tolerante Summo Pontifice, iſtud ſomnium excutiendum eſt, explorandumque jam ab aditu, num reipſa Epiſcorum depoſitiones illæ, quæ primis Eccleſiæ temporibus contigere, ſolius Epiſcopi Romani authoritate decretæ ſint.

Equidem non inficior, ſi de Novatiani dejectione agatur, Cornelii authoritatem re ipſa in ea interfuiſſe: at certè quid mirum, cum Novatianus in urbe ipſa Romana tragœdias excitaret, inibi primò judicatum eum eſſe? Quanquam ne quidem

Digitized by Google

Cornelii Synodive Romanæ judicium alios Eccleſiæ Epiſcopos prohibuit, quominùs ipſi quoque Novatianum excommunicarent: nihil minùs enim abſtentus eſt poſtmodùm non in conciliis modò Italico & Africano, ſed ab omnibus Eccleſiæ Sacerdotibus, ut è Cypriano jam præfatus ſum.

Quod Paulum Samoſatenum attinet; narrat quidem Euſebius lib. 7. cap. 22. & 23. quomodo ab infinitis penè Epiſcopis Antiochiæ dejectus eſt; at ne mentionem quidem facit interlocutionis ullius Dionyſii Romani, qui tum ſedebat. Quin potiùs, finitâ omnino causâ, ei per Epiſtolam nuntiant Orientis Epiſcopi depoſitum à ſe ſe fuiſſe Samoſatenum ob impietates & flagitia, aliumque in ejus locum eſſe ſubſtitutum: *Iſtum igitur*, inquiunt, *tam Deo adverſarium, tamque contumacem neceſſe fuit expellere, & alium Epiſcopum qui huic Eccleſiæ Catholicæ præeſſet, in ejus locum ſubſtituere.* Nec eſt quod Palpator fortè aliquis objiciat Synodicam hanc Epiſtolam ab Orientis Epiſcopis Dionyſio ſcriptam eſſe ut ei morem gererent, ejuſque mendicarent authoritatem ad judicium ſuum confirmandum; nam eadem Epiſtola directa eſt quoque nominatim ad Maximum Alexandriæ Epiſcopum; immo ad omnes Chriſtiani orbis Epiſcopos, Preſbyteros & Diaconos. Ita enim habet inſcriptio Epiſtolæ relatæ ab Euſebio lib. 7. cap. 24. *Dionyſio, Maximo, & omnibus ubique in orbe terrarum collegis Epiſcopis, Preſbyteris & Diaconis, & univerſæ ac Catholicæ ſub cælo Eccleſiæ, &c.* Præterea Epiſcopi

Epiſcopi ipſi Orientales rationem aperiunt in ſua Epiſtola cur Dionyſium alioſque Eccleſiæ Catholicæ Antiſtites certiores faciant de electione Domini, déque Samoſateni exauctoratione, uti nempe cum illo communicent, ab hujus autem conſuetudine deinceps abhorreant: *ac vos*, inquiunt, *de ejus* (hoc eſt Domini) *electione per Epiſtolam certiores fecimus, ut illi ſcribatis, & ab illo litteras accipiatis communionis. Paulus autem ad Artemonem litteras ſcribat: & ſi qui Artemonis partibus faveant, cum eo deinceps communicent.* Ita verò ſcripſerat olim Cornelius ad Fabium Eccleſiæ Antiochenæ Epiſcopum, de Novatiani apud Occidentales proſcriptione; uti fidem facit Euſebius idem lib.6. cap.35. his verbis: *Epiſtolæ quidem Cornelii Epiſcopi Romani ſcriptæ ad Fabium Epiſcopum Eccleſiæ Antiochenæ ad nos pervenerunt; quæ tum acta Concilii Romæ habiti, tum quæ ab omnibus in Italia, in Africa, inque aliis locis de eo errore decreta erant, evidenter declarant.*

Jam verò ſi de Privato, Feliciſſimo aliiſque Epiſcopis agatur qui in Africa dejecti ſunt: nemo quidem dicere hactenus vel ſcribere auſus eſt, depoſitos eſſe illos Romani Pontificis authoritate. Apertiùs enim contradicit Cyprianus, qui Epiſt. 55. quæ eſt ad Cornelium, eos potiùs exagitat qui poſt Africana judicia Romam navigare auſi erant: *quæ enim cauſa*, inquit, *veniendi*, Romam nempe, *& Pſeudo-Epiſcoporum contra Epiſcopos factum nuntiandi? aut enim placet illis quod fecerunt, & in ſuo ſcelere perſeverant: aut ſi diſplicet & recedunt, ſciunt*

quò revertantur. Nam cum ſtatutum ſit omnibus nobis, & æquum ſit pariter ac juſtum, ut uniuſcujuſque cauſa illic audiatur, ubi eſt crimen admiſſum; & ſingulis Paſtoribus portio gregis ſit adſcripta, quam regat quiſque & gubernet, rationem ſui actus domino redditurus: oportet utique eos quibus præſumus non circumcurſare, nec Epiſcoporum concordiam ſua ſubdola & fallaci temeritate collidere, ſed agere illic cauſam; ubi & accuſatores habere & teſtes ſui criminis poſſint. Et paucis interjectis, addit: *jam cauſa eorum cognita eſt, jam de eis dicta ſententia eſt, nec cenſura congruit Sacerdotum mobilis atque inconſtantis animi levitate reprehendi.* Quaſi dicat Cyprianus, ſententiam ab Africanis latam contra Feliciſſimum & alios tenere ſic oportere, ut ne ab Epiſcopo quidem Romano infringi debeat.

Eadem fuit ratio judicii quod contra Baſilidem & Martialem in Hiſpaniis latum erat. Idem enim Cyprianus ab Hiſpanis ea de re interpellatus, in iſtos quoque Epiſt. 68. invehitur, quòd Romam dejecti confugiſſent, *Stephanumque collegam*, ut ait, *longè poſitum, & geſtæ rei ac tacitæ veritatis ignarum feſelliſſent.*

Conſtat itaque Epiſcoporum depoſitiones, ante Concilii Nicæni tempora, non modò decretas eſſe in Provinciis abſque ulla procuratione Summi Pontificis: ſed ne ad ipſum quidem tum temporis fuiſſe referendas.

III. Diſciplinam hanc illuſtrat ſtabilitque magis Concilii Nicæni Canon. 5. ſic enim fert primò:

Digitized by Google

de iis qui communione privantur, ſeu ex Clero ſeu ex Laïco ordine, ab Epiſcopis uniuſcujuſque Provinciæ ſervetur hæc ſententia ſecundùm Canonem qui pronuntiat, ut hi qui ab aliis abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. Quibus quidem verbis ſignificatur jam tum ante Concilium Nicænum Eccleſiaſticas pœnas inflictas fuiſſe à Provinciarum ſingularum Epiſcopis: eos verò qui ſive ex Clero ſive ex Laïco ordine ab unis Epiſcopis ligati erant, aut abjecti, ab aliis nec ſolvi potuiſſe nec reſtitui. Hac autem lege, quam quidem firmat Concilium, ne Epiſcopus quidem Romanus excipitur: atque adeo ne is quidem evertere potuit quæ ab aliis Epiſcopis rectè Juſtéque fuerunt conſtituta. Deinde verò Canon idem judiciorum Eccleſiaſticorum formam præſcribit clariùs his verbis: *ut hoc decentiùs examinetur, rectè habere viſum eſt, ut ſingulis annis per unamquamque Provinciam bis in anno Synodi fiant, ut omnes in unum convenientes Epiſcopi Provinciæ, ejuſmodi quæſtiones examinent.*

At ne in his quidem Epiſcopi Romani mentio fit: non privilegium ei ullum tribuitur: non Epiſcoporum ipſi reſervantur cauſæ: ſed Eccleſiaſtica negotia, & maximè quæ infligendas pœnas ſpectant, unis Provinciarum Synodis generatim addicuntur.

IV. Speciatim verò diſtinctiúſque Epiſcopalium judiciorum ratio præſcripta eſt in Concilio Antiocheno ad annum Chriſti 341. cujus quidem Canones unà cum Nicænis antiquo Eccleſiæ codici inſerti ſunt: atque ita in Concilio Chalcedonenſi

olim approbati. Sic enim edicitur Antiocheni Concilii Can. 14. *Si quis Epiſcopus de quibuſdam criminibus judicetur, deinde contingat Epiſcopos Provinciæ de eo diffidere; illis quidem eum, de quo fertur ſententia, innocentem pronuntiantibus; his verò, reum: pro tota componenda controverſia, placuit Sanctæ Synodo, ut Epiſcopus Metropolitanus è vicinâ Provinciâ judices alios convocet; qui controverſiam tollant, & quod cum Provinciæ Epiſcopis probatum fuerit, confirmet.* Ita etiam habet Canon. 15. *Si quis Epiſcopus aliquorum criminum accuſatus, ab omnibus Provinciæ Epiſcopis condemnatus fuerit, & omnes unam conſentientem adversùs eum ſententiam tulerint: is ne ampliùs ab aliis judicetur: ſed Provinciæ Epiſcoporum firma maneat ſententia.* Atqui profectò duabus hiſce legibus, quæ quidem ambæ nitidæ ſunt & apertæ, judicandorum Epiſcoporum forma ſic traditur, ut ne in una quidem Apoſtolicæ Sedis aut Romani Pontificis nomen prolatum ſit: immo verò jubet utraque, quiſquis tandem caſus contingat, in Provinciis retinendas finiendaſque Epiſcoporum qualeſcunque cauſas. Vel enim Epiſcopi Provinciæ alicujus diffidebunt in collega judicando; tumque jubetur Metropolitanus è vicinâ Provinciâ judices alios advocare qui controverſiam tollant; ipſum verò confirmare oportet, quod à pluribus judicatum fuerit: vel conſentient omnes in condemnando reo; tumque firma jubetur ſtare lata ſententia, cauſæque ſic finitæ cognitio vel retractatio Epiſcopi aliis omnibus, excepto quidem nullo, interdicitur

V. Tandem Concilium Sardicenſe anno Chriſti 347. diſciplinam hanc immutare, novamque judiciorum formam inducere viſum eſt Canonibus 3.4. & 7. cum enim antea Epiſcoporum qualeſcunque cauſæ in Synodis Provincialibus omnino finirentur, officioſa voluntate Epiſcoporum Occidentalium qui Sardicam frequentes convenerant, Epiſcopo Romano delata eſt pars aliqua cognitionis earum ſaltem cauſarum quæ graviores forent, & ob quas forſan Epiſcopos in Synodis Provinciarum deponi contingeret. Deſcribendi ſunt Canones illi Sardicenſes; tum ut lector judicare ipſe poſſit, nunquid re ipſa novi aliquid contineant quod à Superiorum temporum legibus abhorreat; tum ut, iis veluti poſitis principiis, agere liberiùs deinceps poſſim ac ſecuriùs.

Canon 3. Sardicenſis: *Oſius Epiſcopus dixit, illud quoque neceſſariò adjiciendum eſt, &c.* Tum, quæ ad inſtitutum noſtrum ſpectant: *Quod ſi aliquis Epiſcopus judicatus fuerit in aliqua cauſa, & putat ſe bonam cauſam habere, ut iterum concilium renovetur; ſi vobis placet, ſancti Petri Apoſtoli memoriam honoremus, ut ſcribatur ab his qui cauſam examinarunt, Iulio Romano Epiſcopo: & ſi judicaverit renovandum eſſe judicium, renovetur, & det judices. Si autem probaverit talem cauſam eſſe ut non refricentur ea quæ acta ſunt; quæ decreverit confirmata erunt. Si hoc omnibus placet? Synodus reſpondit: placet.*

Canon 4. Sardic. *Gaudentius Epiſcopus dixit: Addendum, ſi placet, huic ſententiæ, quam plenam*

ſanctitate protuliſti; ut cùm aliquis Epiſcopus depoſitus fuerit eorum Epiſcoporum judicio, qui in vicinis locis commorantur, & proclamaverit agendum ſibi negotium in urbe Roma: alter Epiſcopus in ejus cathedra, poſt appellationem ejus qui videtur eſſe depoſitus, omnino non ordinetur; niſi cauſa fuerit in judicio Epiſcopi Romani determinata.

Canon 7. Sardic. *Oſius Epiſcopus dixit: Placuit autem, ut ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & judicaverint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo eum dejecerint: Si appellaverit qui dejectus eſt, & confugerit ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ, & voluerit ſe audiri: ſi juſtum putaverit, ut renovetur examen, ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima & propinqua provincia ſunt, ut ipſi diligenter omnino requirant, & juxta fidem veritatis definiant. Quod ſi is qui rogat cauſam ſuam iterum audiri, deprecatione ſua moverit Epiſcopum Romanum, ut è latere ſuo Preſbyterum mittat: erit in poteſtate Epiſcopi quid velit, & quid æſtimet. Et ſi decreverit mittendos eſſe, qui præſentes cum Epiſcopis judicent, habentes ejus authoritatem, à quo deſtinati ſunt; erit in ſuo arbitrio. Si verò crediderit Epiſcopos ſufficere, ut negotio terminum imponant; faciet quod ſapientiſſimo conſilio judicaverit.*

Ex una comparatione iſtorum Canonum cum iis quæ tum ex Nicæno, tum ex Antiocheno Concilio retulimus ſtatim liquet Epiſcopo Romano, in Epiſcoporum aliorum judiciis, privilegii collatum eſſe aliquid, quod ipſi antea, ſaltem ex poſitivis

Digitized by Google

Eccleſiæ legibus non competebat : Nempè ut Epiſcoporum dejectorum cauſæ ad ejus nutum retractari poſſent, ſi Epiſcopi dejecti ipſum fortè appellarent.

Non hîc diſputabo longiùs, an facultas illa renovandi judicia Epiſcoporum dejectorum, quam Sardicenſes Canones Epiſcopo Romano tribuunt, poſita ſit modò in jure quodam reviſionis, quale Imperatoribus olim competebat; uti quidem ſcripſit illuſtriſſimus Marca lib. 7. cap. 3. An verò Canonibus Sardicenſibus revera ſancita ſit appellationum lex, ut reliquis ferè placet magis. Etenim perinde eſt mihi ad inſtitutum, ſi modò conſtet primam cognitionem cauſarum Epiſcopalium Synodis Provincialibus uſque conſervatam : ſummo autem Pontifici non niſi ſecundam aliquam indultam eſſe. Quanquam, ut verum fatear, ad eam opinionem accedo magis, quæ ad Canones Sardicenſes appellationum inſtitutionem refert. Tum quia Can. 7. verbum *Apellare* uſurpatur. *Si appellaverit qui dejectus eſt, & confugerit ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ, &c.* Tum quia vicit reipſa hæc opinio, eique vulgò ſubſcribunt ſacri juris interpretes.

Non eſt etiam inſtituti mei examinare hîc an appellationes ita ſancitæ ſint primò in Concilio Sardicenſi, ut earum veſtigium nullum in Eccleſia priùs extiterit : an verò conſuetudinem jam ex parte receptam confirmaverint Patres Sardicenſes, ut recentiores aliqui ſuadere conantur exemplis

nonnullis, putà Marcionis, Baſilidis & Martialis, Athanaſii, &c. qui ante Sardicenſem legem ad Epiſcopum Romanum videntur appellaſſe. Ut ut ſit enim, etiam fatentibus illis qui poſteriorem opinionem deffendunt, manebit certum graviores Epiſcoporum cauſas, uſque à primis Eccleſiæ temporibus, relatas non fuiſſe ad Sedem Apoſtolicam, niſi poſt Epiſcopalia judicia: quod mihi quidem hactenus ſufficit.

Conſtat ſaltem apud omnes formam aliquam certam judiciorum Epiſcopalium accuratiùs præſcriptam eſſe Canonibus Sardicenſibus: quæ quidem in iis conſiſtit.

I. Ut Epiſcopi accuſati judicentur priùs in Synodis Provinciarum: Immo, ſi res ita poſtulet, etiam deponantur.

II. Ut, ſi Epiſcópus in Synodo Provinciæ depoſitus putat ſe bonam cauſam habere, vel ipſius judices ad Epiſcopum Romanum ſcribant, ſi forte placeat ipſi renovare judicium: vel certè dejecto ipſi Epiſcopo liberum ſit appellare ſummum Pontificem, ad eumque confugere.

III. Ut, interpoſita ſemel appellatione Epiſcopi depoſiti ad Romanam ſedem, alter in ejus locum non ſubſtituatur, quamdiu Romani Pontificis judicio finita cauſa non fuerit.

IV. Denique, ut, ſi Romanus Pontifex renovandum judicium cenſuerit, vel ſcribat ipſe ad Epiſcopos finitimæ provinciæ qui rem juxta veritatis fidem definiant: vel Epiſcopi dejecti precibus forte

Digitized by Google

fortè commotus Preſbyterum è latere ſuo mittat, immo & plures, ſi lubet, qui cum Epiſcopis rem totam in Provincia judicent ac definiant.

VI. Non ſic grata fuit lex iſta Eccleſiis Orientalibus, quæ quidem ab Occidentalibus nuper defecerant, quæque talem conſuetudinem non habebant ipſæ, ut judicia ſua ab Occidentalibus, minúſque à Romano ſolo Pontifice, retractari paterentur.

Et verò conſtituerant illæ ſibi peculiares leges ac regulas de Epiſcoporum judiciis: præter enim Antiochenos Canones quos ante laudavimus, alios ediderant non nihil quidem diſſimiles, tum in Concilio Conſtantinopolitano 1. tum in Concilio Chalcedonenſi. In Concilio quidem Conſtantinop. Epiſcoporum judicia ſic ordinantur Can. 6. qui Canon tametſi omiſſus ſit à Dionyſio exiguo, habetur tamen in collectione Græca ſeu Trullana: *Iubet Sancta Synodus primùm quidem apud Provinciæ Epiſcopos accuſationem perſequi, & apud eos probare crimina Epiſcopi qui accuſatur. Quòd ſi evenerit ut Provinciales Epiſcopi crimina, quæ Epiſcopo intentata ſunt, corrigere non poſſint; tunc ipſos accedere ad majorem Synodum Diœceſeos illius Epiſcoporum pro hac cauſa convocatorum.* Ibi certè mentio nulla fit Romani Epiſcopi, ne quoad appellationes quidem: remittitur enim ad Concilium Diœceſeos, quod in Synodo Provinciæ finiri non poterit. Sed neque Romani Epiſcopi mentio ulla fit in Canone 9. Chalcedon. qui eodem de argumento editus eſt;

ita enim habet Canon ille : *quòd ſi Clericus habet querelam adverſùs Epiſcopum proprium , vel adverſùs alterum , apud Synodum Provinciæ judicetur. Quòd ſi adverſùs ejuſdem Provinciæ Metropolitanum Epiſcopus, vel Clericus habet querelam , petat Primatem Diœceſeos, aut Sedem Regiæ urbis Conſtantinopolitanæ , & apud ipſum judicetur.* Nihil habet novi Canon iſte , niſi quod Metropolitanorum cauſas à communi lege excipit : ſed ne illas quidem remittit ad Summum Pontificem : eas enim vel ad Primatem, vel ad Sedem Conſtantinopolitanam deferri jubet.

Longè quidem veriſimilius eſt celebrata eſſe Epiſcoporum judicia in Oriente juxta hos Canones, quàm juxta leges Sardicenſes. Neque juvat quicquam quòd Canones Sardicenſes in Trullana collectione , immo & in Photii nomo-canone adjecti ſunt : nam & illic reperiuntur quoque Antiocheni, Conſtantinopolitani & Chalcedonenſes.

VII. Non ignoro proferri ab aliquibus exempla nonnulla , quibus confici putant appellandi morem etiam invaluiſſe apud Orientales ferè circa tempora Concilii Sardicenſis , ut Euſthatii Sebaſteni , Flaviani Conſtantinopolitani , Theodoreti, Chryſoſtomi , Ioannis Alexandrini cognominati Talaiæ , & ſimilium, ſi qui ſint : qui quidem omnes ad Apoſtolicam Sedem videntur confugiſſe. At certè audacter dixerim vix in aliquo ejuſmodi exemplorum veram appellationum formam reperiri; eamque præſertim quæ Canonibus Sardicenſibus adſtructa eſt. Si quis autem roget quo igitur no-

mine præſtantes tot Epiſcopi & Antiſtites Romam confugerint poſtquam in Oriente dejecti ſunt: reponam ego id ferè naturale mortalibus, ut cum iniquiùs actum eſſe ſecum arbitrantur, apud eos expoſtulent penès quos potior eſt authoritas. Atque ita Epiſcopi qui habitos ſe malè crediderunt in Synodis Provincialibus, modò quidem ad Imperatores, modò ad Primarias & Apoſtolicas Sedes, modò denique, ſæpiuſque ad Romanam Sedem querelas detulerunt: ſæpius, inquam, ad Romanam Sedem, tum quia omnium facilè princeps eſt, tum quia vel agebatur de violatis Canonibus, quorum executioni invigilare præ cæteris oportet Romanum Epiſcopum, vel de fidei cauſis & quæſtionibus; quas quidem ſingulari quodam jure ad Petri cathedram, veluti ad unitatis centrum referendas ante dixi: hanc enim ob rem qui pravæ fidei olim accuſabantur, illuc pergebant ſæpius, fidem ſuam probaturi; Eccleſiæque Romanæ communionem ardentiùs expetebant.

VIII. Iſta perſtringo curſim, quoniam ad Gallicos mores properanti mihi extranearum Eccleſiarum conſuetudines indicaſſe ſatis erit: eaque in illis adnotaſſe, quæ ad conſilium cœptum juvare poſſunt. Itaque prolata ex Oriente exempla non morabor ampliùs; illa, per me licet, appellationum formam contineant; ſiquidem ita placet Romanæ curiæ defenſoribus: ergo, vel ipſis confitentibus Epiſcoporum cauſæ in Oriente à Synodis Provinciarum judicabantur; dejectique Epiſcopi,

Digitized by Google

nonniſi poſt latam à Collegis ſententiam, ad Romanum Pontificem provocabant; quod ego unum jam contendo.

IX. Non eſt itaque quòd ampliùs jactetur famoſa Julii Epiſtola (non ſpuria illa quidem, ſed ea quæ reperitur apud Athanaſium) in qua ſcilicet Julius Orientales videtur arguere, quod inconſulto ſe Athanaſii cauſam cognoviſſent contra conſuetudinem: non eſt, inquam, quòd inde arguatur, ab aliquibus primam cognitionem graviorum Cauſarum Epiſcopalium jam tum ex Orientis conſuetudine delatam eſſe ad Summum Pontificem. Ecce enim ab hoc jure, ſi tamen aliquod fuiſſet, ipſi jam recedunt acriores illi Provinciæ dignitatis vindices, cum vel appellationum ipſarum uſum ac diſciplinam, non ad Sardicenſes modò Canones, ſed ad conſuetudinem etiam anteriorem relatam volunt. Dixi (ſi tamen jus aliquod ejuſmodi fuiſſet) neque enim hactenus conſtitit ſatis apud peritos, quomodo Julius Pontifex tribuerit ſibi quaſi vi conſuetudinis alicujus poteſtatem dejiciendorum Epiſcoporum in Oriente, Epiſcoporum inquam Eccleſiarum inſigniorum: nam & Paulus Samoſatenus, & Euſthatius, uterque Patriarcha, Antiochiæ depoſiti erant; neque tamen Epiſcopi Romani authoritas uſquam acceſſerat. Sed neque Alexandrinæ ipſius Eccleſiæ Epiſcopus ullus dejectus erat ante Athanaſium: quare ne ad Eccleſiam quidem Alexandrinam mos ille coërceri poteſt quem cauſatur Julius. Revera quidem ubi Dionyſius

Digitized by Google

Alexandrinus agens contra Sabellianos ad impietatem Arianam deflectere viſus eſt, ſcripſerunt Alexandrini ad Dionyſium Romanum: ſed neque depoſitus eſt Dionyſius Alexandrinus, neque judicium ullum adverſùs ipſum prolatum eſt. Monuerunt ſcilicet Alexandrini Dionyſium Romanum, ut communi cauſæ ſuccurreret: fidem verò ſuam ſcriptis apologiis ſic benè purgavit Dionyſius, ut laudari meruerit potiùs quam damnari. Quòd ſi ad unum ejuſmodi factum attendit Julius, is profectò neque conſuetudinem cauſari potuit ullam, neque de Orientalibus ob aliud conqueri, niſi quòd in Athanaſii Cauſa Majorum ſuorum urbanitatem & vigilantiam imitati non eſſent: qui ſcilicet in communi cauſa, ubi Dionyſii fides in ſuſpicionem adducta eſt, ad Apoſtolicam Sedem litteras direxerant.

X. Nec eſt etiam quod urgeantur magis exempla quædam depoſitionum ex Oriente, quæ poſteriora ſunt: quaſi verò illis Apoſtolicæ Sedi jus aſſertum ſit Epiſcopos dejiciendi Eccleſiarum Orientalium: quale verbi gratiâ Neſtorii videtur factum, qui à Cæleſtino proſcriptus eſt: quale Acacii, qui à Felice: quale demum Photii qui ab Adriano I. Etenim Romani Pontifices diſciplinam Sardicenſem amplectendo, ſive jus appellationum induxerit illa, ſive confirmaverit; uno ſe tandem appellationum jure contentos monſtraverunt. Immo ne poſt Schiſma quidem amplius aliquid ſibi vindicarunt, quoties de ambarum Eccleſiarum unione agitatum eſt: ut liquet præſertim ex Canone 5. Concil.

4. Lateran. cui Innocentius III. præfuit : tum verò ex iis etiam quæ ſive in Concilio Lugdunenſi, ſive demum in Florentino ſtatuta ſunt.

At ne illa quidem facta, Neſtorii ſcilicet, Acacii & Photii communem ordinariamque judiciorum Epiſcopalium legem quicquam offendunt. Nam, ut omittam in eis omnibus actum eſſe de fide, quæ ſi in periculum adducatur, ab omnibus Eccleſiæ Epiſcopis, & præſertim ab Epiſcopo Romano modis omnibus vindicanda eſt : Neſtorii factum quod primum laudatum eſt, Eccleſiæ Romanæ adulatoribus non multùm favet : tum quia querela de Neſtorio non ad Cæleſtinum primò delata eſt, ſed ad Cyrillum Alexandrinum, qui deinde ad Cæleſtinum ſcripſit, ut refert Liberatus : tum quia poſt Cæleſtini ſententiam, nihil minùs à Concilio rurſum depoſitus eſt Neſtorius : tum denique quia in eadem Neſtorii cauſa Joannes Antiochenus & Cyrillus Alexandrinus mutuò ſeſe dejecerunt, quia invicem ſe hæreſeos accuſabant. Ex quo quidem inferre licet proſcribendi ac dejiciendi jus, ubi de fide actum eſt, non uni Romano Pontifici, ſed & aliis quoque Antiſtitibus uſurpatum.

Non favet magis Acacii depoſitio : utpotè quæ à Felice decreta eſt, non ut authore conſtitutionis alicujus, verùm ut executore ſententiæ quæ à Concilio Chalcedonenſi contra Eutychianos omnes lata erat, ut ipſe adnotat Gelaſius in commonitorio ad Fauſtum : cum enim ægrè ferret Euphemius

Digitized by Google

Conſtantinopolitanus Patriarcha deceſſorem ſuum Acacium ab uno proſcriptum eſſe, putà ab uno Romano Pontifice; deceſſorem ipſe ſuum Felicem ſic excuſat Gelaſius, quod *per numeroſam ſententiam Sacerdotum Eutychiani erroris damnatis authoribus, deceſſorem ſuum conſtaret executorem fuiſſe veteris conſtituti, non novæ conſtitutionis authorem.*

Quod ad Photium tandem ſpectat, nihil mirum eſt, cum ipſe ſchiſmaticorum ſtipatus turmâ, Imperatoriſque gratiâ innixus omnia ſus déque verteret Conſtantinopoli, Ignatius verò iniquè pulſus, affectuſque crudeliter omni ferè auxilio deſtitutus videretur: nihil mirum inquam, ſi tali exigente caſu, Romani Pontificis authoritas intereſſe tum viſa eſt: cum nempe ordinariæ viæ non ſupereſſent, ſive ad Photii reprimendam audaciam, ſive ad innocentiam Ignatii vindicandam. Neque enim diffiteri quis poteſt quin procurationis ſit Romani Pontificis toties per ſe ſubvenire, quoties inſolentes fortè caſus occurrunt, qui Provinciales conventus, ſancitumque Canonibus judiciorum Epiſcopalium ordinem turbant vel præpediunt. Immo & concurrere tum debent, ut poſſunt, Eccleſiarum aliarum Epiſcopi, ne ſcilicet ordinariis illis deficientibus remediis, malum fundatur latiùs; atque ita vel fides, vel diſciplinæ vigor detrimentum tandem aliquod patiatur.

XI. Hoc autem advertere hîc, immo & inculcare ſæpiùs neceſſum eſt. Quippe non deſunt ex adverſariis, qui ex eo quòd ad inſolentes iſtiuſmodi

caſus accedere interdum viſa ſit Eccleſiæ Romanæ authoritas, concludant ſtatim ipſius unius eſſe cognoſcere cauſas planè omnes quæ majores ſunt: cæterarum autem Sedium Epiſcopos eas non attingere, niſi ex aliqua veluti diſpenſatione: quaſi verò quæ extra ordinem contingunt, communem legem tollant; liceatve ex neceſſitate ipſa, quæ legem neſcit, legem aliquam componere. Ne ampliùs itaque pro legibus obtrudantur inſolentia quædam facta quæ præter leges ſunt: attendere ſiquidem nos oporter non quæ præter ordinem in Epiſcoporum judiciis contigere, ſed quid leges Eccleſiaſticæ de illis, quid Canones, quid legitimæ Eccleſiarum conſuetudinès ferant & imperent.

Itaque cum de Orientalis Eccleſiæ moribus occaſione data jam agatur, eos metiri non oportet ex judiciis quibuſdam Epiſcoporum inſolentibus: verùm potiùs ex legibus quæ hoc de argumento in Synodis Orientalibus ſancitæ ſunt, putà in Synodo Nicæna, in Antiochena, in Conſtantinopolitana prima, demumque in Chalcedonenſi. Niſi etiam fateri velimus Sardicenſes Canones apud Orientem invaluiſſe tandem: quod ego quidem obſtinatè non inficier. Ut ut ſit autem, ſive Orientalium Synodorum leges in Oriente viguerint, ſive obtinuerint ibi tandem Canones Sardicenſes, conſtabit ſemper primam Epiſcopalium Cauſarum cognitionem ex Oriente ad Apoſtolicam Sedem lege nulla fuiſſe perferendam.

XII. Ut verò ad Eccleſias Occidentales tandem tranſeamus,

tranſeamus; certum eſt Sardicenſes Canones & citiùs & faciliùs apud eas obtinuiſſe: nam & ab Occidentalibus ipſis Epiſcopis editæ erant, & Eccleſiæ cæteræ Occidentales Apoſtolicæ Sedis gloriæ minùs invidebant, cum ab illa pleræque fidei lumen, Chriſtique doctrinam accepiſſent.

Non diſſimulandum eſt tamen quin Africana Eccleſia Sardicenſem diſciplinam ægriùs paulò tardiùſque amplexa ſit. Nemo enim ignorat quæ occaſione Appiarii Preſbyteri in Africa contigerint. Is ab Urbano Epiſcopo dejectus erat: appellavit ad Zozimum: Zozimus eum abſolvit, miſitque legatos ſeu executores ad Africam qui eum reſtituerent: protulere iſti commonitorium in quo Sardicenſes Canones quaſi Nicæni laudabantur. Hæſere quidem Africani, obſecuti tamen interim, dum res dilucidior fieret: eam ob rem Apoſtolicas alias Eccleſias conſulunt, num fortè integriora penès illas exempla eſſent Synodi Nicænæ. Certiores autem facti, revera de appellationibus ad Sedem Romanam in toto Concilio Nicæno planè nihil contineri, ſcribunt ad Cæleſtinum (Zozimus enim, & Bonifacius qui medius interceſſerat, è vivis exceſſerant) rogántque illum ne Africana judicia deinceps retrctare velit. Epiſtolæ verba hîc deſcribo quia Eccleſiæ Africanæ mens ac diſciplina intelligi aliunde meliùs vix poterit: *Præfato itaque debitæ ſalutationis officio, impendio deprecamur, ut deinceps ad veſtras aures hinc venientes non faciliùs admittatis, nec à nobis excommunicatos in communionem ultrà*

velitis excipere : quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum facilè advertet venerabilitas tua. Nam & ſi de inferioribus Clericis, vel Laicis videtur ibi præcaveri; quantò magis hoc de Epiſcopis voluit obſervari : ne in ſua Provincia à communione ſuſpenſi à tua ſanctitate præproperè, vel indebitè videantur communioni reſtitui. Preſbyterorum quoque & ſequentium Clericorum improba refugia, & ſicut te dignum eſt, repellat ſanctitas tua, quia & nulla Patrum definitione hoc Eccleſiæ derogatum eſt Africanæ : & decreta Nicæna, ſive inferioris gradus Clericos, ſive ipſos Epiſcopos ſuis Metropolitanis apertiſſimè commiſerunt ; prudentiſſimè enim juſtiſſimèque viderunt quæcunque negotia, in ſuis locis, ubi orta ſunt, finienda. Nec unicuique provinciæ gratiam S. Spiritus defuturam, quâ æquitas à Chriſti Sacerdotibus, & prudenter videatur, & conſtantiſſimè teneatur : maximè, quia unicuique conceſſum eſt, ſi judicio offenſus fuerit cognitorum, ad Concilia ſuæ Provinciæ, vel etiam univerſale provocare. Niſi fortè quiſquam eſt, qui credat, unicuilibet poſſe examinis inſpirare juſtitiam, & innumerabilibus congregatis in Concilium Sacerdotibus denegare. Aut quomodo ipſum tranſmarinum judicium ratum erit, ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ vel propter ſexus, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multis aliis impedimentis adduci non poterunt? Nam ut aliqui tanquam à tuæ ſanctitatis latere mittantur, nulla invenimus Patrum Synodo conſtitutum. Quia illud, quod pridem per eundem Coëpiſcopum noſtrum Fauſtinum, tanquam ex parte Nicæni Concilii, exinde tranſmiſiſtis, in Conciliis

verioribus, quæ accipiuntur Nicæni, à Sancto Cyrillo Coëpiſcopo noſtro Alexandrinæ Eccleſiæ, & à venerabili Attico Conſtantinopolitano Antiſtite, ex authentico miſſis: quæ etiam ante hoc per Innocentium Preſbyterum, & Marcellum Subdiaconum, per quos ad nos ab eis directa ſunt, venerabilis memoriæ Bonifacio Epiſcopo deceſſori veſtro à nobis tranſmiſſa ſunt, in quibus tale aliquid non potuimus reperire. Executores etiam Clericos veſtros quibuſque petentibus nolite mittere, nolite concedere: ne fumoſum typhum ſeculi in Eccleſiam Chriſti, quæ lucem ſimplicitatis, & humilitatis diem, Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere: nam de fratre noſtro Fauſtino, (amoto jam pro ſuis nefandis nequitiis de Chriſti Eccleſia dolendo Apiario) ſecuri ſumus, quod eum probitate, ac moderatione tuæ ſanctitatis, ſalva fraterna charitate, ulteriùs Africa minimè patiatur.

Ex his videre eſt primò Sardicenſem de appellationibus legem Africanis Eccleſiis acceptam tunc nondum fuiſſe; immo ne cognitam quidem fuiſſe ſuadent Epiſtolæ hæc verba: *nam ut aliqui tanquam à tuæ ſanctitatis latere mittantur, nulla invenimus Patrum Synodo conſtitutum.*

Colligere eſt ſecundò tum Clericorum tum Epiſcoporum cauſas apud Afros judicatas eſſe in Synodis Provinciarum: atque hunc agendi morem decretis Nicænis commendatum eis fuiſſe, quæ, ut habet Epiſtola, *ſive inferioris gradus Clericos, ſive ipſos Epiſcopos ſuis Metropolianis apertiſſimè commiſerunt.*

Colligere eſt tertiò liberum fuiſſe tum Clericis,

Digitized by Google

tum Epiſcopis, ſi habitos ſe iniquiùs putarent à primis ſuis judicibus, ad Concilia Provinciæ ampliora, vel etiam ad univerſale Africæ totius Concilium provocare: *quia unicuique conceſſum eſt, ſi judicio offenſus fuerit cognitorum, ad Concilia ſuæ Provinciæ, vel etiam univerſale provocare.* Hæc diſciplina ætate Sancti Cypriani jam vigebat in Africa, ut ante obſervavimus ex ejus Epiſtolis, ac præſertim ex Epiſtol. 55. ubi ſententiam adducit quam in Epiſtola ad Cæleſtinum Africani repetunt, ſcilicet *quæcunque negotia in ſuis locis ubi orta ſunt, finienda.*

Eadem verò diſciplina ſancita eſt magis, magiſque explicata in pluribus Africæ Conciliis, ut videre eſt in Codice Eccleſiæ Africanæ. Non modò enim Canone primo ejus codicis generatim approbantur quæcunque in Concilio Nicæno ſtatuta erant: ſed & aliis multis Canonibus Epiſcopalium judiciorum ordo nitidè ſtabilitur.

Canone 19. edicitur accuſandum eſſe Epiſcopum apud Primatem ſeu Metropolitanum Provinciæ, ut cauſa nempe in Synodo Provinciæ agitanda proponatur: *quiſquis Epiſcoporum accuſatur, ad Primatem Provinciæ ipſius cauſam deferat accuſator.*

Quòd ſi Concilium Provinciæ haberi ſtatim non poſſet; nec univerſalis, quod ſingulis annis habebatur, tempus adhuc adeſſet, accuſatus Epiſcopus à Collegis duodecim judicandus erat, ne in crimine remaneret: ſic enim jubet Canon 12. *ſi quis Epiſcopus, quod non optamus, in reatum aliquem incurrerit, & fuerit ei nimia neceſſitas, non poſſe plurimos*

Digitized by Google

congregare; ne in crimine remaneat, à duodecim Epiſcopis, & Preſbyter à ſex Epiſcopis cum ſuo proprio Epiſcopo audiatur, & Diaconus à tribus. Canon iſte decimus eſt Concilii 2. Carthag. idem verò ſtatutum eſt Can. 11. Conc. Carthag. 1.

Poſtquam à duodecim collegis primò judicatus erat Epiſcopus; poterat, ſi lubebat, appellare ad majus Concilium ſine injuria primorum ſuorum judicum: ſi verò ipſe judices elegiſſet, quanquam fortè numero pauciores fuiſſent quàm duodecim, ab eorum judicio appellare omnino non poterat. Ita fert Canon 15. codicis Africani: *hoc etiam placuit, ut à quibuſcunque judiciis Eccleſiaſticis ad alios judices Eccleſiaſticos, ubi eſt major authoritas, fuerit provocatum, non eis obſit quorum fuerit ſoluta ſententia, ſi convinci non potuerint, vel inimico animo judicaſſe, vel aliqua cupiditate aut gratiâ depravati. Sanè ſi ex conſenſu partium electi fuerint judices, etiam à pauciore numero, quàm conſtitutum eſt, non liceat provocari.*

Lex iſta poſterior de judicibus electis repetitur Canonibus 96. & 122. Ac ſi quis dicat Canones iſtos intelligendos eſſe de Clericis, minimè verò de Epiſcopis, conſulat iſte Canonem 100. in quo Maurentius Epiſcopus Germaniæ novæ, qui in Provincia ſua accuſatus fuerat apud Xantippum Primatem, cum in plenario Concilio non apparerent accuſatores, petiit ipſe judices: *Maurentius Epiſcopus, dixit judices peto Sanctum Senem Xantippum, Sanctum Auguſtinum, Florentium, Theaſium, Sanſutium,*

Secundum, & Poſſidium, hoc decerni mihi jubeatis. Sanctum Concilium conceſſit judices poſtulatos: reliquos autem judices ad complendum numerum neceſſarios, eligentibus ipſis ſenioribus à nova Germania ſenex Xantippus curavit decernere.

Tandem contingebat ſæpè ut graviores Epiſcoporum cauſæ in Provinciis agitatæ à generali Africæ Concilio finirentur, uti probant exempla longè plurima quæ legere eſt in Canonibus Eccleſiæ Africanæ. Ita Canone 65. conjurant Patres omnes in Equitium Epiſcopum qui damnatus ante jam fuerat. Ita Canone 77. Creſconius Villa-Regenſis Epiſcopus per Primatem ſuum admonendus dicitur, *ut proximo univerſali Concilio Africano ſuam præſentiam non differat exhibere.* Ita Canone 87. Quod-vult-deus Centurienſis Epiſcopus, dum accuſator in Concilio compareat, excommunicatus declaratur; poſt ventilatam cauſam, ſi res ita poſtulet, è Sede dejiciendus. Ita Canone 88. Maximianus Epiſcopus Bagaienſis planè deponitur. Ita demum Canone 97. Primoſus Thiganenſis requiſitus eſt, ut in Concilio plenario judicaretur.

In hac tota judiciorum Africanorum ordinatione mentio nulla fit appellationum ad Romanam Sedem. Quin potiùs Canone 28. appellationes ejuſmodi diſtrictè ſic vetantur: *Item placuit, ut Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici, in cauſis quas habuerint, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini Epiſcopi eos cum conſenſu ſui Epiſcopi audiant, & inter eos definiant adhibiti ab eis Epiſcopi:*

quòd ſi ab eis provocandum putaverint, non provocent ad Tranſmarina judicia, ſed ad Primates ſuarum Provinciarum, aut ad univerſale Concilium, SICUT ET DE EPISCOPIS SÆPE CONSTITUTUM EST: *ad Tranſmarina autem qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam ad communionem ſuſcipiatur.*

XIII. Attamen Vandalis in Africam irrumpentibus Eccleſia Africana unà cum libertate veterem quoque diſciplinam amiſit: ſenſimque deinceps Romani Pontifices appellationes ex Africa ad ſe pertraxerunt. Patet id quidem ex Epiſtola Sancti Leonis 87. quæ eſt ad Epiſcopos Africanos per Mauritaniam Cæſarienſem conſtitutos. In eâ enim cætera inter, quæ Sanctus Leo Afris imperat, Lupicinum Epiſcopum, qui ad Sedem Apoſtolicam provocaverat, rurſùs audiri jubet: queriturque quòd, appellatione pendente, alter in ipſius locum ſuffectus eſſet: *Cauſam quoque Lupicini Epiſcopi illic jubemus audiri: cui multùm & ſæpiùs poſtulanti communionem hac ratione reddimus: Quoniam cum ad noſtrum judicium provocaſſet, immeritò eum, pendente negotio, à communione videbamus fuiſſe ſuſpenſum. Adjectum etiam illud eſt, quòd huic temerè ſuperordinatus eſſe cognoſcitur, qui non debuit ordinari, antequam Lupicinus in præſenti poſitus, aut confutatus, aut certè confeſſus juſtæ poſſet ſubjacere ſententiæ, ut vacantem locum, quemadmodùm diſciplina Eccleſiaſtica exigit, is qui conſecrabatur exciperet.* Eccleſiaſtica illa diſciplina quam laudat Leo alia non eſt à Sardicenſi, ut liquet, cui tandem obſecutam eſſe Africam eò

Digitized by Google

veriſimilius eſt, quòd Sardicenſes Canones inſertos deinceps videamus tum in Ferrandi Carthaginenſis Diaconi Breviario, tum in collectione ſeu concordia Canonum à Creſconio Epiſcopo Africano adornata.

Operæ pretium fuit pauca hæc referre de regulis & moribus Eccleſiæ Africanæ, quia ipſius Canones Eccleſiæ Romanæ Codici etiam inſerti ſunt, eorumque non paucos Eccleſia noſtra Gallicana in moribus ſuis componendis imitata eſt.

ARTICULUS VIII.

Quo jure quave authoritate Epiſcopi graviorum criminum rei dejecti ſunt in Galliis ad uſque tempora Caroli Magni?

RES ut evadat clarior inquirere oportet primò quod genus legum ea temporis intercapedine viguerit apud Gallos de Epiſcoporum judiciis. Tum facta ipſa ſeu ſingula Epiſcoporum judicia expendenda erunt.

§. I.

Quod genus legum valuit apud Gallos de Epiſcoporum judiciis ad uſque Carolum Magnum?

SYNOPSIS.

I. *DUBITANDI locus nullus eſt quin ante Concilium Sardicenſe eadem ratio in Galliis viguerit deponendorum Epiſcoporum, quæ in cæteris Eccleſiæ partibus.*

II. *Contrarium*

II. *Contrarium non ſuadet Cypriani locus de Martiano Arelatenſi.*

III. *Ut confirmat Euphratæ depoſitio facta in Concilio Agrippinenſi.*

IV. *Quod Concilium etſi Nationale fuerit, nihil inde imminuitur Provincialium Synodorum authoritas.*

V. *Neque etiam ſtatim inde conſequitur licere idem Summo Pontifici in Epiſcoporum judiciis, quod Nationali Concilio.*

VI. *Quo tempore lex Sardicenſis vigere cœperit in Galliis neque aſſequi promptum eſt, neque ſollicitiùs inquirendum.*

VII. *Certum tamen eſt ante tempora Caroli Magni non uſos fuiſſe Gallos ſolo antiquo Eccleſiæ Orientalis Codice, qui in Concilio Chalcedonenſi laudatus eſt.*

VIII. *Licet revera prima illa Eccleſiæ Gallicanæ ætate priorum Conciliorum Canones ex quibus conſtat ejuſmodi codex in Galliis valuerint.*

IX. *Fuerintque etiam in ſeriem redacti, aptatique ad uſum Galliarum.*

X. *Verum ante tempora Caroli Magni fuerunt & alii Canones in uſu apud Gallos, putà cùm Africani, tum Sardicenſes.*

XI. *Et ſanè Innocentius I. legem Sardicenſem de judiciis Epiſcoporum Gallis intimaverat in Epiſtola ad Victricium Rothomagenſem.*

I. DUBITANDI locus nullus eſt quin ante Concilium Sardicenſe eadem in Galliis ratio deponendorum Epiſcoporum fuerit, quæ in cæteris Eccleſiæ partibus. Etenim cum Eccleſiæ Gallicanæ à viris Apoſtolicis inſtitutæ eſſent, eam dubio procul judiciorum Eccleſiaſticorum formam acceperant, quæ in cæteris

Eccleſiis celebrabatur : atque adeò in Synodis Provinciarum Epiſcopos judicabant Galli, uti ab aliis gentibus fuiſſe uſurpatum prænotavimus. Jam verò cum Nicænum Concilium Eccleſiaſtica omnia negotia Provinciatum Synodis diſertiſſima lege commiſiſſet, hæc lex dubio procul non minùs valuit apud Gallos quàm apud cæteras gentes : niſi fortè quis dicat Eccleſias Gallicanas minùs obſervantes fuiſſe Concilii illius primi Oecumenici; cum tamen omnes ferè Nicænos Canones in Synodis Galliarum deſcriptos videamus.

II. Mirum eſt à novitio ſcriptore qui Gallo-Romanenſem ſe nuper prædicabat, recantatum eſſe Cypriani locum de Martiano Arelatenſi : quaſi verò inde conficiatur Epiſcopos primis illis temporibus depoſitos eſſe in Gallia non à Synodis quidem Provincialibus, ut ferebat communis Eccleſiarum omnium lex & conſuetudo, ſed Romani unius Pontificis nutu atque authoritate.

Mitto quidem in præſentiarum Epiſtolam hanc S. Cypriani ſuſpicione laborare apud Launoium : quanquam enim ſit ille, ut fama eſt, naſutus & ſagax; ejus tamen conjecturis ea de re hactenùs non ceſſi. Verùm, ſtante Epiſtolæ veritate, quàm longe aberrent qui ſic enorme aliquid ex ipſa inferre tentant, vel una geſtæ rei explicatio palàm faciet.

Martianus ille Arelatenſis Novatiano ſe adjunxerat, ejuſque ſecutus crudelitatem, Dei ſervis pœnitentibus ac dolentibus pacem negabat : neque id modò, ſed ſpretis Epiſcopis Catholicis ab eorum

communione receſſiſſe ſe impudenter gloriabatur. Quæ agendi ratio cum ingens damnum ingenſque ſcandalum crearet Eccleſiis Gallicanis, Fauſtinus Epiſcopus Lugdunenſis de hominis audacia & impietate ſcripſit non ſemel cùm ad Cyprianum, tum ad Stephanum, uti nempe contra communem hoſtem, qui cum duce ſuo Novatiano jam proſcriptus erat, concurrerent. Cyprianus ad Eccleſiæ defenſionem ſemper paratiſſimus ſcribit ad Stephanum, hortaturque illum uti ne ferat Martianum Epiſcoporum collegio diutiùs inſultare: *dirigantur*, inquit, *in Provinciam, & ad plebem Arelatæ conſiſtentem à te litteræ, quibus abſtento Martiano alius in locum ejus ſubſtituatur.* Ex his verbis contendit ſcriptor Novitius Martianum Stephani unius authoritate ac litteris judicatum fuiſſe ac dejectum. Verùm certè quam immeritò! Cyprianus enim his verbis Stephanum nequaquam hortatur ut judicium ferat contra Martianum, ſed ut judicii contra ipſum lati executionem velit procurare: *quando ipſe jam ab univerſis Sacerdotibus judicatus erat*, ut in eadem Epiſtola ſcribit Cyprianus. Et verò ſi actum fuiſſet de Martiani cauſa examinanda vel judicanda; quare Fauſtinus ad Cyprianum ſemel atque iterum ſcripſiſſet? numquid enim ejus cauſæ cognitio ad Epiſcopum Carthaginenſem deferenda fuiſſet, ſiquidem juriſdictionis erat Romani Pontificis? Scripſit itaque Fauſtinus ad Cyprianum ſimul & ad Stephanum: tum ut ne communicarent cum hæretico pervicaci, tum ut junctis viribus rapacem

Digitized by Google

lupum à Chriſti arcerent ovili: atque id quidem Cyprianus inſinuat eadem in Epiſtola. *Idcirco enim*, inquit, *frater cariſſime, copioſum corpus eſt Sacerdotum concordiæ mutuæ glutino atque unitatis vinculo copulatum, ut ſi quis ex collegio noſtro hæreſim facere, & gregem Chriſti lacerare & vaſtare tentaverit, ſubveniant cæteri, & quaſi Paſtores utiles & miſericordes, oves Dominicas in gregem colligant.*

Stephanum verò excitat Cyprianus ut in Martianum ſæviat, non modò quia fidei cura ad Primariam Sedem in primis attinet, ſed quia Martianus ab univerſis Sacerdotibus & ſpeciatim à Cornelio & Lucio Stephani deceſſoribus cum Novatiano damnatus jam fuerat. *Servandus eſt enim*, inquit Cyprianus ad Stephanum, *anteceſſorum noſtrorum Beatorum Martyrum Cornelii & Lucii honor glorioſus; quorum memoriam cum nos honoremus, multo magis tu, Frater cariſſime, honorificare, & ſervare gravitate & authoritate tua debes, qui vicarius & ſucceſſor eorum factus es.*

Deſinat itaque Gallo-Romanenſis ſcriptor Cypriani mentem corrumpere: quaſi verò Stephano ſignificaverit Martianum ut pote Epiſcopum ab ipſo uno dejici debuiſſe: cum è contrario Cyprianus ne paſſus ſit quidem Epiſcopos in Provinciis depoſitos ad Romanam Sedem confugere, ut in paragrapho ſuperiori oſtendimus.

III. Neque id certè magis conveniebat in mores Gallicanos: nam Euphratam Coloniæ Agrippinæ Epiſcopum anno 346. exauctoratum legimus in

Concilio Agrippinenſi : ubi quidem Julius neque per ſe neque per legatum quemquam adfuit ; ſed à ſolis Epiſcopis Gallicanis in Euphratam tanquam hæreticum, qui nempe Chriſtum Deum eſſe inficiabatur, ſententia prolata eſt.

IV. Obſervatum hîc velim Concilium illud Agrippinenſe in quo Euphrata dejectus eſt, compoſitum fuiſſe ex Epiſcopis diverſarum Provinciarum: præter enim Synodos Provinciales quæ tum ex conſuetudine, tum ex Patrum Nicænorum decreto habebantur, pleniora in Galliis Concilia habita ſunt, cùm ante, tum poſt Romani ruinam imperii, quoties inſolentia quædam difficilioraque negotia ſive circa fidem, ſive circa diſciplinam incidebant. Convocabantur autem illa vel mutuo Epiſcoporum conſenſu, vel authoritate, aut cum venia ſaltem eorum Principum ſeu Regum quorum in ditione celebranda erant.

In his porro Conciliis amplioribus, ferè ut in Conciliis Africæ plenariis, non communia modò ac difficiliora negotia tractabantur; verùm & Epiſcopi, ſi qui fortè in Eccleſia turbas excitarent, vel grandius aliquod crimen admiſiſſent, communi judicio dejiciebantur.

Neque tamen eſt quod arguat inde nuperus declamator Epiſcoporum deponendorum facultatem ex lege ordinaria non fuiſſe penès Synodos Provinciales Galliarum : Quemadmodum enim tum in Oriente tum in Africa pleniora Concilia, etſi ob graviores cauſas Epiſcopos dejiciebant ſæpè, ordi-

Digitized by Google

nariam idcirco Provincialium Synodorum juriſdictionem non tollebant : ita profectò integra nihil minùs Provincialium Synodorum juriſdicendi vis fuit in Galliis, tametſi Epiſcopi in amplioribus Conciliis dejecti quandoque videantur.

V. Non eſt etiam quòd ſcriptor idem altero paralogiſmo nimiùm ſibi abblandiatur, quem nempe ſic proponit. Pleniora ſeu Nationalia Concilia Epiſcopos dejecêre ſæpiùs in Galliis, quia ſuperiora ſunt Provincialibus Conciliis; quibus quidem Epiſcoporum dejectio Canonibus vulgò tribuitur : at Summus Pontifex ſuperior eſt Conciliis tum Provincialibus, tum etiam Nationalibus, itaque ut Nationale Concilum, ita & ipſe graviores Epiſcoporum cauſas cognoſcere poterit, ſi libuerit.

Claudicat omni ex parte argumentum iſtud, quod ut Achillem tamen jactat neothericus.

Primo enim falſum eſt Concilia Nationalia Epiſcoporum cauſas quæ Provincialibus Conciliis attributæ ſunt ideo cognoſcere, quia ſuperiora ſunt illa Provincialibus : ſed potiùs quia illæ ipſæ rationes quibus antiqui Patres moti ſunt ut graviores Epiſcoporum cauſas Provincialibus Conciliis tribuerent, valent quoque pro Nationalibus : nam ibi quoque accuſatores ac teſtes intereſſe facilè poſſunt: adſunt ibi quoque judices qui non Canones modo, ſed & Patrios mores legeſque veluti municipales callent : ſed ne ibi quoque deſunt judices ordinarii, puta Comprovinciales; immo & Epiſcopi vicinarum Provinciarum qui adſunt pro ordinariis

etiam judicibus haberi utcunque poſſunt: Siquidem jubent Canones è vicinis Provinciis vocari Epiſcopos, ſi vel diviſi ſint Provinciales, vel duodecim Epiſcoporum numerum non compleant. Rectè igitur pleniora Concilia Epiſcopos judicant, non eo quidem nomine quòd ſuperiora ſint Provincialibus, ſed quia Canonum ſententia pro eis quoque militat: cum è contrario eorum vis omnis everteretur ſi Papa unus primam cauſarum Epiſcopalium cognitionem ſuſciperet. Perinde itaque erit nobis ſive in Conciliis Nationalibus ſive in Provincialibus dejecti ſint Epiſcopi Gallicani, ſi modo ipſorum cauſæ abſque delegatione Summi Pontificis tractatæ ſunt.

Secundò falſum eſt quoque id ſtatim ſuperiori licere quod inferior aliquis poteſt: nam ut inferioribus ita & Superioribus judicibus limites quidam poſiti ſunt. Ac ne recedamus à juriſdictionibus Eccleſiaſticis quibus de agitur: Epiſcopus verbi gratia Clericorum ſuorum cauſas cognoſcit in prima inſtantia, Metropolitanus verò & Primates cognoſcere illas non poſſunt, niſi per appellationem. Epiſcopus item Vicarios generales, Officialeſque inſtituit in ſua Diœceſi; id verò non Metropolitanus, non Primas, at ne Papa quidem poteſt. Quanquam igitur ſuperior ſit Papa Conciliis Provincialibus, non ſtatim eò conſequitur poſſe illum cauſarum Epiſcopalium cognitionem primam arripere, quòd Conciliis Provincialibus iſthæc permittatur: ſatis eſt enim ad Superiorem ejus di-

Digitized by Google

gnitatem, ſi Epiſcoporum judicia retractare tunc poſſit cum ad Apoſtolicam Sedem fortè deferuntur, ſive per ſimplicem relationem id fiat, ſive per veram appellationem, ut à Synodo Sardicenſi videtur conſtitutum.

VI. Non inquiram hîc diligentiùs à quo præcisè tempore lex Sardicenſis quæ anno 347. edita eſt, vigere cœperit in Eccleſiis Gallicanis: id enim aſſequi præcisè nec promptum forſan eſſet, nec mihi curæ debet eſſe ultra modum. Nam ocyùs tardiúſve in Galliis obtinuerint Canones Sardicenſes perinde mihi eſt, ſi modò graviores Epiſcoporum cauſæ cum aliis Eccleſiæ negotiis agitatæ ſint in Synodis Provincialibus, uti à Concilio Nicæno imperatum erat: Certum eſt autem ſanctionem hanc Nicænam Sardicenſi lege, tametſi ſtatim obtinuerit ut lata eſt, everſam non fuiſſe.

VII. Dicam tamen aſſentiri me non poſſe illis qui Eccleſiam Gallicanam docent uſam fuiſſe ſolo illo antiquo Codice qui in Concilio Chalcedonenſi laudatus eſt, ad uſque tempora Caroli Magni; cui quidem Romanus Codex ab Adriano Papa traditus eſt, quemadmodum à Dionyſio Exiguo fuerat concinnatus. Nam ex ea opinione videtur ſequi diſciplinam Sardicenſem, utpote quæ antiquo illo Eccleſiæ Codice non continebatur, nec receptam, nec uſitatam fuiſſe in Galliis ante Carolum Magnum: quod utique à veritate longiſſimè abhorret, ut ex iis fiet palam quæ ſubjungentur.

VIII. Fateor quidem, neque id negare quiſquam poteſt

poteſt, in prima illa ætate Eccleſiæ Gallicanæ Canones viguiſſe apud Gallos priorum Conciliorum, è quibus antiquus Eccleſiæ Orientalis codex, quem & nonnulli Eccleſiæ univerſæ codicem appellant, erat compoſitus; putà Nicæni Concilii, Ancyrani, Neocæſarienſis, Gangrenſis, Antiocheni, Laodicenſis, & Conſtantinopolitani primi: quibus etiam Epheſinum deinceps & Chalcedonenſe addita ſunt. Nam in prioribus Conciliis Gallicanis laudantur paſſim & renovantur Canones primorum illorum Conciliorum, ſæpiſſimè verò Nicæni Concilii, cujus quidem authoritas ad rem facit magis quam tractamus.

Sic verbi gratiâ in Concilio Valentino primo, Can. 3. Nicænus Canon renovatur de his qui poſt Baptiſmum fortè lapſi ſunt.

In Concilio Regenſi, Can. 3. laudatur Nicænus Canon de recipiendis in Eccleſiam hæreticis: Can. autem 8. commendatur lex Nicæna de Synodis bis in anno convocandis.

In Concilio Arelatenſi 2. Canones 3. 5. 7. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. totidem leges Nicænas renovant, ac referunt.

In Concilio Agathenſi multi quoque Conciliorum antiquorum Canones renovantur, ut Can. 10. renovatur lex Nicæna de fœminis extraneis à Clericorum domibus abigendis: Canone autem 49. Ancyranus Canon relegitur de rebus Eccleſiæ non diſtrahendis.

In Concilio Aurelianenſi primo, Canonibus 14.

& 15. generatim laudantur antiqui Canones, ſimulque renovantur Ancyrani de oblationibus neque accipiendis neque diſtribuendis præter conſcientiam Epiſcopi: Can. 18. Neocæſarienſis lex recuditur quæ vetat ne frater fratris uxorem ducat: Canone 19. renovatur conſtitutio Chalcedonenſis quæ Monachos & Abbates Epiſcopis ſubjicit.

In Concilio Epaonenſi, Can. 31. Canones acceptantur Ancyranæ Synodi de pœnitentia homicidarum.

In cæteris denique Conciliis Gallicanis quæ Carolum Magnum anteceſſerunt nihil familiarius eſt; quam antiquos Canones laudari paſſim & recenſeri. Quæ quidem omnia dubitare non ſinunt, quin illis temporibus in Galliis viguerint; immo magno in pretio habita ſint Concilia illa prima, è quibus antiquus Codex componebatur.

IX. Neque etiam diffitebor quin Conciliorum illorum Canones in ſeriem redacti ſint, ex eiſque Galli ad Eccleſiarum ſuarum uſum Codicem aptaverint: nam & id quoque ſuadere videtur famoſus locus Gregorii Turon. lib. 5. cap. 18. ubi Rex Chilpericus in cauſa Prætextati tranſmiſiſſe dicitur *librum Canonum, in quo erat quaternio novus adnexos habens Canones quaſi Apoſtolicos, continentes hæc: Epiſcopus in homicidio, adulterio, & perjurio deprehenſus, à Sacerdotio divellatur.* Id etiam ſuadet loquendi ea ratio quâ Mappinus Archiepiſcopus Remenſis utitur in Epiſtola quadam ad Nicætium Trevirenſem: *licet*, inquit, *nihil novi vos de his rebus invenire cognoſci-*

Digitized by Google

mus, quod Priſca Patrum ſolertia non potuit reperire; tamen abſurdum eſſe videtur, ut à nobis recipiantur, qui à vobis ſecundùm SERIEM CANONUM *Eccleſiaſtica ſeveritate abdicantur.* Hæc enim forma dicendi, SERIES CANONUM, codicem ſeu collectionem indicare videtur, juxta Græcorum loquendi morem, qui in citandis Canonibus meminerunt ſæpe τάξεως & ἀκολουθίας id eſt Canonum ſeriei & conſequentiæ.

X. Verùm inſuper contendo, præter Canones primorum Conciliorum Orientalium qui continebantur in antiquo Eccleſiæ Codice, alios etiam in Galliis ante Carolum Magnum uſitatos fuiſſe, qui deinceps à Dionyſio Exiguo priſcis illis adjecti ſunt, putà cum Africanos, tum Sardicenſes.

De Africanis luculenta extat probatio in Concilio ſecundo Matiſconenſi Can. 6. ubi ſic legitur: *Item decernimus ut nullus Preſbyter confertus cibo, aut crapulatus vino, ſacrificia contrectare, aut miſſas privatis feſtiſque diebus concelebrare præſumat. Injuſtum eſt enim, ut ſpiritali alimento corporale præponatur: ſed ſi quis hoc attentare curaverit, dignitatem amittat honoris.* JAM ENIM DE TALI CAUSA ET IN CONCILIIS AFRICANIS DEFINITUM EST. *Quam definitionem noſtro quoque dignum duximus ſociare decreto.*

De Sardicenſibus extat quoque probatio tùm in Concilii Turonenſis 1. Can. 9. ubi Sardicenſis Concilii Canones 18. & 19. renovantur de Clericis alienis minimè vel ſolicitandis vel promovendis:

Digitized by Google

tum in Canone 31. Aurelianenſis 1. quo juxta Canonem 15. Sardicenſem jubetur Epiſcopus die Dominica Eccleſiæ adeſſe cui fuerit proximus.

Quòd ſi Sardicenſis diſciplina quoad aliqua capita valuit apud Gallos ante Carolum Magnum; quidni &, quoad appellationes valuiſſe ibidem, aſſeramus? maximè verò cum Epiſcopi Romani occaſionem nullam omiſerint ejus, ut cæteris Eccleſiis, ita & Gallicanis intimandæ.

XI. Nam Innocentius I. cum de certis Capitulis rogatus eſſet à Victricio Epiſcopo Rothomagenſi, ad ſingula egregiè repoſuit: de judiciis verò Eccleſiaſticis (quod quidem conſultationis unum erat caput) ſic habet. *Si quæ autem cauſæ vel contentiones inter Clericos tam Superioris Ordinis, quam etiam inferioris, fuerint exortæ, ut ſecundùm Synodum Nicænam congregatis ejuſdem Provinciæ Epiſcopis jurgium terminetur. Nec alicui liceat, ſine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui in omnibus cauſis debet reverentia cuſtodiri, relictis his Sacerdotibus qui in eadem Provincia Dei Eccleſiam nutu divino gubernant, ad alias convolare Provincias. Quòd ſi quis fortè præſumpſerit; ab officio Clericatus ſummotus, velut injuriarum reus ab omnibus judicetur. Si quæ autem Majores Cauſæ in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, pro Epiſcopale judicium, referantur.* In priori reſponſionis hujus parte cauſas quidem Clericorum tam Superioris quam inferioris ordinis terminari vult Innocentius in Synodis Provinciarum, juxta Concilii Nicæni placitum, quod & ab ipſo ibi lau-

Digitized by Google

datur : ſed neque in poſteriori parte Sardicenſes Canones de liberis ad Apoſtolicam Sedem appellationibus prætermiſit. *Si autem*, inquit, *Majores Cauſæ in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, poſt Epiſcopale judicium referantur*, Synodus enim quæ commemoratur ab Innocentio alia non eſt à Sardicenſi, ut alibi monſtravimus.

Jam verò cum Eccleſia Gallicana obſequentiſſima fuerit ſemper Apoſtolicæ Sedi ; quorsùm quæſo Sardicenſem de appellationibus diſciplinam rejeciſſet ? Quæ cum Apoſtolicæ Sedi grata eſſet & honorifica ; leges tamen à Sanctis Patribus, Nicæniſque præſertim, de judiciis Eccleſiaſticis latas non evertebat. Cum enim Sardicenſis diſciplina Epiſcopis Provinciæ primam cauſarum graviorum cognitionem non relinquat modò, ſed & earum retractationem tribuat, ſi fortè ad Romanam Sedem fuerit appellatum, certè nec iſtis magnam injuriam affert, nec antiquo juri antiquiſve Canonibus magnum detrimentum.

Hoc itaque veluti certum jam conſtituatur, Epiſcopos in Galliis ante Carolum Magnum judicatos eſſe tum ſecundùm Canones Nicæni Concilii aliorumque Conciliorum qui in antiquo Eccleſiæ Codice continebantur, tum etiam deinceps ſecundùm Sardicenſes leges, ſi fortè damnatis Epiſcopis appellare placuerit.

§. II.

Inſigniora Epiſcoporum judicia recenſentur ad uſque tempora Caroli Magni?

SYNOPSIS.

I. *Paulinus Treverenſis, Saturninus Arelatenſis, Inſtantius Priſcilianiſta in Synodis Epiſcoporũ judicati.*

II. *Proculi Maſſilienſis depoſitio expenditur, agiturque de Urſi & Tuentii negotio.*

III. *Maximi Valentinæ civitatis Epiſcopi judicium refertur, explicaturque Epiſtola Cæleſtini tum de cauſa Maſſilienſis Epiſcopi, tum de Daniele.*

IV. *Armentarius in Concilio Regenſi: Chelidonius in Arelatenſi dejicitur.*

V. *Chelidonii appellationem ad Leonem Romanum Pontificem ægerrimè tulit Hilarius Arelatenſis, in quem & Leo tantiſper exarſit.*

VI. *Leoni roganti adjunxit ſe Valentinianus Imperator, edictumque emiſit, & præter Leonis ipſius voluntatem, & contra Sardicenſem regulam; quod ideò edictum Gallos non ligavit.*

VII. *Non plus roboris habuit altera Lex à Gratiano lata, quæ, ut ſummum, temporanea eſt.*

VIII. *Hilarius Papa in negotio Hermetis Synodorum authoritatem in Epiſcopis judicandis confirmat: ut & in coërcenda Mamerti Viennenſis audacia.*

IX. *Eandem authoritatem comprobat Joannes II. in contumelioſi cauſa: nec Agapetus ejus ſucceſſor alia in mente fuit.*

X. *Vigilius Papa Auxanio Arelatenſi vices ſuas delegans, Epiſcoporum negotia jubet in Conciliis judicari.*

XI. *Summi Pontifices, vices ſuas præcipuis quibuſdam Epiſcopis delegando, Provinciarum & Metropolitanorum jura minimè inverterunt, ſed potiùs confirmarunt,*

XII. *Neque aliis conditionibus Galli Epiſcoporum Romanorum Vicarios recepere.*

XIII. *Saffaracus Pariſienſis, & Emerius Santonenſis in Synodis Epiſcoporum deponuntur.*

XIV. *Anno 567. in Concilio Lugdunenſi ſancitur Lex de Epiſcopis in Synodis judicandis.*

XV. *In eodem concilio Salonius Ebredunenſis & Sagittarius Vapingenſis, ac rursùs in Concilio Cabilonenſi deponuntur.*

XVI. *Promotus in Concilio Pariſienſi dejicitur, ſuggerente Pappolo Carnotenſi.*

XVII. *Tenor ſuggeſtionis Pappoli refertur, ut & conſtitutio Synodi ad Ægidium Remenſem directa: ex quibus patet quæ fuerit tum temporis ratio Epiſcopaliũ judiciorũ apud Gallos.*

XVIII. *Prætextatus Rothomagenſis in concilio Pariſienſi accuſatur & dejicitur, quanquam immeritò, ſi audiatur Gregorius Turonenſis, qui & ipſe in Synodo apud Brennacum à Leudaſte quodam quaſi reus delatus eſt.*

XIX. *Ægidius Remenſis in Concilio Metenſi, & Deſiderius Viennenſis in Concilio Cabilionenſi exauctorantur.*

XX. *Quoniam hæc poſteriora facta, Gregorii Magni ætate contigerunt, expenditur quæ mens fuerit ſummi illius Pontificis de judiciis Epiſcoporum; quæ certè à moribus Gallicanis aliena non fuit.*

XXI. *Agapius & Bobo dejiciuntur in Concilio Matiſconenſi: plures Epiſcopi ac nominatim Dido in Concilio apud villam Regiam: Aldebertus & Clemens à Bonifacio vices gerente Zachariæ & Epiſcopis Gallicanis.*

XXII. *Ex his factis conſtat Epiſcopos hactenùs depoſitos fuiſſe in Synodis apud Gallos; neque huic judiciorum formæ à ſummis Pontificibus reclamatum.*

Digitized by Google

I. HACTENUS de jure diſſerui, quo in Epiſcoporum judiciis Eccleſia Gallicana uſa eſt, ad uſque tempora Caroli Magni, Imperatoris. Iam facta enarranda ſunt, clarioraque depoſitionum exempla proferenda, quibus jus iſtud ampliùs illuſtretur. Quòd ſi eorum aliqua à ſtabilitâ regulâ, hoc eſt, à legibus tam Nicænis quam Sardicenſibus deflectere videbuntur; eo uno nomine ſuſpecta mihi erunt, propiúſque adeò exploranda.

Sulpitius Severus lib. 2. Hiſtoriæ Sacræ Paulinum Treverenſem narrat in Concilio quodam Arelatenſi proſcriptum fuiſſe odiis & factione Arianorum. Quod Arianorum ſcelus damnandum eſt quidem: at ſpectanda hîc modò judicii forma, eò quidem legitima, quòd in Epiſcoporum Synodo Paulinus dejectus eſt.

Anno 362. Saturninus Arelatenſis Arianorum fautor in Concilio Pariſienſi exauctoratus eſt, ut fidem facit Epiſtola Synodica Epiſcoporum Gallicanorum ad Epiſcopos Orientales, in qua ſub finem hæc leguntur. *A quo* id eſt à Sacerdotis nomine, *etiam Saturninum, qui ſtatutis ſalubribus impiiſſimè contradixit, ſecundùm Fratrum noſtrorum geminas jam litteras, excommunicatum ab omnibus Gallicanis Epiſcopis charitas veſtra cognoſcat: quem & vetera, diſſimulata jam diu licet crimina, & cætera edita Epiſtolis ſuis novæ temeritatis irreligioſitas indignum Epiſcopi nomine eſſe fecerunt.*

Anno 385. Inſtantius Priſcillianiſta in Concilio Burdigalenſi

Burdigalenſi *indignus Epiſcopatu pronuntiatus eſt*, ut ipſa Sulpitii verba uſurpem: qui dum hujus Concilii meminit, refert quoque Priſcilliani facinus audax, *qui, ne ab Epiſcopis audiretur, ad Principem provocavit*, ut ante jam notavimus.

II. Qui Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus invident, Proculi Maſſilienſis depoſitionem jactant hîc ambitioſiùs, utpote quæ non à Synodo Provinciæ, ſed à Zozimo Papa olim decreta eſt.

Tametſi ejuſmodi factum extra ordinem videatur, Catholicæ tamen legi nequaquam præjudicat; potiúſque hanc ob rem laudandus eſt Zozimus, quàm incuſandus. Scilicet enim Proculus contrà Epiſcopi Arelatenſis privilegia neſcio quam ſibi Metropolitani prærogativam in Provincia tribuebat: Qua de re cum expoſtulatio facta eſſet Synodo Taurinenſi, quæ Gallicanorum Epiſcoporum rogatu ad ſedandas controverſias haud abſimiles convocata erat, aſſerta eſt Proculo prærogativa illa pro reverentiâ perſonæ ipſius, & quamdiu viveret. Ita enim habet Concilii Taurinenſis Canon 1. *Nam cùm primùm omnium vir Sanctus Proculus Maſſilienſis Epiſcopus civitatis ſe tanquam Metropolitanum Eccleſiis, quæ in ſecunda Provincia Narbonenſi poſita videbantur, diceret præeſſe debere, atque per ſe ordinationes in memorata Provincia ſummorum fieri Sacerdotum: ſiquidem aſſereret eaſdem Eccleſias vel ſuas Parochias fuiſſe, vel Epiſcopos à ſe in eiſdem Eccleſiis ordinatos; & è diverſo ejuſdem regionis Epiſcopi aliud defenſarent, ac ſibi alterius Provinciæ Sacerdotem præeſſe*

Digitized by Google

non debere contenderent : id judicatum eſt à Sancta Synodo contemplatione pacis atque concordiæ, ut non tam civitati ejus, quæ in altera Provincia ſita eſt, cujus magnitudinem penitùs neſciremus, quam ipſi potiſſimùm deferretur, ut tanquam pater filiis honore Primatus adſiſteret : dignum enim viſum eſt, ut quamvis unitate Provinciæ minimè tenerentur, conſtringerentur tamen pietatis affectu. Hæc igitur ipſi tantùm in vita ejuſdem forma ſervabitur, ut in Eccleſiis Provinciæ ſecundæ Narbonenſis, quas vel ſuas Parochias, vel ſuos diſcipulos fuiſſe ordinatos conſtiterit, Primatus habeat dignitatem. Illud quoque à partibus ſit obſervandum, quod licet ex ſuperfluo, non tamen inutiliter commonetur, ut ipſe Sanctus Proculus, tanquam pius pater, Conſacerdotes ſuos honoret ut filios ; & memoratæ Provinciæ Sacerdotes, tanquam boni filii, eundem habeant ut parentem, & invicem ſibi exhibeant charitatis affectum, impleto hoc quod ait Beatus Apoſtolus, honore mutuo prævenientes, non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes.

Hoc decretum non admodùm placuit Epiſcopo Arelatenſi, cujus è poteſtate Provincia ſecunda Narbonenſis ad tempus ſubducebatur. Quare confugit ille ad Apoſtolicam Sedem, queſtuſque eſt de injuria facta Eccleſiæ tum ſuæ, tum etiam Romanæ ; à qua nempe Arelatenſis Eccleſia privilegia accepiſſe gloriabatur. Petitionis ejus æquitatem ſtatim intellexit Zozimus, improbatâque Taurinenſi conſtitutione, Proculum inhibuit, ne immiſceret ſe ultrà faciendis ordinationibus,

Digitized by Google

inobedientemque de Sede deturbavit.

Rectè id quidem, quia ordinariæ viæ non reſtabant, quibus alioqui Proculus in ordinem redigendus fuiſſet. Non à Metropolitano quidem coërceri poterat, ſiquidem Arelatenſem Epiſcopum ampliùs non agnoſcebat; non ab Epiſcopis Provinciæ ſecundæ Narbonenſis, utpote cùm eorum aliqui ipſi devincti erant, quos nempe ordinaverat: alii verò Taurinenſi Canone utcunque vetabantur, qui Proculum ipſis præfecerat. Ne itaque malum graſſaretur latiùs, opportunè acceſſit Romanæ Sedis authoritas; cujus quidem eſt extraordinariis ejuſmodi caſibus, ratione dignitatis quà Eccleſiis aliis antecedit, providere.

Non magis contra legem facit, immo ne ad rem quidem pertinet, quod opponitur de duobus aliis Epiſcopis, putà de Urſo & Tuentio qui ab eodem Zozimo depoſiti dicuntur, quòd à Proculo illo Maſſilienſi illicitè ordinati eſſent. Præterquàmquòd enim eadem recurrit ratio quæ modò urgebatur, non tam depoſitionis profert ſententiam Zozimus contra Urſum & Tuentium, quam declarat eos non eſſe Epiſcopos, quia in eorum ordinatione Canones multis modis violati fuerant: nam ſententiâ jam affecti erant antequam ordinarentur in Epiſcopos: prætermiſſus fuerat Metropolitanus, immo & prætermiſſi Provinciales Epiſcopi: territorium alienum uſurpatum erat: non ſervata erat diei ſolennitas: proſcriptus denique Epiſcopus, putà Lazarus, in conſortium illicitæ ordinationis

adſcitus erat. Iſthæc enim omnia Zozimus ipſe recenſet in Epiſtola quam ea de re ſcripſit ad Epiſcopos Africæ, Galliæ & Hiſpaniæ, ne ſcilicet Urſum ac Tuentium pro Epiſcopis haberent, aut cum illis fortè communicarent. Ibi verò de depoſitione propriè non agitur, ſed illicitam ordinationem declarat Zozimus, in eoque Canonum aſſertorem ſe præſtat, qualem eſſe illum jubet Primariæ ratio dignitatis.

Non itaque contra jus faſque Cauſarum Epiſcopalium cognitionem primam uſurpavit Zozimus in ejuſmodi negotiis: Verùm id potiùs fecit, quod, mediis ordinariis deficientibus, exigebat neceſſitas: intelligebat enim, rebus ex ordine currentibus, judicandos eſſe Epiſcopos in Synodis Provinciarum: ac revera unas ipſe appellationes Apoſtolicæ Sedi vindicavit in commonitorio illo celeberrimo, quod per Fauſtinum miſit ad Eccleſias Africanas.

III. Ad annum 419. Maximus Valentinæ civitatis Epiſcopus ab Eccleſiæ ſuæ Clericis accuſatus eſt variis criminibus, inprimiſque quòd Manichæorum hæreſim ſequebatur. Vafer homo judicia ſæpiùs effugerat, tum Comprovincialium ſuorum, tum Summorum etiam Pontificum, ad quos nempe ipſius cauſa delata erat, ſive quia de fide agebatur, ſive ob rei contumaciam. Bonifacius tandem audaciæ, quæ in dies creſcere videbatur, impatiens, Epiſtolam ſcripſit ad Epiſcopos Galliæ, eoſque ad certum tempus Synodum habere juſſit in Provincia,

Digitized by Google

ubi Maximi cauſa ordinario more tractaretur. *Decrevimus*, inquit, *veſtrum debere intra Provinciam eſſe judicium, & congregari Synodum ante diem calendarum Novembrium: ut, ſi adeſſe voluerit, præſens, ſi confidit, ad objecta reſpondeat: ſi verò adeſſe neglexerit, dilationem ſententiæ de abſentia non lucretur.*

Ecce præcedere vult Bonifacius Provincialis Synodi judicium. Tum verò in Epiſtolæ fine hæc addit: *Quidquid autem veſtra charitas de hac cauſa duxerit decernendum, cum ad nos relatum fuerit, noſtra, ut condecet, neceſſe eſt authoritate firmetur.* Quibus quidem verbis alludere videtur aut ad legem Sardicenſem, aut ad morem ante laudatum; juxta quem nempe ex Provinciis ad Romanam Sedem graviores cauſæ referebantur.

Non alio modo explicanda eſt Epiſtola Cæleſtini ad Epiſcopos Provinciæ Viennenſis & Narbonenſis: qua parte ſcilicet Epiſcopi Maſſilienſis cauſam delegare ſe dicit collegio Epiſcoporum Gallicanorum: *Maſſilienſis verò Eccleſiæ Sacerdotem*, inquit, *qui dicitur, quod dictu nefas eſt, in necem fratris ſui taliter gratulatus, ut huic qui ejus ſanguine cruentatus advenerat, portionem cum eo habiturus occurreret, veſtro eum audiendum collegio delegamus.* Perperam enim ex hoc vocabulo *delegamus* arguunt aliqui Epiſcopos Gallicanos purè commiſſarios deſignatos eſſe à Cæleſtino in cauſa illa Epiſcopali: cum potiùs imitatus ſit Cæleſtinus deceſſorem ſuum Bonifacium, remiſeritque accuſatum Epiſcopum ad collegas: uti eorum judicium ante ſubiret,

Digitized by Google

quàm ipſius cauſa ad Apoſtolicam Sedem revocaretur.

Quòd ſi Cæleſtinus idem ejuſdem Epiſtolæ cap. 7. Danielis Epiſcopi cauſam cognitioni ſuæ videtur reſervare : id certè ad legitimas Eccleſiæ Gallicanæ conſuetudines nihil attinet. Is enim Daniel ab Oriente in Occidentem criminibus onuſtus patriam ſimul & pœnam fugiens navigaverat : dumque in Galliis , ubi improbitatem ſuam celat , faciliùs paulò Epiſcopus ordinatur , de ipſius facinoribus referunt Orientales ad Cæleſtinum : qui cum audivit hominem in Galliis ordinatum , ad Arelatenſem Epiſcopum per Fauſtinum quemdam ſcripſit , quò ad Epiſcopale judicium vocaretur ; miſitque ſimul acta ſeu inſtrumenta quæ ab Orientalibus acceperat. Hactenùs quidem contrarium nihil adverto quod vel contra Canones , vel contra mores libertateſque Gallicanas pugnet. Immo Cæleſtinus ſic ſcribendo ad Arelatenſem Epiſcopum, mittendoque inſtrumenta quæ ab Oriente ad probanda Danielis flagitia tranſmiſſa erant ; exequi videtur potiùs antiquos illos Canones qui cauſarum ejuſmodi cognitionem primam Epiſcopis Provincialibus attribuunt. Iſta quæ dixi omnia videre eſt in capite 3. ejus Epiſtolæ , in quo monet quoque Epiſcopos Gallicanos , ut in eum etiam animadvertant qui Danielem illicitè feſtinantiúſque ordinaverat. Cum ergo hæc addit Cæleſtinus capite 7. *Daniel , ut diximus , qui accuſationem Pontificali honore ſubterfugere poſſe ſe credidit , & ad faſtigium tantum*

Digitized by Google

accuſatores ſuos latendo pervenit , à ſanctitatis veſtræ cœtu interim ſe noverit ſegregatum : qui ſe noſtro judicio debet objicere , ſi conſcientiæ ſuæ novit confidentiam ſe habere : videtur ſubindicare his verbis , *à ſanctitatis veſtræ cœtu interim ſe noverit ſegregatum*, Danielem jam à Galliis judicatum ; neque enim meminit Cœleſtinus in tota ſua Epiſtola judicii alicujus à ſe hactenus prolati in Danielem. Quæ verò ſequuntur : *qui ſe noſtro judicio debet objicere , ſi conſcientiæ ſuæ novit confidentiam ſe habere*, commodè interpretabimur de ſecundo judicio & juxta Sardicenſem conſtitutionem , quæ damnatum in Provincia Epiſcopum Eccleſiæ Romanæ fores pulſare ſinit, *ſi putat ſe bonam cauſam habere.* Ne verò ſubtiliùs hæc fortè deducta videantur , condonemus gratis agere Cœleſtinum de primo Danielis judicio ; quid inde contra canonicam diſciplinam fiet : Quid contra libertates Gallicanas ? vir ſcilicet Orientalis in Gallia contra Canones ordinatus, ab Epiſcopis Orientis , ubi ſceleribus ſe polluerat, accuſatur apud Cœleſtinum : Cœleſtinus veluti extra ordinem electus judex hominem citat, jubetque venire ad objecta reſponſurum : An ideo Cœleſtinus invaſiſſe dicatur Provincialium Synodorum jura ? An idcirco dicatur cauſæ illius notitiam Epiſcopis Gallicanis eripuiſſe ? id ſanè ſic alienum eſt à Cœleſtini mente, ut eadem in Epiſtola quæ objicitur, Epiſcopos Gallicanos admoneat , quò contra eum ſæviant qui Danielem ordinaverat , *omniaque ad diſciplinæ normam feſtinent revocare.*

Digitized by Google

IV. Anno 439. Armentarius qui Ebreduni Epiſcopus ordinatus erat contrà Canones, in Concilio Regenſi, contradicente nemine, dejectus eſt : vel, ſi mavis, ipſius ordinatio irrita nullaque declarata eſt : ipſe verò fratrum judicio lubens obſecutus, Chorepiſcopi munere deinceps contentus fuit.

Anno 440. Chelidonius Epiſcopus in Concilio Arelatenſi dejectus eſt, quia, ut ferebatur, viduam uxorem acceperat, præfueratque aliquando judiciis capitalibus. Quia verò iniquè ſecum actum putavit Chelidonius, ad Leonem Papam ſe contulit, judicii reformationem juxta Concilii Sardicenſis placita petiturus.

V. Hunc tamen agendi modum, appellandi nempe à Provinciæ judicio ad Romanum Pontificem, ægerrimè tulit Hilarius Arelatenſis, qui Chelidonii damnationi præfuerat: Quia nempe inſolentior paulo viſus eſt, neque hactenùs Galli talem conſuetudinem habuerant. *Quare vir Beatus*, ita enim refert qui vitam ipſius ſcripſit, *pedibus iter aggrediens, Romam ſine equo, ſine Sagmario feſtinus intravit. Apoſtolorum Martyrumque occurſu peracto, Beato Leoni Papæ illico ſe præſentat, cum reverentia impendens obſequium, & cum humilitate depoſcens, ut Eccleſiarum ſtatum more ſolito ordinaret : adſtruens aliquos apud Gallias publicam meritò excepiſſe ſententiam, & in urbe ſacris altaribus intereſſe. Rogat atque conſtringit, ut ſi ſuggeſtionem ſuam libenter excepit, ſecretò jubeat emendari : ſe ad officia, non ad cauſam veniſſe ; proteſtandi ordine, non accuſandi, quæ ſunt acta ſuggerere.*

ſuggerere. Leo Magnus non ſic facilè acquievit Hilarii ſuggeſtioni, ſed Chelidonii cauſam retractari apud ſed voluit : ex quo quidem incenſus Hilarius durioribus paulò verbis Leonem inſecutus eſt ; ipſeque inter hæc neque expectato fine judicii, neque ſalutato Leone ex urbe exceſſit.

Hinc Leo exarſit quoque adverſus Hilarium ; eumque non depoſuit quidem, ut ſcriptor nuperus propalare auſus eſt, *ſed Viennenſis Provinciæ, quam malè uſurpaverat, poteſtate privavit :* quemadmodùm ipſe ſcribit Leo in Epiſtola ad Epiſcopos Provinciæ Viennenſis.

Quod verò ad Chelidonium attinet; quia injuſtè accuſatus hic fuerat, reipſaque innocuus viſus eſt (*manſiſſet namque in illum prolata ſententia, ſi objectorum veritas extitiſſet*, ut inquit Leo) Eccleſiæ ſuæ redditus eſt : fuitque pariter reſtitutus Projectus, cui ægrotanti alterum ſubſtituiſſe Hilarius perhibebatur.

Sua hæc judicia ſignificavit Leo Epiſcopis Provinciæ Viennenſis Epiſtolâ illâ quæ jam laudata eſt : cum autem intelligeret vix habitura effectum apud Gallos, tum quia nondum aſſueti erant Galli appellationibus illis nuper invectis, tum verò maximè quòd Epiſcoporum Gallicanorum cauſas Romæ cognoviſſet, Valentinianum Imperatorem rogavit, uti edicto ſuo judiciorum quæ tulerat executionem vellet adjuvare.

VI. Valentinianus Leoni morem gerens edictum, emiſit, quô, poſtquam aliqua præfatus eſt de Primatu

ac dignitate Romani Pontificis, déque Hilarii Arelatenſis contumaciâ, hæc inſtar legis profert. *Verùm, ne levis ſaltem inter Eccleſias turba naſcatur, vel in aliquo minui religionis diſciplina videatur, hoc perenni ſanctione decernimus, ne quid tam Epiſcopis Gallicanis, quam aliarum Provinciarum, contra conſuetudinem veterem liceat, ſine viri venerabilis Papæ urbis æternæ authoritate tentare: ſed illis omnibuſque pro lege ſit, quicquid ſanxit, vel ſanxerit Apoſtolicæ Sedis authoritas; ita ut quiſquis Epiſcoporum ad judicium Romani Antiſtitis evocatus venire neglexerit, per moderatorem ejuſdem Provinciæ adeſſe cogatur, per omnia ſervatis, quæ divi parentes noſtri Romanæ Eccleſiæ detulerunt.*

Hac porrò conſtitutione plus dedit Valentinianus quàm Leo rogaverat: immo & amplius dedit quam ipſe poſſet. Plus quidem dedit quam Leo rogaverat: aliud quippe nihil optaverat Leo, quàm ut judicii contra Hilarium lati executio Imperatoriâ authoritate juvaretur. Plus verò etiam indulſit quàm poſſet: cum enim Imperatores de rebus Eccleſiaſticis condere leges non poſſint, niſi quæ conformes ſint Canonibus, quæque ad eorum executionem tendant, fert ibi legem Valentinianus quæ Canonibus non quibuſvis, ſed Sardicenſibus ipſis omnino contraria eſt. Jubent enim Sardicenſes Canones Epiſcoporum cauſas agitari in Provinciis ſive quoad primam ſive quoad ſecundam cognitionem. Imperator verò cogendos vult Epiſcopos, ut in urbem ab Epiſcopo Romano judicandi ſeſe

conferant. Quare mirum nihil eſt ſi Galli Canonum antiquorum uſque ſemper obſervantiſſimi generali huic legi de petendâ Româ nuſquam obſecuti ſint.

VII. Non plus habet roboris lex altera quæ à Gratiano paulò ante ad relationem Concilii, tum Aquileienſis, tum Romani edita erat; quâque ſic præcipit Gratianus. *Volumus autem ut quicunque judicio Damaſi, quod ille cum conſilio quinque vel ſeptem habuerit Epiſcoporum, vel eorum qui Catholici ſunt judicio, vel Concilio condemnatus fuerit, ſi injuſtè voluerit Eccleſiam retentare, ut qui evocatus ad Sacerdotale judicium per contumaciam non iviſſet, aut ab illuſtribus viris Præfectis-prætorio Galliæ atque Italiæ, ſive à Proconſulibus vel vicariis, authoritate adhibita, ad Epiſcopale judicium remittatur, ut ad urbem Romam ſub proſecutione perveniat. Aut ſi in longinquioribus partibus alicujus ferocitas talis emerſerit, omnis ejus cauſæ dictio ad Metropolitæ in eadem Provincia Epiſcopi deducatur examen: vel ſi ipſe Metropolitanus eſt, Romam neceſſariò, vel ad eos quos Romanus Epiſcopus judices dederit, ſine dilatione contendat.* Non habet, inquam, lex iſta plus roboris, ſi fortè generaliter accipiatur: nam & peccat iſta quoque contra Canones, & quatenùs Epiſcopos judicandos decernit à Damaſo & quinque ſeptemve Epiſcopis, & quatenùs Metropolitanos promiſcuè Epiſcopi Romani aut virorum ab ipſo deputatorum judicio planè ſubjicit.

Sed neque etiam Gratiano mens fuit conſtitutio-

nem iſtam generaliter proponere; quaſi verò & pro locis omnibus, & in omne tempus valitura eſſet. Verùm eâ duntaxat cautum eſſe voluit, ne Urſinus, qui Romanam Sedem Damaſo invidebat, amplius quicquam moliretur contra Damaſum; non per ſe quidem, cum jam in exilio eſſet, ſed per Epiſcopos quos olim ordinaverat, quique contempto Damaſi & aliorum Epiſcoporum qui Damaſo favebant judicio Sedes ſuas impunè retinebant. Nam ut jam inſinuavi, emiſſa eſt conſtitutio iſta Gratiani ad relationem Concilii tum Aquileienſis, tum Romani. Quid porrò Concilium Aquileienſe Gratianum precabatur? *ne ipſius*, ut habet Concilium, *importuni hominis ſimulata adulatione flecteretur.* Quid verò Romanum Concilium? ſcilicet ut Epiſcopi è factione Urſini qui damnati erant, quique nihilominùs Eccleſias ſuas contra interdictum retinebant, parêre juberentur: Ita enim Concilii habet Epiſtola. *Sed quoniam, licet jamdudum veſtræ clementiæ judicio relegatus Urſinus, per eos quos illicitè ſacrilegus ordinavit, viliſſimum quemque occultò licet ſollicitare conatur: eoque exemplo nonnulli Epiſcopi, qui malè Eccleſiis incubant, uſu temeritatis ſuæ, & profani conſpiratione contemptûs, ne adquieſcant Romani Sacerdotis judicio, laceſſunt. Ita ut etiam qui ſe intelligunt pro meritorum ſuorum ratione damnandos vel damnatos eſſe viderunt, redempta vulgi multitudine, judices ſuos terrore mortis exagitent, contemptiſque cognitoribus vel fugatis, illicitum obtineant Sacerdotium. Idcirco ſtatuti imperialis non novitatem, ſed firmitudinem poſtulamus.*

Digitized by Google

Indignum quippe eſt, ut conventus quiſque adhibita manu eo ſit munitior, quo flagitioſior fuerit. Tum allatis quibuſdam Epiſcoporum rebellium exemplis, iſthæc ſubduntur. *Quia igitur veſtræ judicio tranquillitatis probata eſt innocentia memorati fratris noſtri Damaſi, integritas prædicata eſt; Iſaac quoque ipſe, ubi ea quæ detulit probare non potuit, meritorum ſuorum ſortem tulit: quæſumus clementiam veſtram, ne rurſus in plurimis cauſis videamur oneroſi, ut jubere pietas veſtra dignetur, quicunque vel ejus vel noſtro judicio, qui Catholici ſumus, fuerit condemnatus, atque injuſtè voluerit Eccleſiam retinere, vel vocatus à Sacerdotali judicio per contumaciam non adeſſe, ſeu ab illuſtribus viris præfectis-Prætorio Italiæ veſtræ, ſive à Vicario accitus ad urbem Romam veniat: Aut ſi in longinquioribus partibus hujuſmodi emerſerit quæſtio, ad Metropolitani per locorum judicia deducatur examen. Vel ſi ipſe Metropolitanus eſt, Romam neceſſariò, vel ad eos quos Romanus Epiſcopus judices dederit, contendere ſine dilatione jubeatur. Ita ut qui depoſiti fuerint, ab ejus tantùm civitatis finibus ſegregentur, in qua geſſerint Sacerdotium, ne rurſus impudenter uſurpent quod jure ſublatum ſit. Certè ſi vel Metropolitani, vel cujuſque alterius Sacerdotis ſuſpecta gratia, vel iniquitas fuerit; vel ad Romanum Epiſcopum, vel ad Concilium certè quindecim Epiſcoporum finitimorum ei liceat provocare. Quicunque verò ita meruerit excludi, ſileat & quieſcat: & ſi Dei judicium non veretur, minùs tamen peccare vel neceſſitate cogatur. Ut ſaltem de cætero pacifici atque concordes ſerenitati veſtræ*

Digitized by Google

congruas apud Dominum noſtrum referre gratias poſſimus.

Itaque lex ad ſupplicationem ejuſmodi lata temporanea tantùm fuit, atque ad id unum comparata, ut pax Eccleſiæ redderetur quam turbabat Urſinus : utque Epiſcopi, qui legitimis obtemperare judiciis recuſabant, ad obſequium cogerentur. Iſtud quidem fuſiùs paulo, quanquam ex occaſione, pertractavi, quia & hoc quoque edictum nuper ad infringendas Eccleſiæ Gallicanæ libertates adducebatur.

VIII. Anno 462. cum Hilarus Papa fortè intellexiſſet Epiſcopatum Narbonenſem ab Hermete quodam temerè uſurpatum fuiſſe, ad Lontium Arelatenſem ſcripſit eum increpans quòd cum ipſe audaciam ejuſmodi reprimere non potuiſſet vel noluiſſet, rem ſaltem non indicaſſet Romano Antiſtiti : *miramur*, inquit, *fraternitatem tuam ita legis Catholicæ immemorem eſſe, ut quæque iniqua & contra Patrum noſtrorum ſtatuta, in Provincia quæ ad Monarchiam tuam pertinet, ſi ipſe aut non vis, aut non potes, etiam nec nos ſilentii tui taciturnitate permittas corrigere.* Quibus ſanè verbis indicat Pontifex Hermetem in Epiſcoporum Concilio emendari à Leontio potuiſſe, immo & debuiſſe. Atque hinc in altera Epiſtola quæ eſt ad diverſos Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopos, notatâ rurſus Hermetis audaciâ, cui quidem raritas Conciliorum occaſionem dediſſe videbatur, Synodos in Galliis deinceps haberi jubet frequentiùs, ubi communi omnium authoritate

Digitized by Google

corrigantur, ſi qui fortè adversùs Apoſtolica præcepta legeſque Eccleſiaſticas peccaverint: *per annos itaque ſingulos*, inquit Hilarus, *ex Provinciis quibus potuerit congregari, habeatur Epiſcopale Concilium: ita ut opportunis locis atque temporibus, ſecundùm diſpoſitionem fratris & Coëpiſcopi noſtri Leontii, cui ſollicitudinem in congregandis fratribus delegavimus, Metropolitanis per litteras ejus admonitis, celebretur: ut ſi quid uſquàm vel in ordinandis Epiſcopis, vel Preſbyteris, aut cujuſlibet loci Clericis faciendis, contra præcepta Apoſtolica reperitur admiſſum, aut in eorum converſatione quippiam reprobatur, communi omnium authoritate reſecetur.*

Si verò quis importunè forſan objiciat conceſſam videri his verbis ab Apoſtolica Sede facultatem tum congregandorum Conciliorum, tum Epiſcoporum judicandorum, audiat ille quiſquis eſt Hilarum ipſum eadem in Epiſtola, qua parte Conciliorum declarans neceſſitatem venerandorum Canonum ſtatuta laudat, quorum ſe non authorem quidem, ſed executorem profitetur. *Quod utique*, inquit, *non aliter poterit præcaveri*, NISI STATUTA VENERANDORUM CANONUM, *in faciendis conventibus, quos hactenus omitti fecit certa neceſſitas*, EXEQUAMUR: *in quibus poſſint, pro emergentium neceſſitate cauſarum, ad Eccleſiaſticæ obſervantiam diſciplinæ, & quæ ſecùs facta fuerint corrigi, & ſequenda conſtitui.*

Ad idem ferè tempus Mamertus Viennenſis Epiſcopum armata manu conſecravit in Dienſi

civitate ; cum tamen hæc civitas Arelatenſi Metropoli, non Viennenſi obnoxia eſſet. Præſumptionis certior factus Hilarus ad Leontium Arelatenſem iterùm ſcripſit, ut eôdem ſtudiô, ita & eandem in ſententiam. Quanquam enim Hilarus Mamertum coërcere fortè potuiſſet, quia privilegio ab Apoſtolica Sede indulto abuſus erat : nihilominùs judiciorum ſervatâ formâ Concilium haberi ante vult in Provincia, quàm negotium ad ſe deferatur: *quantùm enim*, inquit, *filii noſtri viri illuſtris Magiſtri Militum Gunduicii ſermone eſt indicatum, prædictus Epiſcopus invitis Dienſibus, & qui ad Eccleſiarum ejus numerum, quem ei Apoſtolicæ Sedis deputavit authoritas, ſicut in ſcriniis noſtris legimus, minimè pertinebant, hoſtili more, ut dicitur, occupans civitatem, Epiſcopum conſecrare præſumpſit. In quo frater cariſſime, ſi ita eſt, quum multiplex culpa ſit, pronunciare poſſimus*, NISI JUDICII, UT DIXIMUS, ET MODERATIO NOBIS ESSET ET ORDO SERVANDUS; *atque ideo memor ſollicitudinis quam dilectioni tuæ ſcis eſſe commiſſam, quicquid nunc ad notitiam noſtram brevi inſinuatione delatum eſt, in conventu Synodali, qui ſecundùm ſtatuta noſtra, annis ſingulis, te ſibi præſidente, eſt congregandus, diſcutere quæ ſunt acta debebis*, &c. Scripſit quoque Hilarus hac de re ad plures Galliæ Metropolitanos, dataque occaſione eos vehementer hortatur, ut ſingulis annis concilia celebrare meminerint. Ac tandem cum, agitatâ in Concilio Mamerti causâ, de rei gravitate ad Sedem Apoſtolicam relatum fuiſſet, tertiam

tertiam Epiſtolam ſcripſit Hilarus ad Epiſcopos Gallicanos quâ ſignificat, ſiquidem temerè Mamertus Eccleſiæ Arelatenſis fines ingreſſus erat, curaſſe ſe ut per Veranum Epiſcopum moneretur, ne deinceps ſimile aliquid attentaret, alioquin quatuor illas Eccleſias, quæ ob Arelatenſis Epiſcopi temeritatem Viennenſi Metropoli addictæ erant, ad Eccleſiam Arelatenſem fore revocandas. Neque certè mirum eſt ſi judicium ſic ferat Hilarus in iſtiuſmodi cauſa; agebatur enim de finibus Metropoleωn ſervandis quos Epiſcopi Romani ſingulis præſcripſerant, aſpirantibus quidem Principibus. Certum eſt quippe Provinciarum & Primatuum Eccleſiaſticorum œconomiam, ut Summorum Pontificum, ita & Imperatorum legibus ac voluntate olim conſtitiſſe. Hinc Hilarus ipſe in Epiſtola illa quæ eſt ad Epiſcopos Gallicanos, Leontii Arelatenſis jus ac honorem à Mamerto Viennenſi uſurpari non potuiſſe probat, quia id quoque Imperatoria vetabat authoritas. *Fratri enim noſtro Leontio*, inquit, *nihil conſtituti à ſanctæ memoriæ deceſſore meo juris potuit abrogari; nihil valuit, quod honori ejus debetur, auferri. Quia Chriſtianorum quoque Principum lege decretum eſt, ut quicquid Eccleſiis earumque rectoribus, pro quiete omnium Domini Sacerdotum, atque ipſius obſervantia diſciplinæ, in auferendis confuſionibus Apoſtolicæ Sedis Antiſtes ſuo pronuntiaſſet examine, veneranter accipi tenaciterque ſervari, cum ſuis plebibus charitas veſtra cognoſceret: nec unquam poſſent convelli, quæ & Sacerdotali Eccleſiaſtica præceptione fulcirentur, & regia,*

Digitized by Google

IX. Anno 534. Contumelioſus Regenſis Epiſcopus adulterii crimine inſimulatus eſt; cumque ſceleris fama perveniſſet ad Joannem II. ſcripſit is ad Cæſarium Arelatenſem, miſitque certos Canonum titulos, juxta quos Contumelioſi cauſa ab Epiſcopis Gallicanis judicanda videbatur. Obſervandum autem hîc diligenter, inter Canones miſſos à Joanne Papa recenſeri nominatim 14. & 15. Antiochenos: quibus nempe veluti ſuprema ſtabilitur Synodorum Provincialium authoritas. Reipſa autem Contumelioſi cauſa in Synodo examinata eſt, ipſeque à Coepiſcopis exauctoratus: qua de re certior factus Joannes ſcripſit ad Clericos Eccleſiæ Regenſis, juſſitque illos viſitatorem accipere donec Epiſcopus aliquis dignior ipſis diligeretur: *Pervenit*, inquit, *ad nos à fratribus & Coepiſcopis noſtris miſſa relatio, ubi Contumelioſus de ſuis criminibus confeſſus legitur atque convictus. Et quia ejuſmodi ſceleribus implicatus Sacerdotii non poteſt miniſteria jam tractare, neceſſaria vobis ſolatia credimus viſitatoris adjungere.* Contumelioſo tamen à Coepiſcoporum judicio provocare viſum eſt ad Sedem Apoſtolicam: cumque nihilominùs lata primò ſententia executioni à Gallis mandaretur, Agapetus Joannis ſucceſſor valde conqueritur, quòd, non obſtante Contumelioſi appellatione, ipſe tamen ab Eccleſia ſua pulſus eſſet: ita enim habet ille in Epiſtola ad Cæſarium Arelatenſem. *Meliùs autem fecerat fraternitas tua, ſi poſteaquam Sedis Apoſtolicæ appellatione interpoſita deſideravit examen, circà perſonam ejus à tempore ſententiæ*

Digitized by Google

nihil permiſiſſet imminui, ut eſſet integrum negotium, quod interpoſita provocatione quæreretur. Nam ſi in executionem mittitur prima ſententia, ſecunda non habet cognitio quod requirat. Quibus quidem verbis Agapetus Pontifex aliud nihil videtur poſtulare, quàm ut Sardicenſis diſciplina obtineat, quâ nempe cavebatur, ne interpoſita ſemel appellatione alius Epiſcopus in dejecti locum ſubſtitueretur. Quare, dum ultimum accedat judicium, in Contumelioſi, ſuſpenſi quidem interim, locum, viſitatoriam, ut ait, perſonam jubet ordinari.

X. Anno 545. Vigilius Papa Auxanio Arelatenſi vices ſuas in Gallia delegans, palliique uſum concedens, eum jubet Epiſcoporum negotia in Conciliis Canonica & Apoſtolica æquitate diſcutere ac judicare, reſervatis Apoſtolicæ Sedi cauſis illis dumtaxat, quæ ob nimiam difficultatem terminari fortè non poterant. *Si qua ergo*, inquit, *inter fratres & Coepiſcopos noſtros, in locis veſtræ civitati præſenti authoritate commiſſis, ſeminante illo auctore ex antiqua iniquitate Zizania, diſſenſiones emerſerint; adhibitis vobiſcum Sacerdotibus numero competenti, cauſas Canonica & Apoſtolica æquitate diſcutite, ea modis omnibus prolato judicio finituri, quæ Deo placitis deceſſorum noſtrorum poſſint regulis convenire. Si qua vero certamina, aut de religione fidei, quod Deus auferat, aut de quolibet negotio, quod ibi pro ſui magnitudine terminari non poſſit, evenerint, totius veritatis indagine diligenti ratione diſcuſſa, relationis ad nos ſeriem deſtinantes, Apoſtolicæ Sedi terminanda ſervate.* Eadem

Digitized by Google

habet Vigilius in Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ de vicibus ſuis Auxanio collatis. Eadem etiam repetit in Epiſtola ad Aurelianum Arelatenſem, cui, Auxanio mortuo, vices ſuas quoque delegavit. Ita nempe optimo Pontifici perſuaſum erat Epiſcopos in Synodis Provinciarum neceſſariò judicandos.

XI. Neque verò eſt quod quiſquam opinetur Summos Pontifices vices ſuas præcipuis aliquibus Epiſcopis delegando, Provinciarum idcirco ac Metropolitanorum jura invertiſſe : cum hæc delegandi ratio inventa ſit potiùs ad juvandam Canonum executionem, ſuaque omnibus jura tutiùs conſervanda. Ex quo quidem Sanctus Leo in Epiſtola 84. quæ eſt ad Anaſtaſium cui vices ſuas commiſerat, disertè ſic ſcribit. *Igitur ſecundùm Sanctorum Patrum Canones ſpiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia conſecratos, Metropolitanos ſingularum Provinciarum Epiſcopos, quibus ex delegatione noſtra fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus tradita ſibi antiquitùs dignitatis intemeratum habere decrevimus : ita ut à regulis præſtitutis nulla aut negligentia, aut præſumptione diſcedant.*

Similiter Hormiſda in Epiſtola ad Joannem Epiſcopum intacta vult eſſe Metropolitanorum privilegia, vicibus licet Apoſtolicæ Sedis ipſi demandatis. *Servatis*, inquit, *privilegiis Metropolitanorum, vices vobis Apoſtolicæ Sedis eatenùs delegamus, ut inſpectis iſtis ſive ea quæ ad Canones pertinent, ſive ea quæ à nobis ſunt nuper mandata, ſerventur, ſive ea quæ de Eccleſiaſticis cauſis tuæ relationi contigerint, ſub tua*

nobis inſinuatione pandantur, erit hoc ſtudii, ac ſollicitudinis tuæ, ut talem te in his, quæ injunguntur exhibeas, ut fidem integritatemque ejus, cujus curam ſuſcipis, imiteris.

Utraque hæc authoritas Leonis & Horſmidæ à Gratiano refertur cauſa 25. qu. 2. cap. 5. & 6. Utraque verò clariſſimè demonſtrat Summos Pontifices vices ſuas in Provinciis delegaſſe ad conſervanda, non ad uſurpanda Metropolitanorum jura; niſi fortè ipſi *aliqua vel negligentia vel præſumptione à præſtitutis regulis diſceſſerant*, ut Sanctus Leo rectiſſimè admonet, rurſuſque infra ex Gregorio Magno confirmabitur.

XII. Sed neque aliis conditionibus Galli Epiſcoporum Romanorum Vicarios uſquam receperunt. Cujus quidem rei luculentum nobis argumentum ſuppeditat Concilium Pontigonenſe, quod anno circiter 876. habitum eſt; eo nempe tempore quo Romanæ Curiæ potentia tumêre jam cœperat. Cum enim Joannes VIII. adſtipulante etiam Carolo Calvo, Anſegizo Senonenſi vices ſuas delegare vellet per Gallias ac Germanias, res in Concilio coram Imperatore propoſita eſt: Qui cum ab Epiſcopis Gallicanis quæſiviſſet, quidnam ipſis videretur de juſſis Apoſtolicis, *horum reſponſio talis fuit*, inquit Aimonius, in Synopſi actorum Concilii Pontigonenſis, *ut ſervato ſingulis Metropolitanis jure privilegii, ſecundùm ſacros Canones, & juxtà decreta Sedis Romanæ Pontificum ex eiſdem ſacris Canonibus promulgata, domni Ioannis Papæ Apoſtolicis juſſionibus*

obedirent. Et cum Imperator & Legati Apoſtolici ſatagerent, ut abſolutè Archiepiſcopi reſponderent ſe obedituros de Primatu Anſegizi, ſicut Apoſtolicus ſcripſit, aliud niſi quod prædictum eſt reſponſum ab eis extorquere non potuerunt: excepto quod Frotarius Burdegalenſis Epiſcopus, quoniam à Burdegala ad Pictavos, indeque ad Bituricum favore Principis contra regulas ſe contulit, per adulationem reſpondit quod Imperatori placere cognovit. Hac reſponſione commotus quidem fuit Imperator: nihil tamen amplius ab Epiſcopis Gallicanis obtinere potuit: *nam in octava Seſſione*, inquit Aimonius, *iterum mota eſt interrogatio de Primatu Anſegizi, & poſt multas ab Imperatore & Legatis Apoſtolicis contra Epiſcopos querimonias habitas, tantum in noviſſimo quantum & in principio Synodi exinde Anſegiſus obtinuit.*

Itaque ſi aliquando Pontificum Romanorum Vicarii Epiſcoporum cauſas cognoviſſe videantur, id fecere quidem aut quòd Metropolitani officium ſuum fortè omitterent, aut quòd ob rei gravitatem in pleniori Concilio, Metropolitanis ipſis aſſentientibus, eas placeret agitari.

XIII. Anno 555. Saffaraci Epiſcopi Pariſienſis cauſa retractata eſt in Concilio Pariſienſi 2. quod à Childeberto Rege convocatum erat. Cumque illius depoſitio confirmata eſſet, ipſeque latæ contra ſe ſententiæ acquieviſſet, conſtituerunt Epiſcopi qui aderant, ut Eccleſiæ Pariſienſi Epiſcopus alius provideretur à Metropolitano, ut moris erat.

Notandum hîc obiter Epiſcoporum judicia ad-

Digitized by Google

huc illo tempore in Galliis principum authoritate fuiſſe retractata.

Anno 563. Emerius Epiſcopus Santonenſis, qui Clotarii Regis imperio contra Canones fuerat ordinatus, generosè ab Epiſcopis Gallicanis depoſitus eſt: in ejuſque locum ſuffectus Heraclius. Hunc quidem Charibertus deinceps crudeliùs accepit, quod patris ſui memoriæ injuriam factam putaret: Emeriumque per vim juſſit reſtitui; at num quis idcirco judicii formam, quæ ab Epiſcopis Gallicanis adhibita erat, incuſabit?

XIV. Anno 567. in Concilio Lugdunenſi lata eſt lex de controverſiis Epiſcoporum componendis hunc in modum: *ſi quid inter fratres, ideſt Coepiſcopos noſtros, contentionis ortum fuerit, ſi de una Provincia ſunt, Metropolitani cum Comprovincialibus ſuis judicio ſint contenti. Si verò diverſæ Provinciæ duo fuerint Sacerdotes, inter quos aliqua diſceptatio oriatur, convenientibus in unum Metropolitanis ipſorum, omnis eorum actio illorum judicio terminetur: ita ut ſi unus ex Epiſcopis ab alio Epiſcopo, aut à quacunque perſona, iniquè fuerit aggravatus, communi fratrum ſtudio, cum Dei ſolatio defenſetur. Quod ſi quis ſe ab hac conditione quacunque calliditate ſubtraxerit, tribus menſibus ſe à charitate fratrum noverit eſſe ſequeſtratum.* Quanquam autem hac in lege depoſitionis vocabulum non uſurpetur, eam tamen referre placuit, quoniam ad Metropolitanorum aſſerendam illuſtrandamque juriſdictionem non parum confert.

Digitized by Google

XV. Hoc ipſo in Concilio Salonius Ebredunenſis, & Sagittarius Vapingenſis dejecti ſunt, Gregorio Turonenſi teſte: qui quidem rem totam ſic narrat lib. 5. Hiſtoriæ cap. 20. *Igitur contra Salonium Sagittariumque Epiſcopos, tumultus exoritur. Hi enim à Sancto Nicetio Lugdunenſi Epiſcopo educati, Diaconatus officium ſunt ſortiti: hujuſque tempore Salonius Ebredunenſis urbis, Sagittarius Vapingenſis Eccleſiæ, Sacerdotes ſtatuuntur. Sed adſumpto Epiſcopatu in proprium relati arbitrium, cœperunt in perſuaſionibus, cædibus, homicidiis, adulteriis, diverſiſque in ſceleribus, inſano furore graſſari: ita ut quodam tempore celebrante Victore Tricaſſinorum Epiſcopo ſolennitatem natalitii ſui, emiſſa cohorte, cum gladiis & ſagittis inruerent ſuper eum. Venienteſque ſciderunt veſtimenta ejus, miniſtros cæciderunt, vaſa & omnem adparatum prandii auferentes, relinquentes Epiſcopum in grandi contumelia. Quod cum Rex Guntheramnus comperiſſet, congregari Synodum apud urbem Lugdunenſem juſſit. Conjunctique Epiſcopi cum Patriarcha Nicetio Beato, diſcuſſis cauſis, invenerunt eos de his ſceleribus quibus accuſabantur, valde convictos: præceperuntque ut qui talia commiſerant, Epiſcopatus honore privarentur. At illi cum adhuc propitium ſibi Regem eſſe noſſent, ad eum accedunt, implorantes ſe injuſtè remotos: ſibique tribui licentiam, ut ad Papam urbis Romanæ accedere debeant. Rex verò annuens petitionibus eorum, datis Epiſtolis eos abire permiſit. Qui accedentes coram Papa Ioanne, exponunt ſe nullius rationis exiſtentibus cauſis dimotos. Ille verò Epiſtolas*

ad

ad Regem dirigit, in quibus locis ſuis eoſdem reſtitui jubet. Quod Rex ſine mora caſtigatis priùs illis verbis multis, implevit. Ex qua quidem narratione patet Epiſcopos illos primùm dejectos eſſe in Concilio: tum ad Apoſtolicam Sedem provocaſſe ex licentia Sardicenſi: tandemque à Romano Pontifice, quia nemo erat qui eorum accuſationem urgeret, fuiſſe reſtitutos. Verùm quia emendatio nulla ſecuta eſt, inquit Gregorius Turonenſis, idcirco iterum dejecti ſunt in Concilio Cabilonenſi, quod Regia authoritate celebratum eſt anno 574. Nam & hoc quoque Gregorius ejuſdem lib. cap. 27. ſic refert. *Anno quoque 4. Childeberti, qui fuit decimus octavus Guntheramni & Chilperici Regum, apud Cabillonum civitatem Synodus acta eſt, ex juſſu principis Guntheramni: diſcuſſiſque diverſis cauſis contra Salonium & Sagittarium Epiſcopos, iteratur illa antiqua calamitas: objiciuntur eis crimina: & non ſolùm de adulteriis, verùm etiam de homicidiis accuſantur. Sed hæc per pœnitentiam purgari cenſentes Epiſcopi, illud eſt additum, quod eſſent rei majeſtatis, & patriæ proditores. Qua de cauſa ab Epiſcopatu diſcincti, in Baſilicam Beati Marcelli ſub cuſtodia detruduntur. Ex qua per fugam lapſi, diſceſſerunt per diverſa vagantes, donec in civitatibus eorum alii ſubrogati ſunt.*

XVI. Anno 573. Promotus qui & contra Canones, & contra Carnotenſis Epiſcopi jura in Caſtrodunenſi Epiſcopus conſtitutus erat, à Concilio Pariſienſi quarto, ſuggerente Pappolo Carnotenſi Antiſtite dejectus eſt: intentatâ etiam excommunica-

Digitized by Google

tionis pœnâ, niſi obſequeretur. Ægidius verò Remenſis qui Promotum ordinaverat à Concilio graviter increpatus eſt. Non abs re erit exhibere hîc tum ſuggeſtionem Pappoli Carnotenſis, tum conſtitutionem Concilii ipſius Pariſienſis, quæ ad Ægidium Remenſem directa eſt. Nam ex utraque patebit clariſſimè & quæ authoritas Conciliorum tum erat in Galliis, & quæ judiciorum Epiſcopalium ratio uſitata.

Tenor suggestionis libelli Synodo oblati a Pappolo Episcopo.

Domnis ſemper ſuis, atque Apoſtolica dignitate colendis, omnibus Epiſcopis, qui in Sancta Synodo nunc Pariſius convenerunt, Pappolus Carnotinæ civitatis Epiſcopus humilis veſter. Ita nos canonica inſtitutio admonet, ut quotiens aliquæ exortæ fuerint in Eccleſia cauſæ, Synodali hoc conventu debeat publicari. Ideo, piiſſimi domni, in veſtræ pietatis notitia hæc quæ contra nos geſta ſunt per præſentis libelli noſtri tenorem ſtuduimus deferendum. Ergo cum me ante aliquod temporis, Clericorum vel Civium Carnotinæ civitatis voluntas per conſenſum, cum conniventia etiam Metropolitani mei, fieri Epiſcopum elegiſſet, quod annuente domino factum eſt, poſt aliquot dies, quidam ex ipſius civitatis Carnotinæ territorio Preſbyter, nomine Promotus, qui reliquerat ſine litteris anteceſſoris mei cellulam ſuam, inlicita præſumptione Parrochiam meam, cui vocabulum eſt Duno, quaſi ſub nomine Epiſcopatus viſus eſt pervaſiſſe. Etiam & facultaticulam Eccleſiæ, cui præeſſe videor, quantum in ipſo pago eſſe conſtat neſcio per

cujus ordinationem, ſimili conditione pervaſit. Pro qua re ſupplex veſter ſanctitati veſtræ ſuggero, & per Spiritum Sanctum, qui in vobis habitat, & diem judicii futurum, & per remiſſionem peccatorum, vobis domnis meis conjuro, ut hoc ita, qualiter vobis fieri non vultis, emendari jubeatis: quatenùs nec per callidam præſumptionem quis audeat in poſtmodùm per tumorem ſuperbiæ ſimilia perpetrare, & ſimultas Eccleſiæ, veſtro ſtudio & ordinatione, jam Chriſto propitio conquieſcat.

CONSTITUTIO SYNODI AD ÆGIDIUM EPISCOPUM REMENSEM, QUI PROMOTUM IN DUNENSI CASTRO EPISCOPUM TEMERE CONSECRARAT.

Domino ſuo, atque Beatiſſimo & meritis Apoſtolico fratri Ægidio Epiſcopo, Philippus, Sapaudus, Priſcus, Conſtitutus, Laban, Felix, Germanus, Lucretius, item Felix, Clementinus, Syagrius, Optatus, Gallo-magnus, Salonius, Quinidius, item Salonius, Sagittarius, Promotus, Geneſius, Polemius, Aunacharius: Eſychius, Palladius, Sylveſter, Victor, Pappolus, Claudianus, Heraclius, Tetradius, Licerius, Leudobaudis, & Deſiderius Epiſcopi, necnon Launoveus Preſbyter. Dum pro cauſis publicis, privatorumque querelis Pariſius moraremur, vir Apoſtolicus frater noſter Domnus Pappolus Epiſcopus mediocritati noſtræ detulit in querelam, in caſtro Dunenſi, Parrochia denique Carnotina, quod caſtrum, nec ad territorium Civitatis veſtræ, nec ad veſtram Provinciam manifeſtum eſt pertinere, à vobis contra omnem rationem, & contra Canonicam diſciplinam Epiſcopum con-

Digitized by Google

ſecratum. Et licet ſecundùm priſca Beatiſſimorum Patrum decreta potuit hujuſmodi exceſſus in veſtra injuria acerbiùs coërceri : ſed nos caritatis jura ſervantes beatitudini veſtræ indicamus, ut Preſbyterum ipſum nomine Promotum, qui omiſſa ſeveritate Canonica à vobis dicitur tam temerè conſecratus, ut juſtè debeat de gradus ipſius dignitate deponi, ſicut Canonum conſtituta ſanxerunt, ad vos evocetis, vel vobiſcum retineatis, ut injuriam nec Eccleſiæ, nec Sacerdoti ſuo ulteriùs debeat inrogare. Et qui à fratre veſtro domno Germano Epiſcopo, ad petitionem Domni Conſtituti Metropolitani, ùt ad Synodum venire deberet, eſt præſentanea invitatione commonitus, quod quoque Domnum Conſtitutum & Domnum Germanum conſtat in Synodum retuliſſe, & ad Synodum venire diſtulit. Idcirco noverit beatitudo veſtra hoc apud univerſum præſenti tempore Concilium conſtitutum, ut ſi memoratus Preſbyter, aut propriâ contumaciâ, aut cujuſcumque poteſtatis adſentatione, in prædicta Dunenſi Eccleſia præſumpſerit ſub hujus ſubrepti honoris argumentatione ulteriùs reſidere, vel res Eccleſiæ ipſius ampliùs uſurpare, aut altaria benedicere, infantes confirmare, vel ordinationes per quaſcumque Parrochias facere, aut Epiſcopo ſuo fratri veſtro Domno Pappolo reſiſtere prava intentione præſumpſerit, ab omni cætu Epiſcoporum, vel à communionis conſortio perpetuo anathemate feriatur : & frater noſter Domnus Pappolus Epiſcopus, vel Eccleſia Carnotina, Parrochias quas hucuſque habuit ſub ſua ordinatione debeat auxiliante Domino gubernare. Statuentes etiam, ut quicumque de populo

illo benedictionem memorati Promoti Preſbyteri poſt hoc edictum manifeſtatum vel publicatum, aut expetierit, aut accipere contentus fuerit, à communionis conſortio, vel ab Eccleſiæ liminibus arceatur.

XVII. Anno 577. Prætextatus Archiepiſcopus Rothomagenſis in Concilio Pariſienſi ab ipſo Rege Chilperico plurimis, iiſque infandis criminibus accuſatus eſt. Convenit enim ipſe Rex in Concilium, adſtantibuſque Patribus Prætextatum ita interpellavit: *quid tibi viſum eſt, ô Epiſcope, ut inimicum meum Merovechum, qui filius eſſe debuerat, cum amita ſua, id eſt patrui ſui uxore conjungeres? an ignarus eras quæ pro hac cauſa Canonum ſtatuta ſanxiſſent? Etiam non hîc ſolùm exceſſiſſe probaris: ſed etiam cum illo egiſti datis muneribus, ut ego interficerer: hoſtem autem filium Patri feciſti, ſeduxiſti pecuniâ plebem, ut nullus mecum fidem habitam cuſtodiret: voluiſtique regnum meum in manu alterius tradere.* Atrocia ſanè crimina, ſi vera fuiſſent: at ſi audiatur Gregorius Turonenſis, qui lib. 5. cap. 18. cauſæ hujuſce ſeriem totum refert, Prætextatus ab eis alienus reipſa extitit: nihilominùs tamen infelix præſul Regis odio falſiſque teſtibus oppreſſus, immo & circumventus ipſe, atque in falſam confeſſionem callidè inductus, à Sede ſua in exilium pulſus eſt. Hujus quidem judicii æquitatem non deffendo: ſed ejus formam omninò ſpectatam hîc velim; fuit enim agitata Prætextati cauſa in pleniori Epiſcoporum Concilio, non jubente modò, ſed etiam accuſante Rege: neque de quibuſvis criminibus erat queſtio,

ſed de illis etiam quæ ſtatus, læſæque majeſtatis vulgò inſigniuntur. Ex quo certè apparet, quàm vana ſit, quámque futilis eorum opinio, qui ubi de grandioribus illis criminibus agitur, formas ordinarias, immo & júdices ordinarios volunt prætermitti.

Circa hæc tempora Gregorius ipſe Turonenſis, vir licet Sanctiſſimus, ad Regem à Leudaſte quodam delatus eſt, ut qui Reginam Fredegundem turpiori objecto crimine infamaſſet. Congregantur hanc ob rem Epiſcopi apud Brennacum villam: causâque agitatâ innocentiam ſuam jurejurando probat Gregorius: negotium enim totum Epiſcopi Sacramento, quàm teſtium relatione finiri Rex maluit: quod profectò ſapientiæ pietatiſque Regiæ argumentum ingens fuit. De Leudaſte verò delatore qui judicio intereſſe non ſuſtinuit, *placuit omnibus Sacerdotibus, ut ſator ſcandali, inficiator Reginæ, accuſator Epiſcopi, ab omnibus arceretur Eccleſiis*: ita enim ſcribit Gregorius ipſe Turon. lib. 5. cap. 49. ubi calumniam in ſe à Leudaſte conflatam fuſiùs perſequitur.

XVIII. Anno 590. Ægidius Archiepiſcopus Remenſis crimine majeſtatis reus exauctoratus eſt in Concilio Metenſi, quod Childeberti Regis imperio erat convocatum. Rem totam narrat Gregor. Turon. lib. 10. cap. 19. in ejus autem narratione duo ſunt maximè, quæ notanda hîc duxi. Primum quòd Rex, qui Ægidium apprehendi, tenerique ſub cuſtodia juſſerat, ante omnem audientiam Epiſ-

Digitized by Google

copalem, *increpatus ab aliis Sacerdotibus permiſit eum ad urbem ſuam redire.* Alterum quòd cum in Concilio Ægidius ſcelera longè graviſſima in Regem regnumque admiſiſſe ſe faſſus fuiſſet, Epiſcopi, Canones, qui nempe de Epiſcoporum judiciis erant, legi ante curaverint, quàm in eum ſententiam ferrent: *hæc Epiſcopi audientes*, inquit Gregorius Turon. *ac lamentantes fratris opprobrium, obtentâ vitâ, ipſum ab ordine Sacerdotali, lectis Canonum ſanctionibus, removerunt.*

Anno 603. Deſiderius Epiſcopus Viennenſis in Concilio Cabilonenſi dejectus eſt, aliuſque in ejus locum ſuffectus. Factum ſic narrat Fredegarius in appendice ad Gregorium Turonenſem: *anno* 8. *regni Theodorici Synodus Cabillono cogitur. Deſiderium Viennenſem Epiſcopum dejiciunt, & inſtigante Aridio Lugdunenſi Epiſcopo & Brunichilde, ſubrogatus eſt loco ipſius Sacerdotali officio Domnolus, Deſiderius verò in inſulam quandam exilio retruditur.*

XIX. Quoniam hæc poſteriora facta in quibus Apoſtolica authoritas partem nullam habuit, Gregorii Magni tempore contigerunt: explorandum eſt nobis an Sanctiſſimus ille Pontifex moribus Gallorum antiquis adverſatus ſit, primamque negotiorum Epiſcopalium cognitionem in Galliis uſurparit, ut larvatus homo nuper ſcriptitabat. Ad refellendam iſtam calumniam ſatis eſſet protuliſſe famoſa illa exempla depoſitionum, quæ, vidente, neque contradicente Gregorio Magno in Synodis Gallicanis decretæ ſunt. Quoniam tamen ejus Pon-

tificis monumenta extant longè plurima quæ Gallias attinent, quæque ubique ferè antiquam diſciplinam ſpirant, eis ipſis Gregorii Magni fama ſeu memoria defendenda eſt, uſuſque Gallorum, quos tuemur, ſimul confirmandi.

Primò itaque Gregorius Magnus in Epiſtola ad Virgilium Arelatenſem quæ eſt lib.4. 51. poſtquàm ſignificavit ſuas ſe vices illi committere, ſtatim addit nihil eam ob rem detrahi honori Metropolitanorum: Quorum nempe eſt in Synodis Provinciarum Epiſcopales cauſas agitare. *Itaque*, inquit, *fraternitati veſtræ vices noſtras in Eccleſiis quæ ſub regno ſunt præcellentiſſimi filii noſtri Childeberti, juxtà antiquum morem, Deo auctore, committimus:* SINGULIS SIQUIDEM METROPOLITIS, SECUNDUM PRISCAM CONSUETUDINEM, PROPRIO HONORE SERVATO. Quin & ipſi Virgilio Metropoliticum munus commendat eadem in Epiſtola. *Si qua verò*, inquit, *inquiſitio de fide, vel fortaſſe aliarum rerum inter Epiſcopos cauſa emerſerit, quæ diſcerni difficiliùs poſſit, collectis duodecim Epiſcopis ventiletur atque decidatur. Si autem decidi nequiverit, diſcuſſa veritate ad noſtrum judicium referatur.* Idem ferè habet in Epiſtola ſequenti quæ eſt ad univerſos Galliarum Epiſcopos. In Epiſtola verò lib.7. 110. quæ eſt ad Syagrium, Ætherium, Virgilium, & Deſiderium Epiſcopos Gallicanos, diſtrictè præcipit ut Synodi quot annis per Provincias ad retinendam diſciplinam, uti à Patribus ſancitum eſt, habeantur. *Nec hoc quoque*, inquit, *in*

hac

hac ſollicitudinis parte relinquimus, quod de habendis per Parochias Conciliis Patrum providentiâ utilitatis cauſa ſancitum eſt; unde ne qua inter fratres diſſenſio, ne qua inter præpoſitos & ſubjectos ſint fomenta diſcordiæ, in unum convenire Sacerdotes neceſſe eſt, ut & de incidentibus cauſis diſceptatio, & ſit ſalubris de Eccleſiaſtica obſervatione collatio: quatenùs dum per hoc & præterita corriguntur, & regulam futura ſuſcipiunt, omnipotens Dominus fratrum concordiâ collaudetur: Cujus vobis adeſſe præſentiam, ſi hæc obſervabitis, ſcitote; quia ſcriptum eſt, ubi fuerint congregati duo, aut tres in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Si ergo adeſſe dignatur, ubi duo vel tres fuerint; quanto magis non deerit, ubi plures conveniunt Sacerdotes? Et quidem quia de habendo bis in anno Concilio Patrum ſit regulis ſtatutum non latet. Sed ne fortè aliqua impleri hoc neceſſitas non permittat, ſemel tamen in anno ſine excuſatione aliqua decernimus congregari; ut expectatione Concilii nihil pravum, nihil præſumatur illicitum. Nam plerumque & ſi non amore juſtitiæ, metu tamen examinis abſtinetur ab hoc, quod omnium notum eſt poſſe diſplicere judicio. Hanc, fratres cariſſimi, obſervantiam noſtris relinquendam poſteris teneamus, &c.
Dum Gregorius Magnus ſic præclarè monet Eccleſiaſtica negotia in Synodis Provinciarum eſſe pertractanda, nequidem graviores Epiſcoporum cauſas excipit: ut nec illas exceperant Sancti illi Patres, quorum authoritate Synodorum probat neceſſitatem.

Hinc Epiſtolâ 117. lib. 7. Syagrium Auguſtodu-

Digitized by Google

nenſem hortatur, ut Theodorum quemdam Epiſcopum, qui Archiepiſcopi Mediolanenſis Metropolitæ ſui fugiens correctionem venerat in Gallias, redire jubeat ad Metropolitanum. *Quia verò Theodorus quidam Epiſcopus*, inquit, *de Diœceſi reverendiſſimi fratris noſtri Conſtantii Mediolanenſis Eccleſiæ Epiſcopi diſciplinam, ut dicitur, evitans, illic veniſſe firmatur, hortamur ut & iſto diligentiùs requiſito ad Epiſcopum ſuum veſtra fraternitas tranſmittat.*

Hinc etiam dum Epiſtola 64. lib. 9. Brunichildem Francorum Reginam rogat; ut cum ipſius veniâ mittere Legatum poſſit in Gallias, ad coërcendos aliquos Epiſcopos qui impudicè, ut ait, & nequiter converſari dicebantur, Metropolitanorum accuſat negligentiam, qui ſi officio ſuo functi eſſent, de legato ipſe in Gallias tranſmittendo nuſquam cogitaſſet. *Sed quoniam eos*, inquit, *quorum eſt locus hæc inſequi, nec ſollicitudo ad requiſitionem, nec zelus excitat ad vindictam, ſcripta ad nos veſtra diſcurrant, ut perſonam, ſi præcipitis, cum veſtra authoritatis aſſenſu tranſmittamus, quæ unà cum aliis Sacerdotibus hæc & ſubtiliter quærere, & ſecundùm Deum debeat emendare.*

Quicunque Gregorii Magni ſcripta hæc legerit, mirabitur dubio procul qua fronte ipſius nomen ad impugnandas Eccleſiæ Gallicanæ libertates nuper adductum ſit. At objicit perſonatus ille, Gregorius Magnus vices ſuas commiſit Virgilio Arelatenſi, facultatemque ſimul indulſit congregandorum Conciliorum ex Epiſcopis Gallicanis. Id

ſanè veriſſimum eſt ; num verò inde conſequitur Gregorium Magnum occupaſſe in Galliis primam cauſarum Epiſcopalium cognitionem , legitimamque Provincialium Synodorum juriſdictionem evertiſſe ? Cum potiùs , ut oſtendi ante, agendo de Virgilio , Vicarios inſtituant Romani Antiſtites ad retinendam diſciplinam , juvandamque Canonum executionem. Gregorius porrò nihil amplius Virgilio tribuit , quàm Vigilius Auxanio tribuerat ? immo Gregorius Vigilii verba ferè imitatur ac refert ; inter cætera verò *ſingulis Metropolitis ſecundùm Priſcam conſuetudinem , proprium honorem ſervari jubet* , ut ante obſervatum eſt.

XX. Anno 650. in Concilio Matiſconenſi depoſitionis ſententia lata eſt contra Agapium & Bobonem Dinienſis urbis Epiſcopos:cujus quidem ſententiæ forma Canone 20. ejus Concilii ſic exprimitur : *Agapium verò & Bobonem Dinienſis urbis Epiſcopos , pro eo quòd ipſos contra ſtatuta Canonum in multis conditionibus erraſſe vel deliquiſſe cognovimus , ipſos juxta tenorem Canonum ab omni Epiſcopatuum ordine decrevimus degradare.*

Anno 685. plures Epiſcopi , ac nominatim Dido Epiſcopus Cabillonenſis dejecti ſunt in Concilio , quod in villa quadam Regia à Theodorico & Ebroïno congregatum eſt. Multa quidem hoc in Concilio per vim ab Ebroïno acta ſunt : at improbam tamen voluntatem celare hic voluit legitimâ judiciorum formâ : *Nam multam Epiſcoporum turbam ibi adeſſe fecit* , inquit vetus author qui Sancti Leo-

Digitized by Google

degarii vitam ſcripſit, hujuſque Concilii memoriam ad nos uſque cuſtodivit.

Anno 745. Aldebertus & Clemens, ambo Epiſcopi, à Bonifacio Archiepiſcopo, qui Romanas tum vices gerebat in Galliis, & ab aliis ſimul Epiſcopis Gallicanis dejecti ſunt, ut qui hæretica, impia, horrendaque multa docerent, incautamque plebem inducerent ad ſuperſtitiones prorſus deteſtandas. Cum autem ſtarent illi contumaces, immo & ſeductam plebem excitarent contra Bonifacium alioſque Chriſti Sacerdotes, negotium retulit Bonifacius ad Zachariam, tum ut periclitanti fidei ſuccurreret, tum ut à Francorum Rege hæreticos illos comprehendi mittique in carcerem procuraret. Qua de re habito Romæ Concilio in Aldebertum & Clementem ſententia lata eſt, veluti in hæreticos: interim de rebus in Concilio Romano geſtis ſcribit Zacharias ad Bonifacium, Aldebertique & Clementis cauſam cribrari denuò jubet in Concilio apud Gallos: ea ſcilicet lege ut, ſi ſcelus faſſi fuerint, de his *cum principe Provinciæ diſponat ſecundùm Canonum Sacrorum ſancita:* ſin autem in contumacia perſeveraverint, *cum probatiſſimis atque prudentiſſimis Sacerdotibus duobus vel tribus Romam eos dirigat, ut profunda inquiſitione coram Sede Apoſtolica eorum inquiratur cauſa, & juxta quod meruerint, finem ſuſcipiant.* Hoc factum id habet peculiare, quod eamdem cauſam quæ bis jam in Provincia, & Romæ ſemel agitata ſupponebatur, ad ſuam iterùm cognitionem remitti jubet Zacharias.

Digitized by Google

XXI. Illuſtriora ſunt hæc ferè depoſitionum exempla, quæ ſub prima Regum noſtrorum Dynaſtia contigere.

Ex his autem inprimis conſtat graviores Epiſcoporum cauſas toto illo tempore in Synodis Provinciarum, vel etiam in Synodis plenioribus, quæ ſæpiùs à Regibus convocabantur, fuiſſe judicatas.

Conſtat ſecundò Summos Pontifices huic agendi conſuetudini nuſquam obſtitiſſe: ſed ut ſummùm eorum aliquos cauſarum ejuſmodi relationes, aut appellationes, poſt primum judicium, ſibi vindicaſſe.

Conſtat tertiò in multis illis depoſitionum exemplis quæ hactenus relata ſunt, paucos reipſa Epiſcopos Gallicanos Romanam Sedem appellaſſe: ſive quòd Epiſcopi dejecti objectorum criminum conſcii primis judiciis acquieverint, ſive quòd antiquis Canonibus Galli tum adhuc obſequerentur magis, quàm regulis Sardicenſibus.

Digitized by Google

ARTICULUS IX.

Quo jure quave ratione uſi ſunt Galli in finiendis cauſis gravioribus Epiſcoporum à Carolo Magno ad Hugonem Regem & Ioannem XV. Pontificem?

De jure inquiremus primò; tum facta expendemus.

§. I.

Quod jus valuit apud Gallos à Carolo Magno ad Hugonem in Epiſcoporum judiciis?

SYNOPSIS.

I. *Carolo Magno diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſtudioſiſſimo Principi Hadrianus I. Pontifex Codicem dedit quo utebatur Eccleſia Romana: in quo quidem Codice leges Sardicenſes in Epiſcoporum judiciis ſervandæ continebantur.*

II. *Hadrianus verò ipſe aliud nihil Sedi ſuæ poſtulat in ejuſmodi judiciis, quàm quod leges Sardicenſes contulerant, ut ejus Epiſtola ad Tilpinum Remenſem fidem facit.*

III. *Eadem diſciplina commendatur in pluribus è capitulis illis octoginta quæ Hadrianus idem Ingilramno Metenſi tradidit.*

IV. *Eadem quoque celebratur in Capitularibus Caroli Magni & Ludovici Pii.*

I. CAROLUS Magnus ut bello fortis armorumque gloriâ illuſtris, ita & pietate conſpicuus valde fuit, ſuiſque in Eccleſiam officiis maximè prædicandus. Non alius Prin-

ceps de re Chriſtiana ſic uſquam meritus eſt: Ejus victoriis libertatem debuit Roma: donis ac beneficiis opes etiam nunc debet & amplitudinem. Quid autem Eccleſia Gallicana ipſius curis non debet ac pietati? Mirum eſt enim quanto ille ſtudio religionem in Galliis coluerit, quantâque vigilantiâ Eccleſiæ Gallicanæ honori uſque proſpexerit: Epiſcopum dixiſſes magis quàm Imperatorem, ita rebus Eccleſiaſticis accurandis intentus videbatur. Quoniam verò Eccleſiaſticæ vim diſciplinæ à Synodorum Epiſcopalium frequentia pendere intelligebat, earum uſum revocavit ipſe juxta Canones antiquos: immo eis etiam interfuit ſæpe numero, ſanctioneſque Eccleſiaſticas ſuo nomine ſuaque authoritate voluit communiri.

Hadrianus I. Pontifex Maximus Imperatoris religioſiſſimi ſtudium non laudans modò, ſed & juvare etiam cupiens, Codicem ipſi dedit quo Eccleſia Romana utebatur, qualiſque à Dionyſio Exiguo fuerat adornatus. Is porrò Codex, præter Canones Orientalium Synodorum quas ante cenſuimus, Oecumenicarum ſcilicet priorum quatuor, & quinque privatarum, comprehendebat etiam Canones Africanos, & Sardicenſes, necnon & Epiſtolas decretales Summorum Pontificum à Siricio ad Gregorium juniorem.

Certè oblato iſto Codice Hadriani mens alia non fuit; quàm ut Imperator Eccleſias ditionis ſuæ ad eam normam componi procuraret: atque id colligere eſt è poſtremo verſu Epiſtolæ veluti dicatoriæ

Digitized by Google

Hadriani, quo Carolum Magnum ſic tandem affatur. *A lege nuſquam diſcede, hæc obſervans ſtatuta.* Neque verò dubitare licet quin Imperator pro ſua pietate obſequentem ſe præſtiterit, ſanctaſque adeo regulas in Eccleſiis Gallicanis juſſerit obſervari.

Itaque, ut ad propoſitam quæſtionem veniamus, quo nempe jure uſa ſit Gallia in gravioribus Epiſcoporum cauſis finiendis à Carolo Magno ac deinceps? illi quidem reſpondere jam facile eſt; ſi enim Galli codicem ſecuti ſunt, in quo continebantur Canones Nicæni, Antiocheni, Africani & Sardicenſes, cognitio prima ejuſmodi cauſarum ſuſcepta eſt dubio procul in Synodis Provincialibus, uti Canonibus illis omnibus præſcribebatur: appellationes autem ad Apoſtolicam Sedem fortè relatæ ſunt, quemadmodùm Sardicenſibus quidem unis erat conſtitutum.

II. Hadrianum autem ipſum aliud nihil tum aut ſibi aut Sedi poſtulaſſe arguo ex altera ejus Epiſtola, quæ eſt ad Tilpinum Archiepiſcopum Remenſem. Expoſtulaverat hic apud Hadrianum injurias multas Archiepiſcopatui Remenſi inuſtas eſſe, multaque contra Sedis hujus dignitatem tentata & admiſſa: inter alia autem queſtus fuerat quòd *faciente diſcordia inter Francos Archiepiſcopus Remenſis nomine Rigobertus à Sede contra Canones dejectus & expulſus erat ſine crimine, & ſine ullo Apoſtolicæ Sedis conſenſu aut interrogatione: ſed ſolummodò quòd antea non conſenſerat in parte illius, qui poſtea partem illam de regno ſuo in ſua poteſtate accepit, in qua parte*

Remenſis

Remenſis Civitas eſt. Ad hæc reſpondet Hadrianus, illæſaque jubens eſſe Metropolitica Eccleſiæ Remenſis jura, de iniqua Archiepiſcopi depoſitione cavenda in poſterum hæc adjicit: *Et te, aut futuris temporibus Remenſem Epiſcopum & Primatem illius Diœceſis, non præſumat neque valeat unquam aliquis de Epiſcopatu dejicere ſine Canonico judicio: & neque ullo judicio ſine conſenſu Romani Pontificis, ſi ad hanc Sedem Romanam, quæ caput eſſe dinoſcitur orbis, appellaverit in ipſo judicio.* Quibus quidem verbis accuſati Epiſcopi cauſam non ante referendam ſignificat ad Sedem Romanam, quàm Epiſcopus ipſe accuſatus illam appellaverit.

III. Idem Hadrianus capitula 80. de rebus Eccleſiaſticis, ac præſertim de Canonicis judiciis tradidit Ingilramno Metenſium Epiſcopo qui Romæ tum fortè agebat, quique illa deinceps in Galliis evulgavit. Quanquam autem collecta illa erant non magno delectu partim è Græcis Latiniſque Canonibus, partim è Pontificum & Imperatorum edictis, ut ab Hincmaro diu obſervatum eſt opuſculo 55. Capitul. cap. 24. attamen quia vetuſtiorum Synodorum tum temporis latè vincebat authoritas, plura ſunt longè capitula, quæ primam cauſarum Epiſcopalium cognitionem Synodis Provincialibus tribuunt: è quibus quidem, quæ viſa ſunt inſigniora, hîc ſubjicio.

Capitul. 5. *Si quis Epiſcopus ab illis accuſatoribus qui recipiendi ſunt fuerit accuſatus, poſtquam ipſe ab eis caritativè conventus fuerit, ut ipſam cauſam emen-*

dare debeat, & eam corrigere noluerit; non olim, ſed tunc ad Summos Primates cauſa ejus canonicè deferatur: Qui congruo in loco, infra ipſam Provinciam, tempore à Canonibus præfixo Nicænis, Concilium canonicè convocare debebunt; ita ut ab omnibus ejuſdem Provinciæ Epiſcopis in eo audiatur.

Capitul. 9. *ſalvo Romanæ Eccleſiæ in omnibus Primatu* (ſi nempe res difficiliores occurant, aut appellatio fortè interjiciatur) *manifeſtum eſt quòd illa quæ ſunt per unamquamque Provinciam ipſius Provinciæ Synodus diſpenſet, ſicut in Nicæno conſtat decretum eſſe Concilio.*

Capitul. 10. *Ultrà Provinciæ terminos accuſandi licentia non progrediatur. Omnis accuſatio intra Provinciam audiatur, & à Comprovincialibus terminetur.*

Capitul. 12. *Prudentiſſimè juſtiſſiméque Nicæna, ſive Africana decreta definierunt quæcunque negotia in ſuis locis, ubi orta fuerint, finienda: maximè quia unicuique conceſſum eſt, ſi judicio offenſus fuerit cognitorum, ad Concilium ſuæ Provinciæ, vel etiam univerſale provocare.*

Capitul. 19. *Peregrina judicia generali ſanctione prohibemus: Quia indignum eſt, ut ab externis judicetur.*

Capitul. 20. *Nullus Epiſcopus extra ſuam Provinciam ad judicium devocetur; ſed vocato eo canonicè, in loco omnibus congruo, tempore Synodali, ab omnibus Comprovincialibus Epiſcopis audiatur; qui concordem ſuper eum, canonicamque proferre debent ſententiam. Quia ſi hoc minoribus tam Clericis, quam laicis conceſ-*

Digitized by Google

ſum eſt, quantò magis de Epiſcopis ſervari convenit? nam ſi ipſe Metropolitanum, aut judices ſuſpectos habuerit, aut infeſtos ſenſerit, apud Primatem Diœceſeos, aut apud Romanæ Sedis Pontificem judicetur.

Capitul. 27. *Sunt nonnulli, qui indiſcuſſos poteſtate tyrannica, non canonica authoritate damnant, & ſicut nonnullos gratiâ favoris ſublimant, ita quoſdam odio invidiaque permoti humiliant, & levi opinionis aurâ condemnant, quorum crimina non adprobant. Ideoque communi decreto cenſemus, ut quandocunque aliquis Epiſcoporum criminatur, congregatis omnibus ejuſdem Provinciæ Epiſcopis cauſa ejus audiatur, ut non occultè judicetur, vel condemnetur: qui ab aliis priùs judicari non poteſt, niſi ab iis à quibus ordinari: quod ſi aliter factum fuerit, nullas vires habebit.*

Capitul. 29. *Si quis Epiſcopus ſuper certis accuſatur criminibus, ab omnibus audiatur, vel judicetur, qui ſunt in Provincia Epiſcopis.*

His omnibus Capitulis, quæ à Canonibus quidem antiquis minimùm differunt, Epiſcopalium negotiorum cognitio Provinciarum Synodis clarè tribuitur: de Apoſtolica verò Sede mentio non fit, niſi forte ubi agitur de appellatione, ut in 23. cap. v. g. in quo appellationis lex ſic ſancitur: *Placuit, ſi Epiſcopus accuſatus appellaverit Romanum Pontificem, id ſtatuendum quod ipſe cenſuerit.*

IV. Eadem hæc diſciplina à Gallis accepta vel potiùs retenta eſt: nam in Capitularibus Caroli Magni & Ludovici Pii ſelecta Hadriani Capitula inſcripta ſunt: lib. quidem 7. Capitul. 234. Capitu-

Digitized by Google

lum Hadriani 20. ipſis terminis ſic refertur : *nullus Epiſcopus extra ſuam Provinciam ad judicium devocetur ; ſed vocato eo canonicè, in loco omnibus congruo, tempore Synodali, ab omnibus Comprovincialibus Epiſcopis audiatur, qui concordem ſuper eum, canonicamque proferre debent, ſententiam, &c.* Quo quidem Capitulari Epiſcopalium cauſarum cognitio Synodis Provinciarum clarè aſſeritur: De appellatione verò ſic habet ejuſdem lib. Capitul. 235. *Placuit, ſi Epiſcopus accuſatus appellaverit ad Romanum Pontificem, id ſtatuendum quod ipſe cenſuerit.* Quibus verbis non pluribus non paucioribus Hadriani Pontificis Capitul. 23. continebatur. Sed clariùs longè Sardicenſis diſciplina effertur. Capitulari 318. lib. ejuſdem, ubi ſic habetur: *ut judicatus Epiſcopus ad Apoſtolicam Sedem, ſi voluerit, appellet ex Concilio Sardicenſi tit. 5. Quodſi appellaverit, in cathedra ipſius alter non ordinetur.* Concil. Tribur. Canon. 10.

§. II.

Facta expenduntur à Carolo Magno ad Hugonem.

SYNOPSIS.

I. *ISTA temporis intercapedine, Epiſcopi plures in Galliis dejecti ſunt juxta prædictas regulas; quos inter Anshelmus Mediolanenſis, Vuolvodus Cremonenſis, Theodulphus Aurelianenſis, Ieſſe Ambianenſis, Thegano Chorepiſcopo Trevirenſi teſte in opere de geſtis Ludovici Pii.*

II. *Ad annum* 835. *Ebbo Remenſis in Concilio apud Theodonis-villam exauctoratus eſt.*

III. *Circa idem tempus Aldricus Cenomanenſis in Concilio Provinciæ judicatus eſt : quod ne improbavit quidem Gregorius IV. ſed appellationes tantùm adſtructas voluit.*

IV. *Nihil amplius deſideratum eſt à Leone IV.*

V. *Benedictus III. Leonis IV. ſucceſſor Hincmaro Remenſi inſtar privilegii tribuens, ne ab alio quam ab Epiſcopo Romano judicari poſſet, jus commune ſupponit & confirmat.*

VI. *Vigebat jus commune ubique gentium, cum Apocriphæ Epiſcoporum Romanorum Epiſtolæ prodierunt : in quibus qnidem jus antiquum circa Epiſcoporum judicia videtur inverti, cum ea Epiſcopo ſoli Romano tribuuntur.*

VII. *Quæ tamen, niſi jam earum falſitas planè conſtaret, explicari non ineptè poſſent de appellationibus.*

VIII. *Suppoſititius fœtus turbas nihilominùs excitavit, utpotè adoptatus ferè à Romanis quibuſdam Pontificibus. Verùm Gallia credula non ſic fuit ; ut judicia Epiſcoporum etiam probant quæ ſecuta ſunt, verbi gratiâ Iortoldi, & aliorum apud Saponarias.*

IX. *Item Rothadi Sueſſionenſis, cujus cauſa anno* 863. *variis ſtudiis agitata eſt Nicolaum I. inter & Epiſcopos Gallicanos.*

X. *Ne quidem Teutgaudi Trevirenſis & Gunthari Agrippinenſis depoſitio à Nicolao Romæ tantata Gallicanas libertates rectâ impetit.*

XI. *Qui Nicolai I. authoritatem objiciunt coguntur & ipſi Nicolai I. facta ex æquo interpretari.*

XII. *Hadrianus II. Nicolai I. ſucceſſor fictas decretales cupidè amplexus eſt ; iiſque uſus maximè contrà Gallos in cauſa Hincmari Laudunenſis. Galli autem fortiter obſtitere ; ac tandem eorum virtuti Roma utcunque ceſſit, cum Ioannes VIII. Hadriani II. ſucceſſor Hincmari Laudunenſis condemnationem opprobavit.*

Digitized by Google

XIII. *Ioannes VIII. in aliis etiam aliquibus favere Gallis viſus eſt, verùm longè plura ipſe aggreſſus eſt contra Gallicanas libertates fictis Decretalibus nimio plus credens.*

XIV. *Ac tandem ſic crevit Romana licentia eodem Nixa fundamento, ut Carolus Calvus Eccleſiæ ſuæ jura tueri cupiens ad Ioannem VIII. ſcribendum duxerit, ne ultra Eccleſiaſticorum judiciorum rationem innovaret.*

XV. *Caroli Calvi Epiſtola, & quæ ſolemnis eo uſque fuerat judiciorum forma apud Gallos clarè monſtrat, & eſt ipſa veluti legitima quædam interceſſio, atque ut aiunt, proteſtatio contra jus novitium quod invehebatur: unde minus virium exempla habitura ſunt, ſi quæ deinceps antiquo juri contraria obſervabuntur.*

XVI. *Artaldi Remenſis cum Hugone negotium perperam objicitur ab adverſariis libertatum Gallicanarum; cum aptius ipſum ſit ad Gallorum conſtantiam comprobandam. Nihil etiam obeſt Epiſcopi Bellovavenſis citatio cum eodem negotio conjuncta.*

I. IAM verò ſi ad facta attendamus quæ iſta temporis intercapedine contigerunt; plures Epiſcopi temporibus Ludovici Pii, ac deinceps depoſiti videbuntur in Provinciis Gallicanis, juxta ipſas illas regulas quas modò exhibebamus.

Primò quidem Theganus Chorepiſcopus Trevirenſis operis, quod de geſtis Ludovici Pii Imperatoris inſcripſit, cap. 22. tres Epiſcopos majeſtatis reos in conventu Aquiſgranenſi dejectos narrat. *Erant autem illi*, inquit, *Anshelmus Mediolanenſis*, *Vuolvodus Cremonenſis*, *& Theodulphus Aurelianenſis.*

Idem author ejuſdem operis cap. 28. fidem facit Ieſſe Ambianenſem apud Noviomagum caſtrum

Digitized by Google

depoſitum fuiſſe : *ipſo anno*, inquit, *pervenit Dominus Imperator ad Noviomagum caſtrum, quod ſitum eſt ſuper fluvium quod dicitur Valum, & multitudo hominum ex omnibus regnis ſuis venit ad eum, inter quos venerunt ſupradicti adverſarii ejus, & ſuperavit eos Dominus Imperator, & dimiſit eos atque commendavit. Et Lotharius filius ejus cum juramento fidelitatem promiſit, ut poſt hac numquam talia committere debuiſſet.* ET IBI JESSE JUSTO JUDICIO EPISCOPORUM DEPOSITUS EST.

II. Ad annum Chriſti 835. Ebbo Archiepiſcopus Remenſis in Concilio apud Theodonis-villam exauctoratus eſt, quod Lotharii partes contra Ludovicum Patrem ſecutus eſſet. Accuſatus enim ille in Concilio ab Imperatore, elegit judices, porrectoque confeſſionis libello, canonicè ab omnibus Epiſcopis qui præſentes erant, damnatus eſt. Quoniam verò ſingularis videtur judicii illius ratio, ut & confeſſionis formula quæ adhibita eſt ab Ebbone, & quæ forſan temporibus illis ſolennis fuit, negotii ſeriem exſcribam hîc, ut ab Hincmaro deſcripta eſt in poſteriori opere adverſus Gotheſcalcum cap. 36. *Nunc videndum*, inquit, *de quo ordine adjudicatorum vel condemnatorum Ebbo fuerit, quem manifeſtum eſt fuiſſe depoſitum. Qui poſtquam in Eccleſia Sancti Stephani apud Mediomatricum civitatem Ambonem conſcendit, & ſe publicè denotavit coram Epiſcopis & Imperatore, & Clero ac populo qui adfuerunt, quoniam eundem Imperatorem Ludovicum falsò criminatum, & injuſtè ab Imperiali Sede depo-*

Digitized by Google

ſitum publicæ pœnitentiæ ſubdidit. De quibus & libellum manu ſua ſubſcriptum eidem Imperatori porrexit: quem qui quæſierit, in archivo ipſius Metenſis Eccleſiæ invenire valebit. Unde etiam accuſatus ab ipſo Auguſto in generali Synodo habita in Palatio Theodonis-villa inducias petiit, & ſecundùm canonicam inſtitutionem elegit ſibi per conſenſum Synodi Epiſcopos judices peccatorum ſuorum, quos Canones electos appellant. De quibus ſcriptum eſt in Concilio Africano cap. 63. ut ab electis judicibus provocari non liceat. Et dedit libellum Synodo manu ſua firmatum hæc eadem continentem. Ego Ebbo indignus Epiſcopus recognoſcens fragilitatem meam, & pondera peccatorum meorum, teſtes confeſſores meos, Aiulfum videlicet Archiepiſcopum, & Badaradum Epiſcopum, necnon & Modoinum Epiſcopum, conſtitui mihi judices delictorum meorum: & puram ipſis confeſſionem dedi, quærens remedium pœnitendi, & ſalutem animæ meæ, ut recederem ab officio & miniſterio Pontificali, quo me recognoſco eſſe indignum; & alienum me reddens pro reatibus meis, in quibus peccaſſe ſecretò ipſis confeſſus ſum. Eo ſcilicet modo, ut ipſi ſint teſtes alio ſuccedendi & conſecrandi ſubrogandique in loco meo, qui dignè præeſſe & prodeſſe poſſit Eccleſiæ, cui hactenùs indignus præfui. Et ut inde ultrà nullam repetitionem, aut interpellationem authoritate Canonica facere valeam, manu mea propria ſubſcribens firmavi. EBBO QUONDAM EPISCOPUS SUBSCRIPSI. *Hac Scriptura coram Synodo prolata atque confirmata, confeſſus eſt ipſe viva voce, & dedit teſtes alios exceptis judicibus, Nothonem Archiepiſcopum,*

piſcopum, Theodoricum Epiſcopum, & Achardum Epiſcopum. Et ſic ab omnibus qui in eodem Concilio fuerunt Epiſcopis accepit ſententiam, dicentibus per ordinem omnibus, ſecundùm tuam confeſſionem ceſſa à miniſterio. Et ſic coram ipſo, jubente ac audiente Synodo, dictatum eſt à Iona Aurelianenſi Epiſcopo Heliæ Preſbytero, poſtea Carnotenſi Epiſcopo; Et præſcriptæ paginæ confeſſionis ejuſdem in ipſa Synodo ſubſcriptum atque ſubjunctum hoc modo. Acta eſt Ebbonis profeſſio, ejuſque propriæ manus ſubſcriptione roborata, in conventu Synodali generaliter habito apud Theodonis villam, anno Incarnationis Domini Ieſu Chriſti DCCCXXXV. *anno etiam Imperii glorioſi Cæſaris Ludovici* XXIII. *Indictione* XII. *ſub die Kalendarum* IV. *Nonarum Martii. Hi ſunt Epiſcopi, qui confeſſionem manu ſua propria firmatam audierunt: in qua continebatur, quòd ipſe Ebbo pro quibuſdam criminibus, quæ confeſſoribus ſuis Aiulfo Archiepiſcopo, Badarado Epiſcopo, Modoino Epiſcopo, Achardo Epiſcopo, Theodorico Epiſcopo, & Nothoni Archiepiſcopo confeſſus eſt, nullatenùs officium Pontificale agere deberet. Nam & ipſi teſtes eodem Ebbone poſcente, & coràm adſtante, in conſpectu omnium qui adfuerunt, tam Epiſcoporum, quàm & cæterorum Sacerdotum, viva voce teſtaficati ſunt, quia tale peccatum eis confeſſus fuerat, pro quo dignus non erat Epiſcopale miniſterium ultrà jam agere. Sed & hoc ipſi teſtes & confeſſores ſubintulerunt, quia ſi idem peccatum ante ordinationem admiſſet, nullo modo Epiſcopus ordinari debuiſſet. Pro qua re ad eorum conſilium dixit ſe idem*

Digitized by Google

Ebbo coram omnibus ad miniſterium Epiſcopale indignum, & ab eo recedere debere, & ſub pœnitentia modo Dominum ſibi propitium facere velle. Nam & Epiſcopi ſecundùm confeſſionem ipſius manu ſua propria roboratam, & teſtimonium confeſſorum ſuorum, decreverunt ut à miniſterio recederet Pontificali & aliis orationum officiis, & excubiis domino ſerviendo eum ſibi propitium faceret. Hæc ſunt nomina eorumdem Epiſcoporum.

Non explicabo hîc artes quibus Ebbo deinceps contra jusjurandum uſus eſt, ut in Sedem ſuam reſtitueretur. Dicam ſolummodò eum, tametſi Lotharii Imperatoris gratiâ fretum, neque à Synodo ulla legitima, neque ab Apſtolica Sede reſtitui uſquam potuiſſe. Immo verò ipſius depoſitio Summis Pontificibus Sergio, Benedicto, & Nicolao probata eſt, ut confirmat Hincmarus in Epiſtola 23. quæ eſt ad Egilonem Senonenſem.

III. Circa idem tempus Aldricus Cenomanenſis in Concilio Provinciæ judicatus eſt, immo, appellato licet Romano Pontifice, è Sede ſua ejectus: ut ex Epiſtola Gregorii IV. ad Epiſcopos per univerſas Provincias conſtitutos colligere eſt. Cum enim Aldricus conqueſtus eſſet apud Gregorium IV. quod appellationis ſuæ ratio nulla haberetur ab Epiſcopis Gallicanis, Epiſtolam ſcripſit Gregorius ad univerſos Epiſcopos; eamque præſertim direxit ad Gallicanos qui expoſtulationi locum dediſſe videbantur. In ea verò Epiſtola Sedis ſuæ privilegia fortiter propugnat, eaque refert in Canones,

qui quidem alii dici nequeunt à Nicænis & Sardicenſibus : *Quapropter*, inquit, *has ad vos litteras deſtinamus, quibus decreto noſtro veſtram rogantes caritatem mandamus, ut ſi aliquis, quod non optamus, ſuorum æmulorum Aldricum Cenomanicæ Eccleſiæ Epiſcopum accuſare damnabiliter attentaverit; ut honoretur Beati Petri Apoſtolorum Principis memoria, Eccleſiæque Romanæ, cui præſedit privilegium, & noſtri nominis authoritas : liceat illi poſt auditionem Primatum Diœceſeos, ſi neceſſe fuerit, nos appellare, & noſtra authoritate aut ante nos, aut ante legatos noſtros ex latere miſſos, juxtà Patrum decreta, ſuas exercere atque finire actiones : nulluſque illum ante hæc judicet aut judicare præſumat :* judicio nempe ultimo & finitivo, non primo & appellationem antecedente, ut quibuſdam placet, qui ex hoc loco Gregorium contendunt interdixiſſe omnem cognitionem negotii Aldrici Epiſcopis Galliarum : quippe certum eſt Gregorium IV. hac in Epiſtola locutum eſſe ad mentem Sardicenſium Canonum, ut vel ex iſtis verbis patet, *honoretur Beati Petri Apoſtolorum Principis memoria*, quæ mutuatus eſt Gregorius à Concilio ipſo Sardicenſi : patetque ampliùs ex aliis quæ addit : *nec quiſquam Frivolus aut contentioſus ſive contumax, hæc nos irrationabiliter præcipere contendat; cum & authoritate Canonum, & prædeceſſorum noſtrorum decreto ſancitum eſt, ut Epiſcopus accuſatus, ſi voluerit, appellet Romanum Pontificem, & ad eum ſi lubuerit confugiat, ut ab eo ejus audiatur cauſa, aut ipſe à latere ſuo legatos qui eam audiant, mittat, qui juſtè*

Digitized by Google

cum omnibus Epiſcopis Comprovincialibus ejus authoritate judicent. Quæ omnia hic neceſſe non eſt inſerere, ne proditores magis quàm præceptores eſſe videamur. Quæro jam ab adverſariis, quinam ſint Canones illi quos laudat Gregorius, & qui hæc de appellationibus ſtatuant? An alij ſunt quæſo præter Sardicenſes? Cum autem hæc adjicit: *& ſanctæ recordationis Innocentius anteceſſor noſter inter cætera hæc ait, ſi Majores Cauſæ in medium fuerint devolutæ &c.* An amabo Innocentij I. authoritatem adducit, ut eam impugnet, an non potiùs, ut eâ illud confirmet quod præcipit? At Innocentius Majores Cauſas ad Apoſtolicam Sedem referri non vult, niſi *poſt Epiſcopale judicium*, ut ſæpiùs inculcatum eſt. Itaque Gregorij IV. ſententia obſcura eſſe non poteſt: veréque ad ſolem cæcutiunt qui plus eum poſtulaſſe docent, quàm Sardicenſes Canones Romanæ Sedi tribuerant.

IV. Nihil etiam amplius deſideratum eſt à Leone IV. quicquid nonnulli obſtrepant: verùm ſolas ille appellationes, quas Galli noſtri ægrè adhuc tolerabant aſſerere conatus eſt. Mentem ſuam aperuit ſatis in Epiſtola quam ſcripſit ad Hincmarum, cujuſque fragmentum extat in Epiſtola Hincmari ad Nicolaum I. Plures ibi cauſas affert cur Sueſſionenſis Concilij confirmationem differat: quartam verò hanc addit, quod Epiſcopi à Synodo depoſiti, audiendi ante erant, utpotè cum Apoſtolicam Sedem appellaſſent: *Quarta ſcilicet cauſa*, inquit, *hæc eſt, quia hi, quos depoſitos caritas veſtra*

authoritate Synodi fore affirmat, per proprias litteras Sedem Apoſtolicam appellarunt, & volunt iterum noſtrâ ſe Apoſtolicâ audiri præſentiâ: & tunc ſi culpabiles inventi fuerint, non ſe abnuunt Canonicam ſuſtinere ſententiam.

Aſt idem Pontifex in Epiſtola ad Epiſcopos Britanniæ, Epiſcopos Simoniæ reos in Conciliis judicari præcipit, ſimulque judiciorum ſic præſcribit formam: *Ita tamen ut omnia in Conciliis ſint Epiſcoporum. Nam nullam damnationem Epiſcoporum eſſe unquam cenſemus, niſi aut ante legitimum numerum Epiſcoporum, qui fit per duodecim Epiſcopos, aut certè probatâ ſententiâ per ſeptuaginta duos idoneos teſtes, qui tales ſint, qui & accuſare poſſint, & priùs ad ſacra Chriſti quatuor Evangelia Sacramenta præſtent, quòd nil falſum depromant, ſicut nobis traditum eſt, & Romana ſancta tenere videtur Eccleſia. Et ſi inter eos quos damnandos eſſe dixerint homines, fuerit Epiſcopus, qui ſuam cauſam in præſentia Romanæ Sedis Epiſcopi petierit audiri, nullam ſuper illum* FINITIVAM *præſumat dare ſententiam: ſed omnino eum audiri decernimus.* Non omne judicium interdicit Leo, ut videre eſt, ſed FINITIVAM SENTENTIAM, ut inquit ipſe: ſi nempè damnatus in Synodo Epiſcopus, juxta licentiam à Concilio Sardicenſi datum, Romam appellaverit. Quòd ſi verò in hiſce Leonis verbis ambigui aliquid ſupereſſet, omnem ambigendi anſam tollit Leo ipſe eadem in Epiſtola: conſultus enim Leo ab Epiſcopis Britanniæ de variis diſciplinæ capitibus, ac præ-

Digitized by Google

ſertim de regulis judiciorum Eccleſiaſticorum, de his ſic edicit Epiſtolæ ſuæ cap. 6. *De libellis & commentariis aliorum non convenit aliquem judicare, & ſanctorum Conciliorum Canones relinquere, vel decretalium regulas, id eſt, quæ habentur apud nos ſimul cum illis in Canone, & quibus in omnibus Eccleſiaſticis utimur judiciis. Id eſt Apoſtolorum, Nicænorum, Ancyranorum, Neocæſarienſium, Gangrenſium, Antiochenſium, Loadicenſium, Chalcedonenſium, Sardicenſium, Carthaginenſium, Africanenſium: & cum illis regulæ præſulum Romanorum, Silveſtri, Siricii, Innocentii, Zozimi, Cæleſtini, Leonis, Gelaſii, Hilari, Symmachi, Simplicii. Iſti omnino ſunt, per quos judicant Epiſcopi, & per quos Epiſcopi ſimul & Clerici judicantur. Nam ſi tale emerſerit vel contigerit inuſitatum negotium, quod minimè poſſet per iſtos finiri, tunc ſi illorum, quorum meminiſtis, dicta Hieronymi, Auguſtini, Iſidori vel cæterorum ſimiliter ſanctorum Doctorum ſimilium, reperta fuerint, magnanimiter ſunt retinenda ac promulganda, vel ad Apoſtolicam Sedem referatur de talibus. Quam ob cauſam luculentiùs, & magna voce pronuntiare non timeo, quia qui illa, quæ diximus, ſanctorum Patrum ſtatuta, quæ apud nos Canones prætitulantur, ſive ſit Epiſcopus, ſive Clericus, ſive Laicus, non indifferenter receperit, ipſe ſe convincit nec Catholicam & Apoſtolicam Fidem, nec ſancta vera Chriſti Evangelia quatuor utiliter, & efficaciter, & ad effectum ſuum retinere vel credere.*

Ex hac Leonis IV. conſtitutione non id infero tantùm quod contendebam, ſcilicet egiſſe ipſum

de appellationibus ad mentem Canonum Sardicenſium, quos reipſa hic cæteras inter judiciorum Eccleſiaſticorum regulas nominat ac cenſet: Verùm obſervo primò ſolum illum codicem, qui à Dionyſio Exiguo concinnatus erat, ad uſque tempora Leonis IV. in Eccleſia Romana obtinuiſſe: atque adeo nullum locum eo uſque datum eſſe fictis illis Pontificum Epiſtolis quæ ab Iſidoro invectæ ſunt. Obſervo ſecundò à Leone IV. prælatas eſſe longè regulas, quæ *Canones prætitulantur*, ut ait, ſtatutis aliis Patrum, ſcriptorumve Eccleſiaſticorum quæ à Canone aberant: cum juxtà illas tantùm judicia tum Epiſcoporum tum Clericorum velit exerceri.

V. Benedictus III. Leonis IV. ſucceſſor Hincmaro Remenſi veluti privilegium indulſit, ne ab alio quam ab Epiſcopo Romano judicari poſſet. Si privilegium hoc fuit: Ergo communi & ordinaria lege collegarum judicio ante ſubmittebatur. Sunt hæc Benedicti verba in Epiſtola ad Hincmarum: *Et hoc promulgamus atque ſtatuimus, ut te, qui ejus Provinciæ Primas dinoſceris, nullius unquam infeſtatione contra Canonica Apoſtolicaque decreta, ſive judicia Eccleſiaſtica tibi commiſſa, aut virtute aut facultate nudari, aut ante audientiam Romani Pontificis à quocunque damnari ſtatuimus: ſed ſi compellatus appellare ad hanc Sanctam Sedem volueris, Apoſtolici Papæ judicio reſervari, noſtra, immo Beati Petri authoritate præcipimus.*

VI. Tandem non in animis modò Romanorum Pontificum, ſed ubique gentium vivebat vigebat-

que antiqua de judiciis diſciplina; cùm ecce veluti è tenebris Iſidori neſcio cujus farrago prodiit: quæ præter Canones antiquos receptaſque Pontificum Romanorum Epiſtolas, ſtatuta quædam nova, inprimiſque centones malè aſſutos invehebat, quaſi decretales fuiſſent Romanorum Pontificum, qui à Clemente ad Siricium vixerant. Ejuſmodi collectio ſeu farrago à Riculpho Moguntino Epiſcopo ex Hiſpaniis allata eſt, Galliſque primò communicata.

Obſtupuere Galli ad novum phænomenon: obſtupuit verò in primis Hincmarus Remenſis, qui, ut vir erat naſutiſſimus & perſpicaſſimus, Apocryphárum ejuſmodi Epiſtolarum falſitatem jam tum ſubodoratus eſt; & quanquam eas rejicere omnino palàm non auſus ſit, vix aliquam tamen authoritatem eis dedit, ut infrà videbitur.

Neque immeritò ſanè monſtroſus fœtus Gallicanis viris ſuſpectus fuit: jus enim omne antiquum, vetuſtiſſimas nempe, atque ut ita dicam, Apoſtolicas conſuetudines, Sanctiſſimas Conciliorum Oecumenicorum regulas, vulgataque Innocentij, Leonis aliorumque Pontificum edicta non obſcurè impetebat; in eis maximè quæ attinent ad Epiſcoporum judicia, quorum quidem evertendæ rationi Epiſtolæ illæ comparatæ videbantur.

Cum enim juxtà diſciplinam antiquam & Canonicam Epiſcoporum cauſæ in Synodis Provinciarum judicandæ ſint: & nonniſi ex venia data à Concilio Sardicenſi ad Apoſtolicam Sedem poſt Epiſcopale judicium referendæ; Epiſtolarum illarum

rum non paucæ ſolam cauſarum Epiſcopalium ventilationem Synodis Provincialibus permittunt, judicium autem Epiſcopo uni Romano totum reſervant. Atque ut è pluribus paucas delibemus: Epiſtola decretalis prima quæ Marcello tribuitur, ſic habet: *ſimulque iidem* (Apoſtoli ſcilicet & Patres) *inſpirante Domino conſtituerunt, ut nulla Synodus fieret præter ejuſdem Sedis authoritatem, nec ullus Epiſcopus, niſi in legitima Synodo, ſuo tempore, Apoſtolica authoritate convocata, ſuper quibuſlibet criminibus pulſatus audiatur vel judicetur: quia, ut paulò ſuperiùs prælibatum eſt, Epiſcoporum judicia & ſummarum cauſarum negotia, ſive cuncta dubia, Apoſtolicæ Sedis authoritate ſunt agenda & finienda.*

In Epiſtola quam ad Epiſcopos Hiſpaniæ ſcripſiſſe fingitur Melchiades hæc legere eſt: *Epiſcopos nolite judicare, nolite condemnare abſque Sedis hujus authoritate: Quod ſi feceritis, irrita erunt veſtra judicia, & vos condemnabimini.*

Apocryphæ Julii Epiſtolæ idem habent paradoxum; quodque mirum videbitur, Concilii Nicæni authoritate id adſtruunt: Ita enim habet increpatoria, quæ dicitur, Epiſtola ad Orientales: *Patres unanimiter in prædicta Nicæna ſtatuerunt Synodo, ut nullus Epiſcopus, niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore, Apoſtolica authoritate convocata, ſuper quibuſdam criminationibus pulſatus audiatur, id eſt, judicetur vel damnetur. Sin aliter præſumptum fuerit, in vanum deducatur quod egerint, nec inter Eccleſiaſtica ullo modo reputabitur. Ipſi verò primæ Sedis Eccleſiæ*

Pontifici convocandarum Generalium Synodorum jura, & judicia Epiſcoporum, ſingulari privilegio, Evangelicis & Apoſtolicis atque Canonicis conceſſa ſunt inſtitutis: quia ſemper Majores Cauſæ ad Sedem Apoſtolicam multis authoritatibus referri præceptæ ſunt.

Epiſtola quæ à Felice II. ſcripta fingitur ad Athanaſium & univerſos Ægypti Epiſcopos ita fert cap. 18. *Quanquam Comprovincialibus Epiſcopis unà cum eorum Metropolitano, ſuæ Provinciæ cauſas Epiſcoporum liceat caritativè & concorditer agitare; non tamen, ſicut in prædicta te præſente conſtitutum eſt Synodo, licet definire abſque Romani Pontificis authoritate. Quòd ſi ſecus à quibuſdam præſumptum fuerit, ipſi qui hoc egerint, ſuæ præſumptionis ſuſcipiant damnum: Et illi, qui ab eis perperam excommunicati, aut damnati fuerint, authoritate hujus Sanctæ Sedis & Beati Præceptoris noſtri Clavigeri Petri poteſtate ſolvantur, atque reſtituantur. Ipſe enim ait Dominus: quæcunque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis.*

Denique Epiſtola quæ Damaſo tribuitur, quæque ſcripta ſupponitur ad Africæ Concilia, hæc habet: *Diſcutere namque Epiſcopos, & ſummas Eccleſiaſticorum negotiorum cauſas Metropolitano unà cum omnibus ſuis Comprovincialibus, ita ut nemo ex eis deſit, & omnes in ſingulorum concordent negotiis, licet: ſed definire eorum, atque Eccleſiaſticarum ſummas querelas cauſarum, vel damnare Epiſcopos, abſque hujus Sanctæ Sedis authoritate, minimè licet, &c.*

VII. Niſi conſtaret jam apud omnes de falſitate harum Epiſtolarum, poſſent forſan explicari ut-

Digitized by Google

cunque de judicio non quovis., ſed de finitivo, tum quia credibile non eſt poſteriores ſaltem illos Pontifiĉes, Julium nempe, Felicem II. & Damaſum, qui ferè Nicæni & Sardicenſis Concilii teſtes fuerant, utriuſque hujus Concilii diſciplinam evertere voluiſſe, maximè cum eorum aliqui Concilium Nicænum ad ſententiæ ſuæ confirmationem adhibeant: tum etiam quia Epiſtolæ aliæ quæ prioribus Pontificibus affinguntur, nonniſi finitivam ſententiam Apoſtolicæ Sedi, poſita nempe appellatione, liquidò reſervant. Nam Anacleti Epiſtola 1. v. g. Epiſcoporum judicia referri tum tandem jubet ad Apoſtolicam Sedem, *ſi appellatum fuerit*, ſunt enim hæc ipſa illius verba. Eleutherius in Epiſtola quam ſcripſiſſe fingitur ad Galliæ Provincias; *finitiva tantùm Epiſcoporum judicia huc deferantur*, inquit: & infrà, *illi verò qui pulſatus fuerit, ſi judicem ſuſpectum habuerit, liceat appellare.* Victor in Epiſt. 1. quæ illi affiċta; *unde ita conſtitutum liquet à temporibus Apoſtolorum*, inquit, *& deinceps placuit, ut accuſatus vel judicatus à Comprovincialibus in aliqua cauſa Epiſcopus, licenter appellet, & adeat Apoſtolicæ Sedis Pontificem; qui aut per ſe, aut per vicarios ſuos, ejus retractari negotium procuret. Et dum, iterato judicio, Pontifex cauſam ſuam agit, nullus alius in ejus loco ponatur aut ordinetur Epiſcopus.* Epiſtola 1. Zepherino affiċta non minùs diſerta eſt: ita enim habet: *duodecim enim judices quilibet Epiſcopus accuſatus, ſi neceſſe fuerit, eligat, à quibus ejus cauſa juſtè judicetur. Nec priùs audiatur, aut excommunicetur vel*

judicetur, quàm ipſi per ſe eligantur, & regulariter vocato ad ſuorum primò conventum Epiſcoporum, per eos ejus cauſa juſtè audiatur & rationabiliter diſcernatur. Finis verò ejus cauſæ ad Sedem Apoſtolicam deferatur, ut ibidem terminetur. Idem habet Epiſtola 3. Fabiano affiɛta his ipſis verbis: *Unde oportet, ſi aliquis Epiſcoporum ſuper certis accuſetur criminibus, ut ab omnibus audiatur qui ſunt in Provincia Epiſcopis: quia non oportet accuſatum alicubi, quàm in foro ſuo audiri.* Et paulò infra: *placuit etiam, ut ſi Epiſcopus accuſatus appellavit ad Apoſtolicam Sedem, id ſtatuendum, quod ejuſdèm Sedis Pontifex ſtatuerit.*

Tandem, ne longior videar in referendis Epiſtolarum omnium textibus; eadem legere eſt in Epiſt. 2. quæ Cornelio attributa eſt, eadem in Epiſtola quæ Sixto II. affiɛta: adeo ut ſi veræ forent iſtiuſmodi Epiſtolæ, confirmare illis fas eſſet Synodorum Provincialium authoritatem in Epiſcoporum cauſis diſcutiendis ac judicandis.

Verùm, quia nemo jam dubitat quin fœtus ille ſuppoſititius ſit, eum lubentes abdicamus: neque plus temporis in mendaciis aut conciliandis aut illuſtrandis inſumemus.

VIII. Revera tamen cum apparere cœperunt ejuſmodi Epiſtolæ, quia magnis nominibus munitæ erant, neque adhuc liquebat ſatis an Germanæ eſſent an ſuppoſitæ, receptum judiciorum Eccleſiaſticorum ordinem non nihil interturbarunt. Hinc enim Summi Pontifices, quibus quidem favebant illæ impenſiùs, nihil non moliti ſunt ut ipſis robur

Digitized by Google

authoritatemque conciliarent. Hinc Epiſcopi nonnulli, ut Metropolitanorum præſentem fugerent correctionem, ad eas confugerunt, ut ad ſacram anchoram. Omnes denique timidè admodùm ſuperbæ huic novitati obſtiterunt.

Gallia una has inter turbas ſtare inconcuſſa, jurique antiquo adhærere viſa eſt: audacter id quidem, ſed modeſtè oppidò & ſapienter. Epiſtolas nempe illas quæ Sanctiſſimorum Pontificum nomina præ ſe ferebant, cum veneratione, ſeu venerabiliter, ut eſt apud Hincmarum, accipiendas duxit: ſed ita ut vim legum eis non concederet, utpotè cum in Canone inſcriptæ non eſſent, atque ita præſcriptæ viderentur. Scio equidem in additionibus factis ad Capitularia Ludovici Pii fictarum iſtiuſmodi Epiſtolarum Lacinias quaſdam irrepſiſſe. Verùm, ut additiones illæ magni ſint ponderis, piâ quadam incuriâ factum id eſſe facilè crediderim. Neque enim decretales illæ Apocryphæ vim legum habuere uſquam in Galliis: ſed quoties adhibere illas aliqui voluerunt in Eccleſiæ judiciis, toties ad Canones & jus antiquum provocatum eſt, ut ex factis videbitur quæ deinceps afferenda ſunt.

Omitto hîc depoſitionem Totoldi cujuſdam quæ in Concilio apud Saponarias decreta eſt, quod *Epiſcopalem poteſtatem in urbe Bajocenſium occupaſſet*, ut habetur in Canone 4. hujus Concilii. Omitto quòd in eodem Concilio accuſati ſunt quoque Anſcarius Lingonenſis Eccleſiæ invaſor, Vuenilo Senonenſis Epiſcopus, & Atto Virdunenſis.

Digitized by Google

IX. Venio ad negotium Rothadi Sueſſionenſis quod anno Chriſti 863. variis ſtudiis agitatum eſt Nicolaum I. inter & Epiſcopos Gallicanos. Accuſatus eſt primò Rothadus in Concilio Sylvanectenſi; dubium, an & judicatus: in Concilio verò Sueſſionenſi, quod proximè congregatum eſt, certiſſimè dejectus fuit, aliuſque quanquam Apoſtolicâ Sedes appellata eſſet, in ejus locum ſubſtitutus. Expoſtulavit Rothadus apud Nicolaum, quòd nonobſtante appellatione de Sede ſua dejectus eſſet, ſuaque Eccleſia alteri concredita. Ea re incenſus Nicolaus, non modò non confirmavit judicium contra Rothadum latum, uti Epiſcopi Gallicani per Odonem petiverant: ſed ſcriptis Epiſtolis tum ad Carolum Calvum, tum ad Hincmarum Remenſem qui Concilio præfuerat, tum ad alios etiam Epiſcopos qui judicio adfuerant, graviter conqueſtus eſt de violatis, ut aiebat, Apoſtolicæ Sedis privilegiis, ſuſpenſionemque judicibus intentavit, niſi vel Rothadum Sedi ſuæ poſt triginta dies redderent, vel ei ſaltem ad Apoſtolicam Sedem conferendi ſe veniam concederent.

Excanduit autem Nicolaus, non quòd Rothadus in Provinciæ Concilio judicatus eſſet, ſiquidem Nicolaus ipſe Epiſcopos in Conciliis judicandos ex Leonis IV. præſcripto docet in Epiſtola ad Salomonem Regem Brittonum, quam infrà refricabimus: ſed iratus eſt maximè quòd Rothadi appellationis rationem nullam habuiſſent Epiſcopi Gallicani, ſuumque ipſi judicium à Romana Sede re-

tractari ægrè ferrent. Ita enim dolorem ſuum teſtatur Nicolaus in Epiſtola ad Epiſcopos Synodi Sylvanectenſis : *Ignorare autem fraternitatem veſtram non patimur , animum noſtrum non mediocriter læſum , eò quòd ſecundùm geſtorum tenorem, & veſtrarum ſuggeſtionum , quas ad Sedem Apoſtolicam direxiſtis , cognitionem , appellantem eundem Rothadum Apoſtolicam Sedem depoſueritis , ac in Monaſterio retruſeritis : Quod nonniſi in contemptum Beati Petri , cujus judicium expetivit , & in contumeliam Sacrorum Canonum & Eccleſiaſticarum traditionum præſumptum , ac temerè admiſſum minimè dubitatur.* Et , aliquibus interjectis, *Quis autem neſciat* , inquit , *conſtituta Sardicenſis Concilii , quæ præcipiunt , poſt aliquot , capitulo 4. Si quis autem Epiſcopus judicatus fuerit in aliqua cauſa , & putaverit ſe bonam cauſam habere , &c.* Profert enim integros Canones Sardicenſes quibus lex appellationum ſancita eſt. Tandem in eâdem Epiſtola Epiſcopos Gallicanos ſic affatur. *Vos autem , dilectiſſimi , nolite noſtra decreta moleſtè ferre : Quia ſicut Beatus Innocentius Macedonibus ſcribit , grave non oportuit videri piiſſimis mentibus veſtris , cujuſcunque retractari judicium : Quia veritas exagitata ſæpiùs , magis ſplendeſcit in luce ; & pernicies revocata in judicium , graviùs & ſine pœnitentia condemnatur.*

Hactenùs juſtiſſima videbatur expoſtulatio Nicolai I. quandóquidem Sedis ſuæ jura non niſi Canonibus Sardicenſibus tuebatur. Verùm in æſtu concertationis ultrà progreſſus eſt : contendit enim inſuper , quòd etiamſi Apoſtolica Sedes appellata

Digitized by Google

non eſſet, Rothadus tamen inconſultâ illâ judicari non debuiſſet. Probabat verò id, tum quia Epiſcoporum judicia ad majores cauſas attinent, tum quia Epiſcoporum Romanorum decretales Epiſtolæ ita ſtatuebant: ſunt hæc Nicolai verba in altera Epiſtola ad univerſos Epiſcopos Galliæ: *Quamvis, etſi Sedem Apoſtolicam nullatenùs appellaſſet, contra tot tamen & tanta vos decretalia efferri ſtatuta, & Epiſcopum inconſultis nobis deponere nullo modo debuiſtis.*

Quid verò ad hæc reponebant Galli? Primò quidem non inficiati ſunt omnino, quin ab Epiſcoporum judicio ad Apoſtolicam Sedem provocari poſſet: Gallis enim accepta tunc erat Sardicenſis diſciplina: verùm in Rothadi negotio, excipiebant, quòd ille judices elegiſſet; à quibus quidem appellare nefas erat ex Canonibus: quare quò ad hanc partem controverſia de jure nulla extitit, ſed agebatur dùmtaxat, an Rothadus re ipſa judices elegiſſet, an non elegiſſet. Quoad alteram verò partem, diſſidium ingens exarſit Nicolaum inter & Epiſcopos Gallicanos. Iſti enim apertè refragati ſunt inuſitatæ Nicolai propoſitioni, novumque illud jus planè rejecerunt quod ille obtendebat. Quare negaverunt Epiſcoporum judicia pertinere ad Majores Cauſas, ad mentem ſcilicet Nicolai I. quaſi verò Epiſcoporum cauſas cognoſcere fuiſſet Romani unius Pontificis. Prolatis verò à Nicolao decretalibus legum authoritatem omnino derogarunt, maximè quia Epiſtolæ illæ decretales in Canone non habebantur. Hanc quidem rationem impro

improbavit, ac ferè irriſit Nicolaus; ſed non meminerat fortè uſurpatam ante fuiſſe à Leone IV. uno è deceſſoribus ſuis: qui ſcilicet in Epiſtola jam laudata à nobis, quæ eſt ad Epiſcopos Britanniæ, judicia Epiſcoporum exerceri vult ſecundùm eas tantùm regulas quæ in Canonum codice continentur.

Urgebat etiam Nicolaus authoritatem Gelaſii qui ſic olim edixerat: *decretales Epiſtolas quas Beatiſſimi Papæ diverſis temporibus de urbe Roma pro diverſorum Patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendas decernimus.* Sed neque abſque veneratione excipiebant Galli veteres illas Epiſtolas, quarum falſitatem nondum omnino cognoſcebant; Immo Hincmarus eas quoque venerabiliter accipiendas ſcripſit, ut infra videbimus: ſed ita ut tamen vim legum non ſortirentur, neque jus omne canonicum & receptum everterent. Itaque à ſententia ſua non dimoti ſunt Galli: ſed neque etiam eorum conatibus Nicolaus ceſſit; nam Rothadum re ipſa in Concilio Romano priſtinæ dignitati reddidit, ſcripſitque ad Gallos, ne ipſius reſtitutioni forte obſiſterent.

Sunt qui ex hoc Nicolai facto adversùs libertates Gallicanas arguant; verùm certè quàm immeritò? Ut enim Nicolaus ipſe deluſus non ſit fictis illis decretalibus, quibus ſententiam ſuam tuebatur: An eo facto libertates Gallicanæ imminutæ dici poſſunt, quod extra ordinem & contra Epiſcoporum Gallicanorum niſus attentatum fuit? nam ne conſenſerunt quidem Galli, ut Rothadi judi-

cium Romæ iteraretur : unde cum rogante Nicolao Epiſcopi Gallicani Vicarios delegiſſent qui Romam proficiſcerentur, declararunt in primis mittendos eſſe illos à ſe, non Rothadi accuſatores, ſed ut qui Pontificem edocerent nihil fuiſſe ab Epiſcopis Gallicanis admiſſum contra privilegia Eccleſiæ Romanæ, uti à Rothado jactabatur. Teſtatum id facit Hincmarus in præſtanti illa Epiſtola quam de Rothadi negotio ad Nicolaum ſcripſit; ubi & continenter docet quæ mens Gallorum tum fuerit, non de privata modò Rothadi cauſa, ſed & univerſim de quibuſcunque Epiſcoporum judiciis. Integra ejus verba exſcribo quia verè decretoria ſunt : *Qua de re, Sanctiſſime Domine & Pater Reverendiſſime, æquanimiter ſuſtinete modicum quid inſipientiæ meæ, ſed & ſupportate me, ſi adhuc quiddam de Rothadi cauſa vobis jam ſufficienter notiſſima quaſi repetens ſcribo. Cum quo, quia vobis placet cui cuncta bona placent, mittimus Vicarios noſtros, non ut accuſatores ad confligendum, ſed ut à Rhotodo, atque à vicinis noſtris, qui cauſam pleniter ac veraciter aut neſciunt aut ſcire non volunt, accuſati, quòd non in contemptum Sedis Apoſtolicæ, appellantem Rothadum ſecundùm Sardicenſes Canones Sedem Apoſtolicam, ſed eum qui ad electorum judicium de certis Capitulis provocavit, juxta Carthaginenſes & Africanos Canones, ac decreta Beati Gregorii regulariter judicavimus, veſtræ ſummæ authoritati humiliter intimandum. Abſit enim à nobis, ut privilegium primæ & ſummæ Sedis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Pontificis pro ſic parvo pen-*

damus, ut controverſias & jurgia tam ſuperioris quàm etiam inferioris ordinis, quæ Nicæni & cæteri Sacrorum Conciliorum Canones, & Innocentii atque aliorum Romanæ Sedis Pontificum decreta, in Synodis Provincialibus à Metropolitanis præcipiunt terminari, ad veſtram ſummam authoritatem fatigandam ducamus. At ſi fortè de Epiſcopis cauſa nata fuerit, unde certa & expreſſa in ſacris regulis non habeamus judicia, & ob id in Provinciali, vel in Comprovinciali nequeat examine diffiniri, ad divinum oraculum, id eſt, Apoſtolicam Sedem nobis inde eſt recurrendum. Si etiam de Majoribus Cauſis à Provinciali Epiſcopo ad electorum judicium non fuerit provocatum, & in aliqua cauſa idem Epiſcopus fuerit judicatus, id eſt, à gradu ſuo in Comprovinciali Synodo dejectus, & putat ſe bonam cauſam habere, & appellaverit qui dejectus eſt, & confugerit ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ, & voluerit ſe audiri: ſi juſtum putaverit ut renovetur examen, ſcribendum eſt ab his, qui cauſam examinarunt poſt judicium Epiſcopale, eidem Summo Pontifici; & ad illius diſpoſitionem ſecundùm ſeptimum Sardicenſis Concilii capitulum renovabitur examen.

Quòd autem improbarent etiam Galli Rothadi negotium retractari Romæ, & non in Provincia (ſi retractandum tamen illud fuiſſet) declarat Hincmarus eadem in Epiſtola, poſt plura quidem, his verbis: *Et hinc juxtà Sardicenſe Concilium Summus Primæ & Sanctæ Sedis Romanæ Pontifex pro examinis renovatione ad ſe reclamantis & confugientis cum ſua acclamatione dejecti Provincialis Epiſcopi, non ſta-*

tim ſingularitate privilegii & authoritatis ſuæ reſtituit: ſed remittens eum ad Provinciam, ubi cauſſa patrata fuerat, & in qua juxta Carthaginenſes Canones, & iura legis Romanæ, cauſa poteſt diligenter inquiri, & quòd non ſit difficile teſtes producere, veritas inveniri, aut finitimis Epiſcopis dignatur ſcribere, aut è latere ſuo mittit, qui habentes eius authoritatem præſentes cum Epiſcopis iudicent, & diligenter cauſam inquiſitam diffiniant aut dignatur credere Epiſcopos ſufficere, ut negotio terminum poſſint imponere.

Itaque Rothadi factum non modò Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus nihil nocet, ſed eas firmat potiùs & illuſtrat: patet enim inde Gallorum in animis jus antiquum prævaluiſſe faſtidioſéque ab eis exceptam novitatem, quam Nicolaus Pontifex fictarum favore decretalium inducere conabatur.

X. Eodem ferè tempore Nicolaus I. Metropolitanos duos Romæ depoſuit, Teutgaudum Trevirenſem & Guntharium Aggrippinenſem, qui nempe ambo à Concilio Metenſi ad Nicolaum delegati erant, ut ei rationes exponerent, quibus adductum Concilium Lotharii divortium toleraverat. Ex hoc quidem facto ſpolia ampla referre ſe putat ſcriptor Neothericus: actum enim inde putat de antiquo jure atque adeò de libertatibus Gallicanis quæ illo fulciuntur. Verùm neque hoc facto Eccleſiæ Gallicanæ libertates minimùm læſæ ſunt. Primò enim ſi quis dixerit Nicolaum iſtiuſmodi judicium extra legem uſurpaſſe, & ſub fide Apocryapharum decretalium, an ſcilicet Nicolai audacia

aut error libertates Gallicanas deleverit ? Sed & aliqua ſunt quæ Nicolai I. judicium utcunque probent : nam ejus facti adjuncta extra communem hypotheſim reipſa exeunt. Diſputatur enim in ſpecie communi de Epiſcopis ; Teutgaudus autem & Guntharius Archiepiſcopi erant : ſed Archiepiſcopi illa ætate à Pontifice uno Romano pendere ſe arbitrantur, ut legimus in Epiſtola Hincmari ad Nicolaum : *Nam de Metropolitano*, inquit, *per ſacras Regulas conſtituto, qui ex antiqua conſuetudine ab Apoſtolica Sede pallium accipit, ſicut Leo ad Anaſtaſium, quod & Nicænum Concilium innuit, & cæteri Romanæ Sedis Pontifices in decretis ſuis ex Sacris Canonibus monſtrant, Sedis ipſius Pontificis, etiam ante judicium, eſt ſententia præſtolanda.* Accedit quòd Epiſcopi à quibus ſecundùm legem judicari Teutgaudus & Guntharius poterant, criminis ejuſdem conſcii habebantur; faverant enim magna ex parte Lotharii divortio : quod quidem erat accuſationis caput. Immo & ipſi legati Nicolai Pontificis corrupti quoque fuerant, ſi Regino hac de re audiatur : quare nihil mirum ſi Pontifex ipſæ cauſæ hujus cognitionem ſuſceperit. Denique Teutgaudus & Guntharius Romam non citati ſunt, ſed cum illuc miſſi à Concilio veniſſent, ſponte reos ſe confeſſi ſunt apud Nicolaum, quem idcirco veluti judicem elegerunt. Inde ergo antiquo & recepto juri nihil derogatum eſt.

XI. Qui Nicolai I. anthoritatem nobis opponunt, coguntur ipſi ejus facta ex æquo interpretari,

niſi voluerint pugnantia illum ſcripſiſſe & egiſſe. Nam in Epiſtola ad Salomonem Regem Brittonum Conciliorum authoritatem in judicandis deponendiſque Epiſcopis agnoſcit non modò, ſed & aſſerit quoque, prolato eam in rem teſtimonio deceſſorum ſuorum Leonis IV. & Benedicti III. quibus quidem ita concinit : *Quorum veſtigia & ego quoque ſecutus eadem cenſui, immo & cenſeo, nec ullam poſſe Epiſcopos ſui honoris ſuſtinere jacturam, quos non conſtat fuiſſe à duodecim Epiſcopis, præſente primamque ſententiam Metropolitano Epiſcopo obtinente, cum examinarentur, auditos.* Et paulò infra, quia controverſia quædam exorta erat inter Epiſcopos dejectos in Britannia & Epiſcopos in eorum Sedes ſubrogatos, nihil aliud petit quàm ut ejus negotii examen ad Apoſtolicam Sedem tranſmittatur, *ſi fortè Rex Brittonum ad Archiepiſcopum Turonenſem mittere illud dedignatus fuerit.* Si ergo obſcurum quid ſit in ſcriptis aut factis Nicolai I. explicandum eſt illud per eam Epiſtolam: utpote cujus verba clariſſima ſunt, & quam ipſe ſcripſit non animo quidem læſo vel contentioſo; ſed pacifico prorſus & amicabili.

XII. Hadrianus II. Nicolai I. ſucceſſor fictarum decretaliũ diſciplinam novam cupidè amplexus eſt: neque per eum ſtetit quominùs Galli eam etiam acceptaverint, ubi Hincmari Laudunenſis cauſa olim agitata eſt: verùm quo plùs inſtitit Hadrianus, eo magis obſtitere Galli. Accuſatus erat primò Hincmarus Laudunenſis in Concilio apud Vermeriam;

tum in Concilio Attiniaco, ac tandem Epiſcopatu privatus eſt in Concilio primo Duziacenſi, anno Chriſti 871. In utroque priori Concilio Metropolitani ſui Epiſcoporumque Gallicanorum judicium fugere conatus eſt, tum quia Epiſcopatus bonis ſpoliatum ſe dicebat, tum verò maximè quia Hincmarum Remenſem infenſum ſibi cauſabatur. Inter hæc ſcripſit ad Hadrianum, nonnihil quidem conqueſtus tum de Caroli Imperatore, tum de Hincmaro Remenſi patruo. Cum autem inſolens Gallis viſum iri intelligeret, ſi Apoſtolicam Sedem ante judicium Epiſcopale purè appellaret, finxit ſe votum nuncupaſſe, quo Apoſtolorum limina inviſere obſtrictus erat. Sub hac igitur ſpecie veniam petivit non ſemel adeundi Romam: ſed, quanquam faveret Hadrianus, neutiquam obtinuit; immo verò in Concilio Duziacenſi unanimi Epiſcoporum benè multorum ſuffragio tandem dejectus eſt.

Concilii Duziacenſis acta edita ſunt nuper in ſupplementis Conciliorum antiquorum Galliæ: ubi negotii hujus ſeries fuſiùs deſcribitur. Obſervo hîc modò quod facit ad propoſitum; Hincmarum ſcilicet Laudunenſem, quanquam Apoſtolicam Sedem ſæpiùs appellaſſet, nihilominùs tamen Epiſcopali gradu dejectum eſſe: neque habitam eſſe rationem ullam ab Epiſcopis Gallicanis Epiſtolarum Julii & Felicis, quas ipſe in Concilio ad appellationem ſuam comprobandam allegaverat. Obſervanda etiam clauſula quæ in condemnatione Hinc-

Digitized by Google

mari à Concilio appoſita eſt : *reſervato per omnia juris privilegio Domini & Patris noſtri Hadriani, Apoſtolicæ ac primæ Sedis Papæ*, SICUT SACRI SARDICENSES CANONES DECREVERUNT, ET EJUSDEM APOSTOLICÆ SEDI PONTIFICES, INNOCENTIUS, BONIFACIUS, LEO, EX EISDEM SACRIS CANONIBUS PROMULGAVERUNT. Quâ quidem clauſulâ declararunt Gallicani Patres ſtare ſe planè Canonibus Sardicenſibus, receptiſque Pontificum Romanorum edictis : Epiſtolas autem illas vetuſtiores minimi ſe facere, quas inventas nuper, vel effictas potiùs Roma proferebat.

Et ſanè cum Hincmarus Laudunenſis durante lite collectionem ex ejuſmodi Epiſtolis ad Hincmarum Remenſem direxiſſet, eaſque veluti authenticos Canones ad cauſæ ſuæ deffenſionem adhiberet, mirè illum exagitat Hincmarus Remenſis opuſculo 55. capitul. cap. præſertim 43. ubi receptos Canones longè illis præferendos confirmans, nepotem ſic urget. *Addam etiam, ſi illa quæ de præfatorum Pontificum Apoſtolicæ ſedis epiſtolis dicis recipiendos venerandos Canones eſſe, qui quod vis ſanctum dicis & licitum, & quod non vis non ſanctum & illicitum, ac ſi in voluntate tua cuncta ſint poſita, & non ſit qui tuæ poſſit reſiſtere voluntati, pande nobis quæſumus, quid cenſeas de eorum decretis qui poſt Nicænum Concilium, & alia Catholica Concilia, obſervanda decretalia conſtituta de eiſdem Sacris Canonibus promulgata ſanxerunt, ſicut Siricius, Innocentius, Zoſimus, Bonifacius,*

Cæleſtinus, Leo, Hilarus, Symmachus, Gelaſius, Hormiſda, Gregorius & quique alii, quorum decreta Eccleſia Catholica, & Patres ac prædeceſſores noſtri ſervanda tenuerunt & venerati ſunt. Et quoniam in quibuſdam à præfatis, quos appellas canones, diſſonant, magiſtrali cenſura decerne, quæ ex his ſequi & quæ refutare debeamus : quoniam niſi tu ferula ſingularis authoritatis de noſtra conſuetudine iſta rejeceris, quæ ſicut & Patres noſtri, mentibus noſtris tenenda & ſervanda imbibimus, non videtur mihi ut facilè ab Eccleſiaſtico uſu illa quæ tenemus generaliter valeas removere, de quibus ſatis ſupérque ſuperiùs potes relegere, quæ ſi tibi non ſuffecerint nec plura ſufficient : Et aliquibus interjectis, *velis enim*, inquit, *vel nolis, illi erunt Canones, quos Catholica Eccleſia Canones vocat, & non erunt illi Canones, quos tua ſocordia ad effrænationis tuæ libertatem Canones advocas. Erunt autem Epiſtolæ venerabiliter ſuſcipiendæ, à ſede Apoſtolica pro diverſorum Patrum conſolatione datæ, quas canones vocas. Et concilia à ſanctis Patribus inſtituta, ad authoritatem erunt cuſtodienda & recipienda, ſicut decrevit Gelaſius, & ceteri ſedis Romanæ Pontifices, atque illi qui in eiſdem conciliis, ſuggerente ſibimet ſancto Spiritu, ſacros Canones condiderunt, & quos ſedes Apoſtolica & Eccleſia Catholica Canones vocat.* Itaque quanquam veræ fuiſſent iſtiûſmodi Epiſtolæ, eas tamen recepto juri receptiſque Canonibus nihil quicquam derogare crediderunt Galli : Quare mirum nihil, ſi in Hincmaro Laudunenſi judicando miſſas fecêre illas, júſque à majoribus traditum & acceptum ſervavêre.

Digitized by Google

Effulſit autem imprimis Gallorum vigor in eis quæ Hincmari damnationem ſecuta ſunt. Cum enim Hincmarus judicio contra ſe lato non omnino acquieſceret, Apoſtolicamque ſedem, quaſi putans ſe bonam cauſam habere, rurſus appellaſſet; Gallicani Patres qui eum judicaverant, ſcripſerunt ad Hadrianum II. uti præſcribitur à Concilio Sardicenſi, miſſiſque ad illum Concilii Duziacenſis actis, judicium ſuum firmari petiverunt. Hadrianus autem eorum petitioni non modò non annuit, ſed eorum judicium improbans, acriores paulò litteras ſcripſit cum ad Carolum Imperatorem, tum ad Epiſcopos illos qui concilio adfuerant. His in litteris duo fuere præſertim quæ Gallorum animos vehementer commoverunt. Unum quod ſcripſiſſet Hadrianus; *Quia cum clamaret in Synodo Hincmarus ſe ad Sedem Apoſtolicam velle incunctantem venire, atque in præſentia ejus pro objectis ſibi ab adverſario criminibus reſpondere, damnationis in eum non erat proferenda ſententia.* Alterum quod addidiſſet: *Iubemus ipſum Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum ad limina Sanctorum Apoſtolorum, noſtramque venire præſentiam. Quo ſanè veniente, veniat pariter accuſator idoneus, qui nulla poſſit authoritate legitima reſpui, & tunc in præſentia noſtra, & totius Sedis Romanæ Synodali collegio, cauſa illius prudenti ventilata examine, ac diligenter inquiſita, ſecundùm Deum & Sacrorum Canonum conſtitutiones ſpiritu Dei prolatas ſine protelatione aliqua finietur.* Duo, inquam, iſta Gallorum animos vehementer commoverunt, atque, ut ipſi Concilii Du-

Digitized by Google

ziacenſis Epiſcopi teſtantur in reſcripto ad Hadrianum, *ſtuporem illis non mediocriter induxerunt.* Et verò propoſitiones novas minimè admiſerunt. Galli; nam Gallorum Imperator, ipſique Concilii Duziacenſis Epiſcopi Hadriano II. reſcripſerunt, & utramque novitatem, non quaſi ab Hadriano, ſed ut ab imperito quodam ſcriba profectam audacter impugnarunt, oppoſita ſcilicet magnificentiúſque explicata antiquitate. Epiſtolæ Caroli Imperatoris & Concilii Duziacenſis ad Hadrianum auctiores nuper editæ ſunt in ſupplementis Conciliorum antiquorum Galliæ: earum autem hæc eſt præſtantia, ut neſcio an illuſtriora monumenta libertatum Eccleſiæ Gallicanæ alibi videre ſit. Eas hîc non exſcribo, ne textæ filus orationis rumpatur, ſed eas integras ad calcem hujuſce operis adjiciam.

Gallorum tandem virtuti ceſſit utcunque Roma in cauſa Hincmari Laudunenſis: nam Joannes VIII. Hadriani II. Succeſſor Hincmari probavit condemnationem, ut illius docet ea de re Epiſtola ad Hincmarum Remenſem, quæ ſic habet. *Quamvis de Sanctitatis tuæ judicio nihil dubitaſſemus, quia tamen cariſſimus filius noſter Carolus invictiſſimus Imperator, à nobis diligentiſſimè percunctatus, circumſtantiam judicii à beatitudine tua, Corepiſcopiſque ſuis, in Hincmarum dudum Laudunenſem Epiſcopum prolati Apoſtolatui noſtro retulit, agnovimus juſtum fuiſſe omnino judicium. Neque enim tantus Princeps niſi veritate fultum quicquam poterat affirmari. Unde nefas*

eſſe duximus ejus relationi non præbere incunctanter auditum. Noli ergo jam nunc Eccleſiam Laudunenſem viduatam, & ſine regimine Paſtorali dimittere.

XIII. Joannes VIII. in aliis etiam aliquibus favere viſus eſt Epiſcopis Gallicanis; v. g. cum in Concilio Trecenſi eorum conſenſum rogavit ad firmandam excommunicationem, quam ipſe Romæ adversùs Lambertum, Adalbertum, Formoſum & Gregorium Nomenclatorem decreverat: item cum Uceticenſis & Avenionenſis Epiſcoporum cauſam ad Archiepiſcopos Arelatenſem & Narbonenſem ſponte remiſit. Verùm alia multa tentavit ipſe contra mores antiquos, adeoque & contra libertates Gallicanas. Fretus enim jure illo miſerabili, quod effictæ nuper Epiſtolæ Apoſtolicæ Sedi tribuere videbantur, non Epiſcopos modo ex Gallia citavit Romam, ſed & Preſbyteros quoque, ſi qui fortè rei habebantur. Ita Epiſt. 70. Archiepiſcopum Ebredunenſem cum duobus Epiſcopis qui de Eccleſia Vencienſi certabant, Romam venire jubet. Ita Epiſt. 145. Vvifredum Epiſcopum Vencienſem Miſſarum celebratione interdicit, donec in ejus occurrat præſentiam. Ita Epiſt. 288. Ottramnum Viennenſem jubet, ut Romam purgaturus ſe de objectis veniat.

XIV. Tandem ſic crevit Romana licentia, ut Carolus Calvus Eccleſiæ ſuæ jura tueri cupiens ſcribendum duxerit ad Joannem VIII. ne ultra in Eccleſiaſticorum judiciorum ratione innovaret. Scripſit itaque Imperator egregiam Epiſtolam,

Digitized by Google

quam habebis quoque ad calcem hujus operis: in qua ſolemnem judiciorum Eccleſiaſticorum formam, ſive quæ Epiſcopos ſpectaret, ſive quæ Presbyteros, refert, firmatque ſimul, adductis Canonibus Nicænis, Sardicenſibus, Antiochenis, Chalcedonenſibus, Africanis, Epiſtolis item Innocentii, Leonis, Gregorii, aliorumque Romanorum Pontificum, qui Eccleſiæ univerſæ non Sanctitate ſua minùs quàm doctrina præluxerant. Tum verò hæc addit Imperator: *Hæc itaque Tranſalpinis Eccleſiis earumque Rectoribus, à Sede Apoſtolica, de appellatione ad hanc Sedem Apoſtolicam, & de Presbyterorum ac Diaconorum appellatione, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint ad comprovinciales Synodos, & dijudicatione regulari eorum in iiſdem Synodis, ante longiſſimæ ætatis annos, uſque ad noſtra tempora ſervata, & à deceſſoribus ac prædeceſſoribus eorum ſecuta & executa fuerunt.*

XV. Epiſtola illa Caroli Calvi maximo longè in pretio eſſe nobis debet, non modò quia certos nos facit de judiciorum Eccleſiaſticorum forma, quæ ad illud uſque tempus in Galliis viguerat: ſed quia eſt illa veluti ſolemnis quædam interceſſio, atque, ut aiunt, proteſtatio contra jus iſtud novitium, quod Romani Pontifices ejus ætatis fictarum Epiſtolarum beneficio inducere conabantur. Ex quo certè minùs virium exempla habitura ſunt, ſi quæ fortè antiquo juri contraria deinceps obſerventur.

XVI. Ecce verò unum adjicio, non ejus quidem

Digitized by Google

conditionis ; ſed quod Gallorum in antiquo retinendo jure conſtantiam omninò perſuadeat. Diu erat quòd Hugo Heriberti Comitis filius, & Artaldus è Sancti Remigii cœnobio aſſumptus, de Remenſi Archiepiſcopatu contendebant, diviſis eam ob rem non modò Remenſibus, ſed & regni proceribus ac Principibus. Tandem anno Chriſti 941. adnitentibus quidem comitibus Hugone & Heriberto, Concilium Sueſſione congregatum eſt, atque ibi dejecto Artaldo, Hugonem in Archiepiſcopum Remenſem conſecrandum eſſe ſtatutum fuit. Cùm autem de iniquo ſibi judicio Artaldus apud Patronos ſuos conqueſtus eſſet, altera Synodus Virduni habita eſt anno Chriſti 947. poſthabitoque ibi Hugone, Eccleſia Remenſis Altardo adjudicata eſt. Sed necdum quieſcentibus animis, tertia Synodus anno ſequente celebratur apud Mozonum Caſtrum : atque illic præſertim Galli noſtri conſtantiam ſuam teſtati ſunt : etſi enim Hugo Agapiti II. nomine litteras obtuliſſet, quibus jubebat Papa Hugoni ſedem reſtitui, nihilominùs tamen, quia litteræ illæ Canonibus contrariæ viſæ ſunt, cauſam incœptam judicarunt Galli, Remenſiſque Sedes Altardo iterum adjudicata eſt, communione interim Hugoni interdicta, dum ſe in Concilio generali, quod indictum erat, excuſaret. Rem narrat Flodoardus in Chronico : & quia vix aliud eſt præclarius Gallicanæ libertatis monumentum, audiendus eſt ipſe verbis agens propriis : *Anno*, inquit, 948. *Synodus prædicta celebratur in*

Eccleſia ſancti Petri, ante Proſpectum caſtri Mozomi à domno Rotberto ceteriſque Treverenſis Diœceſeos Epiſcopis & aliquibus Remenſis. Veniens autem illuc Hugo Præſul & locutus cum Rotberto, Synodum noluit ingredi: litteras verò quaſdam ex nomine Agapiti Papæ miſit ad Epiſcopos per Clericum ſuum, qui eas Romá detulerat, nihil authoritatis Canonicæ continentes; hoc tantùm præcipientes, ut Hugoni Remenſe redderetur Epiſcopium. Quibus lectis, ineuntes Epiſcopi conſilium cum Abbatibus & cæteris ſapientibus qui aderant reſponderunt, non eſſe dignum vel congruum, ut mandatum Legationis Apoſtolicæ, quam dudum Rotbertus Archiepiſcopus, deferente Friderico Præſule Moguntiacenſi, coram regibus & Epiſcopis tam Galliæ quàm Germaniæ ſuſceperat & partem jam præceptionis ipſius exegerat, propter illas litteras intermitteret, quas inſidiator Artaldi Præſulis exhibebat: immo quod regulariter cœptum fuerat, canonicè pertractaretur. Sicque præceptum eſt, ut recitaretur Capitulum XIX. *Carthaginenſis Concilii de accuſato & accuſatore. Quo recitato judicatum eſt ſecundùm definitionem ipſius Capituli, ut Artaldo Præſule retinente communionem & Parrochiam Remenſem, Hugo, qui ad duas Synodos evocatus venire contempſerat, à communione & regimine Remenſis Epiſcopii abſtineret, donec ad univerſalem Synodum, quæ indicebatur Kalendis Auguſti, ſe purgaturus occurreret. Ipſumque Capitulum mox in charta deſcribi fecerunt Epiſcopi coram ſe, ſubnectentes hanc etiam definitionem ſuam, & eidem Hugoni miſerunt. Qui poſt alteram diem eandem chartam Rotberto Præſuli remi-*

Digitized by Google

ſit, hoc verbis remandans, quòd ipſorum judicio nequaquam obediturus eſſet.

Cauſa illa poſt Epiſcopalia judicia ad Agapitum II. relata erat, ut jam conſtat ex ipſius litteris, quas Mozomenſi Concilio ab Hugone oblatas diximus. Quare miſit ille tandem legatum è latere, Marinum nomine, qui juxta Concilium Sardicenſe cauſam iſtam cum Epiſcopis Gallicanis retractaret, eique finem imponeret. Quoniam verò de lite graviſſima agebatur, quæ non Eccleſiam Remenſem tantùm, ſed univerſum ferè regnum agitabat, plenius Concilium vocavit Marinus apud Engelenheim, atque ibi tandem rebus omnibus diligenter & canonicè pertractatis, Eccleſia Remenſis Artaldo aſſerta eſt, confirmatis utique judiciis Concilii Virdunenſis & Concilii Mozomenſis.

Quicunque factum iſtud attentè perpenderit, mirabitur dubio procul hominis impudentiam, qui id ipſum nuper quaſi juri antiquo quod tuemur oppoſitum adducebat. Sed neque eſt etiam quod juveniliter exultet nuperus ille ſcriptor poſtquam retulit à Marino Agapiti legato citatum eſſe Epiſcopum Bellovacenſem, uti vel Concilio Trevirenſi cui præerat Marinus, vel certè Romæ ſe ſiſteret. Nam eodem anno habitum eſt Concilium illud Trevirenſe, & de his adhuc agebatur quæ cum Hugonis cauſa connexa erant. Excommunicati ſunt nempe ibi Pſeudo-Epiſcopi duo, Tetbaldus, & Ivo, ille Ambianenſis, hic Silvanectenſis, qui

qui ab Hugone jam è Sede pulſo ordinati erant. Citatus eſt autem Bellovacenſis Epiſcopus, quia ordinationum ejuſmodi particeps fuerat. Quid amabo in eo eſt quod moribus libertatibuſque Gallicanis ſit adverſum? maximè, cum Ataldus Archiepiſcopus Remenſis, aliique Provinciæ Remenſis Epiſcopi Concilio illi Trevirenſi etiam interfuerint.

ARTICULUS X.

Quodnam jus prævaluit apud Gallos in Epiſcoporum Iudiciis à temporibus Hugonis Regis & Ioannis XV. Pontificis ad Concordata inita Leonem X. inter & Franciſcum I.

SYNOPSIS.

I. *HÆC eſt Epocha, quam nonnulli libertatibus Gallicanis fatalem credunt.*

II. *Illuſtriſſimus ipſe Marca eam opinionem profitetur; ſed ita ut parum dignè cum de Summis Pontificibus, tum de Gallis ipſis ſentire ſe oſtendat.*

III. *Neque illam opinionem ſtabilit ſatis argumento ducto ex Arnulphi Remenſis cauſa, quod veluti Achilleum proponit.*

IV. *Nihil amplius efficit recens quidam ſcriptor eodem argumento aliter propoſito.*

V. *Reliqua quæ proferuntur argumenta petuntur 1. ex authoritate Summorum Pontificum qui ab illo tempore Epiſcoporum judicia uniꝰ ſibi tribuerunt. 2. à collectionibus Canonum illo ab hinc tempore editis 3. à factis & exemplis quibuſdam.*

Digitized by Google

I. EN Epocham attingimus, quam Eccleſiæ Gallicanæ libertati, Epiſcoporumque juribus veluti fatalem aſſignant, qui ab antiqua judiciorum forma receſſiſſe Gallos, novamque eos fictarum decretalium diſciplinam acceptaſſe autumant. Vix enim unum aliquem reperias qui non fateatur antiqui juris authoritatem ad hæc uſque tempora viciſſe in Galliis: ſed non pauci ſunt, qui Gallos ab ea ætate Pontificum Romanorum voluntati obſecutos docent, eoque jure uſos deinceps fuiſſe, quod, veluti ſub umbra Pontificum antiquorum, Pontifices illi novi inducebant.

II. Ipſe Marca libertatum Gallicanarum vindex alioqui non ignobilis in ea ſe opinione verſari teſtatus eſt lib. 7. Concord. cap. 25. ubi de Romanis agens Pontificibus: *Itaque*, inquit, *univerſum orbem hujus novæ opinionis jugo colla ſubmittere coëgerunt magnis illis nominibus veterum Pontificum ac martyrum munita, quæ extant in titulis Apocrypharum Epiſtolarum ab Iſidoro collectarum, quarum authoritati nemo contradicebat. Gallia quoque ipſa cedere tandem coacta eſt, ſub initia tertiæ Regum noſtrorum ſtirpis, in cauſa Arnulphi Remenſis Archiepiſcopi.*

Veniam mihi dabunt illuſtriſſimi viri manes, ſi hanc ejus ſententiam non modò non probem, ſed impugnare etiam aggrediar; non quòd ego quidem cum tanto Viro de eruditionis gloria contendere audeam vel cogitem: ſed quæ ille fortè certis ductus rationibus diſſimulanda tum credidit cum ſcriberet, illa ego nunc dicam liberiùs: neque tam

Digitized by Google

ejus mentem forſan impugnabo quam facilitatem. Obſervavi enim jam antea qua occaſione ſcripſerat Illuſtriſſimus Marca de Epiſcoporum judiciis: nempe ut morem gereret, gratumque ſimul faceret Gallicarum rerum moderatori Richelio, qui quoſdam Epiſcopos quaſi majeſtatis reos tum temporis inſequebatur. Mirum itaque nihil eſt ſi diſſertationem ſuam in id jus tandem inclinaverit, quod potentiſſimo Cardinali accommodatius, gratiuſque futurum intelligebat.

Non placet tamen modus, ut nec argumenta placent queis utitur Marca in opinione ſua ſeu proponenda ſeu confirmanda. Non modus quidem placet, niſi fortè quia re ipſa indirectè illo evertitur, quod adſtruere intendit Marca. *Pontifices Romani*, inquit iſte, *univerſum orbem hujus novæ opinionis jugo colla ſubmittere coëgerunt magnis illis nominibus veterum Pontificum ac Martyrum munita, quæ extant in titulis Apocrypharum Epiſtolarum ab Iſidoro collectarum.* Itane enim Summi Pontifices Eccleſiam regunt more tyrannico, ut orbem univerſum cogere dicantur ad ea amplectenda quæ ſibi arrident: Itane cum Chriſtus jugum ſuum ſuave dicit, fideleſque non jam ſervos vocat ipſe, ſed Amicos; Romani Pontifices, qui Chriſti vices agere ſe in terris glorientur, auſteram dominationem exerceant, fideleſque jam ut mancipia cogere, non potiùs ut filios regere prædicentur? Abſit certè ut tam læva cogitemus de Summis Pontificibus; à quibus quidem ſi fideles quandoque cogendi eſſent, ad reti-

Digitized by Google

nendam utique antiquitatem cogendi forent, non ad opinionis novæ ſubeundum jugum, ut perſuadet Marca. Quid verò ſi abſque ratione & fundamento ad novitatem amplectendam cogant Pontifices? Sed id quoque fecêre ipſi, ſi Marca audiatur: violentiam enim Pontificum innixam fuiſſe dicit authoritate Epiſtolarum Apocrypharum, quæ ab Iſidoro collectæ erant: quàm autem futile erat fundamentum iſtud quiſque jam intelligit: quàm verò nullum erat, maximè apud Gallos, jam ante demonſtratum eſt.

Attamen addit Marca: *Gallia quoque ipſa cedere tandem coacta eſt ſub initia tertiæ Regum ſtirpis, in cauſa Arnulphi Remenſis Archiepiſcopi.* Id quidem ſi ita eſt, actum eſſe fateor de libertate Gallicana; ecce enim in ſervitutem verſa omnino, ſiquidem *Galli*, ut aſſerit Marca, *opinionis novæ jugo colla quoque ſubmiſerint.*

III. Verùm certè non ſic ſentiam facilè de majorum noſtrorum nobilitate & conſtantia; neque ſanè eò me argumentum cogit, quod veluti palmare ex Arnulphi Remenſis cauſa deducit Marca. Quin potiùs hoc ipſum factum, etiam ut à Marca exponitur, fidem facit certiſſimam plus valuiſſe jus antiquum in Concilio illo Remenſi ubi Arnulphus dejectus eſt, quàm fictarum decretalium novitatem.

Sic enim compendioſè primò Synodi ejus geſta exequitur Marca lib. 7. cap. 25. *Ex actis Synodi Remenſis habitæ anno 992. colligitur Arnulphum illum Lo-*

Digitized by Google

tharii Regis filium fuiſſe ex concubina; Archiepiſcopumque Remenſem factum fuiſſe beneficio Hugonis Regis, cui præſtiterat juramentum fidelitatis. Et tamen violata fide data, portas urbis Remenſis avunculo Carolo aperuerat, qui armis regnum repetebat ab Hugone. Eam ob rem Hugo Synodum Remenſem convocavit: ad quam vocatus Arnulphus, proditionem ſuam ac perjurium confeſſus eſt coram duodecim Epiſcopis, quos judices & Confeſſores ſuos eſſe poſtulavit; indignum ſe eſſe aiens Epiſcopatu, eoque ſpoliari petens. Verbis autem generalibus confeſſionem ſuam repetiit in Concilio, coram Rege & proceribus. Tum deponitur à Synodo quæ pro eo vitam & membra à Rege impetrat.

Brevis hæc relatio, quâ certè accuratior componi non potuit, non aliud ponit ob oculos, quàm meram antiqui juris executionem: videtur enim Arnulphus in Concilio à Collegis depoſitus, nihilque ibi Pontificiæ authoritatis apparet quod novum jus ſapiat fictarum decretalium.

Immo verò Concilii geſta fuſiùs explicans Marca agitatam in eo quæſtionem refert, an judicari poſſet Arnulphus ſine authoritate Summi Pontificis: reque in utramque partem diſputata, poſthabitam eſſe opinionem quæ novitati applaudebat: Synodi verò poteſtatem ex antiquis Canonibus fuiſſe conſtitutam: *Quæſitum eſt*, inquit, *in Synodo an competens illa eſſet ad judicandam hanc cauſam abſque authoritate Summi Pontificis. Ad probandam neceſſitatem authoritatis Romanæ adductæ ſunt ſuppoſititiæ Epiſtolæ Iulii, Damaſi & aliorum Pontificum.* Ex

altera verò parte quæ momenta adducta ſunt? *laudantur in eam rem*, inquit Marca, *Canones Africani, itemque Antiocheni, Nicæni, & nonnulla loca ex Epiſtolis Beati Gregorii, tum etiam exempla Ægidii & Ebbonis Remenſium Archiepiſcoporum, & interpretatio quam Hincmarus adhibuerat Canonibus & decretis, quæ in hac materia allegantur:* Quis tandem litis exitus? *Igitur*, inquit Marca, *conſtituta Concilii poteſtate, probatur authoritate Conciliorum Toletanorum, proditionem in Principem crimen eſſe, quod depoſitionis pœnâ plecti debet.* Et poſtquàm plura diſſeruit Marca de modo confeſſionis Arnulphi apud electos judices, ſic concludit: *Uno verbo decernitur Arnulphi depoſitio. Quo facto ſe in terram ille in modum crucis proſternens coram Regibus, eis cum lacrymis & ſingultibus ſupplicat ut veniam ſibi tribuere velint. Archiepiſcopus verò Bituricenſis vitam & membra pro Arnulpho, nomine totius Synodi petit à Regibus. Quod ab eorum pietate conceſſum eſt. Arnulphus ſubſcripſit actis ſuæ ceſſionis ſecundùm formulam ab Ebbone prædeceſſore ſuo relictam.*

En factum integrum ut ab ipſo Marca relatum eſt; at in eo ubique micat jus antiquum; neque ibi novi juris mentio ulla facta eſt, niſi ut reprobaretur. Quomodò ergo proſtrata inde traditur Gallica libertas? Quomodò in ea cauſa Galli novitati ſerviiſſe tandem accuſantur? *At*, pergit Marca, *depoſitio illa Arnulphi, & Gerberti ſucceſſoris ejus ordinatio offendit Ioannem VIII. Papam, qui Epiſcopos hujus rei authores ſuſpendit à divinis.* Et poſt pau-

Digitized by Google

ca, *Tandem Pontifex Leonem Legatum in Galliam miſit, qui unà cum Siguino Archiepiſcopo Senonenſi Concilium anno 995. congregavit in urbe Remenſi: cujus Concilii decreto Arnulphus Sedi ſuæ reſtitutus eſt; eam ob cauſam ſolùm, quod deponi non potuerit abſque conſenſu & authoritate Sedis Apoſtolicæ.* Ex his ergo quæ Concilium ſecuta ſunt: ex offenſione ſcilicet Joannis VIII. Pontificis, & ex eo quòd ipſius juſſu Arnulphus reſtitutus eſt, arguit Marca opinionis novæ jugo ſubjectos eſſe Gallos.

At neque hæc arguendi ratio, probari uſquam poteſt: primò enim cum dicit Marca *reſtitutum fuiſſe Arnulphum eam ob cauſam ſolùm, quòd deponi non potuerit abſque conſenſu & authoritate Sedis Apoſtolicæ*, injuriam facere videtur Joanni Pontifici. Quid ſi enim Arnulphus violatæ fidei Majeſtatiſque reus erat? Quid ſi urbem Remenſem Hugonis hoſtibus, Eccleſiam ſacrilegis prodiderat, ut ferebat ejus accuſatio, an reſtitui ſic debuit ſedi ſuæ eam ob cauſam ſolùm quòd deponi non potuerat abſque conſenſu & authoritate Sedis Apoſtolicæ? Numquid ſatius eſſet credere Arnulphum fuiſſe reſtitutum, quia innocuus reipſa viſus eſt?

At offenſus fuit Joannes Arnulphi dejectione: Eſto fuerit offenſus; quæ tandem fuerunt offenſionis cauſæ? Offenſus eſt fortè quòd ei perſuaſum non erat Arnulphum ita nocuum eſſe, ut jactabatur: nam Aimonius Scripſit Arnulphum fuiſſe bonum virum: ejuſque depoſitionem tribuit Hugonis odio qui Lotharianam omnem gentem perdere ſuſce-

perat. Offenſus eſt etiam fortè quoniam Arnulphum, utpotè Archiepiſcopum, à ſe ſolo judicandum credebat: hoc enim privilegium Archiepiſcoporum eſſe videbatur illa ætate, ut ſcripſit Hincmarus, & ut ipſe obſervat Marca: hæc autem offenſionis ratio eo major erat in Archiepiſcopi Remenſis dejectione, quòd Archiepiſcopi Remenſes, indulto à Summis Pontificibus privilegio, ab Apoſtolica Sede immediatè dependebant.

Verùm concedamus reipſa offenſum fuiſſe Joannem VIII. quòd exiſtimaverit non potuiſſe Epiſcopum quemlibet judicari à collegis ſuis citrà Apoſtolicæ Sedis conſenſum; unde quæſo opinionem hanc hauſerat Joannes VIII. Ex fictis nempe Pontificum decretalibus. At fictarum ejuſmodi decretalium authoritatem nullam fuiſſe apud Gallos & jam ſæpe oſtendi aliàs, & paulo ante oſtendebam in ipſo Arnulphi judicio. An verò fortè illa Joannis opinio Gallorum animos ſic mutavit, ut quod modò rejiciebant, id ſtatim amplexi ſint? minimè profectò: Nam & Rex è contrario ad Joannem VIII. ſcripſit, quò ut probare vellet quæ in Concilio Remenſi geſta erant; & Gerbertus qui in Arnulphi locum ordinatus erat, quique poſthæc Papa Silveſtri II. nomine creatus eſt, Remenſis Concilii Apologiam ſcripſit in Epiſtola ad Vuilderodum Argentinæ urbis Epiſcopum: Ubi quidem Eccleſiaſticas antiquorum Conciliorum, ac præſertim Nicæni Concilii regulas non tuetur modò, ſed ex

Leone I.

Leone I. confirmat ad uſque mundi finem duraturas. Hanc apologiam abs re fortè non erit aliis monumentis ad calcem operis adjungere.

Itaque neque ex ipſo Arnulphi judicio, neque ex eis quæ judicium ſecuta ſunt, confici uſquam poteſt Gallorum mutatam eſſe ſententiam, illoſque, ut ait Marca, opinionis novæ jugo colla ſubjeciſſe.

IV. Nuperus declamator Gallorum libertatem ex Arnulphi cauſa periiſſe contendebat, non ob ea tantùm capita quæ hactenùs refutata ſunt: ſed ex eo præſertim quòd Hugo Francorum Rex, necnon & Epiſcopi Remenſis Provinciæ ad Joannem XV. ſcripſerant ante Concilium Remis habitum; eumque rogaverant, ut Arnulphi audaciam Apoſtolica authoritate compeſceret. Inde enim concludebat Sophiſta, Gallis tunc perſuaſum fuiſſe Epiſcoporum judicandorum poteſtatem non penès Synodos Provinciales reſidere, ut contendimus, ſed penès Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem.

Sed caligat homo iſte, ni fortè connivet ad lucem clariſſimam: etenim, ut de Archiepiſcoporum Remenſium privilegio nihil jam repetam, in Epiſtolis tum Hugonis Regis, tum Epiſcoporum Remenſis Provinciæ, quas quidem ambas videre eſt in actis Remenſis Concilii, extat aperta ratio quare de Arnulphi cauſa ad Apoſtolicam Sedem relatum ſit: quia nempe inuſitata & operoſiſſima erat cauſa illa; neque in Concilio Provinciæ dirimi facilè poterat, tum ob Arnulphi potentiam, tum

Digitized by Google

verò maximè ob incredibilem ejus contumaciam. Itaque nihil mirum ſi juxta Patrum ſtatuta, quæ difficiliores cauſas ad Apoſtolicam Sedem referri jubent, Rex Chriſtianiſſimus ipſique Remenſis Provinciæ Epiſcopi Summum Pontificem hoc in ancipiti conſuluerint: *novis atque inuſitatis rebus permoti*, inquit Hugo, *ſummo ſtudio ſummâque curâ veſtra conſilia expetenda decrevimus: quippe cum ſciamus, vos omne tempus in humanis ac divinis ſtudiis exegiſſe.* Remenſis autem Diœceſeos Epiſcopi: *non ſumus neſcii*, inquiunt, *beatiſſime Pater, iam dudum oportuiſſe nos expetere conſulta Sanctæ Romanæ Eccleſiæ pro ruina atque occaſu Sacerdotalis Ordinis: ſed multitudine tyrannorum preſſi, longitudine terrarum ſemoti deſideria noſtra hactenùs implere nequivimus. Nunc itaque veſtro examini non ſine magno dolore perferimus* NOVUM ATQUE INUSITATUM CRIMEN *Arnulphi Remorum Archiepiſcopi, qui famoſus apoſtata factus, locum Iudæ traditoris olim in Eccleſia tenet, qui filius quondam Eccleſiæ Laudunenſis, cum Epiſcopum ſuum dolo & fraude ceperit, Eccleſiam ejus pervaſerit, ad cumulum ſuæ damnationis Remenſem ſibi creditam cum Clero & populo captivavit: nec movet eum noſtra vocatio, vel potiùs ſaluberrima exhortatio; non Archiepiſcoporum Comprovincialium multoties repetita admonitio.*

Ex quibus quidem liquet de Arnulphi negotio ad Apoſtolicam Sedem relatum eſſe ob inſolentiam facti, invictamque hominis contumaciam; unde ſcilicet ingens Eccleſiæ periculum timebatur. Et

Digitized by Google

hanc ob rem iidem Epiſcopi Remenſis Provinciæ Joannem ſic deprecantur : *Adeſto Pater ruenti Eccleſiæ, & ſententiam ex Sacris Canonibus promulgatam, vel potiùs ab ipſa veritate prolatam profer in reum. Sentiamus in vobis alterum Petrum defenſorem, & corroboratorem Chriſtianæ fidei : ferat Sancta Romana Eccleſia ſententiam damnationis in reum, quem univerſalis damnat Eccleſia. Suffragetur nobis veſtra authoritas, & in huius apoſtatæ dejectione, & in ejus qui domui Dei præeſſe poſſit Archiepiſcopi nova ordinatione; ſimulque, invocatis Epiſcopis noſtris fratribus, neceſſaria promotione. Ut ſciamus & intelligamus, cur inter cæteros Apoſtolatum veſtrum præferre debeamus.*

Quanquàm verò pleniſſimas affectu preces neglexerit Pontifex; non ideò tamen Epiſcopi Gallicani officio ſuo ſuoque muneri defuere : ſed juvante Hugone Rege vocatum eſt Concilium, quò non Remenſis modò Provinciæ, ſed &, ob rei gravitatem, ſelecti vicinarum Provinciarum Epiſcopi convenere : atque ibi Arnulphus omnium ſuffragio dejectus eſt, ut ante narravimus. Sive ergo ea ſpectentur quæ Concilium Remenſe anteceſsêre, ſive quæ in Concilio geſta ſunt, ſive tandem quæ Concilium conſecuta, nihil occurret planè, quod læſam Gallorum libertatem arguat. Quin potiùs in Arnulphi cauſa tota Gallorum vigor ubique micat, ubique illorum in retinendis antiquis Canonibus fulget conſtantia.

V. Cætera jam argumenta examinanda ſunt, quibus

Digitized by Google

Illuſtriſſimus Marca, aliique etiam nonnulli plùs valuiſſe jus novum probant in Galliis à temporibus Hugonis Regis. Eorum autem tria ſunt veluti genera.

Primum genus petitur ab authoritate Summorum Pontificum, qui ab illo tempore edixiſſe videntur Epiſcoporum depoſitiones ad Eccleſiam unam Romanam pertinere.

Secundum argumentorum genus ducitur à collectionibus Canonum quæ ab illo tempore in lucem editæ ſunt: in quibus nempe Apocrypharum Epiſtolarum inſerta loca legere eſt de judiciis Epiſcoporum Apoſtolicæ Sedi reſervandis.

Tertium eruitur ex factis ſeu exemplis depoſitionum non paucarum, quas Apoſtolicæ unius Sedis authoritate decretas jactitant.

Singula expendo ſeorſin totidem in paragraphis.

Digitized by Google

§. I.

An authoritate Pontificum conficitur jus novum, quod aiunt de Epiſcoporum judiciis valuiſſe à temporibus Hugonis Regis, cum ubique, tum ſpeciatim in Gallia?

SYNOPSIS.

I. LEONIS IX. *Gregorii VII. & Innocentii III. præſertim jactatur authoritas: Nihil autem Leo IX. contra jus antiquum tentavit ſive in ſua Epiſtola ad Petrum & Ioannem Epiſcopos Africanos, ſive in Concilio Remenſi cui præfuit, & in quo Epiſcopus Lingonenſis dejectus eſt.*

II. *Magis urgetur authoritas Gregorii VII. quam quidem extolli mirum eſt ab Illuſtriſſimo Marca prolatis articulis, qui dictatus ejus vocantur: ſiquidem dubia fide laborant articuli illi apud eruditos; apud Gallos autem nullius uſquam fuêre ponderis.*

III. *Ne illum quidem articulum qui Epiſcoporum depoſitionem ſoli Romano Pontifici tribuit editum quis credat à Gregorio VII. contra Oecumenicorum Conciliorum Canones, deceſſorumque ſuorum Sanctiones.*

V. *Facta Gregorii VII. nihil plus faciunt contra libertates Gallicanas, ſiquidem & iis Galli obſtitêre.*

VI. *Ne Gregorius quidem ipſe ſibi conſtitit in Epiſcoporum judiciis per legatos exercendis.*

VII. *Innocentii III. effatum objicitur; quo tranſlationes, ceſſiones, & depoſitiones Epiſcoporum inſtitutione divina ſoli Romano Pontifici reſervatas pronuntiat.*

VIII. *Sed improbatur vel ab ipſo Marca.*

IX. *Et reipſa veritati contrarium eſt, niſi benignè explicetur.*

X. *Nam neque jure divino uſpiam diſpoſitiones Epiſcoporum reſervatæ ſunt Summo Pontifici.*

XI. *Niſi fortè jus divinum latiùs uſurpetur.*

XII. *Neque jure Canonico minimè dubio, ad uſque tempora Innocentii ipſius III.*

XIII. *Immo ne ipſe quidem Innocentius III. in Concilio Lateranenſi 4. cui præfuit derogavit priſco juri Canonibus ſancito de judiciis; nec ipſo teſte & arbitro derogare, quis meritò poſſet.*

I. TRIUM in primis Pontificum jactatur authoritas, Leonis IX. Gregorii VII. & Innocentii III.

Leo IX. in Epiſtola ſua 4. quæ eſt ad Petrum & Joannem Epiſcopos Africanos, ita ſcripſit: *Sed hoc vos non lateat, non debere præter ſententiam Romani Pontificis univerſale Concilium celebrari, aut Epiſcopos damnari vel deponi. Quia etſi licet vobis aliquos Epiſcopos examinare, diffinitivam tamen ſententiam, abſque conſulto Romani Pontificis, ut dictum eſt, non licet dare. Quod in Sanctis Canonibus ſtatutum, ſi quæritis, poteſtis invenire; ſcilicet, quia omnium Eccleſiarum majores & difficiliores cauſæ per Sanctam & principalem Beati Petri Sedem à ſucceſſoribus ejus diffiniendæ ſunt.* Non poterat Leo, inquiunt adverſarii, Apoſtolicæ Sedis jura clarioribus, aptioribuſque ſimul verbis explicare.

Ego verò repono Leonis IX. verba interpretari benigniùs oportere, non de qualicunque ſententia, ſed *de ſententia definitiva*, ut ipſe habet, quamqui-

dem Apoſtolicæ uni Sedi Sardicenſes Canones tribuerint: atque idcirco ad Sanctos Canones Epiſcopos Africanos remittit Leo: *Quod in Sanctis Canonibus ſtatutum, ſi quæritis, poteſtis invenire.* Numquid enim viros Africanos ad Apocryphas forte decretales remiſiſſet, quæ antiquam Africæ diſciplinam omninò evertebant: aut Sanctorum forte Canonum nomen centonibus fœdiſſimis tribuiſſet?

Mitto hic quod nuperus ſcriptor objicit de Epiſcopo Lingonenſi depoſito, ut ait, in Concilio Remenſi cui Leo IX. præfuit. Hinc enim ineptè arguit, ut ſolet, Epiſcoporum depoſitionem non fuiſſe penès Synodum & collegas, ſed uni Summo Pontifici conveniſſe. Quis verò ſic uſquàm argumentatus eſt? Fateor quidem Epiſcopum Lingonenſem aliosque nonnullos Epiſcopos Galliarum excommunicatos fuiſſe in Concilio illo Remenſi, cui Leo IX. præfuit: ſed etiamſi verè depoſiti fuiſſent, quid inde quæſo contra antiqua Epiſcoporum privilegia inferri queat? Scilicet quòd Concilium plurium Provinciarum fuit? an quod ei Summus Pontifex præfuerit? Quis verò contrarium Canonibus uſquàm dixit, ſi aut in Concilio pleniori, aut præſente Papa Epiſcopi deponantur? Quis propterea Summum Pontificem Epiſcopalium cauſarum arbitrum eſſe unum dixerit, quòd coram illo in Concilio aliquo pleniori Epiſcopi dejecti ſint?

II. Gregorii VII. authoritatem urgent magis, eamque in primis extollit Marca his verbis: *ſed neque major neque illuſtrior authoritas proferri poteſt*

Digitized by Google

ad probandam noſtram propoſitionem, quàm ea quæ extat in decantatis illis articulis Gregorii VII. editis anno 1074. qui vulgò dictatus Papæ vocantur: in quibus continentur vetera & nova privilegia Sedis Apoſtolicæ. Extant autem numero 27. in regeſto illius Pontificis poſt Epiſtolam 55. lib. 2. In tertio ſic habetur: QUOD ILLE SOLUS POSSIT DEPONERE EPISCOPOS VEL RECONCILIARE. In quarto autem: QUOD LEGATUS EJUS OMNIBUS EPISCOPIS PRÆSIT IN CONCILIO, ETIAM INFERIORIS GRADUS, ET ADVERSÙS EOS SENTENTIAM DEPOSITIONIS POSSIT DARE.

Mirum eſt certè præcellenti viro, fortique alioqui Gallicarum libertatum deffenſori Marcæ, magnam immo illuſtrem videri authoritatem articulorum è quibus Gregorii VII. dictatus compoſitus eſt: ſiquidem ejuſmodi articuli vel dubiæ, vel pauculæ admodùm authoritatis apud eruditos, nullius verò planè apùd Gallos huc uſque extiterint. Et ſanè ſi articuli illi ſemel admittantur, ruat neceſſe eſt non Eccleſiæ Gallicanæ libertas modò, ſed & Conciliorum Oecumenicorum doctrina, penè dicam, & Evangeliorum. Quis enim Gallorum: immo quis omnium hos aliquot ferat v. g.

Quòd Romano ſoli Pontifici licet pro temporis neceſſitate novas leges condere.

Quòd ſolus poſſit uti Imperialibus inſigniis.

Quòd illius ſolius nomen in Eccleſiis recitetur.

Quòd unicum eſt nomen in mundo.

Quòd illi liceat Imperatores deponere.

Quòd

Quòd Romanus Pontifex, ſi canonicè fuerit ordinatus, meritis Beati Petri indubitanter efficitur Sanctus.

Quòd à fidelitate iniquorum ſubjectos poteſt abſolvere.

Quomodò ergo horum articulorum authoritas magna, quomodò illuſtris potuit prædicari?

III. Major forſan illuſtriorque fuerit articuli hujus authoritas qui opponitur: *Quòd ſcilicet Romanus unus Pontifex Epiſcopos deponere poſſit*; id verò mihi examinandum.

Ex iis liquet quæ hactenùs diſputata ſunt Epiſcoporum cauſas ab ipſis Eccleſiæ primordiis agitatas eſſe primò, primóque judicatas in Synodis Provinciarum: hanc autem Synodorum Provincialium juriſdictionem ſtabilitam eſſe conſtat in Concilio Nicæno, firmatam in Chalcedonenſi, tandemque à nullo priorum octo Conciliorum Oecumenicorum, quæ utriuſque Eccleſiæ conſenſu habita ſunt, ei uſquam præjudicatum. Quin & Concilium ipſum Sardicenſe, quod Apoſtolicæ Sedi gratum ſic ſemper fuit, Epiſcopalium cauſarum cognitionem primam Synodis Provincialibus etiam tum aſſerere viſum eſt, cum Epiſcoporum dejectorum appellatione honorandam eſſe Petri Sedem conſtituit. Nunquid enim quæſo appellatur uſquam, niſi à prolato ante judicio?

His ergo legibus vixit Eccleſia univerſa: vixit Romana, quæ illas in codice ſuo inſeruit: vixit demùm Gallicana, quæ illarum tenaciſſima ſemper fuit, ut hactenùs probatum eſt.

Digitized by Google

Jam verò ab octavo Concilio Oecumenico ad uſque Gregorium VII. aliud nullum celebratum eſt Concilium Oecumenicum, quod priores illas leges abrogaverit: nulla etiam Eccleſiæ conſuetudo contra illas præſcripſit.

Eò itaque tota recidet quæſtio an Gregorius VII. authoritate ſua propria, & motu proprio, ut aiunt, Epiſcopalium cauſarum cognitionem primam Synodis Provincialibus eripere voluerit, quæ ab ipſa Eccleſiæ conſtitutione illis competebat? An ille motu proprio novam aliquam legem de Epiſcoporum depoſitionibus edere præſumpſerit, quæ antiquiſſimas Nicæni Concilii aliorumque Oecumenicorum Conciliorum regulas everteret? An ille demùm Eccleſiarum quarumcunque ad antiquas illas regulas compoſitos mores mutare pro libito potuerit?

Vix aliquis credat Gregorium VII. virum ſanè peritiſſimum, & in rebus Eccleſiaſticis longè verſatiſſimum, id conſilii uſquam ſuſcepiſſe quod à deceſſorum ſuorum placitis tam procul aberrabat. Ea enim fuit Pontificum anteriorum reverentia in Conciliorum Oecumenicorum, in primiſque Nicæni Concilii Canones, ut eorum aliqui primatum ſuum in alio non magis poſuerint, quàm in fideliori eorum obſervantia; alii autem ne à ſede quidem Apoſtolica mutari in eis aliquid poſſe clarè pronuntiaverint.

Gelaſius in Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ, *Confidimus*, inquit, *quòd nullus jam veraciter Chriſtia-*

nus ignoret, uniuſcujuſque Synodi conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, nullam magis exequi ſedem præ cæteris oportere, quàm primam.

Urbanus apud Gratianum XXV. qu. cap. 6. *Sunt quidam dicentes Romano Pontifici ſemper licuiſſe novas condere leges. Quod & nos non ſolùm non negamus, ſed etiam valde affirmamus. Sciendum verò ſummopere eſt, quia inde novas leges condere poteſt, unde Evangeliſtæ aliquid & Prophetæ nequaquam dixerunt. Ubi verò apertè Dominus, vel ejus Apoſtoli & eos ſequentes ſancti Patres ſententialiter aliquid definierunt, ibi non novam legem Romanus Pontifex dare, ſed potiùs, quod prædicatum eſt, uſque ad animam & ſanguinem confirmare debet.*

Zoſimus item apud Gratianum ejuſdem qu. cap. 6. *contra ſtatuta Patrum condere aliquid vel mutare, nec hujus quidem ſedis poteſt authoritas. Apud nos enim inconvulſis radicibus vivit antiquitas, cui decreta Patrum ſanxere reverentiam.*

Sanctus Leo in Epiſt. 35. *contrà ſtatuta Paternorum Canonum, quæ antè longiſſimæ ætatis annos in urbe Nicæna ſpiritualibus ſunt fundata decretis, nihil cuiquam addere conceditur: ita ut ſi quis diverſum aliquid decernere velit, ſe potiùs minuat quàm illa corrumpat.*

Non eſt itaque credibile Gregorium VII. tentare aliquid voluiſſe contrà *Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia conſecratos*, ut loquitur ſanctus Leo. Non credibile Pontificem illum ea, quæ ad perpetuam utilitatem generaliter ſtatuta erant, ad privatum ſedis ſuæ commodum trahere

Digitized by Google

voluiſſe, eoſque excurriſſe limites qui à Patribus præſcripti erant! alioquin admiſiſſet ipſe contrà ſancti ejuſdem ſententiam qui in epiſt. ad Anaſtaſium ſic præclarè edicit: *Quæ ad perpetuam utilitatem generaliter inſtituta ſunt, nulla commutatione varientur: nec ad privatum trahantur commodum, quæ ad bonum ſunt commune præfixa: ſed manentibus terminis, quos conſtituerunt Patres, nemo injuſtè uſurpet alienum: ſed intrà fines proprios atque legitimos, prout quis voluerit, in latitudine ſe exerceat charitatis.*

IV. Quòd ſi tamen Gregorius VII. Epiſcopis reipſa eripere jus voluit, quod à Conciliis Oecumenicis confirmatum ipſis erat: ſi deluſus fortè apocryphis decretalibus non finitiva modo & ultima Epiſcoporum judicia, ſed & prima quoque Apoſtolicæ ſedi vindicavit; an ſtatim Eccleſiis reliquis Canones antiqui abjiciendi fuerunt juxtà quos vivebant, quibuſque fortè à ſua uſque inſtitutione regebantur? An verò Eccleſia Gallicana quæ importunæ huic novitati toties jam reſtiterat; libertatemque ſuam antiquis Canonibus adversùs Nicolaum I. Hadrianum II. Joannem XV. ſic fortiter deffenderat: an ipſa, inquam, conſtantiæ dignitatiſque ſuæ ſtatim oblita Gregorii VII. edicto ignavè ſervierit? Non id ſanè quiſquam evincat: neque hunc articulum dictati Gregoriani plus unquam valuiſſe apud Gallos aliquis probaverit, quàm enormes illos articulos qui ante citati ſunt.

V. Immo verò, inquiunt adverſarii, quod in dictato ſuo edixit Gregorius VII. id ipſum revera in

Galliis executus eſt; plures enim Galliarum Epiſcopos ſive Romæ per ſe, ſive in partibus per legatos & commiſſarios revera depoſuit.

Ego quidem fateor Gregorium VII. non minùs audacem fuiſſe in exequendo quàm in imperando; ita enim v. g. eam legem, quam tulerat ipſe in dictato de Imperatorum depoſitione, firmare executione agreſſus eſt contra Henricum IV. Imperatorem. Verùm certè legis æquitatem non ea probat executio, quæ fit legiſlatoris vi magis quàm ipſius legis: neque ſtatim valere lex cenſenda eſt, ad cujus executionem aliqui vel infirmi vel etiam repugnantes coacti ſunt.

Itaque concedimus plures Epiſcopos Gallicanos à Gregorio VII. citatos eſſe Romam; an ideò Gallicanæ libertatis partem illam periiſſe quis dicat, quâ Epiſcopi Gallicani, diffitente jam nemine, à peregrinis judiciis eximuntur? An ſcilicet ejuſmodi citationibus ita obſecuti ſunt Galli, ut nuſquam repugnaverint? Immo verò, ſi Gregorio ipſi credamus, vix aliquos ipſe habuit obſequentes. Hinc enim in Epiſtolis ſuis excommunicationis pœnam ſæpe intentat: hinc etiam aliquas Epiſcoporum cauſas ad partes ſeu provincias remittere coactus eſt. Inobedientiam Hamberti Epiſcopi Pictavienſis notat ipſe in Epiſtolis 2. & 3. lib. 1. Romam vocaverat Raynerium Aurelianenſem: morem non geſſit Raynerius, ut videre eſt in Epiſtolis 8. & 9. lib. 5. Quin & ejus legatis obſtitum aliquando, etiamſi apud partes & in Syno-

Digitized by Google

dis Epiſcoporum judicia exercerent. Ita Manaſſes Remorum Archiepiſcopus ſententiam nihili fecit, quæ ab Hugone Gregorii legato in Concilio Lugdunenſi contra ipſum lata eſt. Ita Giraldo, alteri Gregorii legato, Lancelinus Dienſis civitatis Epiſcopus ante reſtiterat.

VI. Sed ne Gregorius quidem ipſe in judiciis per legatos exercendis ſibi conſtitit: nam legatos jubebat aliquando quæ in Epiſcoporum depoſitionibus geſta erant ad ſe referre, uti ab Apoſtolica ſede confirmarentur, quemadmodùm Hugonem referre ad ſe juſſit de negotio Epiſcopi Carnotenſis Epiſt. 11. lib. 5. Aliquando verò ipſe præoccupabat judicium, commiſſarioſque merè executores deſignabat, ut factum eſt in cauſa Raynerii Aurelianenſis: cum enim is vocatus Romam, ire noluiſſet, delegavit Gregorius Archiepiſcopós Senonenſem & Bituricenſem, qui Raynerium, ſi reus foret, non deponerent ipſi quidem, ſed Gregorii reſcripto depoſitum proclamarent: quod certè reſcripti genus ad apparitores dirigendum erat magis quàm ad Epiſcopos. Interdum quaſi à novitate recedere plùs voluiſſet, Epiſcoporum à legatis dejectorum conqueſtiones, & veluti appellationes admittebat, judicabatque rursùs, ut factum eſt in cauſa Archiepiſcopi Auſcitani & Epiſcopi Bigorritani, quos à legato ſuo in provinciis depoſitos Romæ abſolvit. Immo admiſſa expoſtulatione ſeu appellatione cauſam nonnunquam remiſit ad legatos, ut in Concilio pleniori eàm rursùs judicarent, quomodò Lamberti Mo-

rinenſis cauſam remiſſam legimus ad Hugonem Lugdunenſem lib. 9. Epiſt. 52.

Itaque non modò ex Gregorii VII. articulis confici nihil poteſt contra libertatem Gallicanam, ſed neque ex ipſius aut factis aut præſumptionibus; quemadmodùm enim ipſius articuli à Gallis nuſquam recepti ſunt, ita certè neque facta probari eis potuerunt quæ ſolis illis articulis nitebantur; quæque ab antiquis Canonibus, firmatiſque diu conſuetudinibus longè abhorrebant.

VII. Objicitur denique Innocentii III. effatum: quo ſcilicet pronuntiavit Epiſcoporum depoſitiones ad Apoſtolicam unam Sedem non jure tantùm Canonico, ſed & jure ipſo divino pertinere. Sunt hæc ejus verba relata 1. lib. Decretal. tit. de tranſlat. Epiſc. cap. 2. *Et ideo tria hæc quæ præmiſimus* (tranſlatio ſcilicet, depoſitio, & ceſſio Epiſcoporum) *non tam conſtitutione canonica, quàm inſtitutione divina, ſoli ſunt Romano Pontifici reſervata.* Propoſitionem hanc probat Innocentius, quia conjugium ſpiritale intereſt Epiſcopum inter & ipſius Eccleſiam: quod proinde, ut carnale conjugium, ſolvi non poteſt niſi à Deo, vel à Papa Chriſti Vicario.

VIII. Innocentii III. propoſitionem ut & ejus probationem improbat refellitque Marca ipſe, tametſi jam nobis in pluribus adverſarius; id verò accuratè ſic præſtat, ut ipſius orationem adhibendam hìc duxerim: *Emerſit*, inquit, *effatum Innocentii III. Papæ, quem audacem juriſperitum vocat Matthæus Pariſius: qui depoſitiones, ceſſiones, & tranſ-*

lationes Epiſcoporum ad ſolum Pontificem Romanum jure divino pertinere pronuntiavit. Adeo enim metuebat ne Synodi Provinciales ſua jura repeterent, ut ſubſidium audaciæ à metu petens, inauditam ante hoc ſeculum & à veterum moribus alienam ſententiam protulerit; cui præterea ſtabiliendæ multum operæ poſuit, argumento utens à poſteris prorsùs abjecto. Ait enim res ſpirituales faciliùs inſtitui quàm diſſolvi; cum tamen humanæ faciliùs dilabantur, quàm ædificari aut formari poſſint. Unde patet vinculum ſpirituale carnali fortiùs eſſe. Cum autem Deus ſibi reſervaverit diſſolutionem conjugii carnalis inter hominem & feminam, planum eſſe eum ſibi reſervaſſe etiam diſſolutionem conjugii ſpiritualis quod intercedit inter Epiſcopum & Eccleſiam. Unde concludit, ſolum Pontificem Romanum, qui eſt Vicarius Ieſu Chriſti, poſſe decernere tranſlationes & depoſitiones Epiſcoporum, idque authoritate divina. Sed argumentum illud nimis probat. Nam hinc potiùs ſequeretur, nullo caſu Papam poſſe diſſolvere conjugium ſpirituale; cum ipſe, quamvis Chriſti Vicarius nullo caſu poſſit diſolvere vinculum conjugii carnalis. Meliùs dicam; argumentum illud nihil concludit: quoniam unio Epiſcopi & Eccleſiæ conjugium tantùm eſt per metaphoram; & ideo, ſi ſummo jure agamus, comparari non poteſt cum vero conjugio. Certum quidem eſt Athanaſium & alios veteres ordinationem ſive intitulationem Epiſcopi in quapiam Eccleſia comparaſſe cum conjugio; ſed id ab iis ſcriptum eſt per tranſlationem, ut oſtenderent quàm arcto vinculo Eccleſiæ ille ſuæ eſſet adſtrictus.

Digitized by Google

IX. Scriptor Gallo-Romanenſis Illuſtriſſimo Marcæ non conſentit hac in parte, ſed Innocentii III. doctrinam *ſolidè ſtabilitam* putat. Ego verò Innocentii ſententiam non modò *inauditam eſſe & veterum moribus alienam contendo*, ut ait Marca, ſed & veritati ipſi planè adverſantem; niſi fortè ad ſenſum reducatur Synodi Sardicenſis, eorumque Romanorum Pontificum, qui Sedis ſuæ jura longè ante Innocentium III. à Canonibus petiverunt.

X. Atque ut de unis jam Epiſcoporum depoſititionibus ſermonem inſtituam; eas contendo Apoſtolicæ Sedi jure divino nuſquam, Innocentii verò ætate, ne quidem Canonico, fuiſſe reſervatas.

Non jure quidem divino Epiſcoporum depoſitiones Apoſtolicæ Sedi reſervatæ ſunt: nam Scripturæ in primis de hujuſmodi reſervatione ubique ſilent; eſto enim, ut aſſerui ſupra, aſſeroque rurſus, Apoſtolicæ Sedis Primatus fundatus ſit, cum in 16. Matthæi capite, tum in Joannis 21. an fortè iſtiuſmodi Primatui annexam à Chriſto quis dicat Epiſcopalium cauſarum cognitionem primam? Siquidem ita res eſt; ergo ut Apoſtolicæ Sedis Primatus nuſquam in Eccleſia non agnitus eſt, ita Epiſcopalium cauſarum cognitio prima ei Sedi tributa ſemper fuit: ſi enim, Auguſtino teſte, quæ vel Apoſtolicæ inſtitutionis ſunt, ea ubique & ſemper obtinuere, ſanè quæ à Chriſto Domino inſtituta fuerint, ea potiori jure & ubique & ſemper, id eſt, & in omnibus Eccleſiis & ab omni ævo ſervari oportuit. Quàm autem id ſit à vero alienum, quid attinet probare

Mm

Digitized by Google

hîc rurſus? Morem enim contrarium viguiſſe ante oſtendimus in primariis, immo in omnibus Chriſtiani orbis Eccleſiis. An autem quis dicat jus divinum ignotum illis fuiſſe, quod Innocentio III. tandem revelatum eſt? Ergo in idem jus impegerint quoque Concilia illa omnia, quæ Epiſcoporum cauſas in Synodis Provinciarum judicandas ſtatuerunt. Ergo & Concilium ipſum Sardicenſe etiam tum blaſphemaverit, cum non primum illarum cauſarum judicium, ſed appellationes tantùm in Apoſtolicam ſedem contulit.

Sed & ipſi Summi Pontifices ante Innocentium III. jus illud divinum ignorarunt; vel turpiter certè prævaricati ſunt: ipſimet enim non primam quidem graviorum cauſarum cognitionem, ſed vel appellationes relationeſque ipſas nonniſi Canonum Sacrorum jure ſibi vindicarunt.

Innocentius I. in Epiſtola ad Victricium Rothomagenſem Majores Cauſas, poſt Epiſcopale judicium, referri vult ad ſedem Apoſtolicam: quâ ſcilicet authoritate? *ſicut Synodus ſtatuit*, inquit ipſe.

Zoſimus agens contra Africanos, qui ne appellationes quidem ferri tum ſinebant ad Apoſtolicam ſedem, Eccleſiæ ſuæ privilegia tuitus eſt, non jure divino, ſed Canonibus unis Sardicenſibus; quos quidem ipſe Nicænos vocitabat.

Gelaſius in Epiſtola 4. ad Fauſtum, omnium clariſſimè rem definit: *ipſi ſunt Canones*, inquit, *qui appellationes totius Eccleſiæ, ad hujus ſedis examen voluerunt deferri.*

Digitized by Google

Gregorius magnus in Epiſtola 24. lib. 5. quæ eſt ad Marinianum Ravennatem Epiſcopum : *Nunquid non ipſe noſti*, inquit, *quia in cauſa quæ à Ioanne Preſbytero contra Ioannem Conſtantinopolitanum fratrem & Coëpiſcopum noſtrum orta eſt, ſecundùm Canones ad ſedem Apoſtolicam recurrit, & noſtrâ eſt ſententiâ definita?*

Nicolaus I. in Epiſt. 8. ad Michaëlem Imperatorem : *Quoniam enim ſecundùm Canones, ubi eſt major authoritas, judicium inferiorum ſit deferendum, ad diſſolvendum ſcilicet, vel ad roborandum; patet profectò ſedis Apoſtolicæ, cujus authoritas major eſt, judicium à nemine fore retractandum.*

Leo IX. in Epiſt. 6. ad Petrum Epiſcopum, *Sanctorum Patrum concordi decreto*, factum eſſe ait, quòd ad Romanam & Apoſtolicam Sedem, *majores & difficiliores cauſæ omnium Eccleſiarum definiendæ referantur.*

Quàm etiam ingens flagitium fuit Concilii totius Italici in cauſa Maximi Conſtantinopolitani, ſi fortè Innocentii III. effatum conſtet; cum enim Eccleſiâ ſuâ pulſus Maximus Romam confugiſſet, impatienterque Orientales ferrent hujuſce cauſæ cognitionem ſuſcipi à Romano Pontifice & ab Epiſcopis aliis Occidentis; non jus divinum jactant Epiſcopi Italici in Epiſtola quæ hac de re ſcripta eſt ad Theodoſium Auguſtum, ſed nequidem prærogativam ſibi ullam arrogant : *non prærogativam vindicamus examinis*, inquiunt, *ſed conſortium tamen debuit eſſe communis arbitrii.*

XI. Itaque ne prævaricator dicatur Innocentius

ipſe III. ſi doctrinam fortè generalium Conciliorum Canonibus, deceſſorum ſuorum ſtatutis, ipſique adeò veritati contrariam intruſiſſet: ſatius eſt longè benigniori quadam explicatione duriuſculum ejus dictum temperare, illudque revocare omnino ad Concilii Sardicenſis, deceſſorumque ipſius probabilem ſententiam. Hoc autem aptiſſimè fiet, ſi dicamus jus divinum latiori quadam ratione ab eo uſurpatum; Majoreſque Cauſas inſtitutione quadam divina ad Apoſtolicam Sedem referendas prædicari? quia ſancti Patres, qui honorandam eo titulo divi Petri Cathedram cenſuerunt, moti ſunt quadantenùs exemplo Chriſti, qui Eccleſiæ primatum Petro contulerat. Ipſe enim Innocentius III. mentem ſuam interpretari videtur aliis in locis. Et primò quidem in Epiſt. 16. lib. 1. quæ eſt ad capitulum ſanctæ Anaſtaſiæ, ubi ſic ſcribit: *Ex illo ſingulari excellentiæ privilegio, quod unigenitus ille filius Ieſus Chriſtus Apoſtolorum Princeps, Principi Petro conceſſit*, SANCTORUM PATRUM POSTMODUM INSTITUTA MANARUNT, UT MAJORES CAUSÆ AD SEDEM APOSTOLICAM PERFERRENTUR. Deinde in Epiſt. 48. quæ eſt ad Patriarcham Antiochenum: *Cum ex illo generali privilegio quod beato Petro, & per eum Romanæ Eccleſiæ Dominus noſter indulſit*, CANONICA POSTMODUM MANARUNT STATUTA, CONTINENTIA MAJORES CAUSAS ESSE AD SEDEM APOSTOLICAM PERFERENDAS.

Quâ ratione autem Canonica ſtatuta majores

Digitized by Google

cauſas ad Apoſtolicam ſedem deferendas præſcripſerint, jam ſæpe docuimus, tum ex Innocentii I. ſententia, *poſt Epiſcopale*, ſcilicet, *judicium*; tum ex Sardicenſi ipſo Canone, putà ſi dejectus Epiſcopus *putat ſe bonam cauſam habere.*

XII. Jam verò quòd ad uſque Innocenti III. ætatem Canonica ſtatuta nulla, nullaque legitima conſtitutio jus illud mutaverint; hoc ipſum alterum erat, quod probare ante ſuſcepi, paucíſque jam exequor.

Agendo ſuprà de authoritate Gregorii VII. qui contra jus priſcum de Epiſcoporum depoſitionibus pronuntiaſſe videbatur, legitima nulla poteſtate antiquo juri præjudicatum eſſe oſtendi, ad uſque ſaltem Pontificis illius tempora: jam ergo examinare fuerit ſatis num à Gregorio VII. ad Innocentium uſque III. lex aliqua nova edita ſit, quæ antiquorum Conciliorum regulis verè derogaverit.

Multa quidem hoc intervallo Concilia, eaque pleniora habita ſunt. At ne ullum quidem de Epiſcoporum depoſitionibus novum quicquam edixit.

Anno Chriſti 1095. Urbanus II. plenarium veluti Concilium coëgit Claromonti; ubi Canones uſque 32. conditi ſunt de Eccleſiæ Fideliumque regimine; at ne unus quidem eſt de cauſis majoribus, Epiſcoporumve judiciis ac depoſitionibus.

Anno 1102. congregatum eſt Romæ Concilium à Paſchali II. de inveſtituris præſertim, adversùs Henricum V. Imperatorem: an vel ibi mentio ulla facta eſt de cauſis majoribus?

Digitized by Google

An Concilium Lateranenſe quod anno 1122. à Calixto II. coactum eſt: an alterum Lateranenſe cui Innocentius II. præfuit: an tertium denique quod ab Alexandro III. congregatum eſt, legem ullam novam de Majoribus Cauſis, ſpeciatimque de Epiſcoporum depoſitionibus condidêre?

XIII. Ne Innocentius quidem ipſe III. in Concilio 4. Lateranenſi cui præfuit, graviorum negotiorum cognitionem primam Sedi ſuæ vindicat, immò verò cap. 5. quò antiqua Patriarchalium ſedium privilegia renovantur, non modò cauſarum omnium cognitio Patriarchis permittitur, ſed & appellationes quoque illis ſpeciatim tribuuntur: modò tamen à ſuis ipſi judiciis ad Apoſtolicam ſedem provocari non vetent: *In omnibus autem provinciis eorum juriſdictioni ſubjectis, ad eos, cum neceſſe fuerit, provocetur: ſalvis appellationibus ad Sedem Apoſtolicam interpoſitis, quibus eſt ab omnibus humiliter deferendum.* Capite autem ſequenti Metropolitanorum Synodorumque Provincialium authoritas in exceſſibus cleri caſtigandis generatim renovatur, revocaturque diſertè ad antiquam Patrum normam: *ſicut olim à Sanctis Patribus noſcitur inſtitutum, Metropolitani ſingulis annis, cum ſuis ſuffraganeis provincialia non omittant Concilia celebrare: in quibus de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, præſertim in Clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, Canonicas regulas, & maximè quæ ſtatutæ ſunt in hoc generali Concilio relegentes, ut eas faciant obſervari, debitam pœnam tranſgreſſoribus infligendo.*

Igitur concludere jam licet non modò jus antiquum legitima nulla conſtitutione immutatum eſſe ad uſque Innocentium III. ſed ne ipſum quidem ei derogaſſe.

Quòd ſi tamen ipſe fortuitò, vel alius aliquis Pontifex Canonibus antiquis derogaſſet, movere nos multùm non deberet ejuſmodi derogatio: nam Innocentius III. in Epiſtola ad Cantuarienſem Archiepiſcopum eam in rem ſic pronuntiat: *Quæ in derogationem ſanctorum Canonum attentantur, tantò potiùs infringi volumus, & carere robore firmitatis, quantò authoritas univerſalis Eccleſiæ, cui præſidemus, ad id nos provocat & inducit.* Minimè verò omnium Pontificis derogationibus, ſi quæ forent, moverentur Galli; utpotè quibus Oecumenicorum Conciliorum authoritas potior eſt, & antiquior.

Digitized by Google

§. II.

An è variis Canonum ſeu Decretalium collectionibus, quæ à temporibus Hugonis Regis editæ ſunt, argumentum duci queat contrà mores antiquos Eccleſiæ Gallicanæ de Epiſcoporum judiciis ac depoſitionibus?

SYNOPSIS.

I. TRES *opponuntur collectiones, Ivonis, Gratiani & Gregorii IX.*

II. *Collectio Ivonis vim legis nullam habet.*

III. *Si haberet, faveret & ipſa plurimùm; ut quæ ex ipſis Decretalibus Apocryphis contineat ea quæ antiquum jus ſapiunt, & legitimas ſanctiones quas prætendimus cõplectatur.*

IV. *Non diſſimulandum quin Ivo Carnotenſis in Gaufridi causâ propenſior fuerit in Romanas partes; quid verò mirum? ſiquidem ſua ipſius cauſa agebatur: quanquam neque id impunè tulit à Comprovincialibus Epiſcopis.*

V. *Collectionis Gratiani minima authoritas, cum & parùm accurata ſit, Bellarmino teſte, & privati hominis fœtus, ut arguit Antonius Auguſtinus.*

VI. *Deinde in ipſa collectione multa reperire eſt quæ antiquam judiciorum formam commendant.*

VII. *Collectio Gregorii IX. quæ objicitur nullam vim tribuit effato Innocentii III. quod continet.*

VIII. *Major eſt quidem authoritas hujus collectionis, quàm cæterarum; ſed in Gallia ſaltem, ubi jus priſcum ſemper prævaluit, vim legis obtinuiſſe illam non ſuadebitur.*

IX. *Neque juvat quicquam, quòd in Scholis Galliarum aliquibus prælegatur.*

I. TRES

I. TRES maximè opponuntur collectiones, Ivonis Carnotenſis, Gratiani, & Gregorii IX.

Ivo Carnotenſis Burchardum Vvormatienſem imitatus collectionem novam inſtituit, anno circiter M. Cum verò ille collectionem ſuam auxerit non modò Imperialibus quibuſdam legibus, ſed apocryphis veterum Pontificum Epiſtolis, è quibus jus novum, de Epiſcoporum dejectionibus, conſtare neſcio qui volunt; inde arguunt ipſi jus illud novum in Galliis receptum tunc fuiſſe, cum Ivonis collectio adornata eſt.

II. Si fortè Ivonis collectio Regis Chriſtianiſſimi, vel Eccleſiæ Gallicanæ juſſu edita eſſet, vel tandem authoritate quadam publica comprobata, ſpeciem aliquam haberet ejuſmodi argumentum: ſpectanda enim foret collectio illa veluti codex quidam ad Eccleſiæ Gallicanæ uſum comparatus; quique adeò leges contineret, quæ acceptiores Gallis tunc erant. Cum autem authoritate omni publica deſtituatur Ivonis collectio, ſitque re ipſa privati hominis opus, qui non de republica vel Eccleſia ordinanda, ſed potiùs de ſtudii eruditioniſque ſuæ edendo ſpecimine cogitavit: non magni refert ad Eccleſiæ Gallicanæ probandum regimen, an Ivo Carnotenſis apocryphas decretales in collectionem ſuam retulerit, an illas omiſerit.

III. Quanquam tamen, ſi ejuſmodi collectionis vis aliqua foret, cederet quidem tota in rem noſtram: nam re ipſa Ivo Carnotenſis ex apocryphis

Pontificum Epiſtolis ea deſcripſit quæ antiquo juri plus favebant, quæque finitiva tantùm judicia, ſolaſque Epiſcoporum appellationes Apoſtolicæ Sedi tribuere videbantur. Partis 5. decreti cap. 244. ex Epiſtola Victoris ad Alexandrinos hæc refert: *Placuit, ut accuſatus vel judicatus à Comprovincialibus in aliqua cauſa Epiſcopus, licenter appellet, & adeat Apoſtolicæ Sedis Pontificem, qui aut per ſe, aut per Vicarios ſuos ejus retractari negotium procuret, & dum iterato judicio Pontifex cauſam ſuam agit, nullus alius in ejus loco ponatur & ordinetur Epiſcopus &c.* Capite autem ſequenti, Zephirini ad Epiſcopos Siciliæ hæc laudat: *Duodecim judices quilibet Epiſcopus accuſatus, ſi neceſſe fuerit, eligat, à quibus ejus cauſa juſtè judicetur. Nec priùs audiatur, aut excommunicetur vel judicetur, quàm ipſi per ſe eligantur, & regulariter vocato ad ſuorum* PRIMÒ *conventum Epiſcoporum, per eos ejus cauſa juſtè audiatur, & rationabiliter diſcernatur. Finis verò ejus cauſæ ad Sedem Apoſtolicam deferatur, ut ibidem terminetur.*

Ejuſdem partis cap. 248. ex Epiſtola Felicis ad Epiſcopos Galliæ hæc refert: *Si quis autem judicem adverſum ſibi ſenſerit, vocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari. Peregrina verò judicia generali actione prohibemus: quia indignum eſt, ut ab externis judicetur qui Comprovinciales, & à ſe electos debet habere judices.* Cap. 257. ex decretis Julii ad Orientales eadem refert quæ cap. 244. Victori tributa: *Placuit, accuſatus vel judicatus à Comprovincialibus in aliqua cauſa Epiſcopus, licenter appellet, &*

adeat Apoſtolicæ Sedis Pontificem, &c. Cap. 260. ex Epiſtola Fabiani ad Hilarium hæc citat: *unde oportet, ſi aliquis Epiſcoporum ſuper certis accuſetur criminibus, ut ab omnibus audiatur qui ſunt in provincia Epiſcopis. Quia non oportet accuſatum alibi quàm in ſuo foro audiri: ſalva tamen in omnibus Apoſtolica authoritate;* ad quam nempe licet appellare. Cap. 261. eumdem Pontificem loquentem ſic inducit eadem in Epiſtola: *ſi quis verò Epiſcopus judicem ſuſpectum habuerit, & viderit ſe gravari, liberè ſedem appellet Apoſtolicam: appellantem autem non habeat afflictio ulla, &c.*

Neque verò antiqua diſciplina commendatur ſolùm in decreto Ivonis ex apocryphis Pontificum Epiſtolis, ſed ex monumentis quoque legitimis conciliorum antiquorum. Caput 258. 5. partis deſumptum eſt ex concilio Iſpalenſi: atque ita habet: *Si quis Epiſcopus à quoquam impetitur, vel ille aliquam quæſtionem retulerit, per Epiſcopos judices cauſa judicetur* (alii legunt, *finiatur*) *ſive quos eis primates dederint, ſive quos ipſi vicinos ex conſenſu elegerint.* Ejuſdem partis caput 262. totum eſt ex concilio Carthaginenſi: *Felix Epiſcopus dixit: Suggero* 2. *ſtatuta veterum Conciliorum, ut ſi quis Epiſcopus (quod non optamus) in reatum aliquem incurrerit, & fuerit ei nimia neceſſitas, à duodecim Epiſcopis, & Preſbyter à ſeptem Epiſcopis cum proprio ſuo Epiſcopo audiatur, & Diaconus à tribus.* Denique caput 263. deſcriptum eſt ex concilio Antiocheno: *Si quis Epiſcopus de ſuis criminibus dijudicatur, & contingat*

de eo Comprovinciales Epiſcopos diſſidere , cum judicatus aliis innocens creditur , reus ab aliis æſtimatur : propter hujus ambiguitatis abſolutionem , ſanctæ Synodo placuit , ut Metropolitanus Epiſcopus à vicina provincia judices alios convocet , qui controverſiam tollant , & ut per eos ſimul & Comprovinciales Epiſcopos , quod juſtum viſum fuerit , approbetur.

Qua, quæſo, fronte Ivonis collectionem jactabat nuper perſonatus homo, quaſi novo jure illa tota referta eſſet : cum è contrario faveat ubique antiquo juri, atque in id maximè intentus Ivo fuiſſe videatur, ut ex apocryphis ipſis Epiſtolis ea in primis delibaret, quæ antiquam judiciorum Epiſcopalium formam ſaperent magis ac referrent.

IV. Fateor quidem Ivonem Carnotenſem in Gaufridi deceſſoris cauſa (quæ ſua quidem erat) propenſiorem paulò viſum eſſe in Romanas partes : neque enim Gaufridi dejectionem, quæ à ſummo Pontifice præter ordinem, & contra Senonenſis Archiepiſcopi jura facta erat, accerrimè defendit modò : ſed cum in Gaufridi locum ſuffectus is eſſet, ipſique Archiepiſcopus Senonenſis ob violata ſua Coëpiſcoporumque jura imponere manus recuſaret, exceſſit è Regno, ſeque ad Urbanum II. contulit : à quo quidem ordinari ſe paſſus eſt. Quis autem ex hoc facto arguere forſan velit contrà jus antiquum, moreſque priſcos Galliarum ? Ivonis cauſa agebatur, ut jam dixi, ſiquidem in Gaufridi locum ſuffectus erat, nihil mirum itaque ſi Gaufridi dejectionem acriùs paulò tuitus eſt. Quis verò

Digitized by Google

iпſius prævaricationem utique excuſet? cum antiqua jura moreſque Patrios, tum in Gaufridi dejectione, tum in ſuimet ordinatione calcaverit, ad rationes ſuas perſequendas, aſſequendamque Epiſcopatûs dignitatem. Neque ſanè Richerius Archiepiſcopus Senonenſis Metropoleos Provincialiumque Epiſcoporum jura impunè violari ſic tulit: verùm, ut injuriam acceptam reſarciret, Synodum Provincialem coëgit Stampis: ubi quidem tum de Gaufridi reſtitutione, tum de Ivonis dejectione agitatum eſt. Synodum illam memorat Ivo ipſe in Epiſt. 12. quæ eſt ad Urbanum II. & quanquam ipſius verba hominem iratum ac penè impotentem arguant, ea tamen referre libet; ut nempe intelligamus, & quo animo in ea cauſa agebatur Ivo: & qui ſenſus erat Epiſcoporum Gallicanorum de depoſitione Epiſcopi à Romano Pontifice tum temporis attentata: *De cætero notum facio beatitudini veſtræ quòd Senonenſis Archiepiſcopus conſilio Pariſienſis Epiſcopi infatuatus, adhibito ſibi eodem Pariſienſi Epiſcopo, & duobus aliis non diſſimilis vecordiæ Meldenſi, & Tricaſſino, hoc anno Stampis de ordinatione quam à vobis acceperam, me inordinatè ſatis accuſavit, dicens me in Majeſtatem Regiam offendiſſe, qui à Sede Apoſtolica præſumpſeram accepiſſe. Cum itaque conarentur Gaufridum depoſitum contra decretum veſtrum in ſtatum priſtinum reformare, & in me depoſitionis ſententiam proferre, Sedem Apoſtolicam appellavi, & decretis Apoſtolicis, quamvis ea nonniſi in futurum timerent, à ſua præſumptione revocavi,*

Appellationem tamen nec proſequi taxaverunt, nec plenam pacem mecum habere voluerunt. Ex quibus quidem perſpicuum eſt tentata eſſe à Summis Pontificibus Epiſcoporum judicia Ivonis ætate: ſed & ei novitati Gallos majorum exemplo fortiter obſtitiſſe.

V. Secunda collectio quæ objicitur ea eſt quæ Gratiani nomen præfert, quæque inſcripta eſt, *Concordia diſcordantium Canonum.* Eam edidit Gratianus ad annum Chriſti 1151. ſic feliciter quidem (ut erat ſæculi illius eruditio) ut in ſcholis publicis prælegi meruerit. Quoniam autem in ea quoque collectione deſcriptæ ſunt Epiſtolæ Pontificum apocryphæ, inde Adverſarii noſtri conciliatam ipſis authoritatem putant: atque ita jus novum arguunt prævalere.

Leviuſcula ſanè, immo & miſerabilis oppugnatio! Neſciunt ſcilicet qui hæc objiciunt Gratiani collectionem fartam eſſe ſcriptionibus quibuſvis; bonis, improbis; legitimis, apocryphis; ut mirum nihil ſit, ſi affictas quoque Summis Pontificibus Epiſtolas comprehenderit. Bellarminus ipſe Gratiani incuriam in lib. de ſcrip. Eccleſiaſt. ſic notat, *Gratianus id unum habet, quod reprehendi poſſe videtur, quòd non habuit delectum auctorum, ex quibus decreta collegit.*

Quæ verò tandem fuit Gratiani authoritas? an ſcilicet vir privatus, an monachus collectis à ſe ſcriptionibus vim legum dicatur addidiſſe? Non ita quidem cenſuit Antonius Auguſtinus Archiepiſ-

copus Tarraconenſis, qui in præfatione ad pænitentiale Romanum de Gratiano ſic habet: *Gratianus unius magiſtri & monachi perſonam gerens ea quæ refert, non majori pollere potuit efficere authoritate, quàm antea fuerint.*

Neque verò major authoritas Gratiani decreto contigit, ex quo à Gregorio 13. emendatum eſt: nam is quidem Pontifex in ſuo diplomate emendatum teſtatur juſſu ſuo Gratiani decretum: immo & illud jubet ſic typis mandari deinceps, ut expurgatum eſt: ſed illa vim habere legum nequaquam ſtatuit, quæ in illo deſcripta ſunt.

VI. Addo præterea, ne Gratianum quidem, qualis qualis ſit authoritatis, planè nobis in decreto adverſari: nam collegit etiam ibi longè plurima quæ antiquo juri valde conſentanea ſunt. Ac ne ab hypoteſi recedam, ex apocryphis ipſis Epiſtolis veterum Pontificum loca decerpſit quæ ad antiquam judiciorum formam accedunt propiùs, ut videre eſt in quæſtione tota 6. cauſæ 2. ubi cum veterum, tum recentiorum Pontificum teſtimonia adducit, quæ Epiſcoporum appellationes Apoſtolicæ Sedi tribuunt. Quòd ſi appellationes Romanæ Sedi vindicat Gratianus: itaque ſupponit ipſe prima judicia à judicibus ordinariis eſſe exercenda.

VII. Objicitur demum collectio Gregorii IX. Pontificis, qui ut ipſe ait in Epiſtola ad Doctores & Scholares Bononienſes, *diverſas conſtitutiones & decretales Epiſtolas prædeceſſorum ſuorum, in diverſa*

Digitized by Google

diſperſas volumina, quarum aliqua propter nimiam ſimilitudinem, & quædam propter contrarietatem, nonnullæ etiam propter ſui prolixitatem confuſionem inducere videbantur: aliquæ verò vagabantur extrà volumina ſupradicta, quæ tanquam incertæ in judiciis vacillabant, ad communem & maximè ſtudentium utilitatem, in unum volumen, reſecatis ſuperfluis, providit redigendas. Eſt autem ejus collectionis authoritas omni exceptione major, inquiunt Adverſarii. Neque enim à privata quadam perſona, ut illæ aliæ de quibus hactenùs, ſed à Summo Pontifice, Eccleſiæ univerſæ capite profecta eſt: qui ſcilicet Juſtinianum Imperatorem imitatus deceſſorum ſuorum ſtatuta in meliorem formam redegit, ipſiſque ſimul vim legum inditam voluit. Ita quippe, in diplomate ad Bononienſes edicit Gregorius: *Volentes igitur ut hac tantùm compilatione univerſi utantur in judiciis, & in ſcholis, diſtrictiùs prohibemus, ne quis præſumat aliam facere abſque authoritate Sedis Apoſtolicæ ſpeciali.* Cùm ergò hac in ipſa collectione probatum ſit quoque effatum Innocentii III. qui Epiſcoporum depoſitiones, aliaſque majores cauſas Apoſtolicæ Sedi, etiam inſtitutione divina, voluit reſervari: legis inſtar omnibus eſſe jam debet effatum illud Innocentii; à qua certè lege ne Galli quidem excipiendi ſunt.

Innocentii III. effatum jam ante diſcuſſi, oſtendique, ni fallor, quo ſenſu tolerabile illud eſſet, & quo ſenſu falſum ac intolerabile.

Non eſt autem conditio ejus mutata, eò quòd

Gregorii IX. collectione inſertum ſit : ut ergò non inde plus habet veritatis, ita neque plus authoritatis conſecutum eſt, niſi fortè ad legitimum tolerabilemque ſenſum reducatur qui ſuperiori in paragrapho expoſitus eſt.

VIII. Ut autem generaliùs etiam argumento huic faciam ſatis, quod ab authoritate collectionis Gregorianæ videtur peti, non abs re erit inquirere hîc paucis quæ tandem ſit collectionis ejus authoritas, maximè apud Gallos.

Certum eſt quidem collectioni huic plus deberi reverentiæ, quàm aliis illis collectionibus quæ à privatis fortè Doctoribus editæ ſunt ; cum enim hæc Summi Pontificis, fidelium ſcilicet omnium parentis, nomen præ ſe ferat, majori ſanè obſervantiâ ab omnibus excipienda eſt.

Verùm dubitare licet an compilatio illa vim legis ubique, ſpeciatimque in Galliis eò conſecuta ſit, quòd Gregorius IX. eam in judiciis ſcholiſque uſurpandam imperaverit.

Dubitare enim primò quis poſſet, an Summi Pontificis eadem ſit poteſtas in Eccleſia, quæ Imperatoris in ditione ſua : ita ut quemadmodum iſte deceſſorum ſuorum leges firmare poteſt vel refigere, augere vel minuere, atque uno verbo, ut libet, immutare ; ita ille anteriorum Pontificum conſtitutionibus addere vel detrahere, juraque tandem in Eccleſiis recepta invertere pro nutu poſſit. Ubi Juſtinianus juris civilis compendium, innovationemque in pluribus aggreſſus eſt, conſilium

ſuum veluti excuſat in prima præfatione ad Tribonianum, quia hanc Imperatoribus facultatem leges ipſæ conceſſerant : *Cum enim*, inquit, *lege antiqua quæ* REGIA *nuncupabatur, omne jus omniſque poteſtas populi Romani in Imperatoriam tranſlata ſunt poteſtatem, nos verò ſanctionem omnem non dividimus in alias & alios conditorum partes, ſed totam noſtram eſſe volumus: quid poſſit antiquitas legibus noſtris abrogare?* Sed non facilè lex proferetur quæ ſimilem poteſtatem Epiſcopo Romano fecerit, juſque omne Eccleſiaſticum in eum unum contulerit: immo verò aliqua Pontificum teſtimonia ſuprà retulimus, poſſentque longè plura hîc referri, quibus ipſi Pontifices confitentur non eſſe penès ſe antiquas Eccleſiæ regulas invertere, deceſſorumve ſuorum ſanctionibus derogare.

Hanc verò litem miſſam jam facio, quæ Adverſariis forſan parùm arrideret : at expendere licebit: ſaltem an Gregorii IX. collectio in Galliis accepta ſit. Hi ſunt enim Gallorum mores, ut Eccleſiaſticæ novæ leges ſive è Pontificibus, ſive etiam à Conciliis proficiſcantur, apud eos non ligent, niſi Regia publicave authoritate receptæ ſunt : atque eam ob rem Tridentinæ leges quæ de reformandis moribus editæ ſunt, in Galliis nundùm valent, quia ibi nundùm admiſſæ ſunt. Concordatorum lex è contrario apud eos valet, quia publicè olim recepta eſt, uſuque confirmata.

At nemo probaverit Gregorii IX. collectionem receptam uſquam fuiſſe, aut probatam in Galliis

publica aliqua authoritate. Quin potiùs ab illo ipſo tempore quo vulgata eſt Gregorii IX. collectio, jus antiquum non ſemel publicè in Gallis prælatum eſt. Sanctus Ludovicus majorum ſuorum veſtigiis inſiſtens, jus commune laudat in pragmatica ſua ſanctione quæ paulò poſt Gregorii IX. collectionem edita eſt, reſque Eccleſiaſticas componi jubet ad antiquam normam Sanctorum Patrum, necnon & ſacrorum Conciliorum. *Item promotiones, collationes, & diſpoſitiones prælaturarum, dignitatum & aliorum quorumcumque beneficiorum, & officiorum Eccleſiaſticorum Regni noſtri, ſecundùm diſpoſitionem, ordinationem & determinationem* JURIS COMMUNIS SACRORUM CONCILIORUM ECCLESIÆ DEI, ATQUE INSTITUTORUM ANTIQUORUM SANCTORUM PATRUM, *fieri volumus & ordinamus.* In comitiis quæ regnante Carolo VI. Lutetiæ habita ſunt de tollendo ſchiſmate, reformandiſque Eccleſiæ moribus, unanimi procerum conſenſu ſtatutum eſt revocanda eſſe cuncta AD SUAM ANTIQUAM LIBERTATEM, ET JURIS COMMUNIS DISPOSITIONEM. Non eſt itaque habita ulla ratio in Galliis juris illius noviſſimi quod Gregorii IX. collectione inducebatur.

IX. Non deſunt ex Adverſariis qui Gregorii IX. decretales eò in Galliis valere putent, quòd in ſcholis Galliarum aliquibus publicè prælegantur: at improba ſanè ratio: nam & 6. liber decretalium Bonifacii, & jus omne civile, aſſiduè iiſdem in ſcholis

prælegũtur; Quanquam & 6. liber Bonifacii omninò à judiciis eliminetur apud Gallos, & major pars Galliarum non jure Civili utatur, ſed legibus topicis ac municipalibus. Diu eſt autem quòd Philippus Pulcher Nubeculam iſtam edicti ſui luce diſſolverat; nam in Epiſtola quâ Academiæ Aurelianenſi privilegia confert, argumentum ipſum quod opponitur, ſic antevertit: *Non putet igitur aliquis nos recipere, vel progenitores noſtros recepiſſe conſuetudines quaſlibet, ſive leges, ex eo quòd eas in diverſis locis & ſtudiis regni noſtri per ſcholaſticos legi ſinantur. Multa namque eruditioni & doctrinæ proficiunt, licet recepta non fuerint: ſicut nec Eccleſia recipit quamplures Canones qui per deſuetudinem abierunt, vel initio non fuere recepti, licet à ſtudioſis in ſcholis propter eruditionem legantur.*

Itaque ſi decretalibus quandóque utantur Galli, id quidem faciunt, non quòd ab illis rationem juris ſui petant, ſed quòd earum fortè aliquæ moribus legibuſque ipſorum conſonent. Id verò apertè docuit illuſtriſſimus ipſe Marca lib.3. cap.6. *Enim verò*, inquit, *in Gallia, quod ad diſciplinam attinet, decretalium conſtitutis locum damus, cum bona Romanorum Pontificum venia, quæ noſtris rebus & utilitati publicæ accommodata ſunt.*

§. III.

An facta ſeu exempla quædam depoſitionum, quæ authoritate Pontificia factæ dicuntur in Galliis ante concordata, jus antiquum illic extinctum eſſe perſuadeant?

SYNOPSIS.

I CERTUM eſt exempla depoſitionum aliqua proferri poſſe à temporibus Hugonis quæ antiquo juri contraria ſunt: ſed non idcircò illud evertunt.

II. *Nam legibus ſtandum, non exemplis.*

III. *Deinde plura ejuſmodi exemplorum nimis probant.*

IV. *Reliquiſque adeo authoritatem abrogant.*

V. *Sed & hoc depoſitionum genus à Gallis improbatum teſtatur Goffridus Vindocinenſis.*

VI. *Quæcumque judicia tentata ſint in Galliis à Summis Pontificibus, jus Gallorum antiquum ea non everterunt.*

VII. *Etſi fortè rei nonnulli talibus judiciis acquieverint.*

VIII. *Iure tamen Romani Pontifices, oſcitantibus nempe vel conniventibus Metropolitanis, authoritatem ſuam in coercendis Epiſcopis interponere potuerunt,*

IX. *Ita quidem fecit olim Alexander II. ut conſtat ex ejus Epiſtola ad Gervaſium Archiepiſcopum Remenſem.*

X. *Ita poſterioribus longè temporibus Ioannes XXII ut ex libello ejus liquet ad quoſdam Galliæ Epiſcopos inſcripto de finiendâ causâ Petri Epiſcopi Catalaunenſis, qui libellus totus refertur, quia diſertè probat antiquam judiciorum diſciplinam tum tempora viguiſſe in Galliis, ne contradicente quidem Summo Pontifice.*

Digitized by Google

XI. *Duo & alia egregia monumenta referuntur quæ ad eandem cauſam pertinent, remque eandem confirmant. Alterũ eſt Epiſtola Ludovici X. Regis ad Gazonem Laudũnenſem; alterum eſt Epiſtola Roberti Archiepiſcopi Remenſis.*

I. INFICIARI non poſſumus quin à temporibus Hugonis Regis Romani Pontifices nonnulli, præſertimque Gregorius VII. & Innocentius III. dejicere Epiſcopos in Galliis aggreſſi ſint: quare ſi de factis agatur, aliqua ſine dubio ab Adverſariis proferri poſſunt, quæ antiquo juri contraria ſint; an autem idcircò illud antiquatum?

II. Ita quidem videtur novi juris amaſiis: at ne his quidem factis jus antiquum ſublatum, libertatemve Gallicanam extinctam fuiſſe ſuadebunt.

Primò enim vulgatiſſimum eſt juriſperitorum effatum, *legibus ſtandum eſſe & non exemplis*: quod utique tum obtinet maximè, cum à recepto legitimoque jure exempla deviant: atqui ſupra oſtendimus leges in Galliis receptas de Epiſcoporum depoſitionibus alias non fuiſſe à Nicænis & Sardicenſibus: itaque ſi quæ proferantur exempla, quæ ab iſtiuſmodi legibus abhorreant, eorum ratio planè habenda non eſt. Ita judicavit olim Concilium 8. generàle, ubi de Photii ordinatione agitatum eſt. Arguebatur Photii ordinatio quòd ex laico ordine ſtatim ad Patriarchatûs culmen tranſvolaverat: cum verò Photius ordinationem ſuam tueretur exemplis variis quæ præceſſerant, ſtatutum eſt à Concilio non immorandum eſſe exemplis illis, quæ Photius ad-

ducebat, quia generalibus Eccleſiæ legibus contraria erant : *neque enim*, ut habet Concilum, actione 6. *Particularia univerſalibus & generalibus principantur vel dominantur.*

III. Deinde verò exemplorum pleraque, quæ proferuntur à Gregorii VII. temporibus, nimis probant : cætera, ne probant quidem ſatis.

Probant quidem alia nimiùm : nam Summi Pontifices Epiſcopos reos è Galliis ſæpenumerò Romam citaverunt, immò & Romæ judicaverunt ; an ſcilicet exempla iſtiuſmodi legem aliquam impoſuiſſe Gallis quis contendat ? Aliàs quidem in partibus judices deſignaverunt, ſed Clericos illos quandoque & monachos, ut ab Innocentio III. factitatum eſt ; an ideò fortè Galliarum Epiſcopos judicari etiamnum à monachis velit quis ac deponi ?

IV. Itaque unum exemplorum genus ſupereſt quod Adverſarii noſtri obtendant ; earum nempe depoſitionum, quæ authoritate Pontificia factæ ſunt non in urbe quidem, ſed in partibus ; non à Clericis vel monachis, ſed à judicibus idoneis, putà aut Epiſcopis aut Archiepiſcopis. Ac reipſa quidem nova judiciorum forma, quam in Galliis valere optant, exemplis illis juvari videtur non parùm. Verùm quæro ab Adverſariis, quare poſtremi hujus generis exempla plus habebunt ponderis apud Gallos, quàm alia illa quæ nobiſcum reſpuunt? Ideo enim depoſitionum vel Romæ, vel à Clericis aut monachis in partibus decretarum exempla facilè prætermittunt

quia antiquis Eccleſiæ regulis, atque adeò & moribus libertatibuſque Gallicanis adverſantur : at num & hæ quoque depoſitiones contrà Canones antiquos priſcoſque Gallorum mores apertè pugnant, quas authoritate ſola Pontificia in Provinciis, per delegatos licet Epiſcopos, factas confitentur? Iſtane eſt ſcilicet diſciplina Nicæna & Sardicenſis, cui majores noſtros tam religiosè, tamque conſtanter adhæſiſſe probavimus.

V. Sed & hoc quoque depoſitionum genus improbatum fuiſſe à Gallis, teſtis eſt, adverſariis quidem minimè recuſandus, Goffridus Vindocinenſis Epiſt. 21. in qua ſcilicet Girardum Epiſcopum Engoliſmenſem arguit ac ferè exagitat, quòd palàm dixiſſet habere ſe poteſtatem deponendi Epiſcopos, intercluſâ etiam appellationis viâ ad Sedem Apoſtolicam : *quod me præſente*, inquit Goffridus, *etiam coram laïcis prædicaſtis : vos videlicet Epiſcopos deponendi habere poteſtatem, novum genus præſumptionis putamus : quia nulla ratione legatis Apoſtolicæ ſedis conceditur, quod ad ſolius Romani Pontificis pertinet dignitatem. Sed ſi ita eſt, ut à vobis publicè prædicatum agnoſcitur; quaſi alterum Papam vos feciſtis : & ad Romanam Eccleſiam*, QUAM NUNC USQUE IN SUA NECESSITATE LIBERE QUISQUE APPELLARE POTUIT, VOX APPELLATIONIS NEGATUR. *Nos tamen credebamus mediocritatem veſtram legationem habere Sedis Apoſtolicæ, non Apoſtolicam Sedem eſſe : & à Domino Papa partem ſuſcepiſſe*

piſſe ſollicitudinis, quam ſolummodò cæteri Legati ſuſcipiunt, non plenitudinem exercere poteſtatis. Docet itaque Goffridus inuſitatum ſua uſque tempora fuiſſe in Galliis, ut Summorum Pontificum Legati Epiſcoporum graviores cauſas finirent, interdicta ad Apoſtolicam Sedem appellatione. Ex quo conjicimus non plus tributum fuiſſe Legatis illis Summorum Pontificum, quàm olim tribuebatur ipſorum Vicariis, qui ab hoc maximè deſtinabantur, quemadmodùm ſuprà oſtendimus, ut Canonum executionem procurarent, Synodoſque ipſi cogerent, ſi fortè Metropolitani officio ſuo deeſſe viderentur. Hoc utique perſuadet quod de appellandi facultate adjicit Goffridus: nam, ſi tunc uſque, ut ait, libera cuique fuit provocatio ad Apoſtolicam Sedem, etiam ubi adfuère Legati Summi Pontificis; ſanè Metropolitanorum Synodorumquè provincialium juriſdictionem vigere tum oportuit, à quorum nempè judiciis ad Apoſtolicam Sedem eſſet appellatio: ſi enim Legatorum poteſtas eadem fuiſſet, quæ Summorum Pontificum, ab eorum certè judiciis nequaquam eſſet appellatum: neque enim ab eodem juriſdictionis gradu uſquam provocatur.

VI. Demum quæcunque tandem facta proferantur, probabunt illa quidem Romanorum quorumdam Pontificum auſus, qui ſcilicet fictis deceſſorum ſuorum decretalibus nimiùm credentes iſthæc aggreſſi ſunt: ſed jus novum in Galliis nuſquam conſtituent; niſi ſimul oſtendatur Eccleſiam Gallica-

nam obſecutam fuiſſe illorum voluntati, abdicatoque antiquo jure, novum illud quod invehebant acceptaſſe: id verò quis nuſquam ſanè probaverit.

VII. Dicent fortè Epiſcopos Galliarum nonnullos judiciis ultrò acquieviſſe, quæ contrà ſe Romani Pontificis authoritate lata erant: atque ita jus novum à Gallis reipſa eſſe acceptatum. Sed, ut ex Concilio Generali octavo jam ante obſervatum eſt, *particularia quædam generalibus & univerſalibus non dominantur*: itaque ex particularibus quibuſdam factis generalem Gallorum legem ablatam eſſe perperam quis concludat. Quanquam ne particularia quidem illa facta antiquo juri quicquam præjudicant: nam ſi Epiſcopi fortè aliqui ſcelerum ſuorum conſcientiâ victi judicari ſe permiſerint à Legatis Summorum Pontificum, non contradicentibus quidem judicibus eorum ordinariis, quid inde quæſo contrà jus antiquum? Numquid enim & priſci Canones Epiſcopis poteſtatem faciunt eligendi quos lubet judices, illorumque judicio acquieſcendi? Quod ſi autem Epiſcopis illis ad judices ſuos ordinarios remitti ſe poſtulantibus denegata hæc venia fortè fuiſſet; ſi invocati ab illis Metropolitani, juri ſuo renuntiaſſent, plus ſanè urgerent privata ejuſmodi exempla: at ne tale quidem unum hactenùs prolatum eſt? immò verò monumenta plura ſuperſunt generoſæ obſiſtentiæ cum Epiſcoporum, tùm verò maximè Archiepiſcoporum Gallicanorum: quos quidem in-

Digitized by Google

ter, ſi primas olim tulit Hincmarus Remenſis in cauſa Laudunenſis Epiſcopi, ſecundæ certè Richerio Senonenſi denegandæ non ſunt, qui in cauſa Goffridi Carnotenſis, in difficillioribus quidem longè temporibus, nihil minùs tamen fortiter antiqua Metropolitanorum Synodorumque jura viſus eſt propugnare.

VIII. Attamen ſi quando Metropolitani vel in ſuffraganeorum ſuorum ſceleribus connivere viſi ſunt, vel certè ob fuſum latiùs malum nimiamvè fortè corruptelam emendandis illis impares extiterunt; haud immeritò ſanè Apoſtolicæ Sedis tum adfuit authoritas, ad quam nempè ſpectat cæterorum Epiſcoporum excitare vigilantiam, immo & eorum implere vices, ſi fortè deficiant. Atque ita quidem Summi Pontifices Legatos plerumque in Gallias tranſmiſerunt, non qui Metropolitanorum juriſdictionem opprimerent, ſed qui vel juvarent potiùs, vel etiam quandóque ſupplerent.

IX. Ita quondam Alexander II. cum ſimoniaca lues per Gallias latè graſſaretur, malumque ad uſque Archiepiſcopos pertinuiſſet, Epiſcopos quoſdam ejus criminis reos dejici curavit in Galliis; quod quidem ideò aggreſſus eſt, quia Metropolitani officio ſuo non fungebantur: id enim ipſe ſignificat in Epiſtola quæ eſt ad Gervaſium Archiepiſcopum Remenſem: *Peſtem ſimoniacam*, inquit, *quæ hactenùs veſtris in partibus, quaſi timida ſerpere ſolebat, nunc caput accepimus extuliſſe, & gregi dominico, tam timore quàm pudore remoto, graviſſimam*

Digitized by Google

jacturam inſtantiſſimè inferre. Unde non mediocri mærore afficimur: quippe qui nobis creditos & Chriſti ſanguine redemptos, quorumdam perverſitate, perire videamus. Quod totum ſanè Archiepiſcopis imputamus. Nemo enim ſimoniacus emptionem iniret, ſi ſe conſecrandum fore deſperaret. Sed quia Archiepiſcopi ſine diſcretione conſecrant, multi indiſcretè ad Epiſcopatus aſpirant. Verùm cùm tempus acceperimus, adjutore Deo & de conſecratis & de conſecratoribus juſtitias judicabimus. At verò audito tuo erga ſanctam Religionem bono ſtudio, non modicè gaudemus quem ſtrenuum cultorem ità in vinea Domini operari audivimus, ut nulla ſimonis propago in ea, quantùm ad te attinet, radicare poſſit. Et quamquam ammonitione non videaris egere, te tamen ammonemus, atque præcipimus, ut Ioſſelinum Sueſſionenſi Eccleſiæ non conſecres Epiſcopum, qui Archidiaconatum ſimoniacè obtinuiſſe non contentus, Epiſcopari etiam pecuniâ contendit. Belluacenſem autem Epiſcopum, quem res Eccleſiaſticas & populum Dei atrociter diſperdentem audivimus, ſi verum eſt, jubemus ita virgâ ſanctæ authoritatis ferias, ut cæteri, ſi qui ſunt ſimiles ejus, exemplo corrigantur. Porrò Ambianenſis Epiſcopus à nobis ammonitus, ab injuria Corbeienſi Abbati illata, non veritus noſtram authoritatem, non modò non deſiſtit, verùm etiam in dies eam multiplicat. Quare utrumque ad te cùm maturiùs convoces, eorum contentioni finem canonicè impoſiturus. Quod ſi per te nequiveris, rem totam ad Sedem Apoſtolicam tempeſtiviùs per Epiſtolam referas, ut Apoſtolica authoritate

hæc contentio ſopita conquieſcat. Hæc agas & aliis quoque Eccleſiæ utilitatibus hortamur inſervias: ut laboris tui Dominum Ieſum quandóque habeas largiſſimum retributorem, & noſtram erga te benevolentiam ſentias certiorem.

Ex hac Epiſtola colligimus primò ſolâ Metropolitanorum oſcitantiâ excitatam fuiſſe vigilantiam Alexandri II. Pontificis.

Colligimus 2°. tantùm abeſſe ut voluerit ipſe eripere juriſdictionem Archiepiſcopis Gallicanis, ut potiùs Gervaſio Archiepiſcopo Remenſi gratuletur, quòd ipſe à ſua Diœceſi ſimoniacos abeſſe jubeat: ipſumque admonet ut in Epiſcopos aliquos ſuæ provinciæ qui rei habebantur animadvertat, ipſoſque *virgâ ſanctæ authoritatis feriat*. Ita enim ſcribit Alexander.

Colligimus 3°. tum tandem imperare Alexandrum Epiſcoporum illorum cauſas ad Apoſtolicam Sedem remitti; ſi per ſe Gervaſius dirimere eas non potuerit: *quod ſi per te nequiveris*, inquit, *rem totam ad Sedem Apoſtolicam tempeſtiviùs referas, ut Apoſtolica authoritate hæc contentio ſopita conquieſcat.*

X. Ita quoque Joannes XXII. in poſterioribus longè temporibus libellum deſtinavit ad quoſdam Galliæ Epiſcopos, ut Petri Epiſcopi Cathalaunenſis cauſæ finem imponerent, quæ à Roberto Archiepiſcopo Remenſi inchoata, veluti deſerta & indiſcuſſa remanebat, ob alia ſcilicet negotia quibus Archiepiſcopus ille implicitus detinebatur.

Joannis XXII. libellus extat in Chartophylacio Regio: ejuſque copiam mihi fecit immenſæ vir eruditionis M. Antonius Faure Theologus Pariſienſis. Quoniam autem diſertis verbis continet quod propoſui, opportunè hîc adſcribetur, neque opportuniùs forſan in lucem primò venire poterat.

Ioannes Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus, Archiepiſcopo Bituricenſi & Laudunenſi, Ambianenſi & Mimatenſi Epiſcopis ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. Producto pridem ad noſtrum auditum, quòd per venerabilem Fratrem Archiepiſcopum Remenſem, ad Provinciale Concilium ad hoc ſpecialiter congregatum, ſuper nonnullis articulis enormia & deteſtabilia ſcelera & facinora continentibus exercenda contra venerabilem Fratrem noſtrum Cathalaunenſem Epiſcopum ejuſdem Archiepiſcopi ſuffraganeum dudùm exhibitis, ipſius Epiſcopi detentâ perſonâ, proceſſus extiterat inchoatus: Nos quia idem Archiepiſcopus ſuis & Eccleſiæ ſibi commiſſæ agendis implicitus, & nihilominùs aliis, ut ponebatur, perſonalibus excuſationibus præpeditus, dicti proceſſus perfectioni nequibat intendere: vobis, Fratres Ambianenſis & Mimatenſis Epiſcopi, necnon venerabilibus Fratribus noſtris Cameracenſi & Attrebatenſi Epiſcopis per alias noſtras certi tenoris litteras duximus committendum, ut vos vel tres ex vobis dicto proceſſu in eo ſtatu reſumpto, in quo illum Archiepiſcopus & Concilium præfati demiſerant, ſuppleretis, quicquid foret & videretis ſupplendum in illo, inquiſituri contra dictum ſuper ſceleribus & facinoribus antedictis, &

aliis de quibus adversùs eum publica laboraret infamia, prout juſtum eſſet, ex officio, ſummariè & de plano, ſine ſtrepitu judicii & figura: ac quicquid per inquiſitionem prædictam vos inde reperire contingeret, vel aliàs totum proceſſum & inquiſitionis negotium ſufficienter inſtructum ad Sedem Apoſtolicam remiſſuri. Verùm quoniam, ſicut audivimus, propter abſentiam & occupationes alias prædictorum Cameracenſis & Attrebatenſis Epiſcoporum collegarum noſtrorum, vos Ambianenſis & Mimatenſis Epiſcopi non potuiſtis ad præmiſſa procedere; Nos attendentes civili non eſſe conſonum rationi, ut idem Cathalaunenſis Epiſcopus per detentionem perſonalem diutiùs affligatur, cum id Innocentibus miſerum, & noxiis cenſeatur non ſatis eſſe ſeverum: & proinde negotium volentes hujuſmodi per vos Archiepiſcopum & Epiſcopos, aut duos ex vobis, nulla ſuper hoc ad Sedem prædictam facienda remiſſione, juſtitia meditante decidi; ut vel Epiſcopum ipſum juxta exigentiam commiſſorum plectatis pœnâ canonicâ, ſi erit inde culpabilis; aut debitè abſolvatis eumdem & plenariè liberetis, ſi à culpa reperiatur immunis: fraternitati veſtræ de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta committimus & mandamus, quatenùs vos vel duo ex vobis, dicto proceſſu in eo ſtatu reſumpto, in quo illum Archiepiſcopus & Concilium antefati demiſerant, ſuppleatis quicquid ſupplendum videritis in eodem; & nihilominùs ſuper ſceleribus prædictis & facinoribus, ac aliis de quibus adverſùs Epiſcopum ipſum publica laborabit infamia ſummariè & de plano, ſine ſtrepitu & figura judicii, ex

officio, pro ut juſtum fuerit, inquirentes diligentiùs veritatem ad abſolutionem debitam ac plenam liberationem, aut punitionem canonicam, juxta inquiſitionis merita, cum maturitate debita, juſtè & debitè, authoritate Apoſtolicâ procedatis. Teſtes autem, ſi ſe odio, gratiâ, vel timore ſubſtraxerint, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Et quia lite pendente non debet bonis Epiſcopatûs omninò carere: volumus & mandamus, ut vos vel duo ex vobis eidem Epiſcopo interim faciatis pro ſuis neceſſitatibus de bonis provideri prædictis, aliquam ſeu aliquas fideles deputaturi perſonas, quæ bona ipſa recipiant, & de illis ſibi proviſionem faciant competentem, reſiduum pro illo vel ſucceſſore ſuo integrè ac fideliter ſervaturæ. Ne autem negotium ipſum, quod expediri cum celeritate debita cupimus, diutiùs impediri vel differri contingat: volumus atque decernimus, ut quæcunque per duos ex vobis incepta fuerint in præmiſſis omnibus & ſingulis, alii duo reſumere, ac proſequi valeant & finire: & quandocunque & quotieſcunque duos vel unum ex vobis impediri continget, reliqui duo vel unus in illorum, vel illius locum ſint, & cenſeantur authoritate præſentium ſurrogati, & inceptis & non inceptis, ut præmittitur, prævia ratione procedant. Datum Avenione 12. Kal. Aprilis, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Ex hoc libello inferre eſt primò Archiepiſcopum Remenſem Epiſcopi Cathalaunenſis cauſam in Concilio Provinciali priùs agitaſſe, quàm Joannes XXII. de illa ſatageret.

Infer

Inferre eſt ſecundò Joannem XXII. non alia ratione motum fuiſſe ad nominandos delegandoſque judices qui Epiſcopi Cathalaunenſis inceptam cauſam finirent, quàm quòd Archiepiſcopus Remenſis, *agendis aliis implicitus dicti proceſſus perfectioni nequibat intendere; ac ne per detentionem perſonalem Epiſcopus ille diutiùs affligeretur:* ipſa ſunt enim libelli verba.

Unde concludendum eſt tandem ætate illa viguiſſe in Galliis antiquam judiciorum Epiſcopalium normam, ne contradicente quidem Summo Pontifice: neque enim Joannes XXII. in libello ſuo conqueritur, quòd Archiepiſcopus Remenſis aliique Epiſcopi Gallicani cognitionem primam iſtius cauſæ in Concilio ſuſceperant: ſed, ſi quæ ſit querelæ ratio, in eo eſt potiùs, quòd inceptum canonicè judicium ipſi non perſequerentur.

XI. Dominus Lucas Dacherius in ſpicilegii ſui tomo 4. illuſtria duo monumenta ſuppeditat, quæ ad Epiſcopi illius Cathalaunenſis cauſam ſpectant. Alterum eſt diploma quoddam Ludovici X. Francorum Regis, quo Gazonem Epiſcopum Laudunenſem ire jubet Silvanectum, ubi Epiſcopi Cathalaunenſis cauſa examinanda erat. Alterum, Epiſtola Roberti Archiepiſcopi Remenſis, quâ Epiſcopos etiam aliarum Provinciarum rogat, uti Silvanectum ob eandem cauſam velint convenire. Utrumque exſcribo, quia utrumque abundè id probat quod contendebam, ſcilicet, etiam Joannis XXII. ætate antiquam judiciorum Eccleſiaſtico-

tum diſciplinam ſtetiſſe in Galliis, Synodoſque Provinciales tum adhuc, ut olim, ad judicandos Epiſcopos, etiam adjuvante Rege, fuiſſe convocatas.

Epistola Ludovici X. Regis Francorum Gazoni Episcopo Laudunensi.

L*udovicus Dei gratiâ Franciæ & Navarræ Rex dilecto & fideli noſtro Gazoni Epiſcopo Laudunenſi, ſalutem & dilectionem. Cum, ſicut accepimus, dilectus & fidelis noſter Archiepiſcopus Remenſis pro examinatione quorumdam criminum, ſuper quibus apud eum Petrus Epiſcopus Cathalaunenſis his diebus delatus extitit, certo indigeat Epiſcoporum numero ſecundùm canonicas ſanctiones, ac hujuſmodi negotium perſonam noſtram plurimùm tangere dignoſcatur: Vos attentè requirimus & rogamus, vobis etiam ſub debito fidelitatis, quâ nobis tenemini, tenore præſentium injungentes, quatenùs Silvanecti ſextâ die inſtantis menſis Auguſti, dicto Cathalaunenſi Epiſcopo per eundem Archiepiſcopum ad reſpondendum criminibus aſſignatâ, juxta requiſitionem ipſius Archiepiſcopi perſonaliter interſitis: ita quòd propter veſtri defectum (quod abſit) nequeat præfati examinatio negotii retardari. Datum Pariſiis* 10. *die Iulii, anno Domini* M. CCCXV.

Epistola Roberti Archiepiscopi Remensis.

R*everendis in Chriſto Patribus Dominis Rothomagenſi, Senonenſi, Bituricenſi, Lugdunenſi, Archiepiſcopis; Pariſienſi, Aurelianenſi, Carnotenſi,*

Eduenſi, Lingonenſi, Meldenſi, Antiſiodorenſi, Nivernenſi, Claromontenſi, Mimatenſi, Lemovicenſi, Bethlemitano, Bajocenſi, Lexovienſi, Conſtantienſi, Ebroïcenſi, Briocenſi, Maclovienſi, Cenomanenſi, Andegavenſi, Pictavienſi & Santonenſi Epiſcopis: Robertus permiſſione divina Remenſis Archiepiſcopus ſalutem & ſinceram in Domino caritatem. Cum noſtrum Provinciale Concilium à nobis & quibuſdam ſuffraganeis noſtris, ac nonnullis aliarum Provinciarum Epiſcopis, pro cauſa venerabilis Fratris Petri Cathalaunenſis Epiſcopi cœptum, ſuffraganeorum, & aliorum Epiſcoporum conſenſu unanimi ex certis, & evidentibus cauſis tunc imminentibus, uſque ad nuper præteritam quintam decimam diem præſentis menſis Maii prorogaſſemus; & quia ipsâ die quintâ decimâ, & aliis duabus ſequentibus diebus, Epiſcoporum numerum, qui juxta canonicas ſanctiones neceſſariò requiritur in hac cauſa, non potuimus habere completum propter aliquorum veſtrûm, & ſuffraganeorum noſtrorum ad hoc convocatorum abſentiam, & canonicum impedimentum; virtute prædictæ prorogationis, iteratò dictam quintam decimam diem menſis Maii ad diem Lunæ poſt inſtans feſtum Beatæ Mariæ Magdalenæ apud Silvanectum eo jure, quo potuimus, continuavimus, & aſſignavimus, ac dicto Epiſcopo Cathalaunenſi, & hujuſmodi negotio aſſiſtenti præſentibus coram vobis eamdem diem & dictum locum aſſignavimus, eoſdem perſonaliter citantes ad procedendum in hujuſmodi negotio ſecundùm anteacta & agenda, ut jus erit, prout in proceſſu ſuper hoc confecto hæc & alia pleniùs continentur: Paternitates veſtras, ne hujuſmodi cauſa deſerta, rema-

Digitized by Google

neat, vel forſitan indiſcuſſa, in juris ſubſidium requirimus & rogamus, quatenùs dictis die & loco cum diebus ſequentibus ad hoc neceſſariis, quandiu dicto negotio fuerit inſiſtendum, in eodem Concilio nobiſcum, & cum ſuffraganeis noſtris, quos ob hanc cauſam citari decrevimus ac etiam convocari, perſonaliter intereſſe curetis ad reſumendam dictam cauſam & proceſſum ejus ſecundùm retroacta, & agenda, & ad procedendum ulteriùs juſtitia mediante. In ſignum receptionis harum litterarum noſtrarum ſigilla veſtra præſentibus apponatis. Datum ſub ſigillo noſtro, anno Domini MCCCXVI. *die Lunæ ante Aſcenſionem Domini.*

Certè prolatis iſtis monumentis obmuteſcere præ pudore debent qui à temporibus Hugonis Regis & Joannis XV. fictarum jus decretalium in Galliis valuiſſe clamitant: ſiquidem quatuor ferè poſt ſæculis, iiſque ipſis temporibus quibus Summorum Pontificum authoritas ubique præpollebat, antiqua diſciplina religiosè à Gallis obſervata eſt. Nam & à Ludovico Rege, & à Roberto Archiepiſcopo Remenſi expreſsè is numerus judicum deſideratus eſt, qui in Epiſcoporum finiendis cauſis, *juxta Canonicas ſanctiones neceſſariò requiritur:* Quænam verò ſunt Canonicæ illæ ſanctiones quæ Judicum numerum ſtatuunt, qui Epiſcoporum finiendis cauſis interſint, niſi anteriorum illorum Conciliorum, unde vetuſti Gallorum mores reipſa profluxere?

ARTICULUS XI.

De temporibus quæ Concordatorum legem ſecuta ſunt.

SYNOPSIS.

I. *DE mente & interpretatione Concordatorum nihil additur iis quæ articulo tertio fusè tractata ſunt.*

II. *Quæ quidem confirmantur uſu qui deinceps ſequutus eſt: nam quoties ab initiis Concordatis Romani Pontifices judicare voluerunt Epiſcopos aliquos Galliarum, toties interceſſum eſt, vel à Rege ipſo Chriſtianiſſimo, vel à Clero Gallicano, Epiſcopiſve accuſatis.*

III. *Ita interceſſit Carolus IX. ubi Pius IV. quinque Epiſcopos ob Lutheranam gravitatem dejicere aggreſſus eſt.*

IV. *Ita eodem regnante Principe Vceticenſis & Valentinus Epiſcopi à Pii IV. judicio contra ſe lato ob abuſum ad Regium tribunal provocarunt.*

V. *Reſponſio quam adhibent nonnulli planè futilis eſt & ſeipſam jugulans.*

VI. *Opponuntur tria alia facta ſeu exempla.*

VII. *Primum, Anicienſis ſcilicet Epiſcopi, nihil contrà jus commune facit, utpote cum ſingulari privilegio Apoſtolicæ Sedi obnoxium ſe immediatè præfert Epiſcopus Anicienſis.*

VIII. *Secundum, Archiepiſcopi nempe Lugdunenſis, non plus juvat, cum ipſe primatialis dignitatis ratione Papam unum agnoſcere judicem voluerit.*

IX. *Tertium, ſcilicet Epiſcoporum quibus procurante Richelio Cardinali Iudices ab Vrbano VIII. delegati ſunt, nihil habet ponderis: tum quia ſingulare eſt omninò; tum*

quia fortiter interceſſit Clerus Gallicanus, ubi primùm libertas fuit.

X. *Referuntur acta Cleri Gallicani circa hoc negotium.*

I. FUSE' oſtendi in articulo 3. hujuſce diſſertationis diſertam legem nullam ſaltem quæ nova eſſet, in Concordatorum cap. *de Cauſis* latam de Epiſcoporum depoſitionibus : atque adeò intactum ſuperfuiſſe jus illud quod ante de illis in Gallia uſurpabatur. Quin & probavi, ni fallor, interpretando paragraphum *quod ſi ii*, cap. *de publicis concubinariis*, antiquam poteſtatem judicandorum Epiſcoporum aſſertam fuiſſe Conciliis Provincialibus, quâ parte ſcilicet jubentur *omnibus modis & condignâ pœnâ* animadvertere in prælatos qui publicos concubinarios punire neglexerint.

II. Ad horum autem confirmationem luſtrare jam oportet ea tempora quæ Concordatorum initam legem ſecuta ſunt : nam, ſi quod fortè dubium ſuperſit de vero legitimoque Concordatorum ſenſu, id planè ſolvetur explicato uſu qui deinceps in Galliis invaluit. Si enim Eccleſia Gallicana ab illo tempore Epiſcopos ſuos Romani unius Pontificis authoritate judicari ac deponi patienter tulit; credendi locus erit fuiſſe hanc mentem Concordatorum, ſicque à Gallis ipſis fuiſſe intellectam. Sin è contrario quoties Romana curia primam Epiſcopalium cauſarum cognitionem trahere ad ſe voluit, toties publicè à Gallis reclamatum eſt, inde om-

ninò confirmabitur quod intendebam ſuprà, ſcilicet Concordatorum lege nihil quicquam detr. ctum eſſe antiquo juri, priſcoſque adeò Gallorum mores intactos ſupereſſe.

Atqui audacter dicam Epiſcopum Galliarum nullum ab initis Concordatis depoſitum fuiſſe authoritate Romani unius Pontificis, quin juridica aliqua interceſſio acceſſerit, ſive à Rege ipſo Chriſtianiſſimo, ſive ab Eccleſia Gallicana, ſive demum ab illis Epiſcopis qui fortè accuſabantur.

III. Nota eſt inprimis Caroli IX. Francorum Regis interceſſio, ubi Pius IV. Epiſcopos quinque Gallicanos, qui Lutheri pravitati favere dicebantur, dejicere aggreſſus eſt: juſſit nempe Rex Chriſtianiſſimus legatum ſuum Dominum Loyſel, qui tum Romæ agebat, expoſtulare graviter apud Papam quòd ipſe contrà regni ſui jura, contraque Eccleſiæ Gallicanæ libertates ejuſmodi judicium ſuſcepiſſet. Commentaria etiamnùm extant inter probationes libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, qualia hac de re à Domino du Meſnil Advocato Regio Catholico Regis ipſius juſſu adornata ſunt, quæque Romam deinceps tranſmiſſa fuêre ad Oratorem Regium, Papæ communicanda.

In his porrò Commentariis judicandos eſſe Epiſcopos à Metropolitanis & Comprovincialibus propugnatur, tum ex Conciliorum antiquorum Canonibus, tum ex ratione ipſa libertatum Eccleſiæ Gallicanæ. De antiquis quidem Conciliis ita ibi habetur: *De ce beau & heureux temps furent*

tenus pluſieurs Conciles de l'Egliſe, eſquels fut ordonné que les Evêques des Provinces ſeroient ſeulement châtiez & punis, quand le cas écheroit, par les Comprovinciaux ſans ſubjection d'aucun Superieur univerſel. Tum citantur Concilia antiqua, *Orientalia & Africana.* Hunc verò judicandi morem retentum ſemper fuiſſe in Galliis, authoritate ipſa Regia, infrà ſignificatur, cum inter præcipua capita libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, quæ Chriſtianiſſimi Reges tuiti ſunt, quartum hoc profertur: *En quatriéme lieu, n'ont permis que pour les cauſes Spirituelles & Eccleſiaſtiques, leurs ſubjets de quelque qualité qu'ils fuſſent, allaſſent plaider à Rome en premiere inſtance, ou par appel; ains ont obtenu que les cauſes ſuſdites concernant leurs vie, honneur & biens, fuſſent traitez par deçà devant leurs Iuges ordinaires ordonnez de* DROIT *&* PAR CONCILES: *& en cas d'appel ſubjets à reſſort à Rome, pardevant Iuges deleguez du Pape en la part du Royaume, connoiſſans plus ou autant en puiſſance ordinaire, que déleguée que l'on dit Apoſtolique.* CE QUE PAR SPECIAL S'EST GARDÉ POUR LA CORRECTION OU PUNITION DES EVESQUES OU AUTRES TELLES DIGNITÉS, *quand le cas eſt écheu, & l'occaſion l'a requis.*

Ita ſcilicet viri Regii, qui ferè Concordatorum teſtes fuerunt, Epiſcopalium judiciorum formam ex antiquis Canonibus repetendam cenſent: non autem ex Concordatis ipſis, quibus è contrario innovatum hac de re nihil fuiſſe clarè ſic pronuntiant.

tiant. *Le Roy François I. de ce nom traita un Concordat avec le Pape Leon X. du conſentement de l'Egliſe de France, en l'an* 1517. *par lequel furent renouvellez les principaux articles de la pragmatique ſanction*, ET MESMEMENT CELUY QUI PARLE DES CAUSES, *& n'y eut innovation que de celuy des élections des Prelatures.*

Et ſanè his momentis ſic effecit Chriſtianiſſimi Regis Orator apud Papam, ut ipſe à ſuſcepto tandem receſſerit.

IV. Carolo eodem regnante Pius idem IV. duos alios Epiſcopos Galliæ, unum Uceticenſem, alterum Valentinum depoſuit, miſſis etiam in Gallias litteris ad judicii ſui executionem. Uterque Epiſcopus, benè quidem conſultus, à Pontificis judicio ad authoritatem Regiam ob abuſum provocavit, ſuaſque utrique litteras proviſionis, ut aiunt, Carolus conceſſit: quarum quidem exempla legere eſt quoque in primo tomo probationum libertatum Eccleſiæ Gallicanæ pag. 418. 419. & 420. Commemorabo hìc tantùm rationes quibus motum ſe dicit Francorum Rex ad litteras tuitionis Epiſcopis illis impertiendas. Ita quidem loquitur in eis quæ Epiſcopum Uceticenſem ſpectant: *Outre plus ſeroit telle choſe contre les ſaints Decrets & conſtitutions Eccleſiaſtiques de Conſtance, de Vienne & de Baſle receus en France, & dont nos predeceſſeurs & nous avons toûjours eſté protecteurs. Seroit auſſi contre les droits, franchiſes & libertez de l'Egliſe de France, deſquelles nous ſommes conſervateurs.* In aliis

Rr

autem litteris quæ ſunt in gratiam Epiſcopi Valentini, capita ipſius appellationis ſic referuntur: *Pour le premier nous remonſtra, que par les Conciles de l'Egliſe, & même par l'un des quatre Generaux, il eſt expreßément ordonné que les Evéques pour quelque crime que ce ſoit, ne doivent eſtre tirez hors de leur Province, par quoy à plus forte raiſon, il maintenoit ne pouvoir eſtre tiré hors noſtre Royaume: & l'autre chef de ſon appel contenoit, que de toute ancienneté l'Egliſe Gallicane a toûjours gardé les anciens Canons & determinations des premiers Conciles de l'Egliſe, laquelle obſervation des anciens Canons, ainſi inviolablement obſervée, a eſté appellée privilege de l'Egliſe Gallicane, & que à cela auroient tenu la main les Rois nos predeceſſeurs avec leur authorité, ſi bien qu'ils n'ont voulu endurer que leſdits privileges ayent eſté violez, revoquez, ny mis en diſpute, & pour ce chef auroit pour leſdites procedures dés lors pardevant nous appellé comme d'abus.*

V. Reponet fortè quiſpiam expoſtulationis rationem tùm Carolo Regi, tùm Epiſcopis Gallicanis fuiſſe, quòd Romanus Pontifex Epiſcopos Galliarum judicaſſet Romæ, cùm eos in Provinciis judicandos Eccleſiæ noſtræ libertates poſtularent. Verùm quæ mens Regis eſſet clariùs explicatur in Commentariis compoſitis à Domino du Meſnil Advocato Regio, quàm ut reſponſio iſta locum habeat: res enim ibi ad Normam Sardicenſem tota redigitur. Deinde in litteris illis appellationum, quarum fragmenta jam referebamus, liber-

tatem ſuam Uceticenſis & Valentinus Epiſcopi apud Regem deffendunt authoritate Conciliorum antiquorum : at Concilia illa antiqua non decreverunt modò judicandos eſſe Epiſcopos in ſuis Provinciis, ſed & à ſuo Metropolitano ſuiſque Comprovincialibus : quare futilis eſt omninò reſponſio iſta, & à pueris ipſis, ſi fortè afferatur, ſibilanda.

VI. Opponunt nihilominùs adverſarii facta nonnulla poſteriora concordatis, quæ, ut ipſis videtur, Epiſcoporum judicandorum facultatem in uno Romano Pontifice agnitam eſſe à Gallis perſuadent. Præcipua verò tria ſunt.

Primum eſt Epiſcopi cujuſdam Anicienſis, qui interrogatus de conſpiratione Ducis Borbonii, cujus particeps cum Epiſcopo Auguſtodunenſi ferebatur, reſpondere abnuit Regiis Commiſſariis, ſed remitti ſe petiit ad Summum Pontificem, cui immediatè ſe ſubjici profeſſus eſt.

Secundum eſt Archiepiſcopi Lugdunenſis; qui, ut Guiſiorum factioni addictus erat, in Comitiis Bleſenſibus Henrici III. mandato de ſcelere interrogatus eſt, modò quidem ab Epiſcopo Bellovacenſi Pari Franciæ, modò à Cardinale Gondio, modò à judicibus Regiis : at omnium juriſdictionem declinans ipſe fortiter aſſeruit alium ſe non cognoſcere Judicem, præter Apoſtolicæ Sedis Epiſcopum.

Tertium denique factum eſt Eminentiſſimi Cardinalis Richelii, qui, vel noſtris temporibus, Epiſ-

copos ex Aquitania & Aremorica majeſtatis reos authoritate Pontificia, & per Judices, ut aiunt, in partibus delegatos, ne obſiſtente quidem Clero Gallicano, dejici procuravit.

VII. Ad Anicienſis Epiſcopi factum eximiè jam reſponſum eſt à viro quodam eruditiſſimo juxta & Gallicæ libertatis amantiſſimo: qui quidem demonſtravit ex eo facto inferri nihil poſſe adversùs communem Gallorum legem: cùm enim reipſa Anicienſis Epiſcopus ſingulari quodam privilegio Apoſtolicæ uni Sedi obnoxium ſe immediatè glorietur, nihil mirum eſt, ſi ejus exceptionis ratio utcunque habita eſt. Sed & obſervare hîc juvat requiſitum fuiſſe in illa cauſa à Triumviro Regio, uti cogerentur accuſati Epiſcopi (neque enim ob conjunctum crimen Auguſtodunenſis Epiſcopi cauſa ſejuncta eſt) reſcriptum à Pontifice obtinere, quo Judices ipſis delegarentur; alioqui ſecundùm Conciliorum Canones ad Metropolitani & comprovincialium Epiſcoporum forum ambo remittendos: Ex quo quidem credere eſt Advocatum Regium ſolo Anicienſis Epiſcopi privilegio ad hunc requirendi modum converſum eſſe: ſiquidem agnoſcit ipſe Metropolitanum & Comprovinciales ordinarios eſſe Epiſcoporum Judices, eoſque Canonibus Conciliorum deſignatos. Quanquam ne ad hanc quidem requiſitionem Senatuſconſultum ullum emiſſum eſt: ſic nempe providè timuit Senatus, ne etiam ſingulare exemplum aliquando contra libertates Gallicanas proferretur.

Digitized by Google

VIII. Exemplum Archiepiſcopi Lugdunenſis nihil magis favet adverſariorum cauſæ. Neque enim Archiepiſcopus ille vel concordata cauſatus eſt, vel recentem fictarum decretalium diſciplinam : ſed ideò ad Apoſtolicam Sedem remitti ſe poſtulavit, quia, ut Galliarum primas, Judicem alium non agnoſcebat præter Summum Pontificem. *Havèa ſempre ricuſato di riſpondere, per non pregiudicare al foro Eccleſiaſtico, nel quale diceva,* COME PRIMATE DELLE GALLIE, *di non haver altro ſuperiore, che la Sede Apoſtolicà.* Davila lib. 9. hiſt. ad ann. 1588.

IX. Quod ſpectat ad factum Richelii Cardinalis; verum eſt quidem ipſo imprimis procurante directas fuiſſe breves litteras ab Urbano VIII. ad quatuor Antiſtites Gallicanos : qui reipſa collegas accuſatos vi litterarum iſtiuſmodi, ſilentibus tum quidem aliis Epiſcopis, dejecerunt.

Sed neque illud Richelii Cardinalis factum excuſari omninò poteſt : neque Cleri Gallicani ſilentium, quod ad tempus tantùm fuit, accuſari.

Cardinalis quidem factum excuſari omninò non poteſt : quippe non ignorabat ille Eccleſiæ Gallicanæ libertates, immò earum ſe defenſorem aliàs præſtiterat, ubi Lucionenſis adhuc Epiſcopus apud Regem Chriſtianiſſimum Cleri Gallicani nomine agens de receptione Concilii Tridentini, ea Concilii capita excepta voluit, quæ Eccleſiæ Gallicanæ libertates offendebant. Itaque, cùm in eas ipſe admittere viſus eſt, novam extraneamque

judiciorum formam advocando in Gallias, vel mutaverat ipſe mentem, quod levitate non caruit: vel certè criminis atrocitas, eaque quæ tùm erat publicarum rerum conditio à lege Galliarum ordinaria recedere illum coëgerunt; quod fortunæ ſaltem peccatum fuit. Sive autem voluntate, ſive cogente fortuna Richelius deliravit, non eſt quòd inde plectantur Eccleſiæ Gallicanæ proceres & Epiſcopi, ſuamque idcirco libertatem dicantur amiſiſſe.

Sed neque temporale illorum ſilentium nocere quicquam debet, quod prudenti aliquo timore imperatum eſt: cùm enim ageretur de crimine Majeſtatis vindicando, deque Gallici Regni ſtabiliendâ tranquillitate, metuendum erat ne ſi fortè Epſcopi alii judicii formam accuſaſſent, veniſſent ipſi in ſuſpicionem criminis, vel certè bono publico moram aliquam injicere viderentur.

Ubi primùm autem re in vado poſitâ timor omnis diſcuſſus, rupit ſilentium Eccleſia Gallicana: ac ne inſolens factum pravè interpretaretur poſteritas, omnibus modis intercesſit, ne illud uſquam in exemplum traheretur.

X. Conſtantiæ Gallicanæ exemplum illud habes maximè in Commentariis Comitiorum Cleri Gallicani anni 1650. unde exſcribenda hîc duxi quæ ad illam commendandam præcipua ſunt.

Digitized by Google

Ex. 14. Octobris 1650. pag. 410.

MONSEIGNEUR de Viviers a repreſenté, Que l'on s'eſtoit ſervy par le paſſé d'une procedure contre les Evéques, à laquelle le Pape avoit conſenti, qui regardoit leur ſeureté, puis qu'il s'agiſſoit de leur depoſition. Què la facilité que le Pape avoit eu d'établir par un Bref quatre Evéques Iuges ſouverains pour dépoſer un Evéque, meritoit bien qu'on penſaſt auſſi à trouver des moyens pour s'en défendre une autre fois. Que neanmoins on n'avoit point encore pourveu à prendre aucune reſolution ſur une affaire d'une ſi haute importance; & qu'il croyoit à propos en déliberant ſur l'affaire de Monſeigneur de Graſſe, de déliberer auſſi ſur les precautions qu'on pouvoit prendre pour faire que le Pape ne donnaſt plus, comme il avoit fait, de Brefs dans les cauſes majeures, & pour en empeſcher l'execution au cas qu'il en fiſt expedier à l'avenir.

Monſeigneur de Rheims a dit, Que pour ce qui avoit eſté rapporté par Monſeigneur de Viviers des Brefs que le Pape avoit cy-devant donnez ſur le fait des depoſitions des Evéques, c'eſtoit à la verité une pratique entierement contraire aux droits de l'Egliſe, & que le Bref qu'il avoit envoyé pourtant pouvoir à quatre Evéques de juger ſouverainement les Evéques, eſtoit contraire au Concordat, dans lequel le Pape ſe reſerve la connoiſſance des cauſes majeures en dernier reſſort. Que le Roy conſentant que les Evéques ſoient jugez par des Commiſſaires du Pape, avoit préjudicié

Digitized by Google

aux droits qu'ont leſdits Eveſques d'eſtre jugez par leurs Comprovinciaux. Qu'à la verité cette affaire meritoit que la Compagnie y priſt quelque bonne deliberation.

Aprés quoy l'affaire propoſée par Monſeigneur de Viviers touchant le Bref que le Pape a délivré en l'an 1632. par lequel il nomme quatre Eveſques pour juger ſouverainement les Eveſques, ayant eſté de nouveau agitée dans la Compagnie, elle a jugé à propos d'y prendre une reſolution. Et l'affaire miſe en deliberation dans les Provinces, il a eſté reſolu d'un commun conſentement, qu'il en ſera écrit au Pape, & que la Lettre ſera donnée à Monſeigneur le Nonce en main propre, par laquelle ſa Sainteté ſera ſuppliée dans les accuſations qui ſeront intentées contre les Eveſques, où il s'agira des autres majeures, de les renvoyer dans leurs Provinces; & où il n'y auroit pas douze Evéques pour les juger, ainſi qu'il eſt porté par les Canons, de prendre le nombre qu'il en faudra des Provinces les plus voiſines, conformément auſdits Canons, ſauf les appellations à ſa Sainteté. Qu'il ſera auſſi envoyé une Lettre circulaire dans les Provinces, par laquelle les Eveſques ſeront priez de n'accepter plus des Brefs du Pape pareils à celuy de l'année 1632. Et en cas qu'il leur en ſoit addreſſé, les Archeveſques & Eveſques de la Province de celuy contre lequel pareil Bref aura eſté expedié, ſont priez de s'aſſembler; & de demander qu'il leur ſoit renvoyé pour le juger: & ſe ſaiſiront de la cauſe, nonobſtant leſdits Brefs, de quoy ils feront, s'il leur plaiſt, Decret dans les premiers

miers Conciles Provinciaux qu'ils tiendront. Et afin que ce qui a eſté fait par le paſſé ne puiſſe ſervir d'exemple pour l'avenir; l'Aſſemblée à ordonné qu'il ſeroit fait un acte de proteſtation à Monſeigneur le Nonce, le plus reſpectueux que faire ſe pourra, en luy donnant la lettre qu'on a reſolu d'écrire au Pape, par lequel il luy ſera declaré au nom de l'Aſſemblée, qu'elle proteſte de nullité contre les Brefs qui ſeront expediez pour des cauſes majeures, dans la forme de celuy de l'année 1632. & de tout ce qui ſera fait enſuite, à ce que ledit Bref de 1632. ne puiſſe eſtre tiré à conſequence. Monſeigneur d'Auxerre a eſté prié d'écrire leſdites letres, & Monſeigneur d'Agen avec le Sieur Abbé de Chanvallon, de voir Monſeigneur le Nonce auparavant que ledit acte de proteſtation luy ſoit ſignifié.

Epiſtola Cleri Gallicani ad Innocentium X. pag. 433.

BEATISSIME PATER,

A cunctis retrò ſæculis Regni hujuſce Galliarum Chriſtianiſſimi Epiſcopos, Primariæ Sedi Apoſtolicæ, tùm amicitiâ ut fratres, tùm reverentiâ atque obedientiâ ut filios, tùm verò ut ſemper Orthodoxos fidei communione conjunctos fuiſſe, & veſtra non ignorat Beatitudo, & nos fatemur univerſi. Scimus namque, præeunte cælesti regula, necnon Canone Eccleſiaſtico, ſcholam apud vos Apoſtolicam, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt. Scimus ubi Ca-

put Eccleſiæ, illic totius fidei arcem, totius & diſciplinæ Metropolim, eóque convenitur à nobis libentiùs, quò in Præſulum Primatis ſinu, Præſules, ſi quando illis dolet, maximè à vulneribus Eccleſiæ, juſtiſſimas querelas ſuas deponere par eſt. Percuſſi ingemiſcimus; nec ſat ritè poſtulati pari tùm juſtitia, tùm modeſtia audemus expoſtulare, quia debemus. Coronæ Epiſcopalis Principem decet ſuis Coëpiſcopis aures pandere, viſcera aperire: & ſi minùs, ut veſtræ eſt benignitis, non jam impertiri beneficia, ſaltem quod paſſim conceditur, juſtitiam non denegare. Veſtri nimirùm Prædeceſſoris temporibus, anno æræ Chriſtianæ 1632. *exiit Breve; quo quatuor, non ampliùs inter nos Epiſcopis, de cauſa nonnullorum ex noſtris liquidò cognoſcendi, & planè dijudicandi fas & jus tribuebatur. Ad eam totius Eccleſiæ plagam, nemo non ſtupuit attonitus: altis verò ingemuere ſuſpiriis quotquot illius legitimi aut patres aut filii. Quippe inauditum, haud minùs quàm inviſum, adeò iniquis artibus Romanæ Sedis integritatem circumveniri, Cleri privilegia violari, temerari noſtra omnium jura, Eccleſiæ verò univerſæ imminui Majeſtatem. Quotus enim quiſve eſt qui ignoret Sacris Conciliorum Decretis, Canonicis etiam Pontificum Sanctionibus jure tàm communi quàm ſpeciali cautum eſſe ejuſmodi litibus ac negotiis? Publica lex eſt, tritum & obvium ubique oraculum, nullum ex Epiſcopis accuſari debere, nedum poſſe damnari, niſi ante legitimum numerum Epiſcoporum, qui myſtico Apoſtolis duodenario clauditur, ut omnis accuſatio intrà Provinciam audiatur, & à Comprovincia-*

Digitized by Google

libus terminetur. Immò & ejuſmodi Iudices, ipſi qui accuſatur Epiſcopo, eligendi jus competit, & quidem è vicinioribus, ſi in Provincia legitimus deeſt numerus, utique ſupplendos. Quæ quidem non ita à nobis præſcribuntur, BEATISSIME PATER, *quaſi animus ſit aut ab omni nos culpa immunes jactantiùs profiteri, aut debitas delinquentibus pœnas obſtinanter detrectare. Homines cùm ſimus, Scimus, & ſentimus in hoc peccati corpore humanum à nobis alienum nihil: & repertâ à Deo vel in Angelis Cæleſtibus pravitate, quotidianas, nos Terreni, maculas, plus nimis experimur. Ipſius Præſulum Principis, Dominicâ tùm prece, tùm pollicitatione ſuffulti, lapſus triplex, ſtantes admonet caveant à lapſu; & lapſos, ut mox adjutrice Chriſti gratiâ reſurgant. Novimus quoque, Patrum partim documentis, partim exemplis, Epiſcoporum cauſas ad ſuæ Provinciæ Antiſtites Canonicè deferendas; à quibus lata ſententia vim non habeat, niſi veſtra majori authoritate confirmetur. Vltrò ſi quidem veſtræ ſupremæ Sedis amplectimur Tribunal, quoties nimirùm de majoribus crimen intentatur. Sed enim ea omnia ut ritè ut legitimè peragantur ad Sacrorum quos diximus Canonum normam, & amuſſim exigenda eſſe, jam olim ab Eccleſia, id eſt, a nobis, immò & à vobis præcipuè ipſis præſcriptum eſt. Noſtri igitur ſupplicis hujuſce libelli ſumma eſt, ut dignetur veſtra Sanctitas, & vulneri per Breve illud anni 1632. Veſtris membris, quia Corpori Cleri noſtri Gallicani, inflicto, opportunum efficaxque manu Apoſtolica adhibere remedium, & authoritate Pontificis, ne quid ejuſmodi mali deinceps eveniat,*

Digitized by Google

ſanctiùs præcavere. Intereà nos in communi Eccleſiæ cauſâ, noſtras egiſſe partes, æqui bonique conſulet veſtra Sanctitas: cui Dominicæ vineæ curam à Chriſto demandatam cum Calcedonenſi Conciliò, Catholicâ & Romanâ, quin & Gallicâ fide acclamamus. Is omnium noſtrûm ſenſus eſt, is animus ſingulorum, Romanæ ſcilicet matrici Eccleſiæ & originali, per doctrinæ conſanguinitatem jungi, per diſciplinæ teſſeram & fœdus ſociari, vobiſcum ſeminare, veſtris quoque cum meſſibus, noſtros in Epiſcopi magni Animarum horreis manipulos colligere, æternùm peroptamus,

Obſequentiſſimi & devotiſſimi filii ac ſervi veſtri, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alii Eccleſiaſtici viri in Comitiis generalibus Cleri Gallicani Pariſiis congregati. L. DESTAMPES Arch. Dux Rhemenſis, Præſes.

Datum Pariſiis 8. *Kal. Novemb.* M. D C. L.

De mandato Illuſtriſſimorum & Reverendiſſimorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, totiúſque Cœtus Eccleſiaſtici in Comitiis generalibus Cleri Gallicani Pariſiis congregati. M. TUBEUF, *à Secretis.*

Epiſtola Encyclica ad ſingulos Galliæ Epiſcopos qui Comitiis non aderant, pag. 435.

MONSIEUR,

Les veritables affaires du Clergé, ſont celles proprement qui regardent la gloire de Dieu, & qui touchent le ſalut des ames: Mais il eſt certain que ny l'un ny l'autre ne peut ſubſiſter qu'à meſure que nous employons tous nos efforts pour conſerver l'honneur de

l'Egliſe, & maintenir la dignité de nos charges. C'eſt principalement à ces deux grands ouvrages que nous tâchons de travailler en cette Aſſemblée : Et parce qu'outre les defauts qui naiſſent de noſtre Corps, par la foibleſſe ou par la contagion de ſes membres, nous avons encore à prevenir ou guerir les accidens qui viennent du dehors, la Compagnie animée de ce divin Eſprit, qui luy a promis ſon aſſiſtance juſques à la conſommation des ſiecles, ſe fortifie de plus en plus pour empécher tout ce qui luy peut eſtre deſavantageux, & procurer tout ce qui luy doit eſtre favorable. L'une des plus grandes playes que nous ayons ſenty, eſt ſans doute ce Bref de l'an 1632. par lequel contre tous les anciens Decrets de l'Egliſe, contre les regles expreſſes du Droit Canon, contre les Ordonnances des Souverains Pontifes, contre les privileges de l'Egliſe, & contre les uſages de la France, l'autorité eſtoit attribuée ſeulement à quatre de Meſſieurs nos Confreres, pour connoître, decider & juger de la cauſe de ceux qui eſtoient lors accuſez. Nous ne doutons pas que l'integrité du ſaint Siege, n'ait eſté prevenuë en cette occaſion ; mais auſſi nous croyons eſtre de noſtre devoir, de chercher un remede efficace pour le paſſé, & de prevenir de ſemblables maux à l'avenir. C'eſt pourquoy aprés une meure & ſerieuſe deliberation, l'Aſſemblée a reſolu d'écrire à ſa Sainteté la Lettre dont la copie eſt icy jointe. Nous l'avons faite avec tous les ſentimens d'honneur, & avec tous les termes de reſpect que nous avons pû, pour témoigner nos liaiſons & ſoûmiſſions à celuy que nous reconnoiſſons eſtre le Chef & Souve-

Digitized by Google

rain Paſteur du Bercail de JESUS-CHRIST. *Nous ſommes déja tous perſuadez que voſtre zele ſera également ſatisfait, & de noſtre reſolution, & de nôtre conduite; & nous eſperons de la juſtice du ſaint Siege, & de la bonté de noſtre ſaint Pere, qu'il loüera luy même & approuvera noſtre conduite, puiſqu'elle eſt ſi conforme au zele & à l'ardeur que ſa Sainteté fait continuellement paroiſtre pour le bien de l'Egliſe univerſelle. Noſtre Lettre d'humble remonſtrance à ſa Sainteté doit eſtre preſentée à M. le Nonce, par Meſſieurs l'Evéque d'Agen & de Chanvalon Abbé de Iumieges, avec un Acte de proteſtation le plus reſpectueux que faire ſe pourra; declarant que l'Aſſemblée avec tout reſpect & ſoûmiſſion, proteſte de nullité contre les Brefs qui ſeront expediez pour des cauſes majeures contre les Evéques dans la forme de celuy de l'an* 1632. *& de tout ce qui ſera fait enſuite, de crainte que ledit Bref ne puiſſe eſtre tiré à conſequence. Mais d'autant que d'ordinaire nous nous bleſſons nous mêmes de nos propres mains, qu'on n'auroit nulle puiſſance de nous nuire, ſi nous eſtions tous unis pour noſtre legitime conſervation; nous avons encore deliberé & reſolu, vous envoyant cette Lettre d'inſtruction, de vous prier comme nous faiſons, de jamais ne recevoir de Brefs pareils à celuy de l'an* 1632. *Et en cas que l'induſtrie de quelques-uns, ou la mauvaiſe foy des Officiers, comme il peut arriver en toutes les grandes Cours, vous en envoye quelqu'un de cette ſorte; nous vous prions & conjurons voſtre zele, parce que vous eſtes dans ce premier Corps de l'Egliſe & de l'Etat,*

non ſeulement de ne le pas accepter; mais d'avertir au pluſtot Meſſieurs les Archevéques & Evéques de la Province de l'Evéque accusé, afin qu'ils ſe ſaiſiſſent de la cauſe, & qu'ils la iugent ſelon les Conciles & la pratique de la ſainte Egliſe, reſervant toûjours les appellations au ſaint Siege, comme les ſaints Canons l'ordonnent. Surquoy nous les prions tous de faire un Decret dans le premier Concile qui ſera tenu en chaque Province. Voila, MONSIEUR, *les choſes dont nous avons crû à preſent devoir vous donner avis, afin que ce qui appartient à tous ne ſoit ignoré de perſonne, & que comme Dieu, à qui nous devons rendre compte d'une charge ſi importante comme eſt la noſtre, vous a doüé particulierement de beaucoup de pieté, de zele & de generoſité pour le bien de l'Egliſe, & pour le ſalut des fideles, nous cooperions tous enſemble, n'ayans qu'un cœur & qu'une ame, comme nous ne faiſons qu'un Corps, pour faire reuſſir de ſi ſaints, de ſi illuſtres, & de ſi neceſſaires deſſeins. Comme eſtant.*

MONSIEUR,

Vos tres-humbles & tres-affectionnez ſerviteurs & Confreres les Archevêques, Evêques & autres Eccleſiaſtiques deputez en l'Aſſemblée generale du Clergé. L. DESTAMPES, Archevêque Duc de Rheims, Preſident.

Paris le 24. Octobre 1650.

Par Noſſeigneurs de l'Aſſemblée, M. TUBEUF, *Secretaire.*

Digitized by Google

Ex. 18. Novembris ejuſdem anni 1650. pag. 496.

MONSEIGNEUR d'Agen a rapporté, Que ſuivant l'ordre de la Compagnie luy & Monſieur l'Abbé de Chanvalon avoient veu Monſeigneur le Nonce, ſur l'acte de proteſtation qu'il a eſté reſolu de luy faire ſignifier, & l'envoy de la Lettre à ſa Sainteté, & a dit que mondit Seigneur le Nonce les avoit parfaitement bien accueillis. Qu'ils luy avoient dit que l'Aſſemblée ayant deſiré de pourvoir à la ſeureté des Evéques, & empécher qu'à l'avenir on ne pût pas proceder à l'encontre d'eux en vertu des Brefs que l'on pourroit obtenir de ſa Sainteté, comme on avoit fait en conſequence de ceux qui avoient eſté envoyez l'an 1632. avoit reſolu deux choſes; L'une d'en écrire au Pape, & de ſupplier ſa Sainteté de ne plus délivrer de ſemblables Brefs contr'eux; L'autre de faire un acte par lequel il ſoit declaré à ſa Sainteté au nom de l'Aſſemblée qu'elle proteſte de nullité contre les Brefs qu'elle expediera pour des Cauſes Majeures, dans la forme de celuy de l'année 1632. & de tout ce qui ſera fait enſuite. Qu'ils venoient luy preſenter la Lettre qu'ils avoient écrite ſur ce ſujet. Qu'ils luy en donnoient une copie, afin qu'il fut informé de ce qu'elle contenoit, & qu'ils le prioient de la faire tenir au Pape. Que l'Aſſemblée les avoit chargez de le prier de trouver bon qu'on luy ſignifiaſt l'acte de proteſtation qu'elle avoit reſolu de faire; ayant voulu l'en avertir, pour y proceder avec le plus de deference qu'il luy ſera poſſible.

Que

Que Monſeigneur le Nonce avoit approuvé le deſſein qu'avoit la Compagnie de pourvoir à la ſeureté des perſonnes de Meſſeigneurs les Evéques. Qu'il leur avoit promis de faire tenir à ſa Sainteté la Lettre qu'ils luy avoient écrite pour cet effet: mais qu'il leur avoit dit, Qu'ils ne pouvoit recevoir aucun Acte de proteſtation contre ce qui avoit eſté fait, & que la Lettre eſtoit ſuffiſante pour pourvoir à tout ce que l'Aſſemblée pouvoit deſirer. Qu'ils luy avoient reparti, que cet Acte pouvoit ſervir à ſa Sainteté pour s'excuſer ſur les inſtances qui luy ſeroient faites de délivrer de ſemblables Brefs. Qu'ils eſperoient que quand elle ſçauroit le motif de l'Aſſemblée, & la maniere avec laquelle ils y procedent, qui eſt pleine de reſpect, qu'elle ne le trouveroit point mauvais, & qu'ils le prioient de ſe vouloir employer prés de ſa Sainteté pour le luy faire agréer. Que Monſeigneur le Nonce leur avoit repliqué, Que cet Acte de proteſtation leur feroit plus de prejudice qu'ils n'en tireroient d'avantage, & que s'ils vouloient, il leur donneroit Acte par lequel il reconnoiſtroit que la Lettre luy a eſté miſe entre les mains, & certifieroit l'avoir envoyée à ſa Sainteté; & qu'il leur promettoit de leur en faire avoir réponſe au plûtot. Qu'ils luy avoient dit, qu'ils ne ſe pouvoient contenter de cela, & qu'ils l'avoient prié de trouver bon qu'ils s'acquitaſſent de la charge qu'ils avoient; & que ceux de Rome, qui ſçavent les formes de proceder de la France, ne trouveroient point à redire à un Acte de cette qualité. Que les appels comme d'abus qui s'interjettent des Brefs du Pape, eſtoient bien plus conſi-

Digitized by Google

derables, & cependant, qu'on les ſouffroit. Que Monſeigneur le Nonce les avoit priez de ne point envoyer de Notaires pour la ſignification qu'ils pretendoient faire, & qu'il ſeroit obligé de les chaſſer. Qu'ils luy avoient dit, qu'ils rapporteroient à la Compagnie tout ce qu'il leur avoit dit, & qu'elle y feroit la conſideration qu'elle jugeroit à propos. La Compagnie, aprés avoir diſcuté la difficulté que faiſoit Monſeigneur le Nonce de recevoir cet acte de proteſtation; elle a jugé à propos, pour bonnes conſiderations de ne s'y pas arrêter; & a ordonné au ſieur Procureur de faire ſignifier ledit Acte de proteſtation à ſon Hoſtel.

Proteſtatio Cleri Gallicani facta apud Nuntium Summi Pontificis Lutetiæ tum agentem

pag. 521.

EPISCOPORUM *judicia, congregatis in Synodo Provinciæ Patribus, ſalvo jure appellationum ad Romanam Sedem, antiqua Canonum auctoritas reſervavit, Eccleſia præcipuè Gallicana his legibus gubernata eſt. Reos habuit Saphoracos, Prætextatos, Ebbones, alioſque ſuperioris ordinis Sacerdotes, accuſantibus etiam plerumque Regibus Chriſtianiſſimis. Illos prout æquum viſum eſt in Synodis audivit, abſolvit, condemnavit, omninò judicavit. Factum tamen, proh dolor! ut anno Chriſti trigeſimo ſecundo & ſexcenſitemo ſuprà milleſimum, aliqui Regni hujus Epiſcopi delati ſint ob crimen impoſitum læſæ Majeſtatis. Rege poſtu-*

lante vocati ſunt ſuper litteras Apoſtolicas ex diſſitis Galliarum partibus, Reverendiſſimi Archiepiſcopi Arelatenſis & Turonenſis Coadjutor; necnon Sancti Flori & Maclovienſis Epiſcopi, quibus cauſæ cognitio commiſſa eſt. His inflictum vulnus Epiſcopali Ordini, perturbata Provinciarum jura, violatas leges Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſenſit Clerus Gallicanus & doluit, ſentitque adeò ac dolet etiamnum maximè, ut reum ſe fore arbitretur capitalis ſilentii, ni obloquatur & provideat in futurum. Confugit ad Petri Sedem, in qua qui præeſt Innocentius beatiſſimus Papa ore Gelaſii deceſſoris ſui jamdudum profiteri viſus eſt, nullum veraciter Chriſtianum ignorare uniuſcujuſque Synodi conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probarit aſſenſus, nullam magis exequi Sedem oportere quam primam. Itaque cùm eâ omni reverentiâ & obedientiâ quam ipſi Eccleſiæque Romanæ, quæ omnium Eccleſiarum caput eſt & magiſtra, debere ſe agnoſcit, æternúmque redditurum pollicetur Clerus idem Gallicanus; Illuſtriſſimum ac Reverendiſſimum Sanctæ hujus & Apoſtolicæ Sedis Nuntium enixè rogatum velit, æqui bonique conſulat, quòd coram ipſo proteſtetur, ſicuti de facto proteſtatur per præſentes, ne dictis litteris, quibus quatuor illi Antiſtites ad cauſam Epiſcoporum finiendam judices nominati ſunt, vel aliis illarum virtute actis & inde ſecutis quibuſcumque, ullum ſibi præjudicium fieri poſſit, néve trahantur eadem in exemplum, quo ſibi quiſquam putet contrà ſalutarium reverentiam Regularum temerè quid licere. Quin potiùs integro ſemper & minimè interpolato Eccleſiæ uſu permanente, graviores Epiſcoporum

cauſæ quæ meritò inter majores poſitæ ſunt, nonniſi ab Epiſcopis Provinciarum pro more congregatis, vocatis etiam ſic ubi opus fuerit ad numerum Canonicum adimplendum viciniotibus, juxta Sardicenſis œcumenicæ Synodi, atque aliorum, ſeu Conciliorum, ſeu Pontificum Canones & Decreta tractentur, examinentur, judicentur; ſalva ſemper ad Romanam Sedem appellandi facultate. Ita Clerus Gallicanus, ne ſibi non conſulat, néve ignorantiæ cauſam quis prætexat. Datum in Comitiis generalibus Cleri Gallicani Lutetiæ habitis, anno Domini 1650. die verò decimâ ſextâ Novembris.

L. DESTAMPES, Arch. Dux Remenſis, Præſes.

De Mandato Illuſtriſſimorum & Reverendiſſimorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, totiúſque Cœtus Cleri Gallicani in Comitiis generalibus Cleri Gallicani Pariſiis congregati. M. TUBEUF, *à Secretis.*

IN nomine Domini, Amen. Tenore hujus præſentis publici inſtrumenti, cunctis pateat evidenter & ſit notum, quòd anno ejuſdem Domini 1650. die verò 23. menſis Novembris, in mei Iacobi de Blois publici, auctoritate Apoſtolicâ, venerabiliſque Curiæ Archiepiſcopalis Pariſienſis Notarii Iurati, Pariſiis in utroque foro immatriculati, ibidemque & in vico novo Beatæ Mariæ Virginis commorantis, ſubſcripti, ac teſtium infraſcriptorum præſentia, Clariſſimus Dominus ac Magiſter Franciſcus de Beauregard Preſbyter, Abbas beatæ Mariæ d'Aulne, Regis Chriſtianiſſimi in Senatu Tholoſano Conſiliarius, & in Comitiis generalibus Cleri Gallicani nunc Lutetiæ congregati Promotor, tanquam Procurator

Digitized by Google

ſpecialiter commiſſus in hac parte, Illuſtriſſimorum ac Reverendiſſimorum Dominorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum Deputatorum ejuſdem Cleri Gallicani, nominéque ipſius, in vim litterarum procurationis, ſeu deliberationis & concluſionis ejuſdem Cleri Gallicani, de datâ die decimæ octavæ præſentium menſis & anni; ad Palatium Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Domini Domini Nicolai, ex Comitibus Guidis à Balneo, Dei & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ gratiâ Archiepiſcopi Athenarum; & Sanctiſſimi Domini Domini noſtri Innocentii divinâ providentiâ Papæ decimi apud Regem Chriſtianiſſimum totúmque Regnum Galliæ Nuntii Apoſtolici ſe contulit, eidémque Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo, alloquendo perſonam hoſtiarii hoſpitii ſui Magiſtri Stephani, &c. appellati, actum proteſtationis ſupraſcriptæ intimavit, ſignificavit, atque ipſius acti copiam ei reliquit, ac de præſenti intimatione. Acta fuerunt hæc Pariſiis, & in dicto Palatio præfati Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Nuntii Apoſtolici, præſentibus ibidem Maturino Rouvelin & Iacobo Nicolas Curiæ Archiepiſcopalis Pariſienſis Apparitoribus, in dicto vico Beatæ Mariæ Virginis Pariſiis reſpectivè commorantibus teſtibus, in præſentium Minuta originali cum præfato Domino Promotore, & me Notario antedicto & ſubſignato debitè ſignatis.

DE BLOYS *Notarius Apoſtolicus Pariſienſis.*

Digitized by Google

Quoniam generoſi iſti conatus Gallicani Cleri militant adverſùs breves Litteras Urbani VIII. datas an. 1632. eas hic juvat reponere ; maximè quia non extant in Commentariis Cleri Gallicani collectis à Clariſſimo Viro D. le Gentil, quòd, ut ipſe teſtatur, nullibi eas reperire potuerit, ſicut nec patentes Litteras à Ludovico XIII. ad illarum executionem emiſſas. Ego verò utraſque fœliciter nactus fui beneficio Clariſſimi Mellonii, Regii apud Tutelenſes Advocati qui eas ad me inde perhumaniter tranſmiſit : utraſque igitur juris publici facio, tùm ut unuſquiſque per ſe dignoſcere poſſit quàm juſtæ fuerint Gallicani Cleri querelæ, tùm ut anſa mihi fiat obſervandi in eis aliqua, quæ ad meum inſtitutum nonnihil faciunt.

BREVES LITTERÆ URBANI VIII. PAPÆ.

URBANUS Papa octavus. Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Expoſuit nobis Chariſſimus in Chriſto Filius noſter Ludovicus Francorum & Navarræ Rex Chriſtianiſſimus, quod perſonæ diverſæ Eccleſiaſticæ etiam in Abbatiali & Epiſcopali, & aliâ dignitate conſtitutæ diverſimodè contrà ipſius Ludovici Regis perſonam & ſtatum machinatæ fuerunt, & machinantibus auxilium, conſilium & favorem, tàm verbo, quàm reipſa dederunt, crimina graviſſima & enormiſſima incurrendo ; quare

Digitized by Google

intendens dictus Ludovicus contra Machinatores, Auxiliatores, Conſultores, & Fautores, & alios in præmiſſis quomodolibet delinquentes ad condignas pœnas procedi facere, nobis humiliter ſupplicavit, ut in præmiſſis opportunè providere & benignitate Apoſtolicâ dignaremur.

Nos igitur eundem Ludovicum Regem à quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque cenſuris Eccleſiaſticis, & pœnis, à jure vel ab homine, quavis occaſione, vel causâ, latis; ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes & abſolutum fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, fraternitati veſtræ, fratres Archiepiſcopi & Epiſcopi, per præſentes committimus & mandamus, quatenùs vos conjunctim procedentes (vocatis ad id, qui fuerint evocandi) de præmiſſis diligenter inquiratis, & contra omnes & ſingulas Perſonas Eccleſiaſticas, etiamſi Abbatiali, Epiſcopali ſeu Archiepiſcopali præfulgeant dignitate, via juris procedatis, & culpabiles repertos per ſententiam diffinitivam, ſeu ſententias diffinitivas, quatenùs privari ſi ſit locus, omnibus & ſingulis Eccleſiis quovis modo nuncupatis, etiamſi Monaſteria, Prioratus Conventuales, Eccleſiæ Cathedrales & Metropolitanæ, aut etiam majores fuerint, authoritate noſtrâ, prout juris fuerit, privetis, & privatos declaretis, ac aliàs juxta juris ordinem, tam contra eorum omnium & ſingulorum bona, quàm contra perſonas animadvertatis: Nos vobis etiam per Edictum publicum citandi & inhibendi, aliaque circa præ-

Digitized by Google

quæ circa præmiſſa neceſſaria, & liberam Apoſtolicâ authoritate tenore præſentium concedimus facultatem, nonobſtantibus præmiſſis Apoſtolicis ac univerſalibus, generaribus vel ſpecialibus conſtitutionibus ac ordinationibus, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum Conventualium, & Ordinum, & Hoſpitalium ſancti Ioannis Hieroſolymitani & aliorum piorum locorum quorumcumque, etiam confirmatione Apoſtolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis, ſtatutis & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, & aliis piis locis quibuſcumque, eorum Præſulibus, Abbatibus, Prioribus & perſonis, etiam magno Magiſtro, Conventui & Fratribus militibus dicti Hoſpitalis Sancti Ioannis in contrarium quomodolibet per Sedem Apoſtolicam aut aliàs conceſſis, ac etiam iteratis vicibus approbatis & innovatis; quibus omnibus & ſingulis etiamſi de illis eorumque tenoribus ſpecifica, expreſſa, & individua, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio ſeu quævis alia expreſſio, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervandum foret (illis aliàs in ſuo robore permanſuris) hac vice dumtaxat harum ſerie ſpecialiter & expreſſè derogamus; cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Volumus autem & Apoſtolicâ authoritate decernimus quòd tu frater Archiepiſcope in eventum abſentiæ unius ſeu plurium ex prædictis Venerabilibus Fratribus noſtris Epiſcopis quibus præſentes directæ reperiuntur, aut illis legitimè impeditis, procedere renuentibus ſeu differentibus, alium vel alios Epiſcopum

ſeu

Digitized by Google

ſeu Epiſcopos illarum partium, abſentium vel impeditorum, aut procedere recuſantium ſeu differentium loco eligere poſſis, cum quibus conjunctim, ut præfertur, circa præmiſſa omnia & ſingula, etiam uſque ad diffinitivas ſententias incluſivè procedere poſſis.

Datum in Arce Gandulphi Albanenſis Diœceſis ſub annulo piſcatoris, die octavâ menſis Octobris, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo ſecundo, Pontificatûs noſtri anno decimo. Signat. M. & MARALDUS.

Et in ſuperſcriptione ſic legitur. Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Arelatenſi, & Bolonienſi, ac Sancti Flori, necnon Maclovienſi Epiſcopis.

PATENTES LITTERÆ LUDOVICI XIII.

LOUIS par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre. A nos Amez & Feaux Conſeillers en noſtre Conſeil d'Etat, les Sieurs Archevêque d'Arles, Evêques de Boulongne, S. Flour, & de S. Malo, SALUT. *Chacun peut aſſez connoiſtre par tant d'exemples des ſiecles paſſez, l'extremité des deſordres que les rebellions des Sujets envers leurs Princes apportent à l'Etat, & que les peines les plus ſeveres n'en ont point encore arrêté le cours; & comme noſtre bût principal eſt de maintenir la paix en noſtre Royaume, pour le bien & le ſoulagement de nos Sujets: auſſi avons nous juſqu'icy tenté toutes ſortes de moyens pour ranger à leur devoir ceux qui n'avoient autre intention que de troubler & profiter de la ruine publique. Et encore que tous nos Subjets ſoient obligez par les loix divines & humaines de nous rendre une parfaite &*

entiere obeïſſance comme à leur Prince Souverain ; ceux neanmoins qui ont eſté honorez de graces ſignalées, qui par leur dignité doivent ſervir de lumiere aux autres, & qui ſe ſont liez à Nous par ſerment particulier, ſont d'autant plus coupables par leurs manquemens, qu'ils ſont plus étroitement obligez de demeurer inviolables dans la fidelité & devotion qu'ils nous doivent. Et dautant que pluſieurs Evéques & autres Eccleſiaſtiques nos Sujets ſe ſont tant oubliez du devoir auquel ils eſtoient tenus par leur naiſſance, que d'avoir ſuivi le parti de ceux qui ſont entrez en armes, & qui ſe ſont élevez contre noſtre authorité en noſtre Royaume ; méme d'avoir entretenu des pratiques & intelligences au dehors avec les Etrangers. Nous avons jugé pour le bien & ſeureté de noſtre Etat de leur faire reſſentir les peines qu'ils meritent ; pour cet effet Nous aurions fait obtenir le Bref de noſtre Saint Pere le Pape cy-attaché ſous le contreſéel de noſtre Chancellerie à vous adreſſant pour leur faire faire leur procés.

A ces cauſes de l'avis de noſtre Conſeil Nous avons declaré & declarons par ces preſentes ſignées de noſtre main, Voulons & Nous plaiſt que ledit Bref ſoit promptement executé ſelon ſa forme & teneur, ſans prejudice toutesfois de nos Droits, Libertés, Franchiſes & Immunitez de l'Egliſe Gallicane ; car tel eſt noſtre plaiſir. Données à Chantilly le ſeiziéme jour du mois de Mars mil ſix cens trente-trois, & de noſtre Regne le vingt-troiſiéme. Signé, LOUIS.

Et plus bas par le Roy, DE LOMENIE, *& ſcellées ſur ſimple queuë.*

Multa in brevibus Urbani VIII. Litteris ab Illuſtriſſimis Eccleſiæ Gallicanæ Antiſtitibus obſervata ſunt, quæ tum antiquis Canonibus, tum acceptis in Gallia moribus adverſa videbantur. Unum ego obſervo quòd hactenùs inobſervatum eſt, ſcilicet Urbanum VIII. quâ parte poteſtatem ipſe delegatis facit accuſatos Epiſcopos inſequendi *ad uſque ſententias definitivas*, eâ inſuper habuiſſe Conſtitutionem Concilii Tridentini de Cauſis Criminalibus Epiſcoporum: ſiquidem Tridentina Conſtitutio non plus concedi vult à Summo Pontifice Epiſcopis ad iſtiuſmodi cauſas delegandis, quàm *ut ſolam facti inſtructionem ſummam, proceſſumque conficiant: quem ſtatim ad Romanum Pontificem tranſmittant; reſervatâ eidem Sanctiſſimo ſententiâ definitivâ:* à qua quidem lege non aliam ob cauſam receſſiſſe Urbanum crediderim, quàm quòd eam reipſa Gallis minimè poſitam fuiſſe intelligeret, ut infrà demonſtrabitur.

Alterum eſt etiam quod in Patentibus Ludovici XIII. Litteris obſervatum velim, nimirùm ſic Urbani mandatum acceptum eſſe Regi Chriſtianiſſimo, ut ſalvas alioqui velit libertates Eccleſiæ Gallicanæ: *le tout ſans prejudice de nos Droits, Libertez, Franchiſes, & Immunitez de l'Egliſe Gallicane.* Quibus quidem verbis veluti proteſtatur Rex Chriſtianiſſimus adversùs formam illam Judicii, quam novam in Regno ſuo, Eccleſiæque Gallicanæ libertatibus adverſam intelligebat: quamque tùm ferre modò cogebatur ob genus criminis,

derablés, & cependant, qu'on les ſouffroit. Que Monſeigneur le Nonce les avoit priez de ne point envoyer de Notaires pour la ſignification qu'ils pretendoient faire, & qu'il ſeroit obligé de les chaſſer. Qu'ils luy avoient dit, qu'ils rapporteroient à la Compagnie tout ce qu'il leur avoit dit, & qu'elle y feroit la conſideration qu'elle jugeroit à propos. La Compagnie, aprés avoir diſcuté la difficulté que faiſoit Monſeigneur le Nonce de recevoir cet acte de proteſtation; elle a jugé à propos, pour bonnes conſiderations de ne s'y pas arrêter; & a ordonné au ſieur Procureur de faire ſignifier ledit Acte de proteſtation à ſon Hoſtel.

Proteſtatio Cleri Gallicani facta apud Nuntium Summi Pontificis Lutetiæ tum agentem

pag. 521.

EPISCOPORUM judicia, congregatis in Synodo Provinciæ Patribus, ſalvo jure appellationum ad Romanam Sedem, antiqua Canonum auctoritas reſervavit, Eccleſia precipuè Gallicana his legibus gubernata eſt. Reos habuit Saphoracos, Pretextatos, Ebbones, alioſque ſuperioris ordinis Sacerdotes, accuſantibus etiam plerumque Regibus Chriſtianiſſimis. Illos prout æquum viſum eſt in Synodis audivit, abſolvit, condemnavit, omninò judicavit. Factum tamen, proh dolor! ut anno Chriſti trigeſimo ſecundo & ſexcenſitemo ſuprà milleſimum, aliqui Regni hujus Epiſcopi delati ſint ob crimen impoſitum læſæ Majeſtatis. Rege poſtu-

lante vocati ſunt ſuper litteras Apoſtolicas ex diſſitis Galliarum partibus, Reverendiſſimi Archiepiſcopi Arelatenſis & Turonenſis Coadjutor; necnon Sancti Flori & Maclovienſis Epiſcopi, quibus cauſæ cognitio commiſſa eſt. His inflictum vulnus Epiſcopali Ordini, perturbata Provinciarum jura, violatas leges Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſenſit Clerus Gallicanus & doluit, ſentitque adeò ac dolet etiamnum maximè, ut reum ſe fore arbitretur capitalis ſilentii, ni obloquatur & provideat in futurum. Confugit ad Petri Sedem, in qua qui præeſt Innocentius beatiſſimus Papa ore Gelaſii deceſſoris ſui jamdudum profiteri viſus eſt, nullum veraciter Chriſtianum ignorare uniuſcujuſque Synodi conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probarit aſſenſus, nullam magis exequi Sedem oportere quam primam. Itaque cùm eâ omni reverentiâ & obedientiâ quam ipſi Eccleſiæque Romanæ, quæ omnium Eccleſiarum caput eſt & magiſtra, debere ſe agnoſcit, æternúmque redditurum pollicetur Clerus idem Gallicanus; Illuſtriſſimum ac Reverendiſſimum Sanctæ hujus & Apoſtolicæ Sedis Nuntium enixè rogatum velit, æqui bonique conſulat, quòd coram ipſo proteſtetur, ſicuti de facto proteſtatur per præſentes, ne dictis litteris, quibus quatuor illi Antiſtites ad cauſam Epiſcoporum finiendam judices nominati ſunt, vel aliis illarum virtute actis & inde ſecutis quibuſcumque, ullum ſibi præjudicium fieri poſſit, néve trahantur eadem in exemplum, quò ſibi quiſquam putet contrà ſalutarium reverentiam Regularum temerè quid licere. Quin potiùs integro ſemper & minimè interpolato Eccleſiæ uſu permanente, graviores Epiſcoporum

cauſæ quæ meritò inter majores poſitæ ſunt, nonniſi ab Epiſcopis Provinciarum pro more congregatis, vocatis etiam ſic ubi opus fuerit ad numerum Canonicum adimplendum vicinioribus, juxta Sardicenſis œcumenicæ Synodi, atque aliorum, ſeu Conciliorum, ſeu Pontificum Canones & Decreta tractentur, examinentur, judicentur; ſalva ſemper ad Romanam Sedem appellandi facultate. Ita Clerus Gallicanus, ne ſibi non conſulat, néve ignorantiæ cauſam quis prætexat. Datum in Comitiis generalibus Cleri Gallicani Lutetiæ habitis, anno Domini 1650. die verò decimâ ſextâ Novembris.

L. Destampes, Arch. Dux Remenſis, Præſes.

De Mandato Illuſtriſſimorum & Reverendiſſimorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, totiúſque Cœtus Cleri Gallicani in Comitiis generalibus Cleri Gallicani Pariſiis congregati. M. Tubeuf, *à Secretis.*

In nomine Domini, Amen. Tenore hujus præſentis publici inſtrumenti, cunctis pateat evidenter & ſit notum, quòd anno ejuſdem Domini 1650. die verò 23. menſis Novembris, in mei Iacobi de Blois publici, auctoritate Apoſtolicâ, venerabiliſque Curiæ Archiepiſcopalis Pariſienſis Notarii Iurati, Pariſiis in utroque foro immatriculati, ibidemque & in vico novo Beatæ Mariæ Virginis commorantis, ſubſcripti, ac teſtium infraſcriptorum præſentia, Clariſſimus Dominus ac Magiſter Franciſcus de Beauregard Preſbyter, Abbas beatæ Mariæ d'Aulne, Regis Chriſtianiſſimi in Senatu Tholoſano Conſiliarius, & in Comitiis generalibus Cleri Gallicani nunc Lutetiæ congregati Promotor, tanquam Procurator

ſpecialiter commiſſus in hac parte, Illuſtriſſimorum ac Reverendiſſimorum Dominorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum Deputatorum ejuſdem Cleri Gallicani, nominéque ipſius, in vim litterarum procurationis, ſeu deliberationis & concluſionis ejuſdem Cleri Gallicani, de datâ die decimæ octava præſentium menſis & anni; ad Palatium Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Domini Domini Nicolai, ex Comitibus Guidis à Balneo, Dei & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ gratiâ Archiepiſcopi Athenarum, & Sanctiſſimi Domini Domini noſtri Innocentii divinâ providentiâ Papæ decimi apud Regem Chriſtianiſſimum totúmque Regnum Galliæ Nuntii Apoſtolici ſe contulit, eidémque Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo, alloquendo perſonam hoſtiarii hoſpitii ſui Magiſtri Stephani, &c. appellati, actum proteſtationis ſuprascriptæ intimavit, ſignificavit, atque ipſius acti copiam ei reliquit, ac de præſenti intimatione. Acta fuerunt hæc Pariſiis, & in dicto Palatio præfati Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Nuntii Apoſtolici, præſentibus ibidem Maturino Rouvelin & Iacobo Nicolas Curiæ Archiepiſcopalis Pariſienſis Apparitoribus, in dicto vico Beatæ Mariæ Virginis Pariſiis reſpectivè commorantibus teſtibus, in præſentium Minuta originali cum præfato Domino Promotore, & me Notario antedicto & ſubſignato debitè ſignatis.

DE BLOYS *Notarius Apoſtolicus Pariſienſis.*

Quoniam generoſi iſti conatus Gallicani Cleri militant adversùs breves Litteras Urbani VIII. datas an. 1632. eas hic juvat reponere; maximè quia non extant in Commentariis Cleri Gallicani collectis à Clariſſimo Viro D. le Gentil, quòd, ut ipſe teſtatur, nullibi eas reperire potuerit, ſicut nec patentes Litteras à Ludovico XIII. ad illarum executionem emiſſas. Egò verò utraſque fœliciter nactus fui beneficio Clariſſimi Mellonii, Regii apud Tutelenſes Advocati qui eas ad me inde perhumaniter tranſmiſit: utraſque igitur juris publici facio, tùm ut unuſquiſque per ſe dignoſcere poſſit quàm juſtæ fuerint Gallicani Cleri querelæ, tùm ut anſa mihi fiat obſervandi in eis aliqua, quæ ad meum inſtitutum nonnihil faciunt.

BREVES LITTERÆ URBANI VIII. PAPÆ.

URBANUS Papa octavus. Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Expoſuit nobis Chariſſimus in Chriſto Filius noſter Ludovicus Francorum & Navarræ Rex Chriſtianiſſimus, quod perſonæ diverſæ Eccleſiaſticæ etiam in Abbatiali & Epiſcopali, & aliâ dignitate conſtitutæ diverſimodè contrà ipſius Ludovici Regis perſonam & ſtatum machinatæ fuerunt, & machinantibus auxilium, conſilium & favorem, tàm verbo, quàm reipſa dederunt; crimina graviſſima & enormiſſima incurrendo; quare

intendens dictus Ludovicus contra Machinatores, Auxiliatores, Conſultores, & Fautores, & alios in præmiſſis quomodolibet delinquentes ad condignas pœnas procedi facere, nobis humiliter ſupplicavit, ut in præmiſſis opportunè providere & benignitate Apoſtolicâ dignaremur.

Nos igitur eundem Ludovicum Regem à quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque cenſuris Eccleſiaſticis, & pœnis, à jure vel ab homine, quavis occaſione, vel causâ, latis; ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes & abſolutum fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, fraternitati veſtræ, fratres Archiepiſcopi & Epiſcopi, per præſentes committimus & mandamus, quatenùs vos conjunctim procedentes (vocatis ad id, qui fuerint evocandi) de præmiſſis diligenter inquiratis, & contra omnes & ſingulas Perſonas Eccleſiaſticas, etiamſi Abbatiali, Epiſcopali ſeu Archiepiſcopali præfulgeant dignitate, via juris procedatis, & culpabiles repertos per ſententiam diffinitivam, ſeu ſententias diſfinitivas, quatenùs privari ſi ſit locus, omnibus & ſingulis Eccleſiis quovis modo nuncupatis, etiamſi Monaſteria, Prioratus Conventuales, Eccleſiæ Cathedrales & Metropolitanæ, aut etiam majores fuerint, authoritate noſtrâ, prout juris fuerit, privetis, & privatos declaretis, ac aliàs juxta juris ordinem, tam contra eorum omnium & ſingulorum bona, quàm contra perſonas animadvertatis: Nos vobis etiam per Edictum publicum citandi & inhibendi, aliaque circa præ-

quæ circa præmiſſa neceſſaria, & liberam Apoſtolicâ authoritate tenore præſentium concedimus facultatem, nonobſtantibus præmiſſis Apoſtolicis ac univerſalibus, generaribus vel ſpecialibus conſtitutionibus ac ordinationibus, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum Conventualium, & Ordinum, & Hoſpitalium ſancti Ioannis Hieroſolymitani & aliorum piorum locorum quorumcumque, etiam confirmatione Apoſtolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis, ſtatutis & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, & aliis piis locis quibuſcumque, eorum Præſulibus, Abbatibus, Prioribus & perſonis, etiam magno Magiſtro, Conventui & Fratribus militibus dicti Hoſpitalis Sancti Ioannis in contrarium quomodolibet per Sedem Apoſtolicam aut aliàs conceſſis, ac etiam iteratis vicibus approbatis & innovatis; quibus omnibus & ſingulis etiamſi de illis eorumque tenoribus ſpecifica, expreſſa, & individua, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio ſeu quævis alia expreſſio, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervandum foret (illis aliàs in ſuo robore permanſuris) hac vice dumtaxat harum ſerie ſpecialiter & expreſſe derogamus; cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Volumus autem & Apoſtolicâ authoritate decernimus quòd tu frater Archiepiſcope in eventum abſentiæ unius ſeu plurium ex prædictis Venerabilibus Fratribus noſtris Epiſcopis quibus præſentes directæ repeririuntur, aut illis legitimè impeditis, procedere renuentibus ſeu differentibus, alium vel alios Epiſcopum

ſeu

Digitized by Google

ſeu Epiſcopos illarum partium, abſentium vel impeditorum, aut procedere recuſantium ſeu differentium loco eligere poſſis, cum quibus conjunctim, ut præfertur, circa præmiſſa omnia & ſingula, etiam uſque ad diffinitivas ſententias incluſivè procedere poſſis.

Datum in Arce Gandulphi Albanenſis Diœceſis ſub annulo piſcatoris, die octavâ menſis Octobris, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo ſecundo, Pontificatûs noſtri anno decimo. Signat. M. *&* MARALDUS.

Et in ſuperſcriptione ſic legitur. Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Arelatenſi, & Bolonienſi, ac Sancti Flori, necnon Maclovienſi Epiſcopis.

PATENTES LITTERÆ LUDOVICI XIII.

LOVIS par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre. A nos Amez & Feaux Conſeillers en noſtre Conſeil d'Etat, les Sieurs Archevêque d'Arles, Evêques de Boulongne, S. Flour, & de S. Malo, SALUT. *Chacun peut aſſez connoiſtre par tant d'exemples des ſiecles paſſez, l'extremité des deſordres que les rebellions des Sujets envers leurs Princes apportent à l'Etat, & que les peines les plus ſeveres n'en ont point encore arrêté le cours; & comme noſtre bût principal eſt de maintenir la paix en noſtre Royaume, pour le bien & le ſoulagement de nos Sujets: auſſi avons nous juſqu'icy tenté toutes ſortes de moyens pour ranger à leur devoir ceux qui n'avoient autre intention que de troubler & profiter de la ruine publique. Et encore que tous nos Subjets ſoient obligez par les loix divines & humaines de nous rendre une parfaite &*

Multa in brevibus Urbani VIII. Litteris ab Illuſtriſſimis Eccleſiæ Gallicanæ Antiſtitibus obſervata ſunt, quæ tum antiquis Canonibus, tum acceptis in Gallia moribus adverſa videbantur. Unum ego obſervo quòd hactenùs inobſervatum eſt, ſcilicet Urbanum VIII. quâ parte poteſtatem ipſe delegatis facit accuſatos Epiſcopos inſequendi ***ad uſque ſententias definitivas***, eâ inſuper habuiſſe Conſtitutionem Concilii Tridentini de Cauſis Criminalibus Epiſcoporum: ſiquidem Tridentina Conſtitutio non plus concedi vult à Summo Pontifice Epiſcopis ad iſtiuſmodi cauſas delegandis, quàm ***ut ſolam facti inſtructionem ſummam, proceſſumque conficiant: quem ſtatim ad Romanum Pontificem tranſmittant; reſervatâ eidem Sanctiſſimo ſententiâ definitivâ:*** à qua quidem lege non aliam ob cauſam receſſiſſe Urbanum crediderim, quàm quòd eam reipſa Gallis minimè poſitam fuiſſe intelligeret, ut infrà demonſtrabitur.

Alterum eſt etiam quod in Patentibus Ludovici XIII. Litteris obſervatum velim, nimirùm ſic Urbani mandatum acceptum eſſe Regi Chriſtianiſſimo, ut ſalvas alioqui velit libertates Eccleſiæ Gallicanæ: ***le tout ſans prejudice de nos Droits, Libertez, Franchiſes, & Immunitez de l'Egliſe Gallicane.*** Quibus quidem verbis veluti proteſtatur Rex Chriſtianiſſimus adversùs formam illam Judicii, quam novam in Regno ſuo, Eccleſiæque Gallicanæ libertatibus adverſam intelligebat: quamque tùm ferre modò cogebatur ob genus criminis,

Digitized by Google

quod cùm præſentem Imperio ſuo ruinam intentaret, longiorem tametſi Canonicam judicii formam non ſinebat uſurpari.

ARTICULUS XII.

An Concilium Tridentinum Gallicos mores immutaverit circa Epiſcoporum judicia?

SYNOPSIS.

I. R*EFERTUR lex lata à Concilio Tridentino cap.* Causæ Criminales *: quæ quidem contraria eſt antiquo juri.*

II. *Sed an lata Gallis, dubium.*

III. *Cardinali enim à Lotharingia in ipſo Concilio capiti huic interceſſit, ſi fortè Regis Regnique Galliarum libertatibus ac privilegiis obeſſet.*

IV. *Improbatum quoque nominatim eſt ab Oratoribus Regis Chriſtianiſſimi.*

V. *Ipſummet Concilium Libertates Gallicanas reſervavit, Cardinali Lotharingo teſte.*

VI. *Deinde verò diſciplina Concilii Tridentini generatim accepta non eſt à Gallis; atque adeò nec eos ligat.*

VII. *Reipſa Senatus Pariſienſis anno 1569. Tridentinæ legis rationem non habuit in cauſa Cardinalis Caſtellonii Epiſcopi Bellovacenſis.*

VIII. *Malè argumentatur qui objicit Epiſcopos Gallicanos à Rege Chriſtianiſſimo poſtulaſſe ſæpiùs ut Concilii Tridentini diſciplinam recipi juberet, immò & ipſos huic diſciplinæ Sacramento ſe ſubjeciſſe.*

Digitized by Google

IX. *Adjunguntur & ea quæ in Belgio contigêre, ubi deliberatum fuit de Tridentino recipiendo.*

I. CONCILIUM Tridentinum ſeſſione 24. de reformatione cap. 5. de gravioribus Epiſcoporum judicandis cauſis ſic edicit : *Cauſæ Criminales graviores contra Epiſcopos, etiam hæreſis, quod abſit, quæ depoſitione aut privatione dignæ ſunt; ab ipſo tantùm Summo Pontifice cognoſcantur, & terminentur. Quod ſi ejuſmodi ſit cauſa, quæ neceſſariò extra Romanam Curiam ſit committenda, nemini prorsùs ea committatur, niſi Metropolitanis, aut Epiſcopis, à Beatiſſimo Papa eligendis. Hæc verò commiſſio & ſpecialis ſit, & manu ipſius Sanctiſſimi Pontificis ſignata, nec unquam plus his tribuat, quàm ut ſolam facti inſtructionem ſummam, proceſſumque conficiant: quem ſtatim ad Romanum Pontificem tranſmittant; reſervatâ eidem Sanctiſſimo ſententiâ definitivâ.*

Nemo eſt qui non intelligat novâ illâ Conſtitutione mutatam eſſe antiquam judiciorum Epiſcopalium formam; an autem Gallici prinde mores mutati ſint, hîc ambigitur.

II. Primò quidem dubitare licet, an Galliam quóque hoc decreto comprehendere Synodus voluit, an Italiam tantùm & Hiſpanias : certum eſt enim in Concilio Tridentino ſtatuta fuiſſe nonnulla quæ Concilii Patres minimè obtentura eſſe in Galliis proſpexêre, ea nimirùm quæ libertates Gallicanas clarè opugnabant : unde Epiſcopus Bellovacenſis

in Comitiis regni generalibus quæ anno 1614. Lutetiæ habita ſunt, Cleri nomine de Concilii Tridentini acceptatione agens apud plebeium ordinem, aſſerere non dubitavit ſtatuta Concilii quæ Galliarum juribus contraria videbantur, poſita non fuiſſe Gallis, ſed Italis & Hiſpanis, allatoque inquiſitionis exemplo, non abſimilem eſſe ait rationem cæterorum.

Habet autem ſingulare præ cæteris caput illud quod Epiſcoporum judicia ſpectat, quòd Eminentiſſimus Cardinalis à Lotharingia ei, dùm fieret, Eccleſiæ Gallicanæ nomine interceſſerit: quòd improbatum ſit nominatim ab Oratoribus Regis Chriſtianiſſimi: quódque tandem à regni ordinibus, ac præſertim à Senatu Pariſienſi fuerit impugnatum.

III. Eminentiſſimus Cardinalis à Lotharingia poſtquam generatim profeſſus eſt utcumque probare ſe reformationis articulos, dùm Eccleſiæ diſciplina revocari poſſet in meliorem formam, quam quidem ipſe à quatuor maximè prioribus Conciliis Oecumenicis petendam optabat: caput quod incipit, *Cauſæ Criminales*, placere quoque ſibi ait, modò, ut Patres conſenſerant, præjudicii nihil afferret juribus Regni Sacriſque Conſtitutionibus, quibus nempe Gallia utebatur. En ipſa Cardinalis verba ſubjicio: *cùm nudiùs tertiùs meam de reformationis articulis dicerem ſententiam, Præfatus ſum etiam me valdè cupere, ut priſca illa Eccleſiaſtica reſtitueretur diſciplina; ſed cùm his corru-*

ptiſſimis temporibus & moribus intelligam non poſſe ea quibus maximè opus eſt, protinùs adhiberi remedia, interim aſſentiri, & probare ea quæ nunc ſunt decreta: Non quòd judicem ſatis eſſe ad integram ægrotantis Reipublicæ Chriſtianæ curationem, ſed quòd ſperem his priùs lenioribus fomentis adhibitis cùm graviora medicamenta pati potuerit Eccleſia, Pontifices Maximos, & maximè Sanctiſſimum D. N. Pium pro ſua inſigni pietate & prudentia diligenter curaturum, ut ea quæ deſunt implens, & efficaciora inveniens remedia, in uſum veteribus jamdiù abolitis revocatis Canonibus, & maximè quatuor veterum illorum Conciliorum, quæ quantùm fieri poterit, obſervanda eſſe cenſeo; vel ſi expedire videbitur, frequentiori Oecumenicarum Conciliorum celebratione, morbum ab Eccleſia propulſans eum ſuæ priſtinæ reſtituat ſanitati. Hanc autem meam mentem; & ſententiam tùm meo, tùm omnium Galliæ Epiſcoporum nomine in acta referri volo, & ut id fiat à Notariis peto & poſtulo.

AD CANONEM V. INCIP. CAUSÆ CRIMINALES.

SI habitâ ratione temporum hoc Decretum placet Patribus, id mihi quoque hoc nomine magis placet, quòd cùm eis in congregatione heri habita viſum ſit privilegiis Principum non eſſe derogandum: hoc ita eſt conceptum, ut Chriſtianiſſimi Franciæ Regni privilegiis, juribus, & Sacris Conſtitutionibus nihil præjudicii adferat: Quod quidem mihi placere lubens pro-

Digitized by Google

fiteor ; & tùm meo , tùm Epiſcoporum Franciæ nomine à Notariis peto & poſtulo , ut id in acta referatur.

IV. Oratores Regis Chriſtianiſſimi obſervatis quibuſdam circa reformationis capita, quæ à Legatis propoſita erant, ita in caput quod incipit, *Cauſæ Criminales* , animadvertunt : *Caput quòd incipit, Cauſæ Criminales, non placet : adverſatur enim antiquiſſimo juri Regis, & Eccleſiæ Gallicanæ privilegiis, quibus cavetur, ne quis etiam volens extra Regnum à quoquam ex quacunque cauſa in jus vocari, nedùm condemnari poſſit.*

V. Poſtquam autem Cardinalis Lotharingus finito Concilio redux fuit in Gallias , exprobratum ei fuit à Senatus Pariſienſis proceribus, quòd multa in reformationis Decretis inſeri paſſus eſſet quæ Eccleſiæ Gallicanæ juribus contraria videbantur. *Cardinalis autem uno ſolo verbo cauſam ſuam tuebatur* , inquit Polanus : *in congregatione diei* 10. *Novembris , cùm legerentur Decreta publicanda in ſeſſione diei* 11. *reſervata fuiſſe jura & authoritatem Regis Galliæ & privilegia Eccleſiæ Gallicanæ :* quæ quidem conſentiunt cum interceſſione Illuſtriſſimi Cardinalis quæ modò relata eſt ; in qua nempe teſtatur Decretum de Cauſis Criminalibus Epiſcoporum ita conceptam fuiſſe in congregatione diei ſuperioris , *ut Chriſtianiſſimi Franciæ Regni privilegiis, juribus , & Sacris Conſtitutionibus nihil præjudicii afferat.*

VI. Non hæc quidem protuli, ut ab hac Tridentini

tini Concilii ſingulari lege eximantur Galli, cùm ne ulla quidem alia, acceptationis defectu, eos liget, ſed ut omnes intelligant quàm altè Gallorum animis priſca inſidebat diſciplina de Epiſcoporum judiciis illa ætate: quod quanquam ex eis jam innotuerat, quæ de Caroli IX. interceſſione ſupra relata ſunt, attamen Gallorum Conſtantia eo etiam facta eſt illuſtrior, quòd mores ſuos etiam contra Concilii Decreta nova fortiter deffenderint.

VII. Senatus Pariſienſis, vix benè finito Concilio, anno ſcilicet 1569. intactas illius legibus Galliarum libertates oſtendit æquiſſimo in Cardinalem Caſtellonium judicio. Inſimulabatur Cardinalis tùm læſæ majeſtatis, tùm hæreſeos: ob delictum commune, ut aiunt, remiſſus eſt à Senatu ad ſuperiorem ſuum Eccleſiaſticum: at ne poſteri fortè ſuperiorem illum Papam eſſe interpretarentur, altero Senatuſconſulto declaratum eſt, ſuperiorem illum, à quo judicandus erat Cardinalis, alium non eſſe ab Archiepiſcopo Remenſi, ipſius nempe, ut potè Epiſcopi Bellovacenſis, Metropolitano. Sic habet Senatuſconſultum: *la Cour, pour maintenir la liberté de l'Egliſe Gallicane, qui a eſté toûjours defenduë par le Roy & ſes predeceſſeurs Roys tres-Chrêtiens, au vû & ſçû des Saints Peres Papes de Rome qui pour le temps ont eſté, a arrêté qu'elle a entendu & entend que le Superieur auquel Meſſire Odet de Coligny Cardinal de Châtillon Evêque de Beauvais eſt rendu pour luy faire ſon procés ſur le dé-*

lict commun, par Arreſt de ladite Cour conclu & donné le 11. de ce mois, eſt l'Archevéque de Reims Superieur Metropolitain, duquel l'Evéque de Beauvais eſt ſuffragant, pour par ledit Archevéque de Reims appeller les autres ſuffragans Evéques, s'ils ſe trouvent en nombre, ſinon par les Evéques circonvoiſins eſtre fait le procés audit Cardinal Evéque de Beauvais ſur le delict commun ſelon les Decrets & Conſtitutions Canoniques, ſans que ledit Cardinal de Châtillon Evéque de Beauvais puiſſe eſtre trait, & tiré hors de ce Royaume; Et a ordonné & ordonne la Cour, que de ce en ſera fait un Regiſtre, afin qu'il ſoit connû & entendu par tous; même par la poſterité, que la Cour a voulu toûjours garder & conſerver la liberté de l'Egliſe Gallicane, & ſauf en toutes choſes l'honneur & la reverence deuë à noſtre Saint Pere le Pape & au Saint Siege Apoſtolique.

VIII. Nuperus Scriptor Epiſcoporum judicia ex Tridentinæ Synodi lege in Galliis nilminùs ordinanda contendebat hoc argumento, quia ſcilicet Epiſcopi ipſi Gallicani non modò Regem Chriſtianiſſimum rogarunt ſæpiùs, ut Concilii diſciplinam in ditione ſuâ recipi ac publicari juberet, ſed & anno 1615. Sacramento ſe ſolemni adſtrinxerunt coram Cardinale Rupefocaldio ad eam deinceps in Diœceſibus obſervandam; inde enim concludit iſte Epiſcopos Galliarum ſubjeciſſe ſe diſciplinæ Concilii Tridentini, atque adeò & huic illius legi quæ Epiſcoporum Criminales Cauſas ab Apoſtolica una Sede cognoſci jubet.

Verùm ſi valeat hæc conſequentia, ergo & pariter concludi poterit Clerum Gallicanum teneri jam omnibus planè legibus quæ in Concilio Tridentino de moribus edita ſunt: at ne id quidem facilè credat Gallo-Romanenſis. Neſcio enim an ipſe, cùm è Regularium grege feratur, Tridentinæ illi legi ultrò ſe ſubmittat, quæ, ceſſantibus exemptionibus ac privilegiis, Regulares cogit ad obſequium Epiſcopis exhibendum.

Ipſi verò Epiſcopi Gallicani, exceptiones addidêre quæ à Gallo-Romanenſi omitti non debuerant: quoties enim in Comitiis generalibus ſeu Regni ſeu Cleri ſtatutum eſt agendum eſſe apud Regem de receptione ac publicatione Concilii Tridentini, toties exceptiones adhibitæ ſunt quæ ſalvas præſtarent Eccleſiæ Gallicanæ libertates: atque adeò & Epiſcoporum judicandorum ratio, quæ ad libertates Gallicanas attinet, utique etiam excepta eſt.

In Comitiis Regni generalibus quæ anno 1614. Lutetiæ habita ſunt, offerendus Regi Chriſtianiſſimo Articulus de Synodi Tridentinæ receptione ita à Cleri Camera, ut aiunt, compoſitus eſt, *Le Roy ſera tres-humblement ſupplié d'ordonner que le Saint Concile de Trente ſoit publié & gardé en ſon Royaume, ſitoſt & aprés qu'il aura plû à ſa Sainteté d'agreer que ladite publication ſoit faite ſans prejudice des droits de ſa Majeſté & de ſa Couronne, paix, repos, & tranquillité de ſon Etat, des franchiſes, libertez & immunitez de l'Egliſe Gallicane, &c.*

Digitized by Google

Quæcunque deinceps à Clero Gallicano de receptione Concilii Tridentini agitata ſunt, eaſdem ſemper cautiones exceptioneſque adjunctas habuêre; immo & formula jurisjurandi quod objicit Antigallus cum iiſdem cautionibus concepta eſt; ita ut etiam antequam ad jurandum acceſſerint qui è Clero in Comitiis aderant, Articulus ille ipſe lectus ſit qui cum ejuſmodi clauſulis conditus ante erat, Regique communicatus.

IX. Adjungenda hic mihi videntur quæ in Belgio contigêre, ubi de recipiendo ibi Concilio Tridentino deliberatum eſt. Margareta Gubernatrix Regios ſingularum Provinciarum Magiſtratus annotare juſſit, ſi quæ fortè in Concilii Decretis, vel Regis Catholici juribus, vel patriis avitiſque moribus contraria eſſent. Varia itaque à variis animadverſa ſunt in plura Concilii capita; ſpeciatim verò circa caput 5. ſeſſionis 24. quod incipit Causæ Criminales, Flandri, Brabantini, aliique monuerunt caput illud ſapere novitatem, *poſſeque Regem inhærere veteri juri ad conſervandam ſecuritatem, & tranquillitatem Reipublicæ & ſubditorum.* Sanè vetus illud jus, quod laudant Belgæ aliud non eſt ab eo quod deffendimus: quod ſcilicet ipſi, utpote vicini Galliarum, etiam retinuerant.

At vel ipſo confitente Summo Pontifice ejuſmodi Decretum Tridentinum Gallos non ligat: cùm enim Commiſſariis iſtud plùs non tribuat, quàm ut ſolam facti inſtructionem ſummam proceſſumque conficiant, quem ſtatim ad Romanum Pon-

Digitized by Google

tificem tranſmittant, reſervatâ eidem Sanctiſſimo ſententiâ definitivâ; vidimus in brevibus litteris Urbani VIII. an. 1632. datam fuiſſe poteſtatem Commiſſariis non inquirendi modò, ſed ferendi ſententiam finitivam: quod quidem argumento eſt Urbanum VIII. non exiſtimaſſe Decretum ejuſmodi Tridentinum pertinere ad Gallos, ut jam prænotavi.

ARTICULUS XIII.

Quæ ſit etiamnùm Gallorum mens de Epiſcoporum judiciis ac depoſitionibus?

SYNOPSIS.

I. MENS *Gallorum explorari meliùs non poteſt quàm ex ſententia tum Epiſcoporùm Gallicorum tum Sorbonicæ Facultatis.*

II. *Anno 1663. Doctores Pariſienſes quid ea de re ſentirent profeſſi ſunt apud Regem Chriſtianiſſimum, duce ac perorante Archiepiſcopo Pariſienſi.*

III. *Eorum declaratio Regiâ & publicâ authoritate comprobata eſt.*

IV. *Referuntur Articuli Sorbonici, Senatuſconſultum & Sanctio Regia.*

V. *Qui ſit Epiſcoporum Gallicanorum ea de re ſenſus ex iis colligitur quæ in negotio quatuor Epiſcoporum contigêre.*

VI. *Referuntur Epiſtolæ plurimorum Epiſcoporum ad Summum Pontificem & ad Regem Chriſtianiſſimum.*

Digitized by Google

I. QUI ſit etiamnùm Gallorum ſenſus de Epiſcoporum judiciis ac depoſitionibus non aliunde quis didicerit meliùs, quàm ab eis qui apud Gallos Magiſtri præ cæteris ac Doctores prædicantur. Quales ſunt quidem Epiſcopi ante omnes, quos ſcilicet Chriſtus ipſe in Eccleſia Doctores poſuit: tum verò, inter eos qui ſcientiæ laude commendantur, Pariſienſis Facultatis Theologi. At vix à paucis annis utrique publicis argumentis ſignificarunt, quæ de Epiſcoporum judicandorum ratione à majoribus acceperant, quæque ipſi conſtanter ſentirent.

II. Anno quidem 1663. Doctores Pariſienſes apud Regem invictum neſcio quo fato inſimulati ſunt, quaſi doctrinæ avitæ obliti, curialium Romanorum novitates ſequerentur. Hi verò, ut ejuſmodi labem ab ordine ſuo propulſarent, ſex Articulos edidêre, quibus Pariſienſis Facultatis doctrina, de Romanorum Pontificum poteſtate, veluti compendioſè tradebatur: quorum quidem Articulorum ſextus ita habet, *Doctrinam Facultatis eſſe non probare nec unquam probaſſe propoſitiones ullas Regis Chriſtianiſſimi authoritati, aut germanis Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus, & receptis in Regno Canonibus contrarias; v.g.* QUOD SUMMUS PONTIFEX POSSIT DEPONERE EPISCOPOS ADVERSÙS EOSDEM CANONES. Ubi quidem annotari velim in exemplum certiſſimum atque indubitatum libertatum Eccleſiæ Gallicanæ illud ipſum adduci, quod hucuſque propugnavimus: ſcilicet Epiſcoporum

depoſitiones non ex jure novo Pontificio, ſed ex antiquis Eccleſiæ Canonibus eſſe celebrandas: ita ut contrariam propoſitionem declaret Sacra Facultas neque probaſſe ſe unquam, neque etiam nunc approbare.

III. Hæc verò Sorbonicorum declaratio Regiâ & publicâ authoritate ſtatim comprobata eſt; cùm enim Facultas Pariſienſis Articulos illos ſuos Chriſtianiſſimo Regi, duce ac perorante Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Pariſienſi, obtuliſſet, Regia Majeſtas eos ſic gratos habuit & acceptos, ut vim legum ipſis in tota ditione ſua ineſſe voluerit: nam edicto ſolemni inſcribi illos juſſit in Curiis omnibus Supremis Regni, ſeu Parlamentis, ut aiunt: quâ quidem in re Senatus Pariſienſis (quod eſt ampliſſimi illius ordinis ſtudium in publicam utilitatem) etiam Chriſtianiſſimi Regis juſſa anteverterat: ſtatim enim Facultatis Pariſienſis declarationes amplexus erat ille, ſuáque authoritate muniendas procuraverat.

IV. Recentia iſthæc inſtrumenta exſcribo hîc cùm ad futuram rei memoriam, tum quia cauſæ noſtræ patrocinium validius ac luculentius contingere aliunde non poterat.

EXTRAIT DES REGISTRES de Parlement.

CE jour les Gens du Roy, Maiſtre Denys Talon Avocat dudit Seigneur portant la parole, ont dit

à la Cour, que le Syndic de la Faculté de Theologie avec ſept autres anciens Docteurs en la Faculté de Theologie, mandez ſuivant l'Arreſt du jour d'hier eſtoient au Parquet des Huiſſiers. Eux entrez, Monſieur le Preſident leur a dit que la Cour les avoit mandez pour apporter la Declaration faite par la Faculté de Theologie de ſes ſentimens touchant l'authorité du Pape. Le Doyen de ladite Faculté a dit que pour obeïr aux ordres de la Cour ils avoient apporté ladite Declaration extraite des Regiſtres de ladite Faculté, & ſignée par le Bedeau d'icelle, contenant

Primò, non eſſe doctrinam Facultatis, Summum Pontificem aliquam in temporalia Regis Chriſtianiſſimi auctoritatem habere; imò obſtitiſſe Facultatem iis, qui indirectam tantummodò voluerunt eſſe illam auctoritatem.

Secundò, eſſe doctrinam Facultatis, quòd Rex Chriſtianiſſimus nullum omninò agnoſcit, nec habet in temporalibus ſuperiorem præter Deum, eamque eſſe antiquam doctrinam, à qua nunquam receſſura eſt.

Tertiò, doctrinam Facultatis eſſe quòd ſubditi fidem & obedientiam Regi Chriſtianiſſimo ita debent, ut ab iis nullo prætextu diſpenſari poſſint.

Quartò, eandem Facultatem non probare, nec probaſſe unquam propoſitiones ullas Chriſtianiſſimi Regis auctoritati, aut germanis Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus, & receptis in Regno Canonibus contrarias: verbi gratiâ, quòd Summus Pontifex

tifex deponere poſſit Epiſcopos adversùs eoſdem Canones.

Quintò, doctrinam Facultatis non eſſe quòd Summus Pontifex ſit ſupra Concilium Oecumenicum.

Sextò, non eſſe doctrinam, nec dogma Facultatis, quòd Summus Pontifex nullo accedente Eccleſiæ conſenſu ſit infallibilis. *Icelle Declaration leuë en preſence des Gens du Roy, & deſdits Docteurs. Leſdits Docteurs retirez, les Gens du Roy par la bouche de Maiſtre Denys Talon, ont dit que la verité des anciennes maximes ſe ſoutient aſſez par ſon propre poids, & n'a pas beſoin de mandier des ſuffrages ny des approbateurs : que c'eſt pourtant un grand avantage lors que tout le monde concourt dans un méme ſentiment, & qu'il ne paroiſt point de diviſion dans les eſprits. Perſonne n'ignore les efforts & les artifices pratiquez par les partiſans de la Cour de Rome depuis trente ans, pour élever la puiſſance du Pape, par de fauſſes prerogatives, & pour introduire les opinions nouvelles des Ultramontains. Et enfin les choſes ont paſſé juſques à tel excez, qu'aprés avoir inſinué en ſecret ces propoſitions fauſſes & dangereuſes dans les écrits, ils ont eu la hardieſſe de les publier & de les mettre dans des Theſes pour eſtre publiquement diſputées. Cette temerité n'eſt pas demeurée impunie ; car cette Auguſte Compagnie également jalouſe de maintenir l'autorité Royale, les droits de la Couronne, les Libertez de l'Egliſe Gallicane, & l'ancienne doctrine, auſquels ces opinions de l'infaillibilité, & de la ſupe-*

Digitized by Google

riorité du Pape au Concile ſont directement opposées, n'a pas manqué de reprimer ces entrepriſes par la ſeverité de ſes Arreſts, & même d'en punir les auteurs: de ſorte que l'on peut dire que ces monſtres ont eſté étouffez dans leur naiſſance, & que ces tentatives, bien loin d'avoir aucun ſuccez, n'ont ſervy qu'à confirmer plus puiſſamment la verité, & à couvrir de honte & de confuſion les emiſſaires de la Cour de Rome. Cependant la Faculté de Theologie occupée par une cabale puiſſantes de Moines, & de quelques Seculiers, liez avec eux par intereſt & par faction, a eu de la peine à ſe démêler de ſes liens injuſtes, & à ſuivre les traces des Gerſons, & de ces autres perſonnages illuſtres, qui ont eſté dans tous les ſiecles les principaux défenſeurs de la verité: mais enfin par un genereux effort ayant fait reflexion ſur ce qu'elle doit au Roy, au public, & à ſa propre reputation, elle a expliqué ſes ſentimens, & condamné toutes ces nouveautez comme des erreurs qui ne peuvent éviter la cenſure. Et comme les ſix Propoſitions qui viennent d'eſtre leuës & expliquées par l'organe du Doyen, contiennent non ſeulement la condamnation de tout ce qui pouvoit établir quelque ſuperiorité de Pape ſur le temporel, mais auſſi de cette chimere d'infaillibilité, & de cette dependance imaginaire du Concile au Pape; il eſt inutile d'examiner ſi toutes ces Propoſitions ſont conceuës en termes affirmatifs, eſtant certain qu'il n'y a point de milieu entre deux propoſitions contradictoires, & que ſi la Faculté ne croit pas que le Pape ſoit infaillible, il faut par une conſequence neceſſaire qu'elle juge

qu'il peut tomber, ou eſtre induit en erreur, & corrigé par une Puiſſance ſuperieure, qui ne peut eſtre autre que celle du Concile, & de l'Egliſe univerſelle. Et tout le monde demeurant d'accord qu'il faut qu'il y ait une ſubordination; dés que l'on avoüe que le Pape n'eſt point au deſſus du Concile, il faut qu'il ſoit au deſſous & ſoumis à ſes deciſions, & à l'obſervation des Canons. De ſorte que comme le public eſt pleinement ſatisfait par cette Declaration de la Faculté, d'autant plus que ſi elle eſtoit ſuſceptible d'ambiguité, on ne la pourroit interpreter que par ce qui paroiſt de la doctrine de la même Faculté dans la cenſure de Sarazain, dans les réponſes aux demandes du Roy Charles VIII. & dans les condamnations des erreurs de Luther: ils eſtiment qu'il y a lieu d'ordonner que les Articles contenus en la Declaration de la Faculté ſoient regiſtrez au Greffe de la Cour, & copies d'iceux envoyées dans tous les Bailliages & Univerſitez du reſſort du Parlement, pour y eſtre leuës, publiées & regiſtrées: défenſes ſoient faites de ſoûtenir aucune doctrine contraire auſdits Articles: que les Arreſts des vingt-deux Ianvier, & quatre Avril derniers ſoient executez: faire iteratives défenſes & inhibitions à tous Bacheliers, Licentiez, Docteurs & à toutes autres perſonnes de ſoûtenir & diſputer, lire & enſeigner directement ou indirectement és Echoles publiques ny ailleurs aucunes propoſitions contraires à l'ancienne doctrine de l'Egliſe, aux Canons des Conciles generaux, aux Libertez de l'Egliſe Gallicane, & aux anciens Decrets de la Faculté de Theologie,

Digitized by Google

trentiéme jour de May mil ſix cens ſoixante-trois. Signé, ROBERT.

DECLARATION DU ROY

envoyée à tous les Parlemens du Royaume, portant que les ſix Propoſitions preſentées à Sa Majeſté par la Faculté de Theologie de Paris, & qui ont eſté regiſtrées au Parlement, y ſeront pareillement leuës, publiées & regiſtrées, & envoyées à tous les Baillages, Seneſchauſſées, Juriſdictions & Univerſitez de leur reſſort, pour y eſtre auſſi leuës, publiées & regiſtrées.

LOUYS par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre: A tous ceux qui ces preſentes Lettres verront, Salut. La Faculté de Theologie de nôtre bonne Ville de Paris, qui depuis ſon établiſſement a eſté le plus ferme appuy de la Religion, & de la ſaine doctrine dans noſtre Royaume, & qui a toûjours fait profeſſion de s'oppoſer fortement à ceux qui ont voulu en alterer la pureté, ayant reconnu que depuis pluſieurs années, pluſieurs perſonnes ſe ſeroient efforcées d'introduire dans noſtre Etat certaines maximes des Ultramontains, contraires à celles qui ont eſté receuës de tous temps, & directement oppoſées à nos droits, aux immunitez du Royaume, franchiſes & libertez de l'Egliſe Gallicane. Cette celebre Compagnie auroit eſtimé qu'il eſtoit de ſon devoir de faire tout ce qui dépendoit d'elle, pour arréter le cours d'une ſi dan-

Digitized by Google

gereuſe doctrine, & à cette fin elle nous auroit fait une declaration authentique & ſolemnelle de ſes dogmes & de ſa doctrine en cette matiere, qu'elle a renfermée en ſix Propoſitions, dont l'acte eſt cy-attaché ſous le contreſcel de noſtre Chancellerie: laquelle declaration auroit eſté leuë & regiſtrée en noſtre Cour de Parlement de Paris. Et parce que nous avons jugé qu'il eſtoit important de la faire auſſi regiſtrer dans les autres Cours de Parlement de noſtre Royaume, afin de la rendre publique, & que les ſentimens de nos Sujets ſoient uniformes ſur ces Articles, en ſorte qu'il ne ſoit rien dit, écrit, enſeigné, ny profeſſé qui ſoit contraire à la declaration de ladite Faculté. SCAVOIR *faiſons, que Nous, pour ces cauſes & autres bonnes conſiderations à ce Nous mouvans, avons par ces preſentes ſignées de noſtre main, dit & ordonné, diſons & ordonnons, voulons & nous plaiſt, que leſdites ſix Propoſitions contenuës en la Declaration de ladite Faculté de Theologie ſoient leuës, publiées & enregiſtrées en toutes nos Cours de Parlement, Iuſtices, Baillages, Senéchauſſées, Iuriſdictions & Univerſitez de noſtre Royaume, pays & terres de noſtre obeïſſance, faiſans tres-expreſſes inhibitions & défenſes à tous Bacheliers, Licentiez, Docteurs, & autres perſonnes de quelque qualité & conditions qu'elles ſoient, de ſoûtenir & défendre, lire & enſeigner directement ny indirectement és Echoles publiques, ny ailleurs, aucunes propoſitions contraires à celles de la Declaration de ladite Faculté de Theologie, ny d'en faire aucun écrit, à peine de punition exemplaires; & aux Syndics des*

Digitized by Google

Univerſitez, & aux Docteurs qui preſideront aux Actes, de ſouffrir qu'il ſoit rien inſeré de contraire dans aucunes Theſes, à peine d'en répondre en leur noms, & d'eſtre procedé contr'eux extraordinairement. Si donnons en mandement à nos amez & feaux les Gens tenans noſtre Cour de Parlement de.... que ces preſentes, enſemble la Declaration de ladite Faculté contenuë eſdites ſix propoſitions, ils ayent à faire lire, publier & enregiſtrer au Greffe de noſtredite Cour; & en toutes les Senéchauſſées, Baillages & Univerſitez du reſſort d'icelle, & à tenir ſoigneuſement la main à l'exacte obſervation d'icelle, ſans y contrevenir, ny permettre qu'il y ſoit contrevenu en aucune maniere: Car tel eſt noſtre plaiſir, en témoin dequoy Nous avons fait mettre noſtre ſcel à ceſdites preſentes. Donné à Paris le quatriéme jour d'Aouſt, l'an de grace mil ſix cens ſoixante-trois. Et de noſtre regne le vingt-uniéme.

Quæ hæc uſque retuli ad patefaciendam Sorbonicorum ſententiam de Epiſcoporum depoſitionibus; monſtrant illa ſimul, & quæ ſit Regia etiamnum de illis voluntas, & quæ ſupremarum Curiarum placita & decreta.

V. Qui verò Epiſcoporum Gallicanorum ea de re ſit ſenſus, etiam è recentioribus monumentis intelligere eſt. Cùm enim anno 1667. quatuor Epiſcopi Gallicani, (meritò an immeritò dicere non auſim) accuſati eſſent quaſi minùs obſequentes Conſtitutionibus quibuſdam Innocentii X. & Alexandri VII. Clemens verò IX. eorum ſucceſſor

à Curialibus ſuis dubio procul incitatus Epiſcopos è Galliis Commiſſarios deſignaſſet qui accuſatorum cauſam cognoſcerent, Epiſcopi Galliarum non juris modò antiqui, ſed & recentis illius interceſſionis quæ paulò ante à Clero Gallicano facta erat, haud immemores, inuſitatam judicii rationem omnes improbarunt, plures de illa, ſcriptis ad Summum Pontificem & Regem Chriſtianiſſimum litteris, utcunque expoſtularunt: quatuor verò Epiſcopi accuſati encyclicam direxerunt ad omnes Franciæ Epiſcopos & Archiepiſcopos, quâ quidem eos ad opitulandum non tam ſibi, quàm Canonibus, ordiniſque ſui libertati advocabant.

VI. Equidem omittam hîc encyclicam Epiſtolam accuſatorum quatuor Epiſcoporum: cùm enim improbarit illam Rex Chriſtianiſſimus, non ratione materiæ quidem, ſed quòd citra conſcientiam ſuam, atque adeò & contra diſciplinam publicam ſcripta eſſet, hanc mihi uſurpare nefas. Verùm quoad alias ſpectat Epiſtolas, nempe quæ à plurimis Galliæ Epiſcopis cùm Summo Pontifici, tùm Regi Chriſtianiſſimo ſcriptæ ſunt, eas appono integras, ne quid ſanctiſſimis Præſulibus videar impoſuiſſe.

PLURIMO

PLURIMORUM GALLIÆ ANTITISTUM ad Summum Pontificem Clementem IX. de quatuor Epiſcopis litteræ.

BEATISSIME PATER,

Cùm exordia veſtri Pontificatûs, quibuſcumque poſſunt præſentis lætitiæ ſignis, & fauſtis in futurum votis proſequi certatim omnes allaborent; Nos, quibus ſatis perſpectum eſt, BEATITUDINEM VESTRAM *faſtigii ſui amplitudinem non fluxis honoribus, ſed ſalutaribus pro commiſſæ ſibi Eccleſiæ utilitate, curis, laboribuſque metiri, faciendum duximus, ut præter ſolemnia gratulationis officia, & ſinceram venerationis noſtræ ſignificationem, Sanctitati Veſtræ uberem ſtatim laudum & meritorum materiam oſtenderemus. Notiſſimæ illæ Deceſſorum veſtrorum de quinque Propoſitionibus Conſtitutiones, perinde ab omnibus Galliæ Epiſcopis acceptæ, pari ab ipſis reverentia promulgatæ ſunt, nec ullis unquam Gallicani Præſules concedent, ut in Apoſtolicam Sedem religioſiores, quàm ipſi ſint, & ejus decretorum ſervantiores. Quòd ſi qui ex ordine noſtro in invidiam vocati ſunt, quòd eas minimè reverenter habuerint, id facilè* SANCTITAS VESTRA *poſtquam totam hanc cauſam penitùs cognoverit, præter verum & æquum in illos conferri perſpiciet. Impetrabit vel ab inimicis excellens horum quatuor Epiſcoporum virtus hoc teſtimonium, non alios*

Digitized by Google

eſſe qui ordinem noſtrum magis exornent & Eccleſiam magis ædificent, qui populorum ſaluti & commiſſi ſibi gregis curæ vigilantiùs incumbant, & qui omnes denique Epiſcoporum partes cumulatiùs expleant. At nos illud præterea, & ſpondere & confirmare poſſumus, non minimam ab eis pietatis ſuæ partem in eo poni, & Apoſtolicæ Sedi eâ qua par eſt demiſſione ſubſint, ejuſque dignitatem debitâ veneratione proſequantur. Quod ergo ab ea quidam ipſos in ſuis de ſubſcriptione mandatis diſceſſiſſe criminantur, alieniſſima ab ipſis, BEATISSIME PATER, *& inanis ſuſpicio eſt. Quid enim in illis mandatis quod vel à Catholicæ doctrinæ norma, vel à Romanæ Sedis reverentia tantillum deflectat? Novum & inauditum apud Nos nonnulli dogma protulerunt; Eccleſiæ nempe decretis, quibus quotidiana, nec revelata divinitùs facta deciduntur, certam & infallibilem conſtare veritatem, adeoque ipſa non minùs quàm revelata in Scripturis & traditione dogmata, fide eſſe tenenda. Hoc verò dogma,* BEATISSIME PATER, *quod ab omnibus antiquis recentibuſque Theologis, peræque damnatum eſt, ex Deceſſoris veſtri Conſtitutionibus, iidem qui illud invexerunt temerè ſtabilire nitebantur. Huic malo ut occurrerent prædicti Epiſcopi, ſimul ut quorumdam ſcrupulis mederentur, oppoſitam huic maniſeſtiſſimo errori doctrinam, communiſſimam ſimul ac certiſſimam in mandatis ſuis expoſuerunt, humana nimirùm nec divinitùs revelata facta non omnimoda & infallibili certitudine ab Eccleſia definiri, adeoque in ejuſmodi rebus nihil aliud ipſam à fidelibus exigere, quàm ut ſua de-*

creta reverenter, ut par eſt, habeant. Quid in hac doctrina, BEATISSIME PATER, *in Romanam Sedem irreligioſum & injurium? imò quid non religioſum & pium? cùm non modò à Summis Apoſtolicæ Sedis Veneratoribus ejuſque acerrimis vindicibus Baronio, Bellarmino, Palavicino aſſerta & tradita ſit; ſed eo nomine potiſſimùm conſtabilita, quòd eam ad vindicandam Eccleſiæ authoritatem in ſanciendis Fidei dogmatibus & ad hæreticorum criminationes repellendas, pernecesſariam judicarint. Ita ſentire ſi criminoſum exiſtimetur, non hoc proprium ipſorum, ſed omnium noſtrûm, imò totius Eccleſiæ crimen fuerit. Quinimo non defuerunt nec pauci, nec poſtremi nominis Epiſcopi qui idem prorsùs quod illi præſtiterunt, vel publicis mandatis tametſi non prælo excuſis; vel quòd non minùs ponderis habet, in publicis actis, ſive tabulis in quibus eamdem latè doctrinam explicarunt: Plerique alii faciles ſe Clericis præbuerunt, ſi quibus fortaſſe aliquid addere in ſubſcriptione libuit, dummodò rectum & orthodoxum: Abſit igitur*, BEATISSIME PATER, *ut credamus, Sanctitatem Veſtram ab Epiſcopis tanta morum integritate, & tam illibata fide conſpicuis, alienam eſſe: abſit ut eis fides adhibeatur qui minùs cautè diſſeminant Sanctitatem Veſtram* NOVO ET INUSITATO MODO IN EOS ACTURAM; REMOTA EST HÆC SUSPICIO AB EPISCOPIS GALLICANIS, QUIBUS SOLEMNE EST NONNISI CANONICE JUDICARI, ET A SUMMIS PONTIFICIBUS SEMPER BENIGNIÙS EXCIPI. *Nec dubium nobis eſt quin cæ-*

Digitized by Google

teri Fratres noſtri idem nobiſcum à Sanctitate Veſtra cum omni reverentia & fiducia poſtulaſſent, niſi id ipſum ab illa ſapienti, quam in te omnes mirantur, providentia expectarent. Hoc illud eſt, Beatissime Pater, *quod Eccleſia Gallicana, tanquam Apoſtolatui Veſtro ſervatum ſperat; hanc perfectam concordiam à Veſtra Sapientia omnes deprecantur: ipſa ſua ſpontè coaleſcere poteſt: ſine labore, ſine cujuſquam offenſione rixæ conticeſcent: Conſtitutionum honos apud omnes vigebit; & ſub Summo Paſtore omnia Eccleſiæ membra idem ſapere, idem prædicare conſpicies. Hoc verò cùm nec utilius quicquam Eccleſiæ, nec Sanctitati Veſtræ glorioſius eſſe poſſit, non deſiſtemus, & id ab ejus prudentia ſperare, & ſupplicibus à Deo votis depoſcere, ut ad tantum opus perficiendum longam Sanctitati Veſtræ ſupremi Pontificatûs uſuram largiatur, ipſumque diutiſſimè ad Eccleſiæ commoda ſervet incolumem.*

Sanctitatis Veſtræ,

BEATISSIME PATER,

Datum die 1. Decemb.
Anno 1667.

Humillimi & obſequentiſſimi filii,

✠ Ludovicus Henricus de Gondrin
Archiepiſcopus Senonenſis.

Digitized by Google

✠ FELIX *Epiſcopus & Comes Cathalaunenſis.*
✠ FRANCISCUS *Epiſcopus Bellonienſis.*
✠ DOMINICUS *Epiſcopus Meldenſis.*
✠ FRANCISCUS *Epiſcopus Engoliſmenſis.*
✠ HENRICUS DE LAVAL *Epiſcopus Rupellenſis.*
✠ GILBERTUS *Epiſcopus Convenarum.*
✠ BERNARDUS *Epiſcopus Conſeranenſis.*
✠ PETRUS JOANNES FRANCISCUS *Epiſcopus ſancti Pontii Tomeriarum.*
✠ ROGERIUS *Epiſcopus Lodovenſis.*
✠ ANTONIUS *Epiſcopus Vencienſis.*
✠ LUDOVICUS *Epiſcopus Mirapicenſis.*
✠ CLAUDIUS *Epiſcopus & Comes Aginnenſis.*
✠ LUDOVICUS *Epiſcopus Santonenſis.*
✠ CAROLUS FRANCISCUS *Epiſcopus Rhedonenſis.*
✠ CAROLUS *Epiſcopus Sueſſionenſis.*
✠ FRANCISCUS *Epiſcopus Ambianenſis.*
✠ LUDOVICUS *Epiſcopus Tutellenſis.*
✠ FRANCISCUS *Epiſcopus Trecenſis.*

LETTRE DE PLUSIEURS PRELATS de France au Roy.

SIRE,

Comme les Evêques ont un droit particulier de prendre part à l'Election de celuy que JESUS-CHRIST

Digitized by Google

à peine de punition exemplaire ; & aux Syndics des Facultez, & Docteurs qui preſideront aux Actes, de ſouffrir que telles propoſitions ſoient inſerées dans aucunes Theſes, à peine d'en répondre en leurs noms, & d'eſtre procedé contre eux extraordinairement. Eux retirez LADITE COUR a ordonné & ordonne que leſdits Articles contenus en la Declaration de ladite Faculté de Theologie, ſeront enregiſtrez au Greffe d'icelle, & copies d'iceux envoyées dans tous les Baillages & Univerſitez de ce reſſort, pour y eſtre leuës, publiées & enregiſtrés. A fait & fait inhibitions & deſenſes de ſoûtenir aucune doctrine contraire auſdits Articles ; ce faiſant a levé les ſuſpenſions portées par l'Arreſt du quatorze Avril dernier : a reïteré & reïtere les deſenſes portées par les Arreſts des vingt-deux Ianvier, & quatorze Avril derniers. A fait inhibitions & deſenſes à tous Bachelirs & Licentiez, Docteurs, & toutes autres perſonnes, de ſoûtenir & diſputer, lire & enſeigner directement ou indirectement és Echoles publiques ny ailleurs, aucunes propoſitions contraires à l'ancienne doctrine de l'Egliſe, aux ſaints Canons, Decrets des Conciles generaux, & aux Libertez de l'Egliſe Gallicane, & autres anciens Decrets de la Faculté de Theologie, à peine de punition exemplaires : Et aux Syndics, tant de ladite Faculté, que des autres Univerſitez, & Docteurs qui preſideront aux Actes, de ſouffrir que telles propoſitions ſoient inſerées dans aucunes Theſes, à peine d'en répondre en leurs noms, & d'eſtre procedé contre eux extraordinairement. Fait en Parlement le

trentiéme jour de May mil ſix cens ſoixante-trois. Signé, ROBERT.

DECLARATION DU ROY envoyée à tous les Parlemens du Royaume, portant que les ſix Propoſitions preſentées à Sa Majeſté par la Faculté de Theologie de Paris, & qui ont eſté regiſtrées au Parlement, y ſeront pareillement leuës, publiées & regiſtrées, & envoyées à tous les Baillages, Senéchauſſées, Juriſdictions & Univerſitez de leur reſſort, pour y eſtre auſſi leuës, publiées & regiſtrées.

LOUYS par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre: A tous ceux qui ces preſentes Lettres verront, Salut. La Faculté de Theologie de nôtre bonne Ville de Paris, qui depuis ſon établiſſement a eſté le plus ferme appuy de la Religion, & de la ſaine doctrine dans noſtre Royaume, & qui a toûjours fait profeſſion de s'oppoſer fortement à ceux qui ont voulu en alterer la pureté, ayant reconnu que depuis pluſieurs années, pluſieurs perſonnes ſe ſeroient efforcées d'introduire dans noſtre Etat certaines maximes des Ultramontains, contraires à celles qui ont eſté receuës de tous temps, & directement oppoſées à nos droits, aux immunitez du Royaume, franchiſes & libertez de l'Egliſe Gallicane. Cette celebre Compagnie auroit eſtimé qu'il eſtoit de ſon devoir de faire tout ce qui dépendoit d'elle, pour arréter le cours d'une ſi dan-

gereuſe doctrine, & à cette fin elle nous auroit fait une declaration authentique & ſolennelle de ſes dogmes & de ſa doctrine en cette matiere, qu'elle a renfermée en ſix Propoſitions, dont l'acte eſt cy-attaché ſous le contreſcel de noſtre Chancellerie : laquelle declaration auroit eſté leuë & regiſtrée en noſtre Cour de Parlement de Paris. Et parce que nous avons jugé qu'il eſtoit important de la faire auſſi regiſtrer dans les autres Cours de Parlement de noſtre Royaume, afin de la rendre publique, & que les ſentimens de nos Sujets ſoient uniformes ſur ces Articles, en ſorte qu'il ne ſoit rien dit, écrit, enſeigné, ny profeſſé qui ſoit contraire à la declaration de ladite Faculté. SÇAVOIR faiſons, que Nous, pour ces cauſes & autres bonnes conſiderations à ce Nous mouvans, avons par ces preſentes ſignées de noſtre main, dit & ordonné, diſons & ordonnons, voulons & nous plaiſt, que leſdites ſix Propoſitions contenuës en la Declaration de ladite Faculté de Theologie ſoient leuës, publiées & enregiſtrées en toutes nos Cours de Parlement, Iuſtices, Baillages, Senéchauſſées, Iuriſdictions & Univerſitez de noſtre Royaume, pays & terres de noſtre obeïſſance, faiſans tres-expreſſes inhibitions & deſenſes à tous Bacheliers, Licentiez, Docteurs, & autres perſonnes de quelque qualité & conditions qu'elles ſoient, de ſoûtenir & défendre, lire & enſeigner directement ny indirectement és Echoles publiques, ny ailleurs, aucunes propoſitions contraires à celles de la Declaration de ladite Faculté de Theologie, ny d'en faire aucun écrit, à peine de punition exemplaires ; & aux Syndics des

Univerſitez, & aux Docteurs qui preſideront aux Actes, de ſouffrir qu'il ſoit rien inſeré de contraire dans aucunes Theſes, à peine d'en répondre en leur noms, & d'eſtre procedé contr'eux extraordinairement. Si donnons en mandement à nos amez & feaux les Gens tenans noſtre Cour de Parlement de.... que ces preſentes, enſemble la Declaration de ladite Faculté contenuë eſdites ſix propoſitions, ils ayent à faire lire, publier & enregiſtrer au Greffe de noſtredite Cour; & en toutes les Senéchauſſées, Baillages & Univerſitez du reſſort d'icelle, & à tenir ſoigneuſement la main à l'exacte obſervation d'icelle, ſans y contrevenir, ny permettre qu'il y ſoit contrevenu en aucune maniere: Car tel eſt noſtre plaiſir, en témoin dequoy Nous avons fait mettre noſtre ſcel à ceſdites preſentes. Donné à Paris le quatriéme jour d'Aouſt, l'an de grace mil ſix cens ſoixante-trois. Et de noſtre regne le vingt-uniéme.

Quæ hæc uſque retuli ad patefaciendam Sorbonicorum ſententiam de Epiſcoporum depoſitionibus; monſtrant illa ſimul, & quæ ſit Regia etiamnum de illis voluntas, & quæ ſupremarum Curiarum placita & decreta.

V. Qui verò Epiſcoporum Gallicanorum ea de re ſit ſenſus, etiam è recentioribus monumentis intelligere eſt. Cùm enim anno 1667. quatuor Epiſcopi Gallicani, (meritò an immeritò dicere non auſim) accuſati eſſent quaſi minùs obſequentes Conſtitutionibus quibuſdam Innocentii X. & Alexandri VII. Clemens verò IX. eorum ſucceſſor

à Curialibus ſuis dubio procul incitatus Epiſcopos è Galliis Commiſſarios deſignaſſet qui accuſatorum cauſam cognoſcerent, Epiſcopi Galliarum non juris modò antiqui, ſed & recentis illius interceſſionis quæ paulò ante à Clero Gallicano facta erat, haud immemores, inuſitatam judicii rationem omnes improbarunt, plures de illa, ſcriptis ad Summum Pontificem & Regem Chriſtianiſſimum litteris, utcunque expoſtularunt: quatuor verò Epiſcopi accuſati encyclicam direxerunt ad omnes Franciæ Epiſcopos & Archiepiſcopos, quâ quidem eos ad opitulandum non tam ſibi, quàm Canonibus, ordiniſque ſui libertati advocabant.

VI. Equidem omittam hîc encyclicam Epiſtolam accuſatorum quatuor Epiſcoporum: cùm enim improbarit illam Rex Chriſtianiſſimus, non ratione materiæ quidem, ſed quòd citra conſcientiam ſuam, atque adeò & contra diſciplinam publicam ſcripta eſſet, hanc mihi uſurpare nefas. Verùm quoad alias ſpectat Epiſtolas, nempe quæ à plurimis Galliæ Epiſcopis cùm Summo Pontifici, tùm Regi Chriſtianiſſimo ſcriptæ ſunt, eas appono integras, ne quid ſanctiſſimis Præſulibus videar impoſuiſſe.

PLURIMO

PLURIMORUM GALLIÆ ANTITISTUM ad Summum Pontificem Clementem IX. de quatuor Epiſcopis litteræ.

BEATISSIME PATER,

Cùm exordia veſtri Pontificatûs, quibuſcumque poſſunt præſentis lætitiæ ſignis, & fauſtis in futurum votis proſequi certatim omnes allaborent; Nos, quibus ſatis perſpectum eſt, BEATITUDINEM VESTRAM *faſtigii ſui amplitudinem non fluxis honoribus, ſed ſalutaribus pro commiſſæ ſibi Eccleſiæ utilitate, curis, laboribuſque metiri, faciendum duximus, ut præter ſolemnia gratulationis officia, & ſinceram venerationis noſtræ ſignificationem, Sanctitati Veſtræ uberem ſtatim laudum & meritorum materiam oſtenderemus. Notiſſimæ illæ Deceſſorum veſtrorum de quinque Propoſitionibus Conſtitutiones, perinde ab omnibus Galliæ Epiſcopis acceptæ, pari ab ipſis reverentia promulgatæ ſunt, nec ullis unquam Gallicani Præſules concedent, ut in Apoſtolicam Sedem religioſiores, quàm ipſi ſint, & ejus decretorum ſervantiores. Quòd ſi qui ex ordine noſtro in invidiam vocati ſunt, quòd eas minimè reverenter habuerint, id facilè* SANCTITAS VESTRA *poſtquam totam hanc cauſam penitùs cognoverit, præter verum & æquum in illos conferri perſpiciet. Impetrabit vel ab inimicis excellens horum quatuor Epiſcoporum virtus hoc teſtimonium, non alios*

eſſe qui ordinem noſtrum magis exornent & Eccleſiam magis ædificent, qui populorum ſaluti & commiſſi ſibi gregis curæ vigilantiùs incumbant, & qui omnes denique Epiſcoporum partes cumulatiùs expleant. At nos illud prætereà, & ſpondere & confirmare poſſumus, non minimam ab eis pietatis ſuæ partem in eo poni, & Apoſtolicæ Sedi eâ qua par eſt demiſſione ſubſint, ejuſque dignitatem debitâ veneratione proſequantur. Quod ergo ab ea quidam ipſos in ſuis de ſubſcriptione mandatis diſceſſiſſe criminantur, alieniſſima ab ipſis, Beatissime Pater, *& inanis ſuſpicio eſt. Quid enim in illis mandatis quod vel à Catholicæ doctrinæ norma, vel à Romanæ Sedis reverentia tantillum deflectat? Novum & inauditum apud Nos nonnulli dogma protulerunt; Eccleſiæ nempe decretis, quibus quotidiana, nec revelata divinitùs facta deciduntur, certam & infallibilem conſtare veritatem, adeoque ipſa non minùs quàm revelata in Scripturis & traditione dogmata, fide eſſe tenenda. Hoc verò dogma,* Beatissime Pater, *quod ab omnibus antiquis recentibuſque Theologis, peræque damnatum eſt, ex Deceſſoris veſtri Conſtitutionibus, iidem qui illud invexerunt temerè ſtabilire nitebantur. Huic malo ut occurrerent prædicti Epiſcopi, ſimul ut quorumdam ſcrupulis mederentur, oppoſitam huic manifeſtiſſimo errori doctrinam, communiſſimam ſimul ac certiſſimam in mandatis ſuis expoſuerunt, humana nimirùm nec divinitùs revelata facta non omnimoda & infallibili certitudine ab Eccleſia definiri, adeoque in ejuſmodi rebus nihil aliud ipſam à fidelibus exigere, quàm ut ſua de-*

Digitized by Google

creta reverenter, ut par eſt, habeant. Quid in hac doctrina, BEATISSIME PATER, *in Romanam Sedem irreligioſum & injurium? imò quid non religioſum & pium? cùm non modò à Summis Apoſtolicæ Sedis Veneratoribus ejuſque acerrimis vindicibus Baronio, Bellarmino, Palavicino aſſerta & tradita ſit; ſed eo nomine potiſſimùm conſtabilita, quòd eam ad vindicandam Eccleſiæ authoritatem in ſanciendis Fidei dogmatibus & ad hæreticorum criminationes repellendas, pernecesſariam judicarint. Ita ſentire ſi criminoſum exiſtimetur, non hoc proprium ipſorum, ſed omnium noſtrûm, imò totius Eccleſiæ crimen fuerit. Quinimo non defuerunt nec pauci, nec poſtremi nominis Epiſcopi qui idem prorsùs quod illi præſtiterunt, vel publicis mandatis tametſi non prælo excuſis; vel quòd non minùs ponderis habet, in publicis actis, ſive tabulis in quibus eamdem latè doctrinam explicarunt: Plerique alii faciles ſe Clericis præbuerunt, ſi quibus fortaſſe aliquid addere in ſubſcriptione libuit, dummodò rectum & orthodoxum: Abſit igitur*, BEATISSIME PATER, *ut credamus, Sanctitatem Veſtram ab Epiſcopis tanta morum integritate, & tam illibata fide conſpicuis, alienam eſſe: abſit ut eis fides adhibeatur qui minùs cautè diſſeminant Sanctitatem Veſtram* NOVO ET INUSITATO MODO IN EOS ACTURAM; REMOTA EST HÆC SUSPICIO AB EPISCOPIS GALLICANIS, QUIBUS SOLEMNE EST NONNISI CANONICE JUDICARI, ET A SUMMIS PONTIFICIBUS SEMPER BENIGNIÙS EXCIPI. *Nec dubium nobis eſt quin cæ-*

Digitized by Google

✠ FELIX *Epiſcopus & Comes Cathalaunenſis.*

✠ FRANCISCUS *Epiſcopus Bellonienſis.*

✠ DOMINICUS *Epiſcopus Meldenſis.*

✠ FRANCISCUS *Epiſcopus Engoliſmenſis.*

✠ HENRICUS DE LAVAL *Epiſcopus Rupellenſis.*

✠ GILBERTUS *Epiſcopus Convenarum.*

✠ BERNARDUS *Epiſcopus Conſeranenſis.*

✠ PETRUS JOANNES FRANCISCUS *Epiſcopus ſancti Pontii Tomeriarum.*

✠ ROGERIUS *Epiſcopus Lodovenſis.*

✠ ANTONIUS *Epiſcopus Vencienſis.*

✠ LUDOVICUS *Epiſcopus Mirapicenſis.*

✠ CLAUDIUS *Epiſcopus & Comes Aginnenſis.*

✠ LUDOVICUS *Epiſcopus Santonenſis.*

✠ CAROLUS FRANCISCUS *Epiſcopus Rhedonenſis.*

✠ CAROLUS *Epiſcopus Sueſſionenſis.*

✠ FRANCISCUS *Epiſcopus Ambianenſis.*

✠ LUDOVICUS *Epiſcopus Tutellenſis.*

✠ FRANCISCUS *Epiſcopus Trecenſis.*

LETTRE DE PLUSIEURS PRELATS de France au Roy.

SIRE,

Comme les Evêques ont un droit particulier de prendre part à l'Election de celuy que JESUS-CHRIST

Digitized by Google

vient d'établir pour chef de ſon Egliſe, nous avons crû qu'en luy rendant nos tres-humbles reſpects à l'entrée de ſon miniſtere Apoſtolique, le plus grand témoignage que nous luy pouvions donner de noſtre zele pour ſa veritable grandeur, eſtoit de luy repreſenter ce que nous croyons neceſſaire qu'il ſçache ſur une affaire tres-importante au bien & à la paix de l'Egliſe; Et nous avons jugé, SIRE, en même temps qu'il eſt de noſtre devoir d'en informer Voſtre Majeſté, comme y ayant un égal intereſt pour le bien de ſon Etat & la gloire de ſon nom. Ce ſont, SIRE, ces veritables motifs qui nous obligent de recourir à Voſtre Majeſté, quelques peines que nous ayons d'ailleurs d'interrompre ſes grandes occupations; & nous luy pouvons proteſter, ſelon le témoignage ſincere de noſtre conſcience, que comme nous avons eſté toûjours tres-éloignez dans toute noſtre conduite d'intrigue & de partialité, nous agiſſons dans cette importante occaſion par le ſeul mouvement de noſtre devoir. On ne peut, SIRE, trop loüer le zele que voſtre Majeſté témoigne pour deſendre les intereſts de la Religion, & pour éloigner les erreurs, qui alterans la pureté de la foy, pourroient troubler la tranquillité de ſes peuples, & c'eſt ce qui nous porte à repreſenter avec toute ſorte de reſpect à voſtre Majeſté, que dans les affaires des quatre Evêques que l'on luy a voulu rendre ſuſpects, il ne s'agît pas de la foy, eſtant aſſeuré qu'il n'y a perſonne qui le puiſſe montrer, qu'il ne s'agît point auſſi des Conſtitutions des Souverains Pontifes, qu'ils ont fait recevoir tres-religieuſement dans leurs Dioceſes,

Digitized by Google

ny par conſequent des Declarations qui en ont autoriſé la publication, & que nous pouvons aſſeurer vôtre Majeſté avoir eſté receuës avec tout le reſpect poſſible : Car nous ne craignons pas, SIRE, d'avancer devant voſtre Majeſté, que tout ce qu'ont dit ces Evéques dans leurs Mandemens n'affoiblit en aucune maniere la condamnation des Propoſitions que tous les Catholiques rejettent, mais eſt ſeulement opposé à une nouvelle & pernicieuſe doctrine contraire à tous les principes de la Religion, aux intereſts de voſtre Majeſté & à la ſainteté de voſtre Etat, par laquelle on veut attribuer à Sa Sainteté ce qui n'appartient qu'à Dieu ſeul, en le rendant infaillible dans les faits mémes. C'eſt, SIRE, tout leur crime d'avoir parlé comme l'Egliſe s'eſt expliquée dans tous les ſiecles, & comme ont fait même dans les derniers temps les Docteurs les plus zelez pour l'autorité du S. Siege : Et il n'y a perſonne qui ne reconnoiſſe que ce qu'ils ont dit ſur ce ſujet eſt incomparablement moins fort que ce qui eſt porté par les concluſions de Sorbonne, que voſtre Majeſté a fait publier dans tous les Parlemens de ſon Royaume : C'eſt pourquoy, SIRE, il eſt viſible qu'on ne peut entreprendre d'ôter aux Evéques la liberté de parler ſur cette matiere, comme ont fait ces quatre Prelats, ſans avoir un deſſein formé de renverſer tout ce que voſtre Majeſté a crû ſi neceſſaire pour la conſervation de ſa Couronne & de ſes droits. Mais il y a, SIRE, dans l'affaire des quatre Evéques un fait particulier, dont nous devons principalement informer voſtre Majeſté, parce qu'il nous regarde, &

Digitized by Google

que c'eſt à nous d'en rendre témoignage. Un des principaux moyens dont on s'eſt ſervi pour les rendre odieux, a eſté de faire croire qu'ils avoient eu une conduite ſinguliere, & qu'ils eſtoient ſeuls dans le Royaume qui en euſſent uſé ainſi; Mais la verité, SIRE, nous oblige à declarer à voſtre Majeſté, que leur conduite n'a rien de particulier non plus que leurs ſentimens; & qu'elle n'eſt point differente dans le fond de celles d'un grand nombre d'autres Evéques. Il y en a eu, SIRE, qui ſe ſont expliquez auſſi clairement dans les Mandemens qu'ils ſe ſont contentez de publier dans leurs Dioceſes; d'autres l'ont fait par leurs procez verbaux qui ſont demeurez dans leurs Greffes, & qu'ils ne deſavoüent point; d'autres ont témoigné ouvertement par leurs paroles qu'ils avoient la méme penſée; & la plus grande partie l'ont fait en recevant des reſtrictions aux ſignatures, ce qui revient preſqu'à la méme choſe. Ainſi nous ſommes perſuadez que voſtre Majeſté, SIRE, voyant le peu de ſujet qu'on a eu de décrier ces Prelats, comme s'ils eſtoient ſeparez de leurs Confreres, Elle n'improuvera point leur conduite, & ſera tres-éloignée de ſouffrir qu'on entreprenne de les condamner, en violant toutes les formes, dont on ne pouvoit pas legitimement ſe diſpenſer envers les plus coupables: Car il n'y a rien, SIRE, de plus conſtamment étably par les Canons des Conciles & par les Decrets des Papes, que l'ordre que l'on doit obſerver, quand il s'agit de faire le procez à des Evéques. Ils ne peuvent eſtre jugez en premiere inſtance que par douze de leurs Confreres, non choiſis à la

à la volonté de ceux qui les voudroient faire condamners mais pris de leurs Provinces & preſidez par leur Metropolitain : & ce nombre eſt tellement determiné, que lorſqu'il ne ſe trouve pas dans leurs Provinces, l'on eſt obligé de le ſuppléer par ceux des Provinces voiſines. C'eſt ce Privilege Canonique dans lequel voſtre Majeſté nous promet à ſon Sacre avec un ſerment ſolemnel de nous maintenir. Quand les Papes ont voulu y donner quelque atteinte & ſe diſpenſer des regles ordinaires, vos Predeceſſeurs, SIRE, & vôtre Parlement, s'y ſont oppoſez, & c'eſt en cela qu'ils ont mis une des principales parties des Privileges de l'Egliſe Gallicane, comme le Clergé l'a auſſi ſolemnellement declaré dans l'Aſſemblée de 1650. ayant fait une proteſtation qui fut ſignifiée au Nonce du Pape, de ne point ſouffrir que les Evêques de France fuſſent jugés autrement que ſelon les formes Canoniques. C'eſt pourquoi, SIRE, nous ne pouvons croire que voſtre Majeſté qui a témoigné tant de zele pour la conſervation de cette même liberté, voulût permettre qu'on les violât en un point ſi important. Mais ce ſeroit encore un plus étrange aviliſſement des Evêques, ſi on entreprenoit de les condamner ſans les entendre, & ſans que leur cauſe ſoit examinée & jugée par des Evêques qui faſſent la fonction de Iuges, & non pas de Commiſſaires nommez par le Pape, ſans autre pouvoir que de les declarer interdits. C'eſt une entrepriſe, SIRE, que nous ſommes perſuadez que voſtre Majeſté ne ſouffrira jamais, quand Elle ſera reflexion que ce ſeroit renverſer viſiblement le Concordat ; puiſ-

Digitized by Google

qu'il faudroit que les Evêques qui ſont les Iuges naturels de leurs Confreres ne devinſſent que de ſimples executeurs des jugemens & des condamnations renduës à Rome. Voſtre Majeſté eſt trop équitable pour ne juger pas auſſi, qu'agir de la ſorte, ce ne ſeroit pas ſeulement renverſer les Canons, mais renoncer aux premiers principes de l'équité naturelle reconnuë par les Payens mêmes, comme nous apprend dans les Actes des Apôtres ce Gouverneur de Iudée, qui refuſa de conſentir à l'injuſtice que les Iuifs vouloient exercer contre Saint Paul, par la ſeule conſideration que ce n'eſtoit pas la couſtume des Romains de condamner un homme avant que l'accuſé euſt eu ſes accuſateurs preſens devant luy, & qu'on luy euſt donné la liberté de ſe juſtifier du crime dont on l'accuſoit. Mais pourroit-on alleguer, pour colorer un ſi étrange deſſein, cette pernicieuſe raiſon, que le crime de ces quatre Evêques, eſtant manifeſte, il n'eſt beſoin ny de diſcution ny de jugement, mais ſeulement de punition? Cette maxime, SIRE, eſt nouvelle, puiſque ceux mêmes qu'on ſurprend dans les plus grands crimes, ne ſont punis qu'aprés avoir eſté ouys devant leurs veritables Iuges, & qu'on a rendu ſentence contre eux ſelon les formes ordinaires. Ce n'eſt pas, SIRE, à quoy nous nous arrêtons, il s'agit de ſçavoir ſi le crime de ces excellens Evêques eſt ſi manifeſte, qu'ils n'ayent pas beſoin pour eſtre condamnez & interdits de leurs miniſteres, d'eſtre ouys devant leurs Iuges, & d'eſtre receus à ſe juſtifier des reproches qu'on leur fait. Et c'eſt ce que nous ne craignons pas de dire à voſtre

Majeſté, ne ſe pouvoir ſoûtenir, ſans détruire l'Epiſcopat : car il faudroit pour cela ſuppoſer, qu'auſſitoſt que le Pape aura fait une Ordonnance, c'eſt un crime manifeſte à un Evéque, & qui luy fait encourir ſans autre examen les plus grandes peines de l'Egliſe, que de ne la pas executer à la lettre, ſans adjouter quoy que ce ſoit, bien que tres-conſtant & tres-orthodoxe : Or voſtre Majeſté, SIRE, voit aſſez de quelle conſequence ſeroit l'établiſſement d'une ſi étrange maxime ; & qu'il ne faudroit plus conſiderer les Evéques comme tenans de JESUS-CHRIST *méme leur authorité ſacrée, ſelon que l'Ecriture nous l'apprend ; mais comme des ſimples Vicaires de celuy dont ils n'auroient droit que de ſuivre & executer aveuglément toutes les volontez, ſans pouvoir méme les expliquer ſelon la doctrine commune de l'Egliſe, pour l'édification des ames dont Dieu leur demandera compte : Car parler & s'expliquer de la ſorte, ce n'eſt point,* SIRE, *contredire & reſiſter au ſaint Siege : c'eſt une liberté naturelle aux Evéques & auſſi ancienne que l'Egliſe ; & il a eſté ſouvent neceſſaire pour le ſervice de nos Rois & de l'Etat que ceux qui ont precedé n'ayent pas eu une obeyſſance ſi aveugle pour toutes les choſes qui viennent de Rome. Que ſi voſtre Majeſté eſt trop éclairée, pour ſouffrir qu'on vouluſt authoriſer en ſon Royaume une ſi méchante doctrine & ſi prejudiciable au bien de ſon ſervice, il faut demeurer d'accord qu'on ne peut impoſer aucune peine pour avoir uſé d'explication & de diſtinction, qu'aprés avoir examiné par un Iugement Canonique,*

où ils ſeroient preſent & entendus, s'ils ont bien ou mal fait d'uſer de cette explication. Et nous oſons avancer, SIRE, qu'en cela tous les Evêques generalement ont un grand intereſt d'empêcher tant qu'ils pourront qu'on agiſſe d'une autre maniere; car quand il y en auroit qui trouveroient à redire à ce qu'ont fait ces quatre Evêques, il faudroit neanmoins qu'ils fuſſent inſenſibles à leur propre honneur & ennemis de leur caractere, s'ils approuvoient qu'on les jugeât autrement que ſelon les formes Canoniques, & encore plus s'ils trouvoient bon que ſans autre examen on les condamnât ſur cette maxime generale, que les Evêques n'eſtant que les executeurs des Bulles des Papes, ils ſe rendent criminels s'ils y adjoutent le moindre éclairciſſement, quoyque tres-Catholique. Que ſi on paſſoit outre malgré tant de raiſons invincibles, quels ſcandales ne ſeroit-il point à craindre dans l'Egliſe de France? & ne ſeroit-il pas à preſumer que la pluſpart des Evêques & des Fidelles ne pourroient pas conſiderer & traiter comme interdits des Prelats condamnez de la ſorte, avec un violement ſi abſolu de toutes les regles Eccleſiaſtiques, ny ſe ſeparer de leur Communion? Mais, SIRE, nous ſommes trop perſuadez de la juſtice de voſtre Majeſté pour rien apprehender de tel ſous ſon regne, à moins qu'on eſſayât de noircir auprés d'Elle les bonnes intentions de ces dignes Prelats; & c'eſt ce qui nous porte à la ſupplier tres-humblement de les vouloir oüir, & de ne leur refuſer pas en cela ce qu'Elle accorde au moindre de ſes Sujets, & de s'informer par eux-mêmes de la ſincerité & de

Digitized by Google

la pureté de leurs ſentimens ; & cependant d'avoir pour agreable de faire ſuſpendre à Rome toutes les pourſuites juſques à tant qu'Elle ſoit informée. Nous nous tenons aſſûrez, SIRE, que s'il plaiſt à voſtre Majeſté de leur faire cette grace, Elle en ſera ſatisfaite, qu'Elle regardera comme une ſinguliere benediction du Ciel, d'avoir dans ſon Royaume de ſi dignes ſucceſſeurs de ces grands Saints, dont ils font revivre en nos jours les exemples de pieté par une charité auſſi ardente que pure & deſintereſſée, & par une vigilance infatigable dans les travaux de leur miniſtere ; & c'eſt auſſi ce qui nous fait eſperer de voſtre Majeſté, qu'ayant vû par Elle-même qu'il luy eſt également facile & avantageux de donner la paix à l'Egliſe, Elle s'eſtimera plus heureuſe de s'acquiter d'une ſi bonne œuvre, & qui luy peut eſtre d'un ſi grand merite devant Dieu, que d'étendre, comme Elle fait, les bornes de ſont Empire par ſes glorieuſes Conquêtes qui le font conſiderer aujourd'huy par toute l'Europe comme le plus grand Prince du monde. Tant de gloire humaine, SIRE, ſera comblée d'une gloire plus divine, s'il plaiſt à voſtre Majeſté d'écouter favorablement les tres-humbles ſupplications que nous luy faiſons, non ſeulement pour nos Confreres, mais auſſi pour les droits communs de l'Epiſcopat que l'on veut détruire en leurs perſonnes, & pour le repos de toute l'Egliſe Gallicane, & nous aurons une nouvelle & preſſante obligation de continuer avec encore plus de ferveur les prieres que nous faiſons ſans ceſſe à Dieu pour la conſervation de ſa perſonne Sacrée, pour l'heu-

Digitized by Google

reux ſuccez de ſes Armes, & pour la tranquillité de ſon Etat, comme eſtant avec un profond reſpect, & une parfaite ſoumiſſion,

SIRE,

DE VOSTRE MAIESTÉ,

Les tres-humbles, tres-obeïſſans & tres-fideles Sujets & Serviteurs

✠ LOÜIS HENRY DE GONDRIN *Archevéque de Sens.*
✠ FELIX *Evéque & Comte de Châlon.*
✠ FRANCOIS *Evéque de Boulogne.*
✠ DOMINIQUE *Evéque de Meaux.*
✠ FRANÇOIS *Evéque d'Angouleſme.*
✠ HENRY DE LAVAL *Evéque de la Rochelle.*
✠ GILBERT *Evéque de Cominges.*
✠ BERNARD *Evéque de Conſerans.*
✠ PIERRE JEAN FRANÇOIS *Evéque de Saint Pons.*
✠ ROGER *Evéque de Lodéve.*
✠ ANTOINE *Evéque de Vence.*
✠ LOÜIS *Evéque de Mirepoix.*
✠ CLAUDE *Evéque & Comte d'Agen.*
✠ LOÜIS *Evéque de Xaintes.*
✠ CHARLES FRANÇOIS *Evéque de Rennes.*

✠ CHARLES *Evêque de Soiſſons.*
✠ FRANÇOIS *Evêque d'Amiens.*
✠ LOÜIS *Evêques de Tulles.*
✠ FRANCOIS *Evêque de Troye.*

Poſt ſcriptas vulgataſque ejuſmodi Epiſtolas, mutati ſubitò viſi ſunt & ad pacem converſi omnium animi. Ipſeque Rex Chriſtianiſſimus pro ſua pietate ac prudentiâ ſic egit cum Clemente IX. Pontifice, ut judiciali omni formâ omiſsâ, Epiſcopis quatuor Clemens IX. amicus valde, ipſi verò Clementi IX. devoti planè & obſequentes evaſerint. Sic nempe Canonum antiquorum, morumque Gallicanorum vis explicata apud omnes prævaluit.

DISSERTATIONIS EPILOGUS,

AN

Diviſio juris in antiquum & novum ferenda ſit in Galliis quoad Epiſcoporum deponendorum rationem?

JAM Lector intelligit ejuſmodi diviſioni locum nullum ſupereſſe in Galliis: ſiquidem jus antiquum ibi ſemper prævaluit. Hoc verò è præmiſſis concludi facilè ſic poteſt.

Jus novum, ſi quod eſt, circa Epiſcoporum depoſitiones & judicia.

Digitized by Google

Vel petitur ex Concilio Tridentino.

Vel ex Concordatis.

Vel ex Collectionibus Decretalium.

Vel ex Apocryphis illis Decretalibus quæ ab Iſidoro vulgatæ ſunt.

Vel demum ex præſcripta aliqua conſuetudine.

Atqui nihil horum in Galliis aut prævalet, aut uſquam prævaluit, ut in progreſſu diſſertationis oſtenſum eſt. Itaque planè ruit diviſio illa juris in antiquum & novum apud Gallos ea in ſpecie quam tractamus: atque adeò perfugium eſt hæc malè fidum ſemi-Gallis neſcio quibus, qui antiquos Canones in Epiſcoporum judiciis valuiſſe fatentur quidem apud Gallos ſub prima Regum Francorum ſtirpe, deinceps verò novum jus obtinuiſſe contendunt. Sed & iſtos in antecedentibus confutavi abundè: quòd ſi ne poſt hæc quidem reſipiſcant, valere eos ſic jubet Gregorius Magnus: *Si Canones non cuſtoditis, & majorum vultis ſtatuta convellere, non cognoſco qui eſtis, lib. 2. ep. 52.*

FINIS.

Digitized by Google

APPENDIX

Inſignia quatuor monumenta, quibus Eccleſiæ Gallicanæ libertas, in retinenda antiqua Epiſcopalium judiciorum forma, confirmatur.

Monumenta illa ſunt :

I. EPISTOLA Caroli Calvi ad Hadrianum Pontificem, de cauſa Hincmari Laudunenſis.

II. Reſcriptum Concilii Duziacenſis ad eundem Pontificem, de eodem negotio.

III. Epiſtola Caroli Calvi ad Joannem VIII. de Judiciis & Appellationibus Epiſcoporum ac Preſbyterorum Eccleſiæ Gallicanæ ad Sedem Apoſtolicam.

IV. Apologia Concilii Remenſis à Gerberto conſcripta.

De hiſce monumentis injecta eſt mentio in contextu diſſertationis.

De Epiſtola quidem Caroli Calvi ad Hadrianum, & de Reſcripto Concilii Duziacenſis ad eundum Pontificem, agendo de cauſa Hincmari Laudunenſis. pag. 243.

De Epiſtola Caroli Calvi ad Ioannem VIII. occaſione judiciorum à Ioanne audaciùs paulò uſurpatorum in Galliis. pag. 245.

De Apologia autem Concilii Remenſis, ubi de cauſa Arnulphi Remenſis. pag. 257.

Exſcribenda verò hæc duxi integra inſtar appendicis, tum quia non ſic obvia ſunt alibi omnibus, tum quia ad confirmationem eorum, quæ de Epiſcoporum judiciis ſcripſi, aptiſſima viſa ſunt atque utiliſſima.

Imo verò tametſi hactenùs planè ſiluiſſem, loquerenturque ſolummodò quatuor iſthæc monumenta egregia, vinceret profectò Eccleſiæ Gallicanæ libertas, qua parte, vetuſtis innixa Canonibus, antiquam judiciorum Epiſcopalium normam tuetur ac propugnat. Habes enim in iſtis veluti armamentaria quatuor, in

ã

quibus vis omnis continetur, ſive Canonum ipſorum quibus diſciplina antiqua ſancita eſt, ſive morum conſuetudinumque laudabilium quibus in Galliis roborata.

Iuvabunt illa inſuper ad eorum confutandam opinionem qui Provincialium Synodorum in Epiſcoporum judiciis authoritatem floruiſſe quidem aiunt ſub prima Regum noſtrorum ſtirpe, emarcuiſſe verò fabulantur ſub ſecunda ac tertia. Nam Epiſtola utraque Caroli Calvi, cui Concilii Duziacenſis reſcriptum veluti ſurculus adhæreſcit, ab ipſa ſecunda Regum Francorum ſtirpe oriunda eſt; Apologiam verò Concilii Remenſis ſub umbra floreſcentis tertiæ Gerbertus concinnavit.

Quod ſi verò cum illis quatuor, & ea jungantur poſteriorum temporum inſtrumenta, quæ ſub finem diſſertationis meæ collecta ſunt; fiet profectò exurgetque ex omnibus veluti arx inexpugnabilis, ubi tuta inviolataque Epiſcoporum Gallicanorum dignitas æternùm conquieſcet.

EPISTOLA CAROLI CALVI ad Hadrianum Papam.

Sanctiſſimo ac Reverendiſſimo Patri Hadriano Summo Pontifici & univerſali Papæ, Carolus Dei gratiâ Rex & ſpiritalis filius veſter.

LEGIMUS in Libro Paralipomenon filios Iſraël mente pacifica iviſſe ad prælium, quia non livoris vindictâ, ſed obtinendæ pacis gratiâ dimicaverunt. Quod rursùm dicimus, quia cogitis nos indecentibus poteſtati regiæ literis veſtris inhonoratum, inconvenientibus Epiſcopali modeſtiæ veſtræ mandatis gravatum, contumeliis & opprobriis dehoneſtatum, aliter quàm vellemus mente pacifica vobis reſcribere, ut tandem animadvertatis, quanquam perturbationibus hominis obnoxium, in imagine tamen Dei ambulantem eſſe nos hominem, habere ſenſum paterna & avita ſucceſſione, Dei gratiâ, regio nomine ac culmine ſublimatum: & quod his majus eſt, Chriſtianum, Catholicum, fidei orthodoxæ cultorem, ſacris literis ac legibus

Digitized by Google

tam eccleſiaſticis quàm ſæcularibus ab infantia eruditum, nullo crimine publico in audientia epiſcopali legaliter ac regulariter accuſatum, minimè autem convictum. Et ut, quæ ſuperaddere poteramus, alia taceamus, ne nos potiùs jactare quàm vera dicere videamur, licèt legamus Apoſtolum plura de ſe dixiſſe, ob aliorum ſalutem neceſſitate compulſum. Quoniam ſæpe humiliter vobis locuti, benigna & pacifica atque honorabilia nobis ſcripta impetrare nequivimus, ut quietem pacis & venerationem, quam apud anteceſſores veſtros noſtri deceſſores & nos habuimus, quoquomodo obtinere poſſemus. Scripſimus vobis per Actardum Epiſcopum & manſuetudinis noſtræ legatum, ſingillatim ac viritim quàm inconvenientia pro Hincmaro quondam Laudunenſi Epiſcopo ex nomine veſtro nobis ſcripta fuerunt, quæ nos à vobis proceſſiſſe non credebamus, putantes nos ratione comperta ab incompetentibus, quæ aliorum inſtinctu nobis eatenus ſcripta fuerunt, calamum revocare: ſed ſpe vana fruſtratis, aliter nobis quàm ſperabamus evenit. In capite quippe literarum quas per præfatum Actardum Epiſcopum nobis veſtra direxit paternitas, auditam laudabilem caritatis & ſapientiæ noſtræ magnitudinem vos prætuliſſe invenimus, & mox de comperto murmure & tumultuoſo clamore, indebitæ reprehenſionis adversùs paternitatem veſtram nos denotatos reperimus: ſicque auditam noſtram ſapientiam collaudaſtis, ut quaſi honeſtiùs & reverâ onuſtiùs, nos ſolitis contumeliis afficere volueritis, quem non per inſipientiam, ſed per induſtriam in murmuratione & clamore contra debitam caritatem delinquere demonſtrabitis, & quaſi ad ora vaſculi melle illiti, & de eodem fonte quo & antè miſſæ literæ iſtæ poſteriores nobis pernicioſum poculum propinaverunt, fatentes illa, quæ aliorum inſtinctu & non à vobis proceſſiſſe credebamus, veſtra fuiſſe.

Nam in præcedentibus literis, nos perjurum, tyrannum ac perfidum, & diſtractorem rerum eccleſiaſticarum non confeſſum, nec ordine judiciario legaliter ac regulariter convictum vocaſtis: in iſtis autem murmurationis crimen

Digitized by Google

nobis impegiſtis, & tumultuoſi clamoris nævum impoſuiſtis, arguente Domino carnalem Iſraël per Prophetam, unde nos coarguitis: *Quia non fecerit judicium ſed clamorem* Et Apoſtolus, *Omnis*, inquit, *clamor & indignatio tollatur à vobis*. Et non levius eſt malum murmuratio his, quibus nos antea denotaſtis, dicente Apoſtolo, *Neque murmuraveritis, ſicut quidam illorum murmuraverunt, & à ſerpentibus perierunt*. Et ut beatus dicit Gregorius, Nullus murmurans regnum Dei intrare permittitur. Hinc colligendum eſt quantum peccatum ſit murmuratio, quæ regnum Dei intercludit. Sicut & illa peccata gravia, poſt quorum enumerationem dicit Apoſtolus, *qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt*. Et non, ut ſcripſiſtis, tumultuoſo clamore paternitatem veſtram indebitè reprehendimus, ſed quæ nobis ex veſtro nomine ſcripta fuerunt, non multorum vocibus, quibus tumultus fieri ſolet, ſed noſtra tantùm voce reſcripſimus. Et quoniam talia vos miſiſſe, & à ſancta Romana Eccleſia, in omnibus ſemper diſcretiſſima atque cautiſſima, dictata fuiſſe, nequaquam credidimus: quia ipſa ſancta Sedes cum modeſtia & diſcretione ſemper corripere, & ſalubriter corrigere ſecundùm uniuſcujuſque perſonam & ordinem ſolita fuit, ſuggeſſimus. Igitur ſi malè locuti ſumus, teſtimonium perhibete de malo; ſi autem benè, quid nobis ſuccenſetis? Scriptum eſt Abraham licèt ſanctum, ut à Deo ſanctificatum hominem, tamen eidem Deo dixiſſe: *Num perdes juſtum cum impio? Non eſt hoc tuum, qui judicas omnem terram:* Et non ingratè hoc Dominum ſuſcepiſſe. Et nos arguitis, quoniam humili placatione vobis ſuggeſſimus, non eſſe veſtrum, non confeſſo, nec legaliter ac regulariter convicto, regia etiam poteſtate gratiâ Dei prædito, talia ſicut plebeio, & de criminibus confutato, ſcribendo impingere, ſcientes quàm grave ſit fratri, quod nobis impactis minus eſt, dicere fatue, nullique detrahendum, vel contra fas maledicendum: minimè autem Regi, ut Apoſtolica doctrina, atque ſancti David in Saülis jam à Domino reprobati reverentia, & Salomonis ſapientia, ac Nabuthæ prodit hiſtoria.

Digitized by Google

Invenimus etiam in eiſdem literis nobis datum conſilium, ſi fortè dici poteſt conſilium, quod eſt exemplo Domini contrarium, & decretis Sanctorum invenitur adverſum; ſcilicet, ut verbis veſtris dicamus, omnia quæ à Sede Apoſtolica, cui per Dei gratiam præſidetis, directa ſunt, alacri mente percipere, animo grato amplecti, & humili ſemper debemus intentione recipere. Scriptum eſt enim nobis ex veſtro nomine, Nos perjurum, tyrannum, ac perfidum, & diſtractorem eſſe rerum eccleſiaſticarum, Et hæc alacri mente percipere, animo grato amplecti, & humili ſemper debemus intentione recipere? Niſi ſcriptor fortè velit nos cum vulgo Æthiopes vocare argenteos, & ideo quis nobis pulcher videatur, quia nomine bellus vocatur, & ſibi cantare cum Perſio: Quicquid calcaveris roſa fiat; illudque propheticum incurrere, *Væ his qui ponunt amarum in dulce*, cùm Dominus dicentibus ad ſe Judæis, *Nonne benè dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?* quod recognovit, tacendo conſenſit, & patienter repulit, quod dictum fallaciter audivit dicens, *Ego dæmonium non habeo.* Cujus pro modulo noſtro in hoc exemplum ſecuti, qui non dedignatus eſt ex ratione oſtendere ſe peccatorem non eſſe, qui ex virtute divinitatis poterat peccatores juſtificare; de his patienter apud paternitatem veſtram nos excuſavimus, ne ſi penitus taceremus, tales quales denotabamur, tacendo & conſentiendo eſſe nos fateremur, & quaſi confeſſi, noſtra confeſſione convicti judicaremur.

Et hoc hortamentum quod in literis ex nomine veſtro ab Actardo Epiſcopo nobis delatis invenimus, ſcilicet ut omnia quæ à Sede Apoſtolica nobis veniunt, humili debeamus ſemper intentione recipere, non ſolùm ut præmiſimus, evangelicæ veritati, ſed etiam decretis Sanctorum invenitur adverſum. In quorum decretis legimus, eum abſolvi non poſſe, qui in ſeipſum dixerit mortis cauſam, quâ edictâ in alium puniretur, falſum videlicet teſtimonium: cum omnis, qui ſibi fuerit mortis cauſa, major homicida ſit. Et hinc decreverunt, Ut quicumque ſub ordinatione vel

Diaconatus, vel Preſbyterii, vel Epiſcopatus, mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, à ſupradictis ordinationibus ſubmovendos. Et nos, ſi ad talia nobis impacta tacendo conſentiremus, non ſolùm à regimine regio, verùm & à Catholicæ Eccleſiæ communione nos ipſos ſequeſtraremus. Non igitur talia nobis ex parte Sedis Apoſtolicæ, nomine veſtro ſcripta, mente alacri percipere, & animo grato amplecti, & humili ſemper debemus intentione recipere, quæ ſicut in eiſdem literis ex ſententia ſapientis Salomonis ſubjungitur: *Quaſi ſtimuli & ſicut clavi in altum defixi eſſe viderentur*, quia culpas delinquentium neſciunt palpare, ſed pungere. Cui ſententiæ item ſapientis verba referimus; quibus dixit, *Priuſquam interroges, ne vituperes quemquam, & cum interrogaveris*, id eſt probaveris, *corripe juſtè*, ſicut Nathan David Regem priùs interrogavit, & interrogatione probatum corripuit, & cùm cauſa correptionis defuit, humiliter adoravit, veluti in ſacra hiſtoria legimus. Mandate & ſcribite quæ veſtro & noſtro miniſterio congruunt, vel deceſſores veſtri nobis & noſtris deceſſoribus mandaverunt atque ſcripſerunt, & alacri mente, animoque grato recipiemus.

Literæ autem ex nomine veſtro ſemper ſine interrogatione, id eſt, ſine probatione nos pungunt, & peccata, pro quibus invitum pungunt, ſponte confeſſa, vel ordine judiciario legaliter ac regulariter comprobata non oſtendunt: & cùm peccata manifeſta & probata deſint, fomentis benignæ adhortationis & allocutionis non refovent: reprehendente hinc Domino populorum rectores aſperos, atque dicente: *Vos autem cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia*. Quibus Apoſtolus regulam dedit commonitionis, ſingulis dicens: *Argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina*. Miſceas temporibus tempora, terroribus blandimenta, dirum magiſtri, pium patris affectum oſtendentes, id eſt, indiſciplinatos & inquietos debent duriùs arguere, obedientes autem atque patientes, ut in melius proficiant, obſecrare; negligentes autem & contemnentes debent utique increpare atque corripere, & de criminalibus pecca-

tis aut ultrò confeſſos, aut ordine judiciario convictos atque comprobatos, ſecundùm modum culpæ legaliter ac regulariter judicare. [Noluit Apoſtolus, inquit beatus Auguſtinus, hominem ab homine judicari ex arbitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario uſurpato judicio, ſed potiùs ex lege Dei ſecundùm ordinem Eccleſiæ, ſive ultrò confeſſum, ſive accuſatum & convictum : alioquin illud cur dixit : *Si quis cùm frater nominatur aut fornicator, aut idolis ſerviens, &c.* niſi quia eam nominationem intelligi volunt, quæ fit in quenquam, cùm ſententia ordine judiciario atque integritate profertur : nam ſi nominatio ſola ſufficit : multi damnandi ſunt innocentes, quia ſæpe falsò in quenquam crimina nominantur : plerique autem boni Chriſtiani propterea tacent, & ſufferunt aliorum peccata, quæ noverunt, quia documentis ſæpe deſeruntur, ut ea quæ ſciunt, judicibus eccleſiaſticis probare non poſſint : quamvis enim ſint vera quædam, non tamen judici facilè credenda ſunt, niſi certis indiciis demonſtrentur, niſi ordine judiciario comprobentur, ut ſi per judicium mali ab Eccleſiæ communione auferri non poſſunt, tolerentur potiùs, ne perversè malos evitando quiſque ab Eccleſia ipſe diſcedens, eos quos fugere videtur, vinciat ad gehennam.]

Quod ſcriptum eſt in eiſdem ex nomine veſtro literis, quia ſanè non patienter Pontificii veſtri monita & correctiones nos audiiſſe comperiſtis, liquidò patet adhuc perfectæ aliquid caritatis minùs dumtaxat habere, de qua dicit Apoſtolus; *Charitas patiens eſt, benigna eſt, non inflatur, non irritatur, non agit perperam, omnia ſuffert, omnia ſuſtinet.* Cujus caritatis modum & perfectionem in benignitate atque patientia, in humilitate & ſufferentia, exemplo ſanctæ paternitatis veſtræ, in literis veſtris diſcere admodùm cuperemus, ſi Deus nos inde honorare dignaretur. Quod & in hoc poſſemus addiſcere, ſi in his ad quæ ex nomine veſtro nobis ſcripta, ſanctitati veſtræ reſcripſimus; ſuſtineretis modicum quid inſipientiæ noſtræ, & ſupportaretis nos, ſicut magnus Petrus Apoſtolicæ & primæ Sedis primus Epiſcopus, non ſolùm patienter, ſed & gaudenter ad-

Digitized by Google

eò ſuſcepit reprehenſionem ſuam à Coapoſtolo ſuo Paulo ſibi oſtenſam, ut ejus epiſtolas in quibus ſe reprehenſum legerat, cum maximo favore laudaverit. Non enim ita ſupputatè eas laudare poterat, niſi legiſſet: & quia legit ſcriptum, reprehenſum ſe in eis invenit: & quoniam eas tam granditer laudavit,quàm gratanter juſtam reprehenſionem ſuam accepto tulerit patienter, oſtendit: & cum à minoribus ſuis reprehenſus fuit, cur ad gentiles intraverit, non eis nudo & tumido ſermone reſpondit, ut omnia quæ egerat patientiſſimè ſuſtinerent, nec aliquid in eorum querela de ſua poteſtate dixit, ſed humili ejus ratione placavit, atque in cauſa reprehenſionis ſuæ etiam teſtes adhibuit. Quia ſi in querela fidelium, ut beatus dicit Gregorius, aliquid de ſua poteſtate diceret, profectò doctor manſuetudinis non fuiſſet. Si igitur paſtor Eccleſiæ, Apoſtolorum Princeps ſigna & miracula ſingulariter faciens; non dedignatus eſt in cauſa reprehenſionis ſuæ, rationem humiliter reddere; quantò magis, inquit beatus Gregorius Apoſtolicæ Sedis Pontifex, nos peccatores cùm de re aliqua reprehendimur, reprehenſores noſtros ratione humili placare deberemus? Litteræ autem ex nomine veſtro nobis directæ, non humili nos ratione placarunt, nec contra rationem nos ea ratione & auctoritate quæſiiſſe monſtrarunt, ſed indebitâ increpatione os noſtrum oppilare ſtuduerunt, cùm Deo gratias, liberâ adhuc fronte, de his quæ nobis per literas ex nomine veſtro directas impacta ſunt, loqui poſſimus.

Scriptum eſt etiam in præfatis literis nobis ex nomine veſtro directis, de Hincmaro hoc modo. [Volumus & auctoritate apoſtolica jubemus ipſum Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum, veſtrâ fretum potentiâ, ad limina Sanctorum, noſtramque venire clementiam: quo ſanè veniente, veniat pariter accuſator idoneus, qui nullâ poſſit auctoritate legitimâ reſpui. Et tunc in præſentia noſtra & totius Sedis Romanæ ſynodali Collegio, cauſa illius prudenti ventilata examine, ac diligenter inquiſita ſecundùm Deum & ſacrorum Canonum conſtitutiones Spiritu Dei prolatas ſine protelatione aliquâ definietur.] Quæ relegentes licèt contra

tra morem deceſſorum ac prædeceſſorum veſtrorum hoc dictum invenerimus, id eſt umbroſum ſæculi typhum inducere in Eccleſiam ſuam, quæ lucem ſimplicitatis, & humilitatis diem Domini videre deſiderantibus præfert; tamen de voluntate non dubitavimus: quia humano animo facilè poteſt ſubripi quod ex deliberatione conveniat immutari. Sed valdè mirati ſumus, ubi hoc dictator epiſtolæ, nobis per Actardum Epiſcopum delatæ, ſcriptum invenerit eſſe apoſtolica auctoritate præcipiendum, ut Rex corrector iniquorum & diſtrictor reorum, ac ſecundùm leges eccleſiaſticas atque mundanas ultor criminum, reum legaliter atque regulariter pro exceſſibus ſuis damnatum, ſuâ fretum potentiâ Romam dirigat: maximè autem illum qui & ante depoſitionem contra cuſtodiam publicam, & contra quietem moliri, in tribus Synodis extitit deprehenſus, ſicut in geſtis epiſcopalibus paternitati veſtræ directis continetur, & poſt depoſitionem ſuam, & per ſe, & per quoſcumque potuit, à ſua pervicacia non quievit. Sed non miramur ſi in poſterioribus literis, ex nomine veſtro nobis directis eſt inſulcitum, ut regulariter ac legaliter damnatus qui nullis legibus decernitur, à quoquam, gradu, ſeu rebus ac facultatibus redonandus, antequam ſi contrà cuſtodiam & quietem publicam moliri non fuerit deprehenſus, renovato Apoſtolicæ Sedis auctoritate judicio in provincia, qua fuerit judicatus, fortè inveniatur innoxius, regiâ noſtrâ potentiâ ad veſtram veniat fretus, cùm ſe auctore, damnato debeatur zelus rectitudinis, non clementia reſolutionis: quæ ſi non de eodem foramine, de eodem tamen conamine manarunt; de quo & anteriores fluxerunt, in quibus continetur, ut res omnes Hincmaro commiſſæ Eccleſiæ, donec ad propria reverteretur, nobis committeretis ut indemnes conſiſterent, & aliquod diſpendium non incurrerent.

Unde ſicut vobis reſcripſimus, & nunc iterum vobis ſcribere non piguit, ſed exigente cauſa neceſſarium eſt, quia Reges Francorum ex regio genere nati, non Epiſcoporum vice-domini, ſed terræ domini hactenus ſumus com-

Digitized by Google

putari, & ut Leo ac Bituricenſis Synodus ſcripſit, Reges & Imperatores, quos terris divina potentia præcepit præeſſe, jus diſtinguendorum negotiorum Epiſcopis ſanctis juxta Divalia conſtituta permiſerunt, non autem Epiſcoporum villici extiterunt. Et ſanctus Auguſtinus dicit, per jura regum poſſidentur poſſeſſiones, non autem per epiſcopale imperium Reges villici fiunt, actoreſque Epiſcoporum. Et Dominus, *quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo reddi præcipit*, qui etiam cenſum Regi reddidit, & Apoſtolus voluit ſerviri Regibus, voluit honorari & non calcari Reges, *Regem*, inquit, *honorificate*. Et iterum, *Omnis*, inquiens, *anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, reddite ergo omnibus debita*, Et paulò ſuperiùs: *Ideò neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolùm propter iram, ſed & propter conſcientiam.* Et ſi revolveritis regeſta deceſſorum ac prædeceſſorum veſtrorum, talia mandata ſicut habentur in literis ex nomine veſtro nobis directis per Actardum Epiſcopum, deceſſores noſtros à deceſſoribus veſtris accepiſſe nullatenus invenietis; unde pauca de pluribus vobis ſcribere neceſſarium duximus.

Sanctus Gregorius merito vitæ & ſapientiæ doctrinâ Apoſtolicæ Sedis Pontifex, & toti orbi colendus ac imitandus, Francorum Regibus Theodorico & Theodeberto prædeceſſoribus noſtris de præjudicio cujuſdam Epiſcopi, non ita ut vos nobis ſcripſiſtis, pro eo qui pro meritis ſuis legaliter ac regulariter juſtè depoſitus eſt: ſcripſit hoc modo: [Frater & Coëpiſcopus noſter Urſinus Taurinæ civitatis Antiſtes, in parochiis ſuis quæ intra regni veſtri ſunt terminos conſtitutæ, grave omninò dicitur præjudicium ſuſtinere, adeò ut contra eccleſiaſticam obſervantiam, contraque ſacerdotalem gravitatem, & contra ſacrorum Canonum definita, nullo ejus exigente crimine, alter illic nunc meruerit Epiſcopus ordinari. Et quia parum viſum eſt, ſi illicitis non jungerentur illicita, etiam res Eccleſiæ ſuæ, ut fertur, ablatæ ſunt. Quòd ſi ita ſe veritas habet, quoniam nimis intolerabile eſt, ut virtute opprimeretur, cui culpa non nocuit, præmiſſo paternæ ſalutationis alloquio petimus, ut quod excellentia veſtra amore eccleſiaſti-

cæ reverentiæ & æquitatis contemplatione ſponte poteſt impendere, noſtræ ſtudeat benigniùs interceſſioni concedere; & juſtitiam illi, ſicut de æquitatis ejus bono confidimus, faciat in omnibus cuſtodiri, atque patefacta veritate quod illicitè actum eſt, corrigi. Pro utilitate ergo animæ veſtræ, hæc apud vos noſtra exhortatio locum inveniat, &c.] Sed & ad Romanum Exarchum minoris dignitatis quam ſimus Dei gratiâ, regiæ poteſtatis, de quodam Epiſcopo ſcripſit hoc modo. [Pervenit ad nos Blandum Ottonenſis civitatis Epiſcopum, longo jam tempore in civitate Ravennati à veſtra excellentia detineri, & fit ut Eccleſia ſine rectore, & populus quaſi ſine paſtore grex fuit, & ibidem infantes pro peccatis abſque baptiſmate moriantur. Et rurſus: Quia non credimus quòd eum excellentia veſtra, niſi ex aliqua probabilis exceſſus cauſa tenuerit, oportet ut habita Synodo palam fiat, ſi quod in eum crimen intenditur: & ſi talis in eo culpa reperitur, quæ ad uſque degradationem ſacerdotii deducatur, aliam neceſſe eſt ordinationem inquiramus; ne Eccleſia Dei in his ſine quibus eam Chriſtiana non patitur eſſe religio, inculta ac deſtituta maneat: ſin autem excellentia veſtra aliter ſe habere quàm de eo quod dicitur eſſe perſpexerit, eum ad Eccleſiam ſuam reverti concedat, ut officium ſuum in commiſſis ſibi animabus adimpleat.] Quibus mandatis beati Gregorii prædeceſſoris veſtri, de his qui necdum judicio Synodali legaliter ac regulariter pro criminibus ſuis fuère depoſiti, collatis cum ſcriptis ex nomine veſtro nobis directis, ex eo qui legaliter ac regulariter pro ſuis exceſſibus judicio ſynodali habetur depoſitus, ut eum noſtrâ fretum potentiâ, Romam mittamus, quæ potiùs ſequenda ſint, judicare. Nos autem auctoritatem veſtram judicaturam potiùs credimus, ut ea ſequamur quæ deceſſores ac prædeceſſores veſtri ſecundùm ſcripturarum tramitem, prædicationemque majorum ſcripſerunt, quàm illa quæ ſcriptor ſæpedictæ epiſtolæ ex nomine veſtro nobis directæ confinxit. Ait enim beatus Auguſtinus libro ad Januarium: Omnia talia, quæ neque ſanctarum Scripturarum auctoritati-

Digitized by Google

bus continentur, nec in Conciliis Epiſcoporum ſtatuta inveniuntur, nec conſuetudine univerſalis Eccleſiæ roborata ſunt, reſecanda exiſtimo. Et Sanctus Leo, de his quæ à ſacris Canonibus habentur ita præfixa, & eiſdem Apoſtolicæ Sedis ſunt promulgata decretis, ut nulla poſſint ratione convelli, conſtituit; ut omni penitus auctoritate ſit vacuum, quicquid ab illorum fuerit conſtitutione diverſum. Ac ſi cum Paulo diceret, Quia ſibi ipſi Apoſtolica Sedes in ſuis conſtitutionibus eſſe non poteſt contraria, *Licet nos aut Angelus de cælo evangeliſet vobis præter quod evangelizavimus vobis, anathema ſit.* Sed ut in controverſia Quintiliani legitur, Floribus vafriciâ nebulonum veneficatis apes mortuas eſſe, quibus mellificandum fuerat; de Scripturis ſacris beatus Petrus agi demonſtrat, loquens de Pauli epiſtolis, *Quæ indocti & inſtabiles*, inquit, *depravant ſicut & cæteras ſcripturas ad ſuam ipſorum perditionem.* Et de traditionibus eccleſiaſticis ſanctus Innocentius: Dum, inquiens, unuſquiſque non quod traditum eſt, ſed quod ſibi viſum fuerit, hoc exiſtimat eſſe tenendum, inde diverſa in diverſis locis vel eccleſiis, aut teneri, aut celebrari videntur, ac fit ſcandalum populis, qui dum neſciunt traditiones antiquas humana præſumptione corruptas, putant ſibi aut eccleſiis non convenire, aut ab Apoſtolis vel apoſtolicis viris contrarietatem inductam. Contra quem morbum ſanctus Cæleſtinus ſalubre cunctis celebravit antidotum, dicens: Nulli Sacerdoti liceat ſuos Canones ignorare, nec quicquam facere, quod Patrum regulis poſſit obviare. Quæ enim à nobis res digna ſervabitur, ſi decretalium norma conſtitutorum, pro aliquorum libitu, licentiâ populis permiſsâ frangatur? Et ſanctus Gelaſius in decretis ſuis: Patres noſtri, Catholici videlicet & docti Pontifices, in unaquaque ſecta quolibet tempore ſuſcitata, quicquid pro fide, pro veritate, pro communione catholica atque apoſtolica, ſecundùm ſcripturarum tramitem, prædicationemque majorum, factâ ſemel congregatione, ſanxerunt, inconvulſum voluerunt deinceps firmumque conſtare, nec in eadem cauſa denuò quæ præfixa fuerant retractari, qua-

Digitized by Google

libet recenti præſumptione permiſerunt.

Videndum eſt igitur quid hic trames ſanctarum Scripturarum, & prædicatio majorum definiant. Scriptum quippe legimus in ſacra hiſtoria, dixiſſe Dominum per Prophetam Joſaphat Regi: *Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum amicitiâ jungeris, & idcirco iram quidem Domini merebaris, ſed bona opera inventa ſunt in te, eo quod abſtuleris lucos de terra Iuda.* Et in Evangelio ſemel & ſecundò ac tertiò monitum & non obedientem ad correctionem debitam, Dominus ſicut ethnicum & publicanum jubet haberi. Et beatus Gregorius in decretis ſuis, ſicut in geſtis Synodi invenire poteſtis, pervaſorem non ſolùm rerum alienarum, ſed etiam Eccleſiæ ſibi commiſſæ anathematiſatum definit: verùm & ſi alius hoc egerit, is qui præeſt Eccleſiæ, ſi hoc vel ipſe fieri præcipit, vel ſine ſua præceptione factum digna punire animadverſione neglexerit, eum anathematiſat: Satis ergo mirari non poſſumus, unde ſcriptor epiſtolæ nobis ex nomine veſtro delatæ, hanc legem apud ſe auro ſculptam produxit, quam Dominus digito ſuo non ſcripſit, nec ſcribendam cuiquam inſpiravit, neque ordinatam per Angelos in manu Mediatoris illius dedit; quam non paganus indixit, non Chriſtianus induxit, non eccleſiaſticus vir decrevit, quæ de ſe ſub iſto cælo, ſicut non atramento manu juſtitiæ, ita nec Spiritu Dei vivi ſcripta perſonuit: qua me Regem à Deo conſtitutum, & gladio ex utraque parte acuto, ultore ſcilicet nocentium & defenſore innocentium inſignitum, ad malefactorum vindictam, ut exponit Apoſtolus, laudem verò bonorum, rei atque damnati, atque anathematizati fautorem eſſe præcipit: jubens ut Hincmarum ſacrarum legum prævaricatorem, ſancti ſacerdotii vituperatorem, regiæ dignitatis contra regulam apoſtolicam dehortatorem, regni perturbatorem, perjurum, & ſeditionum auctorem, Eccleſiæ ſibi commiſſæ afflictorem, facultatum eccleſiaſticarum ſacrilegum, fraudatorem ac extirpatorem Epiſcoporum, ac totius populi noſtrarum partium ſcandaliſatorem, alienarum rerum pervaſorem, & veniendo contra ſubſcriptio-

Digitized by Google

nes & profeſſiones ſuas à ſe ipſo damnatum, potentiâ Regiâ fretum, Romam venire faciamus.

Quis igitur hanc univerſam legem infernus evomuit? quis tartarus de ſuis abditis & tenebroſis cuniculis eructavit? contra quam litteris ſacris oſtenſa nobis eſt via, quam ſequamur, appoſita forma, cui imprimamur. *Clamavit,* inquit, *Propheta ad Regem Iſraël, & ait, ſervus tuus egreſſus eſt ad prœliandum cominus, cumque fugiſſet vir unus, adduxit eum quidam ad me, & dixit: cuſtodi virum iſtum, qui ſi fuerit lapſus, erit anima tua pro anima ejus, aut talentum argenti appendes. Dum autem ego turbatus huc illucque me verterem, ſubitò non comparuit. Et ait Rex Iſraël ad eum: hoc eſt judicium tuum quod ipſe decreviſti. At ille ſtatim abſterſit pulverem de facie ſua, & cognovit eum rex Iſraël, quod eſſet de Prophetis: Qui ait ad eum; hæc dicit tibi Dominus, quia dimiſiſti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus. Reverſus eſt igitur Rex Iſraël in domum ſuam audire contemnens, & furibundus venit in Samariam.* Quænam vos dementia cepit ſcientes dixiſſe Chriſtum Dei virtutem & Dei ſapientiam, *Per me Reges regnant, & conditores legum juſta decernunt.* Et ſacri Canones (ſicut credimus & in Apoſtolicis literis ſæpius legimus) Spiritu Dei conditi, & totius mundi reverentiâ ſunt conſecrati: propterea videamus quid de hujuſmodi ſancti Canones & ſacræ leges decernant. Ait enim ſanctum Africanum Concilium: Et illud petendum, quin apud terræ principes, ſtatuere dignentur: ut ſi quis cujuſlibet honoris Clericus judicio Epiſcoporum, quocumque crimine fuerit damnatus, non liceat eum ſive ab Eccleſiis, quibus præfuit, ſive à quolibet homine defenſari, interpoſitâ pœnâ damni pecuniæ atque honoris, quo nec ætatem nec ſexum excuſandum eſſe præcipiant. Et tunc Valens, Gratianus & Valentinianus conſtituerunt, ut quicumque reſidentibus ſacerdotibus fuerit Epiſcopali loco detruſus, & nomine ſi aliquid contra cuſtodiam publicam, vel contra quietem moliri fuerit deprehenſus, rurſumque ſacerdotium petere, à quo videtur expulſus, procul ab urbe quam infecit, ſecundùm legem

divæ memoriæ Gratiani, centum millibus vitam agat: ſit ab eorum cœtibus ſeparatus, à quorum ſocietate eſt diſcretus: ſitque hujuſmodi perſonis illicitum tenore hujus legis ſacra noſtra adire ſecreta, & impetrare ſcripta, omnibus abjectis per culpam ſacerdotio perſonis, quæ impetrata ſunt, infecta permaneant, ſcituris his quorum defenſione nituntur, abſque ſui prehenſione non futurum, ſi hoc eis pollicentur ſuffragium, qui divinum videntur non meruiſſe judicium. Unde & Leo Papa apud principalem poteſtatem petiit de Euthyche ſcandali, & pravitatis authore, ut ab eo loco, qui Conſtantinopolitanæ urbi nimis vicinus erat, longiùs transferretur, ne frequentioribus ſolatiis eorum, quos ad impietatem ſuam traxit, uteretur. Et Gregorius Paulum Dyadinæ civitatis quondam Epiſcopum, quo uſque omne quod dilapidavit, vel de ſubſtantia tulit Eccleſiæ, reſtitueret, in monaſterium mittendum eſſe decrevit. Et ſi fortè poſt depoſitionem ſuam inverecunde, ac mente perverſa aliquando de Epiſcopatu loqui, aut rurſus ad hoc qualibet adſpirare præſumptione tentaverit, dominici corporis & ſanguinis communione privatum, in Monaſterio eum uſque ad diem obitus ſui ad agendam pœnitentiam retrudi, ſtudio Joannis primæ Juſtinianæ Epiſcopi juſſit, ut perpetrati ſceleris maculas dignis diſceret fletibus emendare, juxta legem Juſtiniani Imperatoris, qui libro conſtitutionum decrevit, ut ſi quis Epiſcopus exploſus, auſus fuerit ingredi civitatem, de qua repulſus eſt, vel exire de loco, in quo degere juſſus eſt, jubemus eum in Monaſterio in alia provincia conſtituto tradi, ut quæ in ſacerdotio peccavit, degens in Monaſterio corrigat. Quas leges ab Imperatoribus & Regibus, noſtris videlicet prædeceſſoribus, promulgatas atque decretas, nos immutilatè & inrefragabiliter convenit conſervare, ſicut Apoſtolicæ Sedis antiſtites ad dominos & terræ Principes ſcripſerunt. Ait enim Leo ad Leonem Auguſtum: Debes, inquiens, incunctanter advertere regiam poteſtatem tibi non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatam, ut auſus nefarios comprimendo, & quæ be-

ne ſtatuta ſunt defendas, & veram pacem his quæ ſunt turbata reſtituas. Et Gelaſius ad Anaſtaſium: Etenim Imperator Auguſte, ſi aliquid contra leges publicas, quod abſit, quiſpiam fortaſſe tentaret, nulla id ratione potuiſſet admitti. Quas etiam leges principali auctoritate promulgatas, non ſolùm à quibuſcumque Epiſcopis, ſed etiam ab ipſis Apoſtolicæ Sedis Pontificibus, ipſius primæ Sedis Antiſtites obſervari debere ſcripſerunt, ſicut beatus Leo ad Leonem Auguſtum ſcribens demonſtrat, dicens non ſe refragari debere edicta Imperialia, vel ea quæ ſui deceſſores ſecundùm tramitem ſcripturarum, prædicationemque majorum ſtatuerant: ſi quæ, inquiens, deſtruxi, ego ædifico, prævaricatorem me conſtituo, & eis me ultionum conditionibus ſubdo, quas non ſolùm auctoritas beatæ memoriæ principis Marciani, ſed etiam ego mea conſenſione firmavi. Et ſanctus Gelaſius ad Anaſtaſium Imperatorem: Si, inquit, quantùm ad ordinem publicæ pertinet diſciplinæ cognoſcentes imperium tibi ſuperna diſpoſitione collatum, legibus tuis ipſi quoque parent religionis Antiſtites, ne vel in rebus mundanis excluſæ videantur obviare ſententiæ, quo, oro te, affectu eis convenit obedire, qui pro erogandis venerabilibus ſunt attributi myſteriis? Quod & nos juxta hortamentum beati Gelaſii incunctanter atque libenter exequi cupimus, in his, quæ ad ſuum miniſterium pertinent, cunctis generaliter ſacerdotibus rectè divina tractantibus, & potiſſimè Sedis illius Præſule, quem cunctis ſacerdotibus, divinitas ſumma voluit præeminere, & ſubſequens Eccleſiæ jugiter pietas celebravit, ſicut noſtri deceſſores ac progenitores orthodoxi Imperatores & Reges egerunt, ut & Apoſtolicæ Sedis Pontifex, & reliqui Domini Sacerdotes nobis, quæ ſunt à Deo conſtituta, exhibeant: Scientes, ſicut idem beatus Gelaſius dicit, quoniam Chriſtus memor fragilitatis humanæ, quod ſuorum ſaluti congrueret, diſpenſatione magnifica temperavit, ſic actionibus propriis, dignitatibuſque diſtinctis officia poteſtatis utriuſque diſcrevit, ſuoſque volens medicinali humilitate ſalvari, non humana ſuperbia rurſus intercipi, ut & Chriſtiani

principes

principes pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro temporalium curſu rerum imperialibus diſpoſitionibus uterentur, quatenus ſpiritualis actio à carnalibus diſtare incurſibus, & ideo militans Deo minimè ſe negotiis ſecularibus implicaret; ac viciſſim non ille rebus divinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſæcularibus implicatus, ut & modeſtia utriuſque ordinis curaretur, ne extolleretur utroque ſuffultus, & competens qualitatibus actionum ſpecialiter profeſſio aptaretur. Omnis Pontifex, inquit Apoſtolus, ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia pro peccatis: videlicet non ſolùm pro populo, ſed quia & ipſe circumdatus eſt infirmitate, pro ſuis. Et Regis eſt, regni negotia diſpenſare, ſicut inculcant literæ divinitùs inſpiratæ. Quia ergo ſanctarum Scripturarum tramite, & prædicatione majorum oſtenditur, ſancto etiam atteſtante Gelaſio, quia duo ſunt quibus mundus principaliter hic regitur, auctoritas ſacra Pontificum, & regalis poteſtas. Et per Regem Regum ac Summum Pontificem cunctorum Pontificum, qui ſolus Rex & Sacerdos fieri potuit, conditores legum juſta decernunt, quas leges principales poteſtates appellarunt æternas, & ſacri Canones Spiritu Dei ſunt conditi, & totius mundi reverentiâ conſecrati. Et ut beatus Ambroſius ad Valentinianum dicit, leges Imperator fert, quas primus ipſe cuſtodiat, quia quod præſcripſit aliis, præſcripſit ſibi, ne cui eſſet liberum, aliud judicare. Et beatus Auguſtinus dicit, quia poſtquam leges ſubſcriptæ fuerint & firmatæ, non licet judici de ipſis judicare, ſed ſecundùm ipſas. Quia ſecundùm Pontificale miniſterium veſtrum Regio miniſterio noſtro monita veſtræ paternitatis obedienter ac libenter cupimus obaudire, patimini nos omnia ſervare, quæ prædeceſſores veſtri ac noſtri de hujuſmodi, unde agitur, conſtituerunt, & roborantes ſervando, quæ geſta ſunt, rata doceamus eſſe debere quæ gerimus. Nam quomodò leges principum ritè vocabuntur æternæ, ſi tranſeuntibus principibus unà cum eis conſtitutio legis tranſibit? Et Papa Symmachus ad Eonium: [Dum,

Digitized by Google

inquit, ad Trinitatis inſtar, cujus una eſt atque individua poteſtas, unum ſit per diverſos Antiſtites ſacerdotium, quomodo priorum ſtatuta à ſequentibus convenit violari? Huc accedit, quod ſi eveniat hæc ſententiarum varietas, ad ipſam ſacroſanctam Religionem credimus pertinere, cujus omnis poteſtas infringitur, niſi univerſa, quæ à Domini ſacerdotibus ſemel ſtatuuntur, perpetua ſint: quid aliàs contingere poterit, ſi ſucceſſor deceſſoris actibus non tribuerit firmitatem, & roborando quæ geſta ſunt faciat rata eſſe, quæ geſſerit? Quanta enim Vicariis beati Petri Apoſtoli judicabitur eſſe reverentia, ſi quæ in Sacerdotio præcipiunt, eiſdem tranſeuntibus diſſolvantur. Univerſa, inquit, perpetua ſunt quæ à ſacerdotibus Domini ſtatuuntur, qui, ut Moyſes, ea quæ ſtatuunt ab oraculo divino ſuſcipiunt, non quæ ab his ſtatuuntur, de quibus per Prophetam dicitur: *Væ his qui condunt leges iniquas, & ſcribentes injuſtitiam ſcripſerunt.* Ea nihilominùs, quæ à Vicariis beati Petri conſtituuntur, maneant inconvulſa, quia, ut Leo dicit, nec nimia eſt ſeveritas vel remiſſio, ubi nihil conſtituitur, niſi quod ex B. Petri æquitate profertur.] Hæc enim ſcimus eſſe canonicè, ſcimus eſſe Apoſtolica auctoritate roborata, & Apoſtolicæ Sedis decreta, quæ, ut Gelaſius dicit, unamquamque Synodum & ſua auctoritate confirmat, & continua moderatione cuſtodit pro ſuo ſcilicet principatu, quem beatus Petrus Apoſtolus Domini voce perceptum, Eccleſia nihilominùs ſubſequente, & tenuit ſemper & retinet. Et Paulò ſuperiùs: Confidimus, quod jam nullus veraciter Chriſtianus ignorat, uniuſcujuſque Synodi conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, nullam magis exequi ſedem præ cæteris oportere, quàm primam. Et item idem: Cumque nobis contra ſalutarium reverentiam regularum cupiamus nihil temerè licere, & cùm Sedes Apoſtolica ſuper his omnibus favente Domino, quæ paternis Canonibus ſunt præfixa, pio devotoque ſtudeat tenere propoſito; ſatis indignum eſt, quemquam, vel Pontificum, vel ordinum ſubſequentium hanc obſervantiam refutare, quam beati Petri Sedem & ſequi videat

& docere, ſatiſque conveniens ſit, ut totum corpus Eccleſiæ in hac ſibimet obſervatione concordet, quam illic vigere conſpiciat, ubi Dominus Eccleſiæ totius poſuit principatum. Et de ſacris legibus, quas unà cum ſanctis Canonibus Catholica obſervat Eccleſia, idem Gelaſius, ut præmiſimus, dicit in Epiſtola ad Anaſtaſium Imperatorem: Quantùm, inquiens, ad ordinem publicæ pertinet diſciplinæ, cognoſcentes imperium tibi ſuperna diſpoſitione collatum, legibus tuis ipſi quoque parent religionis antiſtites, ne vel in rebus mundanis excluſæ videantur obviare ſententiæ.

Et cùm ita ſacræ leges tam Eccleſiaſticæ quàm mundanæ de damnato Epiſcopali, & Synodali Concilio decernant, non eſt noſtri regii miniſterii reum, & ſacrorum Canonum judicio condemnatum, atque Apoſtolicæ Sedis definitione, ſicut in geſtis Synodi invenire poteſtis, anathematiſatum, noſtrâ potentiâ fretum quoquàm dirigere: cùm apertiſſimè ſacri Canones definiant, & leges Juſtiniani, ac cæterorum Imperatorum Catholicorum edicta; qualiter, & pro quibus, & à quibus debeat Epiſcopus judicari, & poſt judicium, quid & qualiter, & per quos ſit inde Apoſtolicæ Sedi agendum, quæ non abnuimus, ſed incunctanter atque competenter annuimus. A quibus definitionibus nulli eſt licitum deviare, quia ut ſanctus Hilarus Papa dicit: Non minùs in ſanctarum traditionum delinquitur ſanctiones, quàm in injuriam ipſius Domini proſilitur.

Quocirca, quia Dominus dicit per Prophetam, *Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia Angelus, id eſt, nuntius Domini exercituum eſt*, Nolite permittere nobis ſcribi ex veſtræ authoritatis nomine, quæ in legibus ſacris Dei ſapientiâ conditis, & in ſanctis regulis ejuſdem Spiritu promulgatis non continentur, dicente item Prophetâ, id eſt, Sacerdoti præcipiente: *Audiens nuntiabis eis ex me, ex me, inquit, & non ex te: & redarguuntur, qui de corde ſuo loquuntur, quoniam qui a ſemetipſo loquitur, gloriam propriam quærit.* Nolite igitur, ut præmiſimus, ex veſtro nomine, vel Apoſtolicæ Sedis auctoritate,

juſſiones vel excommunicationum intentationes, contrà ſacrarum ſcripturarum tramitem, prædicationemque majorum ac ſacrarum legum, ſanctorumque Canonum conſtitutiones nobis de cæterò ſcribi, cujuſcumque inſtinctu permittere precamur: quia ſcitis & ſcimus totum eſſe irritum, quicquid fuerit ab eorum conſtitutione diverſum. Dicitur, inquit ſanctus Leo, à Domino, beatiſſimo Petro, *Tibi dabo claves regni cælorum, & quæcumque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis:* Tranſivit quidem etiam in alios Apoſtolos jus iſtius poteſtatis, & ad omnes principes Eccleſiæ decreti hujus conſtitutio commeavit, ſed non fruſtrà uni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideò hoc ſingulariter creditur, quia cunctis Eccleſiæ rectoribus Petri forma præponitur. Manet ergò Petri privilegium, ubi ex ipſius æquitate fertur judicium. Quâ ſententiâ conſtat, quia non manet Privilegium, ubi ex ipſius æquitate non fertur judicium; cum enim ubicumque dicitur, ſicuti nullus locus, ita nemo rector Eccleſiæ ex Petri æquitate judicium ferens excipitur, vel contrà illius æquitatem judicium proferens commendatur. Et quia ubicumque ſine exceptione non manet Petri privilegium, ubi ex ipſius æquitate non fertur judicium, prolatum obaudiemus juſſum, vel recipiemus judicium, quod non ex Petri æquitate fuerit prolatum, ac per hoc ipſius privilegio fuerit deſtitutum? De quo Epiſcopali judicio, quid cunctis Epiſcopis ſequendum, & quid Eccleſiæ filiis tenendum ſit atque ſervandum, beatus Gregorius ſufficienter inculcat. Ergò jubete, & judicate privilegio Magni Petri juxta æquitatis ejus judicium, quæ jubenda & judicanda ſunt, ne ut dicit ejus Coapoſtolus, *Vituperetur miniſterium veſtrum.* Quia & nos ſecundùm Regium miniſterium noſtrum, quantùm ex nobis eſt, cupimus ſervare, quod ſcriptum eſt, *Filii, obedite parentibus veſtris in Domino:* videlicet quod fuerit juſſum vel indicatum à Domino dicente illo ſingulis; quia pro Patribus, Apoſtolis Eccleſiæ, nati ſunt filii, Apoſtolici viri: Tu autem audiens, nuntiabis eis ex me. Divina quippe nos lectio docet, quia nec etiam Balaam ſatis ſuperque à Rege

Balac petitus, licet medicamento avaritiæ delinitus in conſilio dando corruptus oſtenderit; ullo tamen, aut ullius inſtinctu in judicio juſtitiæ aliud loqui adversùs Iſraël perſuaderi, vel extorqueri potuit, quàm quod à Domino audivit.

De eo, quod in literis ex nomine veſtro nobis directis habetur, ut veniente Hincmaro Romam, veniat accuſator idoneus, qui nulla poſſit auctoritate legitima reſpui; reſcribimus, quia licet hæc commendatio nullâ ſit ratione atque auctoritate ſuffulta, ſi fortè apud vos exlex ſolus Hincmarus, novâ lege priſcis tam publicis quàm Eccleſiaſticis contraria, imò ordine novoque more habetur, ut nonniſi à vobis, & Romæ valeat judicari pro his exceſſibus, de quibus habentur certa ſacrorum Canonum ac legum decreta, quæ, ut Leo dicit, nullâ poſſunt ratione convelli; cùm etiam de causâ fidei, ut dicit Gelaſius, cuicumque Pontifici licet, ſecundùm regulam erroris ante damnati quemlibet à Catholica communione diſcernere: Et ego ita exors ab omnibus accuſationibus non ſolùm ab his quibus legaliter ac regulariter accuſandi adversùs ſeipſum denegatur licentia, verùm & ab his quibus in propriis cauſis accuſatio non negatur, ut ſicut leges & regulæ jubent, in provincia, in quâ orta ſunt negotia, terminari non valeant, & ſecudùm Antiochenos Canones, Provincialium Synodorum non debeant experiri examen, ſi nobis vias cum voluntate & conſenſu dilectiſſimi nepotis noſtri Imperatoris veſtri, contrà cujus dilectionem & debitum honorem, ſi tamen mutuam dilectionem & congruum honorem vobis exhibere ſtuduerit, illuc ire non volumus, obtinueritis, cooperante Domino, pace in regno noſtro contrà paganos virtute vel quacumque diſpoſitione Dei obtentâ, Romam venire congruo tempore non differemus. Et quia illum legaliter ac regulariter in Synodo Epiſcoporum plurimarum provinciarum de certis cauſis accuſavimus, idoneum nos accuſatorem illius oſtendemus, & tantos teſtes idoneos diverſi ordinis ac dignitatis nobiſcum ducemus, cum quibus eum legaliter ac regulariter nos accuſaſſe & comprobaſſe, ſufficientiſſimè comprobabimus. *[Non tantùm de his ex quibus cum

Digitized by Google

ante depoſitionem ſuam legaliter ac regulariter præſentes, præſentem in Synodo Epiſcoporum plurimarum provinciarum accuſavimus; verùm & quia poſt legalem ac regularem depoſitionem ſuam, contra honorem regium ſecundùm Apoſtolicam regulam nobis exhibendum, contraque juramenta nobis ſupra ſacroſancta præſtita, & contra profeſſiones & ſubſcriptiones ſuas adversùs publicæ rei cuſtodiam & gravitatem Epiſcopalem, ac quietem Eccleſiaſticam moliens, contrà leges & regulas non ſolùm quoſdam propinquos ſuos, & etiam alios, quos adhuc ſeducere ac pertrahere potuit perjuros, & publicis legibus condemnatos, ſed etiam & quos locando conducere & ſibi conciliare valuit in Regnum fratris noſtri Ludovici cum theſauro, & facultatibus Eccleſiaſticis furtim direxit, qui uſque hodie contrà cuſtodiam publicam, & contrà quietem Eccleſiaſticam ad vicem ipſius Hincmari moliuntur, & ſub quorumdam Epiſcoporum regni prædicti fratris noſtri protectione ac patrocinio contrà leges & Canones degunt, & ab ipſo, initio fugæ ſuæ foventur. Qui Epiſcopi quando cum præfato fratre noſtro proximè loquuti fuimus, & eoſdem fures & perjuros atque ſacrilegos ab illo repetivimus, *damnationi prædicti Hincmari ſubſcribere voluerunt*, & ad hoc ſe obtulerunt, *ea conditione ut Epiſcopi qui in Synodo reſidentes eumdem Hincmarum regulariter judicaverunt, ordinationi Vuilleberti, quem ipſi in Agrippinenſi Colonia ordinaverunt, ſubſcriberent.* Cùm in propatulo ſit, quid leges mundanæ tam veteres, quàm novæ, quid etiam ſacri Canones & regulæ à ſede Apoſtolica ex his promulgatæ, necnon quid Catholica & Apoſtolica Eccleſia ſecundùm tramitem ſcripturarum, traditionemque majorum de præfatis hominibus, perjuris ſcilicet, furibus & ſacrilegis, qui cum facultatibus & theſauro Eccleſiaſtico à regno noſtro effugerunt, & à quibuſdam eorum, juſſione fratris noſtri Ludovici ſuſcepti dicuntur; verùm & de ſuſceptoribus eorum definiant. Ait enim Paulus tuba cœleſtis: Avaritia quæ eſt idolorum ſervitus. Et item: Scripſi vobis in Epiſtola, ne commiſceamini avaris, aut rapacibus, aut idolis ſervientibus. Nunc autem ſcripſi vobis, non com-

miſceri. Si quis frater nominatur, aut avarus, aut idolis ſerviens, aut rapax, cùm hujuſmodi nec cibum ſumere. Et item: Vos injuriam facitis & fraudatis & hoc fratribus, an neſcitis quia iniqui Regnum Dei non poſſidebunt? Unde & quidam Patrum ſcriptis ſuis inſeruit congruentem ſententiam, dicens: amico quippiam rapere furtum eſt, Eccleſiæ fraudare ſacrilegium eſt. Et hinc ſanctus Auguſtinus in ſermono Evangelii Joannis: Ecce inter ſanctos eſt Judas & ne contemnas, fur, ſacrilegus: non qualiſcumque fur, loculorum ſed dominicorum, loculorum ſed ſacrorum: ſi crimina differuntur in foro, non qualiſcumque fur, ſed peculatus, peculatus enim dicitur furtum de re publica, & non ſic judicatur furtum rei privatæ, quomodo publicæ; quantò vehementiùs judicandus eſt ſacrilegus fur non undecumque tollere, hoc eſt, de Eccleſia tollere: qui aliquid de Eccleſia furatur, Judæ perdito comparatur. Et hinc Africæ provinciæ Canones, de quibus inquiunt, apertiſſimè divina Scriptura ſanxit, non differenda ſententia eſt, ſed potiùs exequenda: Proinde quod in laicis reprehenditur, id multò magis in Clericis oportet prædamnari. Univerſi dixerunt: nemo contrà Prophetas, nemo contrà Evangelia facit ſine periculo. Si quis verò ſtatuta ſupergreſſus corruperit, vel pro nihilo habenda putaverit, ſi laïcus eſt, communione; ſi Clericus eſt, honore privetur. Univerſi dixerunt: placet, placet. Et talium ſuſceptores ſanctus Gelaſius in decretali Epiſtola ad Anaſtaſium Imperatorem redarguit, inquiens: dicit Apoſtolus, qui non ſolùm non facienda faciunt, reos videri, ſed etiam qui conſentiunt facientibus: proinde ſicut non poteſt perverſitatis communicatore ſuſcepto non pariter perverſitas approbari, ſic non poteſt refutari perverſitas, complice ſectatore perverſitatis admiſſo: legibus certè veſtris criminum conſcios, ſuſceptoreſque latrocinantium par judiciorum pœna conſtringit, nec expers facinoris æſtimatur, qui licet ipſe non fecerit, facientes tamen in familiaritatem fœduſque receperit.]

Tandem quia vos non legiſſe vel audiſſe collegimus ex literis ab Actardo Epiſcopo nobis delatis, quæ anteà per

illum paternitati veſtræ direximus, iterato ſcribimus ea quæ tunc ſcripſeramus, deprecantes vos in omnipotentis Dei honore & ſanctorum Apoſtolorum veneratione, ut tales inhonorationis noſtræ Epiſtolas, taliaque mandata, ſicut hactenùs ex nomine veſtro ſuſcepimus, nobis & regni noſtri Epiſcopis ac primoribus de cæterò non mandetis, & non compellatis nos mandata, & Epiſtolas veſtras inhonorandas contemnere, & miſſos veſtros dehonorare, qui vobis in his quæ ad veſtrum miniſterium petinent, ſi tamen miniſterium veſtrum, cupimus obtemperare. Quæ pro veſtri honore privilegii vobis dicimus, quia vobis ſicut revera Vicario B. Petri Apoſtolorum principis in omnibus debitè ac competenter obedire deſideramus, & ne aliter eveniat cavere per omnia cupimus, ac veſtram ſanctitatem idipſum cavere, humili prece depoſcimus, ne nos & noſtros ſatis invitos ad id cogatis convertere, quod in quintâ univerſali Synodo, à Sede Apoſtolicâ, ut in Apoſtolicis literis, præcipuè autem in Synodica B. Gregorii ad quatuor Patriarchas, & in aliis ejus Epiſtolis unà cum quatuor præcedentibus legimus collaudatum atque ſuſceptum, invenitur nobis tenendum. Quod adhuc noſtris literis ad exemplum inſerere noluimus, donec ſciamus ſi duritiam mandatorum veſtrorum erga nos aliter ad benignitatem inflectere poterimus. Quia quod ex Apoſtolicæ Sedis nomine ſecundùm ſanctarum Scripturarum tramitem, prædicationemque majorum, & Orthodoxorum decreta ſcribitur, ſequendum & tenendum non ignoravimus, & quod ſecùs à quoquam fuerit compilatum ſive confictum, non ſolùm reſpuendum, ſed & redarguendum eſſe cognoſcimus. Si denique aliter quàm nos & vos decuerat reverendiſſimæ paternitati veſtræ reſcribendo factus ſum inſipiens, vos me coëgiſtis. Petimus autem omnipotentem Dominum, ut inſpiret cordi veſtro, ſic nos benignè tractare, quatenùs ulteriùs nobis non ſit neceſſe vobis ita reſcribere; ſed ut cupimus in veneratione Apoſtolorum, Apoſtolico Pontificio veſtro humiliter ac devote colla & corda ſubmittere. Deus omnipotens ad honorem & ſalvationem atque exaltationem

ſanctæ

Digitized by Google

ſanctæ ſuæ Eccleſiæ, vos per multa annorum curricula conſervare dignetur, Domine ſanctiſſime, & reverendiſſime Pater in Domino.

EMBOLUM.

Quia literis ex nomine ſanctæ paternitatis veſtræ, ab Actardo venerabili Archiepiſcopo nobis delatis, neceſſitate cogente prolixiùs reſpondere compulſi ſumus, contra morem noſtrum in quaterniunculo annulo noſtro ſignato, reſponſionem noſtram ſcribere neceſſarium duximus, quatenus legi planiùs valeat; & quæ vobis ratio reſpondere coëgit, legenti pleniùs innoteſcant. Quam reſponſionem ſancta paternitas veſtra non aſpernanter, ſed benignè ſuſcipiat, quæ à nobis non eſt contumaciter, ſed mente pacifica, ut in eodem quaterniunculo invenietis, contexta. Deprecamur autem vos in omnipotentis Dei honore, & Sanctorum Apoſtolorum veneratione, ut tales inhonorationis noſtræ Epiſtolas taliaque mandata, ſicut hactenus ex nomine veſtro ſuſcepimus, nobis & regni noſtri Epiſcopis ac primoribus de cætero non mandetis, ſed liceat nobis Apoſtolico Pontificio veſtro in veneratione Dei & Sanctorum Apoſtolorum humiliter ac devotè, ut cupimus, colla & corda ſubmittere. Deus omnipotens ad honorem & ſalvationem atque exaltationem ſuæ ſanctæ Eccleſiæ vos per annorum curricula conſervare dignetur, Domine ſanctiſſime atque reverendiſſime Pater in Domino.

RESCRIPTUM EPISCOPORUM Concilii Duziacenſis ad Hadrianum II. Papam.

Domino ſanctiſſimo ac reverendiſſimo Patri Hadriano ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ, primæ Sedis Papæ. Epiſcopi diverſarum provinciarum, qui in Synodo apud Duziacum Provinciæ Remenſis, in nomine Chriſti convenimus, quorum nomina & ſubſcriptiones in geſto-

rum ejuſdem Synodi ſerie continentur, quam per venerabilem conſacerdotem noſtrum Actardum vobis direximus, & quibus per eum paternitatis veſtræ literas remiſiſtis.

Veniens ad nos prædictus venerabilis frater & Conſacerdos noſter Actardus tradidit nobis Epiſtolam à veſtra paternitate filiolitati noſtræ directam, quam cùm in conventu noſtro fecimus recenſeri, quædam in ea invenimus, quæ ſtuporem mentibus noſtris non mediocriter induxerunt, feceruntque nos non modicùm dubitare, utrùm aliter putaremus, an illa ita eſſent poſita, quemadmodùm perſonabant. Quæ cùm ſæpiùs repeti juſſimus, ac præfati fratris & Coepiſcopi noſtri relatione impedimenta veſtræ Sanctitatis, & occupationes miniſtrorum Sedis Apoſtolicæ pro diverſis & maximis negotiis audivimus, geſta Synodi ab exiguitate noſtra ſublimitati veſtræ per eundem fratrem noſtrum ſecundùm Canones ſacros directa, ab eo, cui nobis inde juſſiſtis, ſicut ipſæ literæ monſtrant, reſcribere, ex integro relecta non fuiſſe advertimus. Sed & Epiſtolam noſtram, de eiſdem actionibus, auctoritati veſtræ tranſmiſſam, ſtudio neceſſario eum non relegiſſe comperimus. Scriptum eſt enim in Epiſtola Sanctitatis veſtræ nobis directa hoc modo. [Igitur de Hincmari Laudunenſis Eccleſiæ Epiſcopi depoſitione Pontificio noſtro ſcripſiſtis, quatenùs de eo, ſecundùm quod Canonicum eſt, vobis reſcribere juberemus. Primò denique veſtræ reſpondemus charitati, quia cùm clamaret in Synodo ſe ad Sedem Apoſtolicam velle incunctanter venire, atque in præſentia ejus pro objectis ſibi ab adverſario criminibus reſpondere, damnationis in eum non erat proferenda ſententia. Tamen ſicut in ipſius Concilii actionibus legitur, quoniam ſalvo in omnibus judicio Sedis Apoſtolicæ, illum ab Epiſcopis fuiſſe judicatum aſſeritis, Nos autem non aliquâ contra quoſlibet commoti invidiâ, nec alterius culpam in alterum retorquere cupientes, volumus & auctoritate Apoſtolica, quia nullius partis favorem aut obſequium, ſed rei geſtæ veritatem magis invenire cupientes, jubemus ipſum Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum ad limina Sanctorum Apoſtolorum, noſtramque venire præ-

Digitized by Google

ſentiam. Quo ſanè veniente veniat pariter accuſator idoneus, qui nulla poſſit auctoritate legitima reſpui : & tunc in præſentia noſtra, & totius Sedis Romanæ Synodali Collegio, cauſa illius prudenti ventilata examine, ac diligenter inquiſita, ſecundùm Deum & ſacrorum Canonum conſtitutiones Spiritu Dei prolatas ſine protelatione aliqua finietur.] A quâ reprehenſione noſtra, quod accuſemur, quia cùm clamaret in Synodo ſe ad Sedem Apoſtolicam velle incunctanter venire, atque in præſentia ejus pro objectis ſibi ab adverſario criminibus reſpondere, damnationis in eum non erat proferenda ſententia, B. Petri Apoſtolorum primi pro modulo noſtro imitantes exemplum, per quem ſumpſimus Religionis exordium, nos minores apud vos potiores humiliter excuſare ſatagimus : quia ille, ut in ſacra hiſtoria legimus, reprehenſus à minoribus ſuis, cur ad Gentiles intraſſet, & comediſſet cum eis, & cur eos in baptiſmate recepiſſet, querelam minorum ſuorum humili ratione placavit, atque in cauſa reprehenſionis ſuæ teſtes adhibuit, dicens : *Venerunt autem mecum ſex fratres iſti.* Quam excuſationis noſtræ ſatisfactionem tantò vos placabiliùs acceptare confidimus, quantò nos in ea ipſius exemplum ſequi velle cognoſcetis, cujus Sedi divino conſilio præſidetis. Unde nunc nobis non eſſet neceſſarium excuſare, ſi is quem nobis juſſiſtis reſcribere, ad locum in geſtorum Synodalium ſerie legiſſet, quod ibi, antequam damnationis in Hincmarum proferretur ſententia, ſcriptum eſt ita. [Tunc lectæ ſunt in Synodo ab Adalgario Diacono ſententiæ Canonum, ita eo dicente : Sardicenſes Canones decreverunt, ut ſi aliquis Epiſcopus judicatus fuerit in aliqua cauſa, & putat ſe bonam cauſam habere, ut iterùm Concilium renovetur : ſi vobis placet, ſancti Petri Apoſtoli memoriam honoremus, ut ſcribatur ab his, qui cauſam examinaverunt, Julio Romano Epiſcopo ; & ſi judicaverit renovandum eſſe judicium, renovetur, & det judices : ſi autem probaverit talem cauſam eſſe, ut non refricentur ea quæ acta ſunt, quæ decrevit, confirmata erunt.] Et Innocentius Papa decrevit, ut ſi majores cauſæ in medio fuerint devo-

Digitized by Google

lutæ ad Sedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, & vetus conſuetudo exigit, poſt judicium Epiſcopale referantur. Et Bonifacius Papa dicit: Nos per omnes provincias literas dirigemus, ne excuſationem ſibi ignorationis Maximus obtendat, ut ad provinciam venire cogatur, & illic ſe conſtituto præſentare judicio. Quicquid autem veſtra charitas de hac cauſa duxerit decernendum, cùm ad nos relatum fuerit, noſtra, ut condecet, neceſſe eſt, auctoritate firmetur. Et ſanctus Leo Papa decrevit: Si quæ, inquiens, aliæ emerſerint cauſæ, quæ ad ſtatum Eccleſiarum, & ad concordiam pertineant Sacerdotum, illic ſub timore Domini volumina ventilentur, & de componendis atque compoſitis omnibus ad nos relatio plena mittatur, ut ea, quæ juxtà Eccleſiaſticum morem juſtè, & rationabiliter fuerint definita, noſtrâ quoque ſententiâ roborentur.

Sed quia illa non ſuffecerunt, quoniam à ſcriptore Epiſtolæ nobis delatæ aut non lecta, aut neglecta fuerunt; in via veteri, ut dicitur, nobis quærenda eſt ſemita, & ut ad id quò perveniendum eſt, ſolidiùs perducamur, neceſſe eſt ut compendiis innitendis utamur. In libro Theodoſianæ legis conſona de appellatione diffinitioni Sardicenſis Concilii continentur hoc modo: Conſtantinus Auguſtus ad Catulinum. Moratorias delationes, fruſtratoriaſque non tam appellationes quam ludificationes admitti non convenit: nam ſicut benè appellantibus negari auxilium non oportet, ita, his contrà quos meritò judicatum eſt, inaniter provocantibus, differri bene geſta non decet. Interpretatio: In civilibus cauſis vel levioribus criminibus, quæ legibus non tenentur inſerta, appellationibus conſtituta legibus dilatio præſtanda eſt, per appellationem ſententiæ judicantis; At verò homicidis, adulteris, & reliquis, quos lex iſta comprehendit, ſi convicti, confeſſique fuerint, & appellare voluerunt, appellatio denegetur; ſed ſtatim in manifeſtis criminibus convictos, judicis eſt ſententia proferenda. Et item ex interpretatione legis Valentiniani, Valentis & Gratiani Imperat. ad Claudium, lex iſta hoc dicit: Cronopium Epiſcopum à multis Epiſcopis fuiſſe damnatum, & ſtuduiſſe eum

ante judicum ſententiam, quæ proferebatur, appellatione ſuſpendere; à quâ ſententia, quia juſtè prolata fuerat, appellare minimè debuiſſet; in qua eum gravi mulcta id eſt L. libras argenti addictum fuiſſe dicit, quæ tamen ſumma ipſius mulctæ non fiſco prodeſſe viſa eſt, ſed pauperibus erogari.

Et hinc Sardicenſe Concilium poſuit, ut à majoribus noſtris eſt traditum: ſi Epiſcopus judicatus in aliqua cauſa, bonam ſe cauſam habere putaverit, ut Romani Pontificis appellet judicium, & ipſius diſcernatur arbitrio, utrùm bonam cauſam habeat appellans Epiſcopus, ut debeat inde necne renovari judicium, quia ſæpe quidam ſe bonam dicunt cauſam habere, qui bonam cauſam diligenti examinis judicio non habere probantur, ſicut & tramite ſacræ Scripturæ, & traditione majorum oſtenditur, ut de pluribus quædam in medium devocemus. Paulus Apoſtolus præſens in judicio Feſti, ſecundùm fidem ſacræ hiſtoriæ, ad objecta reſpondit; & ne innocens damnaretur, Cæſarem appellavit. Unde Bonifacius Papa ad ſeptem Provincias de Maximo ſcripſit, quod Hincmarus obedire contempſit: Præſens ſi confidit, ad objecta reſpondeat, quia ſicut dicit Gelaſius, ideò vocatur ad judicium certa quæcumque perſona, ut aut fateatur objecta, aut convincatur objectis. Utrumque Bonifacius & Gelaſius ſcripſerunt, monſtrantes quòd in Romanis legibus manifeſtè legitur; ſcilicet, ut in judcio præſens ad objecta priùs reſpondeat, & ſi ſe viderit prægravari, & neceſſitas ei fuerit, tunc demùm appellet. Et quia putat, confidit, hîc intelligi debet, quoniam confidentia de pura eſt conſcientia, cui ſubeſt apertæ veritatis defenſio. Sicut ſanctus Auguſtinus de hoc, quod dicit Apoſtolus, puto quia & ego Spiritum Dei habeam, luculenter explanat, dicens: Non quòd, inquit, ipſe hinc dubitet, ſed quia non hinc dubitandum eſſe demonſtret. Et ſi fortè ſunt de manifeſta cauſa, dubitantes redarguat, & humilitate verbi, alto ſenſu, ut dicit Ambroſius, judicium ſuum ratum & providum eſſe demonſtret. Videte, inquit Auguſtinus, quàm bonam cauſam habeat vox juſtorum, quæ di-

Digitized by Google

cit Domino, propter te morte afficimur tota die; videte amatores auri quanta patiantur, dicant & ipſi auro, propter te morte afficimur tota die: Vox ſimilis, ſed cauſa diſſimili. Apoſtolica verò Sedes vocem ſimilem, ſed cauſam diſſimilem ſecundùm Capitulum ſeptimum Sardicenſis Concilii, auctoritate ſua, ejuſdem Concilii regulari decreto, Innocentio decernente, ſicut Synodus ſtatuit, & vetus conſuetudo exigit, præjudicium Epiſcopale ad ſe relatum, non vocis ſed meriti pondere vel probabit, vel improbabit; ſicque ſua jura non minuet, & aliis debita, & à ſacris Canonibus decreta jura ſervabit.

Nam de quibus, exceptâ diſputatione de cauſa fidei, & de his, de quibus decreta non habemus judicia, ſub geſtorum juſtificatione ante Epiſcopale judicium Sedes ſit Apoſtolica conſulenda, in decretis Leonis & cæterorum Romanæ Sedis Pontificum ad Theſſalonicenſes & Arelatenſes manifeſtè monſtratur. De quibus autem in ſacris Canonibus & in decretis Apoſtolicæ Sedis Pontificum certa expreſſè decreta, & prædeceſſoribus noſtris habemus directa judicia, ante executionem eorumdem judiciorum quaſi tentantes Apoſtolicam Sedem, aut dubias illius tenentes ſententias, non debemus inquietare: Sicut Innocentius ad Rufum & Euſebium, & ad Felicem Epiſcopum Nucerianum, & Cæleſtinus ac Leo, Gelaſius quoque atque Gregorius in decretis ſuis manifeſtè demonſtrant. Unde Leo ea conditione ſecundùm ſanctorum Patrum Canones Spiritus Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos, Metropolitanos ſingularum Provinciarum Epiſcopos, jus traditæ ſibi antiquitùs dignitatis intemeratum habere decrevit, ut à regulis præſtitutis nulla, aut negligentia, aut præſumptione diſcedant: videlicet quæ ſignantur ſtatuta, & de quibus certa ſunt præfixa judicia non negligant exequi, & quæ ſpecialiter ſunt interdicta, per contemptum præſumptio non admittat. Verùm quia, ſicut beatus Auguſtinus dicit, in iſtis temporalibus legibus, quanquam de his homines judicent, cùm eas inſtituunt: tamen cùm fuerint inſtitutæ atque firmatæ, non licebit judici de ipſis judicare, ſed ſe-

Digitized by Google

cundùm ipſas: multò minùs autem cuiquam licebit arbitrio ſuo aliter judicare de his, unde ſacri Canones Spiritu Dei conditi certa præfixêre judicia; & de quibus ex eorum auctoritate Apoſtolica Sedes inrefragabilia promulgavit decreta. Sicut ſanctus Gelaſius in decretis ſuis patenter oſtendit; Patres, inquit, noſtri, Catholici videlicet, doctique Pontifices, in unaquaque ſecta quolibet tempore ſuſcitata, quicquid pro fide, pro veritate, pro communione Catholica atque Apoſtolica ſecundùm ſcripturarum tramitem prædicationemque majorum factâ ſemel congregatione ſanxerũt, inconvulſum voluerunt deinceps, firmumque conſtare; nec in eadem cauſa, hæc quæ præfixa fuerunt, denuò retractari qualibet recenti præſumptione permiſerunt; & reliqua. Et item idem. Quicquid pro fide, communione & veritate Catholica atque Apoſtolica majores noſtri promulgaverunt, non ſiverunt novis poſt hæc retractionibus mutilari, ne pravis occaſio præberetur, quæ medicinaliter ſtatuta fuerunt pulſandi; ſed generaliter auctore cujuſlibet inſaniæ, ac pariter errore damnato ſufficere judicarunt, ut quiſquis aliquando hujus erroris communicator exiſteret, principali ſententia damnationis ejus eſſet obſtrictus, quoniam manifeſtè quilibet vel profeſſione ſua, vel communione poſſit agnoſci. Dicente namque B.Gelaſio, auctore cujuſlibet inſaniæ cum errore damnato generaliter, quemque aliquando hujus erroris communicatorem principali ſententia damnationis eſſe obſtrictum: quia ſanctus Cæleſtinus decrevit, ut nulli Sacerdoti quicquam facere liceat, quod Patrum regulis poſſit obviare. Et Leo, ut Epiſcopi à regulis præſtitutis nulla, aut negligentia, aut præſumptione diſcedant. Et Hieronymus: Diſceſſio, inquit, Græcè Apoſtaſia dicitur. Et Hilarius, atque Ambroſius ex Pſalmi verſu: Spreviſti omnes diſcedentes à juſtitiis tuis: diſcedentes vocant Apoſtatas. Et ſanctus Gregorius dicit, quod duobus modis quiſque apoſtatat, vel fide, vel operatione. Et Africæ Provinciæ Canones diffinierunt, ut ſi quis ſtatuta ſupergreſſus corruperit, vel pro nihilo habenda putaverit, videlicet ſi ab eis pertinaciter & per contemptum diſceſſerit, ſi Clemens

Digitized by Google

eſt, honore privetur, & ſacræ regulæ ſecundùm tramitem ſcripturarum, prædicationemque majorum, ut hæreticum & ſchiſmaticum, ita & Apoſtatam principali conſtitutionis ſententiâ damnatum eſſe decernunt. Juxa præſtitutas regularum ſententias confeſſus, vel convictus de pernicioſis contra regulas erroribus, ſine retractione debet utique judicari. Sicut item ſanctus demonſtrat Gelaſius dicens, Deceſſorem meum, inquit, executorem fuiſſe veteris conſtituti, non novæ conſtitutionis auctorem. Quod non ſolùm Præſuli Apoſtolico facere licet, ſed & cuicumque Pontifici. Unde colligendum eſt, ſi cuicumque Pontifici licitum eſt ſecundùm ſacras regulas, canonica in excedentem proferre judicia, multò magis licitum eſt tot Epiſcopis tantarum Provinciarum in manifeſtiſſimum contemptorem regularum à SS. Patribus præfixa judicia jaculare. Alioquin Genethlianorum, qui deffinierunt omnia in incertum, error ſtultiſſimus olim ab Eccleſia Catholica condemnatus, non ſolùm Eccleſiaſticis, verùm & publicis legibus ſuperinduci videbitur. Quia verò, ut ſanctus Auguſtinus dixit, nova morborum genera, nova quærunt medicamentorum experimenta: de quibus certa & expreſſa ſacrarum regularum non habemus judicia, ſi emerſerint, ante judicium eſt à nobis Sedes Apoſtolica conſulenda, & ejus diffinitio præſtolanda; & quoniam quilibet ſcripturâ, aut teſtibus legaliter ac regulariter poteſt convinci, ſicut Hincmarus ſuis ſcriptis ac ſubſcriptionibus, & idoneis teſtibus eſt in Synodo coram nobis convictus ac comprobatus ſecundùm ſacros Canones, & decreta Sedis Romanæ Pontificum, & juxta ſacras Imperatorum leges, quibus unà cum ſacris Canonibus ſancta moderatur Eccleſia, legaliter ac regulariter à nobis eſt in Synodo judicatus, & ſecundùm ſacras regulas à nobis qui cauſam examinavimus, veſtræ paternitati admiſſa illius; & judicia noſtra ſub geſtorum ſerie per conſacerdotem noſtrũ, qui eidem Synodo interfuit, noſtris ſubſcriptionibus roborata direximus. Et quia beatus Apoſtolus Paulus regulam nobis præfixit, ut adversùs Preſbyterum accuſationem non recipiamus, niſi ſub duobus & tribus teſtibus, ſicut & Dominus

minus in lege & in Evangelio anteà demonſtravit,& ſacrum Nicænum Concilium à duobus & tribus teſtibus redargutum à Clero præcipit abſtinere; contra ſacras regulas nos feciſſe adhuc non recognoſcimus, quia Hincmarum in multis ac multipliciter ſuis ſcriptis ac ſubſcriptionibus convictum, & in Synodo, quæ negare non potuit, apertè confeſſum judicavimus, judicii noſtri diffinitionem Sedis Apoſtolicæ privilegio reſervantes; qui ſecundùm ſacras leges & regulas ſententiam contumacis in ſe proferri frequenter promeruit, ſicut in geſtorum ſerie, quam vobis direximus, evidentiſſimè poteſtis cognoſcere. Et quia Dominus in lege dicit, & in Evangelio confirmavit, Quia in ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum: rogamus prolatis tot teſtibus idoneis nobiſcum facientibus, ſcilicet Sardicenſe Concilium, Innocentii, Bonifacii, & Leonis decreta patent, Sanctiſſime, habetote nos excuſatos ab hac reprehenſione, quia nihil egimus, niſi ut in ſacris Canonibus & in Apoſtolicæ Sedis Pontificum decretis legimus. Quæ quoniam debent ab omnibus obſervari, ita apertè ſunt dicta, ut ab omnibus poſſint intelligi. Et hæc eſt ſecundùm Prophetam directa via, ita ut nec ſtulti errent per eam: apertiſſimè namque jubent ſacri Canones Sardicenſes, ut Epiſcopi in Provincia qualibet regulariter judicantes Epiſcopũ, poſt judicium ſcribant Romano Pontifici, qualiter cauſam examinarunt judicati Epiſcopi, dicentes ut ſi aliquis Epiſcopus judicatus fuerit, & paulò pòſt, ſcribatur ab his qui cauſam examinarunt Julio Romano Epiſcopo. Et ne quilibet in hoc interpendere poſſet, in quarto & ſeptimo capitulo idipſum conſequenter repetendo, ac ſi apertiùs inculcando, explanant dicentes: Cùm aliquis Epiſcopus depoſitus fuerit; & ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & judicaverint, & de gradu ſuo eum dejecerint regionis Epiſcopi, & appellaverit qui dejectus eſt, & confugerit ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ, & voluerit ſe audiri; ſi juſtum putaverit ut renovetur examen, det judices, id eſt, ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima & propinqua provincia ſunt, ut ipſi diligenter omninò requirant, & juxtà fidem verita-

Digitized by Google

tis diffiniant, & reliqua, ſicut ibidem Canon proſequitur, & ſancti Innocentius, Bonifacius ac Leo conſonanter ex eiſdem ſacris Canonibus promulgaverunt, quæ Canonibus ipſis conveniunt, ut in promptu eſſe legentibus conſtat.

Et quia metropolitanus Hincmari, quoniam ſæpiſſime verbis & multiplicibus ſcriptis ſecundùm ſanctarum tramitem Scripturarum, traditionemque majorum eum corripuit, & ad correctionem perducere non prævaluit, apud legatos Apoſtolicæ Sedis Joannem & Petrum, itemque Joannem Epiſcopos, & Petrum Cardinalem Eccleſiæ Romanæ Preſbyterum coram Odone Coëpiſcopo ſuo, & Anſegiſo venerabili tunc Abbate, nunc autem Archiepiſcopo, ſe de illius contumacia & variis exceſſibus reclamavit, & quibuſdam eorum ſcripto illius exceſſus oſtendit, & per præfatum Anſegiſum, qualiter eum tandem de ſpecialibus ejus exceſſibus caſtigaverit, ſcriptis Romam direxit, & ut verbis apud auctoritatem veſtram obtineret, quatenùs apoſtolicis eum literis caſtigaretis, ut ſecundùm ſacras regulas ſe epiſcopaliter gereret, & auctoritati ſuæ Metropolis obediret, ſicut & veſtra paternitas egit, ſuo Metropolitano & eidem Hincmaro apoſtolicas literas veſtræ auctoritatis per Anſegiſum dirigentes. Sed quia monitis veſtris iſdem protervus Hincmarus obedire non voluit, Metropilitanus ejus, & nos unà cum eo de illo ſic egimus, ſicut in epiſtola paternitatis veſtræ in conventu noſtro relecta nobis præcepit, quæ ita ſe habet. Hadrianus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, reverendiſſimo confratri noſtro Hincmaro Archiepiſcopo. Fidelium relatione comperimus, quòd tua fraternitas debitum vigorem in provincia Remenſi non agitans, multa reprehenſione digniſſima à tuis comprovincialibus convaleſcant. Cujus rei gratiâ, negligentiam veſtram his apoſtolicis affatibus excitamus, ut ſecundùm venerandorum Canonum regulas, ita omnium omninò comprovincialium tuorum ſynodicè, ſalvo ſanctæ Romanæ Eccleſiæ privilegio, reſeces vitia, ut privilegii tui coram Deo noſtroque judicio non merearis ſuſtinere jacturam. Et nos unà cum eodem Hincmaro metropolitano Hincmarum multa repre-

henſione digniſſima perpetrantem, ſalvo ſanctæ Romanæ Eccleſiæ privilegio, reſecando illius vitia judicavimus, ſicut epiſtolam veſtræ paternitatis præcepiſſe relegimus. Poſt judicium autem, ut in epiſtola fratris & Coëpiſcopi noſtri Hincmari Remorum Metropolitani vobis directa continetur, quoniam Franci homines de Epiſcopo Laudunenſi, qui Regi hoſtem de capite ſuo debent, ad defenſionem patriæ contra Nortmannos fuerant deputati, unà cum eo apud domnum Regem in eadem Synodo obtinuimus, ut quicumque vellent de clero & familia Laudunenſis Eccleſiæ Romam cum illo ire, haberent licentiam, quem poſteà vidimus, quemque è veſtigio poſt fratrem & Coëpiſcopum noſtrum Actardum Romam iturum putavimus, qui non noſtra juſſione, vel factione, non noſtro hortatu vel conſenſu, non noſtro conſilio, neque auxilio quoquam aliorſum modo quolibet declinavit, ſive abſtinere ſe illo retraxit: pergat igitur ſecundùm mandatum veſtrum Romam, non abnuimus, non contradicimus, non reſultamuus, & ſententia Sedis Apoſtolicæ ſecundùm ſacros Canones & decreta ipſius Sedis Pontificum de illo exequatur, & ea, ut Leo decrevit, quæ juxta eccleſiaſticum morem juſtè & rationabiliter à nobis ſunt diffinita, veſtrâ quoque ſententiâ roborentur.

Quod autem Nobis ſcripſiſtis, ut eo veniente veniat pariter accuſator idoneus, qui nulla poſſit auctoritate legitimà reſpui, & tunc in præſentia noſtra, & totius Sedis Romanæ ſynodali collegio cauſa illius prudenti ventilata examine ac diligenter inquiſita ſecundùm Deum, & ſacrorum Canonum conſtitutiones Spiritu Dei prolatas ſine protelatione aliqua firmetur, quoniam geſta ſynodalia, quæ nobis mandaſtis, & illius indicant damnationem, nobis idoneè ſatisfacere non videntur: in nullis Canonibus auctoritate confirmatis Apoſtolicæ Sedis, quæ, ut dicit Gelaſius, unamquamque Synodum ſua auctoritate confirmat, & continuata moderatione cuſtodit, pro ſuo ſcilicet principatu, quem beatus Petrus Apoſtolus Domini voce perceptum, Eccleſia nihilominùs ſubſequente & tenuit ſemper & retinet; Ne-

Digitized by Google

que in ullis Apoſtolicæ Sedis Pontificum decretis, quæ, ut Leo dicit, de Canonum promulgata ſunt diſciplinis, legimus, verùm nec in legibus, quibus unà cum ſacris eccleſiaſticis regulis ſancta moderatur Eccleſia, eccleſiaſtica terminari jubentur judicia, ſicut beatus Gregorius multoties in ſuis demonſtrat epiſtolis, invenimus, ut pro his & hujuſmodi de quibus Hincmarus in noſtra eſt Synodo accuſatus, accuſator Epiſcopi cum appellante Apoſtolicam Sedem Epiſcopo Romam veniat, & ibi in præſentia Pontificis Apoſtolicæ Sedis cauſa accuſationis ejus ventilata, & inquiſita ſine protelatione aliqua finiatur, deceſſoribus noſtris uſque ad noſtra tempora à veſtris deceſſoribus hoc præjudicium inlatum non audivimus. Et ſi vel noſtris temporibus nobis, vel quodcumque in aliis partibus fuit inlatum, quod patienter à ſollicitis ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis eſt ſupportatum, non præjudicat generali ſacrarum regularum obſervantiæ, ſicut ſanctus Ambroſius in epiſtola ad Paternum oſtendit. Unde edicta Imperatorum: perpenſas, inquiunt, ſerenitatis noſtræ longa deliberatione conſtitutiones, nec ignorare quemquam, nec diſſimulare permittimus. Et hinc ſanctus Cæleſtinus: Nulli Sacerdoti ſuos liceat Canones ignorare, nec quidquam facere, quod Patrum poſſit regulis obviare; quæ enim à nobis res digna ſervabitur, ſi decretalium norma conſtitutorum pro aliquorum libitu, licentiâ populis permiſsâ, frangatur?

Et quia hic de quo agitur, inſolens ac contumax ſacrorum Canonum conculcator Hincmarus, ſicut apud multos aperta voce jactabat ſe obtinere poſſe, ut non ab alio, vel alibi judicari poſſet, niſi à Romano Pontifice, & in Apoſtolica Sede ſecuritatem delinquendi aſſumpſit, ut de eo legitur, qui eſt Rex ſuper univerſos filios ſuperbiæ, qui factus eſt, ut nullum timeret, in tantam excrevit vecordiam, ut nec Deum timeret, nec hominem revereretur, & ideo ſeductus mendacio ſuo cecidit, quia in veritate ſtare non voluit, quæ diſcipulis ſuis juſſit, *Diſcite*, inquiens, *à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* Qualiter autem cauſa judicati Epiſcopi in Synodo provinciali regulariter debeat

diffiniri, & veſtra ſapientia ſufficientiſſimè novit, & nos in ſeptimo capitulo Sardicenſis Concilii decretum legimus ita: Placuit, ut ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & judicaverint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo eum dejecerint: ſi appellaverit qui dejectus eſt, & confugerit ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ, & voluerit ſe audiri, ſi juſtum fuerit, renovetur examen, ſcribere his Epiſcopis, dignetur, qui in finitima & propinqua provincia ſunt, ut ipſi diligenter omnino requirant, & juxtà fidem veritati diffiniant. Quod ſi is, qui rogat cauſam ſuam audiri, iterùm deprecatione ſua moverit Epiſcopum Romanum, vt è latere ſuo Preſbyterum mittat, erit in poteſtate Epiſcopi quid velit, & quid æſtimet, & ſi decreverit mittendos eſſe, qui præſentes cum Epiſcopis judicent, habentes ejus auctoritatem à quo deſtinati ſunt, erit in ſuo arbitrio: ſi verò crediderit Epiſcopos ſufficere, ut negotio terminum imponant, faciet quod ſapientiſſimo ſuo conſilio judicaverit. Meminerat quippe hoc Sardicenſe Concilium myſticam Nicænam Synodum definiiſſe, ut antiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Libyam & Pentapolim, ita ùt Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quia & urbis Romæ Epiſcopo parilis mos eſt. Similiter autem & apud Antiochiam, cæteraſque provincias ſuis privilegia ſerventur eccleſiis. Et ideo de Epiſcopo Sedem Apoſtolicam appellante, ſi juſtum putaverit renovari debere examen, eo modo decrevit, ut à finitimis & propinquis Epiſcopis, vel à latere ſuo directo cum Epiſcopis provinciæ, à quibus judicatus fuerat, in eadem provincia ejus auctoritate, cauſa diligenter inquiratur, & juxtà fidem veritatis diffiniatur: vel ſi ſapientiſſimo ſuo conſilio judicaverit, credat Epiſcopos ſufficere, ut negotio terminum imponant. Unde beatus Innocentius ſtatuit, ut ſi quæ cauſæ vel contentiones inter clericos tam ſuperioris ordinis, quàm etiam inferioris fuerint exortæ, ut ſecundùm Synodum Nycænam congregatis ejuſdem provinciæ Epiſcopis jurgium terminetur, nec alicui liceat, ſine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui in omnibus cauſis debet reverentia cuſto-

Digitized by Google

diri, relictis his Sacerdotibus qui in eadem provincia Dei Eccleſiam nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias. Quod ſi quis fortè præſumpſerit, & ab officio cleri ſummotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur. Quæ autem debeat reverentia in hac cauſa ſpecialiter Romanæ Eccleſiæ cuſtodiri, idem ibidem ſubſequitur, dicens: Si autem majores cauſæ in medio fuerint devolutæ ad Sedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, & vetus conſuetudo exigit, pòſt judicium epiſcopale referatur. Et hac de cauſa, ut ſecundùm ſacri Nicæni Concilii diffinitionem, ſingularum provinciarum ſuis privilegia ſervarentur eccleſiis, & Sardicenſes Canones conſervarentur, idem beatus Innocentius Macedonianis Epiſcopis, blando excuſationis ſuæ alloquio, & paternæ conſolationis exhortatione reſcripſit de Bubalio & Tauriano, quorum cauſam refricato judcio in provincia in qua judicati fuerant, audiri præcepit, ut eorum piiſſimis mentibus grave non videretur retractari judicium. Meminerat enim Antiochenum Concilium diffiniiſſe, ut ſi quis Epiſcopus de certis criminibus accuſatus condemnetur ab omnibus Epiſcopis ejuſdem provinciæ, hunc apud alios nullo modo judicari, ſed firmam concordantium Epiſcoporum manere ſententiam. Si quis autem Epiſcopus de certis criminibus judicatur, & contingat de eo provinciales Epiſcopos diſſidere, cùm judicatus, ab aliis innocens creditur, reus ab aliis æſtimatur; pro totius ambiguitatis abſolutione, ſanctæ Synodo placuit, ut Metropolitanus Epiſcopus à vicina provincia judices alios convocet, qui controverſiam tollant, & per eos ſimul & provinciales Epiſcopos, quod juſtum viſum fuerit, adprobetur; ut videlicet, ſicut Nicæni Canones diffinierunt, ſi duo aut tres propter contentiones proprias contradicunt, obtineat ſententia plurimorum, quod jus uniuſcujuſque Metropolitani, quem Antiocheni Canones pro totius ambiguitatis abſolutione ad controverſiam tollendam de vicina provincia voluerunt judices convocare; Sardicenſis Concilii Patres, ſalvo Nicæni Concilii decreto, ſicut in geſtis ejuſdem Concilii demonſtratur, ad privilegiũ beati Petri Apoſtoli transferri viderunt: Conſtituentes, ut

Digitized by Google

ſi in aliqua provincia aliquis Epiſcopus contra fratrem ſuum litem habuerit, ne unus è duobus ex alia provincia advocet Epiſcopum cognitorem: quod ſi aliquis Epiſcopus judicatus fuerit in aliqua cauſa, & putat ſe bonam cauſam habere, ut iterum Concilium renovetur, ſi vobis placet, ſancti Petri Apoſtoli memoriam honoremus, ut ſcribatur ab his qui cauſam examinarunt Julio Romano Epiſcopo, & ſi judicaverit renovandum eſſe judicium, renovetur, & det judices: ſi autem probaverit talem cauſam eſſe, ut non refricentur ea quæ acta ſunt, quæ decreverit confirmata erunt, ſicut explanatiùs in ſeptimo ejuſdem Concilii capitulo continetur. Et Carthaginenſe Concilium conſtituit, ut quiſquis Epiſcoporum accuſatur, ad Primatem provinciæ ipſius cauſam deferat accuſator, & reliqua que ibi ſequuntur. Et ſi quis Epiſcopus, quod non optamus, in reatum aliquem incurrerit, & fuerit ei nimia neceſſitas non poſſe plurimos congregare, ne in crimine remaneat, à duodecim Epiſcopis, Preſbyter & à ſex Epiſcopis cum proprio ſuo Epiſcopo audiatur, & Diaconus à tribus. Ut quid enim Epiſcopus apud Primatem provinciæ accuſabitur, & ab Epiſcopis ipſius provinciæ audietur, ſi ab illis ſecundùm præſtitutas regulas non poterit judicari, à quibus regulariter potuit ordinari: Unde Majores noſtri nobis tradiderunt, idcirco Sardicenſe Concilium appellantem Apoſtolicam Sedem decreviſſe remitti ad provinciam in qua fuerat judicatus cum auctoritate Romani Pontificis, ut ſi juſtum putaverit, renovetur examen, & plurimorum Epiſcoporum vel legati ſui judicio, Epiſcoporum Provinciæ, qui eum judicaverunt, ſententia vel probetur à plurimis, vel emendetur; quatenùs ſecundùm Antiochenum Concilium damnati à Synodo cauſa Epiſcopi, ne terræ principi ſit moleſtus, ad majus convertatur Concilium, & quæ putaverit habere juſta, plurimis Epiſcopis ſuggerat, eorumque diſcuſſiones ac judicia præſtoletur, & rei veritate oſtenſa, quæ nonniſi in provincia, in qua judicatus Epiſcopus deguit, poterit edoceri, ſicut Africanum Concilium ad Cæleſtinum Papam ſcribens, demonſtrat, quod ſacris regulis conveniens inven-

Digitized by Google

tum fuerit, Sedis Apoſtolicæ auctoritate firmetur, quatenùs, ſicut Nicænum decrevit Concilium per ſingulas provincias ſuis privilegia ſerventur eccleſiis. Beatus quoque Gregorius de Epiſcopo Sedem Apoſtolicam appellante, in provincia, in qua cauſa ventilata fuerat audiendo, ita in epiſtola ad Columbum Numidiæ ſcripſit, dicens: Indicamus ſanctitati veſtræ veniſſe ad nos quendam Petrum nomine, qui ſe aſſerit fuiſſe Epiſcopum, atque cauſæ ſuæ à nobis remedium poſtulaſſe, & priùs quidem retulit, quæ digna eſſe miſeratione potuiſſent; ſed requirentes poſteà, multò aliter quàm indicavit, invenimus, & vehementer nos ejus actio contriſtavit; ſed quia cauſam ipſius interna ſubtilitate nequaquam addiſcere tam longo itineris intervallo disjuncti potuimus, tam incerti quippe diffinire nequimus. Et paulò pòſt: Quia ergo præſentes ſubtiliùs cauſam poteſtis ſcire, hortamur ut eidem Petro ſervare, quicquid juſtum canonicumque fuerit, debeatis, ut cauſa ipſius ſecundùm Dei timorem & Eccleſiæ regulas videatur judicata. Si quis verò conſcius vel particeps, præfato Petro, in his quæ accuſatur, dicitur extitiſſe, ſubtiliter requirendum eſt, & veritate cognita, ſimiliter canonicè judicandum. Et idem in epiſtola ad Columbum de Epiſcopo, qui præmio corruptus permiſit Donaſtitarum Epiſcopum ordinari: Ob hoc, inquit, fraternitatem tuam ſcriptis præſentibus neceſſariò duximus adhortandum, ut veniente ad ſe Hilaro Cartulario noſtro, adunato Epiſcoporum univerſali Concilio, habito præ oculis terrore venturi judicii, cauſa eadem ſubtili ac ſolerti debeat indagine perquiri. Etſi hoc capitulum à præſentium latoribus, prædicto Epiſcopo, documentis idoneis fuerit adprobatum, à dignitate officioque quo fungitur, modis omnibus degradetur, ut & ille ad pœnitentiæ lucra per agnitionem delicti redeat, & cæteri tentare talia non præſumant. Et de quo Concilio univerſali dicat, in epiſtola ad Deodatum Epiſcopum Primatem provinciæ monſtrat; Concilium, inquit, quod congregare diſponitis, dum Deo fuerit ſolatiante peractum, de ejus nos unitate atque concordia ædificate, ac reddite per omnia certiores.

Et

Et in epiſtola ad Joannem Epiſcopum Corinthiacum: Æquitatem atque ſollicitudinem ſecundùm fratris & Coepiſcopi noſtri, quæ olim benè nobis eſt cognita, etiam ſeries judicati monſtravit, in qua re valdè placatos, lætoſque nos reddidit, quia in cauſa Anaſtaſii quondam Epiſcopi, quam ei examinandam injunximus, vigilantiam ſuam & diligenter exercuit, & cognita crimina ut juſtitia poſcebat & oportuit, vindicavit. Et in epiſtola ad Conſtantium Epiſcopum: quem à fraternitate veſtra comperimus eſſe depoſitum, poſtquam ſacri Canones, ſicut noſtis, ultra tres menſes Eccleſiam præcipiant non vacare, ſi manifeſtum in eo crimen apparuit, Epiſcopum loco ejus ſtudii veſtri ſit modis omnibus ordinare, quia diu ſine proprio Rectore eſſe non debet Eccleſia. Et in epiſtola ad clerum & ordinem Neapolitanæ civitatis: Demetrius, inquit, qui nec antè Epiſcopus dici meruerat, tantis ac talibus negotiis inventus eſt involutus, ut ſi ſecundùm ſuorum qualitatem facinorum judicium ſine miſericordia ſuſcepiſſet, dum mundanis legibus duriſſima procul dubiò fuerat morte plectendus; ſed quia pœnitentiæ reſervatus ſacerdotali honore privatus eſt, Eccleſiam Dei ſine doctore diu vacare non patimur, quia & canonicis eſt regulis conſtitutum, ut defuncto, vel ſublato Paſtore, diu Sacerdote privari non debeat.

De eo etiam quod in epiſtola veſtræ paternitatis habetur, ut Hincmaro veniente Romam, veniat pariter accuſator idoneus, qui nulla poſſit auctoritate legitima reſpui. Suggerimus ſacris legibus cautum eſſe, quia confiteri quis in judicio, non tantùm ſua voce, ſed & literis, & quocumque modo poteſt; convinci autem nonniſi ſcriptura, aut teſtibus poteſt: & Eccleſiæ leges non damnant, niſi aut ſponte confeſſum, aut ordine judiciario apertè convictum. Et item leges decernunt, ut unius teſtimonium quamlibet perſona ſit ſplendida, non admittatur. Et juxta legem ac Evangelium, Apoſtolus præcipit non recipi teſtimonium adversùs Preſbyterum, niſi ſub duobus & tribus teſtibus. Et ſanctus Gregorius in commonitorio ad Joannem defenſorem ex legibus & regulis promulgavit, ut alii ſint accu-

ſatores; & alii teſtes, & legaliter ac regulariter accuſatores & teſtes adversùs majorem natu examinari jubentur. Quia igitur nobis ex nomine veſtro ſcriptum eſt, ut Romam veniente Hincmaro, veniat pariter cum eo accuſator idoneus, & in judicio veſtro cauſa finiatur; quia non ſpecialiter de fide inſimulatur, unde quilibet, ut dicit Gelaſius, manifeſtè vel profeſſione ſua, vel communione poteſt agnoſci; ſi de aliis præter ea, de quibus in judicio noſtro eſt legaliter ac regulariter accuſatus, & ſuis ſcriptis ac profeſſionibus atque ſubſcriptionibus convictus, & idoneis teſtibus comprobatus, & judiciario ordine de ſingulis ſingillatim regulis, certa & expreſſa judicia decernentibus à nobis eſt judicatus, Romæ ab accuſatore fuerit accuſatus, & ille negaverit, quomodò accuſator, qui illuc ire jubetur, eum ſine ſcriptura vel teſtibus, quos ſecum non valet ducere, comprobabit? Et ſi fortè Hincmarus eundem accuſatorem ſuum rejecerit, quomodò utrùm idoneus, an rejiciendus cognoſcetur. Dicitur etiam accuſatrix illius eſſe in Remenſi provincia, ſicut in geſtis à clero & plebe Laudunenſis Eccleſiæ vobis directis continetur: de qua nihil eſt nobis reſcriptum, & unde propter imminentem neceſſitatem quam Paternitati veſtræ innotuimus, nobis catenùs inquirere non licuit quidquam. Et quo ordine vel modo ipſa accuſatrix paupercula, quia luxuria, ut vulgò teritur, nec Regum purpuras pertimeſcit, nec pannos pauperum perhorreſcit, Romam ad veſtrum judicium rationabiliter pergere debeat, invenire non poſſumus. Et ſi, ut epiſtola nobis ex nomine veſtro directa prodit, vobis dubia ſunt geſta ſynodalia paternitati veſtræ à nobis directa; quoniam ſanctus Leo decrevit ad Ruſticum, ut in dubiis vel obſcuris id noverimus ſequendum, quod nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis ſanctarum regularum inveniatur adverſum: & Dominus in Evangelio, peccantem ſemel ſecrètò corripere, ſecundò cum teſtibus, ut ſi quando incorrectus apud Eccleſiam fuerit denotandus, denotator, non criminator, ſed correptor eſſe videatur; poſt correptionem autem Eccleſiaſticam, ſi correptus ſe non correxerit, ut eth-

Digitized by Google

nicus & publicanus jubetur haberi, & ubi ac per quos veraciter cognoſcetur, unde & qualiter fuerit peccans correptus & judicatus, niſi in provincia cauſa ventiletur, in qua fuit crimen admiſſum? Quapropter ſicut & ſacræ leges definierunt, in decretis Sanctorum legimus, ut in loco unde eſt ille qui accuſatur, quò non ſit difficile teſtes producere, cauſa finiatur. Et Sardicenſes Canones non jubent Epiſcopos qui in provinciali vel generali Epiſcoporum plurimarum provinciarum Synodo Epiſcopum judicaverunt, accuſatorem Romam cum appellante Epiſcopo mittere; ſed ab his qui cauſam examinarunt, examinationem & diffinitionem Romano Pontifici ſcribere, & Romanum Pontificem, ut aut vicinis Epiſcopis ſcribat, ut cum Epiſcopis provinciæ auctoritate ſua refricent judicium, aut deſtinatus à latere ipſius habens ejus auctoritatem cum Epiſcopis provinciæ judicet, aut credat ſufficere poſſe, ut Epiſcopi negotio finem imponant; quatenus juxta Nicænos Canones per ſingulas provincias, ſuis privilegia ſerventur eccleſiis, & juxta beati Leonis decretum, in dubiis vel obſcuris ſequatur, quod nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis Sanctorum inveniatur adverſum. Et etiam, quia ſecundùm Africanum Concilium, ſicut omnes, quos ad accuſanda publica crimina, leges publicæ non admittunt, ad accuſationem clericorum non debeant admitti; ita omnibus quibus accuſatio denegatur, in cauſis propriis accuſandi non eſt licentia deneganda. Et quia ſunt quamplurimi in noſtris regionibus tam clerici, quàm laïci, qui in cauſis propriis de præjudiciis ab Hincmaro ſibi inlatis, datis nobis in Synodo petitionibus queſti ſunt, qui omnes Romam ad accuſationem illius ire, teſteſque ſecum ducere nullatenus poſſunt. Et quomodo Romæ valeant idoneæ ad accuſandum vel ad teſtimonium perſonæ penitus incognitæ probari, vel rejiciendæ improbari, quæ in provinciis in quibus degunt, ſæpe non ſine difficultate probantur vel improbantur, videre non poſſumus: nec unquam hoc in noſtris regionibus uſque ad tempora noſtra à Sede Apoſtolica noſtris anteceſſoribus præceptum fuit. Et ſi domnus noſter Rex idoneus illius ac-

f ij

cuſator ſumptus habet, quibus ſuffultus, ſi viam illi pacificam obtinueritis, Romam ire ad accuſationem illius poteſt, tamen pauperes clerici & laïci ab eodem Hincmaro præjudicia multa paſſi illuc ire non poſſunt. Unde ex interpretatione ſacræ legis Valentiniani & Valentis Imp. conſtitutum eſt, quia criminum diſcuſſio ibi agitanda eſt, nam alibi criminum reus prohibetur audiri. Et hinc ſacrum Carthaginenſe Concilium ſtatuit, ut accuſatus vel accuſator in eo loco unde eſt ille qui accuſatur, ſi metuit aliquam vim temerariæ multitudinis, locum ſibi eligat proximum, quò non ſit difficile teſtes producere, ubi cauſa finiatur. Et Afric. Concilium hinc ſcribens ad Cæleſtinum PP. dicit: Quomodo ipſum judicium ratum erit, ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ vel propter ſexûs, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multis aliis impedimentis adduci non poterunt? Poteſt enim fieri ut illi qui in vicinis parochiis ſunt ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quique juxta ſacras regulas ad manus impoſitionem, & ad Synodos illuc ſolent ſecundùm antiquam conſuetudinem convenire, ad hujuſmodi cauſarum diffinitionem illuc conveniant: in his autem & aliis qui in ſimiliter longinquis regionibus commorantur, hoc impoſſibile præſidentes Apoſtolicæ Sedis, ſacrorum Canonum promulgatores, loquente in eis ſancto Spiritu, quæ ſunt unicuique poſſibilia, & auctoritati convenientia, & paci eccleſiaſticæ congruentia, tenenda & exequenda diſcretiſſimè præfixerunt.

Sed & quia, & legum & Canonum conſtituta non ſibi ſervari viderunt ſancti Patres noſtri ex Africano Concilio ſcribentes ad Bonifacium Papam pro cauſa Urbani Epiſcopi & Apiarii provinciæ Africanæ Preſbyteri excommunicati, ſecundùm diffinitionem Carthaginenſium Canonum, ut Preſbyteri, Diaconi vel cæteri inferiores clerici in cauſis quas habuerint, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini Epiſcopi eos cum conſenſu ſui Epiſcopi audiant, & inter eos diffiniant adhibiti ab eis Epiſcopi; quod ſi & ab eis provocandum putaverint, non provocent ad tranſmarina judicia, ſed ad Primatem ſuarum provinciarum, ſicut

& de Epiſcopis ſæpe conſtitutũ eſt: ad Tranſmarina autem, qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communione ſuſcipiatur. Contra quæ Papa Zozimus ſubreptione quadam præventus, ſicut & ſanctus Innocentius Apoſtolicæ Sedi ſubreptum per rumorem falſum de Photino Epiſcopo adſertione Epiſcoporum Macedonianorum oſtendit, quoniam animus cum dividitur ad multa, fit minor ad ſingula, non ſine moleſtia queſti fuerunt; ſicut in epiſtola ipſius Concilii ſapientiæ veſtræ notiſſima pleniùs recenſere poteſtis, per Fauſtinum Epiſcopum, Philippum & Aſellum Preſbyteros Africano Concilio direxit Capitula Sardicenſis Concilii, de appellatione Epiſcoporum ad Romanæ Eccleſiæ Sacerdotem, & ne ad Comitatum Epiſcopi importunè navigent, & de tractandis Preſbyterorum & Diaconorum cauſis apud finitimos Epiſcopos, ſi à ſuis excommunicati perperam fuerint, & de Urbano Epiſcopo excommunicando, vel etiam Romam evocando, niſi ea, quæ videbantur corrigenda, corrigeret. Quod quartum capitulum ex eo mandatum eſt, quia Apiarius Preſbyter excommunicatus ab Urbano Epiſcopo, non ad Primatem ſuæ provinciæ ſecundùm Africanos Canones, ſed ad Tranſmarinum judicium provocavit. Quapropter idem Concilium ad Bonifacium ſucceſſorem Zozimi poſt explicationem Sardicenſis Capituli de Preſbyteris & Diaconis ſcripſit, quia ſi ita quemadmodùm in ipſo Capitulo continentur, ſcilicet finitimos interpellet Epiſcopos, & cauſa ejus audiatur, & diligentiùs tractetur, & ille Epiſcopus, qui aut juſtè, aut injuſtè eum dejerit, patienter accipiat, ut negotium diſcutiatur, & ut aut probetur, aut emendetur ejus ſententia, eo ordine in Italia cuſtodirentur, nullo modo ipſi in Africa, talia qualia commemorare jam nolebant, tolerare cogerentur, ſubjungentes: Sed credimus, inquiunt, adjuvante miſericordiâ Domini noſtri Jeſu Chriſti, quod à ſanctitate Romanæ Eccleſiæ præſidente non ſumus jam iſtum typhum paſſuri, ſed ſervabuntur erga nos quæ nobis etiam non diſſerentibus, cuſtodiri debent cum fraterna caritate, quæ ſapientiam atque juſtitiam, quam tibi donavit altiſſimus,

etiam ipſe proſpicis eſſe ſervanda. Unde ſanctus Bonifacius cauſa accidente, qua hinc ſcribis convenerat ad Hilarium Narbonenſem Epiſcopum decrevit dicens: Convenit nos paternarum ſanctionum diligentes eſſe cuſtodes: nulli etenim videtur incognita Synodi conſtitutio Nicenæ, quæ ita præcipit (ut eadem propriè verba ponamus) per unamquamque provinciam jus Metropolitanos ſingulos habere debere, nec cuiquam duas eſſe ſubjectas, quod illi, quia aliter credendum non eſt, ſervandum, ſancto Spiritu ſibimet ſuggerente cenſuerunt. Et paulò pòſt, quod idcirco dicimus, ut advertat caritas tua, adeò nos Canonum cautiùs præcepta ſervare, ut ita quoque conſtitutio noſtra diffiniat, quatenùs Metropolitani ſui provincia in omnibus rebus ordinationem ſemper expectet.

Quod non ſolùm Apoſtolica Sedes ſecundùm ſacros Canones ſingulis provinciis ex antiquo ſervavit, verùm & in epiſtola beati Gregorii ad Joannem Ravennantium Epiſcopum etiam de Epiſcopis ſpecialiter ſecundùm Nicenos Canones Sedi Apoſtolicæ deputatis, cui in Primatu beati Petri commiſſa eſt ſollicitudo omnium Eccleſiarum, atque Epiſcoporum, ita eis conſulendo ſcriptum legimus: De Epiſcopis, inquit, ad nos pertinentibus, qui tamen huc pro interpoſitione hoſtium venire non poſſunt, curam veſtra fraternitas gerat, ita tamen ut pro cauſis ſuis ad Ravennatem urbem nullatenus revocentur, ne eos hoc tempore vexare, aut fatigare in aliquo videamur: Sed ſi qua ſunt, quæ in eis videantur reprehendi, debent fraternitati veſtræ epiſtolis admoneri: Sin verò crimina, quod abſit, graviora contigerint, hæc ad nos ſubtiliter referre vos volumus, ut inquiſitionis teſtimonio roborati, quæ legibus canonibuſque conveniunt, ſalubri, juvante Domino, conſilio diſponamus. Sed & Maximi Salonitani prævaricatoris Epiſcopi cauſa, qui prælato privilegio beati Domini voce præcepto, contra Nicena decreta, contraque antiquam cõſuetudinem ſine conſcientia reſponſalis Apoſtolicæ Sedis fuerat ordinatus, & propterea, ac pro aliis, de quibus inſimulabatur, à beato Gregorio excommunicatus, & Romam venire juſſus, ab

eodem beato Gregorio Mariniano Ravennati Epiſcopo ad inquirendum & diffiniendum eſt ſine retractatione commiſſa. De ſollicitudine autem omnium eccleſiarum atque Epiſcoporum, Apoſtolicæ Sedi in Primatu beati Petri collata, ſanctus Leo dicit: Divinis præceptis & Apoſtolicis monitis incitamur, ut omnium Eccleſiarum ſtatui impigro vigilemus affectu, ac ſi quid uſquam reprehenſione invenitur obnoxium, celeri ſollicitudine ab ignorantiæ imperitia, & à ſuperbiæ uſurpatione revocemus. Et ſanctus Gregorius ad Joannem Epiſcopum Syracuſanum dicit: Nam quod ſe Sedi Apoſtolicæ dicit ſubjici, quin Conſtantinopolitanus Epiſcopus, ſi qua culpa in eis invenitur, neſcio quis ei Epiſcopus ſubjectus non ſit; cum verò culpa non exigit, omnes ſecundùm rationem humilitatis, æquales ſunt. Et item idem de contiguis Romanæ Eccleſiæ, ad Conlimitaneos Epiſcopos ſcripſit: Clerus, inquiens, Eccleſiæ Regitanæ contra reverendiſſimum fratrem noſtrum Bonifacium Epiſcopum ſuum, data nobis impetitione, conqueſtus eſt, petens ut ad nos debuiſſet habere veniendi licentiam, quatenùs cauſæ majores hìc ſubtiliter probarentur: ſed quia noverim prædictum fratrem noſtrum hoc modo, quo prævidimus deducendum, viſum nobis eſt deputare cauſam eandem cognoſcendam, & reliqua. Et ad Joannem Epiſcopum Syracuſanum: Quæ, inquit, adversùs Lucillum Melitanæ civitatis Epiſcopum ex epiſtolarum veſtrarum, & geſtorum, quæ direxiſtis, pignâ declaratum eſt, & ideo, quia tanti facinoris ultio nullâ debet dilatione differri, Fraternitas veſtra tres vel quatuor de fratribus ac Conſacerdotibus ſibi noſtris adhibeat, ut ipſis quoque præſentibus prædicta, ac ſatisfacta veritate, prædictum Lucillum de Epiſcopatûs ſui ordine, quem hujus ſceleris contagium maculavit, ſtudeat ſine ambiguitate deponere: & hinc plura ſunt alia, quæ causâ prolixitatis omiſimus. Et beatus Leo vices Apoſtolicæ Sedis, & jam de Metropolitanis ſpecialiter ad eam pertinentibus, & in longinquis regionibus ab urbe Roma exiſtentibus, Theſſalonicenſi Epiſcopo commiſſas fuiſſe in epiſtola ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicenſem demon-

ſtrat. Plures quippe Metropolitani ſpecialiter authoritate Apoſtolicæ Sedis commiſſi habentur. Sicut & Alexandrinæ Eccleſiæ, ut in eccleſiaſticis hiſtoriis, & in geſtis Synodalibus legimus. Et de Antiochena Eccleſia Innocentius Papa ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum ſcribens demonſtrat, de quorum ordinatione idem Innocentius ad eudem Alexandrum ſcripſit. Et Leo non ſolùm de Metropolitanorum, ſed & de ſubjectorum ſibi Epiſcoporum conſecratione conſtituit, qui Metropolitani ſub primate ex delegatione Sedis Apoſtolicæ, relatione, ac conſenſu ipſius primatis, & ordinantur & ordinant: illi verò Archiepiſcopi, vel Metropolitani multotiens in ſacris Canonibus appellati primates inveniuntur, qui in loco defunctorum Archiepiſcoporum, ab Epiſcopis uniuſcujuſque provinciæ ſine interrogatione ipſius Primatis prævalent ordinari, & ex antiquæ conſuetudinis lege à Sede Apoſtolica Pallii ſolent genio inveſtiri, & in loco decedentium Epiſcoporum ſine conſultu vel licentiâ Primatis alterius, in ſua provincia quoque poteſt regulariter Epiſcopos ordinare, ſicut ſanctus Gregorius in Epiſtolis ſuis oſtendit, de quibus ad veſtram paternitatem hic quædam ponere duximus. Ad Dominicum Carthaginis Archiepiſcopum: Intuentes omninò nos tetigit, ne per ea, quæ apud vos geſta ſunt, aliorum Conciliorum Primatibus, quod avertat Dominus, generetur ſcandalum. Et in Epiſtola ad Gennadium Patricium Africæ: De ſupradicto, inquit, Epiſcopo, quem communione privatum eſſe aſſeritis, valde mirati ſumus, cur nobis hoc, non Primati ejus, Excellentiæ veſtræ Epiſtola nunciavit.

Sed quia recidenda ſæpiùs pullulant, idem Africanum Concilium ad Cæleſtinum Papam cogente Fauſtini potiùs patrocinio, quàm judicio erga ſupradictum Apiarium circa medium Epiſtolæ ſcripſit hoc modo: Prælato debitæ ſalutationis officio impendiò deprecamur, ut deinceps ad veſtras aures hinc venientes non faciliùs admittatis nec à nobis excommunicatos in communionem ultra velitis recipere, quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facilè advertit venerabilitas tua: Nam etſi de inferioribus Clericis vel

laïcis

laïcis id jubet ibi præcaveri, quantò magis hoc de Epiſcopis voluit obſervari, ne in ſua provincia communione ſuſpenſi, à tuâ ſanctitate præpoperè, vel indebitè videantur communioni reſtitui: Preſbyterorum quoque & ſequentium Clericorum improba refugia, ſicut te dignum eſt, repellat Sanctitas tua, quia & nullâ Patrum definitione hoc Eccleſiæ derogatum eſt Africanæ, & decreta Nicæna, ſive inferioris gradus Clericos, ſive Epiſcopos ipſos ſuis Metropolitanis apertiſſimè commiſerunt; prudentiſſimè enim, juſtiſſiméque viderunt quæcumque negotia in ſuis locis, ubi orta ſunt, finienda; nec unicuique provinciæ gratiam ſancti Spiritus defuturam, quâ æquitas à Chriſti Sacerdotibus, & prudenter videatur, & conſtantiſſime teneatur. Et reliqua quæ ibi proſequitur de ratione veritatis deprehendendæ, & depoſitione teſtium, qui longiùs propter ſexus, vel ſenectutis infirmitatem aut aliud impedimentum adduci non poſſunt. Et hinc idem ſanctus Cæleſtinus Papa univerſis Epiſcopis per Viennenſem & Narbonenſem Provincias conſtitutis ſcripſit: ut juxta decreta Canonum, unaquæcumque Provincia ſuo Metropolitano contenta ſit, ut deceſſoris noſtri data ad Narbonenſem Epiſcopum continent conſtituta, nec uſurpationis locus alicui Sacerdoti in alterius concedatur injuriam. Sit conceſſis ſibi contentus unuſquiſque limitibus, alter in alterius provincia nihil præſumat. Et ſanctus Leo de privilegiis Metropolitanorum ita ad Maximum Antiochenum Epiſcopum ſcripſit dicens: Tanta apud me eſt Nicænorum Canonum reverentia, ut ea quæ ſunt à ſanctis Patribus conſtituta nec permiſerim, nec patiar aliquâ novitate violari. Quamvis enim diverſa nonnunquam merita Præſulum, tamen jura permanent Sedium, quibus etſi poſſunt æmuli perturbationem aliquam fortaſſis inferre, non tamen poſſunt minuere dignitatem. Et ut hæc dignitas juxta decreta cuilibet Metropolitano provinciæ ſervaretur, ſanctus Cæleſtinus Danielem Epiſcopum, de multis criminibus accuſatum ad judicium Epiſcopale in piovincia ſua, miſsâ Epiſtolâ ad Arelatenſem Epiſcopum, deſtinari præcepit. Et Africani Patres decreverunt, ut quiſquis Epiſcoporum accuſatur, ad Pri-

Digitized by Google

matem provinciæ, ipſius cauſam deferat accuſator, nec à communione ſuſpendatur, cui crimen intenditur, niſi ad cauſam ſuam dicendam electorum judicum die ſtatutâ literis evocatus minimè occurrerit, hoc eſt, infra ſpatium menſis, ex eâ die, quâ eum litteras accepiſſe conſtiterit. Quòd ſi aliquas veras neceſſitatis cauſas probaverit, cauſæ ſuæ dicendæ intra alterum menſem, integram habeat facultatem; verùm tandiu poſt menſem ſecundum non communicet, donec purgetur. Tempore ſanè, quo non communicat, nec in ſua Eccleſia vel Parochia communicet, &c. Unde ſanctus Auguſtinus doctor Eccleſiæ, ab Apoſtolica Sede receptiſſimus, qui Carthaginenſi huic Concilio ſuâ auctoritate firmato interfuit. *Cætera deſiderantur, quæ utinam ſuppleri poſſent è manuſcripto integro & emendatiori.*

EPISTOLA CAROLI II. Imperatoris ad Joannem VIII. Papam.

De judiciis & appellationibus Epiſcoporum ac Preſbyterorum Eccleſiæ Gallicanæ ad ſedem Apoſtolicam.

Sanctiſſimo ac Reverendiſſimo Patri Ioanni Summo Pontifici, & univerſali Papæ, Carolus gratiâ Dei Imperator Auguſtus, & ſpiritalis filius veſter.

ANTEQUAM Provinciæ Tranſalpinæ, propter ſeditiones & bella frequentia progenitorum noſtrorum temporibus, ſacrarum legum ac regularum notitiam & obſervationem plenè caperent, ſicut poſteà per incrementa ſtudio illorum ab hac ſancta Sede gratiâ Dei ceperunt; glorioſæ memoriæ avus noſter Carolus Imperator Auguſtus, diu per egregios, ac præcipuæ auctoritatis & ſapientiæ viros, de Preſbyteris ex criminibus diffamatis, qualiter judicari, vel purgare ſe debeant, perquiſivit & reperit, ſicut in ſuæ Imperialis auctoritatis edictis, quæ in alia ſchedula ha-

bemus ſcripta, poſteris ſervanda reliquit, quæque uſque ad noſtra tempora ex tunc, in Tranſalpinis regionibus ſervata, & quando neceſſitas poſtulavit, executa fuerunt. In diebus autem domini & genitoris noſtri piæ memoriæ Hludovici Imperatoris, cum ipſa tepeſci executio aliquatenùs cepit apud Papam Eugenium, inde ab eo commonitio facta eſt: qua de re Synodum univerſalis Papa convocans inter alia generalia decreta promulgare curavit quæ Leo IV. tempore fratris noſtri Hlotharii, & nepotis noſtri Hludovici obſervanda decrevit; ſicut in geſtis ſynodalibus, & in hujus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ archivo haberi credimus, & ab hac ſancta Sede noſtris deceſſoribus directâ venerabili ſanctione habemus. Cùm autem non longè ante hos annos nepos noſter Hludovicus Italiæ Imperator inſtinctu quorumdam contrà nos commovit, miſſæ ſunt nobis epiſtolæ, quaſi ex Apoſtolicæ hujus Sedis auctoritate ac nomine, quas tenoris inconvenientia hanc ſanctam & diſcretiſſimam Sedem non miſiſſe oſtendit.

Et quoniam pravis ſæpiùs prava quàm recta innoſci ſolent, nactâ hinc occaſione Tranſalpinarum regionum Preſbyteri à ſuis Epiſcopis de certis criminibus regulariter ab ordine ſacerdotali dejecti, & pœnitentiæ ſubacti, ſine licentia & conſcientia Primatum & Epiſcoporum ſuorum huc venire, & hinc epiſtolas, quæ regulis non conveniunt, referre ceperunt; quas non juſſione Apoſtolica, ſed ut aſſolet etiam in republica propter multiplicia reclamatorum negotia, quorumque miniſtrorum quaſi pia miſeratione factas, & nos, & illius regionis putant Epiſcopi. Quapropter quia, ut ſanctus Auguſtinus dicit, cogunt multas invenire medicinas multorum experimenta morborum, intermiſſis propter prolixitatem ſacrarum legum capitulis prædeceſſorum noſtrorum Imperatorum, quibus eccleſiaſticæ regulæ conſonant, neceſſarium duximus pandere ſanctiſſimæ veſtræ paternitati ac ſummæ auctoritati, qualiter regulas de honore in ſuo ſtatu Epiſcoporum, & de appellatione Preſbyterorum, intelligimus, & intelligi à rectoribus Tranſalpinarum Eccleſiarum didicimus; quatenùs ab hujus Sedis auctorita-

Digitized by Google

te, noſtra ſana, ut credimus, intelligentia confirmetur, à qua fidei ac religionis ſumpſit initium, & quotidie, gratias Deo, ſumit augmentum: & ſi quid malè in agro dominco pullulat, decreti vêſtri falce recidatur; ſi etiam quorumcumque negligentiâ, vel præſumptione à præſtitutis regulis eſt diſceſſum, veſtræ auctoritatis induſtriâ ſit reformatum.

Sicut Dei virtus Chriſtus, & Dei ſapientia ordinem ac dignitatem Apoſtolorum & 70. diſcipulorum in carnis præſentia diſtinxit, ut lectio ſancti Evangelii patenter oſtendit, ita idem ipſe per quem Reges regnant, & conditores legum juſta decernunt, ſacris legibus & Canonibus ſpiritu ſuo conditis, & totius mundi reverentiâ conſecratis, ordinem & dignitatem Epiſcoporum, qui locum in Eccleſia tenent Apoſtolorum, & Preſbyterorum, qui ſubrogantur loco 70. diſcipulorũ, & in adminiſtratione, & in honore, ſicut & in veteri teſtamento, inter ſummos Pontifices, & inter minoris ordinis Sacerdotes, diſcrevit. Quapropter ab omnibus honorandi ac venerandi ſunt pro patribus nati filii, id eſt, pro Apoſtolis ordinati Epiſcopi, & ordinis dignitate, & illius honore qui eis Apoſtolis dixit. *Iam non dicam ſervos meos, ſed amicos: & qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit: & de eis, ite, nuntiate fratribus meis,* & alia quæ de illorum veneranda honoratione ſacræ Scripturæ textus eloquitur.

Qui fortè ſi aliqui temporalibus rebus ſunt paupetes, & fortè merito divites, pro certò autem ſunt ordine ſacro ſublimes, à nullo quolibet ſive eccleſiaſtica, ſive ſæculari poteſtate prædito debent vilipendi, nec potentibus ſæculi modo quocumque poſtponi, præcipiente omnibus Apoſtolo Jacobo. *Nolite in perſonarum acceptione habere fidem Domini noſtri Ieſu Chriſti gloriæ*; quia non qui ditiores ad ſæculum, hi in divino examine ſunt meliores. *Nonne*, inquit, *Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide & hæredes regni, quod promiſit diligentibus ſe?* Et Paulus, *Ignobilia & contemptibilia mundi elegit Deus*, & reliqua. Et ſanctus Gregorius in epiſtola ad Mauritium Imperatorem: Sacerdotibus, inquit, conſideratione excellenti, propter eum cujus ſervi ſunt, ita dominetur, ut etiam debitam reverentiam impendat: nam in

Digitized by Google

divinis eloquiis aliquando Sacerdotes Dii, aliquando Angeli vocantur. Nam & per Moyſen de eo qui ad juramentum deducendus eſt, dicitur: *Applica illum ad Deos*, id eſt, ad Sacerdotes. Et rurſum ſcriptum eſt, *Diis non detrahes*, ſcilicet Sacerdotibus. Et Propheta ait: *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum eſt:* Quid ergò mirum ſi illos veſtra pietas dignetur honorare, quibus in ſuo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos, aut Deos, ipſe etiam appellat Deus? Eccleſiaſtica quoque teſtatur hiſtoria, quia cum piæ memoriæ Conſtantino Principi in ſcripto oblatæ accuſationes contrà Epiſcopos fuiſſent, libellos quos acceperat incendit, dicens: Vos Dii eſtis à vero Deo conſtituti: ite & inter vos cauſas veſtras diſcutite, quia dignum non eſt ut nos judicemus Deos. In qua tamen ſententia, pie Domine, ſibi magis ex humilitate, quàm illis aliquid præſtitit ex reverentia impenſa. Ante eum quippe pagani in republica principes fuerunt, qui verum Deum neſcientes, Deos ligneos & lapides colebant; tamen eorum Sacerdotibus maximum honorem tribuebant. Quid ergò mirum, ſi Chriſtianus Imperator veri Dei Sacerdotes dignetur honorare, dum pagani, ut prædiximus, Principes honorem impendere Sacerdotibus noverunt, qui diis ligneis & lapideis ſerviebant? Et idem ſanctiſſimus atque facundiſſimus & diſcretiſſimus, veraciterque, in oculis Dei humillimus, in Epiſtola ad Joannem Epiſcopum Syracuſanum ſcribens de Epiſcopo Conſtantinopolitano inter alia dicit, quòd Sedi Apoſtolicæ dicat ſe velle ſubjici: ſi qua culpa in Epiſcopis invenitur, neſcio quis ei Epiſcopus ſubjectus non ſit; cùm verò culpa non exigit, omnes ſecundùm rationem humilitatis, æquales ſunt.

Poſt Conſtantinum autem, quique Chriſtiani Imperatores deceſſores ac prædeceſſores noſtri leges de Epiſcoporum honore ac privilegio condiderunt. Proinde, Pater ſanctiſſime, quia ut ſanctus Gelaſius dicit: Duo ſunt, quibus principaliter hic mundus regitur, Auctoritas ſacra Pontificum & Regalis poteſtas, ad quas appellari poteſt, & à quibus nemo permittitur appellare, ſub oculis diſtricti & æquiſſimi

judicis Dei, qui ſine perſonarum acceptione judicat, noſtra poneremus judicia, quia etſi plerumque exiſtunt inter negligentes vel deſides Fratres, quæ oporteat majore auctoritate curari, ſic tamen eſt, ut ſanctus Leo dicit, adhibenda correctio, ut ſemper ſit ſalva dilectio, & plus erga corrigendos agat benevolentia quàm ſeveritas, plus cohortatio quàm commotio, plùs charitas quàm poteſtas. Epiſcopos ſanè in ſtatu ſuo manentes debitá veneratione colamus, & à nobis eis competenti honore impenſo, cæteris exemplum reverentiæ erga ſacerdotalem ordinem præbeamus: quia ſi nos ſacrum ordinem in perſonis eorum vilipendimus, qui velut in ſpeculo ad ſumendum exemplum, in omnium qui nobis ſubjecti ſunt oculis poſiti ſumus, pro tantorum culpis à diſtricto judice, ſummo videlicet Pontifice & Rege Regum, judicabimur, quot noſtro facto delinquendi, quod abſit, exempla præbuerimus. Sicut idem beatus Gregorius in regula paſtorali terribiliter intonat, dicens: Scire etenim Prælati debent, quia ſi perverſa unquam perpetrant, tot mortibus digni ſunt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittunt. Unde neceſſe eſt ut tantò ſe cautiùs à culpa cuſtodiant, quantò per prava quæ faciunt, non ſoli moriuntur, ſed aliarum animarum, quas pravis exemplis deſtruxerunt, rei ſunt: & contrà, quod ſuo vel verbo, vel exemplo vel quibus poteſtas eſt data correptionis, correptione, quia ſæpè invitis bona præſtantur, dicente ſummo Patre familiàs ad ſervum, id eſt, prælectorum chorum, *Exi citò in vias & ſepes, & compelle intrare ut impleatur domus mea*, Domino lucrati fuerint, pro tantis gloriæ coronam accipient, atteſtante Apoſtolo, *qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſalvabit animam ejus morte, & operiet multitudinem peccatorum.*

Cæterum, quia non eſt homo in terra qui faciat bonum, & non peccet, & nec ipſi ſine peccato fuerunt qui cæleſti magiſterio adhærebant, dicente Joanne, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt*, & ſanctus Jacobus plus dicit, *In multis offendimus omnes*, & ut Scriptura oſtendit, *in Angelis reperta eſt nequitia*; ſi neceſſitas cum multa ponderatione atque examinatione

coëgerit Epiſcopos ab Epiſcopis judicari, vel Preſbyteros ab Epiſcopis à gradu eccleſiaſtico dejici, ſicut in honore atque adminiſtratione, ſic & in dijudicatione atque appellatione diſcretionem auctoritas ſacra diſtinxit: decernens, ut ſi neceſſitas & pondus legalis ac regularis accuſationis exigit, Epiſcopum judicari debere à ſuis judicibus Epiſcopis, à quibus regulariter unà cum Primate provinciæ potuit ſecundùm Nicænos & Antiochenos Canones, & decreta Sedis Romanæ Pontificum ordinari, congregatis unà cum Primate provinciæ ipſius regionis Epiſcopis ſecundùm Sardicenſes Canones, atque à Conſtituto juxta Carthaginenſes Canones duodecim Epiſcoporum numero, ſi plures nequiverint congregari.

Et ſi iſdem accuſatus & judicatus Epiſcopus, congregatis ejuſdem regionis Epiſcopis de gradu ſuo dejectus, Apoſtolicam Sedem appellaverit, & confugerit ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ, & ab eo ſe audiri voluerit poſt judicium juxta Sardicenſes Canones & decreta Innocentii ad Vectricium, & Bonifacii, ad Gallicanos Epiſcopos, & Leonis ad Anaſtaſium, ſcribendum eſt ab his qui cauſam examinarunt Romano Pontifici; & ſi judicaverit eſſe renovandum judicium, renovetur, & det judices; ſi autem probaverit talem cauſam eſſe, ut non refricentur ea quæ acta ſunt, quæ decreverit, confirmata erunt; & ſi juſtum putaverit ut renovetur examen, ſcribere his dignetur Epiſcopis qui in finitima & propinqua provincia ſunt, ut ipſi diligenter requirant, & juxta fidem veritatis definiant: quòd ſi is qui rogat cauſam ſuam audiri, iterùm deprecatione ſuâ moverit Epiſcopum Romanum, ut è latere ſuo Preſbyterum mittat, erit in poteſtate Epiſcopi, & quid velit, & quid æſtimet: & ſi decreverit mittendos eſſe qui præſentes cum Epiſcopis judicent, habentes ejus auctoritatem à quo deſtinati ſunt, erit in ſuo arbitrio. Si verò crediderit Epiſcopos ſufficere ut negotio terminum imponant, faciet quod ſapientiſſimo conſilio judicaverit. Interim tamen alter Epiſcopus in cathedra depoſiti Epiſcopi poſt appellationem ejus non ordinetur, antequam cauſa ejus fuerit in judicio.

Digitized by Google

Quæ conſtitutio appellationis ad Apoſtolicam Sedem non diſcordat à ſacra & myſtica Nicæna Synodo, de qua magnus Leo Papa ad Anatolium ſcripſit: Illa, inquiens, Nicænorum Canonum per ſanctum verè Spiritum ordinata conditio in nulla unquam parte eſt ſolubilis: nulla ſibimet de multiplicatione congregationis ſynodalia Concilia blandiantur, neque trecentis illis decem atque octo Epiſcopis, quantumlibet copioſior numerus Sacerdotum comparare ſe audeat, vel præferre, cum tanto divinitùs privilegio Nicæna ſit Synodus conſecrata, ut ſive per pauciores, ſive per plures eccleſiaſtica judicia celebrentur, omni penitùs auctoritate ſit vacuum, quicquid ab illorum conſtitutione fuerit diverſum: de cujus privilegio & beatus Gregorius dicit, non humanâ induſtriâ, non compoſitione aliqua trecenti decem & octo Epiſcopi ad Concilium convenerunt, ſed ut in numero eorum per ſignum ſuæ paſſionis & nominis Dominus Jeſus ſuos ſe probaret adeſſe Concilio, crux in trecentis, Jeſu nomen in decem & octo eſt Sacerdotibus: Et mihi, inquit Hilarius, ille ipſe numerus hic ſanctus eſt, in quo Abraham victor regum impiorum ab eo qui æterni ſacerdotii eſt forma, benedicitur. Et hinc iterùm beatus Leo Papa ad Anatolium: Sancti illi & venerabiles Patres qui in urbe Nicæna ſacrilego Arrio cum ſua impietate damnato, manſuras uſque in finem leges Eccleſiaſticorum condiderunt, & apud nos in toto orbe terrarum in ſuis conſtitutionibus vivunt, & ſi quid uſquam aliter quàm illi ſtatuêre præſumitur, ſine cunctatione caſſatur.

Quod ſanctum & myſticum Concilium præcipit de his qui communione privantur, ſive ex clero, ſive ex laïco ordine ut ab Epiſcopis per unamquamque provinciam ſententia regularis obtineat, ut hi qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur: requiratur autem ne puſillanimitate aut contentione, aut alio quolibet Epiſcopi vitio videatur à congregatione ſecluſus. Ut hoc ergò decentiùs inquiratur, benè placuit annis ſingulis per unamquamque provinciam bis in anno Concilia celebrari, ut communiter ſimul Epiſcopis congregatis provinciæ diſcutiantur hujuſmodi quæſtiones, & ſic qui

Digitized by Google

qui in ſuo evidenter peccaverunt Epiſcopo, excommunicati rationabiliter ab omnibus æſtimentur, uſquequò vel in communi, vel Epiſcopo placeat humaniorem pro talibus ferre ſententiam.

Cujus ſanctæ Synodi conſtitutionem Sardicenſes Canones non convellunt, qui cum Pontificis Romani vicario vel arbitrio cauſam Epiſcopi in provinciali Synodo judicati, etiam Epiſcoporum arbitrio vel judicio qui eum judicaverunt cum Epiſcopis qui in finitima & propinqua provincia ſunt, præcipiunt terminari, quatenùs ſive in manenda, ſive in mutanda ſententiâ juxtà Nicænos Canones commune ſit placitum. De quibus ſacris Canonibus Nicænis Africanum Concilium ad ſanctum Cæleſtinum Papam ſcribens: Prudentiſſimè, inquit, juſtiſſiméque providerunt, quæcumque negotia in ſuis locis, ubi orta ſunt, finienda, nec unicuique provinciæ gratiam Spiritus ſancti defuturam, quâ æquitas à Chriſti Sacerdotibus, & prudenter videatur, & conſtantiſſimè teneatur.

Beatus quoque Innocentius ad Victricium Rothomagenſem Epiſcopum duo capitula magni Concilii Nicæni, de his videlicet qui communione privantur ex clero, & aliud, ut per ſingulas provincias ſuis privilegia ſerventur Eccleſiis, & capitulum Sardicenſis Concilii, de Epiſcoporum ad Apoſtolicam Sedem appellatione, uno capitulo ſagaciter atque patenter explicat, dicens: Si quæ autem cauſæ inter Clericos tam ſuperioris quàm inferioris gradus fuerint ortæ, placuit ut ſecundùm ſanctam Synodum Nicænam, congregatis omnibus provinciæ Epiſcopis judicium terminetur, nec alicui liceat, ſine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui in omnibus cauſis debet reverentia cuſtodiri, relictis his Sacerdotibus, qui in eadem provincia Eccleſiam Dei nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias. Quòd ſi quis fortè præſumpſerit, & ab officio cleri ſubmotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur. Si autem majores cauſæ in medio fuerint devolutæ, ad Sedem Apoſtolicam, ſicut ſancta Synodus conſtituit, & beata conſuetudo exigit, poſt judicium epiſcopale referantur. In eo enim quod dicit, ut ſecundùm Synodum Nicænam congregatis ejuſdem provinciæ Epiſcopis de exortis

Digitized by Google

cauſis judicium terminetur, capitulum Nicæni Concilii de excommunicatis explanat: In eo quod ad alias quemcumque de eccleſiaſtico ordine prohibet convolare provincias, aliud capitulum Nicæni Concilii explicat, quod jubet, ut per ſingulas provincias ſuis ſerventur privilegia Eccleſiis: ſine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ; ut, ſi majores cauſæ, quarum una eſt de Epiſcopi appellatione, in medio fuerint devolutæ, ad Sedem Apoſtolicam referantur, ſicut Synodus ſtatuit, hoc eſt Sardicenſis Concilii capitulum; appellantis igitur Epiſcopi cauſa in provincia in qua fuit exorta diffiniatur, ut judicium Epiſcoporum provinciæ ſecundùm decreta Bonifacii Apoſtolicæ Sedis auctoritate confirmetur, & ſicut Leo ſcripſit, ejuſdem Sedis ſententiâ roboretur. Quia verò ſanctus Innocentius, non Nicænam, ſed Sardicenſem Synodum de appellatione Epiſcopi ad Sedem Apoſtolicam in auctoritatem traxit, qui utraſque Synodos legit, apertè intelligit.

Sacræ leges ac regulæ Preſbyteros ac cæteros inferioris gradus clericos, non alibi quàm apud ſuos Epiſcopos præcipiunt accuſari, à quibus, ſicut Africæ provinciæ Canones decernunt, eorum cauſa debet audiri, & ſicut & ſanctus Gregorius conſtituit, cum Preſbyteris vel Clericis ſuæ parochiæ judicari. Qui fortè de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, ad quos eis ſit provocandum, de appellatione Preſbyterorum ac Diaconorum ad vicinos & finitimos Epiſcopos Papa Zozimus in commonitorio per Fauſtinum Epiſcopum ac Philippum ac Azellum Preſbyteros directo Carthaginenſi Concilio, in Concilio Sardicenſi, capitulo decimo-ſeptimo continetur hoc modo. Oſius Epiſcopus dixit, quod me adhuc movet, reticere non debeo: Si Epiſcopus quis fortè iracundus, quod eſſe non debet, citò & aſperè commovetur adversùs Preſbyterum ſive Diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit, providendum eſt ne innocens damnetur aut perdat communionem; & ideò habeat poteſtatem is qui abjectus eſt, ut Epiſcopos finitimos interpellet, & cauſa ejus audiatur, & diligentiùs tractetur, quia non oportet negari ei audientiam roganti: & ille Epiſcopus qui juſtè aut injuſtè eum abjecit, patienter accipiat, ut negotium diſcutiatur, ut vel probetur

ſententia ejus à plurimis, vel emendetur: tamen priuſquam omnia diligenter vel fideliter examinentur, eum qui fuerat à communione ſeparatus, ante cognitionem nullus debet præſumere, ut eum communioni ſociet: hi verò qui conveniunt ad audiendum, ſi viderint Clericorum eſſe faſtum & ſuperbiam, quia non decet ut Epiſcopus injuriarum vel contumeliam patiatur ſeverioribus eos verbis caſtigent, ut obediant honeſta præcipienti Epiſcopo; quia ſicut ille Clericis ſincerum debet exhibere amorem caritatis, ita quoque viciſſim miniſtri infucata debent Epiſcopo ſuo exhibere obſequia.

Nec hoc capitulum Sardicenſis Concilii diſſentire videtur à Capitulo Nicæni Concilii, quo expreſſiùs & apertiùs quàm Sardicenſe Concilium decrevit de his qui communione privantur à proprio Epiſcopo, ſicut ſuprà poſuimus, & de privilegiis ſingulorum Metropolitanorum, dicens: Antiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Lybiam & Pentapolim, ita ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quia & urbis Romæ Epiſcopo parilis mos eſt: Similiter autem apud Antiochiam, cæteraſque provincias, ſuis ſerventur Eccleſiis privilegia. Quod exponit Antiochena Synodus, dicens: Per ſingulas regiones convenit Epiſcopos noſſe Metropolitanum Epiſcopum ſollicitudinem totius provinciæ gerere, propter quod ad Metropolim omnes undique, qui negotia videntur habere, concurrant; & Conſtantinopolitanum Concilium dicens: Ut illa quæ ſunt per unamquamque provinciam, ipſius provinciæ Synodus diſpenſet, ſicut Nicæno conſtat decretum eſſe Concilio.

Et hinc Innocentius ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum: Revolventes, inquit, auctoritatem Nicænæ Synodi quæ una omnium per orbem terrarum mentem explicat Sacerdotum, quæ cenſuit de Antiochæna Eccleſia cunctis fidelibus, ne dixerim Sacerdotibus, eſſe neceſſarium cuſtodire, quâ ſuper diœceſim ſuam prædictam Eccleſiam, non ſuper aliam aliquam provinciam recognoſcimus conſtitutam. Et Bonifacius Papa ad Hilarium Narbonenſem: Nulli, inquit, videtur incognita Synodi Nicænæ conſtitutio, quæ ita præcipit, ut eadem propriè verba ponamus, per unamquamque

Digitized by Google

provinciam jus Metropolitanos habere debere, nec cuiquam duas eſſe ſubjectas; quod illi, quia aliter credendum non eſt, ſervandum, Spiritu ſancto ſuggerente, ſibimet cenſuerunt. Quod idcircò dicimus, ut advertat caritas tua, adeò nos Canonum præcepta ſervare, ut ita conſtitutio quoque noſtra diffiniat, quatenùs Metropolitani ſui unaquæque provincia omnibus rebus ordinationem ſemper expectet. Et his conſonanter Cæleſtinus: Juxta decreta, inquit, Canonum unaquæque provincia ſuo Metropolitano contenta ſit, ut deceſſoris noſtri data ad Narbonenſem Epiſcopum continent conſtituta, nec uſurpationi locus alicui Sacerdoti in alterius concedatur injuriam, ſit conceſſis ſibi contentus unuſquiſque limitibus, alter in alterius provincia nihil præſumat. Et Leo ad Maximum Epiſcopum: Et ſi, inquit, diverſa ſunt merita Præſulum, jura tamen permanent Sedium.

Et Antiochenum Concilium à magna Synodo Calchedonenſi actione duodecimâ favorabiliter collaudatum, ſequens decreta Nicæni Concilii: Si quis, inquit, à proprio Epiſcopo communione privatus eſt, non ante ſuſcipiatur ab aliis, quàm ſuo reconcilietur Epiſcopo, aut certè ad Synodum quæ congregatur occurrens pro ſe ſatisfaciat, & perſuadens Concilio ſententiam ſuſcipiat alteram. Hæc autem definitio maneat circa laïcos & Preſbyteros & Diaconos, omneſque qui ſub regula eſſe monſtrantur. Et loquens de Conciliis capitulo viceſimo, dicit: In ipſis Conciliis adſint Preſbyteri & Diaconi, & omnes qui ſe læſos exiſtimant, & Synodi experiantur examen. Nullus verò liceat apud ſe celebrare Concilia, præter eos quibus Metropolitana jura videntur eſſe commiſſa. Et capitulo decimo ſexto: Perfectum verò Concilium illud eſt, ubi interfuerit Metropolitanus Antiſtes.

Appellantes autem Preſbyteri vel Diaconi, à quibus & qualiter ſint judicandi, ſacri Carthaginenſes Canones capitulo vigeſimo, & capitulo vigeſimo octavo, evidenter oſtendunt: ubi autem inter accuſatores & accuſatos cauſa debeat agitari, Concilium Carthaginenſe ſtatuit, ut accuſatus vel accuſator in eo loco, unde eſt ille qui accuſatur, locum ſibi eligat proximum, quo non ſit difficile teſtes producere, ubi

Digitized by Google

cauſa finiatur. Et hinc leges dicunt: criminum diſcuſſio ibi agitanda eſt,ubi crimen admiſſum eſt,aut repetitione aut criminis objectione pulſans in provincia in qua conſiſtit ille qui pulſatur ſuas exerat actiones, nec æſtimet adverſarium ſuum alibi, aut longiùs pertrahendum: illi verò qui pulſatus fuerit, ſi judicem ſuſpectum habuerit,liceat appellare,ſcilicet Eccleſiaſticis ad finitimos Epiſcopos, ut Sardicenſes & Carthaginenſes Canones,ut præmiſimus,decreverunt,vel ad provincialia Concilia, ſicut ſacri Nicæni & Antiocheni Canones conſtituerunt, & ſicut Africanum Concilium in Epiſtola ad Cæleſtinum, Papam oſtendit:Unicuique,inquiens,conceſſum eſt, ſi judicio offenſus fuerit cognitorum, ad Concilium ſuæ provinciæ, vel etiam univerſale provocare. Niſi fortè quiſquam eſt qui credat, unicuilibet poſſe Deum noſtrum inſpirare juſtitiam: & innumerabilibus congregatis in Concilium Sacerdotibus denegare. Aut quomodo ipſum tranſmarinum judicium ratum erit, ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ, vel propter ſexûs, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multis aliis incurrentibus impedimentis adduci non poterunt?

A judicibus autem, ſive quos juxta Africanos Canones, Primates dederunt,ſive quos ipſi vicinos ex conſenſu delegerint, regulariter provocari non poteſt. Et ſanctus Gregorius in Epiſtola ad Gallicanos Epiſcopos: Nec hoc, inquit, in hac ſollicitudinis parte relinquimus, quod de habendis per parochias Conciliis patrum providentiâ, neceſſitatis causâ ſancitum eſt: unde ne qua inter fratres diſſenſio,ne qua inter ſubjectos & præpoſitos ſint fomenta diſcordiæ,in unum Sacerdotes convenire neceſſe eſt, ut de incidentibus cauſis diſceptatio, & ſit ſalubris de Eccleſiaſticâ obſervatione conlatio; quatenùs dum per hoc præterita corriguntur, & regulam futura ſuſcipiunt, omnipotens ubique Dominus fratrum concordiâ collaudetur: cujus vobis adeſſe præſentiam, ſi hæc obſervabitis, ſcitote, quia ſcriptum eſt: Ubi fuerint congregati duo vel tres in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Si ergò adeſſe dignatur, ubi duo vel tres fuerint, quantominùs ibi non deerit, ubi plures convenerint. Et quidem quia de adhibendo bis in annum Concilio Patrum ſit regulis ſtatutum

Digitized by Google

non latet; ſed ne fortè aliqua impleri hoc neceſſitas non permittat, ſemel tamen ſine excuſatione aliqua decernimus congregari, ut expectatione Concilii nihil pravum, nihil præſumatur illicitum; nam plerumque etſi non amore juſtitiæ, metu tamen examinis abſtinebitur ab hoc quod omnium notum eſt poſſe diſplicere judicio.

Hæc itaque Tranſalpinis Eccleſiis, earumque rectoribus à Sede Apoſtolica de appellatione Epiſcoporum ad hanc Sedem Apoſtolicam, & de Preſbyterorum ac Diaconorum appellatione, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint ad comprovinciales Synodos, & dijudicatione regulari eorum in iiſdem Synodis ante longiſſimæ ætatis annos uſque ad noſtra tempora ſervata, & à deceſſoribus ac prædeceſſoribus eorum ſervata & executa fuerunt; quæ ſi etiam illis ſervata, & ab eis ſecuta & non executa fuerint, nihil prodeſt eos ſecundùm ſacros Canones & decreta Sedis Romanæ Pontificum pro accuſatis Preſbyteris de manifeſtis criminibus comprovinciales Epiſcoporum Synodos frequentare, ſed faciet licenter quiſque Preſbyterorum quodlibet, unde ſi fuerit redargutus, veniat Romam.

Et quia pro ſingulis Preſbyteris regulariter judicatis Tranſalpinis miſſos dirigere, & actionum documenta ſcribere non valent, nec teſtium neceſſarias perſonas, vel propter ſexûs, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel pro multis aliis impedimentis huc producere, fiducialiter poterit mentiens quique innocentiam ſuam aſſerere, cùm non erit, qui mendacia ejus poſſit refellere: unde, ſicut præmiſimus, legum & canonum conditores prudentiſſimè juſtiſſiméque viderunt, quæcumque negotia in ſuis locis ubi orta ſunt, finienda, & per expreſſa regularum judicia diſcretiſſimè judicanda, & poſt judiciũ conſervanda, maximè de ſubintroductione contra regulas mulierum, pro qua ab Epiſcopis Tranſalpinis Preſbyteri regulariter judicati ad hanc ſanctam Romanam Sedem inſciis ſuis Epiſcopis veniunt, & eis Epiſtolas eorum refragantes judicia deferunt, eoſque vel comminiſtros eorum ad hanc Sedem ad conquerendum contrà eos venire præcipiunt, quod nullis antiquorũ legibus, vel Patrum regulis decretũ fuiſſe legimus.

Quas epiſtolas ſacris regulis obvias, ut in præfatione hujus opuſculi commemoravimus, nec authoritate apoſtolica fuiſſe miſſas, ſed compilatas quorumque vafriciâ credimus. Non enim ſibi ipſi Sedes Apoſtolica poteſt eſſe contraria, vel diverſa, de qua Gelaſius Papa dicit: Confidimus quòd nullus jam veraciter Chriſtianus ignoret, uniuſcujuſque Synodi conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, nullam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm primam, quæ & unamquamque Synodum, & ſuâ auctoritate confirmat, & continuâ moderatione cuſtodit, pro ſuo ſcilicet principatu, quem beatus Petrus Apoſtolus Domini voce perceptum, Eccleſiâ nihilominus ſubſequente, & tenuit ſemper, & retinet. Et item: Cùm nobis contrà ſalutarium reverentiam regularum cupiamus temerè nihil licere: & cùm Sedes Apoſtolica ſuperior his omnibus, favente Domino, quæ paternis Canonibus ſunt præfixa, pio devotoque ſtudeat tenere propoſito, ſatis indignum eſt quemquam vel Pontificum, vel ordinum ſubſequentiū hanc obſervantiam refutare, quam beati Petri Sedem & ſequi videat, & docere, ſatiſque conveniens ſit ut totum corpus Eccleſiæ in hac ſibimet obſervatione concordet, quam ibi vigere conſpiciat, ubi Dominus Eccleſiæ totius poſuit Principatum. Poteſt enim fieri, ut illi qui in vicinis parochiis ſunt hujus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quique juxta regulas ſacras ad manus impoſitionem, & ad Synodos huc convenire ſolent, ipſi pro reclamatione contrà Preſbyterum ſuum ad præfatam examinationem conveniant, ſicut ſacri Canones ac leges præcipiunt, ut ad Primatem uniuſcujuſcumque Provinciæ, qui negotia videntur habere concurrant, vel ad Synodum qui ſe læſos exiſtimant, quò non ſit difficile teſtes producere, invitentur. Tranſalpinis autem & aliis, qui in ſimiliter longinquis regionibus commorantur, Apoſtolica Sedes & ſacrorum Canonum promulgatores, loquente in eis ſancto Spiritu, quæ ſunt unicuique Provinciæ poſſibilia, & auctoritati convenientia, atque paci Eccleſiæ congruentia, tenenda & exequenda diſcretiſſimè præfixerunt.

Legimus etiam, quamvis rariſſimè præceptum, à Sede Apoſtolica, quoſdam de longinquioribus Parochiis ſpecialis Diœ-

ceſeos Romani Pontificis, ad cujus ſollicitudinem univerſalis Eccleſia pertinet, propter contumaces contentiones aliquas invitatos fuiſſe: ſed de Tranſalpinis regionibus quibus decreta privilegia ſervari debent, tale quid pro Preſbyterorum & Diaconorum appellatione, à Sede Apoſtolica præceptum *fuiſ*ſe non legimus. De Eccleſiaſticis nihilominùs privilegiis, in Epiſtolis beati Gregorii legimus ad Dominicum Carthaginenſem Epiſcopum: Veſtra fraternitas, inquit, hoc poſtpoſitâ dubitatione retineat, quia ſicut noſtra defendimus, ita ſingulis quibuſque Eccleſiis ſua jura ſervamus, nec cuilibet favente Chriſti gratiâ ultrâ quàm meretur impertior; nec ulli hoc quod ſui juris eſt ambitu ſtimulante derogabo, ſed fratres meos honorare per omnia cupio, ſicque ſtudeo in honorem eos ſubvehi, dummodo non ſit quod alteri jure ab altero poſſit opponi. Et alibi idem hinc dicit: Quod verò dicitis veſtris temporibus debere ſervari, quæ à meis quoque deceſſoribus tradita atque cuſtodita ſunt: abſit hoc à me ut ſtatuta majorum & Conſacerdotibus meis in qualibet Eccleſia infringam, quia mihi injuriam facio, ſi fratrum meorum jura perturbo.

Tandem hinc præter antiquas regularum ac legum conſtitutiones, in promptu habemus ſynodalia capitula Apoſtolicorum Eugenii, anno Imperii decimo tertio domni & genitoris noſtri Hludovvici, & anno decimo Imperii Hlotarii fratris noſtri menſe Novembrio, atque Leonis quarto anno, Hlotharii trigeſimo ſeptimo, & Hludovvici nepotis noſtri anno quinto, menſe Decembrio decreta, quibus præcipiunt, ut ſi quiſpiam Sacerdotum, id eſt, Epiſcopus, Preſbyter, Diaconus, vel etiam Subdiaconus de quacumque fœmina crimine fornicationis ſuſpectus, poſt primam ſecundamque & tertiam commonitionem Metropolitani vel alterius Epiſcopi, aut ejus (cui ſubjacere videtur) inveniatur fabulari cum ea, vel aliquo modo converſari, canonicè judicetur. Quapropter unuſquiſque Epiſcopus in tali re ſtudiosè ac diligenter curam habere debet, ne Eccleſia Chriſti à propriis poſſit ſordidari Miniſtris: quia cùm propriam uxorem habere non permittitur, maximè ab omni fœmina ſit abſtinendum. Et item: Sacerdos etenim, aut quivis alius in ordinem eccleſiaſticum provectus, ſi in eo

ſcelere

ſcelere inveniatur quo abjiciendus exiſtat, depoſitus providentiâ Epiſcopi, bene proviſo loco conſtituatur, ubi peccata lugeat, & ulteriùs non committat, Sic & magnus Leo Papa longè ante hanc conſtitutionem auctoritate ſacræ Scripturæ ad Hilarium Narbonenſem decrevit, ut Preſbyteri, vel Diaconi lapſi, ad promerendum miſericordiam Dei, privatam expetant ſeceſſionem, ubi illis ſatisfactio ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa.

Cùm hæc ita ſe habeant, non eſt perfunctoriè attendendum veſtræ Pontificali auctoritati, & noſtræ Imperiali poteſtati, quid prædeceſſores noſtri de ſervandis ſacris legibus, & ſanctis regulis decernentes conſtituerunt; ex quorum pluralitate pauca numero, non pauca pondere hîc cenſuimus ponere. De legibus namque Valentinianus, Theodoſius & Arcadius decreverunt, dicentes; Perpenſas ſerenitatis noſtræ longa deliberatione conſtitutiones nec ignorare quemquam nec diſſimulare permittimus. Interpretatio. Leges neſcire nulli liceat, aut quæ ſunt ſtatuta contemnere. Et ſanctus Cæleſtinus paria de ſacris Canonibus dicit: Nulli, inquiens, ſacerdoti liceat Canones ignorare, nec cuiquam facere quod Patrum regulis poſſit obviare: quæ enim à nobis res digna ſervabitur, ſi decretalium norma conſtitutorum, pro aliquorum libitu, licentiâ populi permiſſâ, frangatur? Quia, ut Hilarus Papa dicit, non minùs in ſanctarum traditionum delinquitur ſanctiones, quàm in injuriam ipſius Domini proſilitur, cùm expectatio fructus noſtri miniſterii non in latitudine regionum, ſed in acquiſitione ponatur animarum. Et item: De legibus præfati Auguſti omnia conſtituta non præteritis calumniam faciunt, ſed futuris regulam imponunt. Interpretatio. Omnes leges non ea quæ anteriore tempore facta ſunt damnant, ſed in futurum obſervanda conſtituunt.

Et hinc Symmachus Papa: Cum ad Trinitatis inſtar, cujus una eſt atque individua poteſtas, unum ſit per diverſos Antiſtites ſacerdotium, quemadmodùm priorum ſtatuta à ſequentibus convenit violari? Huc accedit quod hæc ſi eveniat ſententiarum varietas, ad ipſam ſacroſanctam Catholicam religionem credimus pertinere, cujus omnis poteſtas infringitur,

i

Digitized by Google

niſi univerſa quæ à Domini ſacerdotibus ſemel regulariter ſtatuuntur perpetua ſint : quod aliàs contingere poterit, ſi ſucceſſor deceſſoris actibus tribuerit firmitatem, & roborando quæ geſta ſunt, faciat rata eſſe quæ geſſerit. Quantâ enim Vicarius beatiſſimi Petri Apoſtoli judicabitur eſſe reverentiâ, ſi quæ in Sacerdotio præcipiunt, ea iiſdem tranſeuntibus diſſolvantur ? Hæc igitur ſervemus noſtris temporibus tantò gratiùs, quantò & Eccleſiæ & Imperio erit capacius, & ſervando quæ legaliter ac regulariter geſta ſunt, rata eſſe faciamus quæ legaliter ac regulariter geſſerimus.

Suggerendum etiam veſtræ ſummæ auctoritati neceſſarium credimus, ut de quorumdam Epiſcoporum coërcenda inconſideratione alios, decreto generali inſtruentes, cautos efficiatis; ut quorum debent eſſe matura & perpenſa judicia, non ſint præcipites in proferendis ſententiis, nec facilè ac indiſcretè, neque aliter, niſi juxta ſanctarum ſcripturarum tramitem traditionemque majorum, & pro evidentibus culpis quemcumque à communione corporis & ſanguinis Domini Dei noſtri Jeſu Chriſti, in quibus poſt unicum baptiſmum præcipuè humanæ ſalutis reconciliatio & ſumma conſiſtit, pro ſuis injuriis, vel animi ſui motibus ac iracundia ſeparent: Quoniam ira Sacerdotis, ut ſanctus dicit Gregorius, nequaquam debet eſſe præceps & pertubata, ſed magis ex conſilii gravitate metuenda; nec debent temerè indiſcuſſa judicare, nec paſſim dicta ſine probatione credere, ſed auctoris noſtri facta penſare, cui cùm omnia nuda & aperta, mala tamen Sodomæ noluit antè judicare, ſicut ſacra docet hiſtoria, quàm probare; nos inſtruens, ne mala hominum antè præſumamus credere quàm probare.

Sequuntur autem in proferenda ſententia judiciali ſanctorum Romanæ Sedis Pontificum documenta Leonis atque Gregorii. Beatiſſimo Petro, inquit Leo, à Chriſto dicitur, *Tibi dabo claves regni cælorum, & quæcumque ligaveris ſuper terram, erunt legata & in cælis, & quæcumque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis.* Tranſivit quidem etiam in alios Apoſtolos jus iſtius poteſtatis, & ad omnes Eccleſiæ Principes decreti hujus conſtitutio commeavit, ſed non fruſtrà uni commendatur

quod omnibus intimetur : Petro enim ideò hoc ſingulariter creditur, quia cunctis Eccleſiæ rectoribus Petri forma proponitur. Manet ergò Petri Privilegium, ubicumque fertur ex ipſius æquitate judicium; nec nimia eſt vel ſeveritas, vel remiſſio, ubi nihil ligatum, nihil eſt ſolutum, (niſi quod beatus Petrus aut ligarit aut ſolverit.) Hinc certa conſideratione datur intelligi, quia in judicando non eſt Petri privilegium, ubi non ex ipſius fertur æquitate judicium : eſt igitur præjudicium non judicium, quia non jure dictum, id eſt, nôn juſtitiæ lege prolatum. Et ſanctus Gregorius, Sæpè agitur, ut qui neſcit tenere moderamina vitæ ſuæ, judex vitæ fiat alienæ, ut vel damnet immeritos, vel alios ipſe ligatus ſolvat, cùm ſuæ voluntatis motus, non autem cauſarum merita ſequitur; unde fit ut ipſe ac ligandi ac ſolvendi poteſtate ſe privet, qui hanc pro ſuis voluntatibus, & non pro ſubjectorum moribus exercet; judicare enim dignè de ſubditis nequeunt, qui in ſubjectorum cauſis ſua vel odia, vel gratiam ſequuntur. Unde rectè per Prophetam dicitur : Mortificabant animas quæ non moriuntur, & vivificabant animas quæ non vivunt. Non morientem quippe mortificat, qui juſtum damnat; & non victurum vivificare nititur, qui reũ ſupplicio abſolvere conatur. Cauſæ ergò penſandæ ſunt, & tunc ligandi atque ſolvendi poteſtas.

Qui beatiſſimus doctor Spiritu ſancto repletus paſſim in dictis ſuis oſtendit, quoniam Epiſcopus qui in ligando & ſolvendo interim non arbitrium ſequitur judicis, ipſe ligandi & ſolvendi poteſtate, quin & regno Dei ſe privat, ſi maledictionem alligationis non judicio juſtitiæ, ſed livore vindictæ depromit: Paulo atteſtante qui dicit, Neque maledicti regnum Dei poſſidebunt. Quia verò ſacra Scriptura duobus modis maledictum memorat, aliud videlicet quod approbat, & aliud quod damnat : aliter enim maledictum profertur judicio juſtitiæ, aliter livore vindictæ : ſancti viri cùm in excommunicationis alligatione maledictionis ſententiam proferunt, non ad hanc voto lividæ ultionis, ſed juſtitiæ examine erumpunt : intus enim ſubtile judicium Dei adſpiciunt: mala foras exurgentia, quia maledicto alligandæ excommunicationis ferire debeant, cognoſcunt; & ideo in alligationis ac excommunicationis

Digitized by Google

maledicto non peccant, quòd ab interno judicio non diſcordant. Contrà excommunicationis maledictum livore vindictæ depromptum voce Pauli prædicantis, admonemur, qui ait: Benedicite & nolite maledicere, quia neque maledicti regnū Dei poſſidebunt; nam ſi à quolibet fortaſſe non ex malitia, ſed ex linguæ incuria maledictionis verbum jaculatur in proximum, apud diſtrictum judicem, à quo de otioſo verbo ratio in die judicii poſcitur, damnabilis eſt ille ſermo, qui malitia non caret, & pœnalis eſt ille qui ab utilitatis bonitate vacat, penſandum eſt magnoperè, quanta adnimadverſione plectenda eſt ab Epiſcopo, cujus ſermo ſemper ſale, id eſt, ſapientiâ conditus eſſe percipitur, jaculata in proximum injuſtæ alligationis excommunicatio, quæ potiùs vàcanda eſt maledictio.

Sequantur itaque ſanctæ Eccleſiæ rectores, quorum dorſa mentium incudes ſunt hominum peccatorum, dicente Pſalmiſtâ, ſuprà dorſum meum fabricaverunt peccatores, in ſeparatione à communione & reconciliatione Sacramentorum Chriſti ſacrum Nicænum Concilium, & Africæ Provinciæ Canones; Siricii quoque & Innocentii atque Leonis decreta, atque Epiſtolam ipſius Leonis ad Theodorum Forojulienſem Epiſcopum; ſed & quem de Eccleſiaſtico ordine clareſcentibus gravioribus culpis gradu privaverint, communione corporis & ſanguinis Chriſti, ut Canones præfixerūt, non privent. Hæc eſt enim, Scriptura dicente, directa via ut recti ambulent in ea, nec ſtulti errent per eam. De injuſtè ſiquidem excommunicantibus, vel excommunicatis, quid etiam lex Juſtinianea decernat, veſtram ſapientiam latere non poteſt.

APOLOGIA GERBERTI pro Synodo Remenſi.

Vvilderodo Argentinæ Civitatis Epiſcopo Gerbertus Salutem.

BENE concepta meliúſque retenta caſta ſocietas ſanctaque amicitia quantorum ſint cauſæ bonorum docti noverunt, indocti ſæpè ſtupuerunt: Et quia horum bonorum

cauſa bonum eſt,& quod exinde gignitur bonum eſſe neceſſe eſt. Unde enim familiæ, unde urbes & regna, niſi ſocietate & amicitia ſtabiliuntur? Quidnam aliud ad heremi devia mortales attraxit,niſi ad Deum ſocietas? Mundus ipſe contrariâ ſui potentiâ aliter diſſidens, aliter concliatur amicè: corporeum hominis incorporeo eadem copula nectit. Quæ cuncta bona à maximo bono, id eſt, Deo, & magno bono ſocietatis & amicitiæ, æterna lege ſui conditoris ordinem ſervant. Hoc igitur amicitiarum bonum tam præclarum tamque jucundum, meo quidem judicio propter ſe, non ut quibuſdam videtur,propter aliud expetendum eſt. Ut enim Seneca ait in Moralibus.

Sapiens etſi contentus eſt ſe, tamen habere amicum vult, ſi nihil aliud,ut exerceat amicitiam, nec tam magna virtus jaceat; non ad hoc quod dicebat Epicurus, ut habeat qui ſibi agro aſſideat, ſuccurrat in vincula conjecto, vel inopi, ſed ut habeat aliquem cui ipſe agro aſſideat, quem ipſe circumventum hoſtili cuſtodia liberet. Hæc generoſitas, hæc animi veſtri prudentia ſubtiliùs intellexiſſe viſa eſt cum me remotum, vixque ſolo nomine cognitum fidi interpretis dulci alloquio recreaſtis: mea vel commoda vel incommoda exponi vobis curaſtis: eoque præſtanti officio palàm feciſtis,cui & quanto Helvetia pareat Sacerdoti. Deponam igitur apud tanti judicis aures moderni temporis malorum materiam, quidve inter diſſidentes conveniat,quidve in controverſia ſit: ut toto genere cauſæ cognito, judicium diligens haberi poſſit, cui parti faveat æquitas.

Arnulphus regis Hlotharii, ut fama eſt, filius, poſtquam ſuum Epiſcopum dolo & fraude circumventum,cum propria urbe captivavit, poſt multum cruorem humani ſanguinis a ſe effuſi, poſt prædas & incendia, in conventu Epiſcoporum totius Galliæ damnatus eſt, ac deinde poſt obitum beatæ memoriæ Adalberonis à ſolo Adalberone Epiſcopo Laudunenſi reconciliatus, ſpe obtinendæ pacis Metropoli Remorum donatus eſt, acceptis ab eo terribilibus ſacramentis & libellari profeſſione, pro fide ſuis regibus conſervanda, quam & viva voce in conventu Eccleſiæ recitavit, & propria manu ſubſcribendo corroboravit. Necdum à ſuâ ordinatione ſextus menſis elapſus erat, & ecce quaſi tempeſtas, urbem ab eo pro-

Digitized by Google

ditam hoſtis invaſit, ſanctuarium Dei polluit, ſpolia diripuit, clerum & populum captivavit: Poſthæc verò Arnulphus ſuos prædones ſub anathemate poſuit, atque ut idem facerent, Galliarum Epiſcopis imperavit: prædia Eccleſiæ, quæ per ſacramentum ſuis militibus dederat, abſtulit, hoſtibus contulit, conjuratorum manum contrà ſuum regem ejuſque exercitum in aciem ſub ſignis Karoli produxit. Intereà legatis, & literis Synodicis Romanus Pontifex, ut Eccleſiæ turbatæ ſubveniat, ammonetur: Sed neque legatis, neque literis conſulentibus conſulit. Itaque gravium Epiſcoporum facto conſultu, legatis & literis Synodicis ac mitti ammonitione Arnulphus conventus decem & octo continuis menſibus ut à cœpto furore deſiſteret, ſeque à ſcelere proditionis & rebellionis quo impetebatur, regulariter purgaret, noluit. Sed cùm à ſe fautores maximos nequitiæ ſuæ diſcedere ſenſit, territus, regem adiit, noviſque ſacramentis ac novis rerum cōditionibus regiæ menſæ particeps factus eſt. Atque ita irâ regis ſedatâ, omni crimine ſe exutum credidit: indeque mox rediens fidem ſacramentorum rupit, conditionibus non ſervatis. At ii quorum intererat, totiens bonis ſuis privari non ferentes, Lauduni arcem occupant. Arnulphus inter hoſtes regis invenitur. Synodo repræſentatur, pro tot tantiſque flagitiis rationem reddere depoſcitur. Qui diu ſecum atque cum ſuis familiaribus multùm deliberans, ſuâ ſponte in confeſſionem peccatorum ſuorum erupit, ſuiſque confeſſoribus alios teſtes adhibuit, crimina ſua in libellum retulit, eique à ſe viva voce coram Eccleſia recitato ſubſcripſit: inſignia ſacerdotii depoſuit, eoque ſe abdicavit, confeſſoribus ſuis ac teſtibus atteſtantibus & reſpondentibus. *Secundùm profeſſionem & ſubſcriptionem tuam ceſſa ab officio.*

His de flagitiis & ſceleribus Arnulphi ſatis inter partes convenit; ſed defenſorum ſtudia bifariam ſe ſcindunt. Alii quippè regem ſacerdoti Arnulpho omnium peccatorum veniam tribuiſſe dicunt, neque poſt veniam quicquam non veniabile commiſiſſe: Alii Romano Pontifici injuriam factam videri volunt, quaſi ſine ejus auctoritate & ſine ſuis juribus reſumptus, deponi non debuerit. Ad hæc, Reverende, ſimili-

ter diſcutienda, quoniam res ſub judiciali genere cauſarum poſita, tum ratione, tum ſcripto tractatur, id eſt, conſtitutionibus conjecturali, diffinitiva, tranſlativa, qualitativa, itemque legalibus ſtatibus. Primùm mihi videtur breviter dicendum de ratione & veritate, conſuetudine & lege, itemque de legũ differentia, & quæ quibus anteferantur, in Eccleſiaſticis duntaxat cauſis. His enim præcognitis, faciliùs quæſita patebunt.

Plane, inquit Auguſtinus, *verum eſt, quia ratio & veritas conſuetudini præponenda eſt: Sed cum conſuetudini veritas ſuffragatur, nihil oportet firmiùs retineri.* Is item in libro de Baptiſmo inter cætera: *Quod etſi conſuetudo Eccleſiæ priſtina non habebat, & poſteà Catholicus orbis terrarum robuſtiſſima firmitate conſenſionis excluſit, ut quod per diſputationes ejuſmodi in aliquorum mentes irrepere cœperat, de ſalute veniens unitatis potentior veritas & univerſalis medicina ſanaret.* Legem partim natura, partim authoritate firmari didicimus: & lex quidem naturæ manifeſta eſt: quæ autem in auctoritate conſiſtit, partim divina, partim habetur humana, & in divinis vel in humanis facienda vel non facienda præſcribit. Poſt legem ergò naturæ, data eſt lex tum literæ, tum gratiæ: quæ utraque auctoritate divina ſubnixa, tanto eſt utraque præſtantior, quanto divinitas humanitatem ſupervenit. Et quoniam legem literæ lex gratiæ tranſcendit, hæc eadem ſubtilis & multiplex, velut ab ipſo divinitatis fonte emanans, ab Apoſtolo accepta, tum à primæ ſedis Pontificum decretis, tum ab innumerabilium ſacerdotum Conciliis dilucidata, & quaſi per quoſdam puriſſimos rivulos penè in infinitũ derivata. In hac itaque lege ſummoperè, ut diximus, auctoritas ſpectanda eſt. Multùm enim intereſt, utrùm Deus loquatur, an homo: & ſi homo utrùm Apoſtolus, an ſimpliciter Epiſcopus. Porrò in Epiſcopis item multa differentia eſt; quæ differentia eadem auctoritate fulcitur. Hanc autem auctoritatem aut numerus, aut ſcientia, aut locus, ut quibuſdam videtur, attribuit. Et numerus quidem, in Conciliis, ubi multorum Catholicorum aſſenſus, id eſt, ſcientia in particularibus vel in divinis ſuperveniens: Locus verò in maximis conſideratur urbibus. Rurſùm numerus, ſcientia & locus, tùm à ſe, tum inter ſe differunt. Et numerus

Digitized by Google

quidem à numero, vel pluralitate, vel rationis vel veritatis pondere ſuperatur. Pluralitate, cum inter æquè bonos & doctos, pars à parte diſſentit: rationis & veritatis pondere, ut Ariminenſis numero famoſa Synodus à parvo Epſcoporum numero caſſata. Idem in numeroſis ad individua. Itemque locorum ad alia & inter ſe collationem perſpici licet. Sit ergò in legibus maximum & præcipuum, quod per Chriſtum, per Apoſtolos, perque prophetas innotuit. Deinde his conſona & conſenſu omnium Catholicorum corroborata ſecundum in legibus vigorem obtineant. Tertio ſuccedant loco quæcunque à ſingularibus viris ſcientiâ & eloquentiâ clariſſimis in lucem intelligentiæ prolata ſunt. Et ne fortè ad placitum loqui videar, injuriamque decretis Pontificum Romanæ inferre Eccleſiæ, Gelaſium Romanæ ſedis Pontificem ſententiæ meæ primum afferam teſtem. Hic quippe in catalogo divinorum librorum, authenticis præmiſſis ſcripturis, Nicænam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam, Chalcedonenſem quoque Synodum ſubjungit, ita ſubinferens: *Et ſi qua concilia à Sanctis Patribus inſtituta, poſt horum quatuor auctoritatem & recipienda & cuſtodienda decrevimus.* Deinde ab univerſalibus ad ſpecialia ſeu individua tranſitum fecit, atque adjunxit: *Item opuſcula atque tractatus omnium Patrum orthodoxorum, qui in nullo à ſancta Eccleſia Romana conſortio deviarunt, nec ab ejus fide vel prædicatione ſejuncti ſunt, ſed ipſius communionis per gratiam Dei uſque ad ultimum diem vitæ ſuæ fuere participes, legenda decernimus.* Deinde qualiter ipſius ſedis decreta accipienda ſint, hoc modo diſtinguit: *Item Decretales epiſtolas, quas beatiſſimi Papa diverſis temporibus ab urbe Roma pro diverſorum Patrum conſolatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendas.* Et ſic nominatim quædam ſpecialia determinãs legenda, ſolertiſſimè ac diſcretiſſimè tam de epiſtolis quam de ſpecialibus opuſculis quid foret ſentiendum, expreſſit: Sed cum hoc, inquit, ad catholicorum manus advenerit, beati Apoſtoli præcedat ſententia: *Omnia probate, quod bonum eſt tenete.* Hinc legum differentiam etiam Hincmarus Remorum venerabilis Antiſtes nepoti ſuo Æquivoco ſcribens ita interpretatus eſt: *Animadvertenda igitur eſt diſcretio ex verbis beati Gelaſii inter Synodalia concilia &*

apoſtolica

apoſtolicorum virorum epiſtolas, quas ante concilia celebrata diverſis temporibus pro diverſorum patrum conſolatione dederunt, quasque venerabiliter ſuſcipiendas dicunt. Si qua ſunt autem Concilia à ſanctis Patribus inſtituta, poſt quatuor Conciliorum auctoritatem, cuſtodienda & obſervanda decrevit. Unde item in decretis ſuis idem dicit: *Patres*, inquit, *noſtri catholici doctique Pontifices in unaquaque hæreſi quolibet tempore ſuſcitata, quicquid pro fide, pro veritate, pro communione catholica atque apoſtolica ſecundùm ſcripturarum tramitem, prædicationemque majorum, facta ſemel congregatione ſanxerunt, inconvulſum voluerunt deinceps firmumque conſtare, nec in hac eadem cauſa denuò quæ præfixa fuerant, retractari qualibet recenti præſumptione permiſerunt. Quantum enim diſtet inter illa ſcilicet Concilia, quæ cuſtodienda & recipienda decrevit; & inconvulſa firmaque deinceps patres Catholici manere voluerunt, & illas epiſtolas quæ diverſis temporibus pro diverſorum conſolatione datæ fuerunt, quas venerabiliter ſuſcipiendas dicunt, nemo in dogmatibus Eccleſiaſticis exercitatus ignorat. Si enim quædam ex his, quæ in quibuſdam illis epiſtolis continentur, tenere & cuſtodire velle inceperimus, adversùs ea quæ antea ſervare voluimus, faciemus: & conciliis ſacris, quæ perpetuo nobis recipienda, tenenda, cuſtodienda, atque ſequenda ſunt, deviabimus. Sed & à conſuetudine quam Catholica Eccleſia habuit, ex quo in ſacrum Nicænum Concilium Patres noſtri convenerunt, qui adhuc, ſicut Leo dicit, nobiſcum in ſuis conſtitutionibus vivunt, pernicioſiſſimè diſcedemus, & nihil certi tenentes, in ſectam Genethliacorum, id eſt, Mathematicorum offendemus, qui diffinierunt omnia in incertum. Nam & beatus Gelaſius eaſdem epiſtolas non ſolùm ſacris canonibus in quibuſdam adverſas, ſed etiam ſibi ipſi diverſas oſtendit, cum dicit illas diverſis temporibus pro diverſorum conſolatione datas. Et hinc fortè adversùm me dices: ergo calumniaris Apoſtolicam ſedem in ſanctis ejus Pontificibus, eo quòd malè ſenſerint, & non tenenda decreverint. Unde tibi reſpondebo, quod de lege non Iudaïcè ſervanda contradicentibus ſibi & dicentibus, Lex ergo adversùs promiſſa Dei, Reſpondet Apoſtolus, abſit: Lex quidem ſancta, & mandatum ſanctum, & juſtum & bonum, ſed perſonis & temporibus ſuis congrua quæ propter tranſgreſſiones poſita eſt, donec veniret ſemen, cui repromiſerat Deus, ordinata per angelos in*

Digitized by Google

manu mediatoris. Et illas epiſtolas ſanctorum & Apoſtolicorum virorum, diverſis temporibus pro diverſorum conſolatione, ſicut Gelaſius dicit, à ſede Apoſtolica datas & per eoſdem Domini ſacerdotes, qui & Angeli ſecundùm ſcripturam appellantur, ordinatas cum beato Gelaſio Apoſtolico viro venerabiliter ſuſcipiendas dico, quæ ſuis temporibus congruentes fuerunt, donec per ſacra concilia Patres noſtri in unum convenientes, ſicut ejuſdem Apoſtolicæ ſedis Pontifices proteſtantur, ſuggerente ſibimet ſancto Spiritu, quoniam aliter credendum non eſt, manſuras uſque in finem ſeculi leges condiderunt. Et ſicut dicit de lege Apoſtolus: Si enim eſſet quæ poſſet vivificare, verè ex lege eſſet Iuſtitia: ita, ſalvâ reverentiâ ſedis Apoſtolicæ, dico, quia ſi illa quæ in eiſdem epiſtolis continentur & ſuis temporibus congrua fuerunt, ſubſequentibus temporibus, ita ut in eis temporibus continentur, omnia & ſimul cuſtodiri valerent, & ſervari ac teneri congruerent, Patres noſtri catholici doctique Pontifices in conſiliis ſacris leges manſuras uſque in ſeculi finem non conderent. Suſcipiendas igitur illas epiſtolas venerabiliter cum beato Gelaſio dico, & cum leguntur, ſicut ipſe præcepit Gelaſius, Apoſtolica illa præcedat ſententia, quæ dicit, Omnia probate, quod bonum eſt tenete. Et hæc dico, non ut in eis dicam quædam non eſſe bona, ſed non per omnia ſacris Canonibus Patrumque Conciliis conſona. Sicut & Apoſtolus dicit: Lex quidem bona & ſancta, & mandatum ſanctum & juſtum & bonum, ſed in temporibus ſuis. Item idem Hincmarus de ſacrarum legum differentia loquens, inter cætera ſic dicit: *Quædam denique, ſicut in eiſdem epiſtolis ab Apoſtolis tradita leguntur, vel ex legibus Romanis aſſumpta inveniuntur, ita plenariorum Conciliorum auctoritate firmata ſervantur; & quædam ex his in Conciliis immutata fuerunt.* Sed & quædam de his quæ in regionalibus fuere ſtatuta Conciliis, plenariorum Conciliorum immutata auctoritate, vel in poſterum irrefragabiliter conſervanda tenentur, ſicut catholici Doctores & Eccleſiæ magiſtri demonſtrant, & partim ex eorum dictis ſupra oſtendi. Et præter ea quæ de verbis beati Auguſtini in hoc opuſculo poſui, in libris de Baptiſmo dicit, Primum quidem oſtendens differentiam eſſe inter epiſtolare colloquium, quo iſtæ epiſtolæ Apoſtolicorum, de quibus agitur, conditæ ſunt, & regionale ac plenarium concilium: *Video,* inquit, *quid adhuc à me poſſit inquiri, videlicet ut reſpondeam*

veriſimilibus illis rationibus quibus vel antè Agrippinus, vel ipſe Cyprianus, vel illi qui eis in Africa conſenſerunt, vel ſi fortè aliqui ex tranſmarinis terris longè diſcretis, nullo quidem ſive plenario, ſive ſaltem regionali concilio, ſed epiſtolari colloquio commoti ſunt, ut eſſe faciendum putarent, quod & ſic conſuetudo Eccleſiæ priſtina non habebat, & poſtea catholicus orbis terrarum robuſtiſſima firmitate conſenſionis excluſit, ut quod per diſputationes ejuſmodi in aliquorum mentes irrepere cœperat, de ſalute veniens unitatis, potentior veritas & univerſalis medicina ſanaret. Item differentiam inter regionalia & plenaria Concilia oſtendit hoc modo: *Nobis,* inquiens, *tutum eſt in ea non protrahi aliqua temeritate ſententiæ, quæ nullo in catholico religionali Concilio cepta, nullo plenario terminata ſunt. Id autem ſecurum eſt ſententiâ vocis aſſerere, quæ in gubernatione Domini Dei noſtri & Salvatoris Ieſu Chriſti univerſalis Eccleſiæ conſenſione roboratum eſt.* Item differentiam oſtendit inter authenticas ſcripturas & regionalia & plenaria concilia; item inter priora & poſteriora concilia: *Quis,* inquit, *neſciat ſanctam ſcripturam catholicam tam veteris quam novi teſtamenti certis ſuis terminis contineri, eamque omnibus poſterioribus Epiſcoporum literis ita præponi, ut de illa omnino dubitari vel diſceptari non poſſit, utrùm verum, vel utrùm rectum ſit quicquid in ea ſcriptum eſſe conſtiterit? Epiſcoporum autem literas quæ poſt confirmatum canonem vel ſcriptæ ſunt, vel ſcribuntur, & per ſermonem fortè ſapientiorem cujuſlibet in ea re peritioris, & per aliorum Epiſcoporum graviorem autoritatem doctorumque prudentiam & per Concilia licere reprehendi, ſi quid fortè in eis deviatum eſt; & ipſa Concilia quæ per ſingulas regiones vel provincias fiunt, plenariorum Conciliorum autoritati quæ fiunt ex univerſo orbe Chriſtiano, ſine ullis ambagibus cedere, ipſaque plenaria ſæpe priora poſterioribus emendari, cum aliquo experimento rerum aperitur quod clauſum erat, & cognoſcitur quod latebat, ſine ullo typho ſacrilegæ ſuperbiæ, ſine ulla inflata cervice arrogantiæ, ſine ulla contentione lividæ ſuperbiæ, cum ſancta humilitate, cum pace catholica, cum Chriſtiana?*

Et item: *Quapropter illud unum iſti conſiderent, quod omnibus patet, ſi auctoritas Cypriani conſequenda eſt, magis eam ſequendam in unitate conſervanda, quam in Eccleſiæ conſuetudine com-*

Digitized by Google

mutanda. Si autem Concilium ejus attendimus, huic eſſe univerſæ Eccleſiæ poſterius Concilium præponendum, cujus ſe membrum eſſe gaudebat, & ut ſe in totius corporis compage retinenda cæteri imitarentur, ſepiùs ammonebat. Nam & concilia poſteriora prioribus apud poſteros præponuntur, & univerſum partibus ſemper optimo jure præponitur. Cyprianus enim ſanctæ Eccleſiæ catholicæ univerſitas non fuit, ſed in ejus univerſitate permanſit, cujus radicem nunquam deſeruit, ſed in cujus radice fœcundus, ut eſſet fœcundior, ab agricola cœleſti purgatus eſt.

Hæc de aliis Conciliis à beato Auguſtino ſunt dicta.

Cæterùm de ſacra & myſtica Nicæna Synodo ſicut ſupra ex verbis Leonis & aliorum oſtendi, nihil unquam à quoquam vel Apoſtolicæ ſedis Pontifice, vel à plenario Concilio minimè autem à regionali eſt immutatum, quod non penitùs ſit irritum. Sicut & Gelaſius in decretis ſuis dicit: *Non, inquiens, nos latet in tempeſtate perſecutionis Arrianæ plurimos Pontifices de exiliis pace reddita reſpirantes, per certas provincias congregatis ſecum fratribus Eccleſias turbatas compoſuiſſe: non tamen ut illius Synodi Nicænæ quicquid de fide & communione catholica diffinie-rat, immutarent, nec nova quemquam pro lapſu damnatione percellerent: Sed illius decreti tenore, niſi reſipuiſſet, judicarent damnatum, eſſetque conſequens, ut niſi corrigeret, damnationi proculdubio ſubjaceret.* Item hinc Hincmarus ad eundem: *Repetam tibi quod de ſacris Conciliis ad Ianuarium dicit beatus Auguſtinus: Omnia itaque talia quæ neque ſanctarum ſcripturarum auctoritatibus continentur, nec in Conciliis Epiſcoporum ſtatuta inveniuntur, nec conſuetudine univerſalis Eccleſiæ roborata ſunt, ſed diverſorum locorum diverſis moribus innumerabiliter variantur, ita ut vix aut omnino nunquam inveniri cauſæ poſſint quas in eis conſtitutis homines ſecuti ſunt, ubi facultas tribuitur, ſine ulla dubitatione reſecanda exiſtimo. Quæ verba beati Auguſtini quomodò placeant tibi tu videris: Exiguitati autem meæ tutius & ſalubrius videtur cum illo ſacra ſequi concilia, & omnibus qui me audire voluerint, inculcare, non ſequi, relictis ſacris conciliis, illa quæ exiſtimat reſecanda, quàm illa quæ reſecata & diſſecata proponis ſectanda, quoniam ſibi ipſis diverſa, oſtendunt ſe non poſſe eſſe in omnibus ſervanda atque ſequenda. Oportet igitur,* inquit Innocentius ad Decentium Eugubinum Epiſcopum, *eos qui ſunt Domini ſacerdotes hoc ſe-*

qui quod Eccleſia Romana cuſtodit, à qua eos principium accepiſſe non dubium eſt, ne dum peregrinis aſſertionibus ſtudent, caput inſtitutionum videantur omittere. Quid ſit autem quod Eccleſia Romana cuſtodit, & Domini ſacerdotes oporteat ſequi, demonſtrat Gelaſius, *Confidimus,* inquiens, *quod nullus jam Chriſtianus veraciter ignoret uniuſcujuſque Synodi inſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, nullam magis exequi ſedem præ cæteris oportere quam primam, quæ unamquanque Synodum & ſua auctoritate confirmat, & continuata moderatione cuſtodit, pro ſuo ſcilicet principatu, quem beatus Petrus Apoſtolus Domini voce perceptum, Eccleſia nihilominus ſubſequente & tenuit ſemper & retinet. Ecce habes ſecundum legem & Evangelium plenitudinem teſtium teſtificantium de ſequendis inconvulſe Conciliis, & de non ſtudendis peregrinis aſſertionibus, Apoſtolo etiam præcipiente: Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. Peregrinas autem eas aſſertiones ideo cum Innocentio dico, quia ex quo ſacra concilia in Eccleſia Catholica celebrari cœperunt, illa quæ ſuo tempore parum viguerunt, in quantum ex eis ſacra concilia aſſumenda viderunt, ab uſu Eccleſiaſtico effluxerunt, uſque quo nuper à te quantum ex te eſt, recrudeſcere cœperunt, ut ad ea quæ aſpiras libenter tranſire poſſis, in affectum cordis licenter, & à nullo coërceri vel judicari valeas regulariter: Sed non ſentiunt tecum neque tibi conſentiunt Doctores & magiſtri Eccleſiæ.* Hæc quidem Hincmarus. Porro Nicena Synodus quem locum obtineat in divinis legibus quibuſve nitatur teſtibus, breviter audi. Leo Papa ad Anatholium: *Illa,* inquit, *Nicænorum Canonum per ſanctum vere ſpiritum ordinata conditio, nulla unquam eſt parte ſolubilis: nulla ſibimet de multiplicatione congregationis Synodalis concilia blandiantur, neque trecentis illis decem atque octo Epiſcopis quantumlibet copioſior numerus ſacerdotum, vel comparare ſe audeat, vel præferre: cum tanta divinitùs privilegia Nicæna ſit Synodus conſecuta, ut ſive per pauciores, ſive per plures Eccleſiaſtica judicia celebrentur, omni penitùs auctoritate ſit vacuum quicquid ab illorum fuerit conſtitutione diverſum.* De cujus privilegio & beatus Ambroſius dicit: *Non humana induſtria, non compoſitione aliqua trecenti decem & octo Epiſcopi ad Concilium convenerunt, ſed ut in numero eorum per ſignum ſuæ paſſionis & nominis Dominus Ieſus ſuo probaret ſe*

Digitized by Google

adeſſe Concilio. Crux in trecentis, Ieſu nomen in decem & octo eſt Sacerdotibus.

Et mihi, inquit Hilarius, *ipſe ille numerus hic ſanctus eſt, in quo Abraham victor regum impiorum, ab eo qui etiam in ſacerdotii eſt forma, benedicitur.*

Et idem beatus Leo Papa: *Sancti illi & venerabiles Patres qui in urbe Nicæna, ſacrilego Arrio cum ſua impietate damnato, manſuras uſque in finem mundi leges Eccleſiaſticorum Canonum condiderunt: & adhuc in toto orbe terrarum in ſuis conſtitutionibus vivunt, & ſi quid uſque aliter quam illi ſtatuerunt præſumitur, ſine cunctatione caſſatur.*

Et hinc ſanctus Leo ad Pulcheriam Auguſtam: *Contra ſtatuta*, inquit, *Canonum paternorum quæ ante longiſſima ætatis annos in urbe Nicæna in ſpiritalibus ſunt fundata decretis, nihil cuiquam audere conceditur, ita ut ſi quis diverſum aliquid decernere velit, ſe potiùs minuat, quam illa corrumpat. Quæ ſi ut oportet à cunctis Pontificibus intemerata ſerventur, per univerſas Eccleſias tranquilla erit pax, & firma concordia, nullæ de menſura honorum diſſenſiones, nullæ de ordinationibus lites, nullæ de privilegiis ambiguitates, nulla erunt de alieni uſurpatione certamina, ſed æquo jure charitatis, rationabilis morum officiorumque ordo ſervabitur: & ille verè erit magnus qui fuerit totius ambitionis alienus.*

Hæc de legum divinarum differentia, & quæ quibus anteferantur, breviter dicta ſufficiant. Nunc quibus earum Arnulphus ſacerdotio in æternum dejectus ſit, expediendum eſt; Prius de peccatorum géneribus, de judiciis, déque ordine judiciario paucis præmiſſis.

Sunt igitur peccata in Deum, ſunt in hominem. Eorum autem peccatorum quædam ſunt occulta, quædam manifeſta.

Unde manifeſtum eſt judicia & judiciorum ordinem juxta peccatorum diſtribui qualitatem. Hinc ſcriptum eſt. *Qui occultè peccat, occultè pœniteat: & qui publicè, publicè pœniteat.*

Hinc judiciarius ordo duplex: Unus de quo dicit Apoſtolus: *Si quis nominatur fornicator:* eam nominationem intelligi volens, ut dicit Auguſtinus in libro de pœnitentia, quæ ſit in quemque, cum ſententia ordine judiciario & cum integritate profertur. Noluit enim hominem ab homine judicari

ex arbitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario uſurpato judicio, ſed potiùs ex lege Dei ſecundùm ordinem Eccleſiæ, ſive ultro confeſſum, ſive accuſatum atque convictum. Nam ſi nominatio ſufficit, multi damnandi ſunt innocentes: quia ſæpe falsò in quemquam crimen nominatur.

Qui ordo judiciarius qualiter exequi debeat, beatus Gregorius in commonitorio ad Joannem defenſorem euntem in Hiſpanias dicit: Videlicet ut alii ſint accuſatores & alii teſtes, deinde ut præſente accuſato ſub jurejurando dicatur teſtimonium ſcriptis alligatum, & accuſatus reſpondendi & defendendi ſe locum habeat, & examinatio perſonarum accuſantium ac teſtificantium regulariter fiat. Quem judiciarii ordinis modum etiam Dominus innuit, cum in reſuſcitatione puellæ in domo jacentis mortuæ, ac ſi in revelatione non omnibus cauſæ notæ, quoſdam diſcipulorum ſuorum teſtes, ſed & patrem & matrem puellæ ſecum adhibuit. Alter verò judiciarii ordinis modus eſt eorum quæ non ſub paucorum notitia, quaſi adhuc in cubiculo contecta, ut patrata credantur, teſtibus indigent, ſed quaſi jam extra portam civitatis, multa turba comitante elatus, ad multorum cognitionem delata eſſe noſcuntur. De quo judiciarii ordinis modo dicit Apoſtolus, *Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu jam judicavi ut præſens eum qui ſic operatus eſt, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti congregatis vobis & meo ſpiritu, cum virtute Domini Ieſu tradere hujuſmodi hominem Sathanæ in interitum carnis.* Et paulò ſuperiùs: *Ut tollatur de medio veſtrum qui hoc opus fecit.* Unde Ambroſius cognito opere pellendum peccantem fuiſſe de cœtu fraternitatis dicit. *Omnes enim crimen ejus ſciebant:* In qua re neque teſtibus opus eſt, neque tergiverſatione aliqua poterat tegi crimen. De patratore autem manifeſtorum etſi ad judicium adduci non poteſt, Bonifac. Papa ad VII. provincias decernens dicit de Maximo qui conventus devitabat, & adeſſe minimè volebat: *Nullus*, inquit, *dubitat quòd ita judicium nocens ſubterfugit, quemadmodùm ut abſolvatur, qui eſt innocens, quærit.* Sed aſtuta cavillatio eorum qui verſutias agendi credunt eſſe conſilia nunquam innocentiæ nomen accipiet. Confitetur enim de omnibus quiſquis ſe ſubterfu-

gere judicium dilationibus putat. Nihil enim intereſt utrum in præſenti examine omnia quæ dicta ſunt comprobentur, cum ipſa quoque pro confeſſione procurata totiens conſtet abſentia. Quòd ſi adeſſe neglexerit, dilationem ſententiæ de abſentia non lucretur. Sic & Cœleſtinus de Daniele Galliarum quondam Epiſcopo judicavit. Et quia nemo præpoſterè vel præproperè, ſcilicet non commonitus neque conventus, eſt judicandus, de conventione hujuſmodi patratoris manifeſtorum criminum lex dicit : *Quicunque tribus auctoritatibus judicis conventus, vel tribus edictis ad judicem fuerit provocatus, aut uno pro omnibus peremptorio, id eſt, quod cauſam extinguit, fuerit evocatus, & præſentiam ſuam apud eum judicem à quo ei denunciatum eſt, exhibere noluerit, adversùs eum quaſi in contumacem judicari poteſt. Quin imo nec retractari per appellationem negotia poſſunt, quotiens in contumacem fuerit judicium.* Et hanc ſententiam de tribus auctoritatibus conventis ex Evangelica veritate Cœleſtinus ad Neſtorium ſcribens, & Epheſina Synodus de eodem decernens, & beatus Gregorius ad Joan. ſcribens comprobant.

De peremptorio autem ſcripto Africanum Concilium monſtrat de Creſconio, ut ſi conventus reſipiſcere detrectaverit, ſuo contemptu & contumacia faciente, auctoritate judiciaria protinùs excludatur. Et idem Concilium de ſacerdotibus qui conſpirant, & ſuis plebibus incubant, & ad Concilium venire detrectant, ſua fortè ne prodantur flagitia metuentes, hoc ſtatuit, ut non tantùm diœceſes non retineant, verùm etiam de propria Eccleſia quæ illis malè faverit, omnimodo adnitendum, ut etiam autoritate publica rejiciantur, atque ab ipſis principalibus cathedris removeantur, & etiam propriis publica careant autoritate ut rebelles.

Animadvertit prudentia ſacerdotalis, Arnulphi peccata non inter occulta, ſed inter manifeſta computari : Epiſcopos quoque Galliarum novas leges in Arnulphum non condidiſſe, ſed legum conditarum diligentes executores fuiſſe : & quia legibus parere noluerit, lege peremptoria, id eſt, Epiſcoporum totius Galliæ literis conventus, ſuo contemptu & contumacia faciente, auctoritate judiciaria à ſua Eccleſia excluſus

cluſus ſit : & ut vox ejus audiri non poſſit, contemptus & contumacia unius anni efficit.

Neque verò objici poteſt, aut eum extra ſuam provinciam evocatum, quaſi ad externa concilia, quò teſtes producere difficile ſibi fuerit, cum obſides & ſacramenta oblata ſibi abunde fuerint: aut extra provinciam dijudicatum ab his qui ejus cauſam ignorarent. Sed neque primati Romano injuriam illatam cum per XVIII. menſes literis & legatis commonitus reſpondere noluerit. Non enim ejus ſilentium, aut diſſimulatio, vel nova conſtitutio, jam conſtitutis præjudicat legibus. Sed ô improborum hominum aſtuta cavillatio. Deus dicit: *Peccantem fratrem uſque ad aures Eccleſiæ corripiendum & commonendum, monitaque non audientem habendum ſicut hæreticum & publicanum :* & Synodus Africana, *poteſtate principis coercendum, & ab Eccleſia expellendum:* & tu dicis, Arnulphum incendia, ſeditiones, traditiones, flagitia, captivitates, ſuorumque direptiones exercentem, ſuorum regum interitus molientem, patriam hoſtibus prodentem, divina humanaque jura contemnentem, nec communione debuiſſe privari, nec poteſtate principis abjici ſine Epiſcopi Romani juſſione, cum Apoſtolus dicat: *Quia princeps non ſine cauſa gladium portat, ſed ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.* Favete omnes qui regibus veſtris fidem promiſiſtis, promiſſamque ſervare vultis: qui clerum vobis commiſſum & populum, nec tradidiſtis, nec tradere diſponitis: vos, inquam, qui tantorum ſcelerum facta perhorreſcitis, favete his qui obediunt Deo jubenti: *Peccantem & Eccleſiam non obaudientem habendum ſicut ethnicum & publicanum:* Qui iterum dicit: *Væ vobis ſcribæ & Phariſæi, qui tranſgredimini mandatum Dei ut traditionem veſtram ſtatuatis.* Iterum oro & deprecor favete his qui principi Apoſtolorum obtemperant dicenti: *Oportet Deo obedire magis quam hominibus:* & Apoſtolo concionanti : *Si quis vobis adnunciavit præter quod accepiſtis, etiam Angelus de cælo, anathema ſit.* Et Propheta his conſonat: *Væ* inquit, *his, qui dicunt bonum malum, & malum bonum* Et ne quis nos in invidiam adducat, quaſi privilegiis Romanæ Eccleſiæ derogantes, audiat Hieronymum dicentem. *Si auctoritas quæritur, orbis major eſt urbe:* Quod

I

Digitized by Google

ſi perſona major preſbytero quæritur, ille ſacerdos magnus Leo Papa accedat: *Non tenetur*, inquit, *Petri privilegium, ubi non ex ejus æquitate fertur judicium.* Sed eſto, in non judicatis novum & ex æquitate Petri ponatur judicium, indeque ad Sedem Apoſtolicam tanquam ad divinum recurratur oraculum: At quid judicata, ſi judicanda exinde non informantur? aut quomodò manſuras in æternum leges trecenti decem & octo Patres conſtituerunt, ſi horum conſtituta ad unius libitum permutātur aut perimuntur? Apiarius Preſbyter ab Afris damnatus, à Romanis communioni reſtitutus eſt: Scribunt Africani Epiſcopi Cæleſtino Papæ, *contra Nicænam Synodum factum videri.* Aiunt calumniatores noſtri ſummum Sacerdotem Arnulphum à ſummo ſacerdote Romano debuiſſe tantùm dijudicari: Ait beatus Auguſtinus, *Si Cæcilianum totius Africæ Primatem ejus accuſatores quæ in vita non potuerunt, poſt mortem convincant à ſacrorum proditoribus voluminum ordinatum, vel ipſum proditorem fuiſſe, etiam poſt mortem ſine retractatione ſe ei anathema dicturum.* Licuit ergo Epiſcopis Galliarum viventi Arnulpho confeſſo & convicto, ut ethnico & publicano dixiſſe anathema: licuit, inquam, ſequi Evangel. Apoſtolos, Proph. ſacra concilia, vivorum Apoſtolorum decreta, ab his quatuor non diſcordantia ſemper in uſu habita, ſemper habenda. *Si oculus tuus*, inquit Chriſtus, *ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te.* Et Apoſt. *Corde creditur ad Iuſtitiam, &c.* Et item: *Si noſmetipſos judicaremus, non utique judicaremur.* Et Synodus Nicæna: *Si qui ſine examinatione promoti ſunt Presbyteri aut Epiſcopi, vel cum diſcuteretur, confeſſi ſunt quod peccaverunt, vel ſi ab aliis evincatur, & confitentibus contra Canonem homines commoti manus eis impoſuerunt, tales canon non ſuſcipit ſed abjicit.* Hoc enim quod irreprehenſibile eſt defendit catholica Eccleſia. Confeſſus ergo Arnulph. eſt ſua ſponte ſe contra ſuam profeſſionem & ſubſcriptionem ſuis regibus factam, veniſſe: Confeſſus eſt ea quæ ſui novère confeſſores, & hoc poſt indultam ſibi vitam, membra, ſupplicia; poſtquam impoſitum ſibi anathema ab Epiſcopis ne quid falſi de ſe proferret, dijudicavit ſemetipſum ut Judas, ut Achal, ut Achitofel: crimina ſua in libellum retulit, ut Potamius Bracharenſis Eccleſiæ Epiſco-

pus, & hoc juxta Sedis Apoſtolicæ traditionem, juxtaque ſui facti qualitatem. Scribit Zoſimus Papa Aurelio & provinciis ſeptem inter alia dicens: *Lazarus dudùm in Taurinenſi Concilio graviſſimorum Epiſcoporum ſententiis pro calumniatore damnatur, cum Briccii innocentis Epiſcopi vitam falſis objectionibus appetiſſet, poſt vero indebitè ab eodem Proculo, qui inter cæteros in Synodo damnationi ejus aſſenſerat, Sacerdotium conſecutus eſt, à quo ipſe vitæ ſuæ conſcius, datis literis in abdicationem ſui ſponte ſubmovit.* Et Joannes Papa de Contumelioſo quodam Epiſcopo ad univerſos Epiſcopos per Gallias conſtitutos ſcribit: *Prædictum*, inquiens, *Contumelioſum Epiſcopum ut habeat pœnitendi licentiam, petitorium dare vobis cenſemus, ubi errorem ſuum evidenter allegans ſub die profiteatur & Conſule.* Et ſanctus Gregorius ad Joannem primæ Juſtinianeæ Archiepiſcopum. *Dilectiſſimus*, inquit, *lator præſentium Nemeſion ad nos veniens indicavit, ſicut & geſtorum exemplaria quæ huc detulit, continebant, Paulum Diadinæ civitatis Epiſcopum:* & poſt pauca: *Etiam libellum in quo ea de quibus accuſatus fuerat, vera eſſe confeſſus eſt, obtuliſſe.* Qua de re ſententia Epiſcopali, illo depoſito, ſe ejus loco cum fraternitatis veſtræ conſenſu eſſe Epiſcopum ordinatum. De moderatione autem ac temperantia hujuſmodi libelli Leo ad univerſos Epiſcopos per Campaniam & Samnium ac Picenum cæteraſque provincias ſcribit, dicens: *Magna indignatione commoveor & multo dolore contriſtor, quod quoſdam ex vobis comperi eſſe Apoſtolicæ traditionis oblitos, & ſtudio erroris interritos.* Et poſt aliquanta, de pœnitentia quæ à fidelibus poſtulatur: *Nec de ſingulorum peccatorum genere libello ſcripta profeſſio publicetur conſcientia peccatorum, ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari confeſſione ſecreta. Quamvis enim plenitudo fidei videatur eſſe laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubeſcere non veretur, tamen quia non omnium hujuſmodi ſunt peccata, ut ea, qui pœnitentiam poſcunt, non timeant publicari, removeatur improbabilis conſuetudo, ne multi à pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubeſcunt, aut metuunt inimicis ſuis ſua facta reſerari, quibus poſſint legum conſtitutione percelli.*

Et beatus Gregorius, ſicut in ejus epiſtolis multotiens invenitur, quia etiam pro infirmitate corporis, dato libello ab

Epiſcopatu ſe valeat Epiſcopus, ſi voluerit, removere, & in loco ejus alius ſubrogari, demonſtrat; ut de pluribus unum ponamus de Joan. Archiepiſcopo: *Si*, inquit ad Anatholium Diaconem, *idem reverendiſſimus Ioannes fortaſſe pro moleſtia ſua petierit, ut ab Epiſcopatus honore debeat vacare, eo petitionem ſcripto dante, concedendum eſt.* Quòd ſi ex ſententia Gregorii Epiſcopus corpore languens dato libello ſucceſſorem accipere poteſt, quænam invidia eſt, ſi Arnulphus in anima Deo & Eccleſiæ defunctus, dato libello ſucceſſorem ex Synodi ſententia accepit? Sed fortè inquies, falſâ de ſe dicit. Decernit Africanũ Concilium de illo Epiſcopo qui ſe Donatiſtis communicaſſe mentitus eſt, ut Epiſcopatum amittat, ejuſque profeſſioni & ſubſcriptioni credi debere judicatum eſt, ſecundùm ſententiam Synodi cui ſanctus Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus ſedis Apoſtolicæ vicarius, ſicut in ipſius ſedis invenitur epiſtolis, præſedit, docente Antiochena regula, *Perfectum eſſe Concilium ubi interfuerit Metropolitanus Antiſtes:* quod juxta Nicænos & aliorum Conciliorum Canones Romanæ ſedis auctoritate firmatos, & continua moderatione ſervatos, bis in anno omnibus ſemel Epiſcopis congregatis provinciæ celebrari, & in eis præcipiuntur ſingula, quæ fortaſſe emerſerint, corrigi, quatenus, ut dicit Gregorius, *& præterita corrigantur, & regulam futura ſuſcipiant:* Nec *illud* (inquit præfata Synodus plurimorum metropolitanorum cum ſuffraganeis ſuis cui præſedit Cæſarius) *Fratres, alienum ab Eccleſia utilitate cenſuimus, ut ſciretis quicunque ſub ordinatione vel Diaconatus vel Presbyterii, ſeu Epiſcopatûs mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, à ſupradictis ordinationibus ſubmovendos, reos ſcilicet tueri confeſſione vel mendacio falſitatis. Neque enim abſolvi poteſt is qui in ſeipſo dixerit mortis cauſam, qua dicta in alium puniretur: cum omnis qui ſibi fuerit mortis cauſa, major homicida ſit*, Domino dicente in Evangelio: *ex verbis tuis juſtificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Et item: *Ex ore tuo te judico.* Et David Propheta ad eum etiam qui mendaciter ſe ait interfeciſſe Saül Chriſtum Domini: *Sanguis tuus ſuper caput tuum: os enim tuum locutum eſt adversùm te.* Et Sanctus Gregorius ad Maximum Solitanum Epiſcopum de Andrea dixit, *quia flagitari judicium non debet*

Digitized by Google

de cauſa quam ipſe judicavit. Si enim Arnulphus, ut tunc dixerunt Epiſcopi, de ſe verum confeſſus fuit, quòd pro reatibus ſuis ab officio & miniſterio pontificali ſe reddidit alienum, criminoſus: Si falſum, tanquam falſus contra ſemetipſum teſtis abjiciendus fuit: quoniam cum non liceat dicere contra proximum falſum teſtimonium, Domino dicente in Decalogo, quod & in Evangelio comprobat: *Non loqueris contra proximum falſum teſtimonium:* multò minùs contra ſemetipſum. Et ſacri Canones & jam publicæ leges ad accuſationem majoris natu neque ad teſtificationem contra eum criminoſos admittunt, multò minùs ad gradum Eccleſiaſticum accedere vel in gradu Eccleſiaſtico manere permittunt. Sicut Zozimus de Lazaro, qui in Taurinenſi Concilio graviſſimorum Epiſcoporum ſententiâ pro calumniatore damnatus eſt, ſcribit. *Unde*, ſicut Leo dicit ad Ruſticum, *hujuſmodi lapſis ad promerendum miſericordiam Dei privata eſt expetenda ſeceſſio, ubi illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa.*

Toletana porro Concilia pro legum robore proprias leges condentia Arnulphum ſpoliari proprio honore confeſſum vel convictum ſine mora juſſerunt, eumque uſque ad diem mortis ſine communione in perpetuo ergaſtulo retruſerunt. Cæleſtinus autem Papa eundem totiens juſtè damnatum fruſtra in examen deductum demonſtrat, ſciens, ut ait Proſper contra Caſſianum, *damnatis non examen judicii, ſed ſolum ſententiæ remedium eſſe præſtandum:* ideoque Cæleſtinum quaſi non diſcuſſi negotii audientiam poſtulantem, totius Italiæ finibus juſſit extrudi, adeo & prædeceſſorũ ſuorum ſtatuta & decreta Synodalia inviolabiliter ſervare cenſebat, ut quod ſemel meruerat abſcidi, nequaquam admitteret retractari. Monſtratum eſt, ut arbitror, nullam Romano Pontifici jure factam videri poſſe injuriam, nec ſine Romanorum Pontificum auctoritate Arnulphum damnatũ, nec ſuas legibus vires recipere debuiſſe. De quibus omnibus in Remenſi Concilio pleniùs expoſuimus.

Prior verò pars Arnulphi cauſam defendentium per ſeipſam infirma eſt, ſcilicet quòd reges Arnulpho peccatorum ſuorum veniam attribuerint, & quòd poſt nihil non veniabile commiſerit: Sacerdotibus quippe animarum Pontificum, non

Digitized by Google

regibus commiſſum eſt. Neque verò ipſis Pontificibus ligandi & ſolvendi poteſtas ad placitum conceſſa eſt. Quem enim in peccatis mortuum Chriſtus ad vitam erigit, Sacerdos abſolvit: & quem proprius reatus implicat, Sacerdos ligat. Oſtendit Chriſtus hoc in Lazaro reſuſcitato. Oſtendit Petrus in Simone Mago damnato. Jam verò aliter conantibus clamat Propheta: *Mortificabant animas quæ non moriuntur, & vivificabant animas quæ non vivunt.* Quod Gregorius exponens ait: *Sæpe in ligandis ac ſolvendis ſubditis, paſtor ſuæ voluntatis motus, non autem cauſarum merita ſequitur. Unde fit, ut ipſa hac ligandi & ſolvendi poteſtate ſe privet, qui hanc pro ſuis voluntatibus & non pro ſub:: ctorum moribus exercet. Unde rectè per Prophetam dicitur: Mortificabant animas, ut ſuperiùs. Non morientem quippè mortificat, qui juſtum damnat: & non victurum mortificare nititur, qui reum ſupplicio abſolvere conatur. Ac ſæpè agitur, ut vel damnet immeritos, vel alios ipſe ligatus ſolvat.* Et Juſtiniani Catholici Imperatoris lex, quam probat & ſervat Eccleſia Catholica, cap. 441. decrevit, *ut nemo Epiſcopus, nemo Presbyter excommunicet aliquem antequam cauſa probetur, propter quam Eccleſiaſtici Canones hoc fieri jubent. Si quis autem adversùs ea excommunicaverit aliquem, ille quidem qui excommunicatus eſt, majoris ſacerdotis auctoritate ad gratiam ſanctæ communionis redeat: Is autem qui legitimè non excommunicavit, in tantum à ſacra communione abſtineat Epiſcopus, quantum majori Sacerdoti viſum fuerit, ut id quod injuſtè fecit, ipſe juſtè patiatur.* Et hinc ſanctus Gregorius ad Joannem Epiſcopum injuſtè excommunicantem inter cætera ſcripſit, dicens: *Caſſatis prius atque ad nihilum redactis prædictæ ſententiæ tuæ decretis, ex beati Petri Apoſtolorum Principis auctoritate decernimus in triginta dierum ſpatio ſacra te communione privatum ab omnipotente Deo noſtro tanti exceſſus veniam cum ſumma pœnitentia ac lachrymis exorare. Quod ſi hanc ſententiam noſtram te cognoverimus impleſſe remiſſiùs, non tantùm injuſtitiam, ſed & contumaciam fraternitatis tuæ cognoſcas, juvante Domino, ſeveriùs puniendam.* Et item alibi; *Quòd ſi contra hæc quæ ſtatuimus quolibet tempore, qualibet occaſione, vel ſurreptione venire tentaveris, ſacra te communione privatum, nec eam te, excepto vitæ tuæ ultimo tempore, niſi cum conceſſa Romani Pontificis*

Digitized by Google

decernimus juſſione recipere. Hac enim conſona Sanctis Patribus diffinitione ſancimus, ut qui ſacris neſcit obedire Canonibus nec ſacris adminiſtrare, nec communionem capere ſit dignus altaribus. Stultè ergo Arnulphus à regibus peccatorum abſolutionem accepiſſe putatur, cum Epiſcopis tanto ſui periculo conceſſum eſſe videatur. Illud quoque irriſione potiùs dignum quàm admiratione, quod poſt, cum nihil non veniabile commiſiſſe edicunt. Cum enim ſcriptum ſit: *Verba Sacerdotis aut vera, aut ſacrilega*, quonam modo purgandus eſt, qui os ſuum poſtea perjurio polluit, qui ſancroſancta ſacrilegio prophanavit, eâ nimirum dexterâ, quam tot perjuriis addictam tot ſceleribus implicitam à ſacroſanctis & myſticis nunquam retraxit: quam impiis & damnatis à ſe & totius Galliæ Epiſcopis cum ſacra Euchariſtia oſculandam præbens non erubuit.

Erudito antiſtiti ſatisfactum eſſe arbitror: Arnulphum jure videri damnatum, legibus Evangeliorum Apoſtolorum, Prophetarum, ſacrorum Conciliorum, Decretorum quoque Romanæ Eccleſiæ præſulum, viris doctiſſimis atque eloquentiſſimis conſona his ſententibus atque atteſtantibus. At nunc te convenio meaque tibi ſeria ſuggero, magne Dei ſacerdos, ego parvus meritis non loco ſacerdos: Ego ille *multùm terris jactatus & alto*, dum Philoſophorum inventa perſequor, dum gentes indiſciplinatas fugio & non evado. Ego, inquam, qui magnæ urbis Remorum proditæ, captivi & ſpoliati populi pars non parva fui, ad te quaſi ad tutiſſimum confugio portum. Ergo fluctuanti ſalutarem porrige manum, feſſum alleva, paria, ſi fors dederit, repenſurum. Nam & Amalechites recreatus Dux David factus eſt. Non aurum poſcimus, non prædia requirimus: ſola charitas eſt, quam interceptam repoſcimus. Edax livor, cupiditas cæca, ſiniſtrorum ore diſſeminaverunt me alterius invaſiſſe ſedem, meo inſtinctu paſtorem captum, accuſatum, dejectum: quod ita non eſſe ſacerdotalis dignitas Galliæ teſtis eſt: teſtes reges & proceres. Neque verò me importunum injeciſſe huic officio quiſquam probare poteſt. Noverunt hoc, qui, me inſcio, ſuper hac re plurimùm elaboraverunt: noverunt fratres & coepiſcopi mei, qui poſt Arnulphi dejectionem, ſub divini nominis atteſtatione, hoc officium me ſuſcipere coëgerunt. Cur ita factum

ſit, ſi fortè requiras, neſcire me fateor : fateor, inquam, me neſcire cur egenus & exul, nec genere nec divitiis adjutus, multis locupletibus & nobilitate parentum conſpicuis prælatus ſit, niſi quod tui eſt muneris, bone Jeſu, *qui de ſtercore erigis pauperem*, ut ſedeat cum principibus & ſolium gloriæ teneat. Tu omnium horum dator & diſtributor : tu pacis & charitatis autor : tu ſcis me Germaniam & Belgicam ſemper honoraſſe ut dominam, coluiſſe ut matrem : pro earum adverſis palluiſſe, pro ſecundis, lætam mentem tuliſſe : & nunc quidem à te dulces affectus, quos perdidi, repoſco : tuumque Antiſtitem Vvil. gratiæ indebitè amiſſæ reconciliatorem fieri oro, meæque interpretem innocentiæ coram præſulibus, coram rege ſuo, cui favendo, tempore regis Hlotarii, gladiis hoſtium addictus ſum. Et nunc quidem mala pro bonis retribuuntur nobis ab his, quos pacis amatores, innocentium protectores, impiorum propugnatores exiſtimabamus. Preſſa jacet tyrannide omnis Eccleſia Gallorum, atqui non à Gallis, ſed ab his ſperabatur ſalus. Sed una ſalus hominis, ô Chriſte, tu es. Ipſa Roma omnium Eccleſiarum hactenùs habita mater, bonis maledicere, malis benedicere fertur, & quibus nec *Ave* dicendum eſt, communicare ; tuamque legem zelantes damnare, abutens ligandi & ſolvendi poteſtate à te accepta : cum apud te non ſententia ſacerdotum, ſed reorum vita quæratur ; nec poſſit hominis eſſe, impium juſtificare, juſtumque damnare.

Hæc ſunt dulciſſime frater, quæ rhetorum nugis complexus ſum, amicitiarum pariendæ ſocietatis, retinendæ benevolentiæ causâ, inſuper vobis & veſtris me meaque impenſurus. Perinde veſtrum diligens expecto judicium, cum in his, tum in Remenſi Concilio à me utcumque interpretato. In quo opere res genuſque dicendi doctis auribus ſi placuerint, erit mihi tutiſſima merces id effeciſſe, quod ſummis viris potuerit placuiſſe.

Quatuor hæc inſignia monumenta notis fortè quibuſdam illuſtraſſem, niſi quæ in eis ad inſtitutum conducunt meum, vel ipſa per ſe micarent ſatis, vel ſuo jam loco aliàs in diſſertationis corpore fuiſſent obſervata.

FINIS.

ANT · 1316525

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

XV. D. 7.

7065

Digitized by Google

4V
D7